

دیل کارنیجی

هونه‌ری هاورتگرت

چون کاردەکەیتە سەر دلى خەلکى و
بەرە و بېرو باوه رو بۆچونەكانت دەيانھىتىت

وەرگىرمان و لەسەرنووسىنى

عمر تۈفيق الخطاط

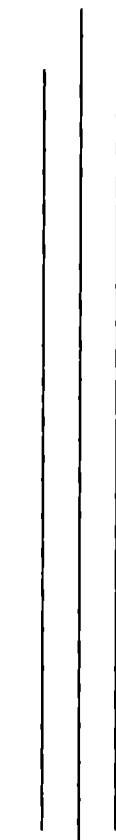

نازىن

منتدي أقرأ الثقافي

www.iqra.ahlamontada.com

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

نَارِبَنْ

هونه‌ری هاوريگرتن

مافى له چاپدانى پارىزراوه

هونهرى هاوپيگرتن	ناوى كتىب
دەروونناسى	بابەت
دېل کارنيجي	نووسىينى
عمر توفيق الخطاط	وەرگىپان و لەسەرنووسىنى
كۆمپيوتهرى نارىن (محمد على)	نەخشەسانى ناوهەوە
ھەشتمم ٢٠١٢ ز	نۆرەو سالى چاپ
(٤١٨) سالى (١٩٩٨) پىتىراوه.	ژمارەسى پاردىن

بازارى زانست بۇ كتىب و چاپەمەنى

website:www.nareenpub.com

E-mail: info@nareenpub.com

nareenpub@gmail.com

تەلەفۇن: ٦٦ ٢٥١١٩٨٢ (٠٠٩٦٤)

مۆبایل: ٧٥٠٤٠٦٤٦١٠ ..٩٦٤

هونه‌ری هاو ریگرتن

چون کارده‌که‌یته سه‌ر دلی خه‌لکی و
به‌ره و بیرو باوه‌رو بوجونه‌کانت ده‌یانه‌تنت

نووسینی

دیل کارنیجی

وهرگیران و لاهسه‌رنووسینی
عمر توفيق الخطاط

نازیم

چهند په یقین

پای خویننه ریک له سه رئم کتیبه^۱:

خویندنه وهی ئەم کتیبەم وەک و هەر کتیبیکی ئاسایی دەروونناسى دەبىنى،
لەبىر ئەوه ھاوشیوهی سەرجەم پەرتۇوکە دەرووننیيەكانى تىر ناوی خوام لېھىناو
دەستم بە خویندنه وهی كرد، بەلام ھەرنزوو تىپوانىنە ئاسايىيەكەم بەرانبەرى گۇپار
بارى سەرنج ئاقارىيکى ترى وەرگرت، بەتاپىت دواى دەركەوتىنى ((شوعله)) يى
لەسەر نووسىنە پېپە پېستەكەي ((وەرگىپ)) كەلە راستىدا وانازانم ھىچ
بانگخوارىيکى موسىلمان لىنى بى ((ئىحتىاج)) بىت، ھەروەھا ھەولىيکى شايستەي
سوپاسى وەرگىپ لەئاشنا كەدنى موسىلمان و نا موسىلمان بە دەرييائى بى بىنى
دەروونناسى ئىسلامى، كە لە راستىدا سەركەتوو بۇوه لە كارەكەيدا، وەھىچ زىادە
پەويىيەكەش نىھ لە وەھى كە بەھۆپەرى شانازى و دوور لە دەمارگىرىيەك بلىم لەسەر
نووسىنەكەي پېش نووسىنەكەي ((دىل)) كە وتۇوه، چونكە پشت ئەستۇورە بە
فەرمۇودەي مشۇور گىرۇ خاوهنى بەندەكان و ھەلبىزىراوه كەي و پاشان مىزۇوى
شوين كەوتۇوانىيان، وە لە كۆتايدا ئەللىم ((ھىچ خویننه رىكى ئەم پەرتۇوکە تواناي
خۇ قوتاركەدنى نىھ لە شەپۇلە كارىگەر كانى)).

* ئەمە پای خویننەریكە لە سەر ئەم کتیبە و هەر ئەتكەسەشم تا ئىستا نە دىۋە و تاشى ناسى سەر لەنۇي پىياچۇونوھى زمانھوانى كتىبەكەي كەدووھو مەلەكانى راست كەرزەتەرە و نۇزى سوپاسى ئەكەم: وەرگىپ.

پیشەگی چاپی هەشتەم

نازانم بە چ زمانیک سوپاسی ئەو خوایه بکەم کە ئابەوجۆرە دلى خۆشکردم و ئەم نووسینەی کردوم بەجىگاي رەزامەندى خويىنەران، ئەبىستم کە هەركەسىيک جارى دەي�ۇنىتەوە حەز دەكەت جارىيکى تريش دوبارەي بكتەوە وەك خويىنەران خۆيان ئاگادارم ئەتكەنەوە..

ھەروەك خويىنەران لەپىگەي تەلەفونەوە زۆر زۆر دلخۆشم دەكەن و زياتر ھاندەرم دەبن كەله نوسين نەوهەستم و بەردەۋام بنوسىم و بۆيان بەتايىبەت ئازىزانم لە كەرميانى خۆشەویست، لەتەقتەق لە ھەرير و نازەنин لە دەقەرە دولبەرەكەي پانىھەو پىشەر و قەلادزەو لە ھەردۇ شارى مەزنى سليمانى پازاوەو ھەولىرى دېرىن و بەئەمەك..

قەزاي سۈران و شەقلاؤھ.. سەيدصادەق و پىنجويىن و ھەلبجەي تازەو دەربەندى ھاويىنە ھەوارم..

شارى كەركوكى كوردىھوارى و نەوتاۋىم.. چەمچەمال و كفرى كەلار .. و شارى كۆيەي حاجى قادر و دوكانى فينگ و رازاوە.. كە ھەموويان زىيىدى منن.. زىيىدى من تەنها ھەلبجەي قەلائى باوھەر و كوردايەتى نى يە بەلکو ئەوشارەي سەرەوە باقى شارەكانى ترى ئەم كوردىستانە مەزنه شارى منھە خەلکى ھەموويانم..

خويىنەرييک جاريک پىنى ووتم.. پاش ئەوهى زانى من نووسەرى ئەم كتىبەم.. مامامىستا من كاتى خۆى كىشەم ھېبوو نەمئەزانى چۆن چارە سەرى بکەم، يان كىشەمى بىنەمالەكەم بۇ چارەنەئەكرا.. زۆر خەفەتم ئەخوارد، بەلام دواي ئەوهى ئەم كتىبەي جەناباتانم كىرى و خويىندەمەوە ئىستا كىشەكانى خۆم چارەكىدو لەناو بىنەمالەكەشماندا بۈوم بەدەست پاس و هەركىشەيەكى كۆمەلائىتى بۇويان تى بكتات هانا بۇ من دىنن و منىش.. خوا ئاگادارە لەزىز بۇشنايى ئەم كتىبەدا بۆيان چارە سەر ئەكەم و خۆم و خىزامن بەردەۋام دۆعاعى چاكەت بۇ ئەتكەين، ئەمە نۇونەيەكى بچوکە لەھەموو تەلەفونانەي كە بۆم دەكىرت و پای خويىان دەردەپىن..

منیش خوم که که و هرگیرو نوسه‌ری ئەم کتىبەم هرجارى بىزانم هەلس و كەوتە
بەشىوھ نى يە كە شايىستە بى يەكسەر ئەزانم بىنەمايەكى ئەو كتىبەم فەرامۆش
كردوھ خىرا بەخۇما دەچمەوھ و ئەو هەللىيە چارەسەردەكەم.

لە كۆتا يىدا سوپاس و پىزازىنەم دەردەبىرم بۇ ئەو بەرىزەي كە وەك سەربازىكى
نەناسراو خۇي تەرخانىكىد بۇ هەلەبرىكەن ئەم كتىبە و لەپاش ماندوبۇنىكى نۇر
ھىننائى بۇ هەلەبجە بۈم نەشى ويست ناوهكەي بىزانم و بىناسم نەوەك بىي بەپریا بۇيە
منیش نۇر داوم لىنەكىد تا بىبىنەم لىرەوھ دەستەكانى دەگوشىم و چاوى ماج
دەكەم و خواي گەورە لە بەھەشتدا پىكەوھ كۆمان بکاتەوھ.

((وەرگىن))

پیشەکى و رى خۇشكەر

ووته‌ي ودرگىز :

ئەم كتىبە چۈن و بۆچى دانرا؟

ئەم كتىبە لەنوسىنە ھەرە بەرزەكانى زاناي دەروونناسى ئەمەرىكاو..
بەپىوه بەرى پەيمانگاى پەيوەندىيىھ ئامادەيىھ كان لەنيويۆرك.. مامۆستا (دىل
كارنىجى) يە..

ھۆى سەرەكى كە پالى نا بە (دىل) ھەستىت بەدانانى ئەم كتىبە وەك خۆى
دەلىت بەس بۆئەوەبۇو كە قوتابىيەكانى بىكەن بەسەرچاوهىكى كردەوەيى و
لەكتىپىسىستدا بىگەرىنەوە بۆ سەرى و سوودى لى وەربىگرن..
وەھەرگىز نەھاتبۇو بەخەيالىدا كە ئابەوجۇرە جىهان بىگرىتەوە!.. پاشان
لەسەرداواي قوتابىيەكانى و بۆ ئەوهى خەلکىيى زىياتر سوودى لى وەربىگرن..
قىروسىيائى كردو ھەستا (۳۰)ھەزار دانە لى چاپ كرد.

بەلام شتىكى زۆر سەرسۈرەتىنەر بولىدا، كە ھەرگىز نەبەخەيالى (دىل) دا و
نەبەخەيالى ھىچ كەسدا ھاتبۇو كە لەپۇژانى يەكەمدا ھەموو فرۇشراو يەكدانەي
لە بازاردا نەما!..

تا بەتلەفۇون و نامەو بەدەمى لەھەموو لایەكەوە داواي لىكرا كە سەر لەنوى
چاپى بکاتەوە ئەمېش سەرلەنۋى چاپى كردەوە!.. دىسان تەواوبۇو!!.. بۆجارى
سىيەم و چوارەم هەتا گەيشتە (پەنجا و شەشەمین) جار كە چاپى بکاتەوە!!..
لەماوهى (۱۲) سالدا ھەر لەۋى و ھەر بەئىنگلىزى زىياتر لە (۳) ملىون دانەى لى
چاپ كرا!!!..

تەنانەت رەخنەگرانى ئەمەرىكى لەسەر ئەوهەن كە ئەم نوسىنەي (دىل) بلاوترىن و
فراواتلىرىن كتىبى چاکە كە تا ئىستا جىهان بەخۇيەوە دىبىتى پاش كتىبە
ئاسمانىيەكان.

ئەم كتىبەي (دىل) ھەرىبە سنورى ئەمەرىكاوه نەوەستاو بەس! بەلکو شوين و
ولاتى خۆى بېرى و بەناو ھەموو جىهاندا بلاوبۇويەوە!.. لەئەمەرىكا يەكەم جار چۇن
بەخەتىكى ھەبۇو.. لەھەموو وولاتىكى تردا ھەمان پىشوازى لى دەكرا!..

ئەو بۇو تا سالى (۱۹۵۱) بۇ (۵۶) زمان وەركىتىدا و لەھەر زمانىيىكدا دەيان جار چاپ كراوهەتەوە..

بلاۋىوونەوەي ئا بەم چەشىنە چاوه بۇان نەكراوهەي ئەم كتىبە بەلگىيە لەسەر ئەوەي كە گەلى ئەمەرىكى جىاڭىرىنى دەكۈلىتەوە.. وە شتىكى ئاشكرايە كە ئادەم مىزاز چونكە لەيەك دايىك و باوکن يەك سروشتىيان ھەيدۇ كە لەھەمۇواندا شاراوهەي ئىيت با ھەر تىرەو نەڭزاد و زمانىيىك بن..

ھۆى بلاۋىوونەوەي چى بۇو؟..

گومان دەبەم كەيەك ھۆ ئەمەى پەخساند.. ئەويش ئەوەي كە ئەم كتىبە لەسروشتى ئادەم مىزاز دەكۈلىتەوە.. وە شتىكى ئاشكرايە كە ئادەم مىزاز چونكە لەيەك دايىك و باوکن يەك سروشتىيان ھەيدۇ كە لەھەمۇواندا شاراوهەي ئىيت با ھەر تىرەو نەڭزاد و زمانىيىك بن..

چونكە توْ حەزىت لەچىيە و چىت پىخۇشە ھەربىھو چەشىنەش ھاولاتىيەكى (تېت) لە چىن پىيى خۇشەو حەزى لايىھەتى.. توْ بەچى دلتەنگ دەبىت و پىت ناخۇشە ھاولاتىيەكى (ئەسکىيمۇيى) ھەر بەچەشىنە پىيى ناخۇشەو دلتەنگ دەبىت... .

ئەم كتىبە چەند پىڭاۋ بىنەمايەكى گىرتۇتە ئەستۇ كە دەبنە ھۆى راکىشانى دلى خەلکى و كەمند كېيش كەنديان.. بىنگومان ئەوكەسانەش يان خىزانىمان يان كورىمان يان ھاپىٰ و كەس و كارمان يان لىپرسراو يان ئىزىدەستەمانن.. دەتوانىن كارىيان تىبکەين و مەبەست و ئاواتەكانمان يان پى بەيىنەدەي.. بەبى ئەوەي تۆزىك ھەستىيان بىرىندار بىكەين و نارەحەتىيان بىكەين و دلىان بېنچىن..

دەپىم بلى كەس ھەيە حەز نەكەت ئەم ھونەرە فيرېيىت؟..

ئەم كتىبە شتىكى نارەحەت و بىرۇباوهەرىكى تازەي نەھىناوه تا جىبىھەجى نەكىزىت و كارى پى نەكىزىت.. بەلگىو ھەمۇ بىڭاۋ وانەكانى كۆن و (ھەربۇن).. بەلام ئاي كە پىيىستەن ھەمېشە لەيادماندا بن و.. بەردەوام كارىيان پى بىكەين.. من

واده‌زانم به‌لاؤ نه‌گبئه‌تى خەلک لەوهدا نىيە كە هىچ نازانن.. بەلكو لەوهدا يە كە خۇييانى لى گىلى دەكەن..

(ديل کارنيجي) دەلىت: لەوه دەچىت لىم بېرسن كە: ئايا چى پالى پىوه ناوم ئەم كتىبە لەم بارەيەوە بنووسم؟ يان ئايا شتىكى واى تىدىا يە كە زۇر بىكەين لەخۇمان بۇ خويىندەوە؟ خويىنەرى بەرپىز حەقى خۇتە كەمەلامت بىدەمەوە: (جۇن پۇكفلر) پۇژىك ووتى (بەباشى و بەيىھى ھەلس و كەوت كردن لەگەل خەلکى، شت و مەكىكە پىيوىستە ھەروەك شەكرۇ شىر و شتى قىركۈرت؟.. وە من ئامادەم كە لەگراتلىرىن شت زياترى پىيدەم)..

(زانكۆي شىكاڭ) چەند پرسىيارو وەلامىكى پىك خست بۇ ئەوەي بىزانىت ئادەمیزازى ئاسايىي پىيگەيشتۇ حەزىيان لەچىيە زياتر كە لەمەمۇ دلىكىيانەوە ئاواتىيانە دەستىيان بکەۋىت..؟

(١٦٥) پرسىياركرا لەكۆمەللى خەلکى نۇر وەك: ئىشت چىيە؟ ئاستى پۇشنبىرىت؟ كاتى بىئىشى چۇن بەسەر دەبەيت؟ مۇوچەت چەندە؟ حەزو ئارەنزووت لەچىيە؟ حەز دەكەين چى فيرىبىت؟.. هەند..

پاش ئەم پرسىيارو وەلامە بۇون بۇويەوە كە (تەندروستى) سەرەكى ترىن و گرنگتىرين حەزى ھەمانە.. پاش تەندروستى (خەلکى) مەبەستىيەتى.. كەچى بکات تالىيى رازى بن و چۇن بە چاكى لەگەليان بىزى وەچۇن خۇي خوشەويىست بکات لەلایان و پايان بکىشىت بۇلای بۇچۇونەكانى خۇي و رازيان بکات بەورگرتنى بىرۇباوهپۇ بەرنامه‌كەي؟.

من بەھۆي تاقىيىردنەوە كانمەوە پىيىش زانكۆي شىكاڭ گەشتىم ئەم راستىيە و پاشان نۇر ھەولۇما كە بىگەپىم بەدواي كتىبىيىكدا لەم بارەيەوە بدوىت بەلام دەستم نەكەوت..

بۇيە قۇلم لى ھەلمالى و ويىستم ھەربە خۇم ئەم كەلىنە پېر بکەمەوە.. ئەويىش بەدانان و دامەززاندى چەند پىكماو بىنەمايەك بۇ ھونەرى ھەلس و كەوت كردن لەگەل ئادەمیزازەكاندا..

و ب شبیت سه رچاوه‌یه کی کرده و هی بُ قوتابیانی په یمانگاکه م..
 کتیبه که ش که دامنا ئا ئه مهیه که له ب مرده ستدايیه.. هه موو هیواو ئاواتیکم
 ئوهیه که ببیته جیگای ره زامه ندیت.. بیگومان لهم پی یه شدا هرشتیک باسی
 په یوهندی ئاده میزاد به برآکه یه وه بکات من خوم پی گه یاندووه و خویندوومه وه..
 نهک هه ره وهنده به لکو وهک پیاویکی کارامه‌ی لیهاتتوو (له گه ران و
 خویندن وهدا) م بُ ئه مه بسته ته رخان کرد.. ئوه ببو سان و نیویکی ته واو
 هه چی کتیبخانه هه ببو هه مووی گه رام چی که وتبوبه به رچاوم که من نه م دیبیت
 له و زانیاریانی که باسی په یوهندی ئاده میزاد بکات له گه لیهاتتوو (له گه ران و
 میژوویه وه تا ئه مز بیگومان هه موویم بُ کوکرده وه..

له زانای دهروونناسی (ولیم جیمس) ده گنپنه وه که توویه تی:
 ئه گهر به ووردی به راودی بکهین له نیوان دهروونی مروّه خویداو نیوان ئوهی که
 پیویست ده کات چون بیت..

بُمان ده رده که ویت که ئیمه نیوه زیندووین، ئه مهش له ب مرده وهیه که ئیمه
 به شیکی نزور که می و زهی میشک و له شمان به کار ده هینین..
 یان به مانایه کی تر: هر که سی له ئیمه له سنوریکی ته سکدا ده ژی که خوی
 بُخوی دروست کردووه له سروشتدا.. که چی له راستیدا نزور هیزی زیاتری تیدایه..
 به لام نایان خاته کار جگه له راده یه کی کم که راهاتووه به کاریان بهینی).

ئه م کتیبه بُویه دانرا که به پیتی توانا ئه و هیزه کپ کراوه گه ورهیه له دهرووندا
 بخاته کار و یارمه تی ده ریت له سه رکه شه و په ره پیدان و په ره و پیشه وه بردشی..

كيف تكسب الأصدقاء و تؤثر في الناس

عبدالنعم محمد

و وته و فرگیزه له عه ره بیه وه

بیگومان ئەم كتىبەم بەئىنگلەيزى يەكەي نەكەوتە بەردەستت هەرچەندە گەپام بەدوايدا.. ئەمەش بۇ ئەوهى بەراوردىكى بکەم لەگەل وەركىپراوه عەرەبى يەكەيدا.. چونكە شتىكى ئاسايىي يە كە هەموو وەركىپرىك بەپىّى نەرىت و زمان و مەلسوكەوتى ناواچەكەي خۆى وەرى دەكىپرىت لەبەر ئەوهەندى گۇپانى نۇريان كەم دەخاتە نىيوان نوسىنەكەوه..

بەھەر حال من وەركىپراوه عەرەبى كەيم لەبەردەستايە كە مامۇستا (عبدالمنعم محمد الزىادى) سالى (۱۹۴۶) لەقاھيرە هەستاوه بەوەركىپانى بۇ سەرزمانى عەرەبى..

بەلام وەك خۆى دەلىت: (ھەر لەھەفتەي يەكەمدا هەموو تەواوبۇو فرۇشراو ناچار لە ماوهى پىنج سالدا واتە تا (۱۹۵۱) (۱۶) جار لەچاپم دايىوه) دىسان لە بازاردا نەما.. ئەمە بىيڭىكە لەچەندان چاپ كردنەوهى ناياسايىي و ناپەوا كە بەدزىيەوه كراوه..

ئەمەش وەك وتمان لەبەرئەوهى كە خەلکى يەك سروشتىيان ھەيە و يەك شتىيان نۇر پىيويستە ئەويش ئەوهى كە چۆن خۆيان بەرنە دلى خەلکى و قىسىان بېروات و خەللى بکەنە خۆيان.

بەكورتى ھونه‌ری ھەلس و كەوت كردن نۇر پىيويستە و هەموو كەس ھەولى دەست خىستنى دەدات..

كى ھەيە حەز ناكات كە دايىك و باوك و براو خوشك و خىزان و ھاپرى و خەلکى بەگشتى لىتى پازى بن و خۆشيان بۇويت؟.

كى ھەيە حەز ناكات كەھە فەرمانىكى دەكىد بى ملە جەپى بە پىخۇشحالىيەوه بە گۈيى بىرىت.. ھەرشتىكى قەدەغە كرد كەس نەيكات..؟.

كى ھەيە حەز ناكات خەلکى پىزى بىرىن و لەبەرى ھەلبىن و باسى چاکەي بکەن و ھەركىز باسى خراپەي نەكەن؟..

كى ھەيە حەز ناكات قازانچ و سودى مائىي دەست بکەويت. بەبى ئەوهى بەنۇر يان بەدزى و غەش لىيان بىسەننەت؟.. بەلکو بەخۇشى خۆيان و لەھەموو دلىكىيانەوه

بىدەنى؟.. كى هەيە حەز نەكەت گرنگى پى بىرىت و دەستخۇشلىق و ئافەرين
بىرىت و پىا ھەلدىنى پاك و دلسۈزانە بىيىت؟..

كى هەيە حەز نەكەت خەلکى بىيىتە سەرپىگا و پىبازەكە خۆيى و بىنە يارو
كۆمەكى جىڭىر كەردىنى ئەو بەرنامىيە لەناو كۆمەلدا؟..

لەبەر ئەم ھۆيانە و لەبەر چەندان ھۆى تر ئەم كەتىيە ئاوا پىزۇ پلەو پايەيەكى
لەپادە بەدەرى دەست كەوت لەنیوان چىنى (پۇشنبىرو سىاسى و پەروەردەكەران و
پياوانى سەروھەت و سامان) دا؟..

بوقچی نهم کتیبه‌م کرد به‌کوردی؟

که‌وورد ده‌بومه‌وهو سه‌یرم ده‌کرد خه‌لی دوو جوون:

۱) نورجار ده‌مبینی خه‌لکی به گوئی که‌سی ده‌کهن و له‌قسه‌ی ده‌نراچن و خوشیان ده‌ویت و به‌پاوبوچوونه‌کانی پازین و په‌سنه‌ندی ده‌کهن و به‌بینینی دلخوش ده‌بن و به‌دیار نه‌بوونی دل‌تمنگ و ناره‌حهت ده‌بن!

۲) له هه‌مان کاتدا ده‌مبینی خه‌لکی به‌گشتی (له‌که‌سی) نا‌پازین و به‌قسه‌ی ناکهن و خوشیان ناویت و پیچه‌وانه‌ی پاوبوچوونی ده‌بن و هیچی په‌سنه‌ند ناکهن.. به‌دیار نه‌بوونی دلخوش و به‌بینینی دل‌تمنگ و قالسن!..

ئه‌م دوو هه‌لویسته نور کاریان تیده‌کردم و له‌خوم ده‌پرسی: باشه هوی چیمه و ده‌بی بز وابیت؟.. ده‌بی چی وای کرده‌ی له و خه‌لکه که‌به‌گشتی ده‌چنه سه‌نگه‌ری (پازی بوون) لیه‌کی و سه‌نگه‌ری (نه‌یار) لیه‌کیکی تر؟!.

خو بهزانست و پله‌و پایه بیت هه‌ندی جار (دووه‌م) له (یه‌که‌م) به‌زتره!.. خو ئه‌گهر به‌له خواترسان و شه‌ونویژیت هه‌ندی جار (دووه‌م) له (یه‌که‌م) زیاتری مهیه!..

که‌واته مه‌سه‌له‌که شتیکی ترهو له‌سه‌روی ئه‌مانه و زورشتی تریشه‌وهیمه و به‌لام له‌لای نوریکی خه‌لکی ده‌کمنه و ده‌ست ناکه‌ویت!.. ئه‌ویش (هونه‌ری جوان (مه‌لسوكه‌وت) کردن له‌گه‌ل خه‌لکی!..).

سه‌یرم ده‌کرد که‌سی یه‌که‌م دلی بزه‌مووان کرد و ته‌وه.. بزوی خوشی پر زه‌رد خه‌نه‌ی وهک شمه‌قه گول بز خه‌لکی ده‌کاته‌وه.. به‌وردي مه‌به‌ستي‌هه‌تی و کوئ شل ده‌کات بز بیستنى گيروگرفتى خه‌لکی.. گرنگی ده‌دات به‌خه‌لک.. به‌هیچ شیوه نزیکی لومه‌کردن ناکه‌ویته‌وه و په‌خنه‌ش له‌که‌س ناگریت!..

به‌لام که‌سی دووه‌م له‌به‌ر سه‌رقائی و خه‌ریک بوونی به خویه‌وه بزو به‌واری نیه بیز له‌خه‌لکی یو گيروگرفتى خه‌لکی بکاته‌وه!.. گرنگی به‌پاوبوچوونی که‌س نادات و بینجکه له‌پاوبوچوونی خوی پاوبوچوونی که‌س به جوان و گونجاو نازانیت!.. ئه‌گهر ره‌خنه و لومه‌کاری نه‌کات خوی بز پینناگیریت و خوی به‌سوک ده‌زانیت!..

بۆيە زور به پیویست و گونجاوم دهزانى که خوینرانى کورد زمانم لەم بارهیه وە
ئاشنا بکەم و شتیک بخەم بەردەستیان بۆ ئەوهی بە جوانترین شیوهی هەلس و
کەوت لەكەل يەكدا بجولینەوه.. دلى يەكتر پاگى بکەن..

چونكە ئەمپۇ كوردىستان.. بەداخەوه دەلىم.. كەچەندان بىر و بۇچۇن و پى
رەوي سیاسى جیاجیای تى فېرى دراوهو مىللەتى کورد پەرتەوازه و جىا جىا
بۇتەوه.

ھەر پىپەويىكىش با لەسەر هەلەش بىت خۆى بە تاكە لسوزى كەل دەزانىت!!..
بمانەۋىت و نەمانەۋىت ئەمە شتىكى سەلبىيە و ئەگەر كار وابپروات دۆستان
خەمېك نەخۇن دواپۇزىكى لىك ترازان و دووبەرەكى و من مفۇكى چاومېروانى ئەم
كەلە ماۋ خوراوه دەكات. كەسالەھاي سالە خوين دەرىزىت و هەول دەدرىت بۆيەك
خستن و پىزگار كردنى.. وەك ئەمپۇ دەيپىن..

كەواتە وەركىزىنىڭ ئەم كتىبە بۆ سەرزمانى کوردى هەنگاۋىكە بۆ بۇ شنبىر كردنى
ھەموو لايمەك لەبارەي ھونه‌ری هەلس و كەوت كردنى پاستەقىنەوه لەكەل برا
ھاولاتىيەكىدەو لەيەك نزىك بۇونەوهيان و گرنگى دانىيان بەيەك و دانەبارىنە
سەرييەك و يەكتر نەشكاندىن و نرخ و پىز بۆيەك دانان و گوئى بۆيەك گرتىن درووست
بىت، ئەوكاتە ھەمووكەس دەتوانىت بە خویدا بچىتەوه بکۈزىتەوه بۆ پاست
ترين و درووست ترىن پىڭا لەزىانىدا..

وە بۇ ئەوهى بە چاوى سوووك كەس سەيرى كەس نەكات و بى نرخانە گوئى
بۆيەك نەگرن و گەورە فراوان بە چاوى بى پىزەوه سەيرى بچووک و خوارتر
نەكات.. وە كۆن تازە بە خرەپ و سوووك نەزانى و تازەيش كۆن پىشىل نەكات..

وە كەس خۆى واسەير نەكات کە خۆى (ئەسلى) و لەسەر ھەقە.. خەلکى ھەموو
(لەق) و لەسەرناهەقە.. خۆى بە (پىشك) نەزانى و خەلکى (بەگەلا)..

پىوایەتى خۆى بە (بوخارى) نەزانىت و پىوایەتى خەلک بە (دەيلەمى).. خۆى
بەپىباو ماقولۇ و ئىرى ناوچە دلسوزى كەل و ئايىن نەزانىت و خەلکى تر ھەموو
بەبى سەرە گوئى و عەوام و بەكىزى گىراوو زىيادە دابىنىت..

وهکه‌س بهزوری توره بعون و چاو سور کردنه‌وه وشهق که‌س نه‌قه‌مچینیت‌وه
بولاى خوي و حزو بوجوونه‌كانى خوي..

وهکه‌س به‌س خوي له‌بير نه‌بيت بولخوي تى بکوشيت.. ثيتر‌گوي به‌ناوو
ناوه‌پوكى كه‌سى قرنه‌دات و همر نه‌شيان ناسىت و حهزيش ناكات ببيان بىنىت‌چ،
جاي له‌گهلىان دابنىشيت و راگوپينه‌وه بکات..

له‌بهر ئه‌مانه‌وه.. له‌بهر چندان هوئى تريش ئهم نوسراوه جيهانىم وهرگىپرايە
سەر زمانه شيرين و پاراوه‌كه‌ى (كوردى)..

لەوانه‌یه لیم بپرسن ؟

ووته‌ی وهرگیز :

لەوانه‌یه هەندیک بپرسن: (ئىمە مۇسۇلمانى كورد خاوهنى كەورەترين بەرنامهين لەھەموو جىهاندا كەئاينى پىروزى ئىسلامە.. ئىتىچ پىوپىستمان بەھەم و نوسراوى بىڭانه ھېيە لەبوارى دەرۈونناسىدا!؟!..

لەھەلەمدا دەلىم گومانى تىدا نى يە كە ئەگەر بىت و خال بەحال و ئايەت بەئايەت خەلکى قورئان لەزىيانى خۆياندا جىبەجى بکەن.. بەھەموو دلنىايىھە كەوە دەلىم كە ژيانىكى بەختىار و كامەران و سەرفرازى بال دەكىشىت بەسەر ھەموو جىهاندا..

وەئەگەر بەوردى سەيرىكى ئىسلام بکەين و بپوانىنە فەرمان و داواكارى و قەدەغە كراوهەكانى.. بۇمان دەردەكەويىت كە ئىسلام پىش زىاتر لە (۱۴۰۰) سال لەمەوبەر گىرنگى بە دەرۈون و دەرۈونناسى داوه.. كەواتە ھەر شتىك و ھەر كەسىك لە مەيداندا شتىكى نوسىبى ئىمە بۇمان ھېيە كە لە ژيانماندا بەكارىيان بەھىن و سوودى لى وەربىرىن ئەگەر پىچەوانە نەبىت لەگەل ئىسلامدا..

وەئەو رېڭاوت تاقىكىردنەوە جوانانەي (دېيل) وادەزانم وەك راۋھەو لىكدانەوەيەك وان بۇ ئايەتكانى قورئان و فەرمودەكانى (پىغەمبەر) ئىخوا (ع).

ئەمە لەلايەكەوە لەلايەكى ترىشەوە.. ئىسلام پىروزبایى لە ھەمو شتىكى جوان و چاك و سوود بەخش و كامەرانى ھىنەر دلخوشىكەر دەكەت و حەز دەكەت دەستى خۆيانى بخەن و ژىر بارى بخەن بۇ بەرژەوەندى خۆيان.. وەك (پىغەمبەر) ئىخوا (ع) دەفەرمۇيىت: (خذوا الحکمة من اىي وعاء خرجت).. واتە قسەي جوان و شتى جوان وەربىرىن و سوودى لى وەربىرىن ئىتىز با لە ھەر دەمىكەوە دەربىچىت و لە ھەر جىڭەيەكەوە بىت..

وەك لەسەردەمى زىپرىنى ئىسلامدا چەندان كتىبى چاك وەركىپرايە سەر زمانى عەرەبى ، وەك كتىبى (كلىلەو ديمنە) ئىفەلە سوق ھندى(بىدبا) كرابە عەرەبى و يەك زاناي ئىسلام نازەزاييان دەرنەپرى..

ههروهها وولاتانی پژوژناوا ههموو شتیکی چاکی وولاتی ئیسلامیان برد و
لەبەرژەوندی خۆیان بەکاریان هینا و كەلکیان لى وەرگرت وەك بواری پزیشکی و
کەردوونی و فەلسەف و...هەند...

بەلام بەپیچەوانەوە پۇلەكانى بەناو موسىلمان نەپۇيىشتەن چى شتیک چاکە و پە
سۇوودە بۇ ولاتى ئیسلام لە ئەورۇپاوه بىھىنەن وەك پېشەسازى و تەقەمنى و
كشتوكالى و ئاسمانهوانى و...هەند...

بەلکو-بەداخوه-پۇيىشتەن چىان بۇ هینايىنهوه؟!.

جۆرى جل و بەرگ و مۇدىلى بەركيان بۇ هینايىن.. كە بەرھەمەكەى پۇوتى و بى
بەرگى ئافەرتان بۇو..

جۆرى داهىنان و بېرىن و مىش كردنى قىزىان بۇ هینايىنهوه وەك بلۇنى ئافرت
پۇيىستى بە هىچ نىيە بەھو نەبىت.. سەنتورو پىيانۇو گۈرانى و سەمايان بۇ
هینايىن.. جۆرەكانى جومناسىتكى و مەلهى بى بەرگ و بەناو وەرزشەوانيان بۇ
هینايىن.. فەليمى قىدېق و سىنەماى (هونەريي دابەزىيويان) بۇ هینايىن..هەند.

بەلام كەس نەيكوتتووه و كەس ئالىت لە وولاتانى جىهان هىچ وەرمەگىن بەلکو
شتىك كەلکى هەبىت بۇ زيانى پژوانە و زيانىش لە بىرۇباوھى گەل موسىلمان
نەدا ئىيمە بە پۇيىستى دەزانىن كە مىللەتكەمانى پى ئاشنا بکەين..

منىش دەنیام كەوەرگىپانى جۆرە نوسىينىكى ئاوا چاك و پاك بۇ سەرزمانى
كوردى ، كەلکىكى باش بەھەموو چىنەكانى گەل دەگەيەننەت ئىتە خويىندەوارو
پۇشنبىر بن يان كاسپ و دوکاندار بن.. يان مامۆستا يان قوتابى بن.. يان پىاوانى
سياسەت و كارمەندى وولات بن.. يان پىاوانى سەرمایەدار و دەولەمەند و سامان
داربن.. هەرھەموويان لە بوارى خۆياندا سۇود لەم كتىيە وەرددەگىن..

لەوەش دەچىت بېرسىن: باشە وەرگىپەچ پۇيىستى كەردووه لەسەر زۇرى
لەبەشكەنلى ئەم كتىيە پۇيىشتەوە و درىيىزەي پى داوه؟!

لهوه‌لامدا ده‌لیم:

هه‌موو نوسراوو کتیبیک که داده‌نریت نووسه‌ره‌که‌ی کارتیکردنی ده‌ورویه‌رو
نریت و باو و هه‌لس و که‌وتی تایبه‌تی خه‌لکی ئه‌و سه‌ردەمەی که تییدا ده‌زی وای
لى ده‌کات که ناچار مۆركى ئه‌و سه‌ردەمەی پییدا بىنی.. هەندى تایبەت مەندى بەکار
ده‌ھېینى که ئه‌و گەله‌ی خۆی نەبىت کەس بەو چەشنه هه‌لس و که‌وتی لەگەل
ناکات..

بۇيە وەرگىر ئەگەر مەبەستى ئەو بىت کە مىللەتەكەی سوود و كەلك لەو
نوسيئە وەرگىرت دەبى ئەو جياوازىيەی لە نىوان مىللەتى نووسەر مىللەتى
وەرگىردا ھەيە رەچاو بکات. يان ھەندى شت ھەيە کە نووسەر لەکاتى خۆيدا
بەپىويسى زانيوه کە گەلەكەی خۆى پى ئاشنا بکات.. كەچى وەرگىر سەيرى
گەلەكەی خۆى ده‌کات ھىچ پىويسىيان بەوە نىيە يان بە بەپىچەوانەو ھەندى شت
زۇر سوود بەخش و پىويسىتن بۆ گەل وەرگىر.. كەچى چونكە لەکاتى خۆيدا
نووسەر بەپىويسى نەزانيوه بۆ گەلەكەی و ھەرباسىشى نەكردوھ بۇيە من بە
پىويسىتم زانى کە زىزادەيەك لەسەر ھەموو بەشىك بنووسىم-ئەمەش نەك لەبەر
ناتەواوى نووسىنەكەی (دېل) بەلکو وەك ووتى مرۇۋە چەند نموونەيەكى زىندۇو
لەسەر دەمەكەی خۆى باس بکات زىاتر كتىبەكە سوود بەخشتى دەبىت..

ھەرودك ئەمە مافىيکى پەواى وەرگىرە و خۆى دەور دەبىنى و ئەتوانىت چەند
ئەوهنە نووسەر درىزە بادات بە باسەكە بەمەرجىك بەجىا بىنوسىت و تىكەل بە
نووسىنەكەي نووسەرى نەکات..

وە من شتىيکى تازەم نەكردووھ بەلکو وەك برايەك ئاگادارى كردم کە بەریز(محمد
غزالى) كاريکى نا لەم چەشنهى كردووھ و لەنوسنېكىدا لەسەر ئەم كتىبەي
(دېل) بۇيىشتۇوھ بەلام بەداخھەو زۇر گەرام دەستم نەكەوت ووتىيان پىيم ھەر لە
عېراقىشدا دەست ناكەوېت مەگىرى بۇي..

من لەم کارە مەدا دوو مەبەستم شەبۇوه:

يەكەم/بەم کارە(كەمەم) و يىستۇومە چەمكىكى كەم لە دەرۈوننەسەرى كە بەرۇنامە ئىسلام ھېنەۋىيەتى و پىشەمۇ زاناييانى دەرۈوننەسى باسى پىڭاۋ بەنەماكانى دەرۈونى خەلکى كەرددووه و هەرىكەو جۆرە ھەلس و كەوتىكى تايىبەتى بۇ دانادە.

وەدەركەۋىت بۇ ھەمان كە ئىسلام ھەزارنىيە لەم بوارەدا تا پەتا بەرىنە بەر نۇوسراوى بىڭانە و كوردى مۇسلمان پقى لەكەس نىيەو نۇوسىيىنى كەس ئەگەر مەبەستى پاك بۇوبى بېقەو حەرام نازانى... وە ئىمە رقمان لە ئەوروپا نىيە بەلکو رقمان لە بىرۇباوهپۇ دور لەپەوشتى ناپاڭى و خۆپەرسىتىيە كە يانە..

وەبۇ بۇلەكانى(بەناو) مۇسلمان دەركەۋىت كە ئەو (ئەوروپا) يە ئەوان خەونى پىوه دەبىنن و بەمامۇستاي خۆيىانى دەزانن ئاڭاۋ خەبەرى لە دەرۈوننەسى (و ھىچ زانىارىيەكى تر نەبۇوه و كورد واتەنى(لەگۈيى گادا خەوتىبۇن). كە سەيرى ئىسلامى بىڭەر دەكەي پىشەمۇز و چوارسەد سال بەر لەئىستا دل و مىشكى مەرقاپايدى كەرددووه و ھەممۇ ئەوانىيىش زانىارىيەكى بەسۇديان پەرەپىداوه).

دووھەم/دەمبىنى ھەندى لە مۇسلمانان لەكاتى بانگ كەدنى خەلکىدا بۇلاي ئىسلام و شىرىن كەدنى بەرۇنامەكەي پەرەردەكار لەدل و دەرۈونى خەلکىدا شىكتىيان خواردبۇو چونكە لە بوارى دەرۈوننەسىدا لاواز بۇون نەيان دەزانى بەچ مۆيەك زۇوتىر و چاڭتىر بچنە دلى خەلک و ئىسلام بکەنەوه بەبەرۇنامە ئىيەنەن.

(بانگ كەدنى خەلک) زۇر ناپەجەتە و شتىكى ئاسان نىيە و دەبىت ھونەرىيەكى چاڭ بىزانتىت لە بوارى ھەلس و كەوت كەردىدا.. چونكە بۇوي گىژ و مۇن و داخراوى ھەندىيەك و پەخنەو لۇمەو سەرزمەنلىقىتى ھەندى ترۇ.. گىنگى بەخەلک نەدانى ھەندىيەكى ترۇ ھەنە.. وایان كەرددووه كە ھەندى كەس چونكە لەم ھونەرەدا تىك شكاۋون... دەبىنى بەقسەي پەقەن خەلکى ئەونەندى تر لە دەن دۇورىدەخەنەوه.. يەكى دەناسىم: كەويىستىبۇوي خوشكىكى مۇسلمانى نويىزكەر و پۇشۇوكىر والى بکات

که سه پوش له سه بکات.. پئی و تبورو: تو نه نویز و نه پوشوت دروسته ماده
سهرت رووته!!

منیش جاریک ويستم، وابکه له کچیک سه پوش بکات که زور دور له
(حیجاب) بلوو.. پیم ووت: خوشکی خوم تو نویز که ریت و پوشو ده گریت ئای
پاداشت زوره لای خوا.. بهلام خوزگه له هه مو شتیکدا ئاوا پئی په روه دگارت
بگرتایه.. ئو ئافرهته خوی تیکه يشت و ووتی: إنشاء الله حيجبيش ده که م..
هندیکی تر تیکه لی خه لکی ناکه ن و له نزیکه وه خه لکی ناناسن و همر
له دوره وه دوو قسهی وشك و سه رازه کی له گهله ده کات؟.. واه: ئوه ئه لکی نویز
ناکه؟ ئوه بؤ نایهی با پیکه وه ده رسیکی قورثان بخوینین.. ئیتر نازانیت که ئه
هه ژاره دو ژمنانی ئیسلام هه زار و یه ک گومانیان بؤ دروست کرد ووشه
مزگه و ده رسیان لهلا ناشیرین کردووه بیکومان لهوه لاما ده لیت: بؤم
ناکریت یان ده لیت نویزی چی و شتی چی؟..

نمونه کی تر که موسلمانانی ئه ناوچه یهی خومان هندی تیره و هوز
نزیکیان (وهک هاواری) بؤ نمونه، که نه وه یه بېرنامه یه کی وردو داریزداویان
هېبیت ونه وه یه که بېنې ژیز بېداخی ئیسلام.

زان و تیکه يشت وانی ئیسلام و خه لکی ناوچه هر هه مو ویان جوړه هه لس و
که تویکی وا نا نوین که سه رنجیان بولای ئیسلام پابکیشن به قسهی خوش و
تیکه لی و ده بې پیکه نین و به هاناوه چوون و سه ردان و هه والپرسین و پووی
خوش پیدانیان.. به پیچه وانه وه به داخه وه ده لیم- به هیچ جوړی نزیکیان
نابه وه پووی خوشیان پی نادهن و سلاؤی گرمیان لی ناکه ن.. خو تیکه لی
کردن و ناخواردن له گه لیان و چوونه ماله کانیان و گرنگی پیدانیان ئوه همنیبیو
حه رامه و..

بکره چهندان قسهی پهق و بیتامي هندی موسلمانی (نه فام) ئوهندی که له
(ئیسلام) دوريان ده خاته وه بکره وايان ای ده کات که بير له مسولمان بیون
ناکه نه وه. واه پیبيان ئه وتن (کافن) (بسی دین).. سه ګ دین.. ګلاؤ پیس.. خو

مهسه‌له‌ی (خسته سوره‌که و ئاو بەخۇدا كردنه‌که) شتىكى بىلۇو بەلكە نەويىسته كە بەكورتىيەكەي دەلىت: (هاوارى) موسىلمان نابىٰ و پاڭ نابىيەوهە تا نەچىتە سەر خشتىك و ئەوهندە ئاو نەكەت بەخۇيدا تا خشتەكەي ژىرى دەتۈينىتەوه.. كە نەخواو نە (پىيغەمبەن)^(صلی اللہ علیہ و آله و سلّم) لە ئىسلامدا شتى وايان نەفەرمۇوه..

كە بەراستى من زۇر بەپەرۋىشى ئەوهەم كە ئەو جۆرە كەسانە وەك گولۇنىن با دېكىش نەبن.. يان واز لە (بانگەواز كردن) بەيىن يان با بەراستى و بەتكەواوى شوين (پىيغەمبەر) كەيان ھەلگرن و لەهونه‌ری ھەلس و كەوت كردىدا وەك ئەو وابن دل و كىيانيان بۇ ھەموان بکەنەوە باوهشى نەرمىيان بۇ ھەموان كراوه بىت و بەدەم خۆشى و ناخۆشى ھەموو كەسىكەوه بن!!.

لەبەر ئەمانە و لەبەر چەندان ھۆى تر.. ئەم نۇوسىنەم بەدرىزە پىندانەوە خستە بەردىستى خوشك و بىرا كورده موسىلمانەكانم.. بەم ھىوايەي كەبەوردى بىخويىنەوە بەخۇيان بىلەن: بەراستى ھەقە واپىن و خۇ ئەلىٰى لەگەل مەنیەتى!.. لەم وەركىپانەدا ھىوان پەزامەندى تاقە خوايەو سوود وەرگرتى خويىنەری بەپىزە... .

پیش چوونه ناو باسه‌کان:

ریگاکانی به کارهینانی ئەم كتىيە :

۱- ئەگەر دەتەويىت بە باشى سوود لەم كتىيە وەرىگرىت.. يەك داواكاري سەرەكى هەيە ئەوיש ئەوهىيە حەزىيىكى پې تاسە لە خۇتدا دروست بىكەشەدان بە تونانى مونه‌ری جوان ھەلس و كەوت كردىن لەگەل خەلکىدا) وە ئەگەر ئەم حەزەت تىدانەبۇ ئىترىچ سوودى ھەيە با ھەزار شت لەبارەي پەيوەندىيە ئادەم مىيەكانە وە بىزانىت!...

ئەم حەزە لە خۇتدا چۈن دروست دەكەيت؟!..

بەھەميشەيى و گشت كات گرنگى و بەسوودى ریگاکانى ئەم كتىيە بخەرەوە بىرى خۆت!..

شىوه‌كەي بىننە يادى خۆت كە چۈن سەركەوتنى مادى و كۆمەلايەتىت دەست دەكەويت.. ئەگەر بىت و ریگاکانى جىبەجى بىكەيت!..

وە چەند جارو دووبارە بە خۆت بلى: (سەركەوتنى مسوگەر و كەسايەتى و بەختە وەريم لە سەر ئەوه وەستاوه كە لىزان بىم لە مونه‌ری ھەلس و كەوت كردىن لەگەل خەلکىدا)!..

۲- ھەموو بەشىيىكى ئەم كتىيە يەكجار بەپەلە بخويىنەرەوە.. بۇئەوهى فيكەرييەكى گشتى لە بارەوە وەرىگرىت.. لە وەدەچى ئەمە پالىت پىۋە بنى بۇ خويىندەوە بە شەكانى ترى.. نەكەي بىرۇيت بۇ بەشىيىكى تى!..

مەگەر بائى بۇ خۇشى دە يخويىنمەوە!!.. بەلام ئەگەر بۇئەوهى دە خويىنەتەوە مەبەستت ئەوهىيە كە خۆت پەرورىدە بىكەيت لە سەر ھەلس و كەوتى كارامەو جوان لەگەل خەلکىدا.. ئەوكاتە لە كويىوھ دەستت پىتكەر دووه بۇ جارىيەكى تى بگەپىرەوە سەرى.. دووبارە بىخويىنەرەوە بە ووردى و لە سەر خۆيى خەيالى بەرى.. ئەوكاتە بۇت دەردەكەويت كە ئەم ریگا يە كاتت بۇ دەگەپىنەتەوە باشتىز ئەنجامىشت بۇ مسوگەر دەكەت؟!..

۳- زور جار لەکاتى خويىندنەوە كە تدا بوهستەو.. ورد بەرهەوە لەھەي كە خويىندۇو تەوە.. پاشان لەخۆت بېرسە: چۈن؟ و كەي دەتوانم بەكردەوە ئەم پېشىيارانه جىبەجى بکەم؟.. ئائەم شىۋازە خويىندنەوە يە كە بەھىمنى و وردى و لەسەر خۆيە باشتەو يارىدەدەرتە لەھەي كە بەپەلە بىخويىنىتەوە و پابكەيت.. (دۇور لەتۇ) وەك چۈن سەگى پاۋى بەدواي كە روېشكىكى جواندا بەپېرتاوا رابكات!!..

۴- لەکاتى خويىندنەوە كە تدا با قەلەمىكى سوريانەشىن بىكى بەدەستتەوەوە هەركەگە يىشتىتە پېشىيارىكى گرنگ كە سوودت پى دەگەيەننەت لەشتىكدا.. خىرا خەت بەھىنە بەزىرىدا.. ئەگەر پېشىيارەكە ھەممەلاينە بۇو.. لەيەكى زىاتر بۇو.. ئەو بىنگە لە خەتكەش نىشانەيەك لە بەرەم ھەرىيەكە يىاندا دابنى كە لەوانى ترى جىابكاتەوە وەك دانانى ئەم نىشانەيە زۆر يارمەتى دەرن بۇكاتى پياچۇونەوە لەكاتى پىيوىستىدا..

۴- پىاۋىك دەناسم ماوەي (۱۵) سالە بەزىوبەرى كۆمپانىيەكى (مسۇگەر كەردىنى ژيانە) (تأمين على الحياة) ئەم پىاۋە مانگانە ھەلدىسا بەخويىندنەوەي ھەمۇو (ئەو عەقدو نوسراوانى كە لەو مانگەدا جىبەجى كرابۇون.. بۇچى واي دەكىد؟.. چۈنكە تاقى كەردىنەوەي فيرى كردىبوو كە ئەمە باشتىن ھۆيە بۇلەيىر نەچۇونەوەي كاڭلەي ئەو نوسىينانە لەمېشكىيدا..

بۇماوەي دووسال خەريكى نوسىينى كەتىيەك بۇوم لەبارەي ووتارى گشتىيەوە.. ھەمۇو جارى ناچار دەبۇوم بەخويىندنەوەو پىداچۇونەوەي ئەوانەي كە نوسىيپۇوم.. ئەمەش لەبەر ئەو بۇو كە زنجىرەي خەيال و شىۋازى نوسىينى خۆم لەبەرچاۋىتى و لىنى لانەدەم..

كەواتە ئەگەر دەتكەويىت سودىيەكى باش و نەبڑاوهت لەم كەتىيە دەست بکەويىت.. وانەزانى مەرج پەرە ھەلدىانەوەيەو بەس.. بەلکو پىيوىستە ھەركە لەخويىندنەوەي بەشىك بۇويتەوە.. مانگانە چەند كاژمىرىك تەرخان بکەيت بۇسەر لەنۇي پىداچۇونەوەي..

کتیبه‌که مه‌خهره نیوان کتیبه‌کانی ترته‌وه به‌جوری که دیارنه‌بیت له‌برچاوه..
به‌لکو له‌بر چاوتدا دای بنی و هه‌موو جاری به‌پله سه‌یریکی بکه‌رهوه..
وه بائه‌وهت له‌پیش چاوبیت که جیبه‌جی‌کردنی پرگه‌کانی ئه‌م کتیبه شتیکی
مه‌ره‌مه‌کی و ئاسان و ئاسایی نییه.. به‌لکو ده‌بیت باش باش پیاچ‌چوونوه‌ی
بکریت و .. هه‌ردهم له‌بیروه‌وشتا به‌یلرینه‌وه..

۶- جاریکیان (بېرنادشۇ) ئه‌م تیببینییه‌ی دا (زانین و زانست هه‌رئوه نییه که
بەدەمی خەلکی فیئر بکریت و بەس). وە (شۇ) پاست دەکات چونکە زانستى
فیئرکردنی هیچ کەلکنیکی نییه ئەگەر نەچیتە مەيدانی جیبه‌جی‌کردنوه..
ئەگەر دەتەویت ئەو رېگاوا پیشنىيارانه‌ی لەم کتیبه‌دا ھەیە به‌جوانى فیئريان
ببیت و له بىرت نەچنوه دەبیت بەکردهوه جیبه‌جييان بکەين..
ھەمووكات و لەھەموو جىيەكدا جیبه‌جىييان بکە.. ئەگەر وانەكەيت بەخىرايى
لەبىرت دەچنوهو نامىتن لەبىرتدا.. هەندى زانست ھەيە ھەميشە لەمىشكىماندا
دەمىنیتەوه بۇ؟!

چونکە لەزىيانى پۇزنانه‌دا جیبه‌جىييان دەكەين..
لەوانەيە خۆشم (وەك تو) لەبەردهم جیبه‌جى‌کردنی پیشنىيارەکانی ئه‌م کتیبه‌دا
نارەحەتى زۆرم بەسەر ھاتبیت.. وەھەندى جار بىزازو ناپەحەت دەبم لەکاتى
جیبه‌جى‌کردىدا..

بۇنمۇونە / ھەموو كەسى واپىي خوشە و لاي ئاسانە كە رەخنە بگریت و لۆمەي
خەلک بکات لەوهى كە ھەولى تىكەيىشن و ھەست كردن بادات.. يان بۇ ھەلەي
خەلکى بگەپىت ئاساترە تا بگەپىت بۇلايەنى چاكەو پىداھەلدانيان.. وە
لەوبارەيەوھ قسە بکات كە خۇي پىلى خوشەو حەزى لاييەتى نەك لەوهى كە خەلکى
پىيان خوشەو حەزيان لاييەتى..

بەلام بائه‌وهت لەياد بیت کاتى ئه‌م کتیبه دەخويىنیتەوه بۇ زانىيارى كۆكىردنوه
نییەو بەس.. به‌لکو ھەول دەدەيت كە چەند ھونه‌رېكى نوی لەرېگاکانى ھەلس و

که‌وت کردن دهست بخه‌يت و چهند ره‌وشت و نه‌ريتىكى تازه‌ت دهست بکه‌ويت بو
ثيان..

دهى ئەمەش زۇر پىيوىستى به‌كات و خۇنارەحەت كردن ھېي.. كەواتە تا
ده‌توانىت بەرده‌وام پەرەكانى ھەلددەرەوە ئەم كتىبە بکە بە سەرچاوه‌يەكى
كردەوەيى لەهونه‌رى پەيوەندىيە ئادەمەيەكان (فن العلاقات الإنسانية).

ئەگەر هات و كۆسپ و تەگەرهى تايىبەت هاتە پىيگەت.. وەك: بەتەويت مەيلى
منالەكەت بو لاي خوت رابكىشى يان ويستت سۆزى خىزانەكەت دهست بکه‌ويت
يان كرييكارىكى سەركەش بىينىتە ئىير بار..

ھەول مەدە يەكسەر پەنا بەريتە بەرچارەسەرە سروشىتىيەكە واتە غەريزەت توپە
بوون و زۇر نواذن.. ئەوە ھەميشە ھەللىيە..

بەلکو وەرە يەكسەر پەرەكانى ئەم كتىبە ھەلددەرەوە سەيرىكى ئەو پىيشنىيارانە
بکە كە دىاريit كردوون بە نىشانەت جىاجىبا.. وە ھەول بەدە جىبەجىيان بکەيت..
پاشان بىبىنە چ كارىكى ئەفسونايت دهست دەخات..

٧-پارەيەكى كەم (١٥٠) دينارى چاپى نوى بەدە بەخىزانەكەت يان كورەكەت يان
هاورپىكەت لە ئەنقەس خوت بىرگەيەك بشكىنە با بىخەنەوە بىرت و توش لەباتىدا
پارە يان پى بەدە بەم جۈرە جىبەجىكىدى ئەم كتىبە دەبىتە يارىيەكى خوش و
زەوقلى..

٨-بەرپىوه بەرى بانقىكى گەورە لە (وول ستريت) بو قوتابىيەكانى گىرایيمەوه
كەپىكايىكى تايىبەتى زۇر چاكى ھەيە بۇ راست كردنەوە خۆى.. ئەم پىاوه
ھەرچەند نىمچە خويىنەوارىيەكى ھەبۇو كەچى بۇو بەيەكى لەپىاوه ھەرە
دەلەمەندە كارامەكانى ئەمەريكا..

خۆى باسى كردووه كە هۆى سەركەوتى دەگەرىتەوە بۇ ئەو پىكايىكى كە
بۇخۆى ھەلۋارىدبوو.. من وازدەھىنەم با خۆى بۇتان بىكىرىتەوە:
(ماوهىيەكى زۇرە و خۆم راھىنَاوە كە پۇزىزمىرىك دەخەمە كىرفانم و چى
چاپىيەكەوتىن و بەخەلك گەيشتنىكىم كرد بى ھەموويم تىدا دەنۇوسىيەوە.. وە ھەموو

کوتایی هفت‌یه ک له کاتی شهودا به ته‌نها ده بم و دهست ده کم به لیپرسینه‌وهیه‌کی خوم..

بؤیه پوژ ژمیره‌کم ده رده‌هیینا و هه مهو بـخـهـلـکـ کـهـشـتـنـ وـ چـاوـپـیـکـهـ وـ تـنـهـ کـانـ دـهـهـیـنـاـیـهـ وـهـ یـادـیـ خـومـ..ـ لـهـگـهـلـ هـهـمـوـ دـهـمـهـ قـالـهـ وـ لـیـکـوـلـینـهـ وـهـ کـانـدـاـ وـ پـاشـانـ لـهـ خـومـ دـهـ پـرـسـیـ:

ئـهـوـهـ لـانـهـ چـینـ کـهـ کـرـدـوـوـتـنـ؟ـ..ـ ئـهـیـ ئـهـوـشـتـهـ پـپـسـوـوـدـانـهـ چـینـ کـرـدـوـوـتـنـ یـانـ نـهـتـکـرـدـوـوـنـ؟ـ!ـ..ـ وـهـ بـهـ چـ پـیـکـایـهـ بـتـوـانـ لـهـمـهـلـ خـومـ چـاـکـ بـکـهـ؟ـ..ـ

ئـهـوـ دـهـرـسـ وـ ئـامـوـزـگـارـیـانـهـ چـینـ کـهـ لـهـتـاقـیـکـرـدـنـهـ وـهـیـ هـفـتـهـیـ رـاـبـرـدـوـوـدـاـ دـهـسـتـ کـهـوـقـنـ؟ـ..ـ

زـوـرـجـارـیـتـاـقـهـتـیـ وـ بـیـزـارـیـ بـوـوـیـ تـیـ دـهـکـرـدـمـ بـهـبـونـهـیـ ئـهـوـهـلـهـ وـ گـیـلـیـانـهـیـ کـهـ لـهـوـ ماـوـهـیـهـداـ کـرـدـوـوـمـ..ـ

بـهـلـامـ ئـهـوـنـدـهـ هـهـبـوـوـ بـوـزـ لـهـدـوـاـیـ بـوـزـ بـهـرـ بـهـرـ کـمـ کـمـ لـهـوـهـ لـهـلـانـهـ دـهـتـکـیـنـمـ وـ کـیـلـیـمـ نـهـماـوـهـ..ـ

ئـهـمـ پـیـکـایـهـ لـهـهـمـوـ پـیـکـاـکـانـیـ تـرـزـیـاتـرـ سـوـدـیـ پـیـ کـیـانـدـمـ لـهـپـهـرـهـ پـیـدانـیـ توـانـاـیـ هـهـلـسـ وـ کـهـوـتـ کـرـدـنـ لـهـگـهـلـ خـلـکـیدـاـ..ـ

دـهـیـ تـوـشـ بـوـچـیـ پـیـکـایـهـکـیـ بـهـمـ جـوـرـهـ نـاـگـرـیـتـهـبـهـرـ بـوـ لـیـپـرـسـینـهـ وـهـیـ خـوتـ لـهـجـیـبـهـجـیـکـرـدـنـیـ پـیـکـاـکـانـیـ ئـهـمـ کـتـیـبـهـدـاـ؟ـ..ـ

۹-ئـهـوـهـلـ وـ تـیـکـوـشـانـهـ کـهـ لـهـپـیـنـاـوـ جـیـبـهـجـیـکـرـدـنـیـ ئـهـمـ پـیـکـاـیـانـهـداـ دـهـیـدـهـیـتـ..ـ لـهـ دـهـفـتـهـرـیـکـیـ یـانـ لـهـ بـوـزـمـیـرـیـکـیـ تـایـبـهـتـیـ دـاـ بـیـنـوـسـهـ وـ پـاشـانـ لـهـجـیـیـهـکـدـاـهـلـیـ بـکـرـهـ..ـ

ئـائـیـ چـهـنـدـ خـوـشـهـ پـاشـ مـاوـیـهـکـیـ تـرـ بـگـهـرـیـیـتـهـ وـهـ سـهـرـیـانـ وـ چـاوـیـکـیـانـ پـیـداـ بـخـشـیـنـیـتـهـ وـهـ کـهـوـاتـهـ ئـهـگـهـرـ دـهـتـهـوـیـتـ بـهـجـوـانـتـرـیـنـ شـیـوـهـ کـهـلـکـ لـهـمـ کـتـیـبـهـ وـهـرـگـرـیـتـ..ـ ئـهـمـ پـیـشـنـیـارـانـهـ جـیـبـهـجـیـ بـکـهـ:

۱- حـهـزوـوـ ئـارـهـزـزوـوـیـهـکـیـ پـرـ تـاسـهـ لـهـخـوتـداـ درـوـسـتـ بـکـهـ بـوـ زـیـاتـرـکـرـدـنـیـ توـانـاـیـ جـوـانـ هـهـلـسـ وـ کـهـوـتـ کـرـدـنـ لـهـگـهـلـ خـلـکـیدـاـ..ـ

- ۲-هه موو به شيئك دووجار بخويينه رهوه.. پييش چوونه سه ر شتنيکي تر..
- ۳-ههندى جار له خوييندنه و كه تدا راوه ستنه له خوت بيرسه: باشه چون ئەم پيشنياره‌ي که دىتته پىم جىبەجىنى بكم؟..
- ۴-نيشانه يېك لەپال هه موو خالىيکى گرنگدا دابنى..
- ۵-مانگى جاريک پيا چوونه وەيەكى بکە و بىخويينه رهوه..
- ۶-ئەم (پىگايانه) لهه موو پوودا و كاتىكدا جىبەجىبکە.. وەئەم كتىبە بکە به سەرچاوه‌يەكى كرده‌وھىي.. يارمەتىت دەدات بۇ چارەسەركىدنى كۆسپ و چەلەمه كانى خوت..
- ۷-ھول بده تۈزى خوش و بەلەزەتى بکەيت وەك كەمەيەكى خوشى لىبکە.. بەوهى كەلەپىگايەكى لاتدا (يان بەئەنقەست خوت لادا) دينارىك بده بە هاورىكەت يان خزمەكەت كاتى كە راستت دەكاته‌وھ و ئاكادارت دەكاته‌وھ..
- ۸-ھه موو هەفتە يېك جاريک پىندا چوونه وەيەكى خوت بکەو چىت كردووه يان چ زيانىكىت پىگەيىشتووه.. له خوت بيرسه: ئەو ھەلەو لاريانه چىن كە كردووتۇن؟ وە تاچ راذه‌يېك گۇپانت بەسەردا هاتووه.. ئەو دەرس و ئامۇزگاريانه چىن كە دەستت كەوتۇن و بۇ دواپۇزىت بەكەلکن؟..
- ۹-با پۇزىز مىرىكى تايىبەتىت پىبىت و يەكسەر ھەلسە بە تۈمار كردنى كات و شويىنى جىبەجى كردنى ئەم پىگايانه..

بەشی یەکەم

سی بەنەدەتى ھونەرى لەھەلس و كەوت دا

يەكەم / بۇنەوەي ھەنگۈنىت دەستكەوي شانەي ھەنگ تىڭ مەدە.

لەھوتى مانگى مايقۇ ئايارى سالى (۱۹۳۱) تاوانبار و خوين پىز (كىرۇلى دەبل دەمانچە) لە شارى نیویۆرك دەستگىر كرا كە ھەركىزازو ھەركىز نیویۆرك پىياوکۈزۈ سەركەشى وەك دەبل دەمانچە بەخۆيەوە نەدىبۇو لەۋاتەوەي دروست بۇوه پايتەختە.

لەپۇزەدا، (۵۰۰) پولىسي بەھىز دەرورۇپاشتى ئەو خانووه يان دا كە (كىرۇلى) تىيدا بۇو كەمالى خۆشەویستەكەي بۇو.. ھەستان بەۋەشاندىنى گازى فرمىسىك پىشىن بەلام بى سوود بۇو..

ناچار بەتىبارو چەكى قورس سەربانى مالە دراوسىكانيان گرت و دەستييان كرد بە تەقە كىردىن.. بەجۇزىك كە گەرەكى (وست ئاند)ى جوان و كەشخەي ناوجەرگەي نیویۆرك بۇماوهى يەك كارشىمۇر ھاتبۇوه ھەڙان و ئاگر باران بۇو بەسەر ئەو مالەي كە (كىرۇلى) خۆى تىيدا حەشار دابۇو..

كاتى (كىرۇلى) دەست گىر كرا، سەركرىدى پولىسەكان ووتى: ئەم دەبل دەمانچە يە ترسناك ترىن تاوانبار و خوين پىزە كەپايتەختى ئەمەريكا بەخۆيەوە دىبىتى، چونكە بەپەرە مەرىشكىش بوايە خەلگى بىتتاوانى سەردىپى و لەناوى دەبرد.. بەلام با بىزانىن ئەم كىرۇلىيە چۈن سەيرى خۆى دەكىرد؟ لەكاتىيەك اكەپىاوانى پولىس خەرىيکى تەقە و ئاگر باران بۇون بەسەر مالى كىرۇليدا كەچى كىرۇلى خەرىيکى نۇسىنى نامەيەك بۇو كەتىيادا نۇسىبىوو (بۇھەمۇو ئەوانەي كەمەبەستييان بىزان، بابىزان كەلەننیوان دەرروونمدا دلىكى سەرگەردان ھەيە بەلام بەبەزەيىھە، دلىك كە بقۇ كىنهى تىيدا نىھە خەپەي بۇھىچ دروست كراوېك ناوىت)..

بەلى فەرمانى لەسىدارەدانى كىرۇلى دەركراد كە بەكورسى كارەمبایى بىيكۈذۈن كاتى كە بىدىيان بۇ ثۇورى سىدىارە لە زىندانى (سنچ سنچ) نەيىوت: (ئەمە پاداشتى

خوین پیشی و توانباریم بود) به لکو ووتی (ئەم بود پاداشتی به رگری کردند لە خۆم)!!

ئەوهی مەبەستمانە لە چىرۇكى كرۇلى ئەوهىيە كەلەگەل ئەو پىسى و توانبارىيەيدا لۇمەي خۆى نەكردووه خۆى بەھەلە نەزانىيە..

باشه ئایا كرۇلى جۆره خەتابارىيکى تايىبەتى بودۇ؟ بىگومان نەخىر..

كوى بىگە بۇ ئەم بەسەرەتە: (گولى عومرم بەزايىدا لەپىناؤ كەپان بەدواى خەلکىدا و پېرىدەنەوهى كاتە بۆشەكىيان كەچى پاداشتم لە سەر ئەم بەھەلە بود كەپياوانى پۆلىس ھەولى خوین رىشتىم دەدەن..)

ئایا گومانت بۇ كى دەچىت كەئەم قىسىيەي كردىت؟..

ئەم ووتەي (ئال كابونى) توانبارە كە نازناۋى دەركىرىبۇ بە (دۇزمىنى ژمارەيەكى گەل) كە سەركىرىدە دىلپەق ترىن باندى توان و خوین پیشى بود لە (شىكاڭقى) سەرى ھەلدا..

ئەم (ئال كابونى) يە هەركىز لۇمەي خۆى نەكردووه، خۆى بەھەلە نەزانىيە..

به لکو واي پىشان داوه كە پىاواباشىيکى چاكە خوازى كۆمەلايەتىيە، بەلام مىللەت نرخيان نەزانىيەو لىيى تىنەگەيشتۇون..

ديسان (شولىت ھولىنى) كەيەكىك بود لەھەرە بەناوبانگ ترىن توانبارەكانى نىيويۆرك..

پۇزى لەيەكى لە قىسىهەكانىدا كە بۇ رۇزنامە نۇرسىيکى كردىبۇ، تىايىدا خۆى بە چاكە خوازىيکى كۆمەلايەتى لە قەلەم دابۇو، وە ھىچ كات گومانى نەبۇ لەراستى ئەم قىسىيەي).

نۇرجار لەنیوان من و بەرىۋەبەرى زىندانى (سنچ سنچ) دا لەم بارەيەوە نامە و تووپۇزى بۇرى دەدا لەنیوانغاندا.. پۇزى بۇرى نوسىيم كە گوايە (كەم جار پىك دەكەويىت لە توانبار و پىاوا كۈزاندا كەسى ھەلکەويىت كە خۆى بە توانبار و خراپە لە قەلەم بىدات.. ھەموو ئەو زىندانيانەي زىندانى (سنچ سنچ) واسەيرى خۆيان دەكەن ھەروەك چۈن تۆ سەيرى خۆت دەكەيت..

و بهو جوړه شیوازه که خویان هیانه دهیسه لمینن که بیټاوان و پاک و بیگه‌دن.. وه لهو باوه‌ردهان که به هیچ جوړ پیویست ناکات و ژیرانه نیمه که ئه مان ئاوا بهند کراوون..

جا ئه ګهر (ئال کابوونی و ده بل ده مانچه و شولتر هولمندی) و هاوچه‌شنانیان له خراپه کاران و پیاوکوژان لومه خویان ناکه‌ن هرگیز. دهئیتر چون بمانه‌ویت له خله‌لکی به پیز و پیک و پیک، که من و تو له ګه‌لیان ده زین و پیکه‌و پیوه‌ندین که بتوانن قبولی لومه سه رزه نشت بکنه؟..

پوژیکیان لای پرسراوی دارایی به ناویانگ (جون و انا میکن) پیې ووتم:
 (پهند و هرگرتنم له تاقیکردن ووهی (۳۰) سال ته من بوم ده رکه و تووه که ګه مژه‌بیه
 ګه ربته‌ویت لومه که س بکهیت.. ثیتر پاشان ده ستم کرد به راست کردن ووهی
 هله‌کانی خوم و وازم هینا له ووهی بیربکه‌مهوه له ووهی که بُوچی خوای په روهدگار
 ژیری و زیره‌کی و بهره‌بی بهیه‌کسانی به ش نه کردووه به سه رخه‌لکیدا..
 (وانا میکن) به خیرایی ګه یشته ئه م باوه‌ره به لام من زیاد له چاره که سه دهیک
 له ناو ئه م بیره لاره‌دا ده زیام وام ده زانی که لومه کردن به سوده به لام پاشان ګه شتمه
 ئه و باوه‌ره که له (۹۹٪) خله‌لکی خویان به هله نازانن و لومه خویان ناکه
 ئیتر با هله کانیشیان زور بلح بیت..

(لومه کردن) بی‌سسووده نه زوکه چونکه واده‌کات له ئاده میزاد که دهست بکاته
 به رگری کردن له خوی، ئه بیات بهره و به لگه هینانه وه له سه راستی بُوچوونه کهی و
 همول ده دات به رزی و سه ریلندي خوی نه نه‌ویت..

برای خوینه‌ری خوش‌ویست ده توانیت هه زاران نمودنې تومار کراو له
 لپه‌رکانی میژوو بیښیت که کاتی پاستی نه زوکی و بی‌سسوودی (لومه کردن)
 پیشان ده دات....

بونمودنې ئه ده ده بره کییه که له نیوان (ثیودور بوزفلت) و سه ره ک کؤمار
 تافت دا روویدا کاتی که (شیدور) کوشکی سپی به جی هیشت سالی (۱۹۰۸) بهره و
 ناوچه کانی ئه فهريقيا که وته پی به نیازی راوه‌شیز.

(تافت)ی له جيگه‌ي خوی داناو کردیه سهروکی ئەمەريكا تا دىتەوه، كاتى كەله كەشته‌كەي كەرايەوه خەرىك بۇو لهداخ و مەراقدا بىتەقىت كە بىنى كەم تەرخەمى و بى موبالاتى و كەم ئىدارەت تافت له پاده بەدەره بۇيە دابەزىيە سەرى و دەستى كردە سەرزەنشت و لۆمە كردنى بەشىوھىيەكى پەق و نەشياو.

ئەمەش كاتىك بۇو كەھلېبازاردىنى سەرەك كۆمارى نزىك بۇوبۇيەوه.. خۇ (پوزفلت) له سەرەلە نەبۇو، لۆمە و سەرزەنشتەكەي ناھەقى نەبۇو.. بەلام ھەركە ھلېبازاردىن دەستى پىكىرد يەكسەر پارتى كۆمارى تىك شكا، بەسەرۆكايەتى (پوزفلت) بەتىك شakan و دۇرانىتىكى زۇر ناشرين..

سەيركەن ورد بىنەوه ئايىا (تافت) لۆمەي خوی كرد و خوی بەتاوانبار دايە قەلەم؟..

بىڭومان نەخىر. بەلکو بەدهم گريان و فرمىسىكەوه ووتى: (من لەو باوهەدانىم كە شتىكىم كردىتىت جىاوازبىت لەوهى پىنۋىست بۇو كە بىكەم).

لىرەدا ئايىا راستر وايە لۆمەي كاميان بىھىن؟ پوزفلت يان تافت؟
لەراستىدا من نازانم بەلام گرنگ نىيە كە بىزانم.. ئەوهى من مەبەستىم ئەوهى
لۆمەكىرىن و دابەزىنە سەرتافت (لەلايەن پوزفلت) ھوھ ھىچ قەناعەتىكى بە (تافت)
نەكىد تا بلى من ھەلە بۇوم..

بەلکو واي لېكىد كە دەست بىكەت پاكانە بەرى كردنى خوی و فرمىسىكىش بە چاوهكانىدا قەتارە بىكەت.

نمۇنەيەكى دىكە كە ئەويش ئابىرو چوونەكەي (تىبۇتى دووھم) كەدەنگ و باسەكەي لە گۇڭارو پۇزنانامەكاندا چەند سالىيەكى دوورۇ درېڭى خايىاند و مىللەت بەھەموو جۇرى ناپەزايى خوی دەرىپى بەرامبەرى بەتوندى.. ئەمەش چۈن بۇو؟..

لەكتى فەرمانزەوايى (ھاردىنگ) دا ئەو (پىرۇل) و نەوتانەي كە دەولەمەنى ئەمەريكى ئىشى پىييان نەبۇو درايە دەست وەزىرى ناوخۇ (ئاسىرىد فول) كەله ناوجەي (ئىلك ھىيل و تىبۇت دوم) دابۇو كە ئەو بېرە پىرۇلە تەرخان كرابۇو بۇھىزى دەرىيائى ئەمەريكى..

به‌لام (فول) له باطی ئەوهی کەبىرە نەوتەكان بخاتە مەزادخانەی ئاشكراوه ھەستا
بەسوك و ئاسان داي بە هاوارىيەكى خوشەويىستى خۆى كە ناوى (ئىدوارد
روھينى) بۇو..

(روھينى) له پاداشتى ئەم چاكەيەي فولدا (۱۰۰)ھەزار دۆلارى پىّدا به‌لام فول
له بەر قىسى ئەم و ئەو ناوى نابۇو قەرن..

پاش ئەوه (فول) فەرمانى سەربازى دەكىد كە ھەستىن بەدۇور خىستنەوهى ئەو
كەسانەيى كەبىرەكانيان نزىكە لەبىرەكانى دەولەتەوه.. بەبەلگەي ئەوهى كە ئەم
بىرانە دەبنە هوئى راکىشان و ھەلمىزىنى پتۇقلى دەولەت.

يەكسەر خاونەن بىرەكانى ئەو ناواچەيە بەخىرايى خۆيان گەيانىدە دادگە و
سکالايان پىشىكەش كە فول چى كردۇ دېرىپەن.. وەپەرەشىيان لادا لەسر ئەو
ناپاڭى و بەرتىيل وەرگىرنەي (فول) كە (۱۰۰)ھەزار دۆلارى ئەمرىكى.

لەم كاتەدا گەل خۆى پى نەگىراو بەتوندى ناپەزايى خۆى دەبىرى و شوشە و
پەنجەرهى سەركەدايەتى (هاردق) يان تىيىك شكارند و ھەپەشەشىيان كرد بە تىيىك
شكاندىنى پارتى كۆمارى و لەبەر ئەوه دەولەت بەپەلە (ئىلبرى فول) لەزىندان توند
كرد).

كاتى (فول) ئەم تىيىك شكارندە بى ئاپروپىيەي بەسەردا ھات ئاپا پەشىمان
بوويمەن يان ئاپا لۆمەي خۆى كرد؟ ھەرگىن، نەخىر نەيكىد..

پاش چەند سالىڭ سەرۇكى ئەمەرىكى و گوتارىكى دا كە (ھۇوقةھ) تىايىدا باسى
ئەوهى كرد كە مردىنى (هاردىنگ) بەھۆى ئەو (صدەمە) يەوه بۇو كە هاوارىيەكى
ھەستا بۇو بە ناپاڭى يەك..

لەكاتەدا ژىنى (فول) لەناوجەماوه رەكەدا دەبىت خىرا لەجىنى خۆى
ھەستايەوهو بەتوندى دەستەكانى كىشا بەيەكداو ھاوارى كرد: (ئەوه دەلىنى چى؟
يانى مىرىدى من ناپاڭى لەگەل (هاردىنگ) دا كرد نەخىر مىرىدى من ھەرگىز ناپاڭى
لەگەل كەسدا نەكردووه.. وەگەر پېرى ئەم شوينە ئالتوون بە مىرىدەكەم بدرایە

هرگیز ئوه نهینه خەلەتاند کە ناپاکى بکات.. بەلکو ئەمە كەسىك بۇ كەخەلکى
ناپاکىييان لەگەل كردوو بەرهە مەردن و شەھيدى بىرىدىان).

ئائەمەيە سروشى سەرەتكەن دەكتات تەنها خۆى نەبىت؟؟!!
سەرزەنشتى دەكتات تەنها خۆى نەبىت؟؟!!

كەواتە ئەگەر پۇزىٰ ھات بەخەيالىدا كەلۇمەي كەسىك بىكەيت، پىيۈستە لەسەرت
كەچەندانى وەك (ئال كابۇنى و دەبىل دەمانچە و ئەلېرىد فۇلت، لە يېرىتى و ئەمەش
بىزانە كە (لۇمەكىرىدىن) وەك بالىندەي نزىم فېرايىھە مىشە لەلانكەي خۆى
دەنيشىتىۋە!..

سەرلەبەيانى پۇزىٰ شەممە نىسانى (ئەبراھام لەنكۈلن) كەوتىبوو
بەدەمداو بەدم كىيان دەرچۈنەوە ھاوارى دەكىرد، كە لەخانوویەكى ناخوش و دل
تەنگدا بەرامبەر ھۆلى شانقۇ (فۆرد) كە (يۈپ) تەقەي لىكىرىدبوو..

لەم كاتەدا كە (لەنكۈلن) لەسەر جىڭىھە دواگىيانى خەرىك بۇوەرچۇو، وەزىرى
جەنگى ئەوكاتە (ستانتۇن) ھاتە سەرى و ووتى: (ئالىيەدايە ئارامگاى تىپو تەسىل
تىرىن فەرمانپەوا لە دەنیا (لەھەتى دەنیا دروست بۇوه) بەدى دەكەين).

چى بۇ بەھۆى ئەھەنە كە (لەنكۈلن) سەركەوت تووبىت لەھەلس و كەوتىدا لەگەل
خەلکى?..

ئايا ھەميشە لەلۇمە كردى خەلکىدا بۇو؟ بەلى، كاتىك كەمنداڭ بۇو لە (دۇلى
بىچۈن كەرىك) كەسەر بە وىلايەتى (ئەندىيەيا) بۇو كە خۆى لەدايىك بۇو ئەھۆى بۇو..
نەك ھەر لۇمەي خەلکى دەكىرد و بەس، بەلکو لەھەش خەرآپت، ئەرۇيىشت نامە
شىعىرى دەنسىي و تىايىدا رەخنە و لۇمەي لەخەلک دەگىرت و پاشان لەسەر شەقامە
كشتىيەكان فېرى دەدايە بەر پىيى خەلک و خەلکىش بەرچاويان دەكەوت و بىڭومان
سەيرىشيان دەكىرد..

تەنانەت يەكى لەو نامانەي لەنكۈلن بۇوبەھۆى دوژمنايەتىيەكى بەرددوام
بەدرىئىزايى تەمەنلى!!.

به لکو پاش ئوهش كەبوبىه پارىزەر (لەنیوان سپرنگ فيلدو ئىلىنوا) دا ويستى له وە دوا هەربە ئاشكرا لەپۇزىنامەو گۇفارەكاندا كەردەلۈولى رەخنەو بارانى لۆمە بىارىننەتە سەر خەلکى.. بەلام بەس تەنها جارىڭە هەستا بەم كارە!..

ئەويش ئەوهبوو لەپايىزى سالى (۱۸۴۴) دا شورەت و ناوابانگى كابرايەكى سياسى ئېرلەندى كەوتە بەرگۈيى.. كەناوى (جيمس شيلدن) بۇو (لەنكولن) باسيكى لەپۇزىنامەي (سپرنگ فيلد) دا بلاوكىرىدەوە بەبى ئەوهى ناوى تەواوى خۆى بىدات و تىايىدا بەجۇرەھسا لاقترى و كائىتە جاپى دابىزىيە سەر ئەو سياسەتمەدارە مەزىنە.. خەلکى ئەو ناوجەيە دەستيان كرد بە پىكەننۇن و رابواردىن بەو كابرايە!.. (شيلدن) يش بەكۆلى داخ و مەراقەوە كەپا بەشۈين كاكى نۇوسەردا تا سەرئەنجام ناسىيەوە بانگى كرد بۇ شەپ و نۇرانبازى ئەگەر راست ئەكەت و ئازايە!..

(لەنكولن) نەيوىست (نەيويزا) شەپ بىكەت، بەلام بۇوي نەھات بلى نايكم بۇيە بېيەكەوە پۇئىكىيان دىاري كردو لەقەراغ بۇوبارى (مسىسىپى) لەسەر ئەوه پىكەت كەوتەن كە يەكىكىيان يەكىكىيان بکۈزىت!..

بەلام باش بۇو لهۇي چەند خىر خوايەك كەوتەن نىوانيان و نەيانھېشت خويىنى يەك بېرىنن..

ئائەمە بۇو تاكە خالىتكى رەش لەسەر لەپەرەكانى ژيانى (لەنكولن) و دەرسىكى واى دادا كە هەركىز لەيادى نەچىت لەچۈننەتى ھەلس و كەوت كردىن لەگەل خەلکىدا.. لەپۇزە بەدواوه ھىچ شتىكى نەنسىيەوە نەوتۇوە كە ئابىروى كەسى تىدا بەرىت و كائىتەي بەكەس نەكىرىدۇوە لۆمەي كەسى نەكىرىدۇوە لەسەر ھىچ شتىك!!

بەلى (لەنكولن) بۇو سەرۆكى ئەمەريكا، لەماوهى ئەوهدا جەنگى ناوخۇيى و نەيارى سەرى ھەلدا، ئەميش چەند كەورە و فەرماندەيەكى كىرىدە لېپرسراووو سەركەنە سوپاۋ ناردى بۇ جەنگى سەررووى وولات.. ھىچى لهۇ سەركەدانە بى لەكە نەبۇون و قىسىيان لەسەر بۇو كە گوايە ھىچ ناتوانى و كېڭىن و نىوهى خەلکى لەرەخنە گرتىياندا بۇون، بەلام (لەنكولن) بەھىچ شىوهيەك توانج و رەخنە و لۆمەي

نه‌کرده سه‌ریان و همه‌میشه ووته به‌ناویانگه‌که‌ی خوی ده‌ووت: (لؤمه‌ی که‌س مه‌که تا لؤمه نه‌کریت).

کاتیکیش خیزانه‌که‌ی و همندی له‌خزمانی ویستیان وای لیبکه‌ن هیرش بکاته سه‌ر نه‌یاره‌کانی خواروو (لنکولن) وه‌لامی ده‌دانه‌وه که (لؤمه‌یان مه‌که‌ن دلنيابن ثیمه‌ش و امان ئه‌کرد ئه‌گه‌ر ئه‌وان لهم جیگه‌ی ثیمه‌و ثیمه‌ش له‌جیگه‌ی ئه‌وان بیوینایه‌و ئه‌و که‌شی ئه‌وانمان هه‌بوایه)!..

له‌گه‌ل ئه‌وه‌شدا ئه‌گه‌ر که‌سیک سه‌ربه‌ست بکه‌یت و بؤی هه‌بیت له‌شتی پاست و گونجاودا لؤمه بکات ئه‌وه ته‌نها (لنکولن) شایانی بwoo که‌چی هه‌ربه‌باشی نه‌دهزانی. با نموونه‌یه‌ک بیئینه‌وه:

ئه‌وا جه‌نگی (گتسپیرگ) له‌مانگی مايو (۱۸۶۳) دا ده‌ستی پیکرد، له ئیواره‌ی چواره‌مین بؤژی ئه‌و جه‌نگه‌دا، سه‌رکرده‌ی سوپای سه‌ربه‌کان ناوی (جنرال لی) بwoo پاشه کشی کرد، به تیک شکاوی له‌وکاته‌دا باران به‌خویر گلیله‌ی ده‌کرد لافاو ده‌شت و چه‌م و دوئلی گرتبوویه‌وه، کاتی (لی) که‌شته شارژ‌چکه‌ی (بوتوماک) به‌سوپاکه‌یه‌وه هه‌لت‌قین به‌ده‌ریایه‌کی گه‌وره‌دا که به‌رده‌می لی گرتن و نه‌یان توانی لی‌ی بدهن، له‌پشتیشه‌وه سوپای باکوری ده‌وله‌ت ته‌نگی پی هه‌لچنیبیوون..

(لی) به‌خویی و سوپاکه‌یه‌وه توشی ده‌ربازبیوونی نه‌ما . (لنکولن) که‌به‌مه‌ی زانی و هه‌ستی کرد ئه‌مه هه‌لیکی زیپینه‌و په‌روه‌ردگار بؤی هه‌لخستووه، بؤئه‌وه‌ی خوین بیزی کوتایی بیت و (لی) ده‌ستگیر بکات، به‌خیرايی فه‌رمانی ده‌رکرد بؤ سوپا و نویته‌ری تایبه‌تی نارد بؤلای سه‌رکرده‌ی سوپا (مید) که داوای لی‌کرد زور به‌خیرايی ئه‌م کاره به‌ئه‌نجام بگه‌یه‌نى ئه‌مه هه‌له‌و با له‌ده‌ست نه‌چیت.. با بزانین (مید) چی کرد؟؟.

(مید) ده‌ستی کرده خو خه‌ریک کردن و که‌مته‌رخه‌می و خوی دواختست.. به‌پهله چه‌ند بروسکه‌یه‌کی بیانووی بؤ (لنکولن) نووسی و داوای لیبوردنی لی‌دده‌کرد، له‌کوتاییدا بپیاری هیرش نه‌کردن سه‌ر (لی) دا!!.. له‌ئه‌نجامی ئه‌م که‌مته‌رخه‌می‌هی (مید) دا سوپای نه‌یار (لی) له‌جیگایه‌کی ته‌نگه‌وه په‌پینه‌وه له‌ثاوه‌که!..

(لنكولن) ئاگرى توره‌يى تىپهربوو. هەر لەكۆشكى (پۇبرت) ھەنارى دەكردو دەينەراند: (ئەي خواي مەزن ئەمەن ماناى چى دەگەيەنىت؟ سوپاکەي (لى) لەناو لەپماندا بابو، لەگەل ئەوهشدا لەگەل ئەمەن قسمە فەرمانانەدا كەچى سوپا هەلنىسا دەست بەكار بىت: (لنكولن) بەتىكشكاوى و بىھيوايىھەكى تالەمە دەست ئەزىز دانىشت و ئەم نامەي نووسى: (جەنزاڭلى خۆشەويىستم، واگومان نابەم كەبەتەواوى ھەست بکەي بەو بەدبەختىيە كە بەھۆى پاکردن و دەربازبۇونى سوپاى (لى) يەوه تووشمان بوبو.. بەراستى هاتبووه بەردهستان، ئەگەر بەھاتايە دەستان بىگرتايە بەسەريدا ئەوا كۆتايى بەجهنگ و هەرا دەھات بەيەكجاري.. بەلام بەم حالەي ئىيستانمان جەنگ ھەردىرىزە پى دەدات و بەردهام خوين دەرىزىرىت تا ئەوكاتەي مەگەر خوا خۆى بىزانىت كەي تەواودەبىت.. كە تۆ دووشەممەي پابردوو بەو ھېمنى و دلنىايى و بىترسىيەو ھېرىشت نەكىدە سەرى، بۇخاترى خوا چۈن دەتوانىت لەخوارووی بۇوبارەكەو ھېرىشى بۇ بکەيت كە ناتوانى لەۋى بەھنگىت بەچەند چەكدارىيەكى كەمەو نەبىت؟ تازە باوهەنەكىت كەبتوانىت شتىكى بەكەلك بکەيت..

بەراستى هەلى زېرىنت لەدەست خوت دا كەئەمەش زۇر ناپەحەت و دلگرانى كىرمى و پىيم ناخوش بوبو..

ئەم نامەيەي (لنكولن) نەگەيشتە دەستى (مېد) ئەزانن بۇ؟ چونكە بۇي نەنارد!.. بەلام پاش مردىنى لەنیوان وەرەقەو كىتىبەكانىدا دۆزراوه تەمە..

من واي بۇ دەچم (كەئەم بۇچۇن و شىكارى خۆمە) كە (لنكولن) دواي ئەوهى لەنوسىيىنى نامەكە بۇتەوە، لەپەنجھەرە سەيرىكى دەرەوهى كىردوھ و پاشان بەخۆى وتۇوه: (دەقەيەك، بۇ من نىيە پەلە بکەم لە لۆمەكىرىدى (مېد) چونكە زۇر ئاسانە بۇ منى كەلەزىر سىيېھەرى كۆشكى سېپىدا قاچم لىنىاۋەتە سەرقاچ و لەدورەوه فەرمان دەرىكەم بۇ (مېد) كە ھېرىش بکات بەلام ئەگەر من لەو جىنگەيەي ئەم دەبۈوم لە گتسىبىرگ) ئەمەمو خوينە پۇذاوەم بىديايەو ھەروەك (مېد) بە چاوى خۆى بىنیويەتى، پەنگە ئەوجى كىد منىش ھەرۋام بىكىدايە.. ھەرچۈنى بىت كە ھېيشتا

هر ئاوه‌که خویه لای پردەکەوه، ئەگەر من ئىستا ئەم نامەيەم بنىّرم بۇی بەلنى
كەمى خەفتى ناو دەروونم كز دەبىت و نامىنېت..

بەلام وادەزانم كە (مېد) ھەول دەدات بىتاوانى خوئى دەربخات و ئەمو
مەلۇيىستەي بەپاست بىزانىت، كى دەزانى؟ لەوە دەچى ئەو ھەول بەدات لۆمەي من
بکات؟ وە دوورىش نىيە ھەر سوپا وازلى بەيىنېت و دەست ھەلەنگىرىت؟.

پاش ئەمانە لەوە دەچى (لنكۈلن) نامەكەي خىستىتە لاوە، چونكە
تاقىكىرنەوەكانى ژيان فيرى كردووه كە لۆمە كردن تەنها نەزۆكى و بىسۇودى
نېبىت ھېچى ترى بەلاوه نىيە..

دەگىنەوە كە (ثىودۆر رۆزفېلت) سەرۋىكى ئەمەريكا ھەركاتى تەنگ و
چەلەمەيەك بەباتايە پىسى و نېزانىيا يە چۈز چارەسەرى بکات.. پالى دەدایەوە
بەكورسىيەكەيەوە لەتابلۇق ھەلۋاسراوەكەي لاي سەرى ورد دەبۇويەوە كەوېنەي
(لنكۈلن) بۇو پاشان لەخۇى دەپرسى: (خۇزگە ئەگەر (لنكۈلن) لەم جىتكەي مەدا
بوايە چى دەكرد؟ وەچۈن ئەم تەنگ و چەلەمەيەي چارەسەر دەركىد؟.

يەكەم جار لەخۇتەوە دەست پى بکە:

تا ئىستا لەپىروخە يالىتدا ھەيە كە بەھەمۇ حەنۇ ئارەزۇو يەكتەوە بىتەويىت
ھەلسوكەوتى كەسىيەكەپاست بکەيتەوە و پەوشىتى جوان بکەيت و دەستى بىرىت و
بەرهەو پاست تىرىن پىڭاى بەرىت؟..

ئەگەر نىازت وايە ئەمە كارىيەكى بەرزو پېرۇزە شاييانى ھەمۇ سوپا سىيىكە.. بەلام
باشە ئايا يەكەم جار بۇ لەخۇتەوە دەست پىنَاكەيت؟..

لەلایەن ئارەزۇوە ناوهكى و غەریزەكانەوە وادىيارە كەگىنگىدىان بە (خۇ) كەلى
خۇشتىر ئاساتىرە بۇ مرۇۋە و كەمتر مەترىسى تىيدايە.. (بروانج) دەلىت (ھەركاتىيەك
جەنگى نىيان مرۇۋە و دەرروونى دەست پىدەكتە ئەو ئادەم مىزازە شاييانى
ھەمۇ سوپا سىيىكە).

دەلىيى چى ئەگەر سالىيەك تەرخان بکەيت (بەلایەنى كەمەوە) بۇ چاڭىرىنى كەم و
كۈرىيەكانى خۇت و پاست كەرنەوە خوارو خېچىيەكانىت؟ دواي ئەوە ئىتىر بۇت

ههیه سالهکانی تەمەنت هەر ھەمووی تەرخان بکەيت بۇ چاکىرىنى خەلکى و بەرزىكەنەوهى رەوشتىيا و پىتىمايى كىرىنيان..
 (ونفسشيوس) دەلىت: (سەربانى دراوسى بەفرمال مەكە تا بەفرەمالى سەربانى خۆت نەكەيت)..

كاتى كەسەرهەتاي گەنجىم بۇو، نۇر ھەولۇم دەدا كە سەرنجى خەلکى رابكىش بولاي خۇم، ئەمەش لەئەنjamى خۇلايى گۈپان و لەخۇبىايى بۇون بۇو.. پۇزىكىيان نامەيەكم نووسى بۇ نوسمەرى بەرزا بەناوبانگ (رتشارد ھاردىنگ دېفيز) و پىيم ووت: من پاسىكىم بەدەستەوەيە دەربارەي دانەرو نوسمەر بەناوبانگەكان، پاشان داوام اىكەن كە پىتىمايم بکات بۇ چۈننەتى نوسيين بەتايبەت پىگاكانى نوسيينى خۆزى..

من لەھەو پىيش چاوم كەوتبوو بە باسىك كەنوسەرەكەي لەكۆتايدا نوسييپۇسى: (ئەمە دەس نووسى يەكەم جارەو و پىياچۇونەوهو پاكنوس نەكراوه) ئەم ووتەيەي كۆتاىي باسەكە نۇر كارى تىكىردم چونكە واي دەگەياند كە نووسەر نۇرسەرى قالەو دىيارە كەلە نوسمەريشە.. بەلام من نە سەرم قال بۇو نەنوسەرىيش بۇوم، بەلام ويستم (دېفيز) واتىبگات لە من و بەسۈك سەيرى باسەكەم نەكات لەكۆتايدا نوسييم: (نوسيىنى يەكەم جارە و پاكنوس نەكراوه).

(دېفيز) ھەروەلەمى نامەكەشى نەدامەھە نەۋەندە نەبىت ھەستا بۇو خستبۇويەو بەرىدەوەو لەسەرى نوسييپۇو (بى تەرىيەتى و بى ئەدەبىت لەئاستىكدايە مەگەر بى ئەدەبى و بى تەرىيەتى خۆت پىيى بکات).

لەپاستىدا و بىڭۈمان من شاييانى ئەو تەمىيە بۇوم..
 بەلام پاش دەسال ھەركە ھەوالى مردىنى (دېفيز) م بىست ھىچ تىك نەچۈرم و پىيم ناخوش نەبۇو ھەرچەندە و دەلىم شەرم و خەجالەتى دەمگەرىت (تەنها ئەۋەندە نەبىت كە ئەو نووسراوه ناشرىيەيم هاتەوە ياد)..

پیویسته کاتی تو همه‌لس و کموت ئەکەيت له‌گەل خەلک، بزانه كەتو له‌گەل
ژیران و فەيلەسوفەكاندا قسه ناكەيت.. بهلکو له‌گەل سۆزو ھەست و دەروونى پر
ئارەزۇوتدا قسه دەكەيت.. كەپرە له‌گەورەيى و له‌خۆبایى بۇون..

(لۆمە كردن) پرژى ئاگرینى پر ترسناكى لىدەبىتەوە.. كە له‌توانايدا ھېيە ئاگر
بەرباتە بەنزاينى فيزو و خۆبەگەورە گرتن.. يان ئاگریكى واى تىبەر بىدات
كەھەندى جار بىتىتە هوى مردىن و له‌ناوچۇونى لۆمەكراو..

چونكە هەر گپو كلپەي پەخنە و توانج بۇو واى كرد له‌چىرۇك نوسى بەناوبانگ
(توماس هاردى) كەسەرەتىكى گەورەي بەنرخ شىيە بەئەدبى ئىنگلىزى.. بېرىارى
بىدات واز لەنسىن بىننېت و هەركىز چىرۇك نەنوسىت..

ھەروەك گەردهلولى پەخنە واى كرد له‌شاعيرى ئىنگلىزى دەرۈون ناسك كە
بەجۇرى ھەستى بىرىنداربۇو خۆى (كوشت) (كەناوى (توماس شاترون) بۇو..

(بنىامين فرانكلين) له‌كاتى لاويدا هونه‌ری قسە كردن و هەلسوكەوتى له‌گەل
خەلکى نەدەزانى بەلام پاشان ناوبانگى دەركرد بەقسەزان و ھەستىيار و عاقلىك
كەبوو بەھۆى ئەھەي فرانكلين بگەيمەنېتە پادھېيەك كەھەنلى بىزىن بۇ بالۇيىزى
ئەمەريكا لەفەرەنسا، ئەبىٰ هوى ئەم گۇپانە چى بۇوبىت؟؟..

بەلى تاقىكىردىن وەكانى ژيان بەجۇرى خۆشەيان كرد كە باش بۇي دەركەوت
(پەخنەو لۆمەكىردن) نەزۇكە و سوودى نىيە بۆيە بوبە خاوهنى ئەم وته بەناوبانگە
(بەھىچ جۇر باسى خراپەي ھىچ كەسىك ناكەم، بهلکو پىشەكى ئەو لايەنە خىررو
چاكانە باس ئەكەم كە له‌خەلکدا بەدى دەكەم). .

ھەموو گەوج و گەمزەيەك دەتوانى لۆمەي خەلکى بىات.. وەخەلکى پىلەكەدار
بىات.. وەپەخنە بىرىت بهلکو ئەمكارە زۇرېبەي گەمزەو گەۋىلان خەرىيکن پىوهى.
دەوەرن باپىيكمەوە لەباتى ئەھەي لۆمە بکەين و عەيب و خەوشى خەلکى گەورە
بکەين و ئاشكراي بکەين با ھەول بىدەين تىبکەين و بىيانوو بۇ خەلکى بىننېنەوە
لەسەر ئەو كارانەي دەيکەن.. چونكە ئەمە لەلۆمە زۆر خۆشتە بۇچى؟! چونكە ئەمە
سۆزو بەزەيى و دىراڭرتى يەكتى تىدایەو دىسافى بەدوادا دىت..

باوته‌ی (دکتور جونسون) بینینه‌وه یادی خۆمان:
ئەی بەریز، خوای پەروەردگار لە مرە ناپرسیتە وەو موحاسەبەی ناکات تا
پۇژى خۆى (دواى مردن).. دەی ئىتىر من و تۆ بۆجەرگى خەلکى كون كون بىكەين بە
نەشتەرى لۆمە و پەخنە و پەلە كردىن و زۇو لىپرسىنە وەي خەلکى و خىرا حوكىدان
بەسەرياندا!؟!

پاشکوئی یەکەم

۱- ھەموو ئادەمیزادى ھەلە دەکات

ئىسلام، واشويىن كەوتەكانى پەروەردە دەکات، كەفيىرين و تىبگەن لەشتىكى نزد كىرنىڭ لەزىيانى كۆمەلائى تىدا ئەويش ئەۋەيە كەھەموو كەسىن جىڭ لە(پىغەمبەر)نى خوا قابىلى ھەلەيمە مەعصوم نىيە و ناتەواوه..

چونكە ئادەمیزاتىد دروستكراوىكە لەنۇوان فريشتهى پاڭ و بىگۈنناھو گىان لەبەرانى نەقام و دوور لەزىرى..

بەلكو ئادەمیزاد لەو نىيوانەدا پاكى و چاڭى و بەرزى لى دەوهشىتەوە.. ھەر ئەم مەرقۇش شىتى گەوج و خوارو خىچى لى دەوهشىتەوە..

ئائەمەيە فەلسەفو حىكمەت لەناردنى قورئانى پېرۇز بە(پىغەمبەر)ى خودا (محەممەدى كورى عبد الله) بۆگۈرهى مەرقۇايەتى بەگشتى، تالا يەنى بەرزى و پاكى بىرە پى بىدات و چەند جارەي بىاتماوه تىايادا..

وەبەپىچەوانەشەۋە ئەولايەنە شەيتانىيە پىس و خراپانەي كز بکات و پاشانىش بىشەكەنيان بکات..

مەبەستى سەرەكى و ھەرە بەرزى ئىسلام ئەۋەيە كە مەرقۇھە كان فىر بکات چۈن و بەج پىتگايەك لايەنى گەوجى و خراپى و ناپاكى لەمەرقۇدا نەھىلەن و ھەلس و كەوتى بەرزو بىلندىيان فىر بکات لەگەل كى؟

لەگەل خوا لەگەل خەلکى لەگەل خۆيدا..

ھەردوو لايەنى (ھەلس و كەوت لەگەل خواو لەگەل خۇ) بەھىزىكىدىن بۇ ئەۋەيە كە فىر بىت چۈن ھەلس و كەوت لەگەل خەلکىدا بکات..)

(پىغەمبەر)ى خوا (عليه السلام) فەرمۇويەتى: (و خالق الناس بخلق حسن) واتە: بەرەوشتى بەرزو جوان تىرىن شىيۇھەلسوكەوت بکەن لەگەل خەلکىدا، لە ئىسلامدا

۲ - پىغەمبەرى خوا محمد (عليه السلام) بۇ گۈزەن جن و ثينسى (وما يرسلناك الارحمة للعالمين) الاتباعاء ۱۰۷
ئاما زەيىكى بۇونە، ھەرۇمە سۈرەتى (الجن) تىواو رونكەمەھە ئەم مائىيە (أىل... نفر من الجن...) (۱) يەھى... ئاثماتابة... (۲)

۳ - رواة احمد والنمساني والحاكم والبيهقي

هه موو ئاده میزاديک بېرىپسىياره لەھەلەي خەلکى و دەبىت بەپىي توانا ھەولى چاڭىرىدىنى بىدات وەك قورئان دەفەرمۇيت: ﴿وَلَكُنْ مَنْكُمْ أَمْنَهُ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَاوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ﴾ ((آل عمران ۱۰۴)) واتە: با لەناوتاندا ھەبىت كۆمەلېك كە بانگىشەي خەلکى بىكەن بۇ چاكەكردن و رىڭرى بىكەن لەخراپ). كەواتە ئەركى سەرشانى موسىلمانە توند كىرىن و داكوتانى مىخى چاكە خوازى و ھەروهە ھەولدان بۇ دەرھىتىنى بىنج و بناواتى پەگى تاوان و خراپەكارى، يان لەفەرمۇودەيمەكى (پىيغەمبەر) دا ﷺ دەردەكەۋىت كە يەك بەيەكى موسىلمانان لەسەريانە كە خراپە بگۈپن و دەم و دەست و چاو داخەن لەئاستى دا (من راي منكى منكرا فلىغىرە بىدە فان لم ي يستطيع فېقلە ونىڭ اضعاف الایمان) رواه مسلم.

بەلام ئىسلام مەرجى داتاواه لەسەر ئەوهى دەبىت خەللى چاكە بىكات: يەكم/ دەبى خۆى چاك كردىت چونكە نەخۇش ناتوانىت نەخۇش چاك بىكاتووه.

دوووم/ نىيەتى پاك كردىت و لەبەر ھىچ بەرژەوندىيەكى خۆيى و دنیا يى نەبىت. سىيەم/ دەبىت بەحىكمەت و لىزانانە خەلک لەخراپە دور بخاتمە ئەگەر وانەبى زيانى لەقازانجى زىاتر دەبىت.

بەلىنى ئايىينى ئىسلام زۇرى پى ناخۇشە كە مرۇۋە خۆى پشت گوئى بخات و بەلارويىرى خۆى بەھىلىقەت و دەست بىكات بەچاكىرىنى ئەم و ئەو تو تەمى كىرىنى خەلکى لەكتىكدا خۆى دەردەدارو ناساغ بىت.. وەك خواى كەورە دەفەرمۇيت: ﴿أَنَّا أَمْرَنَا النَّاسَ بِالْإِيمَانِ وَتَنْسَوْنَ أَنْفُسَكُمْ﴾ ((البقرة ۴۴)) ھەروهە خواى پەروردىگار خۆ پاراستنى لەدۇزەخ پىش تر خستووه لەپاراستنى خەلکانى دەررووبىر وەك دەفەرمۇيت: ﴿فُوَّ أَنْفُسَكُمْ وَأَهْلِكُمْ نَارًا﴾ ((التحريم ۶))

دەبىت ووتەی (عەلی كۆپى ئەبى طالب) چاك لەپىش چاو بگرين
كەدەفرەمۇت: (معلم النفس اولى بالاجلال من معلم الناس)، واتە: مامۆستاي خۇ
چاکىم شايانتەرە رېزى لەمامۆستاي خەلکى.

چونكە گەر بىتمۇيت شتىك پاڭ بىكەيتەوە كەى دەبىت بە ئاوى لىيْل و پىس پاڭ
بىكەيتەوە!.. وەھەركاتىك موسىلمان توانى خۇي چاك بکات، ئەو كاتە قسە ووتار و
كردارى زۇر كارىيگەر دەپىن لەسەر دلەكان.
بەلام لەگەل ئەوهشدا مروڻ پىگە نادىرىت كەخەلکى پشت گوئى بخات و ھەقى
بەسەر يەككەوە نەبىت..

بەبەلگەي ئەوهى هيىشتا لەچاکىرىدى خۇم نەبوومەتەوە!! بۇئەوهى كەس
وانەلىت ئىسلام واى داناوه كە مروڻ خۇشى و خەلکىش چاك بکات لەيەك كاتدا
وەك درەخت لەرەگەوە بۇ خۇي ھەلەمىزى و لەقدىشدا بەخەلکى بىبەخشىت! يان وەك
ھەنگ لەيەك كاتدا كۈل ھەلەمىزى و ھەنگۈين بىبەخشىت!..

بەلام زيان و كردارو گوفتارى (پىيغەمبەر) مان (ﷺ) راھەيەكى قورئانە بەكردەوە
شىريينەكان چۆنۈھەتى گۆپانى تاوان و خراپەي فىرىٰ ھاۋەلە شىريينەكانى كردۇوە
بەئەپەپىرى چاكى و پىكى و پىكى بەرگرى لەخراپە و ناپەوايى كردۇوە ھەركىز
ھەستى خاوهن ھەلەي بىرىندار نەكىردووە و نەيشكەندۇوە (رەخنەو لۆمەو
سەرزەنلىت) نزىكى (پىيغەمبەر) ئى خوا نەكەوتونەتەوە.

ئەنەسى كۆپى مالىك دەگىرەتەوە: (كە (۱۰) سال خزمەتى (پىيغەمبەر) ئى خوام
كىردووە ھەركىز پىنى نەتوووم (ئەوهت بۇ كرد ئەوهت بۇ نەكىد ئەوهت بۇ شكائىد)
متققى علیه.

وەك لەشىعىرىيّكدا وتووومە: ئەنەس دەفرەمۇي بۆماوهى دە سال
لە خزمەتىابۇوم لەدەرۇ لەمال
نەقسەي پى وتوووم نەلىنىشى داوم
بەقورىيانى بى ھىزۇ ھەناوم

عائیشه‌ی خیزانی (پیغمبر ﷺ) ده‌گیریته‌وه که (پیغمبر) خوا هرگیزاو هرگیز رخنه‌ی له‌چیشت نه‌گرتووه و لومه‌شی نه‌کردودین له‌سهر خواردنی (بی‌خوی و سه‌تاو) ئه‌گهر حزی لی بکردايه ده‌یخوارد و هکرنا به‌بی‌دهنگی ده‌چووه دواوه!! (رواه البخاری و مسلم). یان هرگیز به‌ره و پوویان پاش مله‌ره‌خنه‌ی له‌گه‌س نه‌گرتووه و به‌لومه‌کاری نه‌یشکاندووه. ئه‌ی ئه‌گهر لاریه‌کی له‌یه‌کیدا بدیایه چون چاکی ده‌که‌رده‌وه؟ به‌پریکای ناراسته‌وحو، واته (دیوار به‌تومه و پاسار کویت لی بیت).

نمونه‌یهک له‌سهر ئه‌مه: چهند که‌سیک له‌سهرده‌می (پیغمبر) بپیاریاندا یه‌کیکیان و تی من قهد ژن ناهیئم هرخواناسی ده‌که‌م.. یه‌کیکی تریان بپیاریدا هه‌موو پۇزى بەرۇزوبىت یه‌کیکی تریان بپیاریدا هرگیز شونه‌خوت و هر شونویزیکات! (رواه البخاری و مسلم).

کاتی (پیغمبر) ئه‌مه بیست خیرا بانگی نه‌کردن و لومه‌یان بکات و له‌ناو هاوه‌لآندا بیانشکینیت و بلى: شتی وانه‌کەن‌ها.. ئه‌مه پىکەو بەرنامه‌ی خوا وانالیت.. ئه‌گهر وايان بگوتایه من يەکەم كەس وام دهکرد تىگەيشتن؟؟.

نه‌خییر.. هەزار نه‌خییر (محمد) (پیغمبر) دەرۇونناس چون شتی‌وادەکات؟ ئەی چون چاکی کردن؟ بەلی هەستا له‌سهر (دوانگه) گوتاریکىدا تىايىدا فەرمۇسى: ئەمە چیانه هەندى كەس!! (ورد به‌ره و له‌ووشەی (ھەندى كەس) چون لیزانانه ناوی كەسی نېبرد) بىستۇومە ئاواو ئاوايان و تووه، سوپىند بەخوا من له‌ھەمۇوتان زیاتر له‌خوا دەترسم و بەندايەتى ده‌کەم، له‌گەل ئەمەشدا زىشىش دېئم و بەرۇزۇوش دەبم و دەشى شكىئم وە نويزىش دەکەم و دەشخەوم هەركەس لهو پىگەيەم لابدات ئەمە له‌من نېيە!.. بى ئەوهى هەستيان برىندار بکات هەرسىكىيان وازىا هېنىا له‌ووه‌لأنه!!..

ئا بەم جۇره (پیغمبار) خوا (ﷺ) هاوه‌لنى پەرۇورده کردووه كەبە (ھەلەشەيى) و (رەخنه کارى) و (شکاندن) و (ئاپرووبردن) و (تمەرق كردنەوه) و (ھەرەشەکارى) و (چاوترساندن) ناتوانن خەلکى بىقۇن و كۆمەلگە چاک بکەن..

بەلکو بە (ھەست پاگیر کردن) و (سەلماندن) و (ئامۇزىگارى دلسۈزانە) خراپە بىكۈن و بەرەو چاکە بىبەن.. لەماوهى (۲۳) سالى (پىغەمبەر) اىھەتىدا چەندىا ھىلىٰ پان و درېشى كىشاوه كە مەرقۇيەتى لەسەرى بېقۇن خراپە تاوانى پى بىكۈن.. بۇنمۇونە جارىيکيان گەنجىك دىتە خزمەت سەروھەرمان و لەلائى دادەنىشىت و پاشان دەلى: ئەم (پىغەمبەر) ئىخوا من بەھەمەمۇ شتىكى ئىسلام رازىم و گوئى پایەلم بۆى.. بەلام من گەنجم و خۆم بۇ پاناكىرىت ناتوانم (زىنا) نەكەم!.. لەبەرئەمە بۇ خەسەتم بەدە بۆى؟!..

هاوهەلان كە گوئىيان لىيې بۇو دابارىنە سەرى تەنانەت عومەرى كۆپى خەتاب (خوا لىيى رازى بىت) شەمشىرىيەنەلپى و ووتى: ئەم (پىغەمبەر) ئىخوا بېرىگام بەدە لەملى بىدەم ئەم دوو بۇوه بىناموسە؟ (پىغەمبەر) ئىدانا و لىزىان وەك دەررۇن ناس بەدەستە پىرۇزەكانى ئاماژە دەكەت كەوا نابىت و بىدەنگ بن.. چونكە لە ناو خەلک دا لۆمەي دەمارى خراپە زىاتر سور دەكەت بۇيە ئازەمى كرد كە نەخىر واناپىت و بىدەنگ بن.. چونكە ئەمەي ئەوان ھەلۋىستى ھەلسوكەوت چاڭىرىن نىيە.. تۇپەبۇون و سوربۇونەوە و ھەرپەشە و شکاندىن و پەختنە ئاوشەلەك و لۆمەكىرىن دەمارى خراپە زىاتر سور دەكەت وە دەيى ئاوسىنى..

بۇيە بەنەرم و نىانى دەستى خستە سەرشانى كۆپە كەنجهكە و پىيى ووت: (ئايا توپازى دەبىت (زىنا) لەگەل دايكتدا بىرىت؟ كۆپەكە ووتى نەخىر، كىيان فىدات! دىسان پرسى، ئەم (لەگەل) خوشكتدا؟ ئەويش دىسان ووتى: نەخىر كىيان فىدات! تا فەرمۇسى: ئەم بۇ پورت؟ كۆپەكە ھەرەمان وەلامى دەدایەوە!.. بۇيە پىيى فەرمۇو: دەي ھەروەھا خەلکىش دايىك و خوشك و پۇرۇ.. هەتى يان ھەيە.. دىسان بۇئەوەي زىاتر پەگى زىنا لەدەررۇنيدا ھەلبىكىشىت دەستە پىرۇزەكانى بەرزىكىرىدەوە بۇ ئاسمان و نزايى بۇ كرد و فەرمۇسى: (خوايە دلى پاك كەرەھەوە لەداوىن پىيسى بىپارىزەو لەگۇناھىشى خوش بىبە) بۇيە كەنجهكە دەلىت: (كاتى هاتىھە خزمەت (پىغەمبەر) زىنام زۇر پى خوش بۇو! بەلام كاتى هاتىھە دەرەھە زىنابۇيە پىيس تىرىن شىت لەلام).

نمونه‌یه کی تر.. جاریکیان کا برایه کی عمره‌بی ده‌شته‌کی موسلمان بوو هاته خزمه‌ت سه‌روه‌مان (صلی الله علیه و آله و سلم) له‌مزگه‌وتدا بوو سه‌رثاو زوری بوه مینا! له‌گوشه‌یه مزگه‌وتکه‌ی (پیغه‌مبهر) دا (صلی الله علیه و آله و سلم) دانیشت و میزی کرد!.

هه‌رکه خه‌لکی پیّیان زانی توپه‌بوون و خه‌ریک بوو بیده‌ن به‌بن‌اگوییداوه له‌ناوی به‌رن چونکه پیزی مزگه‌وتی شکاند..

تا (پیغه‌مبهر) ای خوا (صلی الله علیه و آله و سلم) به‌مه‌سله‌که‌ی زانی و که‌وته نیوان و به‌نه‌رمیه‌وه تیکه‌یاند که‌وا نابیت چونکه ئیوه ره‌حمه‌تن بوگشت جیهان و به‌دلره‌قی و توپه‌یی له‌گه‌ل خه‌لکی مه‌جولینه‌وه!..

به‌لکو ئوه‌نده به‌سه هه‌لسن بیرون دوکه‌یه ک ثاوه بھیتن و بیکه‌ن به‌جیکه میزه‌که‌یداوه نویشی بکه‌نه‌وه ئیتر پاش ئوه ئه کا برایه بؤی ده‌رکه‌وت که ده‌بی پیزی مزگه‌وت وک چاوا بپاریززیت..

که‌واته نه‌گه‌ر بهاتایه و هاوه‌لان (خوايان لئازمی بیت) ده‌ستیان بکرایه به‌لۆمه و په‌خنه کرتن لیئی و بـه‌جاری تـه‌ریقیان بـکرـدـایـهـتـهـوه.. کـی دـهـزانـی؟ دـهـمارـی فـیـزو خـوـبـهـزـلـ زـانـیـ ئـهـمـ کـاـبـرـایـهـ هـهـسـتـیـاـیـهـ وـهـ دـهـاـخـاـ زـیـاـتـرـ مـزـگـهـوتـکـهـیـ بـیـ پـیـزـ بـکـرـدـایـهـ!!.. چـونـکـهـ وـاـیـ لـئـدـهـهـاتـ ئـمـیـشـ بـهـرـگـرـیـ بـکـاتـ وـ کـارـهـکـهـیـ خـوـیـ بـهـرـاستـ بـزاـنـیـتـ.. کـی دـهـزانـیـ لـهـوـ دـهـچـوـوـ پـهـنـاـ بـهـخـواـ هـرـ لـهـئـیـسـلـامـیـشـ پـاشـکـهـزـ بـبـوـایـهـتـهـوهـ!!..

نمونه‌یه کی‌تر له‌ونمونه زیندوانه‌ی که (پیغه‌مبهر) ای ئیسلام (صلی الله علیه و آله و سلم) پیش چه‌ند سه‌ده‌یه‌ک له‌دامه‌زناندنی زانستی ده‌ریون ناسی محمد (صلی الله علیه و آله و سلم) به‌کرده‌وه ده‌ریونی ئاده‌میزاده‌کانی به‌هاوه‌لان ده‌ناساند و بـهـرـنـامـهـ دـارـیـزـیـشـ بـوـ بـوـنـهـوـهـکـانـیـ دـوـایـ خـوـیـ کـهـبـهـوـ جـوـهـ هـهـلـسـ وـ کـهـوتـ بـکـهـنـ تـاـ دـلـهـکـانـ وـهـ کـهـ پـهـرـهـیـ کـوـلـ لـهـئـاسـتـیـانـداـ دـهـ بـکـاتـهـوـ ئـهـمـانـیـشـ بـچـنـهـ ژـوـرـهـوـهـ..

ـ سه‌رکرده‌ی سوپا (پیغه‌مبهر) له فـهـتـحـیـ مـهـکـهـداـ فـهـرـمـانـیـ دـهـرـکـرـدـ کـهـ سـوـپـاـ بـوـ شـوـئـنـیـکـیـ نـهـیـشـ بـهـرـیـ بـکـهـوـیـتـ، ئـهـمـاشـ لـهـبـرـ تـهـکـنـیـکـیـ جـهـنـگـ بوـ تـادـانـیـشـتـوـانـیـ مـهـکـکـهـ هـهـسـتـ نـهـکـهـنـ کـهـ بـوـ ئـهـوـانـ دـهـرـدـهـچـیـتـ بـهـکـوـتـوـپـرـیـ بـدـاتـ بـهـسـهـرـیـانـداـ قـیـبـلـهـیـ بـپـوـاـدـارـانـ لـهـبـتـ پـهـرـسـتـانـ بـسـهـنـیـتـهـوـهـ وـ پـیـزـگـارـیـ بـکـاتـ..

چهند که سیّکی کم نه بیت که ئاگاداری ناوچه‌ی میرش بۆکراو یەکی لهوانه (حاته‌بی کوری ئەبو به‌لتەعه) بwoo کە‌هاوەلّىکی دل‌سوزی گیان له‌سەردەستی (پیغەمبەر) بwoo. بەلام له‌بەرچەند شتىك وای بەچاک زانی مەککە ئاگادار بکاته‌وه له میرشە، بۆیه به‌نامه‌یەك که به‌نهینى دای بەزىنیکی مەککە‌بى خىرا بىگە‌بەنیتە مەککە.

بەلام خواي پەروەردگار (پیغەمبەر) کە‌ئاگادار كرد كە‌خشەكت پىنى زانراوه و ئەگەر هەرچى زووتر نەگەنە ئەۋۇزنى ئەوا دەيىبات بۆ مەککە.. دەست بەجى دوو‌هاوەلّى دەنيرىت بەدوايدا و بەزۇر نامە‌کە‌لى دەسینن كە‌لەناو پەلکە‌كانىدا قايىمى كردىبۇوا..

لەپاشان كە‌نامە‌کە هېنرایە‌وه دەركەوت كە (حاته‌ب) ئەمە‌ي كردووه. بۆیه موسى‌مانە‌كان هە‌موويان بارانى لۆمە‌و پەخنەو سەرزە‌نشتىيان باراند بە‌سەرىدا له‌سەر ئەم ناپاکىيە بىلە.. تەنانەت يەكىن لە‌هاوەلّان ووتى: ئەي (پیغەمبەر)‌ئى خوا گيامن فيدات.. پىكام بىدە با بىدەم له‌ملى ئەم ناپاکە دووبۇوه!!

(پیغەمبەر)‌ئى دەرۈون ناس (ئەللىك) فەرمۇسى بە‌هاوەلّان (نەخىن، ئەمە ئەھلى بەدرە) ئەھلى بەدر کى دەلّى خواي گەورە لە‌گوناھيان خۇش نەبۇوه سەرپىشكى نەكربىن كە‌چى دەكەن بابىكەن).. (انك لاتدرى لعل الله اطلع علي اهل بدر فقال: اعملو ماشتىم فقد غضرت لكم)

بۆيە ئەم ووتە شىريينه جوانە كارى كرده سەر دل و دەرۈونى (حاته‌ب) و چى له‌دلّدابۇو بۆ (پیغەمبەر)‌ئى دەربېرى و هاتە گوفتار و ووتى: (بەلّى ئەي (پیغەمبەر)‌ئى خوا من نازدۇومە بەلام سوئىند بەتەنھايى خوا له و له‌وكاته‌وه باوھەم ھىنزاوه پەشيمان نەبۇومەتە‌وه و نيازى ناپاکىم نەبۇوه و نىمە،.. بەلام ئەوهندە ھەيە نۇربەي ھاواهلان كەس و كاردارن يان ناسراوييکيان ھەيە كە زىن و مندالله‌كەيان بىپارىزىت لە‌مەككە تەنها من نه بىت، كەس شىك نابەم لە‌مەككە و يىستم بەم نامە‌يە بى‌باوھە‌كاني (مەككە) وا لىيىكەم لە‌پاداشتىدا مال و مندالله‌كەم بىپارىزىن..!).

به‌لئی (حاته‌ب) به‌نیازی خوی چاکه‌ی کردودوه له‌گهله نهوه‌شدا محمد (صلی الله علیه و آله و سلم) ناوا له‌گهله جولا‌یهوه خو دهیتوانی فهرمان ده‌ركات بدنه له‌ملی و سرهی بین چونکه له‌یاسای نیوده‌وله‌تیدا گهوره‌ترین ناپاکی کردودوه.. به‌لام محمد (صلی الله علیه و آله و سلم) بریاری وا ده‌رناکه‌ت، چونکه بهم کاره‌ی که‌س لیئی نزیک نا بیت‌هوه و هاوپری‌یه‌تی ناکات!..
له‌کوتایی نه‌م باسه‌دا شتیک هه‌یه جیگای خویه‌تی که ناماژه‌ی بوق بکه‌ین..
نه‌ویش نه‌وه‌یه ئیسلام تاکه بـهـرـنـامـهـیـهـ کـهـبـتوـانـیـ خـهـلـکـیـ وـاـ پـهـروـهـرـدـهـ بـکـاتـ..ـ کـهـ
به‌لومه و سه‌رزه‌نشست دلیان بـکـرـیـتـهـ وـهـ سـوـودـیـ اـیـوـهـرـگـرـتـنـ وـ بـوـ لـهـوـهـوـدـوـاـ وـاـنـهـبـنـ..ـ
یـهـکـسـهـرـ بـهـمـهـمـوـ دـلـیـکـیـانـهـوـهـ پـیـیـانـ خـوـشـ بـیـتـ وـ دـاـبـهـنـ لـهـهـلـوـیـسـتـیـ خـوـیـانـ وـهـکـ
عـوـمـهـرـ دـهـفـهـرـمـوـیـتـ: (رـهـحـمـهـتـیـ خـواـلـهـ کـهـسـیـکـ هـهـلـهـکـانـیـ خـوـقـمـ بـهـدـیـارـیـ بـوـ
دـیـنـنـیـتـهـوـهـ)..
یـانـ بـهـئـاشـکـراـ (پـیـغـهـمـبـهـ) بـهـئـبـوـبـهـکـرـ صـدـیـقـ بـلـیـ: (نهـیـ نـهـبـوـبـهـکـرـ شـتـیـ وـاـ
مـکـهـ) (نهـیـ عـوـمـهـرـ وـیـنـهـیـ توـ شـتـیـ وـاـنـاـکـاتـ) (نهـیـ نـهـبـوـ زـهـرـ توـ هـنـیـشـتـاـ خـهـوـشـیـ
سـهـرـدـهـمـیـ نـهـفـامـیـتـ تـیدـاـ مـاوـهـ)..
یـانـ نـهـکـ نـهـمـهـ نـهـمـیرـیـ مـوـسـلـمـانـانـ عـوـمـهـرـیـ کـوـپـیـ خـهـتـابـ لـهـوـتـارـیـکـداـ وـیـسـتـیـ
سـنـوـورـ بـوـ مـارـهـیـیـ ثـنـ دـاـبـنـیـتـ، بـهـلامـ رـثـنـیـکـ هـهـسـتـایـهـ وـهـ قـسـهـیـ پـیـ بـرـیـ وـ وـوـتـیـ: نـهـیـ
عـوـمـهـرـ بـوـتـوـ نـیـهـ سـنـوـرـ بـوـ شـتـیـکـ دـاـبـنـیـتـ کـهـ خـواـ بـوـیـ دـاـنـهـنـاـوـهـ!ـ خـوـ عـوـمـهـرـ وـهـکـ
دـیـکـتـاتـوـرـهـکـانـیـ نـهـمـ سـهـدـهـیـ دـهـیـتوـانـیـ فـهـرـمـانـیـ بـرـیـنـیـ زـمـانـیـ نـهـوـ نـاـفـرـهـتـهـ دـهـرـکـاتـ
بـهـلامـ نـاـ..
یـهـکـسـهـرـ وـوـتـیـ: نـاـفـرـهـتـیـکـ پـیـکـایـیـ وـ عـوـمـهـرـ بـهـهـلـهـدـاـچـوـ.

بـهـلامـ هـهـلـهـیـهـ کـهـزـوـرـبـهـیـ خـهـلـکـیـ نـهـمـرـوـیـ تـیـکـهـوـتـوـوـهـ نـهـوهـیـهـ کـهـگـوـایـهـ
دـهـپـرـمـوـونـهـوـ بـهـیـکـداـوـ بـهـوـهـیـ کـهـ یـانـ خـزـمـیـهـتـیـ یـانـ هـاـوـپـرـیـیـهـتـیـ یـانـ هـاـوـکـارـیـهـتـیـ
دـهـبـیـنـیـ بـهـئـاشـکـانـیـ قـسـهـیـ پـیـدـهـبـرـیـتـ وـهـخـنـهـیـ لـیـدـهـگـرـیـتـ وـ لـوـمـهـیـ دـهـکـاتـ وـ
سـهـرـزـهـنـشـتـیـ دـهـکـاتـ وـ دـهـیـشـکـیـنـیـتـ!!

گهر لیئی بپرسیت بوقچی واده‌کهی برای خوم خو دلیت زویر کرد؟! خیرا پیت ده‌لیت: گرنگ نیه خزمی خومه، یان: قهینا هاوپریمه! یان گوی‌مهدمری هاوکارمه! یان: قوتابی خومه..

به‌لی، خزمه یان هاوپریته یان.. یان... یان.. دیاره که لهکیست ناچیت و تازه خزمه به‌لام بزانه دلیت لهکیس ده‌چیت و سوزو خوش‌ویستی بهرام‌بهرت نامینیت! ئهی نابینیت همزاران خزم سالی جاری یه‌کتری نابینن و سهر له‌یه‌ک نادهن؟ ئمه له‌ئه‌نجامی چییه؟ بیچگه له‌قسنه‌ی تال و پهخنه‌و به‌چاوی سووک سه‌یری یه‌کتری کردن و تهريق کردن‌وهی یه‌کتر؟!.

یان نه‌کبته‌تی له‌وهدايه که‌سیئک هاوپری‌یه‌کی دهست ده‌که‌ویت! خوشبخت ده‌بیت پیتی! که‌چی به‌داخوه پاش ماوه‌یه‌ک پاریزگاری ئهم هاوپری‌یه‌تییه ناکات و ده‌یشکینیو لوئمه‌ی ده‌کات و ئمه‌ت بؤ کرد ئه‌وهت بؤ نه‌کردا له کاتی ناره‌حه‌تی سه‌ری ای‌نادات و خمه‌ی ناخوات! بؤیه هم ئه‌وهنده ده‌زانیت ده‌بنه‌وه نه‌ناسی یه‌ک مه‌گهر له‌سهره‌گرتني سه‌مونخانه‌دا یان پیکه‌وت له‌پاسه‌که‌دا بکه‌ونه پال یه‌ک ئه‌وهجا بی‌ریان بکه‌ویت‌وه که‌هاوپری و دوستی یه‌کتن!!.

یان له‌مانه‌ش ناخوشت گه‌نجیکی پابهند به‌ئی‌سلامه‌وه.. ده‌بینی برایه‌کی مولته‌زیمی وهک خوی هیه و پیکه‌وهن.. له‌باتی ئه‌وهی دلی یه‌کتر راگیر‌بکه‌ن و پشت و په‌نای یه‌کبن.. ده‌چی بؤذی جاریک دو جار سی جار له‌سهر شتی بی‌ئه‌همیه‌ت و بچووک کوره با‌گه‌وره‌ش بی‌سه‌رزه‌نشت و لوئمه‌ی ده‌کات و تهريقی ده‌کات‌وه!!..

ئیتر له‌ناو خه‌لکیدابیت که ئیشکی پیس تره له‌سهر دل یان هم خویان بن!! ئه‌گهر لیئی بپرسین باشه بؤ واده‌کهیت تاوانه و بق و کینه دروست ده‌بیت؟! خیرا ده‌لیت: بی‌قه‌زابی ئه‌وه که‌سیئک نی یه که زویریت؟! ئیتمه سیقه له‌بین‌عandدا هیه و له‌یهک دلمان نایه‌شیت!! هه‌موومان (اخوة في الله)ین!!..

له‌برئه‌وه با له‌پشتی په‌رده‌وه ناراسته‌و خو ئاموزگاری‌یان بکه‌ین تا بومان ده‌کریت با به (کنایه) ئاموزگاری هه‌موو که‌سی بکه‌ین و دلیان راگیر بکه‌ین..

بهشی یاهکه م

۲- گهوره ترین نهیئنی له هه لس و کهوت کردندا له گه ل خه لکی

هیچ چاره یهک نییه، هیچ پیگایه کی به سوود نییه بو نهوده کاریک به که سیک
بکهیت یهک چاره نه بیت ئه ویش نهوده که واي لی بکهیت حمزیکی دهروونی پالی
پیوه بنی بو ههستان به کاره و به خوشی خوی بیکات..
بهلی ئه توانيت وابکهیت له که سی که خوی به دهستی خوی کاتژمیره کهیت بداتی،
نه گهر لوولهی غهداره کهت بخهیته بنا گویی!

بهلی ده توانيت وابکهیت له فه رمان به ریک چیت بویت لیی.. بوت بکات به مر جیک
به دیاریه وه بوهستیت، هم پشتت هه لکرد ئیتر نایکات..

خو ده توانيت، چیت بویت له منداله کهت بیکات به مر جیک قه مچییک یان
داریکت پی بیت بوی.. به لام ئه م پیگایانه هیچیان سه رکه و تتو نین و پیسی مرؤفی
عاقل و هو شمه ند و پیشکه و تتو نییه به هیچ کلوجی.

به لکو تاقانه ترین پیگایه که تو چیت پی خوش و حمزت ای یه تی بی خمه
به رده ست.. حه زو ویسته کانی تو چین؟ (فرؤید) ده لیت: هه ممو ئیش و کارو
مه لس و کهوتی مرؤفه له دوو بنچینه وه ده رده چیت:

یاهکه: حمزیکی جنسی و ناوه کی(۱).

دووهم: حه زکردن له به رزی و بلندی..

مامؤستا (جون دیوی) وله ئه م پسته یه پسته یه کی هیه به لام ته نهانها بنچینه هی
دووهمی فرؤید دوباره ده کاته وه به جو ریکی تر: (باشترين هویه که پالبنتیت به
مرؤفه وه بو کردنی کاریک ئه وهیه: (حه زکردنی له وهی که باس بکریت له نار
خه لکدا).. ئه م دوو پرگه یه چاک له بیر بیت: (حه زکردنی له وهی که باسی بکریت)
چونکه ئه م وو شه یه ده بیستیت وه لهم کتیبه دا:

به پرسیار کردن له نزدی له مرؤفه پیشکه و تتو وه ناسیا ییه کان، روون بوته وه که ئه وه
شتانهی حمزیان لییه تی بهم شیوه یهی خواره وهی به پیسی گرنگیان:

۱- ته ندره وستی چاک.

۲- خوراک.

۳- خو.

۴- مال و دارایی.

۵- ژیانی ئاسووده لهدواي مردن.

۶- ژن و مائى چاک.

۷- موچەيەكى باش بۇ بهخىوکردىنى مندالەكان.

۸- باسى بكرىت و ناوي همبىت.

ھەموو ئەم حەزو ئارەزۇوانەي پىشۇو ئاسان و لەوانەيە ھەموويان بىتە دى بىيڭىھە لەوهى ھەشتەم كە فرۆيد ناوي ناوه (حەزىزىرىن لەبەرزى و بلندى) (دىيۇي) ناوى ناوه (حەزىزىرىن لەوهى كەباسى يكىرىت).

ئائەمە (ھەي ياران) حەزىكى زۇر پىيويستى مەرۆقەكانە بەگشتى ھېچ گومانى تىداناپىيە كەئەو كەسەي بىتوانى ئەم پىيويستىيە خەلک تەواوبكەت و حەزەكانىيان بىننېتە دى.. دەبا دلنىيا بىت كە دلى ھەموانى كردۇتە خۆى، تەنانەت وادەكەت لەو خەلکە كە بەبىننېنى گەش بىنە وهو بەمردىنىشى تەنانەت (دوکاندارەكانىش) غەم بازداخ لەدل بن بۇي!

(حەزىزىرىن لەبەرزى) و (دەنگ و باس بۇون) گرنگ ترین خالى جىاوازىيە لەننیوان مەرۆقە و گيانلەبەرانى تى.. چەند نەمۇونەيەك لەسەر ئەم بىننېنە وهو.. باوكم لەويلايەتى (ميسورى) لەناو كىلەكە كەيدا مەرومەلاتى بەخىو دەكىرد بەشىوەيەكى چاک.. عادەتى پىيوه گرتبوو ھەموو جارى بەشدارى دەكىرد لەپىشانگاى مەرمەلاتدا كە شارەوانى دەيىركەدە وهو بۇ مەرمەلاتى ئەو ناوهچەيە.. باوكم بەزۇرى لەپىشانگايانەدا ديارى و خەلاتى سەنگىنى وەردەگرت وەك قوماشى ئاورىشمى شىينباو كە پىشانگا كە دەيىبەخشى بە خاوهنى چاكتىن مەرمەلات..

تا ئىستاش لەيادمە كەچۈن باوكم ئەو خەلاتانەي كۆدەكىرىدە وهو بەبەننېكى ئاورىش ئەي نۇوساندىن بەيەكەوە.. ھەركاتى مىوانىيكمان بەھاتايە.. باوكم بەخىرايى ئەچۈو ئەو شرييەتى دەھىننا سەرىكى خۆى دەيگرت و ئەو سەرەكەشى دەدایە

دهست من له بهره‌دهم میوانه‌که‌دا دریزشی ده‌کردو که شخه‌بی پیوه ده‌کرد و خوی
هله‌لده‌ناو فه‌خره شانازی پیوه ده‌کرد..

خو و لاخ و مه‌پو مالاً‌تنه‌کان بیکومان گوینیان نه‌داوه به خه‌لات و دیاری‌بیه‌کان..
به‌لام باوکم زور گوینی ده‌دایه.. بوجی.. چونکه حه‌زو ئاره‌نزوی ده‌هاته‌دی ئه‌ویش
(ناو ده‌رکردن) بورو..

به‌لئی حه‌نزو ئاره‌نزو بـ (ناو ده‌رکردن) که‌وا بکات له‌نوسه‌ریکی بـ ئه‌همیه‌تی
فی‌سقه و بچکو‌لانه‌ی شاگردی دوکانیک.. که نیمچه خویندہ‌واری‌بیه‌ک نه‌بی هیچی تری
نه‌بورو.. وای لـ کرد که دهست به‌کات به‌خویندنه‌وهی چه‌ند کتیبیکی یاسایی
کله‌بنی به‌رمیلیکی زبلـ دا که‌وتبوون!..

له‌وهش ده‌چى ناوی ئه‌م پیاوه‌ت بیستبی؟ (ئه‌براهم لنکولن) که‌پاشان بورو
بـ سه‌رۆکی ئه‌مه‌ریکا!

هر ئه‌م حه‌زو ئاره‌نزو بـ دیسان وای کرد (چارلز دیکنز) هه‌ستیت
بـ نووسینی پـ مانه زیندووه‌کانی.. وـ وای کرد لـ (رـ کـ فـ لـ) کـ بـ بـیـتـه
دهـوـلـهـمـهـنـدـتـرـیـنـ کـهـسـیـ جـیـهـانـ..

وـ هـهـرـ ئـهـمـ حـهـزـهـیـشـهـ وـ اـدـهـکـاتـ لـهـدـهـوـلـهـمـهـنـدـتـرـیـنـ کـهـسـیـ نـاـوـچـهـکـهـتـانـ کـهـکـوشـکـ وـ
تـهـلـارـیـ زـورـ زـیـاتـرـ لـهـپـیـوـیـسـتـیـ خـوـیـ بـهـرـزـ بـکـاتـهـوـهـ وـ هـرـ ئـهـوـهـشـهـ وـ واـیـ لـیـدـهـکـاتـ کـهـ
تـازـهـتـرـیـنـ وـ جـوـاـتـرـیـنـ جـلـ وـ بـهـرـگـ لـهـبـهـرـبـکـاتـ.. کـهـشـخـهـتـرـیـنـ مـوـذـیـلـیـ ئـوـتـؤـمـبـیـلـ
بـخـاتـهـ زـیـرـیـ..

باسـیـ کـوـپـوـ کـچـهـکـانتـ بـهـگـهـوـرـهـبـیـ دـهـکـهـیـتـ وـ هـلـیـانـ دـهـبـرـیـ لـهـلـایـ خـلـکـیدـاـ..
تـعـنـانـهـتـ هـرـ ئـهـمـ حـهـزـهـیـشـهـ وـ اـدـهـکـاتـ لـهـهـنـدـیـ کـهـسـ بـیـانـهـوـیـ لـهـرـیـکـهـیـ خـرـاـپـهـ وـ
شـهـوـکـوـتـ وـ جـهـرـدـهـبـیـ وـ خـوـینـ پـیـزـشـیـهـوـهـ نـاـوـ دـهـرـیـکـهـنـ..

(از بـرـماـرـونـیـ) سـهـرـۆـکـیـ پـیـشـشوـوـیـ پـوـلـیـسـیـ نـیـوـیـوـرـکـ بـقـیـ کـیـرـامـهـوـهـ وـ وـوـتـیـ:
یـهـکـهـمـینـ شـتـیـکـ کـهـ تـاـوانـبـارـیـ ئـهـمـرـقـزـهـ دـاـوـایـ دـهـکـاتـ پـیـشـ لـهـسـیـدـارـهـدـانـیـ ئـهـوـهـیـهـ
کـهـ ئـهـوـ رـوـزـنـامـهـیـمـ پـیـپـیـشـانـ بـدـهـنـ کـهـ باـسـیـ پـاـلـهـوـانـیـ وـ منـیـ تـیـدـایـهـ ئـیـتـ لـهـبـیـرـیـ

ده‌چیت که پاش چهند ساتیکی تر کورسی کاره‌بایی چاوه‌پوانی ده‌کات و نزور به دوری ده‌زانیت..

ئوهی نزور گرنگ بیت له‌لای کاکی تاوانبار ئوهیه که ناوی خۆی بیینیتەو له ته‌نیشت ناوی بەرزی (ئانیشتاین و تۆسکانینى و پۇزقلت)!..

پىم بلىٰ چقۇن و بەچ پېڭايەك دەتەویت ئارەزووی (باسکردن) بیتىھەدى.. ئوکاتە من پىت دەلیم تۈچ جۇرە پىاۋىكى؟ چونكە ئەم حەزرو ئارەزوو چاكتىرين پىوهرى تۆيە!..

نمونه‌ی ئەم پىاۋىك بەناوی (جون رۆكفلر) ئەم ئارەزووی ناو دەركىدنسى بەخەرج كردنى پارهیه کى نزور لەپېڭايى كرنه‌وهى (خەستەخانە يەكى كەورە لەچىن) بۇ چارەسەر كردنى هەزار نەخوش كە نە وولاتى خۆی بۇ نەھىچ!..

لەکاتىكدا كە (دلنجىز) ئەم حەزەھى دىنیتە دى لەپېڭايى دروست كردنى باندىكى سەركەش بۇ كوشتن و بېرىن و دەست دىرىزى كردە سەر بانقەكان..

مېشۇو پېرە لە سەرەتاي خۆش و سەرسوپەينەر كە دەگىرپەتەو بۇمان پىاوه بەناوبانگە كانى جىهان ئەم ئارەزووی ناو دەركىدە يان چقۇن بۇوه؟.

يەكى لەوانە (جۆرج واشنطن) حەزى دەكىد پىيى بلىن (خاوهن شىقق) سەرۇكى ولاٽە يەكىگرتووه‌كان (كريستوفر كۆلۆمبس) لەقەبى شانشىنى ئۆقيانوسى.. جىنگىرى شاي هىندستان.. وە (كانت كاترينى) كەورە نەيدەھىشت هىچ وتارىكى بلاۋىكىرىتەو ئەگەر لە پىيش و تارەكەوه نەنوسريت (خاتو ئىمبراگور خاوهن شىقق) وە خىزازنى (لنۇكىن پۇزىكىيان قىزىاندى بەسەر ئىنى جنراال (گرانت) وەك پىنگى تىك شكاوو ووتى: (چۇن دەويىرىت دانىشىت لە خزمەتمدا تا خۆم بانگت نەكەم؟!!).

دەولەمند و ملىونەرەكان پىيش بېرىكىيان دەكىد لە خشىنى سەروھت و سامانى بى ژمارە بۇ ئەو گەشتىارەي كەويىستى جەمسەرى خوارو (قطب الجنوبي) بىزىتەو، ئەمەش لە بەر ئوهى ئەوشاخە بەفرىنە بەرزاھى كە دەكات پىيى بەناوی ئوانەوە ناوی بنىت تا دواى مردىيان ناويان هەر بىيىت..

تهنانهت (فیکتور هیگو) کەم هەولى نەدا تا (پاریس) بەناوی ئەوهە ناو بىرىت بۇ ئەوهە ناوی ھەميشە لەسەر زار بىيىتەوە!..

تهنانهت زۇرى لەوکەسانەی کە شىىت دەبن ھۆكەی ئەوهە کە سۆزى بەزەبى خەلکىيان اىدۇورەو كەس گرنگىيان پىتىادات!..

(مس گلنى) مىزىدەكەی ناچار كرد كەواز لەسەر ئەۋەتى بەھىنى و كارى دەولەت بخاتە ئەولاؤھ بۇ ئەوهە کە لەگەلىدا پىكەوە لەخانوھكەيدا ژيان بەرنە سەر بەچەشنى كەلەيەكتەر نزىك بن و لەيەك جىانەبنەو دەپاپايەوە کە دوور نەكەويىتەوە لىيى ھەميشە ناوا پىكەوە بن!..!

(گىلى) ئارەزۇرى گرنگى پىيىدانى واى لى كرد کە سووربىت لەسەر ئەوهە مىزىدەكەی لەلای بىيىتەوە لەخەستەخانە تا دەدانەكانى چاك دەبىتەوە..

تهنانهت ھەندى لەزانايىانى دەرروونناسى واى بۇ دەچن کە ھەندى كەس خۇيان بەرهە شىىت بۇون ھەنگاۋ دەنلىن. ئەمەش بەنیازى خۇيان ئەۋات و حەزانەكەي كە ھەيانە لەزىانى پۇزىانەدا بۇيان نايەتەدى.. دەلىن بەلکو لەزىانى خەوو خەيالاتدا ئەو گرنگى و سۆزەيان دەست بکەويىت كەلە ژيانى واقىعىدا دەستىيان ناكەويىت!!..
ھۆى نەخۇشى شىىتى چىيە؟.

نيوهەيك لەو كەسانەي کە توشى شىىتى بۇون (زانايان ھۆيەكەي دەگەپىتەوە بۇ ئەوهە كە (مەيى و تلىك و حەشىشە) زىانىكى زۇر دەگەيەنى بە دەمارەكانى مېشىكىيان و شىىتىيان دەكات يان چەند ھۆيەكى تر..

بەلام ئەي ئەو نيوھە تر ھۆى چىيە واشىت دەبن!؟!..!

ھەر ئەم پرسىيارەم ئاراستەي دكتۆرييکى گەورە كرد كەتايبەت بۇو بەنە خۇشىيەكانى مېشىكەوە ووتى: بى كەم و زىياد ھۆيەكانى نازانم چىن وەلە باوھەيىشدانىم كەس بىزانتىت بۇچى ھەندى كەس شىىت دەبن.. بەلام ئەوهە كە تىپىنى كرابىت لەم بارەيەوە ئەوهە كە ھەندى لەوانەي دەرچارى نەخۇشى مېشك بۇون ھەولى (گرنگى پىيىدانىك) دەدەن بۇ خۇيان كەلە ژيانى پۇزىانەي دەنيا لەلایەن كەسەوە دەستىيان نەكەوتتووھ).

پاشان ئەم بەسەرهاتەی بۇ گىزرامەوه:

نەخۆشىيکى ئافرەتم لەلایه.. شوووكىدنى بۇوبەھۆى كارەساتىيکى دلتەزىن
ماوهىك پىش ئەوهى نەخۆش بکەۋىت.. ئەم ئافرەته لەدەرۈونى خۆيدا واي
دانابۇو كە ھاوسمەرىيکى واي دەست كەۋىت ئەمى زۇر زۇر خۆش بۇويت و كوبۇ
كچى ليى بېيت و پايىھەكى كۆمەلايەتىشى ھەبىت بەلام پۇزىگارى ژيان يەك بەيەكى
ئاواتكانى بۇ كىشا بە دىوارىڭداو پارچە پارچە كىرد).

نەمېردىكەي خۆشى ويست و قەدەرى خوايش وابۇو كە ھەر مەندالى نەبىت! ئەم
ئافرەته شىت بۇو، بەدەم خۆيەوه واي دانابۇو لەخەيالى خۆيدا كە لەم پىياوه
(طلاق) دراوه شۇرى كەدۇقەوه بە پىياوييکى نەجىب زادەي ئىنگالىز و بەگەرمى
(سۈرە) كەبانگى بکات (لىنى سەمىپ)..

بۇ مەندالىش.. ئىستە ئەم ئافرەته وا خەيال دەكات كەھەموو شەھىك مەندالىيکى
دەبىت..

ھەرجارى دەچم سەرى لىبىدەم يەكسەر پىم دەلىت: (دوكىتۇر ئايادەن دەزانى من
دۇيىنى شەو مەندالىكىم بۇو؟..

ئايادۇ واكومان دەبەيت كە شىت بۇونى ئەم خانمە كارەساتىيکى دلتەزىنە؟.
دكتورەكەي دەلىت: ئەگەر بىتوانم ھوش بگەپىنەوه بۇ ئەم ئافرەته و چاك
بېتەوه نايكم! چونكە ئەم ئىستا گەيشتۇتە ئاوات و بەختەوەر بۇوه ئەوهى
ويستۇويەتى بۇي ھاتۇتە دى! ھەستى كەردووه بەو (گرنگىيە) كەلەدونىيائى
واقيعا ھەستى پىنەكردووه دەستى پىنى نەگەيشتۇوه).

بەلى شىتەكان لەمن و تۇ بەختەوەرتىن! چۆن وانەبن كە ھەموو ئەم كۆسپ و
چەلەمانەي كە تىا دەزىيان چارەسەر كراوهو لەدونىيائى خەيالاتدا ئەم گەرنگى
پىدانەيان دەست كەوتۇوه كە سالەها سال ئاواتيان بۇ دەخواست و پىنى
نەدەگەيشتن!؟.

لهزياتر که له توانايادا هئي چه كيکي بانقت بو بکه ملیون دوّلاري بيّت؟! يان ئاموزگاري ئاغا و سەركىزىدە كانت بو دەكەن؟! يان چ نۇر دارىك كەس پىيى تاويرىت ئowan قسىپى دەلىن؟!

جا وردېرهوه! هەندى كەس بو دەستت كەوتنى بەرزى و بلندى و گرنگى پىدان پەنا دەبەنه بەر شىت) بۇون. جا بزانە چۈن (موعجىزەيەك)! ئەگەر بيّت و من و تو بتوانىن دەستتى خەلکى بخەين و بەدم هاوار و داوا كارىيەكانىيانەوە بېرىپەن و بۆيان بىننەدى؟ لە دنیاى واقىعدا!!.

ھەركىز لە مىزۇودا بۇوي نەداوه كە بېرىۋەبەرى كۆمپانىيەك مۇوچەي بگاتە (مليونىك دوّلار) لە سالىيەكدا، بىنگە لە دووكەس نەبيّت كە يەكەميان ناوى (والتر كرايزلر) و دووەميان ناوى (تشارلس شواب) بۇو..

بابازانىن بۇچى ئەندرو كارنيجي لە سالىيەكدا ملىونى دوّلار بە (شواب) دەدا واتە (سى هزار دوّلار) بەس لە يەك بۇرۇدا!!.

ئايت (شواب) هەلکە و تۈوييەكى سەردەمى خۆى بۇو؟ نەخىر.. ئەى ئايا ئىشە ناپەختە كانى لە خەلکى باشتىر ئەنجام دەدا لەكارگە؟ نەخىرا (شواب) خۆى دەگىرېتىۋە كە سانىك لە بەردىمىدا كاردەكەن لەم شارەزاتىن لەكارداو خىبرە و شارەزاييان زۇر زياترە..

بەلام (شواب) ئەم مۇوچە زۇرەي وردەگىرت تەنها لە بەر يەك شت! ئەويش موئەرى ھەلس و كەوت كردىنى زۇرباش زانىيەه!!.

جارىك پرسىيارم لى كىرد لە نەيىنى ئەو توانايىي كەھەيەتى و وقى: من توانايەن و بەرزرىدە وەرى ورەي خەلکى) بەگەورەتىن دەست مايەي خۆم دەزانم!.. كەشتىم بەو پىگايە زۇر ئاسانە.. من خەلکى هەلەننېم و وەصفى چاكەيان دەكەم.. وەلە رېزگرتن و ئازا كردىيان دا بۇ دەچم لە رادە بەدەر چونكە ھىچ شتىك ئەمەندەي ئۇرە (كوشىنە) نىيە بۇ كيان و هەستى خەلکى بە رادەي (پەخنە لى كىرتىن) لە لايەن كەسانىكە وە كەلىپرسراوى ئەمن! بەلام من ھەركىزا و ھەركىز پەخنە لە كەس ناڭرم وە بەھىچ جۇرى بۇ ھەلەي كەس ناگەرنىم.

ئەگەر بۇم ھەبىت وەصفى خۆم بىھم بەخۆم دەلىم: (من پىياوېيكم لەباس كردنى چاکەي خەلکى و پىزىگەتنىياندا، ھەرزۇر دەست بىلاوو رۆچۈوم (مسرف و مفترط)!)... ئابەم جۆرە بۇو كارو پىشەي (شواب).. بەلام ئەي من و تو چى دەكەين؟ بىيگومان بە پىچەوانەوە دەيىكەن! ئەگەر شتىكىمان بەدل نەبۇوا! دەست دەكەين بەسەلىنى پەخنە و لوڭە كردن و تەمىز كردن.. بەلام ئەگەر شتىكىمان بەدل بۇو وەپىي پازى بويىن ھىچ ناكەين و دوولىومان ناكەينەوە..

نەيىنى ئەو سەركەوتىنە مەزنەي (رۆكفليلەن) دەگەپىتەوە بۇ رۆچۈون و لەپاراد بەردىر لە پىاھەلدان و ھەلنانى خەلکىد!!.. بۇزىكىيان زەرەرىكى گەورە قورس دەكەۋىت لەكاسبيي ھاوېشەكەي لەگەل (ئىدوارد برفورد) كەبىيگومان خەتاکەش دەگەپىتەوە بۇ (ئىدوارد) چونكە كاسبييەكەيان زۇر گەورە بۇو يەك ملىقۇن دۆلار زەرەريان كرد!!.. (رۆكفليلەن) ئەگەر بىيوىستايە ھەر لەخۆيەوە تىك بچوايە باوبىارانى سەرزەنشت و پەخنە و لوڭەي بەسەر (ئىدوارد)دا دەباران.. بەلام زېرانە خۆى گرت.. چونكە دەيرانى كە (ئىدوارد) چى لەتوانادا بۇو كردووېتى و حەزىشى بەم زيانە نەكىدووه.. لەبەر ئەوە لەسەر خۆ بە ووردى گەرا بەمەسەلەكەدا و پاشان پۇوى كرده (ئىدوارد) و دەستى كرد بە باسى چاکە و پىاھەلدانى و دەست خۆشى لىكىد!!

چونكە بۇيى دەركەوت كە (ئىدوارد) بەپەپى ھەول توانىبۇوى لە (۶۰٪) زيانەكەي كەم كاتەوە لەدەست مايدەيان..

يان (زىجفىلد) ئۇكەسەي كە بۇزانىكى دور و درېز (برۇددوای) سەرسام كردىبوو.. وەكارى سىحرى كردىبوو چاوهكانىيان.. وە ناوابانگى دەركىرىدىبوو بەوهى كە توانايەكى بىنهاوتى پەيدا كردىبوو لەخۆشەويسىت كردن و گرنگىدانى بە كچانى ئەمەريكا وايانلى بکات كە ھەست بە بۇونى خۆيان بکەن..

هرکاتیک نافرهتیکی لاوازی ناشرینی بدیایه که کوران هرگیز سهیریشیان نه ده کرد چ جای خواستنی.. بانگی ده کرد و ده یبرده سه رته خته شانو خلکانیکی نور سهیریان ده کرد و دلی چهندان لاوی که مهندکیش ده کرد بُخوی پاش ئهوه پیش بِرکی ده بُو له سه رخواستنی!.. ئهم کابرایه ئوهنه متمانه بی به جوانی و قهشنه نگیان هم بُو! واي لای کردم بُون که متمانه ته واویان به خویان پهیدا کردم بُو..

جاریکیان ویستم به پُرژوبم و نان و ئاو نه خوم.. شهش پُرژله سه ریمک به پُرژوو بُوم.. بُوم ده رکه وت که پُرژو گرتن نور ئاسانه و هیچ ناره حه تیبه کی تیدا نیی، بِلکو شه شه شه پُرژله دووهم پُرژ ئاسان تر بُو..

له گهل ئوه شدا نوری له خه لکی ویژدانیان قبولی ناکات و خه ریکن خویان ده کوئن که کاتی شهش پُرژ منداله کانیان نان نه بیت بیخون!.. به لام هرگیز ویژدانیان ناجولیت و ناره حه ت نابن که کاتیک (گرنگی پیان و بیز لای نان و بُر زی و بلندی ده گرنمه له مندال و کهس و کار و ژیرده ستھ کانیان) کله خواردن پیویست تره و وەک خواردن حمزیان لای یه تی..

ئیمه خومان ته رخان ده کهین و تی ده کوشین بُو پهیدا کردنی خوراکی گه شهی مندالمان..

به لام نور به که می همول ده دهین بُو کوراندنه وهی ئاگری تینویتینان بُچی؟! تینوی ئوه بیانه که گرنگیان پی بدریت و باس و خواستیان هه بیت.

له گهل ئوه شدا چروکی (بخیلی ده کهین و همندی ووشەی بیزنو هاندان و بلندکه ر و ووره و متمانه به خو دروست که ریان پی نادهین که مافی خویه تی لمیشکیاندا بیهیلینه وه تا له سنگ و ده رونیاندا دهنگ بداته وه و همروه ک ئه و هنگه خوشەی بولبول له سه ر چل هه یه تی.....

وا ده زام که خوینه رانی بِریز کاتی ئهم چهند دیپه ده خوینه وه، به ده خویانه وه گالتھ ده کهن و دلین: (بُو پاما یی.. دوو پرووی.. خوه لواسینی بی تمام

که همر هممو ئهوانه که کاریکى وەختى و لەناوچۇوه بۇ كەس تاسەر ناشىت بەتايبةت بۇ زىزەك و ھۆشمەندان.)..

ئەو خويىنەرانە لەسەر ھەقىن و پاست دەكەن. پۇپا ماما يى و دۇوپۇو يى و خۆھەلۋاسىن و چەورەيى كىرىن همر هممو ئەوكارانە ھۆشمەندو زىزەكەكان نابىت بە ھېچ جۇر لىيى نزىك بىنەوە!..

چونكە هەر كەسىتكىيان بىيڭىكە لە خەلەتىندن و خۆپەرسىتىيەكى پىسى ئاشكرا ھېچى تەننەيى، بەلام ئەمە ئەو ناگىرىتەوە كە بەھېچ جۇر نەكىرىت، بەتايبةت لەگەل كەسانىيىكدا كە زۇر زۇر تىينوو يى ئەوه يانە كە رىزىيان لى بىكىرىت و بلند بىكىرىن..

ئەوانە بەجۇرىكەن كە شتى بخىتە بەردەستيان و كاريان پىيىدا بىرىت سى و دۇوى لى ناكەن و بەبى ملە جەپى كىرىن پىيى ھەلەستن و گوئى رايىەن بۇيى.. نمۇونەي ئەوكەسانە وەك ئەو وايى كە لەبىابانىيىكدا پى بىكىرى و لەتىينواندا دەستى نەگاتە ئاواي پاك ئاواي پىيس وەستاوىش دەخواتەوە كەرپىنى لى بىكەۋىت..

نمۇونەي ئەو وەك (براكانى مىدىيقاتى) كە بەپاستى سەركە و تۈو بۇون لە بازارى ژىن ھىنناندا.. تەنانەت دەستيان گەيانىدە دوو حۆرى سەرشاشە سپى و مارەيان كىرىن، ئىتىر با مليونەرى قەشەنگ (بەربارە ھاتۇون) يىش بىت، ئەزانن بۇچى؟..

پۇچىتكىيان ئەستىزەرى سىيىنەما (يۈلانجىرى) پىيى وتم: (بەپاستى ئەو چەند برايەمى مىدىيقاتىن ھونەرى خۆ ھەلۋاسىنیان چاك دەزانى بەرادەيەك كە پىشتر كەس بەو جۇرە نېزىانىوھ..

ھونەرى خۆ ھەلۋاسىن وەك دەزانىت لەم بۇزىددا پشت گوئى خراوە).. تەنانەت شاشن (فيكتورييا) بەھونەرى خۆھەلۋاسىن خەلەتاو بەدەمېيەوە هات.. كە (دۇرائىلى) دەلىت: زۇرجار خۆ ھەلۋاسىن بەكار ھىنناوه لەكاتى ھەلس و كەوتىدا لەگەل شاشن فيكتورييا .. (دۇرائىلى).

بەلام لەسياسەت مەدارە زۇر ھۆشمەندو زىزەكەنانە كە حوكىمانى ئىمپراتورىتى بەريتانيايان كردووھ.. ئەگەر بىت و خۆھەلۋاسىن و پۇپا ماما يى بەكارى ئەو ھاتبى..

مهرج نیه به کاری من و تو بیت.. لهوانه شه گهر بیت و چه کی روپامایی لهشان
بکهیت به نجام و بهره مه کهی بکهیت لهوانه شه به پینچه وانه وه بیته دی..
که اته جیاوازی چیه له نیوان (ریز لینان) و (خوه له واسين) دا؟..
و هلامه کهی ئاسانه: یه که میان پاک و بیگه رده.. دووه میان بوگه ن و دروو پرله
غه شه..

یه که میان له دله وه ده رده چیت .. به لام دووه میان له زمانه وه.. یه که میان: خالی یه
له خوپه رستی.

دووه م: پارچه یه که له خوپه رستی .. یه که میان هره مووی پیسی خوش..
دووه میان: هر هه مووی بیزی لی ده کاته وه..
لهم دواییه دا په یکه ریکی (ژه نرال ئوبیریجن) م بینی له کوشکی (شاپوتیک) له
شاری (مه کسیکو) چهند ووشه یه کی پرمانا م بینی به زیری په یکه ره که وه نوسرا بو
که یه کی بوو له فه لسه فه کانی (ئوبیریجن) تیايدا نوسرا بوو (مه ترسه له و دومنانه ت
که له که مین دان بوت و هیرشت بودیفن.. به لکو له و هاوړی یانه بترسه که
خوه له واسين و چهوره بیت بوده که ن).

نه خیز.. نه خیز.. من هر ګیز پیشنياري ئوه تان بو ناکه م که چونه پیشه وه
خوه له واسينی و مame حمه یی بکه ن.. به لام ئوه نده هه یه من بانگتان ده که م بو
شیوازیکی نوی له شیوازه کانی هلس و کوت کردن له ګه لخ لکی دا..

پاشا (جورجی پینجه م) چهند نووسراویکی به تایبه ت هه لکرتبوو چوار چیوهی
تی ګرتبوو له ژووره کهی خوی له کوشکی (بکنگهام) هه لی وا سیبیوون.. که یه کی له و
پهندانه دلیت: (فیرم مه که هر بمدیتی، وه فیرم مه که پیشوازیم بکهیت به
پیاهه لدانی خوپایی و بی پاره) ئائمه یه پیاهه لدان و خوه له واسينیکی بی بې رام به.
روزیکیان پیناسه یه کی خوه له واسينم (التملق) خویندنه و هوه بؤیه حزدہ که م
لیزه دا باسی بکه م:

خوه له واسين ((ووته یه که به که سیکی بلیت که خوی گومان نه بات تیا یه تی...))

به‌لام (پیزی گرتن)ی که من مه‌بستمه نهودیه که وهک ووتهی (رالف والد و نیمرسون) ده‌لیت:

(هموو که‌سیک که ده‌گهه پیی (به‌لایه‌نی که‌مهوه) له‌یهک شتدا له‌من باشتره،
که‌واته من لیوهی فیردهم) ..

دهی که‌واته با ههول بدهین چهند ره‌وشتی جوان له‌خه‌لکیدا ههیه. باسیان
بکه‌ین و خوهه‌لواسین (چهوره‌یی) له‌بیرکه‌ین.. با پیزیکی پاک و بی‌گهرد) بو
همووان هه‌بیت..

به‌زیاده ره‌وی و برده‌وامی چاکه‌ی خه‌لکی باس بکه‌پیزیکی له‌سنور به‌دیریان
بگره.. نه‌کاته خه‌لکی بیرله ووشکانت ده‌که‌نه‌هو پاش چهندان سال هر
له‌بیریان ده‌مینی که‌تۆ هر له‌بیریشت نه‌ماون..

پاشکوی یەکەم:

٢- ریزی براکەت بگەرە و دان بەچاکە و لیهاتوویە کانیدا بنی:

ئیسلام بەرنامەیەکە داریژداوی دەستى خواي پەروەردگارە.. ھەرشتى ئەمۇر زاناو عاقل مەندانى جىهان پەىپەرن و بىرى لىبکەنەوەو بەپیویستى بزانى و خەلکى بۆ بانگ بکەن.. ئیسلام زیاتر لە (١٤٢٠) سال لەمەوبەر بىرى لىكىردىتەوەو بەپیویستى زانیوھو خەلکى بۆ بانگ كردووھ..

لەبەشى دووهەمدا (دېل کارنجى) ئەوھى پۈون كردهوھ كە حەزىيکى (فيکرى) شاراوه لەھەمۇو كەسىكدا ھېيە.. ئەويش حەز كردن لەبەرزى و بلىندىيە.. مەرچەندە ئىمە خال بەخال پال پشتى (دېل) ناگىزىن.. چونكە ئەۋىزىانى (پىغەمبەر) و كارتىكىرىنى ھاۋەلەن و مۇسلمانانى دواي ئەوان نەگەشتۆتەلاي و نەى بىستووھ.. چونكە ئەگەر بگەشتايە پىيى من دلنىام ئەگەر مۇسلمانىش نەبوايە ھەر مىچ نەبىٰ ھەندى لەبۇچۇون و بىرەكانى پىاچۇونەوە دەكردهوھو پاك و پىسى دەكىدىن..

ئیسلام بەپەپى لىبپانەوە ھەول دەدات كەھەمۇو ئەندامانى كۆمەلگا بەجۇرى پەروەردا بكا حەزىيکى دەررۇنى دروست بکات تىايىاندا.. كەھەر ئەو حەزو ئارەزووھ دەررۇنىيە پال پىتوەنەريان بىت بۆ كردىنەر كارىيەك يان وازھىنان لىيى.. نەك ترساندن و چاو سوور كردىنەوە داروفەلاقە.. ھەرەك لەيەكى لەسەربازگەكانى عىراقدا ئەفسەریيکى دەرەجەدار پاش ئەوھى بەقىپەو ھاوار و لىدان مەرجى كرد بۇو نەيتوانى بۇو بە جوانى سەربازگان بىز بکات بە جۇرى كەكەس لار نەوهستىت و بىزتىك نەدات بە توپەيىھە وازى لىھىنان بۆ ئىۋارەي ئەو پۇزە هاتە دەرەوەو سەيرىيکى ناو خەلکەكەي كرد چى بىنى؟..

زۇر سەيرە ئەوانەي كە ئەم بەيانىيە بەئەفسەر و پىنج عەريفەوە نەمان توانى بىزيان بکەين..

وا نئیستا لهم په‌ره بوئه و په‌ریمه که پیزی پیک و هستاون و نوزه‌یان له خویان
بپیوه و هیمن هیمنی نویز ده‌که‌ن.. کابرای ئه‌فسه‌ر زور سه‌ری سوپرما و ووتی ئه‌وه
ئه‌فه‌نی بو من بو و اپیزنان بن و جوان ناوه‌ستن..

ئه‌م ئه‌فسه‌ر زوربی ناگایه.. و هه‌زاره واده‌زانی به‌درایکی ئه‌فسه‌ریمه‌وه یان
به‌توره‌یی عه‌ریفه‌کانی ده‌توانیت بچیته دلیان و خوشیان بوی و بگوینی بکه‌ن..
نازانیت که ئیسلام پیش ئه‌وهی فهرمان ده‌ركات و کوی رایه‌لی بویت.. نرخ و
پیزی له پاده به‌ده‌ری به‌ئاده‌می به‌خشیوه و کردنی به خاوه‌نی به‌رنامه و پی‌بازو
په‌روه‌ردگاره‌که‌یانی پی‌ناساندلون و به‌لینی به‌هه‌شتی پان و به‌رینی پی‌داون و
ئوه‌نده‌ی باوه‌رتیدا دروستکردون که لی‌یان پوونه هه‌رشتی زیان‌هه‌خش نه‌بیت
قدده‌غه‌ی نه‌کردووه و هه‌رشتیکیش چاک نه‌بیت فرمانی پی‌نه‌داوه..

نمونه‌یه‌کی زیندوو: چهند سالانیک له مه‌وبه‌ر له سالی سییه‌کاندا به‌شی
ته‌ندروستی و ولاته يه‌کگرتووه‌کانی ئه‌مه‌ریکا له‌پاپورتیکیاندا به‌رزیان کرده‌وه بق
ده‌وله‌ت که (عه‌رق خواردن) هه‌رهش له‌دواپرژی ئه‌مه‌ریکا ده‌کات.. و هس‌ره‌کی
ترین هۆی نه‌خوشین و له‌ش داپزانه و هه‌روه‌ها زوربی کاره‌سات و تاوان و خوین
رشتن و تیک چوونی خیزانه‌کان له (سه‌رخوشیه‌وه‌یه)..

بؤیه ئه‌مه‌ریکا بپیاری‌دا که هه‌ستیت به‌قده‌غه‌کردنی عه‌رق.. له‌هه‌موو
ئه‌مه‌ریکیه‌کان.. به‌لئی (یاسای قه‌ده‌غه‌کرنی عه‌رق) ۱۹۳۰ ده‌رچوو.. به‌لام پیش
ده‌رچوونی بق جیب‌هه‌جی‌کردن.. ده‌ست کرا به‌پیکه خوش کردن بؤی و هك
۱- بانگیشیه‌یه‌کی فراوان کرا بق باسکردنی زیانی عه‌رق له‌پیکاکانی ئیزگه‌و
تلله‌فیزیون و سینه‌ماو شانوکانه‌وه..

۲- وه‌ماموس‌تا و دكتور و پسپوران ته‌رخان کران بق ده‌رکردنی کتیب و
نامیلکه و گرتنی چه‌ندان کوپ بق ئه‌م مه‌بسته که (۶۵) ملیون دولاـری تیچوو..
۳- وه (۹) هه‌زار ملیون لاپه‌ره ده‌رباره‌ی زیان‌هه‌کانی عه‌رق نووسرا..
۴- هه‌موو کارگه‌کانی و هستینران و نه‌شیان هیشت له‌ده‌ره‌وه‌بیت..

(۲۰۰) کهس له سیداره دراو نیو ملیون کهس گیرا و تا (۴) ملیون دوکار غرامه سه‌نراو نزیکه‌ی (۱۰۰۰) ملیون دوکار دهستی به سه‌ردا گیرا له به ر سه‌رپیچی ئه میاسایه..

ئایا خوینه‌ری به پیز و ده زانیت (عمره‌ق) بنه بېکرا له وو لاته يە كگرتووه کان؟؟؟
بىگومان نەخىر.. ئەمەريكا ناچار بسو له سالى (۱۹۳۳) دابپیاره كە
ھەلوه شىنىتەو.. بۆچى?
چونكە له حەزىكى ناوخوييەو نەبوو بەلكو له زورى دەسەلاتەو ئەمەيان
پىتكرا.. بۆچى به مردىنيش وازيان نەھىنا..

بەلام ئىسلام پىش (۱۴۰۰) سال لەمەوبەر ھەر كە فەرمانى حەرام كردنى عەرەقى دەكىد بە تەنها ئايەتىك كە تىايادا دەفرمۇيت: (فاجتنبۇه) واتە لىنى دورى كە ونەوە ھەرھەمۇ موسىمانان وازيان ھىنناو بە دەستى خويان ھەرچى كۆپە و گۈزە عەرەق
مەبوو شكانديان و بىزانديان بە بىنەجىز نۇر كە دەنەتەنەت مەبوو له دەمیدا بسو
ھەركە فەرمانەكەي خواي بىست خىرا تفيهەو فەرىيىدا..

بەرنامەي ئىسلام لايەنی پىزگرتن و پىزلىتىن و پىزانىنى پشتگۈي نە خستووه..
ئەوەتا خواي گەورە كە دروست كەرو بە دىھىنەرەو ھەزاران ھەزار بە خشى
بەئادە مىزاز بە خشىوە.. لەوانە هىچ ئازايەتى نىيە كە مروڭ سەرى بەندايەتى بۆ خوا
شۇپ بکات.. بەلكو ئەپەپى سېلەيى و بە دىنەكى يە ئەگەر پشت لە خوا ھەلبکات..
كەچى لەگەل ئەوەشدا خواي گەورە نافەرمۇيت نويىزىكەن و من بناسن، ئەوە
نىيە منىش بە خشىش باراندووه به سەرتاندا.. نە خىر بەلكو وەصفى نويىزىكەران بە
چاكە دەكتات و دەفرمۇيت: ﴿وَالَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ﴾ (المعارج ۳۴) پاشان
پاداشتەكەشى دەخاتە پىش چاويان ئەوەندەي پالنەريان بۆ بەردەوامى لە سەر
كۈنرايەلى و دەفرمۇيت: ﴿أُولَئِكَ فِي جَنَّتٍ شُكْرُمُونَ﴾ ئائەو نويىزىكەران بە پىزەوە
نەبرىنە بەھەشتەكەي خوا..

که‌چی من و تو که‌پیمان بووتروی: سوپاسی فلان که‌س بکه چونکه نور ماندوو
ده‌بیت له‌گه‌ل مندالله کانتدا له‌قوتابخانه و توژی پییدا هه‌لبده و پیزی لای‌بنی..
یه‌کسمر ده‌لیت: ئئی چییه خو موچه ده‌خوات.. خو خیری باوکی ناکات..

یان ئایا که‌ی بیر له‌وه ده‌که‌یتموه که پوژی تو بلی جاری له‌جاران چوبیته
ته‌نیشت فه‌راشیک یان که‌ناسیک یان حه‌مالیک توژی له‌لای دانیشتبیت و سوپاس و
پیزانینی ماندوویه‌تیه‌کی بو ده‌بریت و هوای ای‌بکه‌ین که بروابه خوبونی
تیداروسست بیی و که‌میکیش کینه که‌شەيتان بوی دروست ده‌کات تییدا
نه‌میننیت.. که‌بلی بوجی ئه‌مانه ئه‌ندازیارو مامؤستاو دكتورن و منیش!..

ئه‌وەتا هه‌ندی له‌ئافره‌تان له‌مه‌که‌وه به‌دنزی که‌س و کاریانه‌وه مندال و میردو
مال به‌جی دیلن و برهه‌و مه‌دینه ده‌که‌ونه بی و دهشت و دهر و دقل و چیا ده‌بین و
ده‌گه‌نه خزمه‌تی (پیغه‌مبه‌ر) خوا (طه‌ر) و موسلمان ده‌بن..

خوای په‌وهدگار پیزیکی تایبەتیان لی ده‌نی و له‌قورئانه‌که‌یدا باسی کردوون و
داوا له (پیغه‌مبه‌ر) هکه‌ی ده‌کات که دوای دلنيابوون له‌نیه‌تیان (په‌يغانیان له‌گه‌ل
ببه‌سته و دوای لی خوشبوونیشیان له‌خوا بو بکه)..

وک ده‌فه‌رمیت: ﴿إِنَّمَا الَّذِي إِذَا جَاءَكَ الْمُؤْمِنُونَ يُبَارِعُنَّكَ عَلَى أَنْ لَا يُشْرِكَ بِاللَّهِ
شَيْئًا وَلَا يَنْرِقَنَّ وَلَا يَنْزِنَّ وَلَا يَقْتُلُنَّ أَوْلَادَهُنَّ وَلَا يَأْتِنَّ بِجُهْنَّمَ يَقْتَرِبُنَّهُ بَيْنَ أَيْدِيهِنَّ
وَأَرْجُلِهِنَّ وَلَا يَعْصِيَنَّكَ فِي مَعْرُوفٍ فَبَإِعْهُنَّ وَأَسْتَغْفِرُ لَهُنَّ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ﴾..
(المتحنة ۱۲)

ئائمه‌یه پیزیلینانی راسته‌قینه و گرنگی پیدان.. هه‌تا پوژی قیامه‌ت
موسلمانانی جیهان له‌قورئاندا باسیان ده‌خویننوه..

له‌انه‌یه یه‌کیکی وک من و تو بوایه ده‌یووت: دهی هاتوون هاتوون.. خو چین?
هموویان شهش حه‌وت ژنیکن و هاتوون موسلمان ده‌بن.. پوژی سه‌دان و همزاران
پیاوو ثن ده‌هاتن بو مه‌دینه و بروایان ده‌هینا.. یان ده‌یووت: کاتی پیکه‌وتنی
حوده‌یبیه بوو مه‌که‌ییه کان هیچ چاریکیان نه‌ما بیو موسلمان بوون نه‌بیت..

نا.. نا.. خوای مهمن دهیه ویت تی بگهین که با چاکه و خیری خه لکیش که م بیت
ئیمه هر سوپاس گوزارو به ئه مهک بین به رامبهری.. دواى ئوهش خو موسلمان
بوونی ئو ژنانه که م نه بیو.. ئه مان ته نه لاه بمر خوار (پیغه مبه) کهی وا زیان
له پوله کانیان و میرد و مال و حال و کهس و کارو و هتهن هینا.. کهی ئه مان له گه ل
عه ره به کانی چواردهوری مه دینه ده بن به یه که هر که زانیان (محمد) ده سه لات و
شکوی پهیدا کرد و لو تی دوزمنانی شکاند ئوه جا هاتن و موسلمان بوون.. مال و
حالیان له خویان تیک نه دا..

پیز له خه لکی نان ئوهیه که تابوت ده کریت لایه نی چاکه یانت بینه چیت و
همیشه باسی بکه بو ئوهی بیتته هاندھریک بو خاوه نه کهی و زیاتر سور بیت
له سه ره چاکه یهی و هست بکات که که سانیک هن ئه م چاکانه یان ده بینیت و
پیتیا دهزانن و ئافه رینیان لی ده کهن..

ده با من و تو ش وابین ودک (پیغه مبه) ای خوا وابین.. با په رده له سه ر چاکه
خه لکی هه لبده ینه و هو باسی بکهین و سوپاس و پیزانین ده بپرین.. نه ک هر
به شوین لایه نی خراپه دا بگه پین و خاوه نه کهی له ناو خه لکیدا یان لای خویدا
بیشکینین..

(پیغه مبه) ای به رزی ئیسلام محمد (صلی الله علیه و آله و سلم) به یه کی له هاو له کانی ده فرمونیت: (إن
فیك خصلتان يحبهما الله ورسوله) واته: دوو ره وشت تیدایه خوار
(پیغه مبه) کهی نزیریان به لاده خوش ویسته (الحلم والاناء) که نه رم و نیانی و
له سه ر خوییه (رواه مسلم) ..

تاقی بکه ره وه.. بزانه چهند به سوود و به ره م داره هه لدانه وهی لا په ره کانی
چاکهی خه لکی.. بؤیه (پیغه مبه) ای خوا (صلی الله علیه و آله و سلم) به عومه ر ده فرمونیت: (ئه گه
(پیغه مبه) ای بهاتایه له دواى من ئوه (عومه ده بیو) ا اخرجه الترمذی والحاکم و
صححه في التأریخ للخلفاء) ..

یان ئازایه تی و به جه رگی و فیدا کاری و لیبرانی (خالیدی کوری و هلید) بو
هه لکردنی ئالای ئیسلام و گه یاند نی په یامی خوا به و ولاتان.. (پیغه مبه) ای خوار

دلخوش کردبورو بهزاده‌يک که ناوي نابوو (سيف الله المسلح) واته شمشيري
نهبهزیووی خوا..

ئەمانه دەرسن بۇ ئىمە تالايەنى چاكەي خەلکى پى بەھىز بکەين و لەلايەكى
تريشه‌وه خۆمان بەرىنە دلىانەوه و بىيانكەينه ھاوبىي خۆمان.. وەگەر تۆلەجياتى
(پىيغەمبەر) بوييتايە لهوانەنبۇو بتىگوتايە: دەى چىيە؟ خۇ خالىد ئازايەتى ناكات و
حونەرى ئىيە؟..

چونكە چەندان سال دىزايەتى قورسى (پىيغەمبەر)ى خوايى كردووهو تەنها له
جەنگى (ئوحوددا) (٧٠)ھاولى شىرىينى (پىيغەمبەر)ى شەھيد كرد..
خالىد ئازايەتى ناكات.. مایە دىئىتەوه.. بۇزىنى رەش و پىر شەرمەزارى
پابۇردووی دەشواتەوه.. بۇ خوا پىستان دەلىم ھەى ياران ئەگەر خالىد ئەم قسانەى
لەگەل بىكرايە ئاييا سارد نەدەبۈويەوه؟..

كەچى من و تۆ دوكاندارىك كاتى شتەكان ھەرزان دەدات پىمان.. سوپاسى
ناكەين و پى نازانىن و زياتر ھانى نادەين بۇ خاتىرگرتنى خەلکى.. بەلکو لهوانەيە
بلىيەن.. فيلىبازە ئەيەوي زوو شتەكانى بفروشىت و كېپيارى زۆركات بۇشتەكانى..
يان لهوهدهچى: بەھەرزان دەستى كەوتىت و پارەي پى نەدابى..

كەواتە لە(پىيغەمبەر)وھ بەسە ئەوهنەدە فيرىبىن کە دەرۇونى خەلکى چەندە
پىويىستى بە ئامۇڭكارى و تەمى كردن و سەرزمەنشتى ژيرانە ھەيە.. ھەر بەو
شىّوھيەش ئەگەر نەلىم زياتر چاكەكاران و دللىسۇزان و لىپراوان پىويىستيان
بەھەلنان و ئافەريىن و دەست خۆشىبى ھەيە..

لەلايەكى ترەوه (پىيغەمبەر)ى سەرۋەرمان گرنگى بەھەموو كەس داوهو واي
لىكىردووه کە ھەست بەبەرزى و بلندى بکات و باوه پ بەخۆكىدى تىدا دروست
كردوون..

زىيانى (پىيغەمبەر) ھەمووی وانەي دەرۇونناسى فيرى موسىلماغان دەكات..
ئەنهسى كوبى مالىك (خواي لى پازى بى) دەكىپەتەوه بۇمان کە (پىيغەمبەر)ى خوا
(عَلَيْهِ السَّلَامُ) بىدایە بەلائى مندالانى سەركۈلاندا سەلامى لى دەكىدن و دەيىھەرمۇو: (السلام

عليكم يا صبيان) به بروويه کي خوشوه دهستي به رز دهكرده و هو بويان و دهيووت: (سلاوتان لي بي مناله جوانه کان) رواه البخاري و مسلم.

و اده زانم ئه و مندالانه تامردن ئه و يادگاري خوشيه يان له بيرنه ده چوو و ه پىزو خوشيه ويستي تايي به تيان بـ (پيغـهـمـبـهـ) (صلـحـهـ) هـ بـوـوـ..

له بيرم دـيـ منـدـاـلـ بـوـوـينـ.. دـهـ چـوـوـينـ بـوـ مـزـگـهـ وـتـيـ ماـمـؤـسـتـاـ مـهـلاـ صـالـحـيـ گـهـورـهـ بـوـ نـوـيـژـ بـهـ لـامـ تـهـ پـوـتـوـزاـوـيـ وـ پـيـسـ وـ پـوـخـلـ بـوـوـينـ وـ نـوـيـرـشـمانـ نـهـ دـهـ زـانـيـ .. دـوـوـ يـادـاشـتـ ئـيـ دـرـ بـهـيـهـكـ هـرـگـيـزـ لـهـيـادـمـ نـاـچـنـ يـهـكـهـمـيـانـ: هـلـوـيـسـتـيـ پـيـاـوـهـ پـيـرـهـکـانـ بـوـ تـهـنـانـهـ تـپـيـاـوـيـكـ لـهـوـانـ.. كـهـكـاتـيـ دـهـ چـوـوـينـهـ ثـوـورـيـ مـزـگـهـوتـ، دـهـهـاتـ بـوـمـانـ وـ بـهـ زـلـلـهـ بـنـاـگـوـيـيـ سـوـورـ دـهـكـرـدـيـنـهـ وـ بـهـ تـوـوـرـهـيـيـهـ وـ دـهـيـنـارـدـيـنـهـ وـ دـهـيـكـوـوتـ: پـيـسـيـ چـلـكـنـانـهـ مـزـگـهـوـتـهـکـهـتـانـ لـهـ نـوـيـژـ بـرـدـ ئـيـوـهـ وـ نـوـيـژـ كـوـجـاـ مـهـرـهـ باـ..

هـلـوـيـسـتـيـ دـوـوـهـمـ: چـهـنـدـ كـهـسـيـيـكـيـ كـهـمـ لـهـ لـاـوـهـکـانـ بـهـ دـزـيـ پـيـاـوـهـکـانـهـوـهـ: دـيـانـگـوـشـينـ بـهـ خـوـيـانـهـ وـهـوـ بـهـ بـروـوـيـهـکـيـ گـهـشـهـوـهـ دـهـيـانـ وـوـتـ: ئـهـيـ ئـافـهـرـينـ فـرـيـشـتـهـکـانـيـ مـزـگـهـوتـ.. هـرـگـيـزـ لـهـ نـوـيـژـيـشـيـ جـهـ مـاعـهـتـ دـوـانـهـکـهـونـ ئـيـوـهـ پـيـاـوـيـ دـوـاـپـوـزـيـ ئـيـسـلاـمـنـ..

منـ وـاـ بـوـيـ دـهـ چـمـ كـهـ هـنـديـکـمانـ كـاتـيـ گـهـورـهـبـوـونـ وـاـزـيـانـ لـهـ نـوـيـژـ هـيـنـاـ لـهـ دـاـخـيـ هـلـوـيـسـتـيـ كـوـمـهـلـيـ يـهـكـهـمـ بـوـوـ.. ئـهـوـانـيـ كـهـشـمـانـ بـهـ دـاـمـهـزـراـوـيـ لـهـ سـهـرـ نـوـيـژـكـرـدـنـ مـاـيـنـهـوـهـ هـوـيـ هـاـنـدانـ وـ پـيـزـ لـيـنـانـ وـ گـرـنـگـيـ پـيـدـانـيـ كـوـمـهـلـيـ دـوـوـهـ بـوـوـ بـهـ ئـيـمـهـ.. يـانـ پـيـرـهـ پـيـاـوـوـ پـيـرـهـ زـنـ كـهـ هـيـزـيـ دـهـسـتـ وـ ئـهـژـنـوـ چـاـوـوـ گـوـيـچـكـهـيـانـ كـزـ بـوـوـهـ توـوـشـيـ چـهـنـدانـ نـهـ خـوـشـيـ بـوـونـ وـ مـنـدـاـلـ وـ كـهـسـ وـ كـارـ لـيـيـانـ دـوـورـ كـهـ وـتـوـتـهـوـهـ بـيـنـازـ كـهـ وـتـوـونـ..

كـهـسـ هـيـچـ هـيـوـاـوـ مـهـبـهـسـتـيـكـيـ پـيـيـانـ نـهـماـوـهـ بـوـيـهـ نـهـكـ هـرـ خـهـلـكـيـ دـوـورـ بـهـ لـكـوـوـ كـوـپـيـ خـوـشـيـانـ هـنـدـيـ جـارـ وـاـيـ لـيـ دـيـتـ كـهـ شـهـرـمـ دـهـكـاتـ بـلـيـ باـوـكـهـ يـانـ دـايـكـهـ!!..

بهـ لـامـ (پـيـغـهـمـبـهـ)ـيـ بـهـ سـوـزوـ بـهـ بـهـزـهـيـيـ هـرـكـاتـيـكـ لـهـ بـرـيـگـاـوـبـانـداـ بـگـهـيـشـتـاـيـهـ بـهـ بـيـرـهـپـيـاـوـيـكـ يـانـ پـيـرـهـژـنـيـكـ سـهـلـامـيـ لـيـ دـهـكـرـدـ وـ بـهـ دـهـمـيـيـهـوـهـ دـهـوـهـسـتـاـوـ گـوـيـيـ شـلـ

ده‌کرد بۇ سکالاًو داواکارى و بى نازىيىه‌كانى، ئىتير جارى و اهمبۇوه چەندى لەهاوه‌لەكانى وەستاندۇھ تا ئەپياوه‌يان ژنە بەسالاچۇوه پايى دەكەت!.. لەۋە دەچى كەسىيىكى كەم قام يان كەسىيىكى سەرقاڭ و كارمەند و رامىيار بلى: ج پىويىست دەكەت ئەوهندە كاتى بى سود بکۈزۈت! بالەباتى ئەۋە كاتەكەى لەگەل كەنجىكدا بەسەر بىردايە باشتى يابۇو؟.

نەخىن، ئەمە ووتەي لېزان و ئىپەرەپەسۇز نىيە! خاوهنەكەى نىازى نىيە خەلکى بکاتە خۆيىو كاريان تى بکات و خۆشىيان بۇويت.. پياوى زاناو ھوشىمندو رامىيار كەسىيىكەممو چىنەكانى كۆملەن خۆشىيان بۇيىت و بە بىنىنى دلىان بکرىتەوە شادمان بىن..

بۇيە (پىغەمبەر)ي ئازىزمان (عليه السلام) چاك لەپىرى بۇ ئەم پېرەي وائىستا تونانى مېچى نەماوه پۇزانىيىك بۇو كارمەند و دلسۇزۇ لېھاتوو بۇوه پەككەوتە نەبۇوه. زانىيانى مىئۇونناس بۇمان دەگىرپەوە كەپۇزانىيىك بېرەننەكە لەپىگایەكدا بەدەست كۆلىكى قورسەوە پىكىرابۇو.. چاوهپۇانى خىرەوەندىيىكى دەكەد بىيداتەوە كۆلى!..

خەلکانىيىكى سەرقاڭ دەيان دا بەلايدا نەيان دەپەرژايە سەرى! ئەم ھەلەي كە ھەلکەوتتۇوه بۇيان كەدلەن كەمەندكىش كەن بۇ لاي خۆيان لەكىسيان دەدا.. بەلام (پىغەمبەر)مان ھەميشە لەفرسەتى ئەۋەدابۇو كەخىرى بکات و كەسىيىكىش بۇلاي پۇوناكى قورئان بانگ بکات بەكردەوە شىرىينەكانى.. بۇيە ھەركەچاوى كەوت بەپېرەنەكە خىرا لىنى چووه پىش و ئافرەتكەش ووتى: ئابۇلەكىيان بەلکو ئەو كۆلە بەھەيتە شانم؟.

(پىغەمبەر)ي ش (عليه السلام) كۆلەكەى بۇ ھەلگىرت و نايە سەر شانى خۆى و فەرمۇسى بۇكۈيى بەرم؟..

ژنەكە لەم ھەلۋىستە مەردانە چاوهپۇان نەكراوه زۇر سەرى سوپماو ئەۋەبۇو خۆشەويىستى (محمد) پۇشتە دلىيەوە واى لىكىرد كە لەپاداشتى ئەم چاکەيەدا ئامۇزىگارىيەكى دلسۇزانەي دايكانەي بکات..

پیش ووت: کوپری خوم پیاویک لەم شارهدا ھەلکەوت توه گوایە دەلی من
 (پیغەمبەر) م و خوا ناردۇومى بولاتان: نەکەی كیانەكەم بخەلەتى شويىنى بکەويت
 وەك ئەوشىت ببىت..

(پیغەمبەر) اى پېشەوانام بزەيەك گرتى و بەنەرمىيەكەوە فەرمۇسى: دەي
 دايەگىيان من ئەو (پیغەمبەر) م و خواي گەورە ناردۇومى..
 ژنهكە ووتى: ئەگەر تۆ ئەو كەسەبى نەخىر درۆزى و شىئىت نىت و ئەوا باوهەرم
 پىھىننای..

(پیغەمبەر) نەيفەرمۇ شارى مەككە هەرنجەو باپرۇم بەلايانەوە من چىيم
 لەپىرەژن داوه ھەروەها نەي ووت: کوپە خۆبەشىت و جادوو بازو درۆزىم دەزانىت و
 كۆلەكەي لەشانى قىرى بىدایەتە خوارەوە. بەلکو بەپىچەوانەوە ئەۋەندە گىنكى
 دەدات بەم ژنه كەلەو كاتەناسكەشدا هەر پىيدهكەنلى بەدەمىيەوە ! دەبا ئىمەش
 وابىن..

پىگاي يەكەم:

۲- ئەوەي ئەمە بکات ھەمووی خەلکى دىنە رېزىيە وە ئەوەشى نەيکات بە درېڭايى تەمەن
بە تەنها دەمەنچىتە وە

وا خۇوم پىيە گرتبوو كە ھەموو ھاوينىڭ دەچۈوم بۇ (مېن) بۇ ماسى گرتن..
ھەمېشە وام پىيغۇش بۇو كەزآلەئى كەيىماوى بکەم بە قولايە كەمە وە.. بەلام من نەم
دەزانى كە ماسى زىاتر حەزى لە (كىرمە).. وەلە بەرئە وە كە من بەس بۇ راوه
ماسى ئەوگەشتم دەكىرد.. بۆيە لەباتى ژالەو كەرىم دەچۈوم كەمىكى بچۈلانەم
دەكىد بۇ قولايە كەمە و شۇقىم دەكىردى و بۇ بنى ئاوه كە و بە ماسىيە كانم دەوت:
حەز لە ئەم شتە خۆشە دەكەن؟.

دەى باشە (ياران) بۇچى ھەر ئەم شىوازە زىرانە يە بەكار نەھىنن لەپاوكىدىنى
خەلکىدا؟..

(لويد جورج) ئەمە پىشەي بۇوە ھەموو کات.. بۆيە كە كاتى پىاۋىنەكلىنى
دەپرسىت: چۆن و ھۆي چىيە؟ ئەم ماوه زۇرە لە سەركورسى حۆكم ماويتە وە?
كەچى كەسانى وەك: (ولىسون و ئۇرلاند و كليمىنچۇ) كە ھەرىيە كەيان لەگەورە
پىاوانى رامىيارى جەنگى جىيانى يەكەم دەزمىررەن، كەچى وەك تو نەماونەتە وە؟..
لەوەلەمدا ووتى: ھۆي مانە وەي من لە سەر حۆكم تەنها يەك شتە، ئەویش ئەوەيە
كە من توانىيەم شتىك بکەم بە قولايە كە ماسى زۇد حەزى لىيى بىت)..

ئايا بۇچى ھەمېشە باس لەوشتە دەكەيت كە خۆت پىت خۆشە؟ تو چىت
پىخۆشە با خۆشت بويىت ھەمېشە يېش خۆشت دەويىت بەلام بەرامبەرە كەت مەرج
نېيە وەك تو خۆشى بويىت..

كەواتە تاكە پىگايىك بۇ كاركىرىنە سەر خەلکى تر ئەوەيە كە قىسە بکە لەگەل
خەلکىدا لەوشتائى كە حەزىيان لىيەتى و پىييان خۆشە.. بەلكو پىگا
پىشاندەرىشى بە بۇ كەيىشتى بەو حەزو داوايانەي..
سبەينى ئەمەت لە بىر بىت.. كاتى دەتەويىت ھەول بەدەيت كەسىك كارىنكت بۇ
پاپەرىنىت..

ئەگەر تو ویستت نەھیلى كۈرەكەت جىڭەر بىكىشىت.. مەبە بە ئامۇزىگارى پىش سېپى بەسەريەوە.. لەولايەنەوە پىنى مەلى كەخوت حەزى لى دەكەيت و بەچاڭى دەزانىت.. بەلکو بۇيى پۇون بىڭەرەوە كە جىڭەر كىشان ئەبىتە هۆى ھەناسە سوارى و دۇراندى لەيارى تۆپى پىّدا (بۇنۇمۇ) يان پىشىپكىكەي.. هەر بەم جۆرە ھەلس و كەوت بىكە با لەگەل مەنداڭىدا بىت يان لەگەل گوئىرەكەوە مەيمۇن..

پۇژىكىيان (رالىف والد ئىمېرسۇن) لەگەل كۈرە بچوکەكەيدا وىستيان گوئىرەكە بچىكۈلەكە بېرنەوە بۇ گەورەكەى خۆى بەلام زۇر بەھەلەدا چۈن كاتى وىستيان بەو جۆرە بىرواتەوە كە خۆيان پىيان خۆشەو دەيانەوىت.. بۇيە بىتھودە (ئىمېرسۇن) لەدواوه پالى بەگوئىرەكەوە دەناو كۈرەكەشى لەپىشەوە راى دەكىشا بەلام ئەم گوئىرەكە بچىكۈلانەيە لەوان (إنكار) تربۇو.. لەجىڭەى خۆى نەدەجۇلا..

چونكە ئەۋىش ھەر وەك ئەوان ئەوهى خۆى دەيويىست ئەوهى دەكىد.. بۇيە قاچەكانى وەك مىتىخ لەزەوى توند كرد و جم و جولى لەخۆى بېرى.. خىزانى ئىمېرسۇن كاتى لەپەنجەرەكەوە ئەم دىمەنەي بىنى ھەرچەندە ئەم خانە وەك مىزدەكەى ئەدىب و نوسەرۇ دانەر نېبۇو بەلکو نىمچە خويىنداوارىيڭ بۇو بەس.. بەلام ئەم چاك دەيزانى ئەم گوئىرەكەيە چى پى خۆشەو چى دەوىت.. بۇيە بەخىرايى دەستى سوپەر كردو بەرەو روويان پۇيىشت وەك دايىكىكى دىلسۆز پەنجەى خستە دەمەنەوە بەھىمنى دايە بەرۇ بەرەومال بىرىدەن بەھەمۇ رەزامەندىيەكى گوئىرەكەكە..

(هارى ئوقەرسىتىت) لەكتىبى (كاركردنە سەر ھەلسوكەوتى مەۋافەكان) (٢) دا دەلىت: ھەمۇ سەرچاواھىيەكى چالاکى دەگەرىتەوە بۇ ھەزىزىكى ناوخۇيى جىڭىز لەدەرۈوندا، پاشان باشتىرين ئامۇزىگارى بۇ ئەوانە كە ھەول دەدەن خەلکى بەينىنە سەر قىسە خۆيان.. ئىتىر بالە ھەربوارىكىدا بىت بوارى كارگە بىت يان مائەوە يان قوتابخانە يان مەيدانى رامىارى ئەم بىتكايىيە:

یه‌که‌م جار حمزیکی (له‌وکاره‌ی که دهیده‌یت به‌سهریدا) بُو دروست بکه حمزیکی له‌راده به‌دهری پرتاسه) .. ئه‌وکه‌سه‌ی وابکات، دلنيابن هه‌موو دنيا دينييته بيزى خۆيەوە..

ئه‌وکه‌سەش کە واناكات با بزانىيٽ کە ده‌بىٽت هەر خۆى بە‌تەنها پىگە بېرىٽت و كەس له‌گەللى نايەت:

(ئاندروکارنيجي) ئەو منداله هەزاره ئوسكتله‌ندىيە بۇو کە ژيانى بە‌كىرىكارى دەستى پىكىرد کە كاترزمىرى بە دوو (سانت) كارى دەكىد کە هەر سانتى نزىكەي (٨) ملىيمە بە‌لام كاتى مەر سەرورەت و سامانىكى واى بە‌جى ھىشت کە خۆى دەدا لە (٣٦٥) ملىيون دۆلار.. ئايا ئەمەي چۈن توانى:

(چونكە هەر لە‌سەرهەتاي ژيانىيەوە تىنگە يشتبوو کە تاكە پىگايەك بُو كاركىرنە سەر خەلکى ئەوهىيە کە بە جۆرى قىسىيەن له‌گەل بکەيت له‌گەل حەزو ئارەنزوو ياندا بىكونجىت)..

(كارنيجي) تەنها چوار سال خويىندۇو يەتى و بەس.. بە‌لام بى مامۆستا و بى قوتا بخانە تىنگە يشتىت کە چۈن هەلس و كەوت له‌گەل خەلکىدا بکات.. بۇزىكىيان دەبىنى برازىنەكەي زۇر دلتەنگ و بىتاقەتە بە‌وهى کە دوو كورەكەي چووبۇون بُو (بىل) بُو خويىندۇن ماوهىيەكى زۇر بۇو دايکىيان پشت كوى خستبوو تاقە نامەيەكىيان بُو نە‌دەنارىدۇوە هىچ وەلەمىكى ئەو هەموو نامە يەك لە‌دواي يەكانەي دايکىيان نە‌دەدایەوە..

(كارنيجي هەلەستىت بە‌بەخشىنى (١٠٠) دۆلار بە‌وکەسەي كەبتواپىت ئەو دوو كەنچە رازى بکات كەنامە بىنېرەنەوە بُو دايکان..

يەكىك دەلىت من بە‌وکاره هەلەستىم.. بۇيە بە (كارنيجي) دەلىت: يەكى نامەيەكىيان بُو بنووسەو تىيىدا بلى: له‌گەل نامەكەدا (٥) دۆلارم بُو ناردىت) پاشان پارەش مەخەرە نىپو نامەكە..

پاش ماوهىيەكى كەم هەر ئەوهندەيان زانى له‌لايەن دووكورەكەوە دوونامە گەيىشت و تىياياندا نووسرا بابو زۇر زۇر سوپايسى مامى خۆشەویستمان دەكەين

(مامه ئاندرق) بۇ ئەو سۆزۈ بەزەيى و بەخشنىدەيىھى..) كە گومانى تىددانىيە خوت
براي خويىنەر دەتوانىت نامەكە تەواوبەيت..

وام داتابۇو كە سەرتاي ھەمۇو وەرزىيک (٢٠) پۇز لە (نيويورك) ئوتىلىك بەكرى
دەگرت لەو ئوتىلانەي كەبەسەر باخچەكاندا دەپروانى و چەند كۆپىك تىدا
دەگرت..

لەسەرتاي يەكىن لەو وەرزانەدابۇو.. ئوتىلىك كرت و لەپۇزنانەكاندا
بانگىشەمان بۇ كرد و كات و شويىنى ديارى كراووبليت بلاوكرايە وە فرۇشرا..
ماوهىيەكى كەمى مابۇو دەست پىبكات..

لەكاتەدا كوتۈپەرھەوالىكى ناخوش بىست كە گوايە خاوهنى ئوتىلەكە سى
قات كىتكەي لەسەر زىياد كردووم..

بىڭومان من ئەم ھەوالەم پىخوش نېبوو.. بەلام چار چىيە.. قىسىم كەنەن
خاوهنى ئوتىلىق سوودىكى ھەيە.. قىسىم ھەن قىسىم ئەم؟..
ناچار پۇشتىم بولاي خاوهنى ئوتىلەكە و لەسەر خۇپىم ووت:

بەراسىتى دل گران بۇوم ھەر كەھەوالى ئەم زىياد كردنەي جەناباتانم بىست.. بەلام
من بە هىچ جۇرى لۇمەتانا ناكەم و نامەقتانا ناكەم.. خۇرەنگە منيش لەو جىڭەي
تۇ بۇوما يەھروم دەكىد..

تۇ ئەركى سەرشانتە وەك بەرىۋە بەرىڭى ئەم ئوتىلە.. كەتابوت بىرىت قازانچى
زىاترى پى پەيدابەيت.. وەگەر وانەكەيت لەو دەچىت لەسەر كارەكەت دەرت
بىكەن..

بەلام پىگام بىدەن با قازانچ و زيانەكانى ئەم بېپىارەتان بۇ باس بىكەم و پىتى بلېم:
ئەمەم ووت پاشان وەرەقەو قەلەمېكى دەرھىنَا و ھىلىكى ستۇونىم كىشا
لەناوەراستى وەرقەكەداو پەرەكەم پىكىرد بە دۇوبەشەوە..

لەسەر بۇرى بەشى يەكەمدا نۇرسىيم ئوتىلەكەت بەچۈلى دەمىنېتەوە.. پاشان
بەدرىزى باسمى كردو ووت: بىڭومان كە ئوتىلىق بەچۈلى دەمىنېتەوە ئەمە زۇر چاڭ
لەپى بۇ ئىۋە، چونكە دەتوانى بىدەن بە كىرىيەكى باش بە ھونەرمەندەكان يان بۇ

ناهەنگى جۇراو جۇر .. يان بۇ ھەرشتىكى تر كە ئەمەش زۇر بەسۈرەدە قازانچى زىياتەر بۇ تان لەوهى كە بىدەن بەمن بۇ ووتەنەوهى چەند وانەيەك (محاضرات) .. بەلّكۆ ئىستا بچە سەر باسى زيانەكانى: يەكەم: نەك ھەر قازانچ ناكەيت بەلّكۆ ھەر ھېچتەن دەست ناكەويىت چونكە من ناتوانم ئەو پارەيە بىدەم وە ناشىدەم، پاشان قازانچىكى ترى ئەوهى كە ئەم كۆرگەرتنانە لەئوتىلەكە تدا بىڭومان خەلکانىكى زۇر ئەدەب دۆست و پۇشنبىر و خويىنەوار پۇودەكەنە ئوتىلەكەت و ئوتىلەكەت شارەزا دەبن ئەمەش بەپاى من (چاڭ ترىن بانگىشە ئاوا دەركىرىدىن بۇ ئوتىلەكەت ئايىما وانىيە؟) ..

بەلّكۆ راستر وايە كە بلىنن ئەگەر بەپىزىزان (٥,٠٠٠) دۆلارتان بىدایە بە پۇزىنامە گۇۋار و بلاۋىراوهكەن بۇ ناساندىنى ئوتىلەكەت (بانگەشە) باوەرناكەم ھەرگىز كۆمەللىكى خويىنەوارو پۇناك بىر و پلەو پايىهدار ئوتىلەكەتىيان نەدەناسى و پۇويان تى نەدەكرد ...

پاشان وەرقەكەم دايە دەستى و پىيم ووت: (چەندم پىخۇشە كە ئەم قازانچ و زيانانە بەوردى پەچاو بکەن و پاشان دوا بىريارتانم پى بلىنن) .. لەپۇزى داھاتوودا نامەيەكم لەخاوهنى ئوتىلەكەو پىگەيىشت كە بىرياري دابۇو لە (٣٠٪) دابەزىنى بۇ (٥٪) لەسەرم ..

لەھەمووى گىرنىڭ تر ئەوهبوو كە من ئەم داشكىاندەم دەست كەوت بەبى ئەوهى دوو لييۇم بکەمەوە و قىسە بکەم دەربىارەي شتى خۆم حەزم لايىھەتى و بۇي ھاتۇوم .. بەلّكۆ بەدرىزىايى كات من ھەر لەوشتائە قىسم دەكىرد كە بەرامبەرەكەم حەزى لايىھەتى و دەيەويىت و من تەنها پى پىشاندەرى بۇوم كە چۈن دەستى بکەويىت .. وادابىننەن كەوهك زۇربەي خەلکىم بىكىدايە، وادابىنى بەتۈرەيى و خىرایى بەرەو پۇوى بەپىزىزەر بچۈرمائىھ و پىيم بۇوتايە: توخوا (ئەفەنلى) ماناي ھەيە كە كرىكەم لەسەر سىقەت دەكەيت لەكەتىكدا كە دەشزانىت بلىت و دەعوەت نامەكان دابەش كراوون و بانگىشەش لە گۇۋارو پۇزىنامەكاندا كراوهو كار لەكار ترازاوه تازە دەلىيى:

۳۰۰ زیاد دهکم ها؟!.. ئەمە دەست بېینە، ئەمە دەست خەرۇڭىدەن و دىزىيە يەك
(فلس) نادەم چى دەكەن بىكەن..

ئاييا چى پۇوى دەدا پاشان؟ بىيگومان دەمەقالەيەكى گەورە و بى بەرھەم پۇوى
دەدا..

خۆشتان چاك دەزانىن كە دەمەقالە (مجادىلە) بەچى تەواو دەبىت..
تەنانەت ئەگەر واشىم لى بىكىدايە كە دان بىنى بەھەلەي خۆيدا.. ئەوكاتە
كەسايەتى و سەربەرزى و فيزلى نەي دەھىشىت بېيارى خۆى بىت..
فەرمۇن ئىپەو بەنرختىن ئامۇزگارى كە ئەمۇپ پېشىكەش بىكىت لەھونەرى
پەيوەندىيە مەۋھىتىيەتىيەكان ئەويش ووتەي (ھېنرى فۆرڈە) كە دەلىت:
كەرپىكايدەكى بىرىنە و نادىyar ھەبىت بۇ سەركەوتىن.. ئەويش ئەوهىيە كە
بىوانىت بۇت دەركەۋىت كە بۇچۇون و حەزى بەرامبەرەكتە چىيە؟ پاشان لەو
نېڭايەوە بىروانىتە مەسىلەكان)..

ھەموو ئادەمیزادىيەكى ئاسايى ئەتوانىت ھەست بەم پاستىيە بکات.. لەگەل
ئەوهىشدا لە ۹۰٪ ئەللىكى لە ۹۰٪ ئەتكاتەكەندا خۆيان لەم پاستىيە گىلى دەكەن!!..
ھەزاران فرۇشىيارى گەپۇك چەند جار ئەم سەرو ئەوسەرى وولات دەكەن، كەچى
بەشكەتى و نائومىدىيەوە بەرھەو مال دەگەپىنەوە ئەوهندەيان دەست ناكەۋىت كە
شاياني باس بىت!! ئەزانن بۇچى؟!!.

چونكە بەدرىزىايى بۇز ئەوان بىر لەفرۇشتىنى شتى دەكەنەوە كە خۆيان حەز
لەفرۇشتى دەكەنەوە لە فرۇشتى دەزانىن!! بەلام ئەگەر بىيان توانىيایە حەنزو
ئارەزۈمىي كېرىنى ئەشتانەيان تىيدا دروست كەدىنایە يان بەحەزو پىيىستى كېرىار
شىتىان بەيتىيە ئەوكاتە بەراكىدىن لەمال دەردىچۈوين و سەرەمان دەگرت و شەرمان
دەكىد لەسەر شتەكانىيان!!).

پۇشىكىيان ئاوا لەسەرخۇم ورده ورده بەرھەو سكەي شەمەندەفەر كەوتە بى
بەنيازى سەفرىيەك..

لەریگا گەيشتم بە پیاویک.. كە ئەم سەرو ئۇسەرى (لۇنج ئىللاند) دەگەرا زەھى و زارو خانوی دەكىرى و دەيفرۇشت چۈومە پېكەيى و پىم ووت بەلكو خانوویەكى بچۈلەتى (پېلل بەستى) (مېلەج) بۇ پەيدا بكتات،.. چۈنكە زۆر شارەزاي ناواچەكەبۇو. لەوەلەمداوتى: شىك نابەم نىيە!.. بەلام پاشان ئامۇزىگارى كىردىم بەشتى كە خۆم دەمىزانى ئەويش ئەوهبۇو پېلى ووت كە پرسىيار بىم لە) يەكى لەباخچەكانى (مۇرسىس ھىلەن) پاشان داوايەكى برايانەلى كىردىم كە ئەگەر دەستم كەوت با (عقد) و شتەكانى ترى بىگرمە ئەستو!..

خۇئەم پىياوه مەبەستى يارمەتى دانى من نەبۇو.. بەلكو بەس مەبەستى بەرژەوندى خۆى بۇو هيچى تر.. ئەم پىياوه ئەبوايە دوودانە لەكتىبە خۆشەكانى (فاش بونم) بىدایتى كە يەكە ميان بەناوى (فرۇشىيار) و دۇوەميان (سەرۋەتىك بەشى تۇشى تىيدايم) (۳) ئەگەر بەوردى ئەم دوو كتىبەي بخويىندايەتەوە سەرنجى بېكە كانى بەباشى بىدایە و پاشان ئىشى پىتىكىدا سوودىتىكى لەرادەبەدەرى پى دەگەيشت..

چەند سالىك لەمەوبەر لە (فيلادلېپا) چۈوم بۇ عەيادەتى پىزىشىكىك كە تايىبەت بۇو بە نەخۆشىيەكانى لۇوت و چاواو گەرروو.. ئەم پىزىشكە پېش ئەوهى دەست بكتات بە (فحص) و چارەسەر كىردىن.. پرسىيارى لى كىردىم ئىشىم چىيە؟ بەچىيە وە خەرىكىم؟ لەكويىم؟ ئەوهندهى گرنگى بەخۆم و كارو كاسپىم دەدا! ئەوهنده گرنگى بە نەخۆشىيەكەم نەدا!!..

ئەم پىزىشكە زىاتر لەوهى يارمەتىم بىدات لەدارايىدا ، زىاتر واي لېكىردىم كەچۈن دەستم بکەويىت و بىكم پېلى!..

بابازانىن ج ئەنجامىكى ھەبۇو؟ ئەوهبۇو كاتى لە عەيادەكەي دەرچۈوم.. مەمووكىيان رېزنو پىزىانىن بۇ بۇ ئەم پىزىشكە!..

بەلام بەداخسوھ جىهان خالى يە لەپىزىشكى ثاوا!! بەلكو نۆربەي نۆريان خۆپەرسىتى و كۆكىرنەوهى پارەو مادە مەبەستىيانەو هيچى تر!!..

به‌لام ئەوکەسەی بەپاکى لى دەنەوى و بەلسۇزى خزمەتى خەلکى دەكەت يەك شتى تايىبەتى چاكى ھېيە كەلەكەسدا نىيە.. ئەويش ئەوهىيە كەكەس نىيە بەربەرهەكانىييان بکات و بىانەوى وەك ئۇوبىن لەھېيج كوى!.. (ئەوين يونگ) جارييکيان ووتى: ئەپپاوهى كەبتوانى بچىتە ناخى خەلکى و لمراادەي بىروھۆشيان تى بگات ئەپپاواه ھەركىز ھەق نىيە لە پاشەپۇزى بىرسىن و خەمى دواپۇزى بخوات)!..

لەم كىتىبەدا تەنها يەك شتى دەست بکەۋىت بەسە ئەويش: وىست و نيازىكى تەواوت ھەبىت كە خۇت بخەيتە شوينى بەرامبەرەكت و لەپۈرانگەي ئەوهە سەير بکەيت ئائەمە لەگەل ئەوهى يەكەمدا بەردىكى پتەوه بۇ كۆشكى سەركەوتىن و دروست كەدنى كەسايەتى.. يەكى لەقوتابىيەكانم زۇر مشەوەش و دل گران بۇو بۇ مەندالەكەي كە تەندروستى تەواو نەبۇو وەنانىشى نەدەخوارد.. لەبەرئەو خۇى و خىزانەكەي پىكانائاسايىيەكەيان گرتەبەر كە ئەويش: قىسەپى وتن و تۈپەبۇون و لۇمە و سەرزەنشت كەدنى بۇو وەك : بخۇ دايىكت دەلىت نان بخۇ (باوكت حەز دەكەت نان بخۇيىت تا گەورە بىت و بېبىت بەپىاۋ)..!

ئايا ئەم مەندالە كۆيى دايىه ئەم حەزو ئارەزۇوانەي ئەوان؟ وەك تو چۈن كوى دەدەيتە فەرمانە پىرۇزە ئايىننېكەن! ئايا كەس واڭومان دەبات بىنگە لە گەلەخۇ گەزەكان؟!

كەوايە مەندالىكى سى سالە كۆيى دەداتە قىسەي باوکىكى سى سالە؟!!.. پاش ماوهىيەك ئەم قوتابىيەم بىرى كردهەوە ھەستى كردىكە ئەم جۇرە مەلس و كەوتە زۇر ھەلەيە!.. تاواى لىيەت لەخۇى پىرسى: ئاخۇ ئەم مەندالە چى دەويىت؟ چى بکەم بۇ بەيەكگەرتىنى ئەوهى من دەمەويىت و ئەوهى ئەو دەيەويىت؟. دواي ئەوهى كەدەستى كرد بەم جۇرە بىرگەنەوانە.. بەبەرە كىرۇكەرفتەكانى بەرەو چارەسەر دەپۇيىشتەن.. ئەم مەندالە پاسكىيلىكى ھەبۇو.. دەيىرەدە دەرەوە و

زوری پی خوشبوو کە له کۆلانه دوروو دریزەکەی ئەو دیوو لیسی بخپریت
بئارەززۇرى خۆى..

بەلام لە مندالىك دەترسا كەلە خۆى گەورە تر بۇو مالىيان ھەر لەو
دەوروبەردابۇو..

لەناكاو پېرى دەدایە سەرى و دايىدە بەزاند و بەنۇرى شەق خۆى سوار دەبۇو!!..
ئەم مندالە سىتم لېڭراوهش بەگريان گريان پاى دەكردەوە بۇ مال و دايىكى دەھات
پاسكىلەكەي لى دەسىندەوەو دەرى دەكرد!..
ئەم مندالە چى دەۋىست؟..

بىڭومان دەيپىست كە تۈلەي بۇ بىسەنلىق لەو مندالە چەقاوه سووھى كە
ھەميشە ھەستى ئەمى بىرىندار كردووھو نەھى ھىشتىووھ كە ئەم ھەست بىكەت بە
گرنگى خۆى!..

باوکى بەمەي زانى بۆيە دەستى هيئا بەسەرىداو بەلېنى پىندا كە تۈلەي بۇ
دەكەمەوە لەو مندالە.. بەرچەوازىيە گرەو لىسی دەدم بۇت. بەمەرجىيەك دايىكت چى
پىدايت بىخويت ئا لىرەدا گىروگرفتەكە چارەسەر كرا!..

پاش ئەم ئەم مندالە ئامادەيى خۆى دەرىپى كە چى بخەنە بەر دەست بىخوات
بېبى جىاوازى تا زۇوگەش بىكەت و گەورە بىت..

ئاواتەكەي ھاتەدى كە تەمینىيەكى چاكى ئەو مندالە بىكى كە ئەمى دەشكاندو
بەستىم لى كىردىن بەرزى و جوامىرى لەدل و دەرۇونى ئەم مندالەدا تىك دەشكاند?..
يەكەم جار حەزىيەكى پېرتاسە لە بەرامبەرە كە تدا درووست بىكە بۆ كەنەنە ھەر
ئىشىيەكە بە وجۇرەتى تۆ دەتەۋىت دەنلىبابن ھەمو دەنلى دېنىيەتە رېزى خۇتەوە!..
وەئەو كەسەي بەم جۇرە نەكەت ئەوە بەتەنەنە ھەر خۆى پىگاي دوروو درىز
دەپریت و كەسى لە گەل نابىت!..!

بېشى يەكم

سېيىم: ناخ بۇ حەزو ئارمزووی براکەت دابنى:

ئىسلام.. دوايىن بەرنامىھى پەروھردىكارەو ھىچ ئايىنېكى تر بەدوايدا نايەت و لەبەر ئەۋە دەبىت ھەموو مەرقايمەتى لەتىشك و پۇوناكييەكەي بىبەش نەبن و بىگاتە ھەمۈولايەك..

وەتاكانە پىبازىكە كەگۈنجاواو لەبارە بىتتە بەرنامىھى سەرتاسەرى جىهان و جىهان ھەمۈي لەزىز تىشكى قورئان و فەرمۇودە ژيان بەرنەسەر..

لەبەر ئەۋە خواي گەورە پىيۆيىستى كەردووه لەسەر ھەمۈ مۇسلمانان كە ئىسلام بىگەين بەگشت لايەك.. ئەوهتا خواي (جل جلالە) دەفرمۇيىت: ﴿أَدْعُ إِلَىٰ سَبِيلِ رَبِّكَ﴾ واتە خەلکى بانگ بکە و بەرنامىھى خوا ئاشنايان بکە..

بەلام خواي گەورە ھەربەوهە نەوهەستاوه، بەلكوو مەرجىگرتۇوه كەدەبى بانگ كەردنەكەتان بەجۇرى بىتت كە پىرىيەت لەحىكمەت و لىزازىن و دلگىركىردن وەك دەفرمۇيىت:

﴿أَدْعُ إِلَىٰ سَبِيلِ رَبِّكَ﴾ بەلام بە چ جۇرىك ﴿بِالْحِكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ﴾ نەك ھەر ئەوهەندە بەلكو لەكتى تىكىرانى قىسە كەردىدا لەگەن بىباوهەن دا دەبىت ﴿وَحَدَّلْهُمْ بِإِلَيْتِي هِيَ أَحَسَنُ﴾ بە جواترىن شىۋەي دەمەقالە، دەمە قا لەيان لەگەلدا بکەن چونكە مۇسلمان خەلکى لەسوتائىن و تۆلەي خوايى دەپارىزىت و بېبەھەشتى هەتا ھەتاييان ئاشنا دەكتات و دەييان خاتە سەر راستىن بەرنامىھى زيان..

نابى بەجۇرى بانگييان بکات وەك ئەو بازىگانەي داييان نابۇو بۇ ئەوهى شت بىرۇشىت و كېيار پابكىيىشىت!!! كەچى شت و مەكەكان نەفرۇشراون و كېيارىش نەھاتوون بەلايدا بۇ؟ چونكە ھەركەسى ھاتبى بولاي ئەم پىنى و تووه: (بەتۇرەيىھەو) ئەمەيە زۇر چاكەو ئەسلى.. دەتەويى بىتەويى! ئەگەر ناشتەويىت داي بىنى وەسەرم مەيەشىنە!! عەرەبانەكەت پابكىيىشە؟!!..

به لکو بانگکه رانی پینگه‌ی خوا و هک دکتور چونه له‌گهله نه خوشدا ئه مانیش گوی
نه دهن قسمه تو انج و ئئیش و ئازاری خله‌کی که پییان ده‌گهنه..
جاریکیان له خهسته‌خانه بوم پزیشکیک ویستی ده‌زیهک بدات له نه خوشیک
نه خوشکه هاواری کرده دکتور و قسمی پی‌وت و په‌لاماری داو سرنجه‌که‌ی
به ده‌ستییه‌وه شکاند!

دکتور به هینمیه‌که‌وه سرنجیکی تازه‌ی هیناو به پروویه‌کی خوشوه ده‌زیه‌که‌ی
لیدا!!..

(پیغه‌مبهر) ان ئا بهم جوره بون له‌گهله گهله‌که‌یاندا کاتی بی‌باوه‌ران ئه په‌پری
بی‌ئه‌ده‌بیان نواندووه له‌گهله‌یاندا که‌چی ئه مان به‌نرمیه‌که‌وه فه‌رموویانه:
«وَتَقَوْمٌ مَا لَيْلَةً أَذْعُوكُمْ إِلَى الْأَنْجَوَةِ وَيَدْعُونَكَ إِلَى الْأَنَارِ» (غافر ۴۱)..!
واته: ئهی کله نازداره‌کم ئه‌وه‌چییه من ئیوه بانگ ده‌کم بو بزگاربوون که‌چی
ئیوه به‌پیچه‌وانه‌وه من بو ئاگری جمهه‌نم بانگ ده‌کن ده‌کن؟؟!

که‌واته لیزانین و حیکمه‌ت و وریایی ئه‌گهره له (دعوه) دا نه‌بوون، ئه‌وکاته بانگکه‌که
له باطی ئه‌وه‌ی سوودی هه‌بیت و خله‌کی بانگ بکات بو پینگه‌ی چاکه و ئیسلام
بگه‌یه‌نیت.. به پیچه‌وانه‌وه بی‌سوود ده‌بیت و خله‌کی نهک واز له‌پینگه‌ی خراپه
ناهینن و به لکو ئیسلامی بینگه‌ردیشیان له‌بهرچاو ده‌که‌ویت!!..
بویه (پیغه‌مبهر)ی سه‌روه (سال) لهم باره‌یه‌وه ده‌فرمومیت: (هه‌رکه‌سی قسمیه‌یهک
باسیک بکات بو هم کومه‌لیک که له‌راده‌ی تیکه‌شتنيان به‌رتر بیت ئه‌وه فیتنه و
خرابه و زیان نه‌بی‌هیچی تری لی به‌دی ناکریت. رواه مسلم.

وهک باوکیک که مندالیکی بچووکی له‌لایه و دایکی له‌لانیه.. ئه‌م منداله ده‌ست
ده‌کاته گریان و بی‌تاقه‌ت و زویری ده‌بیت!! باوک هه‌رچی ده‌کات نازانیت چونی
ژیری بکات‌وه!! ده‌یگریته باوهش هه‌رده‌گری! دای ده‌نی هه‌رده‌گری! شت و مهکی
ده‌خاته به‌رده‌ست هه‌رماوه‌یه‌کی که‌م بی‌دهنگه پاش ئوه‌ده‌ست ده‌کاته‌وه به‌گریان!
تا همندی باوک ناچار به‌نهزانی و گیلیتی خوی لیی ده‌دات یان ده‌لی دووسه‌عات

بگری مهرج بیت لیت نه پرسمهوه!!.. به لام دایکه که باش ده زانیت چون زیری
ده کاته وه و بیانوی ده بیت ..

هروهها بانگ خوازی زیرو سه لیقه دار ده زانیت هوی گریان و بی تاقه تی چیه
له خه لکیدا له پریگه یهدا دهست ده کات به چاک کردن و پینماهی.. و هک چون دایکه که
دیته وه و بهئه سپایی و دل سوزانه دهی گوشی به خویه وه و ماچی ده کات و پاشان
دهی گوپیت و پاکی ده کاته وه و تیرو پر شیریشی ده داتی!! جا پاش ئه وه لی بپرسه
ئایا باوکت خوشتر ده ویت یان دایکت؟

بیگومان نالیت باوکم ئیتر با جل و به رگ و پیلاوو خواردنی هه میشه بز
کریبیت!!.

پاگیر کردنی دله کان و خوب ردنه ناویانه وه ده بیت له پیش بانگ کردنه وه ئه نجام
بدریت!

ئه گهر ئه مهت کرد بانگ کردنت زور ئاسان ده بیت.. ئه گهر وات کرد دلنيا به
بانگیشیان نه کهیت ئه وان هه دین به ده مته وه چونکه خوشیان ده ویت.. به لام
ئه گهر وانه کهیت بانگ کردنه که ت ناچیتھ دل و ده روونه کانه وه!.. و که س نایه ت
به ده مته وه!!.

سه یری ئه م به سه رهاته بچکولانه کورتھ بکه.. پیاویک بهئه سپایی دیتھ
(مه دینه) نیازی کوشتنی (پیغەمبەر) ئی خواي (ﷺ) هه یه.. (عومه ری کوپی
خه تاب) (رهزادی خوای لى بیت) ده بیینی و دهی گریت و دهیبات لە مزگھوت
ده بیه ستیتھ وه بە کۆلە که یه کی مزگھوت که وه.. (پیغەمبەر) ئی خوا (ﷺ) دیتھ
بە چوویه کی خوش وه سه لامی لى ده کات و به ها وه لان ده فەرمویت: بیکەنھ وه و نان و
خواردنی پی بدهن و پیزی لى بگرن..

پاش ئه مه پیغەمبەری خوا دیتھ لایی و پیئی ده فەرمویت: بە لکو موسلمان
بیت و پیکەی خوای په رودکار بگرت!.. پیاوە که ده لیت: نه خیز موسلمان
تاب!!..

(پیغه‌مبه)^(صلی الله علیہ وسلم) جاریکی تر به‌همینی و به‌پرویه‌کی گهشهوه ده فرمونیت: مولمان ببهو خوت بزگار بکه له ئاگری دوزخ! کابرا ده لیت: نه خیر!!.. بویه (پیغه‌مبه)^(صلی الله علیہ وسلم) خوا فرمومی به‌هاوپیکانی بهره‌لای بکه‌ن با بپرات!!!..
هاوه‌لان زور ناره‌حهت بعون که توانباریکی خائین ئاوا بهم ئاساییه بهره‌لا
بکریت!!

به‌لام قسەی پیغه‌مبه ریان نه‌شکاندو به‌ریان دا.. له پیکا کابرا مولمان بسو
هاتوه خزمەت سه‌روه (پیغه‌مبه)^(صلی الله علیہ وسلم) او فرمومی: ئەی ئەوکاته چۆن مولمان
نبیویت؟!.. کابرا ووتی: ئەگەر ئەو کاته مولمان بومایه ئەوه له دله‌وه نه‌دهبوو
به‌لکو له‌بهر خاتری گیانی خۆم ده‌ببوو!.. به‌لام پاش ئازاد کردن بیرم کردوه که
ئەمە تەنها هەلس و کەوتی (پیغه‌مبه)^(صلی الله علیہ وسلم) اندو تو (پیغه‌مبه)^(صلی الله علیہ وسلم) خواتی..
دەبیری بکەرهو نایا تو هەلس و کەوتت له‌گەل برا مسلمانه کانیشدا وايی، ج
جای بى باوه‌بۇ دوزمنانی خوینە خورت؟.. نایا له خۆمان بېرسین کە: واباش بسو
يەكسەر له سىدارەی بداعیه يان نواندىنی هونه‌ری پاست ترىن هەلس و کەوت؟!..
نمۇونەيەکی تر جوان گوئى بۇ شل بکه تابه‌باشى له (پیغه‌مبه)^(صلی الله علیہ وسلم) بکەيت له
هونه‌ری هەلس و کەوت کردندا له‌گەل خەلکى.. (پیغه‌مبه)^(صلی الله علیہ وسلم) لەسەر فەرمانى
خواي گەورە کە بۆي دەركردبۇو.. هەستا و هەموو خزمەکانى كۆكىدەوه و پىنى
ووتىن: خزمەکانم ئایا ئەگەر پىستان بلىم سوپايەك لەودىيى ئەو كەزەوهىيە و
دەيەويت بىدات بەسەرتانا ئایا باوه‌رم پى دەكەن؟..
ھەموو ووتىان: بەللى چونكە درۆمان لى نەديوويت!!.

دەي ھەر بەو جۆره ئاگادار تان دەكەم کە سزاي سەختى پەروه‌ر دگار
چاوه‌پوانتان دەكات ئەگەر مولمان نەبن!!.. خەلکەكە ھەموو بىيەنگ بعون!!..
تەنها (ئەبو له‌ھەب) مامى نەبىت کەووتى: دەك دەستت شكى و لهناو چىت بۇ
ئائەمە كۆت كەرىنەوه لەم جىيەدا؟.

لیزهدا (پیغه‌مبهر) خۆی گرت و هیچی نه ووت به مامی!.. تا خوای پهروه‌ردگار
له سه‌ری هاته وهلام و فه‌رمووی: «تَبَّتْ يَدَا أَيْ لَهَبٍ وَتَبَّ» (المسد ۱) واته:
دهسته‌کانی ئەبو لهب لهناو بچىت وەك لهناو چوو!..
لەم باسەدا ئەوهى مەبەستمانه ئەوهىيە كە (محمد) (د.خ) زور حەكيمانه گەشتە
فرىای ئەو ھەلۋىستە و زانى چۇن ھەلس و كەوت بکات..
بە(بىز دەنگ بۇون)!..

خويىنەرى ئازىز وا دابىنى ئەگەر پیغەمبەرمان محمد (د.خ) بەهاتايەتە وهلام
بىگۈتايە: (مامە بە خوا خوت لهناو دەچىت.. بۇ لهناو گشتىياندا تۆ خوت دىيارى
دەكەيت.. لاي خۆى تۆ مامى منىت.. خواى ھزار مامى وا بېرىت؟!..
ھەركىز(ئەبو لهەب) داواى لى بۇوردىنى نەدەكرد! نەيدەووت تۆ پاستەكەيت
ببورە!..

لەلايەكى ترەوه ئەگەر محمد وهلامى جوينەكەي بداعىتەوه.. ئايا خەلکى
نەيدەووت (محمد) ئاگاي خزمايەتى لهانەماوه، ھەروهە دەبۈوه دەمە قالى لە نىيوان
مام و برازايدەكدا) و بلاۋەيان لى دەكىد و دەيانووت: مام و برازايدەك دەميان تى
كىراوه بابرۇين!!
ئەوكاتە ئەو مەبەستە نەدەھاتە دى كە لە پىيضايدا (محمد) كۆي كردى بۇونەوه كە
بانگ كردىيان بۇو بۇلاي پىبازەكەي خوا!!!.

ھەروهە چۇن دەرسىي بۇو بۇ ھاوهلۇنى كە خۆگر بن و زۇو ھەلنهچن لە توپە
بۇون و جىنۇ و قىسى بىز باوەران وەك چۇن پىزىشىك، نەخوش قىينى لە خۆى و
نەرمانە تالەكەيەتى!.

ھەر ئەم قوتا بخانەيەي (جوانترين ھەلس و كەوت كردىنى (پیغەمبەر)) كارى
كىرده سەر قوتا بىيان ئەوانىش وەك ئەو خۆگر بۇون و ھونه‌ری بانگەواز كردن فيئر
بۇون.. چونكە وەك دەزانىن ھەر كەسى لهناو گولدا بىزى گوللاۋى دەبىت..

بۇيە سەيرى ھەلۋىستى يەكمەن بالوئىزى ئىسلام (سفير) (مىصب كوبى)
عومەين(خوالىقى رازى بىز) كە كاتى (پیغەمبەر) (د.خ) ئاردى بۇ مەدينه تا بانگىيان

بکات بولای ئىسلام.. بؤيە (مصعب) دلسوزانە شەوپۇقۇزى دەدایە دەم يەك و قورئانى بەسەردا دەخويىندن و باسى ئىسلامى بۆ دەكىدىن.. تا ئەوهبوو كۆمەلىك لە دانىشتىوانى مەدینە موسىلمان بۇون.. لەچواردەورى خېدەبۇون و ئەويش ئامۇزىگارى دەكىدىن..

تائەوه بۇو سەركىرىدە ھۆزىيکى گەورەي مەدینە ھات بۆ مصعب و ويستى بيكۈزۈت.. چونكە بە بىرپاراي ئەم (مصعبە).
ئەوكەسەيە كەشارى مەدینەي تىك داوهو خەلکى لە ئايىنى باو باپىر لاداوه و گوايە ئايىنى تازەي بۆ ھىنناون!!.

كاتى كە (مصعب) بەزىرانە و لەسەر خۆيىھە و گۈئى شل كرد بۆ ئەم ووتە پەقانەي (سعد) كە لىبۈيە و (مصعب) بەنەرمى و ھىمنى و ئەدەبىتكەوە بۇوي تىكىردو ووتى: بەيارمەتى خوت! فەرمۇ دانىشە! گۈيمانلى بىگە! ئەگەر قىسەكانمان بەدلەن بۇو ئەوه ئىسلام دەركايدى كراوهەيە بۆ بەرپىزتان!! وەنەگەر قىسەكانت بەدل نەبۇ زيانىيان ھەبۇ ئەوه ئەوكاتە چى دەكەي بىكە و مافى خوتە!!.

(سعد) كەمى دامركايدى وە لەسەر خۇ دانىشت و ووتى: قىسەيەكى جوانە!!.
(مصعب) ناوى خوايلى ھىننا و چەند ئايەتىكى قورئانى پېرىزى بۆ خويىندە وە باسى گەورەيى و يەكتا پەرسى پەروەردگارى بۆ كىرىن و دلى ھەموويانى ھىننا يە جوش!.. بەلى ووتەكانى (مصعب) كارىيان كىرىدە سەر دل و دەرروونى (سعد) و چاوهكانى پې بۇو لە ئاواو بەدەنگىنلىكى كېرە وە ووتى: ئەم (مصعب) چى بلۇم تا موسىلمان بىم؟.

خويىنەرى خوشە ويست، ئايى دەزانىيت ئەگەر ژىرى و لىزانى و دەھرۇونناسى (مصعب) نەبوايە ھەرگىز دلى سەعد كەمەندكىش نەدەبۇ تو بلى ھۆزىيک موسىلمان نەدەبۇو!!.

نهک هەر موسىمان نەدەبۇو بەلکوو دەزانى چى پۇوي دەدا؟ بىيکومان ئەگەر وەك مروقىيکى ئاسايى لە (سعد) تۈرە ببوايە و بيوتايە: ئارەزۇوى خۆمە و كەس بۇي نىيە قىسە بکات..

ھەمۇو سەربەستە لەھەلبىزاردنى بىرۇ باوھەدا تىيگەيشتى؟؟.

ئەو كاتە (سعد) فيزو گەورەيى شوينەوارى بلندى لەدلى ھۆزەكەيدا نەيدەھېشت بىتەنگ بىت بەلکوو دەيکردى ھەراو دەمەقالە تەنانەت كوشتاپىش!.

لەوە دەچىت . (مصعب) لەو جىيەدا موسىمانەكان زۇر بۇون ئەيتوانى ئەويەك دوانەيى لەگەل (سعد) دا بۇون تەمىيان بکات و لىييان بىدات بەلام ئايىا (مصعب) لەدەستى ھۆزىك پىزگارى دەبۇو؟

وەئەگەر پىزگارىشى ببوايە!! بىيکومان دلى شارى مەينەي لەدەست دەدا و كەس موسىمان نەدەبۇو چونكە دەيانوت: ئىسلامىكمان ناوىت! كە هەر لەيەكەم پۇزەوە شەپ و پشىۋى و ئازاوه دوزمنايەتى خستەوە شارەكەمان!!.

من لەم باسەدا ھىچ موسىمانى: بانگ ناكەم بۇ ترسنۇكى و كزۇلى و سەر شۇپى وەك بەناوى مەسيحەوە دەلىن و تووپىتى: (ھەركەس زللەيەكى دا لەلائى راستت توش لاي چەپى بىدرى). ئىسلام واتە عىزەت و سەربەرزى و نەبەزى لەجىڭىز خۇيىدا و سوودى ھەبىت وەك پاشاي فارسەكان لە نوينەرى موسىمانەكان نەپرسىت چى ھىنناوتى بۇ ئىرە؟ موسىمانەكەش لە پرسىيارەكەي تى دەگات: بىئازىيانە دەلىت: بىستۇرمانە كە خوينى ئىيۇھ خۆشتىرين خوينە!! ھاتۇوين بۇ مژىنى!!).

بەلام ئەوهندە ھەيە(لە توندو تىيىدا دلەكان لە دەست دەرىت ئەمەلى ھاوبىرى گرتن نامىنېت لەبىر ئەوه باشتىر وايە دوايىن چارە بىت)..

ئەگەر لىيغانى و ژىرى و دەرەونناسى ئىسلام و پىياوانى ھەلگرى ئىسلام نبوايە.. دلنىابن كە ئەم ئىسلامە ئاوا تەشەنەي نەدەكرد و جىهان بەئەم دىفە راستە ئاشنا نەدەبۇو..

ئىسلام ھىچ شتىكى نىيە دل و ھەست و دەرۈون بىرىندار بکات و يىست و ئارەزۇويانلى زەوت ناکات، بەرزى و بلنىدى كەس دانانەوېنىت، ئىسلام مروقەكانى سەرىپشك كردووه لە ھەلبىزاردەن بىرۇ بېرۋادا (فَمَنْ شَاءَ فَلِيُؤْمِنْ وَمَنْ شَاءَ فَلِيَكُفِرْ) !.. (الكهف ۲۹)

ئەم ئىسلامە ئاوايىه! ئىتىر من و تۆ چىن سەرىبەستى و ئازادى لە برا مۇسلمانەكەت ئەگىرىتەوە و ئەتەوېت بىتە سەر بۇچۇون و حەزەكانت واز لە ھەموو حەزىكى خۆى بىننېت..

لە كاتىكدا كە ئەوېش لە تۆ زىياتر ئەوهى خۆى بەراسىت دەزانىت.. كەواتە ئەتوانىت لە پىڭايىقەناعەت و نەرم و نىيانى و گرنگى پىدان و پىزىگىرنەوە بچىتە دلى خەلكەوە، ئەوكاتە خەلكى بەئاسپايى و لە سەر خۆ دىنە سەر قىسەكانت..

بهشی دوووهم

بەشەش ریگا دەچىتە دلى خەلکىيە وە

يەكەم / ئەمە بکە لە ھەموو جىڭايەك (پىشوازىت دەكەن

جىڭاي خۆيەتى پىش ئەوەي ئەم كتىبە بخۇينىتەوە سوودىيەكى گەورە و چاك لەھونەرى ھاپرى گىرندا لەشتىكەوە وەربگىرەت كە بەگەورە تىرين (ھاپرى گى) ناسراوە لە جىهاندا.. لەو دەچىت لەسەر شۇستەو قەراغ جادەكاندا بىبىنىت وەگەر لە پالىدا بوجەستىت بۇت پال دەكەويىت و لەخۇشىياندا خەرىكە لە پىستەكەي دەرچىت بۇت! كاتى لىي نزىك دەبىتەوە كىلە لەقت بۇ دەكەت.. ئەمەش لەبەر ئەوە دەيکات كە پادەي خۆشەويسىتى خۆيت بۇ دەربخات كە چەندى تۆي خۆش دەويىت ئەم خۆشەويسىتىش لەبرى ھېچ مەبەست و پىتناوىك نىيە چونكە ھېچ مەبەستىكى پىت نىيە نەدەيەويىت شت و مەكى لى بىرىت و نەكچەكەيت لى مارە بکات.. ئەوەش(سەگە).

ئايدا دەزانىت سەگ تاكە گيandارىكە كە بۇ ھېچ بەرھەمېك كە بمانداتى راي ناگرىن لەمالۇدا بۇ ئەوەي پۇزى خۆى مسوگەر بکات؟ مريشك ھىلەكە دەكەت.. مانگا شىر دەدات.. بولبولى كەنارى دەنگى خۆش دەدات.. بەلام سەگ ھىچى پى نىيە.. يەك شت نەبىت كە ئەویش (خۆشەويسىتىيە)..

تەممەنم^(۵) سال بۇ باوكم توتکەيەكى خنجىلەي بۇ كىرىم كە پەنگى توتکەكەي ئالقۇنى بۇو.. بەرأستى بوبۇو جىڭاي كەيف و سەفا و خۆشىم.

ھەر كە كاتى گەرانەوەم لە قوتا بخانە بەاتايە.. لەبەردەم دەركاى مالەوە دەوەستاو گۈيى قوت دەكرىدەوەو بەچاوه جوانەكانى دوور دەپروانى بۇ رىگا كەم.. ھەر كە گۈيى لە تەپەي پىيم دەبۇو.. وەلە دوورەوە بەدى دەكرىم.. منىش زەمىلەي خواردنەكەي قوتا بخانە ھەلە جەپەراند و دەمبىنى ئەویش بەباز بازىن وەك با دەفرى بۇ لام بەخىراي و بە قونكە خۆى دەگەياندە سەر گىردا كە دەستى دەكرىد بە وەرين وەك بلى، بەخىر ھاتنەوەم لى بکات..

ئەم سەگەم كە ناوى (تىپى) بۇ بۇ ماوهى پىنج سال ھاۋپىي دىلسۆزم بۇو..
بەلام ئوشەوە شومە نالىبارەم ھەركىز لە ياد ناچىت كە لەتارىكى شەودا ھەورە
بروسكەيەك لىيى دا و كوشتى.

مردىنى (تىپى) بۇ لە پۇزە رەشە نەھاتىيەكانى مەندالىم بۇو ..
بەلام ئەوهندە ھەيە كە تۇ ئەي (تىپى) ھىچ كتىبىيكت لەبارەي دەروونناسىيەوە
نەخويىندۇتەوە چۈنكە ھىچ پىيوىستىيەكت پىنى نەبۇوھ .. چۈنكە تۇ بە سروشتى
(غريزە) خوايى كە تىيىدا دروست كردىبوو ئەترانى كە ھەموو كەس دەتوانىت
لەرىيگايى گۈنگىدانى بەخەلکەوە لەماوهى (۲) مانگدا ئەوهندە ھاۋپىي و دۆست
بىگىت كەسىكى تر ناتوانىت لەماوهى دووسالدا بىگىت بەلام لەرىيگايى ئەوهەوە كە
ھەول بىدات خەلکى گۈنگى بەم بىدەن كۆمپانىيە تەلەفونى نىؤيىرۇك ھەستا
بەلىكۈلەنەوە شىكار كردىنى ئەوهى كە ئايا چ ووشەيەك زىاتر بەكار دەھىنيرىت؟
ئايا گەشتە چ ئەنjamىك؟ گەشتە ئەوهى كە راناوى (من) بۇ قىسەكەرى ئەم
ووشەيە (۳۹۹۰) جار بەكار ھاتووه لە (۵۰۰) تەلەفون كردىدا ..

ئەگەر گومانت ھەيە لەمەدا، وەلەمى ئەم پرسىيارە بىدەرەوە؟ ئايا كاتىك كە
سەيرى ويىنهى كۆمەلېك ھاۋپىت دەكەيت كە ويىنهى خۇشتى تىيدايم، يەكەم جار
چاو بۇ كى دەكىپىت؟

دەئىت خەلکى چۈن گۈنگى دەدەن بە تۇ لە كاتىكدا تۇ گۈنگى نادەيت بەئەوان؟
يان پىيم نالىيەت چۈن دەتەويىت خەلکى رابكىيەت بولاي خوت؟.

(ناپليون) كەوتە ئەم ھەلە گەورەيە تاوايى لى هات بە (جۆزفين) ئى خىزانى بلىت
كە دواين يەكتىر بىنيان بۇو (جۆزفين) من ئەپەپى سەربەرزى و سەربلندى و
دەسەلات و جوامىرىم دەستكەوت بە جۆرى كە تا ئىستا كەس بەو جۆرەي دەست
نەكەوتتووه.. لەگەل ئەوهەشدا من تا ئىستا ھىچ ھاۋپىيەكى دىلسۆز نىيە لە
چواردەورم كە پىشى پى بېبىستم جە لە تۇ نەبىت..

تەنانەت مىژۇو نۇو سەكان گومانىشيان ھەيە لەوەدا كە توانىبىتى بىتەواو پشت
بەويش بەستبىت.

زانای دهرووننناسی نه مساوی به ناوبانگ (ئەلفرد ئەدلەر) کتىبىيلىكى نوسىيوه بەناوى (ژيانىيلىكى پېرمانا بۇ تۇ) تىايىدا دەلىت: (ئەوكەسەي گرنگى نادات بە خەلکى ئەوكەسە زىياتر تۈوشى نەھاتى و ناپەھەتى و پشىوييەكانى ژيان دەبىت.. وە لەويىنه‌ي ئەم جۆرە كەسانەدا بى ھيواي مرۇقايەتى بەھەمو شىيەھەكىيەوه بەدى دەكرىت).

كاتى لە نيویورك ھونه‌ری كورتە چىرۇك نوسىيەمان دەخويىند.. سەرنوسەرى گۇڭارى (كۆلىزەر) ھاتە پۇلەكەمان و چەند قىسىيەكى بۇ كەدىن تىايىدا ووتى: كە من ناتوانىم ھەرىيەكە لەو چىرۇكانەي ئەگەنە دەستمان و لەسەر مىزەكەم دانراون مەستم بە خويىندەۋەيان.. بەلام بەس بەچاپىخشانىك يەكسەر بۇم دەردەكەۋىت كە ئايى نووسەرەكەي خەلکى خوش دەۋىت يان نا؟ پاشان ووتى: ئەگەر نووسەرەكەي خەلکى خوش نەۋىت.. خەلکىش چىرۇكە كەيان ناچىت بەدلدا و خۇشىيان ناۋىت..).

جارىيەكىيان شەوم بەسەر بىد لە پىشتى پەرداھو له ژورەكەي (ھوارد ترستون) شاي جادوگەر و مارگەرەكان.. كە بۇ ماوهى (چل) سال ئەم سەر و ئەم سەرەن جىهانى نەكىد.. ھەموو گەلانى جىهانى بەيارىيە جادووېيە سەر سورھىنەرەكانى سەرسام كىرىبوو.. ژمارەي ئەوانەي كەلەم ماوهىدا ئاھەنگەكانى ئەميان بىنىيە زىاتىن لە (٦٠) ملىون كەس.. بەھۆي ئەم كارەيەوه سەرەتىكى واى بەدەست ھىنَا كە نەگەشتە (١) ملىون دۆلار

لەوشەودا پرسىيارم له (مستر ترستون) كىرد.. كە نەھىنى لەوەدا چىيە توانىيۇتە ئابەو چەشىنە سەر سورھىنەرە كارېكەيتە سەرتەماشا كەرانى لە ھەموو شوينى؟.. لەوەلامدا ووتى: زۇرى لەوانەي كە ئەم كارەي من دەكەن بە جۆرى دەپوانە جەماوهرى تەماشا كەريان كە كۆمەللىكى بى ئاگاى گىل بەلام سەير كەدىنى من بۇيىنەران زۇر جىايە له و سەير كەدىنەي ئەوان..

من ھەموو جارى كەدەچەمە سەرتەختەي شانۇ بەخۆم دەلىم: (چەند سوپاس گوزارى ئەم بىنەرانەم كە ھاتۇن بۇ سەيرى ھونه‌رى من.. وە ھەر وەك بۇونەتە

هۆي مسوگەر كردنى بىزق و پۇزى من بەجۇرىكى چاك و پېرلە پەزامەندى.. دەكەواتە لەلايەن خۇمەوه توانايىھەم دەخەمە كار بۇ رانى كردن دەلخۇش كردىيان!! خاتۇو(شومان ھىنگ)ى گۈرانى بىيىشى بەناو بانگ.. ھەمان وەلامى (ترستون)ى دامەوه، تەنانەت خۇ ھەلۋاسىن و خۆشەويىستى جەماوەرى گەشتبووه پادھىمك لەوكاتەشدا كەويىستى خۆيى و مەنداڭ كانى بکۈزىت.. ھەر بىنەرانى خۆي لەيادنەچووه و گۈرانى بۇ ووتۇون!!.

تا ئەوبۇو گەشتە چلە پۆپە لەھونەرى گۈرانى ووتىن دا.. و بۇو بەجۇرانى بىيىشىك كە بچىتە دەورەكانى (فاجى) و توانىيەتى دلى خەلکەكە بۇ لای خۆى كەمەندىكىش بکات!.. يارى بەھەست و نەستيان بکات، پۇزىكىيان پىسى ووتى: كە ھۆي سەركەوتىن و ناو دەركىرىنى دەگەرەتتەوە بۇ يەك ھۆئەويىش: (خۆش وىستىنى جەماوەرە)!!.

وەھەر ئەم ھۆيەش بۇو كە ئەو ناوابانگە گەورەيەي بە (تىيۇدۇر بۇقلەت) دەركىد.. كە توانى دلى ھەموو خەلکەكە بکات خۆيى و كۆيان كاتەوە لەسەر خۆشەويىستى خۆي.. تەنانەت خزمەت كارەكانىشى يىرى بکەنەوە.

پۇزىكىيان دواي لا چۈونى لەسەر حۆكم لەسەردەمى (تافت) دا سەردانىكى كۆشكى كرد، لەوكاتەدا تافت و خىزانى بۇ سەردانى چوو بۇونە دەرەوهى كۆشك.. بۇزىفلەت دەستى كرده گەپان و قىسى خۆش لەگەن خزمەتكارو پاسەوان و باخەوانانى كۆشك.. ھەمۇييانى بەناوى خۆيانەوە بانگ دەكىد.. سو Ubet و پىكەننى لەگەلدا دەكىدىن!!.

كۈپەكەي زۇزىفلەت سەبارەت بەم سەردانە باوکى نۇوسىبۇوى: (كاتى باوکم گەيىشت بە چىشت لىنەرى كۆشك (ئەلىس) اىسى پىرسى: ئەوھ ئىستاش ھەر (لەفە) خۆشەكان دروست دەكەيت؟.. ووتى: بەلى جار جارىك دروستى دەكەم بەلام بەس بۇ خزمەت كارەكان چۈنكە كەورەپىاوان دەمى بۇنابەن!.

(لىزەدا باوکم كەمىك تىيىك چوو) دەيگۈت: ئائەمە گەورەتىرين بەلگەيە لەسەر تىيىك چۈونى (زەوقى) بە رېرسان مەرج بىت كە گەشتىم بە (تافت) ئەمەي پى بلېم (كەوانا

بیت). (نهلیس) به قاپی لهو خواردنوه هات بولام و .. ئەمیش دەستى کرد به خواردن و هەر بەتىكەکەی دەمیيەوە بەرهو ژۇورى سەرەك كۆمار كەوتە بى..
بەلى تا چەندىيەك دواى ئەمەش خزمەت كارانى كۆشك ئەو پۇزەيان هەر لەياد نەدەچووا!

تەنانەت باخەوانى كۆشك (ئىت ھوقەن) بەدەم فرمىسىك رېشتىنەوە ووتى: ئەو پۇزە بەختە وەرتىرىن پۇز بۇو كەبەسەرماندا تىپەپ بۇو بىت پاش دوو سال؟.. وە ھىچى لە ئىمە ئامادە نىيە كەئەو ياد گارىيە خۆشە بىگۈپىتىنەوە بە (۱۰۰) دۆلار!..

ھەر ئەم خۆشەویستى خەلکى و گىرنگى دانە بەكۆسپ و چەلەمەكانى ژيانيان ھۆى سەرەكى بۇو بۇ سەرەكە وتنى دكتۆر (تشارلس ئېلىتون) كەيەكىكە لەو مامۆستا ھەرە بەرزانەي كەيەك لە دواى يەك بۇون بەسەرۆكى زانكۆي (ھارۋاردى)!..
دەفرمۇو لەگەل ئەم نموونەيەدا و بىزانە كە چۈن خۆشەویستى خۆى دەبرىدە دلى خەلکى يەوه..

پۇزى لە ژۇورەكەي خۆى دانىيىشتىبوو، قوتابىيەكى دواناوهنى كە (كرىندون)ى ناوبۇو ھاتە ژۇورەوە و داواى (۵۰) دۆلار قەرزى كرد.. لەصىندوقى پاسپاردنەكانى قوتابىيان. مامۆستاش ئەو پارەيەي كە داواى كرد پىى دا..

(كىراندون) دەلىت: پاش ئەوهى زۇر سوپاسى سەرەك زانكۆم كرد لەسەر ئەم سۇزو بەزەيىيە ويسىتم بىيەمە دەرەوە.. بەلام مامۆستا وەستاندىمى و ووتى: فەرمۇو: دانىشە، پاش ئەوه بۇ ئەوهى سەرسامىيەكەي بىشكىننى ووتى: (بىستۇومە لەژۇورەكەتدا تو خۆت خواردن بۇ خۆت دروست دەكەيت!! من پىرۇزبايى ئەمەت لى دەكەم، منىش لەتەمەنى توڭدا ھەرومە كرد.. باشە پىيم بلى جارى لە جاران خواردنى كە (گۆشتى وردى تىكەل دەكىيەت) (كوبە) دروستت كردووه؟ ئائەوه لەلای من خۆشتىن و بەچىزلىرىن خورادنە وە من بەم جۆرەي دروستم دەكەد..) مامۆستا بەردى و درىئى بۇي باسکردم كە چۈن گۆشتەكە دەجىن و پاشان دىكۈلىنىت لەسەر ئاگرىيەكى كەمى لەسەر خۆ پاشان شتەكانى ترى تىكەل دەكات!..

به‌تاقی کردنه‌وه گه‌شتومه‌ته ئه‌وهی که ئاده‌میزاد له‌پیگه‌ی (گرنگی دانی به‌خه‌لکییه‌وه) ئه‌توانیت وابکات له‌گرنگ ترین و به‌رزترین پیاو که گرنگی به‌ئه‌م بدانات!! ده‌فهرموو با به‌لگه‌ت له‌سەر ئه‌مه بۆ بیئنمه‌وه:

چهند سالیک له‌مه و بەر له‌په‌یمانگای (برۆکلین)ی ویژه‌و زانست.. هونه‌ری چیروک نووسینمان ده‌خویند.. هەموو قوتابیه‌کان پیکه‌وه ویستمان کاری بکه‌ین که‌کله‌ن نووسه‌ره خاوهن کاته به نرخه‌کان بیئن بولامان و سەردانمان بکه‌ن.. تا سوود له‌بە‌ھرە‌کانیان و‌هربگرین!.. و‌هك مامۆستا (کاسلین نوریبیس) و (فانی هیرسست) و (ئیداتاریل) و (ئەلبەد بیسون تیرهون) و (روبرت هیون) و که‌سانی دیکه‌ی تریش.

ھەستاین بەنامه نووسین بؤیان و تیایدا رەزامه‌ندی و حەزو ئاره‌زۇوی پر تاسەمان بەرامبەر خۆیان و چیروک‌کە‌کانیان دەردەبپى و پاده‌ی تىننیوتیمان بۆ ئامۆزگارییه بەنرخه‌کانیان دەردەبپى و حەزو ئاره‌زۇو دەکه‌ین که هۆی سەركە‌وتنى هونه‌ریبیان بزانین.. پاشان زیاتر لە (۱۵۰) قوتابی ئیمزا‌مان دەکرد و بۇمان دەناردن..

و‌هله‌و نامانه‌دا ئه‌وه‌مان لە‌بیر نە‌دەچوو که بنوسین (ئىمە پېشتر دەزانىن که بە‌پیزتان سەری قاله و ناتان پەرچى) لە‌بەر ئه‌وه نە‌ماندە‌نووسى سەردانى قوتابخانه‌کە‌مان بکەن پاشان يەك لىستەمان بۆ هەریه‌کە‌يان پرده‌کرده‌وه.. تیایدا چەند پرسیاریکمان لى دەکرد سەبارەت بە ژیانى خۆیى و پىگاو چۈنیه‌تى يە‌کانى نوسيينى خۆى.. بە‌ھیواي ئه‌وهی و‌لاممان بدهن‌وه..

تۆ چۆن گومان دەبەيت لە ئەنچامە‌کە‌ی که چۆن بۇوبىت؟.. ئە‌وکله‌ن نووسه‌ره بەناوبانگانه وازيان لە‌کارو نووسین دەھىناؤ لە‌بورجى بە‌رزيان داده‌بەزىن و هەر بە خۆیان ئاما‌دەی (برۆکلین) دەبۇون بۆ ئه‌وهی لە نزىكە‌وه دەستى يارمە‌تىيانمان بۆ كېش بکەن!!..

ھەربە‌ھە‌مان پىگا توانىيومه (لىلى شو) و‌هزىرى خەزىنە لە‌دەولەتى (پۈزىلت) دا و (جورج و يکر شام) و‌هزىرى داد لە‌دەولەتى (تافت) دا و (وليم جنيج) لە‌دەولەتى

(فرانکلین پوزفلت) داو زوریکی تریش رازی بکم که بین بو په یمانگاکه م و له گهمل قوتابیه کامن بدويں..

ئىمە هەرپىيّمان خوشە كە خەلکى رەزامەندى خۆيان دەربىن بەرامبەر مان..
بۇنۇونە سەيركە (غەلۈم) قەيسەرى ئەلمانىيائى پېشىووی دواى جەنگى جىهانى
يەكەم تۈوشى سەر شۇرى و بى نەخىيەكى سەخت هات! بەجۇئىرك كەھىچ پاشايىك
تا ئىستا واى بەسەر نەھاتووه!.. تەنانەت پراکەي خۆيشى لىيى ھەلگەپرایەوە.. پاش
ئەوهى كە پايكىد بۇ ھۆلەندا بۇ ئەوهى ملى خۆى دەرباز بکات لەپەتقى سىيىدارە!..
خەلکى ئەوهەندىيان بق لىبۇو. بەجۇئىك كە ملىونەها كەس ئاواتەخواز بۇون كە
بەقەپ لەشى پارچە بەكەن يان بەزىندۇووی بىسىوتىقىن!..
ئا لەم كاتەدا كە بوركانى بق كىنەو توپەيى دادەبارى بەسەريدا.. مەندالىك
نامەيەكى بۇ نۇوسى كە تىايىدا سۆزو خوشەویستى و رەزامەندى خۆى بەرامبەر
دەربىرى!!

نۇوسى: (خەلکى چۈن گومان دەبەن با بىبەن.. ئەم ھەر بەدلسۆزى و وەفادارى
دەمەنچىتەوە بۇ پاشاي خاوهن شکۇ!!...) ...

قەيسەر ئەم نامەيە كارى كردى دەرروونى بۆيە ھەستا بە دەعوەت كردنى ئەم
مەندالە بولاي خۆى!..

مەندالە كەش له گەل دايىكىدا دىت بولاي پاشا.. لەپاداشتى ئەم نامەيەدا دايىكى
دەخوازىت!!..

ئەم مەندالە ھىچ كات پىيويستى بە خويىندەوهى كتىپ نەبوو دەربارەي ھونەرى
ماپى پەيداكردن و كاركردن سەريان.. بەلكو بە (غەریزەيەكى ناوهكى ئەم
مونەرهى بەچاكى زانىوھ)..

ئىمە ئەگەر ويستانان ھاۋى پەيدا بکەين.. وەخەلکى بکەينە دۆستى خۆمان..
بۇ باخۆمان بخەينە خزمەتى خەلکى.. با دەستىكى پىرسودى دلسۆزانەيان بۇ
كىش بکەين كە دوور بىت لەخۆپەرسى و بەرژەوهەندى كارى نيازپىيسى..

کاتیک (دوق ویندسور) ئاماده کرا بۇ (دهسه‌لات داری داھاتوو) (ولى عهد) ویستى سەریک بىدات لەئەمەرىکاي خواروو.. پېش ئەوهى بىروات چەند مانگىيىكى تەرخان كرد بۇ فيرېبۈونى زمانى ئەوكەلەي كە دەرىوات بۇ ناویيان (زمانى ئەسپانى) ئەمەش لەبەر ئەوهى كە ووتارەكەي بەزمانى خۆيان بىت و زیاتر كارى گەربىت.

دانىشتowanى ئەمەرىکاي خواروو خۆشەویستى (دوق) رۇشتە دلىانەوهۇ ئەم كارە جوانە ناوازەيان لەبىر نەدەكرد و بۇيان دەپاراست!!

كۆمپانىيائى تەلەفونى نیویورك ھەستا بە كردىنەوهى خولىك بۇ فير بۇون و راھىناني چەند ئافەرتىك لەسەر كاركىرن و چۈنۈھىتى قىسىمەن لەگەل تەلەفون كەراندا.. فيریان دەكىرن كە بلىن: (بەيارمەتى خوت چ ژمارەيەكت دەويى) و بلىن (بەيانىت باش من زۇر بەختىارم كەلە خزمەت تۆدام).

دەبا تۇش ئەم ووشانەت لەبىر بىت كاتى تەلەفون لەگەل يەكىك دا دەكەيت!.. ئایا ئەم فەلسەفەيە لەدنىيائى كارو كاسپى و پارە پەيدا كردىدا دەورى ھەيە؟ ئەتوانم دەيان نمونىت بۇ بىننمەوه كە بەلى سودى زۇر زۇرە.. بەلام لەبەر بىماوهىي و نەبوونى كات تەنها دوو نموونە دىننمەوه:

فەرمانبەرى يەكى لەبانقە هەرە مەزنەكانى نیویورك كە ناوى (چارلس والتر) بۇو، ئەركى ئامادەكىرنى پاپۇرتىكى نەيىنى خraiيە ئەستۇ دەربارەي كۆمپانىيائىكى دىيارى كراو.. لەو ناوجەيەشدا تەنها يەك كەس ھەبۇو كە بتوانىت يارمەتى بىدات بۇ زانىنى ئەو نەيىدىييانە.. كە ئەويش بەرىۋەبەرى كۆمپانىيائىكى گەورەي پىشەسازى بۇو، (چارلس) رۇشت بۇ چاپىكە وتنى..

(والتر) ھەركە رۇشتە ۋۇرەوهە لەبەر دەمیدا وەستا.. لەو كاتەدا كچىك دەرگاكەي كردىوهە ووتى: بەداخوهە ئەمېز پۇل بەرىدى دىكەمان لانىيە!.. پاش ئەمە بەرىۋەبەر رۇوى كرددە (مستر والتر) وتنى: من ھەمۇو جۇزە پولىكى بەرىد كۆدەكەمەوه بەلام بۇ خۇم نا.. بەلکو بۇ كۈرە بچۈلەكەم كە (۱۲) سال تەمەننېيەتى!.. پاشان (والتر) ھۆى سەردانەكەي بۇ بۇون كردىوهە دەستى كرددە پرسىياركىرن لىنى بەلام ئەم وەلامە كانى بەرىۋەبەرى بەدل نەبۇو! چونكە جۇزە

ئالوزى و بى ئەنجامىيەكى تىدا بەدى دەكرا وەپاش كەمى كۆتايى بەھەلامەكانىشى
ھىننا!.. (مستر والتر) كەيەكىكە لە قوتابىيەكانم دەلىت: سەرم سور مابۇو نەم
دەزانى چ بکەم.. پاش ماوهىيەكى كەم كەتكۈپ پولى بەرىد و مەندالە دوانزە سالەكەم
بىر كەوتەوە.. و بىرم كەردەوە كە ئەو باشقەي من كارى تىدادەكەم لەھەمۇو
كىشۇرەكانى جىهانەوە نامە و پولى بۇ دى.. بۇيە بەپەلە چۈومەوە و ھەمۇو جۆرە
پولىكەم بۇ پەيدا كەرد..

لە بۇزى داھاتوودا دام لەدەركاى بەپېۋەبەر و ئاگادارم كەردى پولم لەگەل خۆم
ھىنناوە بۇ مەندالە جوانكىلەكەت.. هەر ئەوھەندەم زانى كاپرايەك بەگەرمى ھات
بەدەممەوە دەستەكانى بەتوندى گوشىم و بەجۆرى خوشحال و شادمان بۇو كە
ئەگەر مىزدەي ھەلبىزاردىنەم بىدایەتى كەبۇوهتە ئەندامى كۆنگرسى ئەمەرىكى!
ئەوھەندە دلخۇش و بەكەيىف نەدەبۇو!! ئەم بەپېۋە بەرە پولەكانى دەدا بەمدىو و
ئەودىيودا و لىنى وورد دەببۇويەوە يەك بەيەك سەيرى ئەكىدىن و دەيگوت:
خوايەكىيان چەند جوانن!.. ئەگەر (جۆرج) ئەمانە بىبىنى چەند دلخۇش دەبىت..
سەيرى ئەمەيان كە: ئەمە گەوهەرە گەوهەر؟..

نزيكەي نيوكاڙمېر لەبارەي پولەكانەوە دواين! سەيرى وىنەكەي كورە
نازدارەكەيمان دەكىردى.. دواي ئەوهەش نزيكەي كات ژمېرىنەك باس ھاتە سەر باسى
ئەوهەي كە لەراستىدا بۇيەتلىكى دەزانى لەوبارەيەوە ھەمۇي
پىّووتىم و پاشان بەوهەشەوە نەوهەستا بەلكو جىڭىرەكەي بانگ كەردى و زانىيارىشى
لەويشەوە وەرگرت بۇم! دواي ئەوهەش ھەندى زانىيارى ترى وەرگرت لەرىگايى چەند
ھاوبىيەكىيەوە بە تەلەفون!! باوهېكەن كاتى كە ھەستام بېرۇم گومانم ھەبۇو
بەتوام ئەمە ھەمۇ زانىيارى و نەينيانەي كە پىيىدام ھەليان بىرم!!.. با نمۇونەيەكى
ترتان پى بىدەم:

لە (فيلا دەلىقىيا) مستر (نافل) ھەمۇ ھەولىكى خستەكار بۇ ئەوهەي كە خەلۇزەكەي
بە كۆمپانىايەكى گەورەي زنجىرە كەنجىنەكان (٦) بىرۇشى بەلام بىھۇودەبۇو
لەھەولەكەي.. چونكە كۆمپانىاكە دەيىوويسەت لە كەسىكى تىرىپەت!.. لەمماوهىيەدا

(مستر نافل) که یه‌کیکه له قوتا بیه‌کانم له داخاندا له به‌ردنه‌می هاوپری‌یه‌کیدا دهستی کرد به قسسه ووتن به کومپانیای زنجیره گهنجینه‌کان همراه ممویان و به‌جوریک ناوی بردن که گوایه: خالیکی رهش به ناوچاوی گله‌وه!...

پاش ماوه‌یه‌ک واپریک که‌وت که لیکولینه‌وه‌یه‌کمان پریک خست له پولدا بو قوتا بیه‌کان دهرباره‌ی (زیانه‌کانی کومپانیا زنجیره گهنجینه‌کان زیاتره له سووده‌کانی) له‌وه ناموزگاری (نافل)م کرد که‌لایه‌نی نه‌یار بگریت.. وه بوئم کارهش با سوود له به‌پیوه‌به‌ری کومپانیای زنجیره گهنجینه‌کان وه بگریت که ئه‌م قینی لایه‌ته!...

هر ئه‌وکاته به‌خیرایی (نافل) خوی گهیانده لای به‌پیوه‌به‌ری کومپانیا و پیی ووت: من ئه‌م جاره بوئه‌وه نه‌هاتووم که خه‌لوزتان پی بفرؤشم، به‌لکو بوئه‌وه هاتووم که دهستیکی یارمه‌تیم بو کیش بکمن.. به‌سهر هاتی لیکولینه‌وه‌که‌ی قوتا بیانی بو باس کردو ووتی: به‌ریز من هاتوم داوای یارمه‌تی ده‌کم له‌جه‌نابتان.. چونکه من واگومان نابه‌م که‌سیکی تر‌هه‌بیت بیچکه له‌به‌ریزتان شتی بزانیت دهرباره‌ی ئه‌و زانستیانه‌ی من ده‌مه‌ویت سه‌باره‌ت به (کومپانیای زنجیره گهنجینه‌کان).. من نزور مه‌به‌ستمه له‌م لیکولینه‌وه‌دا سه‌رکه‌ووم و بیبه‌مه‌وه، وه‌من سوپاس گوزاری هریارمه‌تییه‌ک ده‌بم که جه‌نابتان هه‌ستیت پیی.

(نافل) بوتان ده‌گیپریته‌وه که‌چی برویدا دوای ئه‌وه و ده‌لیت: کاتی که‌چوومه لای به‌پیوه‌به‌ری کومپانیا که داوم لیکرد یه‌ک (ده‌قیقه)م له‌کاتی خوی پی‌بدات!.. له‌سهر ئه‌م مه‌رجه رازی بتو که له‌گهلم دابنیشیت.. کاتی که‌باسی (لیکولینه‌وه)که‌م بو کرد به‌پیوه‌بوم! که‌چی ئاماژه‌ی بو کردم به‌دهست که دابنیشم! کاترزمیریک و چلو حه‌وت ده‌قیقه‌ی ته‌واو قسسه‌ی بو کردم!.. پاشان یه‌کیک له‌فرمان به‌ره‌کانی بانگ کرد که کتیبیکی دهرباره‌ی کومپانیای زنجیره گهنجینه‌کان نوسیبی‌بوم دوای لیکرد که دانه‌یه‌کم له و کتیبه‌ی پی‌بدات!.. پاشان نووسی بو (یه‌کیتی گهنجینه‌کان) که دانه‌یه‌کم له و کتیبه‌ی باسی لیکولینه‌وه‌یه‌کی همراه له‌چه‌شنه ده‌کات که له بروی دابووم پیم بدەن!..

ئەم بەریوە بەرە زۇر نۇر باوهەرى بە (كۆمپانىيە زنجىرە كەنجىنەكان) ھەبۇو..
وەلەو باوهەشدا بۇو كە خزمەتىكى گەورە بە مۇۋاچىيەتى دەكەيەنىت..

وە جىيگاي خۆيەتى كە منىش دان بەوهەدا بىنیم كە چاوى كىرمە وە شارەزاي
كىرمە كە لەزۇر شت كە من ھەنەم دەزانى.. بەلكو بەتەواوهتى بىيۇپاى گۇپىم
بەرامبەر كۆمپانىيەكان.. كاتىٰ ويستم بېرىم دەرەوە تابەردىرگا لەگەلم ھات و داي
بەناو شانمدا و ووتى: ھىوادارم كەسەر كە تووبىت لەم دەمە قالىءو
لىكۈلىنە وەيەتقىدا.. پاشان داواى لىكىرمە كە لە ئەنجامە كە ئاگادارى بکەم و
سەرىكى لى بىدەمە وە..

لەكۆتا ووشەيدا پىيى ووتى: بەلكو لەكۆتايى بەهاردا سەرىكمان لى بىدەيتەوە..
چونكە حەز دەكەم پىيت پابگەيەنم كە پىيويستمان بە خەلۇزىكى زۇرى ئىۋە
ھەيە!!.. بەراستى ئەمە لاي من وەك موعجيزە وابۇو.. سەيركەن ئەۋەتا خۆى حەز
دەكەت لەمەمۇو دلىكى خۆيەوە كە خەلۇزىم لى بىكىرىت! بەبى ئەوهى من تاقە
وشەيدكە لەم بارەيەوە بلىيەم!!.. بەراستى من پىڭايىھەكى دورۇ و درىزىم بەدوو كات ژمۇر
پىيى!.. كە ھەركىز بەدە سالىش نەم دەتوانى بىيىم ئەگەر بمويىستايە ئەو گرنگى
بەمن بەرات بەو خەلۇزە كە دەيفرۇشت..! ئەم چاكەيەش دەگەرپىتەوە بۇ ئەوهى
كە من گرنگىم دا بەكۆمپانىا كەو كاررو فەرمانەكانى و زانىارى دەربارە
ئەوانە.. ابەلىٰ مىستر (نافل) تۆ بۇيەكەم جار ھەستت بەم راستىيە نەكىد و وە نەت
دۇزىيەوە.. بەلكو سەد سالىش پىيش لە دايىك بۇونى مەسيح (سەلامى خواى لى بىت)
يەكى لەشاعيرە دېرىنەكانى پۇمان بەناوى (بىلەلىيۇس سىيوس) دەلىت: (ئىمە
گرنگى بەخەلک نادەين تا خەلکىش گرنگىمەن پىبەدن)
كەواتە ئەگەر دەتەۋىت خەلکى خۆشى بويىت.. بېگەي ژمارە يەك جىيەجى
بکە: (گرنگى بەخەلک بەدە)

بهشی دوووم

پاشکوی یەکەم / گرنگی دان بە براکانت

خوای گەورەو پەروەردگار کە ئادەمیزادى دروست كردووه.. ئەم ئادەمیزادە ئەگەر نەفس و شەيتان دەست نەگىن بەسەر عەقل و دلىدا پەروەردگارى بەدى ھىنەرى دەناسىت و سەرى بەندايەتى بۇ كەچ دەكات و لەبرنامەو پروگرامەكەي لانا دات و ئەوەندەشى پەروەردگار خوش دەۋىت كە بەزىكرو يادى ئەو دلى بىرىتەوەو گوئى رايەللى تەواوى بۇ بکات و لەقەدەغە كراوهەكانى نزىك نابىتەوە!.. ئەم ئادەمیيە لەبەر چى و چۆن ئەمە دەكات!!.

وا دەزانم هوئى سەرەكى دەگەپىتەوە بۇ چەند شتىك.. سەرەكى تىرين هويان ئەو گرنگى پىدانە گەورەيەيە كە خوا داوىتى بە ئادەمیزاد!.. هەرلەيەكەم جارەوە سوجىدەي بەھەموو فريشتنەكان بىد بۇ ئەم ئادەمیزادە!..

پاشان ھەموو بەخشش و نىعەمەتىكى باراندۇو بەسەرىدا!.. لەھەموو گرنگ تر كردى بەسەردارى ھەموو گىان لەبەران!.. پاشان ھەربەوهەشەوە كۆتاىي نەھات بەلکو بەرنامەو پروگرامى خۆى بۇ ناردوون لەپىكە (پىغەمبەر) انهوە!.. بەم كارەي پەروەردگار من واتى دەگەم كە ئامۇڭگارىيەكى چاكىشە بۇ ئېمە كە ئەى موسىمانان ئىيۇھەش ئاوابن لەگەل دەورۇوبەرتانداو گرنگى چاكىيان پى بەن و بەدەميانەوە بچن تا ئەوانىش گرنگى بەئىوھە بەن و بىن بەدەميانەوەو گويندان بۇ بگەن و بلند سەيرتان بکەن..

ئەوهنىيە خوايەك بەو بەرزى و بلندىيەيەوە گرنگى داوه بە ئادەمیزادىكى بچكۈلە و بى ئەھەمیت و لەيادى نەكردووه.. دە ئىيۇھەش لەگەل يەكترىدا ئابەم جۇدە بن..

كەواتە زۇر ئاسايىيە كە (پىغەمبەر) خوا (جەڭلىك) لە رايدە بەدەر گرنگى بەخەلگى چواردەورى بىرات و بىروات بەدەميانەوە!..

چونکه ئهو ئەركە گەورەيە خراوهەتە ئەستۆى كە بانگ كردنى خەلکى و
قەناعەت پېكىرىدىن ئەوەي دەويىت كە فەراموشيان نەكات تا ئەوانىش ئەم فەراموش
نەكەن و گرنگى بەووتەكانى بدهن و شوينى بکەون..

ئەوهەتا (پىيغەمبەر) خوا (عليه السلام) بانگ كردن و موسىمان كردنى خەلکى مەككە
پىيلى ناكىرىت كە گرنگى بادات بە ئەو غەربىيەتىنى بەتكەن و شتى بەئەبو
جەھل فرۇشتبوو بەلام (ئەبو جەھل) ھەردەستى دەستى پى دەكرد پارەكەي
نەدەدايە و دواي دەخست كابراش هاتاي بۇ (پىيغەمبەر) هيىنا!..

(پىيغەمبەر) يىش(د.خ.) لەكەلپىدا بە تۈرەييەوە بەرەو مالى ئەبو جەھل كەوتە رىنۇ
بەتونىدى داي لەدەركاۋ ھاوارى كرد خىراكە وەرە دەرەوە و پارەي ئەم پىياوه
غەربىيە ھەزارە بەرەو..

(ئەبو جەھل) بە گەورەيى و ناودارىيەيەوە لەرزى لىيەت و خىرا پارەكەي هيىنا و
دايەوە بە پىياوهكە!..

كى دەلى ئەم گرنگى دان و بەدەمەوە چوونى (پىيغەمبەر) (عليه السلام) كارى نەكىرىتىتە
سەر ئەو كابرايە و موسىمان نەبۈوبىت؟ ھەر ھىچ نەبىت خۇشەويسىتى (محمد)
چۇتە دەلىيەوە و لەھىچ جىيەكدا رازى نەبۇو بى بە (محمد) بۇوترىت شىت يان
جادووگەر يان درۆزى!! و بەرگى لى كەنلىتىت!..

يان ئايى ئەمە نەخشەيەكى (پىيغەمبەر) نىيە؟ بۇ ھاوهلان و ھەمۇو ھەلگرانى
بانگەوازى ئىسلامى كە نەكەن بە ناوى سەرقائى و دەرس نۇرى و ھەولى (دعوه)
وە خەلکانى ترى لەپىر بچىت و گرنگى بەكەس نەدات?
داخى بەجەركم! ھەندى برا سەردان و مەرھەبايى و گرنگى بە خەلکيان
خستووهتە ئەولا!

بەبيانووى بۇ نەكىرىدىن! من ھەق نىيە و حۆكم نادەم چاڭ دەكەن يان خراب بەلام
با ئەوان دلنىابن كە ھاپرى و دۆستيان كەم دەبىتەوە خۇشەويسىتىشيان لەناو
دەكەندا كەم دەبىتەوە نامىنېت!..

ئیسلام دهروونی موسلمانه‌کان و گوش دهکات دل و هست و هناویان بۇ خەلکی بىتە جوش و بەھىمنى و ئارامى و خۆگىرىيە و راوهستن لەبەردەم ناپەھەتىيەكىاندا كە كافر و دوور لەخوا بەسەرياندا دەيھىن من وادەزانم كەئەوە ئەۋپەپى گرنگى دان و مەبەست بەزىزىيە بە مرۆڤايەتى!..

بۇنمۇونە لەسەر ئەمە: (پىيغەمبەر) پىگای سەخت و دوور و درېڭىز و پې ئىش و ئازارى بېرى تا گەيشتە (طائف) چونكە زۇر گرنگى دەدا بەوهى كە هيچ كام لەئادەمەيەكىان بەكافرى نەمەن تووشى ئەشكەنەجە و ئازارى پې ئىشى جەھەنەم نەبن!!.

بەلام (طائف) بە نەزانى و نەفامى خۆيان (لەپاداشتىدا) منال و شىت و هەرزەكارەكانىيان تىبەردا ئەوهندە بەردىان تىگىرد تا لەشى پىرۇزيان خويىناوى كرد و بەپاشقاوى لەشار دەريان كرد؟!!.

خواى گەورە مەلائىكەتى كىۋەكانى دەنيرىت بۇلاي (محمد) كە پىيى بلىت: ئەگەر حەز دەكەيت با ئەم دووشاخە ئەم بەراوبەرى تائىف بکىشىم بەيەكدا.. و هەرچى لەنىوانىياندا هەيە وردو خاش كەين و لەناوى بەرين بۆت!.. بەلام پىيغەمبەرى ئازىزۇ بەسۆز پازى نەبۇو و بەلکو فەرمۇسى: خوايەكىيان بەلکو لە نەوهەكانى ئەمان كەسىك هەبىت كە هەلگرى ئەم دىنە بىت.

بەلى پۇزان تىپەپۈون پاش چەند سالىيەك شارى (طائف) بەنورى قورئان بۇوناك بۇويە وهو بۇونە دلسۆزلىرىن دلسۆزانى ئەم دىنە! هاوەلان دەلىن: (ھەموو كەس بەشى خۆى دلسۆزى نواندۇوە بۇ ئىسلام بەلام نەمان دىيە وىنەي پۇلەكانى طائف لەدلسوتاوياياندا بۇ ئىسلام و دلسۆزيان بۇ (پىيغەمبەر) كەى!!..

ئا بەم چەشىنە (پىيغەمبەر) ئىسلام نەخشەي هونه‌ری هەلس و كەوت كردن بۇ شوين كەوتانى دەكىيىشىت.. ئايا خويىنەرى بەرىز ئەگەر (پىيغەمبەر) مرۆڤىكى كورت بىن و بەرژەوهند پەرسىت بوايەو بىفەرمۇوايە: بەلى خوايە لەناويان بەرە

مادهم من بهرژوهندی ئهوانم دهويت که چى ئهوان بەپىچەوانهوه بەردبارانيان
كردم و شار بەدەريان كردم !!

بەلەناوچوونى طائف ئىسلام زەرەيەك سوودى نەدەبىنى .. بەلکو بەپىچەوانهوه
بى بە شىش دەببۇ لەو ھەمۈولە دىسۈزە طائفىيە.. دىسان دەرسىكىش بۇو
لەوانهكانى ئارامى و خۆگرى..

يان گرنگى دانى (عَلَيْهِ السَّلَامُ) بە دراوسىيكانى و سەرلىدان و ھەوال پرسىن و
بەدەمەوه چوون و خەمخواردىيان ئىتر با موسىلمان بۇوبن يان جولەكەو گاور،
باوھرکە ئەمەش گەورەترين كارتىكىردن بۇو لەسىر دەرروونىيان پاشان خوشەويست
كردىنى خۆبىي و بەرتامەكەي بۇوه لايان!..

پىشەوا (ئەبو حەنيفە) لەشارى كوفە دراوسىيەكى عەرق خۇرو سەرسەرى و
ھەرزەي دەبىت! ھەمۇ شەوى بەسەرخۇشى دەست دەكاتە گۆرانى و سياچەمانەو
پىشەوا نازەحەت دەكات!.. شەويىكىيان (ئەبو حەنيفە) سەير دەكات وەك شەوانى
رەبردوو بەزم و رەزم و سەفا و كەيفى نەماوه دەبى چى بۇوبىت?..

بۆسېبەينى دەپرسىت پىيىدەلىن : قوربان كىراوهو (لەخوا بەزىزادېت) و
لەزىنداندایە! (ئەبو حەنيفە) نېفەرمۇ ئەى بەخوا باشە نەجاتمان بۇو لەو چەناگە
شكاوه!! نەخىر ئەمە ھەلس و كەوتى دەرروونناسانى ئىسلام نىيە؟.. بۇيە خىرا
خۆى كۆكىدەوە بەرەو لاي (والى) كەوتەپرىو تكاي بەرەلەكىدەن ئەو لاوەي كرد
كارمەندانىش دلى (ئەبو حەنيفە) يان نەشكاندوو بۇيان بەرەلەكىدەن.. كۈپە گەنجە
عەرق خۆرەكە ئەم ھەلس و كەوتە بەرەنە كارى تىكىد و بەيەك جارى وازى نەك لە
عەرق بەلکو لەھەمۇ خراپەيەك ھىنتاو تەۋبەي كرد و هاتە سەرپىگەكەي (ئەبو
حەنيفە)!!!

وا دابنىن كە (ئەبو حەنيفە) ئەم ھەلۋىستەي نەبوايە.. كورى مەست و
سەرخۇش پاش چەند بۇئىك لەزىندان دەھاتە دەرەوە و وەك جاران و بىگە
خراپتىش دەمايەوە يان ئەگەر ئەۋشەوانە خۆى نەگرتايە و بچوايەتە سەرى و

سەرزەنشتى بىردايىھەو قىسى لەگەل بىردايىھە.. ھەمۇومان دەزانىن ئەنجامى لۆمەكىرىنى چى دەبۇو؟.

كۈرە ھەرسۇور دەبۇو لەسەر ھەلۋىستى خۆى و خۆى بەھەلە نەدەزانى و ېقىشى لە زاناييان ھەلدەستا..

دىسان وانەيەكى تىر لە وانە بەرزاڭەي (پىيغەمبەر) ﷺ فىرى شوين كەوتوانى دەكەت ئەوهەيە كە گرنگى دان لەھەمۇوكات و لەگەل ھەمۇ كەسىكدا پىيويستە.. كاتى جەنگ بىت يان كاتى ئاشتى لەگەل مەندال بىت يان پىياوبىت يان ئافرهت گرنگ ئەوهەيە مۇسلمان دلى خەلکى بۇ خۆى كەمەند كىش بکات و ھەلۋىستىكى بەرزىبنوينىت..

جارىكىيان سەركىرىدە شۇرۇشكىرى سوپاى ئىسلام (صلاح الدين الايوبي) لەيەكى لە جەنگەكىاندا بۇ ئەوهى بىسىھەلمىنىت بەھەموان كە پەيامى ئىسلام ئاشتىيەو جەنگ بە دواچارە دەزانىت!..

ئەگىرپەنە كاتى ويستى بۇ دەست گىتنەو بەسەر شارى (نەينەوا)دا ھىرىشىكى دلىرانەي كىرده سەريان.. لەكاتەدا شازنى مۇسل سكى ھەبۇ وەكاتى بۇونى مەنالەكەش نزىك بۇ بۇوييەو ھەمۇويان لەكۈشكەدا خەميان لىھەت كەلەم جەنگەدا بىرسىت و سكەكەي لەبار بچىت.. بۇيە دايىكى شاشىن بېرىارىدا بچىت بولاي سەركىرىدە مۇسلمانان (ئەيوبى) و تكاي لى بکات كە بەلکو دوومانگ ئەم جەنگ دوا بخات تا كچەكەم بە هيىمنى و بى دلە پاوكە شازادەي بىت!..

پاش ووتى: دايىكىيان رۇشتەكەت بىسىوود دەبىت چونكە سۆزۈ بەزەيى لەگەل جەنگدا كۆنابىيەتە كاتى پىرەزەنەكە هاتە خزمەت (صلاح الدين) و داواكارىيەكەي خستەپۇو..

سەركىرىدە بى وەستان و دوودلى فەرمۇسى: ئىمە نابىنە ھۆى دىداكەوتىن و تۈقاندىنى ژنانى سك پېر و لەبار چۈونى كۆرپە بى كۇناھەكانىيان.. تا دوومانگى تىر با جەنگ بوجەستىت..

ئايا ئەم ھەلۋىستەي (صلاح الدين) بەرھەمى ھەبۇو؟! بابزانىن.

بەلى پاش كۆتايمى دوومانگەكە پاشاو خىزانى و دايىكى خىزانى و وەزىر و دەست پىوهندان بەكۆرپەلەي تازە لەدايك بۇوهە چۈونە خزمەت سەركىرىدەو بەبى

شپر و گهپر کلیلی شاری نهینه وايان خسته بهردستی و فهرموموی هاتنه
ژووهره و یان لی کرد.. (۷).

ئەمهیه پۇلی گرنگى پېستان و سوودەکانى له کاتى جەنگدا.. ئەی دەبى لە ئاشتىدا
چۈن بىت؟ دەبىھىنە خەيالى خوت كەسەر كردىيەكى سەركەوتتۇرى (خاچ پەرسىت
شىكىن) ئا بە وجۇرە گرنگى تەنانەت بە ساوايەكى ھىشتا لە دايىك نەبۇو بىدات.. دە
ئىتىر چۈن من و تۆ گرنگى تەواو نەدەين بە براو خوشكائمان لە کاتىكىدا ھەمۇيان
يەك بەرنامە و يەك زىان و نەزادىن؟.. من خۇم لە ئىشانى خويىندى زانكۆمدا ھەستم
بەم راستىيە كردووه؟ باپوتان بخەمە روو: ھەندى مامۇستايى عەرەب چونكە
گرنگىيان بە خۇمان و كوردىستانە پېشىل كراوهەكەمان دەدا و ھەميشە دەيان پرسى
لىيمان دەرىبارەي بارى گوزەران و حائى خەلکى كوردىستان.. جارىك چۈومەلاى
يەكى لەو مامۇستايانە (مامۇستا ناوى) (محمد عبید الکبىسى بو) و پىيم ووت:
مامۇستا گىيان داواي لىبۈوردن دەكەم.. كە ماوهى (۲۰) رۈزە لىرە نىم و غايىم.. بە
ھۆى بارى نالەبارى كوردىستان.. بەلکو ئەو تاقىكىردى وانەم بکەيتەوە كە فەوتاون
لەم ماوهى پېشىوودا..

مامۇستا نەك ھەر بلى باشە و بە سەرچاۋ.. بەلکو ووتى: فەرمۇو دانىشە..
منىش بەئەسپاپى دانىشتم ئاي كە ئەو ساتە خۆشەم لە ياد ناچىت كە بەپروویەكى
كە شەوه دۇنەوايى كردم و لىيى پرسىم: ئىستا بارى باكۇر چۈنە بە تايىبەت شارى
ھەلە بجهى خۆشەويىست مەلبەندى ئىمان؟..

بە تايىبەت دواي ئەوهى كە بەراسلى بۇم دەركەوت لە دۆلسۆزىيەوە وادەپرسىت
خەرىك بولە خۆشىدا گەشكە بکەم!.. نەك ھەر ئەوهندە بەلکو ئەو مامۇستايەم لە لا
ئەوهندە شىريين بۇو بۇيە حەزم دەكىد دانىشتنەكەم سال بخایەنىت لە خزمەتىدا!
منىش سنگم بۇ كرددەوەو بەبى ترس چىمان بە سەرھات بۇو ھەمۇويم بۇ باس كرد
مامۇستا زۇر زۇر ناپەحەت بۇو! چاوهەكانى ئاوايان تىرزا غەم دواي گرت! بۇيە
ھەندى دۇعاي خىرى بۇ كردىن و بە تايىبەت كاتى كە وتم بىرىندارە مەدەننەيەكانيان
بەزىندۇوپەي كرده ئىرخۇلەوە!!.. وە منىش باوكم و برايەكم و چەند خزم و
دۇست و ھاپپىيەكم گىراوه و گەرەكە كەشمان كانى عاشقان بە (تى ئىن - تى)

ده‌ته قیننه‌وه!! زور دل گران بو پاش ووتی کورپی شیرینم خوای گوره تو له سینه
ئم حقه‌تان ده‌سنه‌نیت توش فرمومو برق بوق پوله‌که‌ت تاقی کردنه‌وه‌که‌ش گرنگ
نییه خه‌مت نه‌بیت!!.

خوینه‌ری به‌ریز! . ئایا ئم ماموستایه بهم گرنگی پیدانه و هموال پرسینه هیچی
لى کەم بوبیوه‌وه؟! ئەی ئایا منی نه‌کرده هاوردی خویی و کاری نه‌کرده هیزو
مه‌ناوم و خوش‌هويست نه‌بوبو لەلام؟!.. دەی سا من و توش با بهو جۆره گرنگی
بەخەلک بدهین با تا مردن لەياديان نەچین و گرنگيمان پى بدهن؟!
نۇد بەی رقە بەرايەتى و كىنەبازى و دوبەركى و دورە پەريزى و كارتى نه‌کردن
دەگەپىتەوه بۆ يەك خال ئەويش ئەوهىھ گوئى نادەينه يەكترو گرنگى بەيەك
نادەين و لەگەل ناسۇرىيەكانى يەكتىدا نازىن!!..

نمۇنەيەك لەسەر ئەمە سالى (۱۹۸۷) كاتى گەرامەوه بۆ خویندن لە دواى (۲۰)
پۇز ئامادە نەبۈون.. بەھەمان شىۋوهى پېشىو پۇيىشتىم بۆ لاي ماموستا يەكى تر.. و
قسەم بۆ كرد! بەلام ئەو بەھىچ شىۋوهىيەك دلى نەسوتا و گوئى نەدا به منى
ھەلەبجەيى سىتم لى كراو!..

بەلکوو ووتى: مردووتان مرى دەچنەوه بۆ شار بۆ پىاسەو پاش مانگىك
دەگەنەوه من و دەلىن، تاقى کردنه‌وه‌کەمان بکەرەوه!!!..

نەخىر بېر دەرەوه و (صفن)! منىش لە دلى خۆمدا ووتى لەوه دەچىت نەي
بىستېتىت چى بە ھەلەبجە كراوه؟ كاتى بۇم باس كرد بە ھىچ شىۋوهىيەك نازەحەت
نەبۇ تىك نەچوو وەلامىكى رەقى بى تامى واي دامەوه كەلە نارنجۇكەكانى
پەرەكەكانى بەعس بە ئىش تربۇن بەسەر دىم! كاتى: ووتى: بېر دەرەوه و ھەمۇوى
سۈچى خۆتانە ئەگىندا دەولەت بۆ والەمن و شارى من ناکات و دىيارە شايەنتانە
ئىيە ھەمۇوتان پېشىمەرگەن(عصاتن)!!..

نەگبەتى ئىيە له‌وددایە كە دەشىزانىن ئەم پىگايە دەبىيە ھۆى بى هاوردىيەن و
نەهاتنە ناو بەرناامەو پېرگرامى خواي گوره كە دەرىنە خەلک كەچى نۇرىيەى
خەلک شوينمان ناكەون بەلکوو شوين ئەم و ئەو دەكەون كەكەس نازانىت بەرناامەو
يا سايان كامەيەو لە كويىوه هاتووه!!.

رېگای دووهم

دووهم / چون بمانه ويٽ؟ شوينهواريکي جوان به جي بھيلين له دلى ئه و كەسەدا كەيەكەم
جار پىي دەگەين

بۇزىيکيان بانگ كرام بۇنان خواردىنى ئىيوارەيەك لەو جىڭكەيە شتىك سەرنجى زۆر
پاكيشام ئەويش دىيمەنى پوالەتى ئافرهتىك كە ئەويش وەك من دەعوهت بۇو يەكى
بۇو لەوانەي كەسامانىيکى زۇريان بۇ بەجي ماوه ئەو خانمە دەيويست بۇو پەرى
مهۇلدان سەرنجى ئامادەبۇوان بۇلائى سىماى خۇى رابكىشىت.

وا دىيار بۇو ھەندى پارەو پۇولى سەرف كرد بۇو بۇ رازاندەوهى خۇى و جل
بەركى!..

بەلام شىيە و پوالەتى وا دىيار نېبۇو كەبە خۆشمەيىستى پاك و سۆزى بى گەرد
پازاندېتىيەوە!.. چونكە سەير كردن و لاكردنەوهى واى دەرده خست كە وشكى و
خۆپەرسىتىيەكى تىيىدا بۇو.. بەلام بى ئاگا لەوهى كە پۇوي گەش و كراوهەيەك كەبە
پوالەت بەدى بىرىت زۆر گرنگىتە و چاكتە لە خۇ رازاندەوهۇ ئارايىشت كردن!..
ئايا با بېرتدا ھاتووه ئەم قسانەي پېشۇو كەكىدمان زۆر بەسۇود و پېيويستن كە
بەخىزانەكەتى بلنى كاتى دىيە ويٽ پالتوئىكى فەرو بىرىت!..

(هارلس شواب)پىي ووت كە پۇوي خوش و زەرده خەنە (يەك مiliون) پىالى
دەست خستم! خۇ(شواب) راست دەكات.. چونكە تواناولىھاتنى دەست خستنى
دلى خەلکى و پاكيشانىيان لەلايەن (شوابە) وە بۇويە هوئى ئەو سەركەوتتە
كەورەيەي كەبە دەستى هىننا!..

يەكى لەو توانايانەي كە زۆر گرنگەن.. زەرده خەنەي پىشىنگدارى بەرده وام و
ھەميشەيىب.

جارىكىيان بۇزم بىرە سەر لەگەل ئەستىرەي فەرەنسى قسە خوش (مۈريس
شىفالىيە) راستىيەكەي يەكەم جار كەلەلاي دانىشتم ھىوا بىراو بۇوم يەتمەواوهتى:
چونكە زۆر بە مۇنى ھاتە بەر چاوم و دەم و چاوى دابۇو بەيەكدا!.. زۆر جىابۇو
لەوهى كە من دامنابۇو بۇ ئەوهى كەوابىتت.. تا ئەوهەندەي دەمى كەرده وە زەرده يەك

گرتی!.. ئیتر من وام ئەزانى کە خۇز لەپشت ھەورەو ھەلھاتووه و تىشکەكانى بېگشت جىهان بەخشىوھ و جىهانى پۈوناڭ و گەرم كردۇتەوه.. تەنانەت زۇرىبەي گومان بۇ ئەوه دەچىت كە ئەگەر ئەم زەردەخەنە و پۈوه خۆشەكەي نەبوايە ئەم مۇريسى بە(دارتاش) دەمايىھەوھ لەپارىس ھەر وەك باوک و براڭانى ترى) ..

دەرىپىرىنى دەم و چاۋو پۈي خۆش قىسە دەكەت بە دەنگىكى زۇر كارىگەر تر لەدەنگى زمان!.. لەلای من زەردەخەنەو پۈوه خۆشى وەك ئەوه وايە كە خاوهەكەي پىت بلى من خۆشم دەۋىيىت.. تو بەختەوەرم دەكەيت من زۇر كامەران و شادمان بەبىنېنت! ھەرھۆي ئەمەشە كە گىان لەبەرىيکى وەك سەگ بۇ نمۇونە- سەركەوتتىكى مەزنى لە راىدەبەدەرىان بەدەست ھىناوھەو لەھونەرى خەلک كردنە خۇو خۆشەويت كردىدا.. بەمەرجىك ئەو ھەرسەش ناكات بەلام خۆشى و شادى پىّوه دىيارە كاتى دەمان بىينى بە جواترىن خۆشى و شادى.. تەنانەت لەخۆشى ئىمەدا خەرىكە لەپىستى خۇى دەردەچىت.. دەئىتر ئاسايىھەو جىڭكاي سەرسۈرمان نىيە كە خۆشمان دەۋىيىت..

وانەزانىت كە من دەلىم زەردەخەنە مەبەستم بەس ئەو شىيەھە بى كەلەسەر لىيۇ دەردەكەويت و خالىيە لە دەلسۆزى و پاستى و، بى گيانە.. نەخىرا ئەمە هىچ نابەخشىت بەكەس.. بەلکو من دەرىبارەي ئەو زەردە خەنەيە دەدويم كە بەپاستى لە قوللۇيى دل و دەروونتەوھە لېقۇلىت.. بەشىيەھە كە سوود و قازانجىكى زۇرت پى دەگەيەنلىت لە مەيدانى سەرەت و سامان پەيدا كردن و ئىشۇ كار و كاسېبى دا.. بەپىوهەرى كارمەندانى يەكىك لە كەنجىنە كەورەكانى نیويۆرک بۇي باس كردم ووتنى: من كچىك ھەلدەبىزىرم بۇ ھەر كاتىك بى لەكۆمپانىياكەم دا كە بۇي خۆش و دەم بەپىكەنин و خەنە بىت ئىتر با ناوهندىشى تەواو نەكردىت، باشترە لەلام لە دىكتورىكى فەلسەفەي زانكۇ بەلام بۇو گىرژو دەم و چاۋ داخراوو مۇن بىت..!

بەپىوهەرى كۆمپانىيايەكى پلاستىك پىيى ووتى كە ئەر پىياوهى بە گيانىكى خۆشى و زەوق و پىيىكەننەوھ بەكراوهەيى بەرەو پۈي كار نەپروات زۇر بەدەگەمن سەركەوتن بەدەست دېنلىت.. وَا دەردەكەويت كە ئەم بەپىوهەبەرە لەو

پیشه‌سازیانه‌یه که با ویریان به ووته کونه نییه که ده‌لیت: (تیکوشان و خو په‌نجاندن تاکه هۆی سه‌رکه‌وتنه) ..

پاشان له سه‌ر قسه‌کانی پویشت و ووتی: پیاوانیک ده‌ناسم که سه‌رکه‌وتنيان به‌دهست هینا له ئیش و کاریانا چونکه به‌جۇریک بەرهەو پۇوی کار دەچۈون وەك چۈن بۇ گەپان و پیاسە و سەیران دەچن بەداخەوە پاشان هەر ئەو پیاوانەم ئەبىنى لەم دوايىيەدا بە‌جۇری بەرهەو پۇوی کار دەچۈون کە پې بۇو لەھەلەدەوان و خۇبورو تاندن و خۆ تىكدان و بىزازىيەك بە‌جۇریک کە لە زەت و خۇشى و حەزىيان بۇ ئەو کاره نەماو پاشان سەرنەکەوتىن و تىك شىكان.. داوام كرد لە دەيان پیاوى كارمه‌ندى گەورە کە قوتابى خۆم بۇون كەبەدرىيىزايى ھفتە ھەموو پۇزى: تا ئىيوارە به‌دهم كەسىكى دىيارى كراوهەوە پى بکەن.. پاشان له ئەنچامەكەمى قوتابىيەكان ئاگادارم بکەن لە پۆل دا.. ئەمەش ھەندى لەو ئەنچامانه‌یه.. (وليم بب. شتىن هارت) كە ئیش و کارى ئاوه‌ندكارى دەكات لە بازارى (وەرەقە دراوه‌کانى) نىيۇرۇك ووتی: من زياوتر لە ھەزىدە سالە ژىنم هىنناوه.. لەم تەمەنە دورو درىزەدا زۇر بەكەمى نەبىت بە‌دهم خىزانەكەمەوە پىنەكەنىيۇوم!.. نەك هەر ئەو بەلکو بىيچە لەچەند وشەيەك هەر قسەشم لەگەل نەكردووه.. ئىتەر هەر لە خەو ھەستانەو ھەتا لە مال دەرچۈونم بۇ سەر كاره‌كەم.. بى تام ترىين نمۇونەي مېرو مۇن بۇوم!!.

كاتىك كەلە پۆلدا باسى زەرده خەنەمان دەكىرد من و هاوريكىان.. بىرم كردەوە لەتاقى كردەوە بەوهى کە زەرده خەنە لەگەل خىزانەكەمدا بەكار بەيىنم.. لەپۇزى داھاتوودا كاتىك لەبەر ئاۋىنەكەدا قىم دادەھىننا.. سەيرىكى خۆم كردو بە خۆم گوت..

وليم چاك گوئى بىگرە.. تو دەبىت.. ئەمۇ ئەو بەلە ھەورە گىز و مۇنېيەي بەپۇوته‌وە ھەيە بىرە ويىنېتەوە بەردهوام ئىتەر پۇو خۇش و خەنەدە لىيۇ بىت دەبىت لەئەم ساتەوە دەست پى بکەيت دەي..

پاشان چوومه سه‌ر سفره‌و خوان بُو بهرچایی به‌یانی.. سلاویکم لەخیزانه‌کەم
کرد بەو شیوه‌یه (بە‌یانیت باش خوش‌ویسته‌کەم) بیگومان بە‌دەم پیکه‌نین و
زەردەخنه‌وە ئەمەم پی ووت..

بە‌لام مامۆستاکەم.. گەورەم (دیل کارنجی) جەنابات ئاگادارت کرد بۇوم کە
سەرسام دەبىت و وەك لەبان بەرى بەنھوە!.. بە‌لام وا دەزانم ئەم (وەصفەی) جەناباتان
کەم بۇو بەلکو لەخوشیاندا ھەرتىك چوو!..

بە‌لام من يەكسەر ھاتىمە قسەو پەيمانم دايىه كەلەمە دوا بەبەردەوامى ئەم
سلاوەم لى دەبىستى.. بە‌پاستى ئەم ھەلویستە تازەيە لەماوهى دوومانگدا
بەختەوەرى يەكى واى ھىنایە مالەكەمەوە كە دووسال لەمەو پېش بەختەوەرى وام
نەچەشتىبوو!..

ئىستا وام لى ھاتووھ کاتى دەچم بُو نووسىنگە كەم بە (بە‌یانیت باش) سلاو
دەكەم لەو كىيکارەي كەبەسەر سەرخەرەكەوە يە (مەصدۇد).. زەردەيەكىشى بُو
دەكەم!.. ھەروەھا ئەو كەسەي كە من پىسولەي سواريپۇنى شەمەندەفەرەكەي
لادېرم لەپەنچەرەكەوە زەردەخنه‌يەكى بُو دەكەم..

وەكاتى لەو جىڭايەي كە چاوهپۇانى شەمەندەفەر دەكەم دەۋەستم..
سلاو لەو كەسانى چواردەورم دەكەم كە ھەركىز نەمدىوون!

ھەر ئەوەندەم زانى سەير دەكەم ئەو خەلکەي دەورم ھەموو بۇو خوش و
دەم بە خەندەن بەرامبەرم!.. لەمەش سەرسۈرھىنەر تر ئەوەيە.. كە بۇوي خوش و
زەردەخنه‌م بۇو بەھۆى ئەوەي كە ھەموو بۇزىك پارەي زىاترم دەست بىمەۋىت!..
ھەر لەو نوسينگەيەمدا ھاپىيەكەم ھەيە كە ھەمان كارى من دەكات كە (تاوهند
كارىيە).. نوسرەكەي كۆپىكى گەنچە.. كە ھەموو كات بۇوي خوش و كراوهەيە..
کاتى ئەم گۇپانكارىيەي لەمندا بەدى كرد ھانى دام و بەرەو بۇوي خۆم پىيى ووت:
يەكەم جار كە چاروم پىيت كەوت و كومان بىر كە پىياوىكى ووشك و مۇنى و
بۇئەوە ناشىيەت كە تىكەلاؤىت بىكىيەت!.. بە‌لام وا دىيارە بەو جۆرە نەبۈي كە كومان
پى بىرى!..

هەلس و کەوتى خۆم پاک كرده و لەگەلّ هەموو خەلکىدا لە لۆمەكارى و رەخنە گرتەن.. وەمن ئىستا ووشەي پىزۇ پياھەلدان دەبەخشىم بەھەر كەسى كە پىنى دەگەم.. هەروەك چۈن خۆم گرتە و لە باسى خەلک كردن و قىسە كردىن لەگەلىيان بە جۆرەي كە خۆم دەمەوى و حەز دەگەم..

خۆم والى كرد كە بىزانم بەرامبەرە كەم حەزى لە چىيە و چى پى خۆشە لەھەنە و بۇي بېچم!.. ئەم كۇپانكارىيە يەك شۇپاشى پېرۇزى لەھەموو ژىانمدا بەرپاكرد.. وەمن ئىستا كە سىكى بەختىار و دلخۆشم و خاوهنى كۆمەلە هاپرى يەكى نۇرم..

ئەۋەت لە ياد بىت كە ئەم قسانە لە يەكىكەوە دەرچوو كە لە هەلکەم تووانى بازارى وەرەقە پارەيى دراوييەكانە(سوق الأوراق المالية) وە بەيەكى لە سەر كەم تووان دەزمىرىت.. كە ئەو كاسبييە نۇر زۇر سەخت و ناپەھتە و (گائنت نىيە) چونكە ئەو ۹۰٪ ئەلکى خۆيان لى داوه بەلام بە تىك شكاوى و زيانە وە لىئى دەرچوون..!

ئەكەر زەرەدەخەندەت بۇ نەھات چى دەكەيت؟؟..

يەكەم جار زۇر بکە لە خۆت كەزەرەدەخەندە بە خۆت دەرىبەيىت ئەكەر دەرەرە بەرت چۈل بۇو وەھەر خۆت بوي دەست بکە بەفىل و پى خۆشى و لە سەر لىيۇ مىنگەمېنگى گۇرانى و سرۇد دەرىپىرە.. دووھەم جار وا خۆت پېشانى خەلکى بىدە كە مەرۆقىكى بەختە وەرى، هەر ئەوهەندەت زانى پاش كەمى هەست بە كامەرانى و بەختە وەرى راستەقىنە دەكەيت.. لەم بارەيەوە زانى دەرۇونناسى (ولىم جىمس) دەلىت: ئىيمە وادەزانىن كە هەلسو كەوت دوايى هەست پى كردىن دېت.. وانىيە.. بەلکو هەلس و كەوت و هەست پى كردىن شان بەشانى يەكتەر دەرۇن، يان هەر دوکيان دوورۇون بۇ يەك شت، ئەكەرەت و دەستمان بە سەر ژىيرىدا بېرات، كە ئەويش گوئى لە مشتى ويستەكانى، ئەو كاتە دەتوانىن بە پىكايىكى ناپاسەتە خۆ نەست بىگرىن بە سەر ھەستىدا.. كەواتە تاكە پىكايىك كە بىمان كەيەنلىت بە خۆشى و بۇوكەشى.. ئەوهەيە كە بۇوي خۆمان وا خۆش و خەندە لىيۇ بکەين وەك چۈن بېراستى پۇوخۇش و خەندە لىيۇ بىن.

هەموو ئادەمیزادیک لەژیانیدا بۇ کامەرانى دەپروانىت وە تاكە پېڭایەكى سەركەوتتوكە بت كەيەنىت بەم مەبەستە: ئەويش ئەوهىكە دەست بىگرىت بەسەر بىرۇپات دا.. چونكە کامەرانى هىچ كات پەيوەندى نىيە بە هوکارە دەرەكىيەكانەوە، بەلکو زۆربەي پەيوەندى هەيە بەناوهكى و دەرۇونەوە بەختەوەرى و کامەرانى بەسەرەوت و سامان نىيە.. بەلکو بەختىيارى تەواو لەودايە كە ئايا تۇ چۈن سەيرى ئەو كارە دەكەيت و پات چۈنە بەرامبەرى.. زۆر جار دەبىنيت دوو كەس يەك كار دەكەن و يەك مۇچە وەردەگىن و يەك پلەو پايەيان هەيەكەچى لەگەل ئەوهشدا يەكىكىيان وەرسە و بى تاقەتە.. كەچى ئەوهى تۈريان زۆر دل خوش و بەختىيارە.. ئەمە هوئى چىيە؟

چونكە هەرييەكەيان جۆرە بىرۇپاو خەيالىكى جياوازى هەيە لەوى تۈريان.. من خۆم بە بەختەوەر و شادمانى و کامەرانى بەدى كىردىوو لە نىيۇ چەوانى ئەو كىنكارە (چىن) يانەى كە بەو پەرى ماندووېتىيەتە كارىان دەكىد لەبەر تىن و گېرى هەتاوى چىن.. بەچەند قروشىيکى رۇزانە كە وەريان دەكىت هەرۇوهك چۈن لەپېڭاى (پارك) لە نیویورك كەسانى بەختىار دەبىنەم.. شكسپىر دەلىت: درۇيە جوانى و ناشرينى نىيە.. بەلکو بىرۇ هوش دىيمەنى يەكىكىانت لە شتىكدا بۇ دەنە خشىنىت.. (ئەبراهام لىكولن) ووتتۇويەتى: خەلکى بەختەوەر و شادبىن بەئەندازەيەك كە بىنە بەختەوەر و شاد و لەنیازىياندا هەيە پىنى بگەن.. پاستە.. وايە.. من بە نەموونەيەكى زىندۇو ئەم راستىيەم بەچاۋ بىنیو.

بۇزىشىك بەسەر ئەو قادرمانەدا سەرددەكەوتم كە دەپروات بۇ (ۋىسگە)ى (محطة) (لوبنج ئىلاند) لە نیویورك.. بىنىم وا لەبەر دەممەوە (٤٠) مەندالى كەم ئەندام (معوق) كە دارشەقىان بەدەستەوەيە تىپپەپىيون و دەبىنەم بە پلىكانەكاندا سەرددەكەون.. ئەمەم بىنى سەرم سۈرەما و تىك چۈوم بۇيە هەر كە سەرىپەرشتىيارى كارەكەيان بىنى پىئىم ووت.. ئەويش پىئى ووتمى مەندالى پەككەوتە ئەگەر هەر لەسەرتاتى ئىيانىيەوە پىئى بلىيەت تۇ تا مردن ناتوانىت بېرىيەت بەپىوه لەوە دەچىت بدا لەمېشىكى و شىت بىبىت.. بەلام هەر لەسەرەتاتوھەمۇل بىدات كە سەركەۋىتتى بەسەر

ئەوتىك چوونە، ئەوا يەكسەر بازى دەبىت بەوبەشەي و لەمندالە ساغەكان زىاتر بەختەوەر دەبىت لەوكاتەدا ھەستم كرد بەوهى كە پىيوىستە شەبقەكەم دابكىم و بىنېم بەسنىگەوە وەك پىزىك بۇ ئەو مندالانەي كە وانەيەكى وايان دادام كە ھەركىز لە يادم نەچىت..

(فرانكلين بتجى) يەكىكە لەپىاوانى مسوڭەر كىرىنى ژيان و لەسەركەوتوانە ھەر لەكۈنەوە بۇي دەركەوتتووھ كەپىاوى پۇوخۇش و دەم بەپىكەنин و خەنده لىپو لەھەموو جىيگايىك پىشوازى لىيەدەكىت و فەرمۇو فەرمۇي لى دەكىت.. لەو كاتەوە بەدواوه خۆي راھىنابۇو كە ھەركاتىك بىيەويت بچىتە ژوررەوە بولاي يەكىك لە فەرمانبەرەكانى لەبەردىرگا ساتىك دەۋەستاۋ بىرى دەكرەدەوە لەو بەخشىشە كەورەيەي كە خواي گەورە پىيى بەخشىيە ئەويش پۇوخۇشىيەكە بەختىارى پى دەست دەخات ھەلەستا بەخۇش كىرىنى پۇوى خۆيى و بىزەي دەخستە سەر لىيۇيى و پاشان دەچووھ ژوررەوە. (فرانكلين) ھەموو سەركەوتتنى خۆي لەفروشتنى پىسولەي عەقدى مسوڭەرى ژيان (عقد تأمين الحياه) ھۆيىكەي دەگەراندەوە بۇ ئەو پىلانە زۇر ئاسانەي خۆي كە زەردەخەندەو پۇوخۇشىيە..

جوان ورد بەرهەوە لەو ئامۇزگارىيە كە (ھوبىرت ھبارت) كردويمەتى!.. بەلام ئەوهەش بىزانە كە خويىندەوەي ٻووت بەتهنیا ھىچ نابەخشىت.. ئەگەر جىبەجىنى نەكەيت..

ئەگەر لەمال چووپەتكە دەرەوە.. سەر ھەلبە.. سېيەكانت پېر بکە لەھەوا بەكراوهىي و پۇوگەشى سلالو لەهاولىگانەت بکە.. گىان بکە بەبەرى تەوقەكانت دا.. ھەركىز نەترسى كە بەھەلە لىيت تى بگەن.. ھەركىز كات بەوه مەكۈزە كە بىر بکەيتەوە لەو كەسانەي كەناكۆكىي و ناھەزى لەنیوانلىغاندا ھەيە.. بەلكو ھەولى ئەوه بىدە ئامانچ و مەبەستەكانت لا ٻوون بىت.. پاشان يەكسەر لىيى بىرۇرە پىشەوە.. جا دواى تىپەپۈونى رۇزانىك بۇت دەرەدەكەوى كە ھىچ ھەلت لەدەست نەداوه سودت لەھەمووپەيان وەرگەتتەوە.. بەبى ئەوهى بەخۇت بىزانى ھەموو ئاواتەكانت دىتە دى.. لەخەيالى خۇتدا وينەي ئەو كەسە سەركەوتتووھ بکىشەو لەبەرچاوت بىت.

که ده‌تھویت وەك ئەو وابیت.. ئەم خەیال و وىنەیە بەره بەره ئەتابات بەرهو ئەوکەسەی تۆ دەتھویت وەك ئەو وابیت.. پاشان تۆ وات لىدىت چونكە بىر كردنەوە بەرزترین خاسىيەتى ئادەمیزادە. بىر بکەرهو بىر كردنەوە يەكى راست و دروست بنيات نەرو داهىنەر بىت.. دلنىابە هەموو هيوايەكى پىياوان لەسەرتاوه لەحەزو ئارەزۇوەوە دەستى پىكىردووە!.. ئەوكاتە پاشان هەردەگەينە ئەو نەمونە چاولىيکراوه بەرزە (مثىل اعلى) كە دەمان حەز دەكات پىيى بگەين و ئىمەش وامان اىبىت..

چىنپە كۆنەكان وتهىيەكى زۇر خۇشىيان هەيە.. كەشايمەنە بەخەتىكى جوان بنوسرىيەتەوە بەسەنگمانەوە هەلى بواسين بۇ ئەوەي هەركىز لەيادمان نەچىت: ئەو پىياوهى كە نازانى پوخۇش و خەندە لىيو بىت هەركىز نابىت دوکاندارو بازىگان بىت) هەر بەم بۆنەيەوە (فرانك ئيرفنج فلتش) پاگەنەيەكى بلاۋىكردەوە بۇ بەرهەمە كانى كۆمپانىي (ئۇپنەامو كۆلنۈز و هاوکارانى) لەيەكى لەجەزىنە كانى لەدایك بۇوندا. پارچە فەلسەفەيەكى مىللى دەربارە (زەردەخەنە) خويىندەوە كەكارىيکى گەورەي هەبوو لەسەر ئەو خەلکە ئەمەش دەقەكەيەتى: (زەردەخەنە لەپۇزى لەدایك بۇوندا) (زەردەخەنە) هيچى تىنەچىت.. بەلام خىرو بىرىيکى زۇر دەداتەوە.. زەردەخەنە ئەو كەسانە رازى دەكات كە وەرى دەگرن.. ئەو كەسانەش هەزار ناكات كە دەيىبەخشىن.. ماوهى چاوتروكائىيکى ناوىت.. بەلام يادگارىيەكەي تا دوا تەمن دەمىننەتەوە.. كەس نېيە پىيويستى پىيى نەبىت.. كەسىش نەدارو هەزار نېيە مادەم زەردەخەنە لەسەر لىيۇي بىت.. بەختەوەرى دەپىزىنەت بەناو مالۇدا.. چاکە باس كردن.. مۇرى پەزامەندىيە و دەنرىت بەبەلېنى هاپرىيەتى و خۇشەويىستىدا و پتەوتى دەكات..

بەراسىتى حەوانەوەيە بۇ ماندوو.. تىشكى هيوايە بۇ هيوابراوان.. جوانترین دلنىوابىيە بۇ خەفتىباران چاكتىرين چارەسەرى سروشتىيە بۇ كىرو گرفتكان.. لەگەل ئەوهشدا خۇپايىيە پارەيى پىنادرىت.. هاوار كردن و پەلاماردانى ناوىت.. قەرزىكىرىنى ناوىت.. ئەوهنە بەروبومى پىرۇز دەدات خەرىكە بەحەوادا دەچىت).

ئەگەر پیاوانى فەرمانبەرى كۆمپانياكەمان ھاتنەلات و ويستيان پیویستيانى جەزنى لە دايىك بۇونت پى بىرۇشنى.. بەلام بەشىوه يەكى پۇوڭىز و مۇن و بىتاقەت ھاتنە بەرچاوت وە خەنەدە لىيۇ نەبۇون.. دەى تۇ وەك برايەكى بەخىندە زەردەخەنت بېھىشە پىيىان..

سويند بەخوا (ئەوكەسەي كە تۈزقائىك زەردەخەنە لەسەر لىيۇ نىيە و پى ناكەنېت ئەو زىياتر پیویستى بە زەردەخەنەو پۇو خۇشى ھەيە لەگەلېدا.. ئەگەر دەتھويت خەلکى خۇشى بويىت ئەوا بېرىگەي ژمارە (دوو) جىبەجىبکە:

(دەم بە پېكەنین و روو خۇش بە)

بهشی دوووهم

پاشکوی دوووهم / پیکه‌نین و رووی خوشت به دهه براکه‌تهوه خیر و چاکه‌یه بوت

هر هؤیه‌کی پاک که ئاده میزاده کان بگه‌یه‌نیته قه راغی ده ریای خوش‌هه‌ویستی و له‌یه‌ک نزیک بونه‌وهی دله‌کان -ئیسلام- گرنگی پیداوه و بانگی شوین که توانی بو کرد ووه و هؤیه‌کی تر که بمان گه‌یه‌نیته ئه و مه‌بسته ئه وهیه که پیبکه‌نین و زه‌رده‌خنه و روو خوشی له لیوه کانمان نه بپرین..

لهم باره‌یه وه (پیغه‌مبه) مان (ع) فه رموویه‌تی: (إِبْتَسَامَتُكِ فِي وِجْهِ أَخِيكِ صَدَقَةٌ) واته: دهه به پیکه‌نین و روو خوشیت له رووی برا موسلمانه که تدا به خیر بوت ده‌نوسریت و پاداشت ده‌دریتهوه له سه‌ری لای په‌روه‌ردگار..

ئه و سه‌رکه وتنه مه‌زنی که (پیغه‌مبه) مان به دهستی هیننا له پاکیشان و که مهندکیش کردنی دله‌کان و زورکردنی دوست و هاپری بو هلگرتنى پیبازه‌که‌ی هۆی چی بورو؟.

که رووی خوش و کراوه‌یی و نه‌رم و نیانی به سوزی ئه و نه بواوایه هرگیزاو هرگیز خله‌لکی ئاوه‌ها لی کونه ده بونه‌وه و به‌لکو بلاوه‌یان لی ده‌کرد: وه خواه گه‌وره له قورئاندا ده فه‌رمویت: (ولو كنْتْ فَظَا غَلِيظَ الْقَلْبِ لَانْفَضُوا مِنْ حَوْلِكَ) (ال عمران ۱۵۹) .. هاوه‌لان خوايان لی رازی بیت ده‌گیزنه وه که (پیغه‌مبه) خواه میشه دهه به‌خنه دهه و پیکه‌نیناواي بوبه، (کان رسول الله ضحاکاً بساماً) ..! و هه رکاتیک زه‌برو زه‌نگ و سزای نه فامان ناپره‌حه‌تی بکردنايه به‌پله ده‌هاتنه خزمه‌ت (پیغه‌مبه) چونکه به‌بینینی رووی گه‌ش و کراوه‌ی ئاسووده‌بیه‌که‌یان بو ده‌هاتنه وه.. له جیگایه‌کی تردا دیسان (پیغه‌مبه) مان (ع) ئاگاداری موسلمانان ده‌کاته‌وه که هرگیز ئه هله زیرینه له دهست نه دهن (زه‌رده‌خنه و روو خوشی) به‌که‌می نه‌زان و فه راموشی نه‌کهن و وازی لی نه‌هینن ئه ویش (لا تحقرن من المعروف شيئاً ولو ان تلقى اخاك بوجه طليق) (رواه مسلم ۴۷۶۰) واته: چاکه و خیر کردن

بەکەم نەزانن ئىتىر با پۇو خۆشىيەكىش بىت لەپۇوى براكەتدا بنويىنىت.. چونكە تەنانەت پۇوهەكەكانىش وەك زانست دەلىت ئەگەر لەدەوروبەرىڭى ھېمىنى پېر ئاوازى وەك دارو دەرخەت ئاوا پۇوى خۆش كارى تىنەكەت كە نەھەستى تىدىا يە نەھۆش، جاى كە ئادەمىزاز كە خاوهەنى ھەست و ھۆش و ژىرىيە..؟!

ھەرھۆى پۇوخۇشى و كراوهىيى (پىيغەمبەر) و ھاۋەلەكانى بۇوه ھۆى نزىك بۇونەوهى خەلک لە ئىسلام و لەھەمۇ دلىكىيانەوە بەخۆشى خۇيانەوە ھاتتنە ژىير ئالاى ئىسلام و شوين (پىيغەمبەر) كەوتىن..

چونكە قازانچ و سوودى لەھەمۇ شتىكى مادى زىياتىرە! وەكارى ئەو ھەست و دل دەبىزىنى و بۇي دەكىرىنەوە وەك (پىيغەمبەر) (صَلَّى اللّٰهُ عَلٰى هُوٰ وَسَلَّمَ) دەفرمۇيىت: (إنكم لن تسعوا الناس باموالكم ولكن يسعهم منكم بسط الوجه وحسن الخلق).. واتە ئىيۇھ ناگەنە خەلکى كاريان تىناكەن بەھۆى مادەو پارە ھەلپىشتىنەوە لە بەرددەستيان دا بەلکو بەھۆى پۇوى خۆش و كراوهە پەوشىتى جوانستان..

بەپاستى وايە.. چونكە ئوکەسەي خەلکى بەھۆى پارەو راگىر دەكەت پارە دەيان خاتە سەر پىيگەي ئىسلام ھەر كە وشكايى پارە كە ھات ئەمانىش بلاۋەسى لى دەكەن.. وە ھەرناشى ناسىنەوە!..

وە ئەگەر بەھۆى زۇرو چاو سوركىرنەوە وەخەلکى بکاتە خۆيى و بىيان خاتە سەر پىيبازەكە!.. ئەوا ھەركاتىك ئەو زۇرو شەقەي نەما ھەرھەمۇي ئاش بەتالى لى دەكەت و چواردەورى چۈل دەكەن.. وەك دىيومانە كەسانىكى زۇر شوين گروھىتكى تايىبەت كەوتىن بۇ پارەو ژيانى خۆش!!.. يان لەترسى گورىز و كوتەكەكەي كە بۇي ھەلپىيون!!!..

بەلام كاتى ئەو كەسانە دەسەلاتيان نەما يان پارەو پوليان لەدەستى نەما!.. ھەر ھەمۇ شوين كەوتوانىيان وازيان لى ھىنان و نەفرەتىيان بەدوايدا نارد!!.. نەك ھەر ئورەندە بەلکو مەوجەكەشيان بادايەوە بەلاى پىيبازىكى ترداو بۇلاى كەسانىكى تى!!..

به‌لام ئەگەر من و تۆئى موسى‌لما ن دل و دەرروونى خەلکى پابكىشىن و خۆشەويىستى خۆمان و پېي بازمان بەرىنە دلىانە وە خۆيان بەخۆشى و حەزى خۆيانە وە بىنە سەر بەرنامە و بىرۇ باوھە كەمان!.. ئەوكاتە هەركىز لەدىان دەرناچىن و لەياديان ناچىن!.. بۇيە دەبىنن ئايىنى پېرۇزى ئىسلام نەپارەو پول و مالى رشت بەسەر خەلکىداو.. نە زەپەريھە زۇرى نواند تا خەلکى ئىسلام بىن!.. به‌لام چونكە پۇشته ناو دل و دەرروونى خەلکى ئەوكاتە خۆيان لەناو دلىاندا چەكەرهيان پى كردوو گوشيانىكىد!.. لەبەر ئەم ھۆيە يە كە لەمېڭۈسى دوورو درېشى ئىسلامدا.. كەس نەيدىيە كە گەلېك يان نەتەوھە يەك بەگشتى وازيان لە ئىسلام ھېنابىت.. بەتايمەت پاش ئەوهى كە ئىسلام سولتەو دەسەلات و دەولەتى نەما و پارەو سامانىشى لەزىز دەستدا نەما.. كەچى خەلکى زىياتىر بە پەرۇشەوە بۇ ئىسلام و بەرەو پۇوى دەچن!!.. شتىكى سادەو ئاسايىي نىيە.. كاتى خواي پەروەردگار لۆمەو سەرزەنشتى (پىغەمبەر) خۆشەويىستە كەي دەكات!.. كە پۇوى خۆى كىرۋۇ مۇن كردو پاشتى هەلكرد لەپىباوهى كە هاتبوو كەمى لە ئىسلامى شارەزا بکات.. وەك لەقورئاندا دەفەرمۇيت: ﴿عَسَّ وَوَلَّ ۚ أَنْ جَاءَهُ الْأَغْنَىٰ ۖ وَمَا يُدِرِّبَكَ أَوْ يَلَّكُ فَنَفَهَهُ الذِّكْرَ ۚ﴾ (عبس ۱-۴) باشە تو بلى ئەمە بۇچى؟.. لەوە دەچىت ھەندى بلىت: باشە پۇوگىز كەننى كەي ئەوه دېنى كە (محمد) سەرزەنشت و لۆمە بىكىت بە جۇرىك كەلە قورئاندا تا دنیا يە خەلکى بىخۇينى و ئاگادار بى لىي؟!.. به‌لام نەخىر ئەمە بۇچۇونى مەرۇقى سادەو پۇالەت بىنەكانە.. چونكە بەرنامەو پۇوگرامى خواي مەزن پەرەكانى دل ھەلددەتە وە بەئەسپاىى و مېمنى دەچىتە ثۇورەوە و جىڭىر دەبىت! كلىلى ھەلدانە وە دلىش پۇوى كەش و كراوه و دەم بە پىكەنин و خەندەي سەرلىيەكانە..

پۇزى پەش و نەگەبەتى ئەوكاتە هات كە كەسيكى زاناو ناودارو پلەو پايە بەرزو لەلايەنېكى ئىسلامىدا و خاوهن كەسايەتىيەكى بەرزە.. كەچى داخەكم لەگەن ئەوهشدا مۇن و پۇوگىرۋ و ووشك و داخراون.. بەتىشكى پىكەنин و خەندە و پۇوخۇشى دل و پۇويان كەش ناكاتە وە تا دلەكان لىيان نزىك بىتە وە.. ئەم جۆرە

که سانه نه لهزیانیاندا سه رکه و تتوو ده بن و نه خزمەت به ئىسلامىش دەگەيەن!.. ئىتىر با لهزانست و زانىارىدا لوتكەبن! و لهپەوشت بەرزىشدا بىھاوتابن! و لهزانستى (دعوه) دا چەل پۆپە بن چ دەبەخشىت!؟.. نەك هەر سەركە و تتوو نابن و خۇشەويىست نابن و خەلکى پاناکىشىن بولاي پىكە راستەكەي ئىسلام! بەلكو زۇر لەمەش خراپاتر ئەوهىيە كە ئەوانە دەبنە هوى لەبەر چاواكە و تنى ئىسلام و ناشرين كردى! چونكە خەلکى لەپۇرى مۇنى و ووشكى ئەوهە سەيرى ئىسلام دەكەن..

وە لەمەموسى خراپاتر ئەوهىيە كە ئەو جۇرە كەسانە.. ئەگەر موسىلمانى پۇوخۇش و دەم بە پىكەنین بىيىن.. خىرا رەخنە و لۆمە سەرزەنشتىان دەكەن و بە فاسقىش ھەندى جار دەريان دەكەن!!.. كەواتە جىڭكاي خۆيەتى كە قورئانى پېرىۋىز پەخنە و لۆمەي (پىغەمبەر) يى بکات، وەك چۈن (پىغەمبەر) گەپايە وە پەشىمان بويەوە تا دەرسىيەكىش بىت بۇ مۇن و پۇوكىزەكانى ئىسلام كە با ئىتىر واز بىيىن و هەروەك (پىغەمبەر) هەرجارى بگەيشتايى بە ئەو پىاوهى كە ئەم بۇرى لىڭىز كردىبۇو ھەلدىھساو پىيى دەفەرمۇو: مەرەبەلا لەكەسى كە خوا لەبەر ئەو رەخنە لىگىرىت!!

خويىنەرى خۇشەويىست ھەرگىز نەلىي من چى بىكم خوا واي دروست كردىوم و پۇوم خۇش نىيە. يان مەلى: فلان كەس بەدەست خۇرى نىيە بەوەرسە ھەمۇيان وان لە مالەوە!!.. وانىيە! ھەمۇكەسى تونانى ھەيە دەم و چاوى خۇرى ھەرچۈنى بويىت بىگۈرىت.. ئادەتى مەزدەيەكى خۇش يان ھەوالىكى خۇش بىدرىت بە مۇتىرىن كەس بىزانە چۈن نەك ھەر بۇرى بەلكو موھكانىشى پىنَاكەنى؟!.. خۆزگە خويىنەران كەس نەيدەپوت: ئەم قسانە بى كەم و زىياد بەسەر فلان! كەسدا جىپەجى دەبىت و ئەلىي بەو دەوتىت!!.. نا بەلكو بۇ لەگەل منىيەتى و دەبىي وانەمىنم!!.. بۇرى خۇش و دەم بەپىكەنин كارى ئەفسوناوارى و سەرسۈپەيتىرى و دەكات لەسەر دل و دەرۇون و خاوهەنەكەي راستەخۇ دەيگەيەننەتە ناو دل و تىيىدا جىڭىز دەكات! سەيرىكە.. وورد بەرەوە.. لەو مەنداڭە ساوايەي كەپۇرى گەشەو دەم بە پىكەنинە و خۇ بولاي ھەركەسى بانگى دەكات و دەيلاۋىننەتەوە ئەمېش دەشنىتەوە و گەپ كائى بۇ دەكات!!!

دەبىنى كەچۇن خۆشىاندەۋىت و حەز دەكەن بىگرنە باوهش و ھەركىز لىيى بىزاز نابن و گشت كات ھەوالى دەپرسن!.. بەپىچەوانەشەوە! ئەمە مەندالىلى كە گرىنۈك و گىرژ و مۇن دەبىت كەس ھەرنزىكى نايىتەوە ناشى لاۋىننۇتەوە و لىيى ناپرسنەوە!.. ئەمە مەندالىكە و ئاوايە! بەم كارەي دەلەكان كەمەندىكىش دەكات!.. خۆنەپارەو پۇلى تىاسەرف كردووەو نەدەسەلات و نۇرۇشى ھەيە!.. كەچى لەھەزاران دەولەمەند و دەسەلات دارى مۇن و پۇو گىرژ خۆشەويست تەرە!!..

قوتابى لەپۇلدا لىيى بېرسە: كام مامۆستات خۆش دەۋىت؟ لەوەلامدا زۇرېبەيان دەلىن فلان مامۆستا!.. كەكاتى ورد دەبىمەوە بۇم دەردىكەۋىت كە ئەمە مامۆستايە لەمامۆستاكانى تر زىرەك تر نىيە و بەسۇودتىر نىيە بۇ قوتابىيەكان.. كاتى كە لەگەللى دادەنیشىم سەير دەكەم پۇى خۆش و دەم بەپىكەنин و قىسەخۆش و كراوهەيە!.. خىئرا دەلىم بەئەم پۇوهكراوه و گەشەوە توانىيەتى جىئى خۆى بکاتەوە لەسىر عەرشى دلى..

لەزانكۇ دەمان خويىند.. ھەندى مامۆستامان ھەبۇو زۇر زىرەك و بلىيمەت بۇون! وەخاوهنى بېۋانامەي دوكتۇرا بۇون و دانەرى كتىب و نامىلەكەي زۇر بۇون.. كەچى لەگەل ئەوهشدا قوتابى حەزى لەدەرسىيان نەبۇو.. ئاواتيان ئەمەبۇو زۇو تەواوبىت و چاويان لە چاوى نەبىت!.. ئەمە بۇچى؟.. چونكە دەم و چاوى گىرژ و مۇن و داخراو وەك قورئان دەفەرمۇيت: «عُوْسَا قَنْطَرَى» (الإنسان ۱۰) بۇو.. خوا نەكا پىكەنин و زەرددەخەنە بىويىرايە نزىكى دەم و چاوى ببوايەتەوە!!.. لەھەمان كاتدا مامۆستاي وامان ھەبۇو كەشارەزايىيەكى ئەمە تۆيان نەبۇوا دوكتۇرا و ماجستيرىشى نەبۇو!.. ھەلکە وتى دەرچووانى زانكۇكەي بۇو بەس! كەچى بېپۇوي خۆش و زەرددەخەنەيان دلى قوتابىيەكانيان كردىبۇوه خوييان و كەس لىييان بىتاقەت نەبۇو!.. داخى بەجەرگم!.. ھەندى كەس لەناو موسىلماناندا بەتايبەت ھەندىكىيان بۇ نەگبەتى خاوهنى بېۋانامەو زانىارى بەرزن و بانگ خوارى ناودارىن و بەپەنجە ئاماڭەيان بۇ دەكرىت!..

که چی له گهله ئوهشدا ئه گهر چی کەمی پىكەنین و خەندە لىوبىن و پوگەش و كراوهبن وائەزانن له نىخ و پىزۇ كەسايىھتىان كەم دەبىتەوه!!.. بەلام با ئەوانە بىزانن كەتا سەدان سالى كە كەسايىھتى و نىخ و پىز كۆپكەنەوه.. هەركىز ناگەنە (پىغەمبەر) كەيان له گهله ئوهشدا با بىزانن (پىغەمبەر) چۈن بۇوه؟.. هاوهلەن كەباسى دەكەن دەفرمۇون: (كان ضحاكا بساماً) واتە ھەمېشە و بەزۇرى دەم بەپىكەنин و زەردەخەنە بۇوه)!.. (ضحاك و بسام) لەسەر زمانى (فعال) كەلەزمانى عەرەبىدا بۇ مبالغە و زىيادەيە.. واتە: زۇر زۇر بۇخۇش و كراوهبۇوا!.. چاپىكەوتىنىڭ له گەل خوشكە زەينەب غەزالىد لە يەكى لە گۇفارە كاندا سازكراپۇو.. لە ويىنە كەيدا پىدەكەنلى!.. هاوارىيەكم ووتى ئائەمەيە زەينەب غەزالى بانگ خواز كەچى وادەمى كىردىتەوه و پى دەكەنلى؟!.. منىش پىيم ووت: براگىيان خۇ (إنشاء الله) ناتەۋىت بە گىزى و مۇنى يان بەدەم گريانەوه رەسم بىگىرت!!.. بۇيە ئەگەر دەتەۋىت كاربىكەيتە سەر دل و دەرروونەكان و بەرەو ئىسلام بىيان ھىنى و وەك خۇت بىر بکەنەوه.. ئەوه زاراوهى ووشكى و مۇنى و گىزى و پەزا قورسى لە خۇت دوور بىخەرەوه لەباتىدا زاراوهى دەم بەپىكەنин و زەردەخەنە و كراوهىسى و بۇخۇشى لە خۇت نزىك بکەرەوه و خۇتى پى بىرازىنەرەوه.

بهشی دووهم

سینیهم / ئەگەر ئەمە ناکەيت چاومەروانى چەندان نازەحەتى بىكە!

لەدىيى (ستونى بىيونت) كە دىيىهكى بچىكولەيە لەنزيك نيوپورك. مندالى يەكى لە دانىشتوانى ئەو شوينىنە مىد! دراوسى و ناسياوان ھەستان بە ئەسپارداھىرىنى تەرمەكەي..

(جيم فارلى) كە پياويىكى خەلکى دىيىهكە بۇو.. چووه گۈرەكە و ئەسپەكەي زىن كردو سواربۇو تا بەشدارى ناشتنى مندالەكە بىكات.. لەو پۇزەدا زەھى بەستبۇوى دنیا زۇر سارد بۇو باو بارانىكى بى ئەندازە دى يەكەي داگرتىبۇو.. لەوكاتە كە خەلکەكە بەناو جادە پېلە ئاواو زۇنگاوهەكەدا بەرەو سەرقەبران دەپرۇيشتن..

لەناكاو جيم كە بە ئەسپەكەي پىنگايى كرد لەگەليان ئەسپەكەي بازىكىدا قاچى هەلبىرى و جيم كەوتە خوارەوەو يەك جووتەي كىشا پىنيدا، كە جيم ھەناسەي نەدا و يەكسەر مىد..

دانىشتوانى ئەو لادى بچىكولەيە لەيەك كاتدا لەباتى تەرمى دوو تەرميان ئەسپەرداھى كرد!..

(جيم) كە كورىتكى (جيم فارلى) بۇو لەوكاتەدا تەمهنى دەسالان بۇو.. ناچار بەدواى كارىيىكدا دەگەر.. تائەوەبۇو لەكارگەيەكى خشت بېرىن دا دامەزرا.. كە خۆل و لىعى دەھىنناو دەيىكىدە قالب و لەبەر خۇر داي دەنا تا ووشك دەببۇيەوە.. ئەم مندالە خويىندهوارىيەكى واى نەبۇو.. بەلام ھەر بەسروشتى خوابىي چاك دەيزانى كە خۆى بەرىيەتە دلى خەلکى!.. پاش تىپەپبۇونى ماوهەيەك توانى خۆى بە جۇرى ئى بىكات كە بە باشى ناوى خەلکى ھەلگىرىت و لەبىرى نەچىتەوە.. بۇيە ھەر تەمهنى گەشتە چىلىق سالى ئەم توانايىيەي واى لىكىرد كە چوار زانكۈي ئەمەرييکى پلەي دكتوراي شانازى پى بىدەن..

تەنانەت لەم دوايسى يەدا بۇو بەسەرۇكى (لىزئنەي ديموكراسى نەتەوهەيى) وەپاشان بۇوبە (بەپرۇوه بەرى پۇستە لەۋلاتە يەكگىرتوەكان)..

بۇزى پىسى كېيىشتىم و لىيم پرسى.. كە ئايا هوئى ئەم سەركەوتىن مەزىت
بەھەرەمەندەت چى بۇو؟.

لەۋەلامدا ووتى: ھەولۇ و تىكۈشان.. منىش ووتى: كالىتە مەكە: ئەويش پرسى
لىيم: بۇتۇ دەتوانىت ھەزار كەس بەناوى خۆيەوە بانگ بىكەي..
وە من لەم گومانەمدا پىرى بۇيى چۈوم و پىكاكەم.. وە ھەر ئە و توانانىيە
(جىم) بۇو كە يارمەتى (فرانكلين پۇزىقلەت) بىدات كە بېتىت بەسەرۇكى وولاتە
يەكگىرتووهكان..

يان ئەي چۈن(جىم) توانى ئەم تونانىيە لەخۆيدا دروست بکات و بتوانىت ناوى
خەلکى لە بىر بېت ئەمەش بە شتىكى ئاسان:
ھەر كاتى دەگەيىشت بە ھاۋپىرى يەكى تازە.. ناوهەكەي فىر دەبۇو بەتەواوەتى..
ناوى خزمەنزيكە كانىيشى.. چۈنىيەتى كارەكەي.. پىرى رەوي پاميارى.. پاو بۇ چۈونە
كشتىيەكانى..

پاشان ئەم زانىياريانە لە مىشىكدا ھەلدەگرت.. وەك چۈن وىنە كەيىشى
لەخەيالىدا دەپاراست..

كە بۇ جارى دووھم پىرى بگەيىشتايەتەوە ئەيتوانى بىدات لەشانى و دەربىارەت
خۆى و خېزانەكەيى و مەنداڭەكانى بىكۈمان بەناوى خۆيانەوە تەنانەت ھەوالى
گولە جوانەكانى باخچەكەي مالەوەتى لى بېرسىت..

كەواتە جىڭىاي سەرسۈرمان نىيە.. پاش تىپەپبۇونى چەند سالىك لەم تونانىيە
پىش ئەوهى (فرانكلين) دەست بکات بە شالاؤى ھەلبىزىاردىن بەمانگىك.. (جىم
فارلى) ھەموو بۇزىك سەدان نامەت دەنارد بۇ ھەموو ئەوانەتى كە دەيناسىن لەرولاتە
يەكگىرتووهكان..

پاشان شەمەندە فەرىيەكى تايىبەتى تەرخان كرد بۇ ئە و مەبەستە و لەماوهى
نۇ بۇزىدا ھەموو كون و قوشىنەكى وولات گەرا.. لەم گەشتە سەختە دور و
نېرىزەدا (دوازدە) ھەزار ميل پىكىاي بېرى..

جیم که ده‌گه‌یشته هر شاریک خیرا ده‌گه‌یشته لای هاپری و ناسراوه‌کانی و ..
له‌سهر سفره‌ی نان خواردن له‌گه‌لیان دا ده‌نییشت.. تاماوه‌یه‌ک له‌گه‌لیان ده‌مایه‌وهو
سلاؤو پیزیکی پاک و دلسوزانه‌ی لی ده‌کردن..

پاشان له‌سهر گه‌شته‌که‌ی به‌ردہ‌وام ده‌بwoo.. له‌کاتی گه‌رانه‌وہ‌یدا له‌گه‌شته‌که‌ی
له‌هه‌ریه‌که له‌وشارانه‌ی که‌سه‌ری لی داوون.. پیاویکی هه‌لده‌بڑاردو داوای لی
ده‌کرد که لیسته‌یه‌کی بو ۋاما‌دە بکات و تیايدا ناوی هه‌موو ئه‌وانه‌ی پییان
گه‌یشتووه‌و سه‌ری لی داون بنوسيت..

ئەم لیستانه ناوی هه‌زاران که‌سى تىدابوو که هر هه‌موویان له‌گەل (جیم
فارلى) دانیشتبۇون و قسەیان كردووه.

ئەم نامانه‌ی که (جیم) ده‌ینوسيت بەم ووشانه دەستى پى كرد: خۆشەویستم
(بىل) كورتەی (ولىم) له خۆشەویستىدا.. و ده‌ینوسي: (جوئى) خۆشەویستم كورتەی
(جوزىف). (جیم) هر له‌سەرتاي ژيانىيەو بۇي دەركە و تبۇو که خۆش ترین شت لاي
ئادەمیزاز ناوه‌کەيەتى..

كەی توانيت ناوی كەسىك لەياد نەكەيت. له‌جارىکى تردا كە بىنیتەوە بادواي
چەند سالىنىكىش بىت بەناوه‌كەی خۆى بانگى بکەيت.. باوه‌ر بکە ئوكاتە تو
چاكەيەكى زۇر گەورەت له‌گەل كردوه كە هەركىز لەياد ناچىت و هەردەم
دەملىنىتەوە!..

بەلام ئەگەر ناوه‌كەيت لەبىر چويەوە يان بەناتەواوى يان بەيەكىكى تر ناوت برد
ئەوا تاوانىيكت بەرامبەر كردووه وھ لىخۇشبوونى نىيە!..

نمۇنەيەك له‌سهر ئەمە جارىكىيان لەپاريس بەرنامەيەكم رېك خست له‌وتاري
ھەممەرنگ دا.. بەوبۇنەيەوە چەند نامەيەكى زۇرم نارد بۇ ھەموو ئەمەرىكىيانەي
كەلە فەرەنسا نىشته‌جى بۇون وەبانگم دەكردن بۇ بەشدارى لەم بەرنامەيەدا..
له‌کاتى نوسىينى ناوی ئەو بانگراوانەدا ھەندى ھەلە كە و تبۇوھ ناوه‌كائىيانەوە
ئەويش لەبەر ئەوهى كە ئەوانەي بەسەر چاپەمەننېيەكەوە بۇون فەرەنسى بۇون..
بۇيە بەرپۈوه بەرى يەكى لەبانقەگەورەكائى پاريس نامەيەكى بۇ ناردم و تیايدا
سەرزەنشتى كردم و بەگلەيى بۇو لېم..

تهنها له بهر ئوهى كله پيته كانى ناوه كه يدا هلهى تىكەوتبوو!..

باپزانين ئو سەركەوتنهى (ئاندرۇڭارنىجى) هوئى چىببۇ؟..

ئەم پياوه نازناوى دەركىرىدبوو بە شاي زەبرۇ زەنگ!.. بەلام وەك خۆشى دانى پىدا ناوه كە ليزانى و كارامەيى ئەم لە پىشەسازىيەدا (صلب) زۇر كەم تر ببۇ لە دەيان كېيىكارى بەردەستى خۆى.

بەلام هوئى سەرەكى ئەم سەركەوتنهى دەگەرایەوه بۇ كارزانى و كارامەيى لەھونەرى ھەلس و كەوت كردىدا لەگەن خەلکى..

ھەر لە مەندالىيەوه حەزى لە ياساو سەرۇڭايەتى كردىن ھەببۇوه.. كاتى تەمەنى كەشتە (دە) سالان گەيشتە ئەو بىروايەتى كە خەلکى بەگشتى گۈرنگى يەكى زۇر دەدەن بەناوه كانيان..

جا ئەم پاستىيەتى كەتىي گشتتووه كردووچىتى بەدار دەست و دلى يارىيدەدەرۇ كېيىكارەكانى پى كەمەندكىش كردووه.

نمۇنەتى كەمە كارنىجى كاتى كە مەندال بۇ لە ووللا تەتكەي خۆى (ئوسكتىلندە) كەپويىشكە كەزى يەكى (دە) بەچىكەيى ھەببۇو.. نەيدەتowanى و نەببۇو بە خىوييان بىكەت!.. ئەتى چى بىكەت باشە؟..

رېسى كەوت لەپىرييىكى ژىرانە.. بە مەندالى دراوسىيەكانى ووت: وەرن قىستەنان بۇ بىكەم كەپويىشكە بچىكۇلانەكانم كە تازە لەدايك بۇون.. بەناوى ئىيۇوه وە ناويان دەننېم بەمەرجى ئىيۇوهش بېرىن گىيا و گۈزەيان بۇ بىيىن ھەمۇو پۇرۇش!.. ئەم كارەتى كارنىجى وەك سىحر كارى خۆى كردا!.. ئەم پالىنى لى دايەوه وە منالەكان باوهش لەدواي باوهش كىييان بۇ كەپويىشكەكان دەھىندا! كە كارنىجى ھەركىز ئەمەتى لە ياد ناجىت!..

بۇيە پاش چەند سالىك ھەربەم پلانە بۇوبە مليونە!

(كارنىجى) جارىيەك ويستى بەرھەمى ئاسىنە كەتى بە كۆمپانىيەتىلى ئاسىنى (پەنسلىقانىا) بىفروشىت.. سەرۇكى ئەو كۆمپانىيەتى ناوى (ئىيد جار تۈمىسقۇن) بۇو بۇيە (كارنىجى) يەكسەر لە (پىستېرگ) كارگەيەتى كەورەتى كرددەوە

ناوی نا: (کارگه‌ی ئیدجار تومسون بوئیش و کاری ئاسن) که تایبەت بۇو بە دروست کردنی فارغونى شەمەندەفەر!!..

کاتى: که (ئاندرؤ کارنيجي و جۆرج پولمان) شان شا نىنیان دەكىد كەكاميان نۇر ترین لە ھاوپىكەي بتوانىت دەست بگرىت بەسمەر دروست کردنی فارغونى خەوتىن!!..

لەم کاتەدا شاي زەبرۇ زەنگ (ملک الصلب) چىزىكى كەرويىشكەكانى مندالى هاتەوه ياد!!.. هەردووكىيان لە دىرى يەكتەر ھەولىان بۇو كەمتر بىكەن و ھىواي يەكتەر بېن لەدەست كەوتىنى ئەو قازانچە زۇرە!!..

بۇيىھەردووكىيان (كارنيجي وپولمان) بەرھە نیويۆرك بەپى كەوتىن.. بۇ ئەوهى بىكەن لاي سەرۆكى ليژنەي فەرمانبەرى (يەكتى باسفىك)..

واپىكەوت كە هەردووكىيان لە ئوتىلى (سانت ئىكولاس) دابەزىن و ئەوشەوه لەۋى بۇون كارينجى چو بۇ لاي پولمان لە ژورەكەي خۆى ، كارنيجي پىيى وەت : ئەزانى من و تو گىلانە ھەلس و كەوت دەكەين لەگەل يەك..! پولمان لىنى پرسى: يانى چى؟ مەبەستت چىيە؟.. بۇيىھەردووكىيان (كارنيجي) پىيىشىيارى كرد كە كۆمپانىيەتى ھەردووكىيان يەك بىگرن و.. بۇيى باس كرد كە چەندى قازانچ دەگەپىتەوه بۇ ھەردوولا بەمەرجى بەيەكەوه بەكۆمەكى يەك كار بىكەن.. نەك ھەرييەكەيان دىرى بەئەوهى تۈريان كار بىكەت!!..

لەم کاتەدا (پولمان) بەوردى گۈئى شل كرد بۇو بۇ ووتەكانى كارنيجي.. بەلام بەتەواوەتى بەدلى نەبۇو.. لەدوايدا پرسىيارى كرد لەكارنيجي كە ئەم كۆمپانىيا ھاوپەشەمان چ ناوپىكى لى بىنلىن؟..

كارنيجي يەكسەر وەلامى دايەوه: ئەى چۈن؟! بىيکومان ناوى دەنلىن: كۆمپانىيە فارغونى پولمانى گەورە!!..

(پولمان) بۇوى وەك گول گەش بۇيىھەوە لە خۆشىدا ووتى: ھاوپى كىيان سېھىنى نزو وەرە بۇ نوسىنگەكەم تا بەپاستى لەم بارەيەوه بىدوين!!.. ئەو گفت و گۆيىھى كە ئەوشەوه كەوتە نىوانىيان بۇوداۋىكى مىڭۈسى بۇو لە جىيەنانى پىشەسازىدا!!..

(کارینجی) شاناژی بهوهه دهکرد که له توانایدا ههیه که ههموو کریکاره کان له گله ئه و نزوریه یاندا بهناوی خویانه وه بانگ بکات.. و هتا ئه و کاتهی خوی سهروکایه تی ئیشه کانی کومپانیای دهکرد دهربایا پیونی کار له نیو فرنه زهبرو زهندگ و نازه حته کاندا نه بیستراوه یه ک مانگرتن لیلی کردبیت چونکه هم ههموویانی بازی کردبوو!..

ئایا به لگه لهوه گهوره تر ههیه له سه رئه وهی که خه لکی شاناژی بهناوی خویانه وه دهکنهن و خوشیان دهوي.. (بارنم) قه دهري خوا وابوو کوری نهبوو که دواي خوی ناوه که ئه مه لگریت!..

بؤیه و هسیه تی کرد بؤ کچه زاکه (سیلی) که (بیست و پینچ) ههزار پیالت پی دهدهم بهمهرجی ناوي خوی بنتیت (بارنم سیلی)؟!!..
وه له کون زهمانه وه دهوله مهند و پایه داران ههولیان داوه که پاره یه کی نزور بخنه به دهست نوسهره کان تا ئه مانیش له پیشکی کتیبه کانیاندا.. پیشکه شی ئه مانی بکنهن بهناوبه دنیان!..

کتیبخانه و موزه خانه کانی ههموو وولاتی له وولاته کانی جیهان.. کومهله یه کی نزور له شتی نزور به نرخ به دهی دهکریت تیاياندا که دهست و خامهی پیاوائیک بعون که ویستوویانه ناويان بمعنیت دواي خویان.. له کتیبخانهی گشتی نیویورک هردوو کومهله ی (ئاستور و لینکوکس) ده بینیت و له موزه خانه ی (مترو پولیتان) ناوي هردو (بنجامین ئلتمن) و (ج.ب. مورگان) ده بینیت..

وه هیچ کلیسه یه ک واده زانم خالی نین له ناوي که سانیک له دروست کردندیدا له گوشه جوان و نه خشاویه کاندا ئاماژه یان بؤ کراوه!..

ئه گمر له نزور که س بپرسیت: باشه بؤچی خیرا ناوي خه لکتان له یاد ده چیه وه؟
هزار بیانوو دینیتی وه که سه ر قالین و ئیشمان نزوره!..
به لام ئه وانه هیچ کات ئه وندھی سه روکی ئه مه رکیا (فرانکلین بوز قلت) سه ر قال و خه ریک نین که تهنانه ت ناوي کارمه ندھ بچکولانه کانیشی ده زانی و کاتی ده بینین بعوناوه وه بانگی ده کردن!..

جاریک کۆمپانیای (کرایلز) هەستا بە درووست کردنی ئۆتۆمبىلېکى تايىبەتى بۇ (فرانكلين) كە خۆى اىنى بخپىت. بۆيە پاش تەواو بۇونى بە پىوه بەرى كۆمپانياكە (چمپرلين) و دەيگىپىتەوە ئەو پۇزە چى پۇوى دا:

پاش ئەوهى كەشتىتە كۆشكى سېپى من دەستم كرد بە فيئر كردنی (فارنكلين بۇوزفلت) كە چۈن بە ئاسانى لىيېخپىت. بەلام ئەويش شتى زورى فيئر كردم لەھونه‌ری هەلس و كەوت كردندا لەگەل خەلکى..

ھەر كە گەشتە كۆشكى سېپى بە پۇويەكى گەش و كراوهەوە پىشوازى كردم و بەناوى خۆمەوە بانگى كردم و بەگەرم ترىن شىيەو بە خىير هاتنى كردم..

ئۆتۆمبىلە كە بە جۇرى نەخشە كىشىرابوو كە بە دەست لىنى بخپىت و بەس چونكە (فرانكلين) هەردوو قاچى شەلەلى تىيدابوو بە راستى دلخوشى دەرىپىنى سەرۆك بەرامبەر ئۆتۆمبىلە كە و بە تايىبەت نەخشە كە ئىزد نۇر دلخوشى كردم بە تايىبەت كاتى پىرى ووتى: بە راستى جوانە.. ئاي كەپىم خۆشە و حەز دەكم كاتم هەبىت و بتوانم بە شەكانى ھەموى لە يەك بەكم و تىيکى بەدم بىزانم چۈن كار دەكتا.. كاتى كە ھاپى و دەرورىبەرە كانى (پۇزفلت) سەرسامى ئى خۆيان بەرامبەر جوانى ئۆتۆمبىلە كە دەرىپى لە بەرچاواي ھەمووياندا پۇوى تى كردم ووتى: (بە راستى من پىزى ئەو ھەموو كات و ماندوو بۇون و گرنگى پىيىدانەت دەخەمە سەر چاوم كە سەرفت كردووه لە نەخشە دارشتن و دروستكردنى ئەم ئۆتۆمبىلەدا بۇم، بە راستى ئەمە كارىكى ھەزۇر گەورەيە..)

(سەرۆك) سەرسامى خۆى دەرىپى بەرامبەر چالاکى مەكىنەكەيى و ئاوىينە كانى و كات ژمیرە ئامىرييەكەيى و گلۇپە كارەبايىەكەيى و بە كوشنى شۇقىرو ئەم جانتايىە كە بە تايىبەت دروست كردىبوو بۇ جل و بەرگ.. بە گشتى بە ھەموو شتىكىدا ھەلپىدا و وەسفىكى چاكى كرد بەوانەي كە من گرنگى تايىبەتيم پى دابۇون و نارەحەتىيەكى زۇرم تىدا چەشتىبوون..

پىرى ووتى: ئەم شتانە سەرنجى (مسز پۇزفلت) و وەزىرى كاروبارو سكىرتىرە تايىبەتىيەكەي پادەكىشى نەك ھەر ئەوهندە بەلكو دەركاوانى كۆشكىشى ئاگادار

کرد که کابرایه‌کی زنجی بwoo بو خوشی به‌گالته‌وه پئی ووت: ها (جۆرج) توش ئاوا گرنگی چاک بده به جانتای شت و مەك به جوانترین گرنگی پىددان..

من له کاتى گەشتەکەمدا بۇ کۆشك كرييکارىيکى ميكانيكىم لەگەل خۆم برد هەركە كەيشتىنە ئەھوی پېشکەشم كرد و ناساندم بەسەرۆك.. ئەم كرييکارە زۆر شەرمن بwoo برووي دەكىد بويىه تا دوواين ووتەمان ئەو يەك قىسى نەكىد و بىيدهنگ بwoo.. بەلام سەرۆك پېش خوا حافىزى لى كردىمان بەناوى خۆيەوه بانگى كردىنى و توند توند دەستەكانى گوشى و سوپايسى ئەم سەرلىيەدانەي كرد.. وە ئەم سوپايس كردىنى هىچ جۆره پرووكەشى و هەوانەتتەيى تىدا نەبwoo بەلکو هەموو ووشەيەكى مەبەستىكى تايىبەتى تىادا هەبwoo خۆى دەيزانى بۆچى و تۈۋىيەتى؟..

پاش گەرانەوەمان بۇ نىويۇرک بەچەند پۇزىيەك وىنەيەكى سەرۆكم پى گەشت لەگەل نامەيەكدا كە ئىمىزاي خۆى لى دابwoo.. لەگەل ووتەيەكى كورتدا كە پىزۇ سوپايسى تىدا دەرىپىببwoo..

نازانم چۆن.. (فرانكلين) ئەوهندە كات و بوارى بۇ خۆى پەخساندبوو كە دانىشت و ئەم ووشانە بۇ من بنوسىت.. ئەمە شتىكە هەرچى دەكەم ناتوانم لىسى تى بگەم مەگەر زۆر بە زەحەمت، بەلنى سەرەك كۆمار(پۇزىلت) دەيزانى كە پىگايەكى ئاسانى مسوگەر بۇ دەست خستنى دلى خەلکى و پاكىشانيان ئەوهىيە: (ناوهەكەيانت لە بير بىت) و بەم كارە وايان لى بکەيت كە هەست بىھن تو گرنگيان پى دەدەيت.. ئايانا چەند كەسمان بەمە هەلدەستىت؟..

ئىمە نىوهى كاتەكانمان بەسەرەدەيىن لە (ناسىنى خەلکانىكدا) كەيەكەم جارە بىيانبىين.. لەم هەلە زېپىنەدا بەداخەوه چەند ووشەيەكى وشك و بى گيان لەگەل يەكتىدا دەكەيىن و بەس!!..

وەك (پېخۇشحالم بەناسىنت) و (خەريكى چىت) و (مالتان لىرەيە).. هەندى!.. پاش ماوهەيەكى كەم ناوهەكەي لەبىر دەكەيىن!.. تەنانەت پاش كۆتايم يەكتى ناسىنىكە!! جارى وادەبىت ناشتوانىن كاتى دەپرات بەناوهەكەي خۆيەوه خواحافىزى لى بکەيىن!!..

گرنگىرتىن دەرسى: كە سىاسييەكان سوودى لى وەربىگرن ئەوهىيە: ناوى ئەمە كەسەت لەبىر بىت هاتووه بۇ هەلبىزاردەن لە هەلبىزاردەن ئەنجومەن بۇ نمۇونە ئەوه

نیوه‌ی پیکای سه‌رکه و تنت بپریوه.. به‌لام گه ناوه‌که‌یت له بیر چوو ئوه نیوه‌ی پیکای تیک شکانت بپریوه..

ناپلیونی سئی‌هم که ئاموزای ناپلیون پونابارت بیوه شانازی به‌وه‌وه ده‌کرد که‌ناوی هه‌موو ئوانه‌ی له‌بیره که بینیونی و له‌گه‌لیان دانیشت‌تووه!! ئاخوچ پیکایه‌کی به‌کاره‌یت‌ناوه؟

هر زور ئاسانه ئه‌گه ر به‌باشی ناوه‌که‌ی هله‌نگراتایه پئی ده‌ووت: ببوروه ناوه‌که‌تم به‌باشی هله‌نگرت‌ووه پیم بلیّره‌وه.. ئه‌گه ناوه‌که‌ی که‌میک نامو (غريب) بوایه ده‌پرسی ئوه چون ده‌وت‌ریت ووش‌هکانی؟.. پاشان له‌کاتی قسه کردن و ده‌مه‌قاله‌دا له ئه‌ستوی خوی گرت‌بیو ناوه‌که‌ی چه‌ند جاریک له‌دلی خویداده‌ووت‌وه! وه هه‌ولی ده‌دا که له‌وکات‌هدا به‌راورد بکات له نیوان ناوه‌که‌یی و شیوه‌ی هه‌لس و که‌وت و قسه‌و پیکه‌نین و دریشی و کورتی و لاوازی و قه‌ل‌وی په‌یوه‌ست ده‌کرد له‌گه‌ل ناوه‌که‌یدا!!..

وه ئه‌گه ر بیزانیایه ئه‌و که‌سه که‌سیکی ئاسایی نییه! وه پله‌و پایه دارو گرنگه!.. ناپلیون به‌کاریکی ناپه‌حه‌ت تر هه‌لده‌ستا: ئه‌ویش ئه‌وه‌بیو کاتی ده‌روبه‌ری چوّل بوایه و هر خوی بوایه.. ناوه‌که‌ی له‌ده‌فت‌ه‌ریکدا ده‌نووسی.. پاشان لی‌سی وورد ده‌بیویه‌وه و شیوه‌ی ده‌هینایه‌وه خه‌یالی خوی به‌م کاره‌ی هه‌روهک زانیاری‌بیه‌کی و هر ده‌گرت به‌چاو ده‌ریاره‌ی ناوه‌که‌ی: ئه‌وا به‌گویی‌چکه‌ش زانیاری‌بیه‌کی زیاتری و هر ده‌گرت. به‌م جوّره هرگیز ناوه‌که‌ی له بیر نه‌ده‌چوویه‌وه!.. که‌واته ئه‌گه ر ده‌ته‌ویت خه‌لک خوشی بوئیت بپکه‌ی ژماره (۲) جی به‌جی بکه:

(بزانه که ئاده‌میزاد ناوه‌که‌ی به‌لاوه له‌هه‌موو شتیک جوانتر و خوش‌هه‌ویست تره)

پاشکوی سی‌یه‌م/ناوی هاو ریگرتون

خوای گهوره له قورئان‌ندا باسی نهود دهکات که که‌س بانگ مه‌کهن به‌ناوی که‌س‌هود به‌لکو ته‌نها به‌ناوی خویانه‌وه به‌تایبه‌ت به‌ناوی باوکیانه‌وه بانگیان بکه‌ن.. چونکه خوا وای پی باشه و باوکانیش دلیان پی خوش‌ه!.. وک ده‌فرمومیت:

﴿أَدْعُوكُمْ لِآبَاءِهِمْ هُوَ أَقْسَطُ عِنْدَ اللَّهِ﴾ (احزاب ۵) ﴿وَلَا نَأْبُرُوا بِالْأَلْقَبِ﴾ (الحجرات ۱۱) مه‌سله‌ی ناو له ئیسلامدا بایه‌خیکی تایبه‌تی پیندراوه.. ته‌ناته (پیغه‌مبه‌ر) ای خوا (لله‌ی) لبه‌رئه‌وهی دهیزانی ناو کارده‌کاته سمر خاوه‌نه‌که‌ی و هه‌ست به‌له‌زه‌ت و خوشی دهکات کاتی ناوه‌که‌ی ده‌بیستیت‌هه و بؤیه هه‌میشه هه‌ولی ده‌دا موسلمانان ناوی پر مانا و جوان و جوامیری هه‌لبثیزین.. و دوور ده‌که‌وت‌هه له ناوه ناشرینه دل ته‌نگه بیزاره‌کان.. هه‌روه‌ها ناوه دل ته‌نگ و بیزاره‌کانی ده‌گوپی بو ناوی خوش و دلگیر!

وهک (شقی) نه‌گبه‌ت، به (سعید) به ختیار.. وه (عاصی) سه‌رکه‌ش ده‌یگوپی بو (طبع) واته کوی رایه‌ل.. و فه‌رمانی داوه به‌باوک و دایکان که‌ناوی جوان هه‌لبثیزین بو کوپه‌کانیان چونکه له دواپرقدا لیپرسینه‌وهی له‌سه‌ره..

هه‌ستیکی واله مرؤقدا دروست کراوه که حمز دهکات به‌بیستنی ناوه‌که‌ی خوی و دلی پی ده‌گه‌شیت‌هه.. ئه‌مه‌ش سروشتیکی خوا کرده و هیچ په‌یوه‌ندیبیه‌کی نییه به‌بروپاما‌یی و خوده‌رخستن وکه‌س ناتوانیت مله جری له‌مه‌دا بکات. هه‌رکه‌س گومانی له‌مه‌دا هه‌بیت من لیی ده‌پرسم که‌کاتیک باسی ده‌نیزیت بو کوفاریک. له‌گه‌ل ده‌رچوونی ئه کوفاره‌دا ئه‌م چاوبوچ باسیک ده‌گیریت؟..

به‌لی هه‌یه حمزی له‌وه نییه که‌ناوی بپریت و که‌س باسی بکات و به‌بیستی ناوی خوی هیچ دلخوشی یه‌کی بو دروست نایبیت به‌لام ئه‌وانه زور که‌من و ده‌گم‌هون و نزرنینه خه‌لکی وانییه!..

هر له‌بر ئه‌م پی‌خوش بعون و حمزه سروشتیبیه‌یه که له مرؤقدا هه‌یه وای کردوه خوای گهوره له قورئان‌ندا به‌ناوی خوی‌وه بانگی دهکات!.. وک به‌خه‌لکی ده‌فرمومیت: ﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ﴾ (النساء ۱) و به‌پیغه‌مبه‌ران ده‌فرمومیت: ﴿﴾ (۱۱)

يَسْجُونَ حَذِّ الْكِتَابِ بِقُوَّةٍ (مریم ۱۲) «يَمْوَسِقْ أَقِيلَ وَلَا تَخَفَ» (القصص ۳۱)
بِتَابِرِهِيمُ ۱۶ قَدْ صَدَقَتِ الْأُرْثَيَا (الصفات ۱۰۵-۱۰۴) يَتَادَمْ أَسْكُنْ أَنَّتَ وَزَوْجُكَ
الْجَنَّةَ (البقره ۳۵) يَانْ بِهِسَرْ دَلَانِي (پیغه‌مبه) ان فهرمیوت: «بِتَائِيَّا أَلَّتِي»
(احزاب ۱) !!! پاک و بیگه‌ردی بُو خوا که بیهوده و بُو گالته خُوی یهک یهک ناویان
نابات.. ههروهک (پیغه‌مبه) (عَلَّه) خُوشِه‌ویست ههستی بهم راستیه قورئانیه
کرد و هو خوشی بهسه‌ریدا بُوقشتوه.. وهک دده‌رمیوت: (یامعاذ إني أحبك) (یا
عبد الرحمن لا تسائل الأمارة) (یا عَبَاسُ یا عَمَّاه) (یا صَفَيَة بنت عبد المطلب) (عمدا
 فعلته یا عمن) (یا أبا ذر أَخْلِصِ الْعَمَلِ فَإِنَّ النَّاقِدَ بَصِيرٌ)!!..
ناو هه‌لگرتن و له بیر نه چوونه‌وه ی که سیک بُو ماوه‌یه کی تر گه‌وره‌ترین به‌لگه‌یه
له‌سه‌رئوه‌ی که تو گرنگیت داوه پیی و پشت گویت نه خستووه به‌مه‌رجیک
بتوانیت له هه‌رکوی بینیت به‌ناوی خوی‌وه با‌نگی بکه‌یت.. خوئه‌گه‌ر له‌گه‌ل
ناوه‌که‌یدا به‌هه‌ریه‌کی یان پیشنه‌یه کت هه‌لگرتبوو ئوه جوانتره وهک (توفلان که‌سی
خوش‌نوش نیت؟) یان (تؤ فلان که‌سی و هستانیت) یان (مامؤستا) یان
(شاعیر) نمونه‌یهک له زیانی (پیغه‌مبه) مان (عَلَّه) که‌عب کوپی مالیک ده‌گیریت‌وه و
ده‌لیت: من و هاپری یهکم ویستمان بچینه خزمت (پیغه‌مبه) ای خوا.. به‌لام ئیمه
هه‌ردووکمان نه‌مان ده‌ناسی و له‌وه و پیش نه‌مان بیبوو!.. گه‌شتین به پیاویکی
مه‌ککه‌یی و لیمان پرسی! ووتی: نایناسن؟ ووتمان نه‌خییر.. ووتی ئه‌گه‌ر چوونه
مزگه‌وت پیاویکه له‌گه‌ل عه‌باس دا دانیشتوه.. ئیمه عه‌باسمان ده‌ناسی به‌بونه‌ی
بازرگانیه‌وه.. بُویه که چووینه ثووره‌وه، چوینه خزمتی و دانیشتین.. (پیغه‌مبه)
به عه‌باسی فه‌رموو: ئه‌ی باوکی فه‌زل ئه‌م دوو پیاوه ده‌ناسیت؟.. ووتی: به‌لی..
ئه‌مه‌یان به‌رائی کوپی مه‌عروره گه‌وره‌ی خیله‌که‌ی ئه‌مه‌یان که‌عبی کوپی مالیکه..
سویندم به‌گه‌وره‌ی خوا ئه‌ووشه‌یه پیغه‌مبه‌رم له بیر ناچیت که فه‌رمووی:
شاعیره‌که‌یه!!.. ووتی: به‌لی ئه‌وه..
سه‌یرکه زانیاری پیش‌شووی (پیغه‌مبه) تاجیکی پیز بوروو کردیه سه‌ری که‌عب..

نمونه‌یه کی تر جاریک پیاویک دیتە خزمەت (پیفەمبەر) (چەلچەلە) دەلی: ئەی نیئراوی خوا من ئە و کەسەم کە سالى پار ھاتمە خزمەت.. (پیفەمبەر) يش فەرمۇسى: (ئە و لەشت بۇوا لاواز بۇوه)! پیاوەکە زانى كەناسىيە وە تەنانەت قەبارەھى لەشىشى لەبىر ماوه كەمەك پارنەماوه!..

بۆیە پیاوەکە ووتى: ھەگىز بەرۇز نام نەخواردۇھ بەشە و نەبىت.. (پیفەمبەر) يش فەرمۇسى: كى ووتى ئابەم جۆرە خۆت تووشى سزاو ناپەھەتى بکەيت?..

وا دىيارە پار نۇر بە ووردى سەيرى كردۇوھ و شىۋەكەي ھەلگرتۇوه!!.. لەبىر نەكىرىنى ناوى خەلکى و ھەندى لە تايىبەت مەندىيەكەنی ئە و كەسەي كەيەكەم جار پىتى دەگەيت بەلگەيە كەلەناو دلتا پاراستوتە و لەيادت نەكىرىدۇوھ.

بەپىچەوانەشەوھ ئەگەر لەيادت چۈۋ ئە و نىشانەي بى موبالاتى و گۈئى پىنەدان و پېشت گۈئى خستە كە نۇر جار دەبىتە ھۆى بق و كىنەي ئە و كەسە بۇت..

بۇ نمۇونە جارىكىيان لە بەغداد عەريفىكى خۆمانم بەدى كردو ناسىيمەوھ كە پېش چەند سالىيک لەوھو بەر لەسەر بازگەي (موسل) مەشقى بە قوتابىيان دەكرد.. سەيرىكى يەكتىمان كرد و تەوقەمان كرد ئە و ووتى: دەمناسىيە وە؟ ووتى: بەلى تۇ عەريفمان بۇوي لە موسل!!.. كابرا وەك گول گەش بۇويە وە بەگەرمى بۇوي تى كىرىم ووتى: ئى (وھ صفى) بىرادەران چۈن باشنى؟ بەپىچەوانەشەوھ من نۇر ناپەھەت و بىزار بۇوم كە ووتى: من ناوهكەي تۆم لە بىر چۆتەوھ!!.. ئە وەناوت چى بۇو؟!!..

ئەو مامۆستايانەي كە لە زانكۇ دەرسىيان پى دەووتىن.. ھەندىكىيان نۇر گىرنگى يان بە ناوى قوتابى دەدا و نۇر باش ليٽمان وورد دەبۇونەوھ تا بەجوانى ناوهكائىمان ھەلگەن و فىرى بىن..

ئهوه جيڭكاي سەرسۈرمان بۇو ئوهبۇو كە ئه و مامۇستايىھ پېش (۳) سال وانهى بە من وتبۇو وەپاشان يەكتىمان نەدىبۈويھە.. كەچى وەلامى دامەوە و بەناوى خۆمەوە ووتى: (أهلا وسەلا عمر توفيق!!)..
نەك هەر ئوهندە بەلکو ھەوالى شارى ھەلە بجهشى لى پرسىم!!.. بەو ھەلس و كەوتەي ئوهندە تىرپۇشتە دلەمەوە!!..
كەچى بەداخەوە ھەندى مامۇستايى ترمان ئەم ھەلە زىپىنەيان لەكىس خۆيان دەدالا!!..

وە سوودىيان لى وەرنەدەگرت و گىرنگى يەكەيان لەپېش چاوابىان نەگىرتبوو!!..
بۇيە چەند جار لەناواھەكانمان ديان پرسىيەوە و لەبىريان دەچوو.. كاتىك وەرقەمى تاقىكىردنەوە دەچووه بەردەستىيان و پۇوبە پۇو تاقىكىردنەوە دەمەيىان لەكەن دەكردىن..

لەكەل ئەم ھەمۇو ھۆى ناو ھەلگىتنەدا كە بۇيىان رەخسا بۇو كەچى كاتى دەگەشتىن پېيان و قىسىمان دەكىد پېكەوە پىرى دەوتىن: (ئهوه تو ناوت چىيە؟!)!
يان دەيىوت: (ئهوه تو قوتابىت لەلامان؟)..

بايزانىن كە ئه و قوتابىيە ئاواي پى دەوتىت.. ھەست بەدل شكاوى و پشت گوئ خراوييەكى تەواو دەكات و لەخويىندىن سارد دەبىتەوە..
ئهوكەسەمى كە لايمىنى (ناو ھەلگىتن) پشت گوئ دەخات و گوئ نادات بەناسىنى خەلکى و گىرنگ نىيە محمود بەئەحمدە و ئەحمدە بە محمود بناسىت!.. نەك هەر ناچىتە دلى خەلکى و خۆشيان ناۋىت..

بەلکو لەزىيانى بۇزانەشىدا زيان دىئننەت و بەھىچ جۇر قازانچ ناكات.. و سەركە وتۈويش نابىت!!.. ئايا ئەمە چۈن؟..

دوونمۇونە بەسە لەسەر ئەمە بىھىنەمەوە كە خۆم ھەردوو كىيانم بەچاودىيۇو: مامۇستا مان ھەبۇو لە زانكۇ لەبەر ئەمە ناوى كەسى لەيەك جىا نەدەكىرددەوە كەسى بەباشى نەدەناسى لەكاتى تاقىكىردنەوە مانگانەدا قوتابى بۇ قوتابىيەكى

تر تاقيقىكىرنەوهى دەكىد نەمرەمى بۇ چەند قوتاپى يەكى تر دەھىنَا كەلھوئى نەبوون
يان لەھوئى بۇون بەلام سەعى يان نەكىرىدىبوو!

لەتاقى كەنەنەوهى كەدا قوتاپىيەك نەمرەمى بۇ خۆى دەھىنَا.. هەرھەمان بۇزىيان
بۇزى دوو بۇزى پاش ئەوه تاقيقىكىرنەوهى لەھەمان وانەدا دەكىردىوه بۇ
هاپىرىيەكى!!..

لەكۆمپانىيائى ئىسکانى سەربازى(لەبەغداد كەمن فەرمانبەرى مەدەنى بۇوم و
كارى خۆشىنسىيم دەكىرد.. خواردن و خەوتىن مان لەسە ركۆمپانىياكە بۇو..
جارىكىيان سەرەمان گرتىبوو بۇ وەرگرتىنى خواردەمەنى بەلام ئەو دوو كەسەى لە
لىپرسراوى دابەش كەردى خواردەكە بۇون.. لەوكەسانە بۇون كە ورىيانىن و كەس
ناناسنەو و ناو هەلناڭىن!!..

بۇيە هەرددەم سكالاًيان لى دەكرا لەلائى بەپىوه بەرى كۆمپانىياكە.. كە گوايە
دادپەروەرنىن لەدابەش كەردى خواردەكەدا.. ئەو هەۋارانە دادپەروەر بۇون بەلام
ھۆ سەرەكىيەكەي ئەوهبوو كە ئەوان ئاگاييان لە خۆيان نەبۇو فەرمانبەرو
كىيکارەكان دووبارە وسى بارە دەچۈونەوه پېزىھو و سەرلەنۈي خواردىيان
وەرددەگرتەوه!!..

لەكەلك و سوودەكانى هەلگرتىنى ناو چەند نەمونەيەك دىيىنمەوه كە تاچ ۋادەيەك
زانى و هەلگرانى بانگى ئىسلامى بەكاريان هيىناوه و سوودىيان لى وەرگرتە:
زانىيانى فەرمۇودە (علماء الحديث) هەلگرتىنى ناو خۇتاپەحەت كەردىنى لە
جياكرىنەوهيان دا سوودىيان لى وەرگرتۇوه بۇ پاراستن و جياكىرنەوهى فەرمۇودە
پاستەكان لەفەرمۇودە دەم هەلبەس و لاوازەكان! ئەمەيان چۈن دەكىد؟!..

زانىيانى وەك (بۇخارى) و (موسىلیم) و (هاوكارانىيان بۇ ئەوهى بىزانن كام فەرمۇودە
پاستە و (پىيغەمبەر) فەرمۇوييەتى.. ئەھاتن يەك يەك ناوى ئەو كەسانەيان
لەبەرددەكەد كە فەرمۇودەكەيان دەماودەم كېڭىۋەتەوه..

ھەر بەممەوه نەدەوهستا بەلکو دەھاتن زىيان و ووتارو كردارو ھەلس و كەوتىيان
وەرددەگرت و. ئەگەرھات و يەكى لەوانە درۇزن بوايە ئەوه دەييان ووت ئەم

فه‌رموده‌یه لوازه یان راست نییه.. بهم شیوه‌یه خزمه‌تیکی گهوره‌یان
به‌فه‌رموده‌کانی (پیغمه‌مبهن) کرد و بؤثیمه یان پاراست..

له‌ژیانی بانگه‌وازدا.. ناوه‌لکرن زورگرنگی ههبووه و پیشه‌وایانی بانگی
ئیسلامی له‌کون و نویدا که‌لکیکی باشیان لی وهرگرتووه..

لهم سه‌ردنه‌ی خۆماندا مامۆستای شه‌هید(حسن البنا)(ره‌حمه‌تی خوای لی
بیت) مامۆستایش ده‌چیت بولایان و له‌وی هه‌ریه‌که‌یان به (ناوی خویه‌وه) سلاویان
لی ده‌کات!!.. ئه‌م کۆمەل‌ه لاهه زور سه‌رسام ده‌بن و له‌پاده به‌دلخوش و کامه‌رانی
پوویان تی ده‌کات.. له‌کوتایی دانیشتنه‌که دا لیمان پرسی که‌چونمان ده‌ناسیت وا
هه‌ریه‌که به‌ناوی خویه‌وه بانگ کرد؟!!..

مامۆستایش به‌زه‌ردنه‌نیه‌که‌وه فه‌رمووی: کاتی پیناسه‌کانتان هاتۆته
به‌ردەستم بؤثه‌وهی ئیمزایان بکم.. له‌کاته‌دا له‌وینه‌ی هه‌ریه‌که‌تان ورد
ده‌بومه‌وه و زور به‌وردی به‌راوردم ده‌کرد له‌گەل ناوو شوین و سالی له‌دایك
بوونتازد!!!..

مامۆستا (عه‌باس سیسی) له‌کتیبی (ریگا به‌ره و دله‌کان) دا ده‌لیت: جاریکیان
له‌بنکه‌ی برایان (قاهیره) دانیشتبووین.. دوو گه‌نج هاتن و هه‌والی برایه‌کیان
پرسی..

پیمان ووتن: چاوه‌ری بکه‌ن تا دیت ئیستا لیره نییه..

پاش که‌می لی‌یان نزیک بومه‌وه.. هه‌ریه‌که‌یان به‌ناوی خویه‌وه سلام اوی‌کردن
ئه‌دوو لاوه هردووکیان وەک گول گەش بونه‌وه و نوریان پی خوش بورو له‌یه‌کتریان
بؤیه هردووکیان وەک گول گەش بونه‌وه و نوریان پی خوش بورو له‌یه‌کتریان

ده‌پرسی که‌ئه‌مه ناومان چون ده‌زانیت؟.. بؤیه لی‌یان پرسیم؟ منیش پیم ووتن: بؤ
ئیوه هه‌موو بەیانیه‌ک کاتژمیر (حه‌وت) له‌جاده‌ی (رصافه) سواری پاس نه‌ده‌بون؟.
ووتیان بەلی بەلام ئیمه تومن نه‌دیوه؟.. ووت راست ده‌که‌ن چونکه من جل و
بەرگی سه‌ربازیم له‌ردا بوبو. کاتی لە‌نریک یه‌که‌وه داده‌نیشتین من گویم اوی‌بوبو
که‌یه‌کتریان بانگ ده‌کرد به محمد و ئه‌حمه‌د!!!..

ووتیان دهی باشه ناوی ئیمەت بۆچى بwoo؟ ووتى: بۇ ئا ئەم ساتەم بەكارەات!.. لەپىش كۆتا يىدا ئەوه دەلىم ناوھەلگرتن بەوگرنگى و ھەموو كەلکەيەوه كە (پىغەمبەر) و ھاواھەلەن و پىشەواكانى موسىلمانان لەھەموو سەردەمیكا گرنگىيان پىداواھ نەيان و تۈوه: نامان پەرژىو سەرمان قالەو خەلکەكە زۆرە و لىمان تىك دەچىت..

كەچى نازانم من و تۆ بۇ وادەلىئىن!!؟ بەھەر حال ئىمە ھەول دەدەين بۇ ئاسان كردىنى ناو ھەلگرتن و لەياد نەچۈونەوهى چەند خالىك دەخەينە پىش چاوى خويىنەرانى ئازىزەوه بە هيواى ئەوهى كە لەم بوارەدا سەركەوتتوبىت و كەلك دەخەينە پىش چاوى خويىنەرانى ئازىزەوه بە هيواى ئەوهى كەلەم بوارەدا سەركەوتتوبىت و كەلك لەم ھەلە ئەفسۇناويە كارىگەرە وەرېگىن كەئەم خالانە گەر بەووردى و ژىرانە جىبىيەجى بىرىت مەرۋە ھەزاران كەس دەكاتە خۆى:

(۱) كاتى دەگەيت بە ھاپرىيەكى تازە و پىتىدىدەناسىتىن.. بەدوو قىسى وشك وازمەھىئىنە و بەس وەك (پىخۇشحالىم بە ناسىنت) و (ناوى بەرپىزان) و (بىزەحەت لەكوى دەخويىنەت؟)!!

ئەم ھەلە زىپىنە لەدەست دەدات و خۆى خەرېك دەكاتەوه لەگەل ھاپرى ناسراوەكانىدا! ئىتر بىخەبەرە لەوهى كە دلىكى تازە ھاتۇتە بەر دەستى ھەلىكى زىپىنە!!.

(۲) لەكاتىكىدا لەگەل ھاپرىيەكى نويدا وەستاوى و قىسى دەگەيت.. بەچاوىيىكى وردىش سەيرى شىيەو سىيماي بکە.. ناوھەكەي بەراورىد بکە لەگەل ھېيكەلى لەشىدا.. پىشى ھەيە يان نا.. چاويلكەي لەچاوه يان نا.. كورتە يان درېئىز.. قەلەوه يان لاواز.. سېپىيە.. سوورە.. ئەسمەرە..

(۳) لەكاتەدا ھەول بده بىزانتىت چ ھۆزىكە.. لەكوى دادەنىشىت.. كى خزمىيەتى كە تۈبىنناسىت تا لەپىكاي ئەوهەو باشتى شارەزا بىبىت لەشيانى ھاپرىي نویت.

۴) یان ئەگەر لهوکەسانەيت كەزۇو شىت لەبىر دەچىت.. با دەفەتمىرىك ھەلبگرىت خېرا يان پاش يەكتىر ناسىنەكە ناوهكەي و تەمەنى و شىيەوە ئەو بۆزەو شويىنەش كەتىايىدا ناسىيۇتە بۇ يەكەم جار تىيىدا بنوسيت.

۵) باشتىر وايە ئەگەر زانىت لهونزىكانە نايىپىنەتكەنە ناونىشانى وەرگەرە و لەدۇورەوە ھەوالى بېرسەو سەلامى بۇ بىنېرە و ئەگەر كرايش نامەي بۇ بنووسە.. خۇ ئەگەر خۇت سەرىيکى لى بىدەيت ئەو زىياتر كارىگەرتەر و دلەكانتان دەبەستىت بېيەكەوە ..

۶) ئەگەر دەسەلاتت ھەبۇو با دىيارىيەكى بۇ بىنېرىت و تۆ لەيادىدا بەھىلىتەوە و لەگەل دىيارىيەكەشدا ووتەيەكى كارىگەرى بۇ بنووسە وەك (ئەللىي ھاوپىيەكى بى رەھمىت.. تۆ ئىيمە لەياد كەيت.. ئىيمە ان شاء الله تۆ ھەر لەياد ناكەين.. بەھىواي ديدان).. ئەزانى لەوكاتەوە يەكتىمان ناسىيۇ من تۆم لەكۈشەيەكى بىرمدا پاراستووە).. ناونىشانى خۇت بىنېرە بۇي لەگەل نامەدا..

لەكۈتايدا با ھەمو مۇسلمانىيڭ ئەوفەرمۇودەيە (پىيغەمبەر)ي خوا (ﷺ) لەپىش چاوبگرىت و لەيادى خۇى نەباتەوە كە دەفەرمۇيت: (لەوشكى و خراپى مرۇقە ئەگەر لەگەل كەسىك بۇويتە بىبوار ناوى خۇى و باوکى لى نەپرسى)! ..

بهشی دوووم

چواره‌م / بوئه‌وهی قسه‌زانیکی لیهات‌توویت

لهم دواييه‌دا بانگ کرام بو سهيرك‌دنی ياري (بريدج) له‌گهله نه‌وهشدا كه من خۆم هرگيز ئە و يارييەم نه‌كردووه.. له‌بئر ئەوه من بو خۆم لىنى دانیشتىم له‌ولوه.. واپىك كەوت هەرلەوي كچىكى شۇخ و شەنگ كەئوپيش وەك من ياري نه‌ده‌كرد دانیشتىبو كەوتىنه نزىك يەك و به‌قسە‌کردن كاتمان بىرده سەر..

ئەم كچە هەر كەزانى من مامۆستاي (لويل تۆمامى) و له‌گەلىدا كەشتىكم كردودوه بوئه‌وروپا بوئيارمه‌تى دانى له‌گرتى فليمە سىنە‌مايىھە‌كانىدا..

زۇر به‌گەرمى و به‌خۇشىيە‌كەوه رووى تېكىردم و ووتى: (بىزە‌حەمت مىست كارنيجى باسى هەر هەموو ئە و جىڭكايانەم بو بکە كە بىنۇيتن؟!!..

پىش ئەوهى داواكەي جىبىھەجى بکەم ئە و له‌خۇيىوه كەوتە قسە و ووتى: (من لەم دوايىيەدا كەپاومەتەوه بولاي مېردىكەم چونكە له‌نە‌فەرىقىيا بۇوم).

ھەركە ئەم ووتەيەم لى بىست خىرا هاوارم كرد: (ئەوه بەراستتە؟.. ئاي كەچەند ئاواتە خوازبۇوم ھەميشە سەرىك لەئە‌فەرىقىيا بىدهم!.. بەلام داخەكەم ئەم ئاواتەم نەھاتە دى بىنچىكە لە كەشتىكى (٢٤) كاتۋىمېرى كە لە (جزائىر) بەسەرم بىردا باشه پىيم نالىيى تۆسەرت داوه لە و شارە ئەفسۇنىيە؟! ئاي كەبەختت ھەيە من چەند حەسوبىدىت پىدەبەم! باسىكى ئە‌فەرىقىيام بو بکە؟..

بەلىنى ئەم ئافرەتە بەباسى (ئە‌فەرىقىيا) (٤٥) دەقىقەمى تەواوى بەسەر بىردىت مەرلىشى تەپرسىم دەربارە كەشتەكە ئە‌فەرىقىيام!!!..

لەراستىدا ئەم ئافرەتە نەيدەوېست كەگەشتەكەمى بو باس بکەم!.. بەلكو دەيىيەست گۈنگۈرىكى تىنۇي ئە‌فەرىقىيائى دەست كەويت!!.. كە بەوردى گۈننى بو بىگىت تا يادگارىيە‌كانى ئە و وولاتەي بىننېتەوە ياد!!..

خۆ ئەم ئافرەتە جۇرە دروستكراویكى تايىبەتى و شاز نىيە.. نەخىر.. زۇرىيە هەره زۇرى خەلکى بەم جۇرەيە..

لهم دواييانه‌دا لهناهه‌نگيکي شهوانه‌دا که بلاوکه‌رهوهی (الناشر)ی بهناوبانگ (جرينجورج) سازی کردبوو.. لهوی گه‌شتم به زانایيکی پووهک ناسی بهناوبانگ.. من لهوه و پیش گویم نه‌گرتبوو بوزانایانی پووهک ناس که قسمه بۆ‌بکەن.. بۆیه لهزهت و خوشیه‌کم بۆ‌دهات له‌گوئی‌گرتنم دا بۆی!.. بهئه‌سپایي له‌سەر قەرااغى كورسييە‌کەم دانىشتم و گویم بۆ‌گرت!.. بهلام زۇر جوان گویم بۆ‌شل كرد!!..

ئويش بەدوورو درېژى باسى گياو كول و كولزارو باخچە‌كانى ناومائى كرد، ئەم زانايىه ئەوهى چاك بۇو من سووديکى زۇرم له‌قسە‌كانى وەرگرت بەتايىهت بۆ چاره‌سەرکردنى گرىن و كۆسپە‌كانى باخچە‌کەم..

ئىمە هەروهك له‌پىشەوه ووتم له ئاهه‌نگيکى شهوانه‌دا بۇوين؟!.. بهلام من گویم نەدا بە ياساي خۇباراندنه‌وهو قىنج و قىقى و خەلکە‌کەم پىشت گوئى خست و دەستم كرد بە قسە‌کردن له‌گەل ئەو زانايىه‌دا و وته‌كانمان نزىكە‌چەند كاتژمۇرې‌كى بىردى!!..

نيوهشەوي رابردوو من هەستام بېرم و شەويىكى بەختيارم بۆ‌گشت ئاماذه‌بۇوان خواست و بۆشتم پاشان ئەو زانايىه هاتبۇويەو لاي (ميواندارە‌کە و باسى منى زۇر بەچاکى بۆ‌کردبوو.. من له‌لاي ئەو وەك خۆى دەربىرى بۇو (پياوې‌كى زۇر خوش و ئال و كەيىم)!!..

من ئەمە بۇوم و ئەوهەم.. پاشان له‌كۆتايمىدا بەميواندارە‌کە ووتبوو: بەراستى مىست كارنيجي قسە‌کەرييکى لىيھاتتووه!..

من؟! ئاخىر چۈن؟! من هەرھىچ نەووت؟! بەلكو هەرھىچ بۆ‌نەدەوترا پىش ئەوهى باسى قسە‌كان بگۈرم.. تەنانەت من دەربارە‌پوھك ھىچ نازانم بىچىكە له‌پىوهن كردنى دار (پىنچوين) نەبىت!.. من چىيم كرد؟.. بەس ئەوهندە ھەبۇو من بە هەموو حەزىكە‌وھ گویم بۆ‌گرت!..

ئەمەش لەبەر ئەوهبۇو کە من بەراستى حەزم له‌وقسانە‌بۇون كەئەو بۆی دەكىردم ئويش هەستى بەمەكىد تىامدا..

ئەمەش شتىكى ئاسايىيە!.. گوئى شل كردن بە ئەپەپى حەزۇ ئارەزووەوە
كەورەترين پاداشت و چاکەيەك دەيكەيت لەگەل ئەوكەسەدا كە قىست بۆ
دەكات!..

(جاڭ وورد فورد) لەكتىبى (چەند غەربىيەك خۆشەويىستى كۆى كەنۇونەتەوە) دا
دەلىت: كەم كەس ھەيە لەمەرۋەشك بىي و گوئى نەدات بە (سەناو چاکەيەك) كەلە
گوئى كەرتىنەكى ھېمنانەدا پېشىكەشى بىكىت..

بەلكو من لەمە دوورترىش بۆى بۇيىشتىم لەگەل زاناي پرووهك ناسدا!.. من زۇر
لەزادەبەدەر بېزىم گرت و سەنا خوانىم كردا!.. پىيم ووت: كە من بەراستى كاتىكى
خۆش و پې سوودم بەسەر بىردى دەرى پاستىيەكەي ھەر واش بۇو.. پىيم ووت: ئاواتە
خوازبۇوم ئەو زانستە بەرزەتى تۆتى من بوايە دەرى سوينىندم بە خوا ئەو ئاواتەم
ھەيە!..

پىيم ووت: كە ئاواتە گەرپىك بىكەۋىت لەگەلیدا باخچەكان بىگەپىم تاناوى
ھەمۇ پرووهك و گولەكانم پى بىناسىنەت.. دەى من ھەميشە ئەم ئاواتەم ھەيە!.. پىيم
ووت: پىيوىستە لە ماوهىيەكى كەمدا جارىكى تەرىيەكتىرىبىيىنەوە.. بەراستى ھەقى
خۆتى بۇو!!..

لەبەر ئائەمانەبۇو كە منى بە (قسەزانىكى لىيھاتوو) پىناسەكردبوو.. وە من
لەۋەزىاتر ھېچ نەبوم كە گوئىگەرىكى باش بۇوم و ھاندەرى بۇوم بۇ زىياتر درىزەدان
بەو بابەتە..

ھۆتى چىيە؟ نەيىنى چىيە لەسەركەوتتى مامەلەيەكى سەركەوتتوو كەلەنەيوان
دووشەرىك دا پروودەدات. كەھەر دووكىيان پىاۋى ئىش و كارن؟..

(تشارلس ئىلىوت) دەلىت: ھېچ نەيىنىيەكى تىيدانىيە.. ھەر ئەوهندە ھەيە
كەبەباشى و بەگەرنگى گوئى بىدە بەقسەي بەرامبەرەكت.. ھېچ شتىكى كەننەيە
ئەوهندە ئەوە دلخۆشى بىكەت!..

شتىكى زۇر ئاسانە.. وانىيە ناشىيەوەت تۆ چوارساڭ لەزانكۆى (ھار ۋارد)
بخويىنەت تا دەيكەيتى!..

به‌لام من له‌گهله ئەوهشدا دەزانم بىگومان توش دەزانىت كە بازىگانى واھىيە كەورەترين بازار و دوكان به‌كىرى و شتەكانىش بەنرخىتكى گونجاو دەفرۇشىت و بۇناساندى دوكانەكەشيان بەكېياران دەچن چەند لافته و تابلوى پەنگاوا پەنگ بەپىشى دوكانەكەياندا هەلددەواسن و بەخەتىكى جوان ناوى دەنىن و شتەكانى يەك يەك لەسەر دەنۇوسن..

لەم پىيەدا پارەيەكى زۇر سەرف دەكەن كەچى لەگەله ئەوهشدا پاشان كەسانىك بەسەر دوكانەوەدا دەنىن كەنازانن بەباشى گويى بەخەللىكى بىدەن و دەممەدەمەى وشك و بىن گىيان لەگەل كېيار دەكەن و قەسىهيان پىن دەبىن و پىچەوانەى دەوهەستن لەراوبۇچۇوندا و قىسىي رەق و بىتامىيان لەگەل دەكەن و بەجۇرى كەخەريكىن خەللىكە لەدوكانەكە دەكەن دەرهەوە!!..

بۇنمۇنە سەيرى بەسەرەتاي (س. دوتون) بىكەن كەيەكىكە لە قوتابىيەكانم بۇئىكىيان خشلىكى تازەي كېرى لەبازارى (نيۋئارك) لەبازىگانىكى ناودار لەويلايەتى (نيو جىرسى) پاش چەند بۇزىك بۇي دەركەوت كە پەنگى خشلەكە ئەصل نىيە و قەلبەكانەو ئەگەر ئارەق لىيى بىدات پەنگە جوانەكەى دەپروات.. لەبەر ئەوه خشلەكەى هەلگرت و بىرىدەوە بۇ دوكاندارەكە.. بەلىي گەشتەوە دوكانەكەو .. بەسەرەتەكەى بۇ كېرىايدەوە كە بۇچى هاتووه.. چى؟ ووت بۇي كېرىايدەوە؟!.. نەخىر (خوانەكتات) بەلکو (ويىستم) بۇي بىگىرمەوە.. بەلام نەمتوانى چونكە فرۇشىيارەكە بوارى نەداو نەيەيش قىسىكە تەواو بکات و پىيى ووت:

چەند هەزارىمان لەم خشلەنە فرۇشتۇوە.. وەئەمە يەكەم جارە كە سکالامان بىتتە سەر!.. ئائەمە قىسىكانى بۇو.. بەلام خۇ لەھەجەو شىۋەي وتنى زۇر لەمە خراپاتر بۇو! كە ھەمووى مانايمەكى دەگەياند و بەس ئەوهش وەك بلىي (تۆ درق دەكەيت)!.. تۆ وادەزانى كە دەتوانى توشى شتىكىمان بکەيت؟.. دەباشە سەيرىكە بىزانە كاممان دەيىبەينەوە!!..

له گهرمه‌ی دهمه‌قاله‌که‌دا فروشیاریکی تر خوی کرد به ناو مه‌سه‌له‌که‌دا ووتی: هه‌مو و خشلیکی تیز رهنگه‌که‌ی ده‌پروات.. به تایبیه‌ت خشله‌هه‌رزانه‌کان و هک ئه‌مه‌ی تو!..

(مستر دیتُون) دهیووت: من تا ئه‌وکاته که‌می توره بوم هیچ نه‌بوو، به‌لام کاتی فروشیاره‌که‌ی تر خوی تی هه‌لقورتاند و ووتی که گوایه خشله‌که‌م هه‌رزان به‌هایه و پاره‌م نه‌داوه ئیتر وخت بوم و هک مه‌نجه‌لی کول به‌کول هه‌لچم! خه‌ریک بوم پیّیان بلیم‌ها ئه‌وه خشل و مشلی خوتان و له‌گه‌ل خوتان بیبهن بوم دوزه‌خ..! به‌لام باش بوم سه‌رۆکی به‌شەکان هه‌ستی به‌م مشت و مره‌مان کردوو هاته نیوانمان و له‌وساته ناخوشه‌دا دایم‌رکاندمه‌وهو شوپشی توره‌یشی کوژاندمه‌وهو.. چون؟!..

بەبەکارهینانی سی پیکا یەکه‌م: به‌وردی گویی شل کرد بوم به‌سەر هاته‌که‌م و تاهه‌ر هه‌موویم بوم نه‌گیزیرایه‌وو یەک ووشەی پی‌نەبریم!.. دووه‌م: هر که له‌قسەکانم بومه‌وو خیرا جه‌نابی ووتی: له‌گه‌ل تام راست ده‌که‌ی خشله‌که‌ت کال بوت‌وو.. وەئاگاداری فروشیاره‌که‌ی کرد که‌هه‌رگیز هیچ شتیک نه‌فروشیت تانه‌زانی چاکه‌و خه‌لکی پی‌رازین.. سی‌یەم: لیی پرسیم که ئیستا چی ده‌که‌ی به‌م خشله؟ وای ده‌بری که من چیم ده‌وی وابکات!.. من چه‌ند ده‌قەییه‌ک له‌وه‌بەر ئاماذه‌بوم که بلیم: ها ئه‌وه‌شته قەلبه‌کانتانه و نامه‌وی و هه‌لیبگرن بوم خوتان به‌لام من له‌سەر خو پیم ووت: من بەس داوای ئامۆژگاریه‌ک له جه‌نابت ده‌که‌م که پیم بلیتیت: ئایا ئەم رهنگ گۆرانه‌ی ناشرینی ده‌کات یان هه‌رکاتییه و هیچی‌تر?..

بومی سه‌رۆکی به‌شەکان وای پیشنيار کرد بوم که‌بوماوه‌ی هه‌فتیه‌کی تر بیبه‌مه‌وو جا ئه‌گه‌ر پیی رازی نه‌بوم بومیان به‌رمه‌وو.. بەلی بەدلیکی خوش و پر ره‌زامه‌ندییه‌وو له دوکانه‌که ده‌رچووم!.. له‌کوتایی هه‌فتیه‌که‌دا خشله‌که جوان بومیه‌وو ئیتر له و بۆزه به‌دواوه شت و مهکی ئه‌و دووکانه بومی جیگای بپوام..

هیچ جیگای سهرسوپرمان نییه که ئهو کابرايە بورو به سهروکی بەشەكەی..
بەلام دوو فرۆشیارەكەی تر خەریکە بلیم که بەدریزئی تەمن بەدوكاندارىش
نامىننەوە.. نەء.. نەخیئ.. بەلکو دادەبەزىن بۇ پلهى نزمى باركردن و داگرتن و
ئاگادارى مەخزەنى شت و مەكەكان.. كەھیچ پەيوەندىيەكى دوور يان نزىكىيان بە^۳
فرۆشیارانوھ و بەتاپىيەت كېيارانەوە نامىننەت و شت نافرۆشن!..

تەنانەت ئەوانەشى كە زۇر وشك و تۈپە و قىسە پەقىن خۆيان بۇ ناگىرىي و نەرم
دەبن لەبەردەمى گوئىگرىيىكى بەئارام و لەسە رخۆدا.. گوئىگرىيىك كە بەئارام بىت و
نەرم و نىيان لەبەردەم تۈپەيى بەرامبەرەكەيىدا چۈن تۈپەيىك؟ كەبىت و بىرات و
دەمى كەف بىكات وەك كويىرە مار بىن و كويىرانە ژەھرى خۆى بەم لاولادا فېرى بىات!..
نمۇنەيەك بۇ ئەمە: چەند سالىك لەمەوبىر كۆمپانىيائى تەلەفونى نیويۆرك توشى
بوبەپياوېك كەبەشداربۇو لەھىلى تەلەفوندا جارىك دىيە سەر كۆمپانىيا كە تىئر و پېر
قسەي ناشرىينيان پى دەلى و تەنانەت جىنپۇ و قىسە بەبېرىۋەبەرى كۆمپانىياو
جيڭرەكەي دەلىت و بىئەدەبى و پىسى خۆى بەم كارە دەرەخات!.. وە ووقتىك
يەك فلس ھەقى تەلەفونى سالانەش نادەم چى دەكەن بىكەن! چونكە درۇ دەكەن و
بەتەزویر و ناپاكى ئەو پارە زۇرەتان خستۇتە سەرم و من ھەرگىز ئەوهندەم سەرف
نەكىدووه!.. بۇيە ھەر بەوهشەوە نەوهستا بەلکو لەوبارەيەوە چەندان باسى
نووسى و لەگۇفارەكاندا بلاۋى كردهوھو سكالاى خۆيشى گەياندە لىرۇنى خزمەت
گوزارەگشتىيەكان.. ھەروھك گەرددەلوول ھېرىشى دابارىنە سەر كۆمپانىياكە!..

(لەم دواپىيەدا ناچار كۆمپانىيا فەرمانبەرييىكى لىھاتوويان كەبە) گىرو گرفت لابەر)
ناسرابۇو، تەرخان كرد كە دانىشتنىك لەگەل ئەو كابرا لادەرەدا بىكات.. بەلى
لەدانىشتنەكەدا (گىرو گرفت لابەر) جوان جوان گۈنى بۇ شل كرد بۇ كابراي تۈپە
كە ئاگرى دەكىردهوھ.. تا ئەكىرەت بۇ كابرا قسەي پى نەما و حالتى بۇو!!..

(گىرو گرفت لابەن) خۆى بۇ قوتاپىيەكاننى كېپايەوە.. كە ئەم كابرايە وەك
گەرددەلوول دادەبارى و تۈپەيى دەرەبېرى بەرامبەرم بەلام من ھەرھىمن و
لەسەرخۆم بۇوم و هيچ نەدەگوت بۇماوهى (۳) كاژمۇرا!.. لەرۇزى داھاتوودا

ديسان گويم بۇ گرتەوه و تاچوار جار من دانىشتىم لەگەل كرد!.. لەجارى چوارەم دا من خۆم دامەززاند لەو دەزگايىدا كە كابراي تۈرە دروستى كردىبوو بۇوم بە ئەندام تىيىدا ... كە ناوى نابۇو (دەزگاي پارىزگارى كردن لە بەشادارانى تەلەفون) .. وەتا ئىستاش وابزانم من دووھم كەسم كەسەر بەم دەزگايىبم دواي سەرۇكەكەي!!..) كە خۆى بۇو!

ئەوهى من كردم تەنها ئەوهبوو كە زۇر بەگىرنىكى يەوه گويم بۇ شل كردىبوو.. لەسەر ھەمو قسەيەكى دەم گوت؟.. لەگەلتەن لەمەدا ئەم پياوه تائىستا كەسىك گوينى بۇ شل نەكردوه لەفەرمان بەرەكانى دەزگاي تەلەفون..

بەلکو ئەوشتەي كە لەپىنناوىدا ھاتبوم بولاي.. لەسى سەردانى پىشەكىدا ھەر باسيشىم نەكىدا!.. وە لەسەردانى چوارەم دا بېيەكجاري پەرددەم لادا لەسەر گىروگرفتەكە.. پاش ئەوه ئەم كابرايە (بەخۇشى خۆى) چى پارەي سالانەي تەلەفونى لەلابۇو ھەمۈمىدا !!.. وە بۇيەكەم جار لەماوهى دوو بەرەكىيەكىدا لەگەل كۆمپانىا ھەموو سكارلاو شكتات نامەكانى كە لەدژى كۆمپانىا كردىبوونى لىيى پاش گەزبۇويەوه!.. گومانى تىيدانىيە كە ئەم كابرا ھاوبەشە.. خۆى بەستەم اىكراوى تىكۈشەر دادەنا كە بەرگرى لەمافى خەلک دەكىد و بىزگارى دەكردن لەپىشىل كردىن و بەكارھىنانى نارەوا!!.. بەلام لەپاستىدا پىيۈستى بەوهەبوو كە ھەست بەگىرنىكى پىيەدانى خۆى بکات جا لەيەكەم جار دا ئەم ھەستەي دەست دەكەوت لەشكات كردىن و سكارلاكىدا.. بەلام پاش ئەوهى كەلەيەكى لەفەرمان بەرانى كۆمپانىاوه دەستى كەوت.. خىرا ئەو بەلە ھەورى سەتم و پىشىل كردىنى كە بەخەيالى خۆى لى كراوه ھەمۈمى رەھوينەوه!.. لەچەند سالىك لەمەوبەردا.. ھەزارى و دەست كورتى واي كرد لەمندالىكى ھۆلەندى كە نىشته جىلى ئەمەيىكابۇو كە بۇيەكىيەكى پاك كردىنەوهى پەنجەرە لەيەكى لەنانەواكاندا پاش گەرانەوهى لەقوتابخانە بەرۋەنەي (۳) قىش!..

ئەم مەندالە شەش سال زیاتر لە قوتاپخانە نەی خویند.. بەلى (ئىدىوار دىيوك) وازى لە قوتاپخانە ھىننا.. بەلام لەگەل ئۇوهش دا توانى بىتىتە يەكى لە پۇچىنامەنوسە سەركەوتوه كانى ئەو سەردەمە لە مېرىۋۆرى پۇچىنامەنوسى ئەمەرىكىدا.. ئەمەچۈن؟!.. ئەم بە سەرەراتە زۆر دوورو درىزىھ.. بەلام گۆشەيەكى لى باس دەكەين.. (يوك) دەستى كىد بە جىبەجى كىرىنى ئەم بېرىغانە لەم فەصلەدا هاتووه.. لە تەمەنلى (۱۶) سالىدا قوتاپخانە واز لى ھىننا.. ھەستا خۆى دامەززاند لە كۆمپانىي (ويستان يۇنىيون) بە فەرمان بەرى پۇستە بەرامبەر موچەيەكى ھەفتانە كە شەش پىال و نيو بۇو..

لەم ماوەيەدا ھەرگىز بە يىرىدا نەدەھات كە بە يەكجارىي لە جىهانى خویندن و خویندنەوە بېچىرت.. بۆيە دەستى كىد بە گەشەپىندانى و فيركرىنى خۆى بەلام ھەر بە خۆى.. دەستى كىد بە خۆگىرنەوە كەم سەرف كردىن.. لە كىرى پاصل و نان خواردىدا و بەپارە پاشەكەوت كراوهى ھەستا بە كېرىنى كەتىنى داثيرەي مەعاريف كە باسى نوسەرە بەرزەكانى ئەمەرىكا دەكاو دەي خويندنەوە.. پاشان ھەستا بە كارىك كەشتى وaman لە وەپىش نەبىستبوو بىچىگە لە ئۇ..! ھەستا بە خويندنەوە ئىزىان نامەي كەلە پىياوانى ھاوچەرخ.. پاشان دەستى كىد بە نامە نوسىن بۆيان و داواي ئىدەكىردىن كە زىاتر شارەزابى لە بارەي مەندالىيانەوە..

ئەمېش گۈيگۈرىكى زۇر چاك بۇو. ھانى پىياوه گەورە بە تاوبانگە كانى دەدا كە باسى ئىزىان خويان بکەن.. نوسى بۇ (جهنمپارا جيمس جار فليت) كە يەكىك بۇو لەوانەي خۆى ھەلبىزاردبوو بۇ سەرۆكى ئەمەرىكا لىي پرسى: ئاييا راستە؟ وايە؟ كە دەلىن بە مەندالى زۇر چەتون و بىزىو بويت؟!.. ھەروەها نوسى بۇ (جنرال گرات) كە دەريبارەي جەنگىكى دىيارى كراوى بىدویت؟ جنرال ھەستا بە كىشانى نەخشەيەك و ئەم مەندالەي دەعوەت كىد تا شەھوپىش پىكەوە بن و بەدوور و درىزى لە سەر نەخشەكە بۇي باس بکات! كە تەمەنلى لەوكاتەدا (چواردە) سال بۇو؟!.. و نوسى بۇ (ھيمرسون) و ھانىدا كە باسى ئىزىان نامەي خۆى بکات!.. ھەر ئەوهندەت زانى كە (پۇستەچى) يەك واي لى ھاتووه نامەكۈرىنەوە وتۈۋىز لەگەل گەورە پىياوانى

وولات دا دهکات: واه: (ئیمرسون) (فیلیپ) (ئولیف) (وندل هولمز (ولنجلیو) (ئیبراهم لنکولن) (لیوزاما ئیلکوت) (جنرال شیرمان) (جیفرسون دیفین)!!... واهه ر بەنامه ناردنوه نهوهستا بؤیان و بهس .. نه خیر بەلکوو له کاتی مۆلت و پۇژانى پشودا خۆی سەردانی مالەکانیشی دەکردن!!.. ئەم تاقىکەردنواده بپوايەكى وايان تىادرۇست كرد كە بەھەزاران دۆلار نەكېرىت.. جاریکیان (ئیزاك مارکسون) پالەوانى جىهانى لەچاپىيکە وتىنی بەناوبانگانى جىهاندا پىسى ووتىم: (زورى لەخەلکى شىستى پوويان تىدەكتات) لەھونەرى يەكەمین چاپىيکە وتىندا) كەناتوانى شوينەوارىيکى چاك بەجي بېيىن لەدەرۈونى ئەوانەدا كە ئەمان يەكەم جار پىيىان دەگەن) ئەمەش بەوه دەبىت كە بە ئارامى و وردى گۈشە شەقىيەت بؤیان!!.. ئەمانە هەرگرنگى بەرىنگەستنى ووشەكانى خۆيان دەدهن و هەر خۆيان قىسە دەگەن بوار نادەن بە بەرامبەرە كەيان و خۆيانى لى كەپ دەگەن!.. كەورە پىياوان پىيىان ووتىم: كە ئەمان كەسىتكىيان دەۋىت و لايىخ خۆشەويىستە كە بەجوانى گوئيان بۇ بىگرى. هەتا كەسىيەك كە بە جوانى و چاك قىسەيان لەگەل بکات.. بەلام وادىيارە توانىن و هەستان بەگۈيگەرتەن بۇ بەرامبەر لەھەموو رەھۋەتەكانى تر كەم باوو نامۇتە!.. نەك هەر كەورە پىياوان پىيىستىيان بەوه ھەيە كە بەجوانى گوئيان بۇ بىگرى.. بەلکو هەر ھەموو بەگشتى وايە.. هەرۋەك چۈن كۆفارى (ریدرەز دايىجىست) جارىك نوسى: نۇربەي خەلکى كە پىزىشك بانگ دەگەن (بۇ مالەوه) بۇ ئەوه نىيە كە فەحسىيان بکەن بەلکو بۇئەوه يە كە بە وردى و بەھىمنى گوئيان بۇ شەقىيەت بەلە نامەيەك كاتى جەنگى ناخۆيىدا لەئەمريكا سەرۆكى ئەمريكي (لنکولن) بەپەلە نامەيەك دەنوسىيەت بۇ يەكىك لەھاپىرى كۆنەكانى لە (سېر نجفيلىد) ئى سەر بەھەيلىيەتى ئەلەيەنوا.. داواي لىدەكتات كە هەرچى زۇترە بکاتە لاي لە (واشنەتن) ..

چونكە ھەندىي گىرو گرفت ھەن و دەبىت بەيەكەوه لىيى بکۈلەنەوه.. هاپىرى كە خۆى كەياندە كۆشكى سېپى .. (لنکولن) دەستى كرد بە قىسە كەردن لەگەلەي دا ماوهى چەند كاتىزمىرىيک دەربارەي پاي خۆى لەمەسەلەي دەركەردى بېرىارى (ئازادكەردى بەندەكان) وە ھەموو ئەمەن بەرپاون لەمەسەلەيەدا خستتىيە

پوو.. راکان به ده‌رکردنی بپریاره‌که و یان به ده‌رنه‌کردنی و گرتنی لایه‌نی نهیار.. پاشان ئه و ووتار و باسانه‌ی که نوسراون و تومار کراون له و باره‌وه بۆ خویندنەوه که هەندیکیان نهیار و هەندیکیان لایه‌نگری ده‌رکردنی بپریاری به‌نده ۋازادکراوه‌کان بۇون!.. بەلى (لنکولن) له قسە دوور و دریزه‌کەی بوویه‌وه.. هەر دوو دەستى ھاپرى‌کەی گوشارد و شەويىكى شادى بۆ خواست يەكسەر گەرایه‌وه بۆ (ئەلنه‌وا)!!. بەبى ئەوهى تەنانەت بېرسى لەپاپىچۇونى ئه و له و مەسىله‌يەدا!!.. بەدرىزايى ئه و کاتەی که (لنکولن) قسە دەکرد .. ھاپرى‌کەی بىدەنگ و له سەر خۇ دەستى خستبووه ژىر چەناگەبى و گۈنى بۆ شل كردىبوو.. لهوباره‌يەوه ئەم ھاپرى‌يە دەلىت:

کاتى كەله قسە کانى بوویه‌وه ھەستى بە حەوانەوه‌يەکى دەرۇونى دەکرد و لە راستىدا پىيوىستى بە ئامۇزگارى و پاي من نەبۇو!.. بەلکو بۆ گۈنگۈزىكى لە سەرخۇ و بەثارام دەگەرا كەنیازى خۇي لا بد رکىننى و ئەوهى بەخەيالىدا دىنت بۇي باس بکات!.. ئەمەش ھەموو يەكى لەئىمە پىيوىستى پىيەتى بەتاپىبەت کاتى كە ماندوویى و ناپەحەتى و گىروگرفت چواردەورى دەدەن.. ئائەمەيە كە زۇر جار (مشتەرى تۈرە) و (فەرمانبەرى بىتاقەت) و (ھاپرى بەسوك سەيركراو) ئاواتە خوانن دەستىيان كەويت.. كەئەگەر دەتەويت خەلکى لە چواردەورى نەبن و لىت دوور كەونه‌وه نەين بەلاتەوه کاتى پشتىيان لى ھەلبەيت لە دواوه گالتە و لاقرتىت پى بکەن.. ئائەم رەوشتانە جىيەجى بکە:

بوارى كە س نەدەيت دەم بکاتەوه و قسە بکات.. هەربەر دەۋام باسى خۇت بکە.. وە ئەگەر بىرىك هات بەمېشكتدا له و کاتەدا ھاپرى‌کەت قسە دەکرد يەكسەر پىيى بېرە و نەھىيەت تەواوى بکات.. چونكە ئه و وەك تو زىرەك و ژىر نىيە.. جا ئىتىر بۇ کاتت بەزايى دەدەيت لە گۈنگەتن بۇ قسە بىتسۇودەكانى؟!.. قسە كەى لە نىوەدا پى بېرە و بەرى لى بېرەوه و بەرپەرچى بەدەره‌وه!.. ئايىا كەس دەناسىت ئەم رەوشتانە تىيدابىت؟!.. من دەيناسىم!.. بۇ نەگبەتى و زۇر جىيى داخ و

سەرسۈرمانە كە ھەندى لەم جۆرە كەسانە ناولو شۇورەتىكى پىشىندارىشيان ھەيە
لە ناول كۆمەلدا!!..

دكتور (نيکولاس بتلر) سەرۆكى زانكۈي كۆلۈمبىا دەلىت: ئەو پىاوهى كە
ھەرباسى خۆى دەكات و بەس بەتهنە بىر لەخۆى دەكاتەوە.. وەئەو كەسەي كە
بەتهنە بىر لەخۆى دەكاتەوە پىاويكى نەفامەو پىيوىست دەكات كە بۆي بىرىت..
ئەو دەرەونى نەخويىندهوارە ئىتر با پلهى زانستى لە پارادىيەكى بەرزدابىت..!
بۇئەوهى قىسىمە كەرىكى لىيەاتوو بىت.. دەي يەكەم جار گۈي گرىكى لىيەاتووبە..
لەم بارەيەوە (مستر چارلس نورتاملى) دەلىت: (بۇئەوهى تۈش گرنگ بىت..
گرنگى بە خەلک بىدە).. ئەو پىسيارە كە دەزانىت بەئاسانى وەلامت دەداتەوە
ھاپىكەت.. لىيى بىكە! پالى پىيەو بنى و ھانى بىدە تا باسى خۆى بکات و باسى
كارەكانى بکات.. وە دەربارەي ئەو بوارەي كە ئەو پىسپۇرە تىيايدا..
وە بىزانە بەرامبەرە كەت ئەوەندەي كە گۈي بەخۆى و حەزەكانى و
گىروگرفتەكانى دەدات.. سەد ئەوەندەي ئەو گرنگىيەكەي كەبەتۆ و حەزەكانت و
گىروگرفتەكانى تۆ دەدات..

وە بىزانە كە دەرچۈونى بايەك لەبەرامبەرە كەت لەناول كۆمەلىيکدا زىياتر ئازارى
پىيىدەگەيەنىت و ناپەحەتى دەكات لەوەي كە بىبىستى كەلى چىن گرانى و بىرسىتى
زۇريان بۇھىنناوە يان كارەساتىكى دل تەزىن ٻووبکاتە ئەفەريقيا ئەوەندەي
(با) كەي خۆى ناخوش نىيە بەلايەوە!!..

دەي تۆ ئائەمانەت لەپىش چاول بىت نۇر بەچاڭى.. بۇ جارى دووھم كە لەگەل
ھەر ھاپىيەكت قىسىمەلىكۈلەنەوە دەكەيت..

كەواتە ئەگەر دەتەۋىت خەلکى خۆشى بويىت بېرىگەي ژمارە (٤) جىبىجى بىكە:
**(گۈي گرىكى باش بەو بەرانبەرە كەت ھان بىدە لە بارەي خۆيەوە
قىسىمە بکات).**

بهشی دوووهم

پاشکوی چوارههم / بواری برآکهت بده با قسهی خوی بکات

توش هیمنانه گوینی بو بگره

گوئی گرتن به ووردی و هیمنانه بو ووته و بهلگه‌ی (بهرامبهر) شیوازیکه قورئانی پیروز گرنگی پی‌داوه و لەکاتی گفت و گو لەگەل بت پهستاندا بهکاری هیناوه و موسلمانانیشی فیر کردووه که بهوردی گوئی بدهن به خەلک و قسەیان پی نهبن.. ئەوهتا کافر و بت پهستان کاتی پرسیاریان لى‌دەکرى که بوچى بت پهستى دەکەن؟ لە وەلامدا دەلىن: «مَا نَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقْرِبُونَا إِلَى أَلَّا زُلْفَى» (الزمرا ۳) بۆیه دەیان پهستان چونکه به سوودن و لەخوانمان نزىك دەکەنەوە!

پاشان بهلگه‌یه کى تر دىئننەوە ئەويش ئەوهىه كە «إِنَّا وَجَدْنَا إِمَامَنَا عَلَى أُمَّةٍ وَإِنَّا عَلَى إِثْرِهِمْ مُقْتَدُونَ» (الزخرف ۲۲) بۆیه دەیان پهستان چونکه باو باپیرانمان هەر ئەمەيان پهستوھ ئىمەش پىتکاي ئەوان بەرناھەين.

قورئانىش پاش ئەم قسانە.. بەنەرمى و لەسەر خۇوازىيان پی دەھىنى لەبت پهستى!! كەھىچ كات بت پهستى كەس لەخوا نزىك ناكاتەوە و بگره دوورىان دەخەنەوە.. چونکه قازانچ و زيان بەدەست دارو بەرد نىيە.. وەپىي فەرمۇن:

«وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُوْبِنِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُهُمْ وَلَا يَضُرُّهُمْ» (الفرقان ۵۵)..

بو ووتەی دووهەميشيان تىيى گەياندىن كە مەرج نىيە باوو باپيريان پىتکابىتىيان و ژيرانە ئەم پىتکەيەيان گرتىبى دەبا ئەمان كويىرانە ئەو ھەلەيە دووبارە نەکەنەوە!.. وەك دەفرمۇى: «أَوْلُو الْكَانَاتِ إِبْرَاهِيمَ لَا يَعْقِلُونَ كَيْنَا وَلَا يَهْتَدُونَ» (البقرة ۱۷۰).. تەماشاکە چۈن خواي گەورە نىخ دادەنلى بۇ ووتەی کافر و بت پهستان و پاشان لەسەر خۇ بوقچونە كانيان راست دەكتەوە!..

بەلام ئەمېرۇز بىرەي خەلکى بهوردى گوئى شل ناكەن بۇ بەرام بەرەكانيان و نامەيلەن قسەكانيان تەواوبكەن!.. جارى واش پۇ دەدات كە قسەكەي پى دەپرى و

دهلى: به سه به سه چى دهلىيت من له سهرهوه ديمهوه!.. كه ئەم خالى يەكەمى دل ئىشانى بەرامبەر كەيە كە واى لى دەكتات هەركىز گوينت بۇ نەگرىت!!..
 (پىيغەمبەر) مان ئەگەر كەسى قسەى بۇ بىكىدايە بە جواترىن شىئوھ پۈسى تى دەكرد و گويى بۇ دەگرت و تا لى نەبوايەتتەوه قسەى پى نەدەبرى.. بۆيە كاتى بى باوهەران (وەليدى كورى موغەيرە) دەنېرىن بۇ خزمەت ((پىيغەمبەر)) تاوازى پى بېنى ئەقسە وتن بە (لات) و (عوزا) و پىك بىكەون.. (وەليد) دەست دەكتات بە قسەكىدن بەدورودرىزى بۇ (پىيغەمبەر) (پىيغەمبەر) چاك دەيزانى كەباسى چى دەكتات بەلام له سەر خۇ گويى بۇ شل كرد تا چى پىبۇو ھەلى رىشت له دوايىدا ووتى: ئەگەر پاشايىت دەوى ئەت دەينى! ئەگەر دەولەمەندىت دەوى دەتەدەينى!.. بەلام ئىتىر بابىس بىت عەقلمان تىك مەدە و كالتە بە بتە كانمان مەكە!.

پاشان (پىيغەمبەر) فەرمۇسى: (وەليد) لىبۇويتەوه؟ ووتى: بەلى.. فەرمۇسى: دە توش گوى بىكە بۆيە دەستى كرد بەخويىندى ئايەتىكى قورئان كەباسى ئەوه دەكتات ئەگەر باوهەنەھىن خواي كەورە سزايدىكى وەك هەورە بروسكەي لەناوبەرى عاد و شمۇدان بۇ دەنېرىت: (آندرىڭ كۈصۈقە مىشل صىعقة ئاد وئىمۇد) (فصلت ۱۳)!.. ئەوه بۇو (وەليد) بەترس و لەرزىكەوه ھەستا و گەپايەوه بۇلايان و ووتى: واز لەم پياوه بىيىن با كارى خۇي بکات!.. و تىان (محمد) توشى تىك دا و كارى تىكىرىدى!!..

گوى بىكە بۇ خەلکى بەوردى.. پاش ئەوه توش بەتەما بە گوينت بۇ بىگىن و بىيىنه سەر قسەت!..

بۇچى دوكاندار لە بازار دەمى خۇي لەكەل كېيار ماندوو دەكتات و دەست دەكتات بە وەصف كىدن و پياهەلدانى شتەكانى (ئەصلە-يابانىي-شكانى بۇنىيە-نابىزى)- دەست ناكەوى-ئەها خۇشم لە وەم كردىووه) لەكەل ئەم ھەموو قسەيە فرۇشىياردا كەچى كېيار لى ئى دەدا و دەپرات!..

بۇچى؟ چونكە ھەموو كېيارىك لە ماڭلەوە جۆر و وەصفى ئەو شتەي كە دەيەۋى بىكېرى بۇي كراوه.. فرۇشىyar لە ترسى ئەوهى نەوهك ئەو شتەي نەبىت و كېيارى لە

کیس بچیت ناویریت به جوانی گوی بکری بُ کپیار بزانیت چی و چ جوریکی ده‌وی؟!!..

زانایانی ئیسلام هر لە میزه وە هەستیان بە چاکى و پېرسوودى گوی گرتن کردۇوه و زانیویانە كە (بەرامبەر) چەند دلخوش دەکات، بۆیە يەكى لە زانایانی (تابعین) بەناوی (عطاب) وە دەفه رمویت: (جارى وا دەبیت گەنجىك شتم بۇ باس دەکات ئەو لەدایك نەبووه من ئەو شتانم بىستووه!! بەلام بە جورى گوئى بۇ دەگرم كە وابزانیت يەكەم جارمه بىبىيستم)!..

ھەندى لە پیاوانى بانگەوازى ئیسلام كە وتۈونەتە ئەم ھەلەيە وە بۆیە بە دوورو درېشى هەر قسە دەكەن بۇ قوتاپىيە كانىيان و بۇ خەلکى.. بوارى كەس نادەن قسەيان بۇ بکەن خۆيان لە شام دەيھىنن و لە شىراز پەدى دەكەن) و جۆرەها بە سەرەتات و تەفسىرى قورئان و فەرمۇودە دەدەن بۆيان.. لەم بوارەدا زۇر خۆيان ماندوو دەكەن.. بۇچى؟.. وَا دەزانم يەكى لە ھۆسەرە كىيە كانى ئەوھىيە كە بۇچى لە بۇچان بەورد و درېشى گوئىيان شل نە كردووه بۇ قوتاپىيان تاچى لە دلىاندايە دەرى بېپن و لە گىروگرفت و گومانە دەررۇنىيە كانىيان ئاگادار بىن و پاشان بەپىي پىويست شوينە نە خۆشە كە يان بزانن و چارەيان بۇ بنومن..

وەك ئەو دكتورەي كە لە نە خۆش نە پىرسىت و گوئى بۇ نە گىرىت و لە شوينى نە خۆشىيە كە ئاگادار نەبىت و هەر بلىت ئائەم صىدىلىيە يە پە لە دەرمان بە كاريان بېيىنە ئاييا زياتر سەرگەر دان و نە خۆشى ناخات؟.. بەلام ئەگەر بزانىت چىيەتى يەك حەب يان يەك گولاج بە سە بۇ چارە سەر كردىنى!! نەك يەك صىدەتى تەواو!!.

گوئى گرتن بۇ بەرامبەرە كەت هەر ھىچ سوودى نەبىت خۆ ئە وەندە سوودى ھەيە كە وىزدانى بجولىنىت و تۆى خۆش بويت و بچىتە دلىيە وە پاشان چىت بوى بۆت بکات!.. خويىنەری ئازىز نمونە يەكت لەم بارەيە وە بۇ دەگىرەمە وە: لە سالى (۱۹۸۷) لە بەغداد بۇوم ويستم مۇلەتى خۆشىنوسى (إجازة الخط) دەرىبەيىنەم و بەرەسمى بىمە (خطاط)..

بۆیه ناگاداریان کردم که (حاجی خلیل الزهاوی) سهروکی بەشی خۆشنووسی لە مەلبەندی (صدام)ی هونه‌ری لەشەقامی حەیفا دەوام دەکات.. منیش پۆیشتەم بۆ ئەو مەلبەندە.. بەپەرۆشەوە بۇوم کە خۆشنووسیکی ناوداری کورد ببىنەم وەک (زەھاوی) بۆیه بەپەلە بە پلیکانەکاندا سەرکەوتەم و پۆیشتەم بۆ ژورەکەی. كچیکی هونه‌ر دۆستى لە تەنیشتەوە دانیشتبۇو قسەيان دەکرد..

پاش سلاو کردن بەرامبەرى دانیشتەم و كەمى بىيىدەنگ بۇوم و لەدلی خۆمدا وام بېپياردا كەيەكسەر ئەوهى بۆی ھاتووم پىئى نەلیم تا زیاتر لەلای بەيىنەمەوە.. پاش ماوھىك پۇويى تى کردم و ووتى: تو خەتى منت بىينىوە؟ منیش دەست بە جى پىيم ووت: من تۆم لە خەتى فارسى دا بەرابەرى ھەموو خۆش نووسەكانى کورد و عەرەب داناوه و تابلوکانى تۆم چووه بە دلدا و ھەر لەسەر كوراسەكەی جەناباتان خۆم فيئرى خەتى فارسى كردووە!!.. ھەركەوام ووت مامۆستا خەلیل وەك گول گەش بۇويەوە و دەستى لە فلىش و قامىش و وەرقەى سەرمىزەكە ھەنگرت و پوخسەتى لە ئافرەتەكەی تەنیشتى وەرگرت و ھاتە تەنیشتەمەوە پىئى ووتى: ئى چۈنى!.. چى دەكەى لە بەغداد؟ خەلکى كويى؟ منیش لەسەر خۆ وەلام دەدایەوە ھەركەبىستى ووتى خەلکى (ھەلەبجە)م..

زیاتر پۇوي خۆش بۇو پاشان ووتى: دەزانىيت (ھەلەبجە) خۆشتىن شارە لەلام و چووه بەدلەدا!.. ووتى: بۇ بەپىزتان ھەلەبجە بىينىوە?..

ووتى: يان چى من لەسەللى (۱۹۷۱) لە مزگەوتى پاشا خادم بۇوم و لەسالى (۱۹۷۴) ھەر خوا رەحمى كرد لە بۆردومانەكەدا تىا نەچوووم!..

پاش ئەم قسانە كەمن بەبى دەنگى ھەر كۆيىم گرتىبوو ووتى: ھەندى تابلوى نويم نوسييەوە ھەلسە باپچىن سەيريان بکەين.. كاتى بىرمى بۆ ژورەكەى لە ديو چەند تابلویەكى خۆى پى نىشان دام.. منیش زۇر سەرسامىم بەرامبەريان دەردەبىرى لە پاستىدا زۇر جوان و بەھىز بۇون كاتى تابلوکامىن سەير دەكىد ووتى: زۇر جوان!.. وە پىيم ووت: كە من لەھەوە پىيش وام زانىوە بەس لە خەتى فارسىدا بەھىزىت! بەلام بۆم دەركەوت كەلە خەتى (ثلث) دەستىيەكى بالات ھەيە!.. تاواى ليھات لە خۆشىدا

فرموموی لی کردم که پیکه‌وه بابرؤینه‌وه بُو مال زیاتر لام باسانه بدويین به‌لام من داوای لی بوردنم کرد چونکه پاش نیوهرق ده‌وام هه‌بwoo..

پاشان ووتی: کاك عمرج کاري يان پيوسيستي يه‌كت هه‌يه تا من بيخرمه سه‌رچاو!! ئاليرهدا ئه‌وهی بسوی هاتبوم پيم ووت! ئه‌ويش به‌همو خوشحالیه‌که‌وه يه‌کسهر و هره‌قه‌یه‌کی هه‌لگرت و تییدا نووسی: بُو سه‌رؤکی به‌شی خه‌تی عه‌هی (به‌پیز عبد الحکیم الورد) هه‌لگری نامه خوش نووس؟.. يه‌کیکه له خزمه نزیکه‌کانی من!!.. به‌لکو به‌زوترين کات (موله‌تی خه‌تی) پی‌بدهن!! له‌گه‌ل پی‌زو پی‌زانینماند!!! ئیمزا: حاجی خلیل الزهاوی!!!

که‌واته خه‌لکی ئه و په‌پی بـهـزـی و پـلهـیـانـ هـهـبـیـتـ هـهـرـ پـیـوـیـسـتـیـانـ بهـ گـوـئـگـرـیـکـیـ هـیـمـنـ هـهـیـهـ کـهـ قـسـهـوـ پـیـشـنـیـارـهـ کـانـیـانـ پـیـشـ کـهـشـ بـکـهـنـ لـهـ لـایـانـ.. وـهـ زـوـرـ قـینـ وـ دـوـوبـهـرـهـ کـیـ لـهـهـوـهـ درـوـسـتـ دـهـبـیـتـ کـهـ ئـهـنـدـاـمـهـ کـانـیـ کـوـمـهـلـگـاـ (نـرـخـ) بـُـوـ قـسـهـیـ يـهـکـتـ دـانـهـنـیـنـ وـ بـهـچـاوـیـ سـوـکـوـهـ سـهـیـرـیـ بـکـهـنـ وـ گـوـئـیـ بـوـنـهـگـرـنـ.. لـهـبـیـمـ نـاـچـیـتـ کـهـ جـارـیـکـیـانـ بـهـبـرـایـهـ کـیـ ئـاـواـزـ دـانـهـرـمـ وـوـتـ: ئـاـواـزـ بـُـوـ فـلـانـ سـرـودـ دـانـاـوـهـ، ئـهـوـیـشـ دـهـسـتـیـ کـرـدـهـ پـیـکـهـنـیـنـ وـ وـوـتـیـ: تـوـشـ ئـاـواـزـ دـادـهـنـیـتـ؟ـ هـهـسـتاـ وـ بـهـجـیـ هـیـشـتـ.. منـیـشـ ئـهـ وـ بـرـایـمـ کـهـمـیـ لـهـبـهـرـ چـاوـ کـهـوـتـ.. دـهـیـ باـ بـیـوـتـایـهـ ئـاـواـزـیـ چـیـ!.. ئـادـهـیـ باـ گـوـیـمـ لـیـ بـیـتـ!ـ باـوـهـرـبـکـهـ زـوـ خـوـشـهـ وـ تـوـشـ تـوـانـایـ ئـاـواـزـ دـانـاـنـتـ هـهـیـهـ وـهـ ئـهـگـهـرـ لـهـ ئـاـواـزـ خـوـشـترـمـانـ دـهـسـتـ نـهـکـهـوـتـ ئـهـمـهـیـ تـوـ ئـاـمـادـهـ دـهـکـهـیـنـ!.. دـلـیـ منـ چـهـنـدـ خـوـشـ وـ کـامـهـرـانـ دـهـبـwooـ. ئـیـتـرـ باـ ئـاـواـزـهـ کـهـشـ ئـاـمـادـهـ نـهـکـرـایـهـ..

ریگای دوووم

پینجهم / چی بکهیت خه لکی به بینینت دلخوش بن؟

(ئیو دۆر روزفلت) له (ئویستباری) هەركەسى سەردانى بىرىدىا يە سەرى سۇر دەما له پايىدەزى و شارەزايىيە لەپادە بەدەرهەكەي.. ئىتى باشە و میوانە گاوان بوايە يان ئەسپ سوار بوايە يان لەگەورە پىياوان بوايە له بوارى پاميارىدا..

بۇزفت بەو مەيدانەوە قىسى لەگەل دەكىد كە هەرىيەكەيان تىايىدا پىپۇر بۇون! و تىايىدا پۇچۇوبۇون!.. ئەمەي چۈن بۇ دەچۇوه سەر؟.. وەلامەكەي زۇر ئاسانە!.. سەرۆكى ئەمريكى (تىۆدۇر بۇزفلت) هەركاتى بىزانيايە كە میوانىكى دېت ماوهەيك پىش گەشتىنى .. دەپىرسى كە حەزو ئارەزۇوى لە چىيەوە لەچىدا زىاتر شارەزاو پىپۇرە؟.. ئەو كاتە دەچۇو شتىكى لەوبارەيەوە دەخويىندەوە لەو بوارەدا كەمى خۆى شارەزا دەكىد!..

چونكە (بۇزفلت) چاك دەيزانى تاكە پىگايىك بۇ دەست كەوتىنى دلى كەسىك ئەوهەيە كەلەو بارەيەوە قىسى بۇ بکەيت كە خۆى تىيىدا دەزى و ئارەزۇومەندىيەتى نەك لەشتىكى ترەوە.

(ولىم ليۇن فلىبس) كە پىيشتر مامۆستاي ويڭە بۇو لە زانكۇي (بىل) هەر لەسەرەتاي ژيانى يەۋەئەم وانەيە فيئر بۇوبۇو.. بۇيە لە باسىكىدا كە بۇ گۇفارىك نوسىببۇوى بەناوى (دەربارەي سروشى ئادەمیزادەكان)دا و تىايىدا دەلىتىت: كاتىيەك مەندىلۇوم تەمەنم ھەشت سالان بۇو.. خوم پىيەھە گىرتىبۇو كە لە ھەموو كۆتاينىيە كەدا دەچۈوم بۇ سەردانى پورم (لىبى لنسى) لە (سنرااد فورد).. ئەوه بۇو ئىوارەيەكىيان گەشتىمە ئەۋى میوانىكىيان ھەبۇو.. هەركە زانى من ھىوايەتم بەلەم و كەشتى دەرياوانىيە .. پەھوئى قىسىكانى گۇپى بۇ باسى بەلەم و جۇرەكانى و رەنگەكان و ھەموو لايمەنلىكى (بەلەم).

قىسىكانى ئەم پىياوه كارىيان كرده سەر دەرەوونم و شوينەوارىكى جوان و خۆشيان بەجىھىشت.. كاتى كە ھەستا و بۇيى. منىش پىرسىم لە پورم: ئا يَا

ئەمەکى بۇو؟ ئەی هوی ئەو گرنگى دانەي بە (بەلەم) چى بۇو؟ پورم پىيى ووتەم:
ئەمە لە نیویورک پاریزەرە.. وە هىچ پەيوەندىيەكى (نەدۇور و نزىكى) نىيە
بەبەلەمەوە!..

لىّم پرسى دەباشە: پورى گيان ئەي بۆچى قسەكانى ھەموو دەربارەي بەلەم و
بەلەمەوانى بۇو؟!..

پورم وەلامى دامەوە ووتى: چونكە ئەو پىياوېكى زۇر خۇش و ھەمەزانستتىيە..
ھەر كەبە قسەكانىدا زانى تو حەزت لەباسى بەلەمەو لەھەموو باسىكى تر زىاتر
پىت خۇشە.. ئىتەر ئەويش لەبەر راگرتىنى دلى تو لەباس كەردىنى بەلەم دا پۇچوو..
لەكتىكدا كە من ئەم بەشە دەننووسىم ووتەي (ئىدوارد شاليف) لەبەردەستمدايە
كە ئەو يەكىكە لە پىياوانى لىزانى و كارامەيى.. تىايىدا دەلىت:

كۆمەلېك لە پىياوانى كەشافە خۇيان ئامادە كرد بۇ گەشتىك بەناو (ئەورۇپا) دا.
لە ئىر چاودىرىي مەندا.. يەكىك لەوانە مەندالىكى بچۈك بۇو كە زۇر حەزى دەكىرد
ھاوېشى بکات لەو گەشتەدا بەلام دەست كورتى و نەبوونى خەرىك بۇو بېيتە
بەرىبەستىك لە پىكىرىڭىز ئەم حەزەيدا..

منىش ھەستام چۈوم بۇلاي بەرىۋەبەرى دەزگايىكى گەورە بە ھىوات ئەوهى كە
ئەركى ماددى رۇشتىن و كەرانەرەي ئەو مەندالە بگىرىتە ئەستق.. پىش ئەوهى بچم
بۇلاي بىستبۇوم كە چەكىيکى (شىك) بانقى كردىبۇو كە بۇوەرگرتىنى (مليونى پىالى)
كراپۇو!! پاش بەكارھىننانى ھەستابۇو بە چوار چىۋەتى گرتىنى و لەناو شۇوشەدا
ھەلى گرتىبۇو.

ھەر كە گەيشتمە نووسىنگەكەي.. پاش ماوهىكى كەم داوام لى كرد كە حەز
دەكەم ئەو چەكە بىيىم بۇيە پىيم ووت: چەكىيکى ملىون پىالى؟ من وانا زانم كە پىش
ئەم كەسى: بۇوبىت چەكى ملىون پىالى بېرىبىت!..
چەند ئاواتە خوازم كە ئەو چەكە بىيىم و.. پاشان لە مالەوە بۇ مەندالە كانىمى
بىكىرەمەوە كە من بەچاوى خۆم چەكى ملىون پىالىم بىنىيەو..!

کابرای بەریوھ بەرگەش بۇويھوھ و بەپەلە چەکەکەی دەرهىندا و بە خۆشى و
کەيفەوھ پېشانى دام!.. مۇنىش بەپەرۋىشەوھ لىم پرسى كە بۇم باس بکات چۈنى
نوسى بۇكى و بۇچى نوسى؟..

بىئگومان لىرەدا تۇ سەرنجى ئەوه دەدەيت كە (مستر شالىف) دەربارە خۆيى و
گەشت و مۇنالە دەست كورتەكە و كۆمەلە پياوهكەي كە نيازىيان وايە گەشتىك بە
ئەوروپادا بکەن.. تاقە ووشەيەك نەدوا!!!..

پاش كەمى دواي باس كردى چەکەكە بەریوھ بەرلىقى پرسىم: (ئايىم
كەوتەوھ!! ئەو بۇنەيە چىبۇو.. كە لە پىتۇايدا ھاتوویت من بىيىت؟.. لىرەدا
مۇنىش هوئى سەردانەكەم بۇ باس كرد..

ئەوهى زىاتر سەرسامى كىردىم ئەوه بۇ كەيەكسەرەتات بەدەم
داواكارىيەكەمەوھ!.. نەك هەر ئەوهندە بەلكۇ زىاتر لەوهش. من بۇ يەك كەس داوام
كىرىد كەبىنېرىت بۇ ئەوروپا.. كەچى ئەو ناردىنى^(۵) كەس و خۆمى گرتە نەستق!..
كە بەھەموو پىداويسىتىيەكىانەوھ بىانېرىت بۇ ئەوروپا!..

لەمەش زىاتر: چەند نامەيەكى پىيدام كە نۇوسيبۇوى بۇ هەر ھەموو لقەكانى
كۆمپانياكەيان كە لە ھەمو پايتەختىكى ئەوروپادا ھەن.. كەلەوىي بىن بەدەممەنەوھو
كارمان بۇ ئاسان بکەن و كۆمەكى ئەم گەشتەمان بکەن!..

تەنانەت لە (پارىس) پىكەوتى يەكتىمان كىرىد. ئەو بەریوھ بەرە جىنى نەھىيەشتنى..
تالە گەلەماندا ھەموو شار گەپاولە زۇر شت ئاگادارى كىرىدىن!!..

وەمن لە (سەدا سەد) ۱۰۰٪ دەنلىام كە ئەگەر لەسەرەتاي چاپىيەكە وتەكەوھ من
خۆم قىسەكانم لەو شتائەوھ دانەمەزراندايە كەئەو حەزىلىيەتى و پەيوەندى
بەوهەوھ ھەبۇو.. دىيارە نەم دەتوانى كە واي لى بکەم ئاوا بەو خىرايىھ بىت
بەدەممەوھو يەك لەدەي ئەويارمەتىانەم دەست نەدەكەوت!..!

خۇ بىنېت كە چۇن پىكايەكى سەركەوتتۇوه لە جىهانى كاروفەرماندا؟..
ئەم نەمونەيەش وەرېگەر:

(هنری دو فرنوا) که خاوه‌نی چهند نانه‌وایه‌کی گهوره بwoo له پیزی نانه‌وا
گهوره‌کانی (نیویورک) ده زمیردرا..

ئەم (مستر دوقهر نهوا) يە دەبیویست کە بەردەوام نان بفروشیت بە ئۆتیلیکى
گهوره‌ی بەناو بانگ له پایتەختى ئەمەریکادا..

بۇ ئەم مەبەستە.. هەموو ھەفتەيەك رۆزى سەرى لە بەرپیوه بەرى ئۆتیلەكە دەدا..
ئەمەش بۇ ماوهى چوار سال بەردەوام بwoo... كە ھەرجىڭايىش بىزازانىيە بەرپیوه
بەر سەرى لى دەداو ھات و چۆى دەكتات وەك جىڭا گشتىيەكان و شوينە
كۆمەلايەتىيە كان.. ئەمېش خىرا ھەلدەسا و دەچوو بۇ سەردانى ئەو جىڭايى
كە بەرپیوه بەر بۇي چووه!.. تەنانەت ژۇورىيکى تايىبەتىشى لە ئۆتیلەكەدا گرتبوو كە
ھەندى كات خۆى تىيدا دادەنىشت.. بۇ ئەوهى زىاتر نزىك بېيتەوە لىيى و
بەوبۇنەوە زۇوتەر پەيمان نامەي كېرىن و فروشتنى نان له نىوانىياندا مۇر بىرىت!
بەلام ھىچ سوودى نەبۇو!!..

بۇيە (مستر دوقهر نهوا) دەلىت: دواى ئەوهى كە دەربارەي پەيوەندى يە
ئادەمەيەكان شتم خويىنده وە فىر بۇوم.. نيازم كرد كە لەمەولا ئەو پىنگايىم بىگۈرم
پىنگايىكى تر بىرگەم بەر.. بۇيە بىريارم دا كە بىگەرىم بەدواى ئەوشتەي كە ئەم پىاوه
حەزو ئارەززۇوى لىيەتى و لە هەموو شتىكى تر زىاتر مەبەستىيەتى.. لە كۆتايدا
دۇزىمەوە.. بۇم دەركەوت كە ئەم كابرايە سەرىبە دەستەيە كە كەيەكىرىتنى هەموو
خاوهن ئۆتىلەكانى ئەمەرىكاي گرتبۇتە ئەستۆ كەناوى ئەو دەستەيە (دەزگاى
ئەمەرىكى خاوهن ئۆتىلەكان)^۵

ئەم پىاوه نەك هەر ئەندامىيکە و بەس لەم كۆمەلەدا!!.. بەلكو دىلسۆزى و
خۆشەويىستى بۇ كارەكەي واي كردىبوو كە بىكەن بەسەرۆكى ئەو دەزگاىيە!.. بىنچە
لەمەش سەرۆكى يەك دەزگاى ترىيش بwoo بەناوى (پىش وازى كارانى ووللاتان)..!
ئەم پىاوه حەزو خۆشەويىستى و لىپرانى بۇ ئەم دەزگاىيە واي لى كردىبوو كە لەلاي
گران نەبۇو لەپىناوى يەك دانىشتن و كۆبۇنەوە دەزگاکەدا سەركەۋىت بەسەر

کهژو کۆسارو هەردو چیا بلندەکاندا و پوبارو دەریامەزنه کان بەمەله بېرى بى
ئەوهى کە گوی باتە ئەو ئىش و ئازارو چەرمەسەرييە پىنى دەگەشت!!..

دواى ئەوهى کە ئەم زانیاريانەم دەست كەوت لەبارەيەوە.. ھەستام و چوومە
لاي و دانىشتنىيکم لەگەل كرد.. بەلام ئەم جارەيان سەرنجم پاكىشا و دلىم خۇش
كىد بەوهى کە لەبارەي (پىشوازى كەرانى و ولاتان) ھە قىسىم دامەززاندو بۇم باس
كىد!!.. لە قىسىم و گۈپەكانىيەوە بۇم دەركەوت كە گشت ھۆى خۇشى و
كامەرانى و دلشادىيەكى ئەو ئەم دەزگايىيە و تاكە ئاواتى ژيانىيەتى..

پىش ئەوهى نووسىنگەكەي بە جى بىلەم و خوا حافىزى لى بىكەم.. رەزامەندى
خۆم دەر بېرى کە بىكاتە ئەندامىيەك لەم دەزگايىيەيدا و بەشانازىيەوە بۇوم بەئەندام!..
لەكاتى ئەو چاپىيکەتنەدا دەربارەي نان و نانەوا ھېيچ نەوت!.. پاش چەند
پۇزىيەكى كەم بەتلەفون قىسىم لەگەل كىردىم و پاشان داواى لى كەلەلاي
ئامادەبىم و بارمەتە و نىرخ و پىنداويستىيەكانى تر لەگەل خۇمدا بىتىم!!..

سەير كە و بىر لەمە بىكەرەوە.. چوار سائى پەبەق لەسەرىيەك من لەدەركاي ئەم
كاپرايەم داوه ويستۇومە نان لەمن بىكىيەت بۇ ئۆتىلەكەي!.. راست وايە كە بىلەم تا
ئەم ساتەش ھەربى ھوودە لەدەركايىيم دەدا.. ئەگەر ھەولۇم نەدايە و خۆم ماندۇو
نەكىدايە بەدواى گەران بەشۇين ئەوشتanhەي ئەو ھەزى لى دەكتات و وپىنى خۇشەو
باسى لىيۇھ بىكى لەلايدا..

لەكۆتا يىدا دۆزىمەوە و بەدۆزىنەوەي بىكىاي دوورو درېز كورت بۇويەوە!..
كەواتە ئەگەر دەتەۋىت خەلکى خۇشى بويىت.. بىرگەي ژمارەي (۵) جىبەجى
بىكە كە ئەمەيە:

(دەربارەي شتى بىدوى كە بەرامبەرەكەت ھەزى لىيەتى و پىسى
خۇشە).

بهشی دوووم

پاشکوی پینجهم / گویی به حهزی برآکهت بده گویی به حهزت دههات!..

بوئه‌وهی زیاتر ئاده میزاده کان خوايان خوش بسویت و بیپه‌رسن و له پیگاکهی لاندەن بیچگه له و هەموو به خششانهی کە داویه‌تى پییان بەھەشتىکی گەوره و پازاوه و نېبراوهی بو ئاماده کردوون!..

هاوهلىکی موجاهیدی (پیغەمبەر) مان له گەرمەی جەنگدا پرسىی له (پیغەمبەر) ئایا ئەگەر كۈزىم لە كۆيىم؟ فەرمۇسى: لە بەھەشتىدای، كابرا خورماکەی دەخوارد خورماکانى دەستى فېرىداو ووتى: چونكە لە بەھەشت دوام دەخات!.. ئایا دەزانىت؟ هۆی چىيە وابەھەشت ئەوهندە خۆشەۋىستە و گشتى حەزى لى دەكات?.. وەلامەکەی:

چونكە خواي پەروەردگار مەرۆقى دروستكردووه و زۆر چاك دەزانىت دەرروونى حەز لە چى دەکات و چى پېخۇشە.. هەر بەپىنى ئەو حەزانە پاداشتى بو ئاماده كردوون.. ئاواتى بەرزى ئادەمیزاد ئىيانى ھەمیشەبىي و نەمرىبىي دەي بەھەشت بەو جۆرهىيە (وَهُمْ فِيهَا حَذَلُدُونَ) (البقرة ۲۵).. حەز لەكارنەكردن و حەوانەوهىي بەھەشت ئەوهندە جىنگايىھى كى حەوانەوهىي..

تەنانەت لقى بەرزى درەختى بەھەشت نزم دەكريتەوه تا ھەمووان دەستيان

بىگاتى (فُطُوفُهَا دَائِنَةً) (الحاقة ۲۳)..

كەواتە ئەگەر ويستت بە حەز و ئارەنزووی توڭىز كار بکريت.. پېيش ئەوه توڭىز و ئارەنزووی خەلکى پېشىيل مەكە..

(پیغەمبەر) ئازىزمان (كۈلەن) هەر بەم پېگا ناوازىيە توانى گەورەترين پووداوى خوين رىشتن له نىيوان تىرەكانى عمرەب لادا ئەمە چۈن بۇ؟..

لە كاتىكدا عمرەب ويستيان (كەعبە) تىڭ بەدن و سەرلەنۈي تازەي بکەنەوه كاتى اىي بۇونەوه ويستيان بەرده پەشەكە بخەنەوه شوپى خۆى.. لىرەدا مشتومەن دروست بو ھەر تىرەيەك دەيويست خۇى شەرەفى ھەنگىرنى ئەو بەردهى دەست بکەنەوت!..

هه‌موده‌ستیان دایه شمشیر له‌یه‌کتری!!.. که‌س هیوای نه‌ما و هه‌موو چاوه‌پوانی
ده‌ست دانه ئیخه‌ی یه‌کتری بwoo!.. له‌کاته‌دا پیر و به‌سالاچووه‌کانیان ناهیلن و
پریار ده‌ده‌کهن که کی سبه‌ینی یه‌که‌مین که‌س بیت و بیتنه ناوکه‌عبه‌وه ئه‌وه با
ناوبژیوانمان بیت.. به‌لئی هه‌موو له‌سهر ئه‌مه پیک که‌وتن و (محمد الامین) یه‌که‌م
که‌س له‌که‌عبه‌دا بینرا و هه‌مو ووتیان (نعم الحکم الامین)..

(محمد) ورد بوویه‌وه سه‌یر ده‌کات هه‌موو تیره‌یه‌ک ئه‌وپه‌پری حمز ده‌کات که ئه‌وه
هه‌ستی بهوکاره!..

ئه‌م حمزه‌ش له‌قولایی ده‌روونیاندا جیگیربووه.. و به‌بی هینانه‌دی حمزی
هه‌ریه‌که‌یان ئاگری ناکوکی ناکوژیت‌وه!.. (پیغه‌مبه‌ر) به‌وردیبینی خۆی بۆی
ده‌رکه‌وت که ده‌بیت هر هه‌موویان له‌م ریزه‌دا به‌شدار بن!.. ده‌بیت حمزی
هه‌موویان بیت‌هه دی!..

بۆیه هه‌ستا و عه‌باکه‌ی خۆی داخست و فه‌رمووی به‌رده‌که بخنه سه‌ری پاشان
پریاری دال‌هه‌ر تیره‌یه‌ک پیاویک بیت و ده‌ستی بدهنی و به‌یه‌که‌وه به‌رزی بکه‌نه‌وه..
هه‌ره‌موو تیره‌کان له‌لایان جوان بwoo له‌بهر ئه‌وه شمشیریان خسته‌وه کیلان و
به‌رziان کرده‌وه تا ئاستی شوینه‌که‌ی خۆی ئه‌وجا (پیغه‌مبه‌ر) مان به‌ده‌ستی
پیروزی خۆی خستیه جیگاکه‌ی خۆی!..

ئه‌گه‌ر بهاتایه و گویی به‌یه‌ک به‌یه‌کی حمزه‌کانیانی نه‌دایه و بیفه‌رمووایه:
قه‌یناکا بادوو تیره‌ی گه‌وره و ناودار له‌باتی هه‌مووان هه‌لئی بگرن!..
له‌وه‌ده‌چی ئوکاته به‌گویی یان بکردايه.. به‌لام ئه‌ی ئایا دلی چه‌ند تیره‌ی
ده‌شکاند و چه‌ند دلی له‌کیس چوو?..

من وا ده‌زانم ئه‌م به‌سه‌رهاته‌ی پیشوا له‌م‌هیدانی ده‌روونناسیدا قوتاچانه‌یه بـو
مان که فیرمان ده‌کات تا بـو‌مان بکریت دلی هه‌موو لایه‌ک راگیر بکه‌ین و نه‌یان
شکینین.. زوربـه‌ی خـلکـی بهـتاـیـبـهـتـ بـانـگـ کـهـرـانـیـ پـیـگـایـ ئـیـسـلاـمـ.. ئـهـمـ پـیـکـاـ
مسـوـگـهـرـ سـهـرـکـهـوـتوـوهـیـ (پـیـغـهـمـبـهـرـ)ـیـانـ وـازـلـیـهـینـاـوـهـ وـکـمـ جـارـ نـهـبـیـتـ کـارـیـ
پـیـنـاـکـهـنـ!ـ سـهـیرـ دـهـکـهـیـتـ زـورـ جـارـ فـهـرـمـانـ وـ ئـیـشـ وـ کـارـدـهـکـهـنـ بـهـ حـمـزـ وـ ئـارـهـزـوـوـیـ

خۆیان!.. بەبى ئەوهى گوئى بىدەنە حەز و ئارەزووى قوتاپىيە کانىيان و خەلکى!..
كەچى لەگەل ئەوهەشدا دەيسەپىنن بەسەرياندا و دەبى جىبەجىبى بىكەن!..
داخىم هەر ئەوهى ئەگەر قوتاپىيە كى ئىرېلى ئەم فەرمانە چاك نىيە! خىرا
ما مۇستاكە ئەلى لەسەرەرە تۆوه و ئىرەتىرىيانلى كەدۇتەوه!!.. ئىتەن زازانى
ئەوه زىياتر قوتاپىيە كە زويىتر دەكتات! چونكە پۇوبەپۇو پىنى دەلى بەزۇبانى حال-
تۇ رېير نىت!!.

ھەر لەبەر ئەم ھۆيەشە دەبىينىن زۇربەي لايەنەكان سکالاڭى ئەوهەيانە كە پادەيى
گۈيرايەلى كەم بۇتەوە مەگەر لەبەر پۇوبەگىرى يان لەبەر پۇوبامايى بەگۈيىيان بىكەن..
كەچى (پىيغەمبەر) ئى خوا بۇ ھەندى فەرمانى كەورە سەرەستى دەختە دەستى
موسۇمانەكان و خۆى كەسىكى تايىبەتى دەست نىشان دەكرد.. يان لەزۇر كاتدا
قسەي قوتاپىيە كى خۆى وەردەگىرت و قسەكەي خۆى واز اىيىدەھىننا وەك شوينى
جهنگى بەدرو منىدا!.. بەلام ئەمۇق داخەكەم لەناو خەنەق ناوهندى ئىسلامىدا ھەر
(كفرە) قوتاپىيە پەختە لەپەيار و ھەلۋىستە كانى لە خۆى كەورە تەركان بىگىت!!..
كەواتە باگۇى بىدەينە حەزرو ويسىتى خەلکى و مەرج نىيە حەزى من و تو حەزى
ئىسلام بىت و بەس، عومەرى كورى خەتاب بەسەر كەردىيە كى دادىپەرەرە ناوازە
ناوى دەركىدبوو لە مىشۇودا! لەبەرچى؟ لەبەر زۇر ھۆ بەلام يەكى لە و ھۆيەيانە
ئەوهەبۇو كە بەحەز و ئارەزووى گەلان دەجولايەوە نەك حەز و ئارەزووى خۆى لەبەر
ئەوه ئەو گەلانەش بەحەز و ئارەزووى ئەم رەفتاريان دەكرد.. كاتى سوپای ئىسلام
كوردىستانى لەچنگى فارسە كىسراوىيە ئاگىر پەرسەتكان بىزگار كرد نامەيان بۇ
(عومەر) نۇوسى: كە گەشتۈوينەتە گەلىكى ئاواو ئاوا.. زۇر بەجەرك و دېن!..
عومەر فەرمۇوى: خانوھ قۇرىنە كانىيان نېپوخىنن و ئاگىرە كانىيان مەكۈشىنەوە
بەنەرم و نىيانى كارىيان لەگەل بىكەن!.. كوردىش ئەمەيان لە سوپاي ئىسلام بىنى
(بەخۇشىيەوە) رۇناكى ئىسلاميان لەدله كانىياندا ھەلكرد و ئاگىرە كانىيان خاموش
كىد!..

یاخود کاتی که ناوچه فارس نشینه کان پزگارکرا پیویستی ده کرد سه رؤکیکی موسلمان حومیان بکات بویه بیری کرده و که باشت وایه و فارسه کان وا حمز ده کهن که عره بیک تا دوینی شیرده ستی خویان بورو ئه مرو پادشايان نه بی بویه فرموموی: باله خویان و لهزبان و نهزادی خویان بکه مه سه رؤکیان!.. بویه فرمانیدا به سهر (سه لمانی فارسی) دا ئه و حومرانی ناوچه فارس بیت له مه دائین!.. بویه فارسه کان زور دلخوش بون بینی له دهست چونی (ئیمبراتوریه ته کهیان) ساریز بویه و زیاتر هاند هریان بورو بو هاتنه ناو ئیسلام!.. ئگه بـ حـمـزـيـ خـوـيـ بـكـرـدـايـهـ دـهـيـوـوتـ: يـانـيـ چـيـ؟ـ وـيـسـتـ وـ حـمـزـيـ ئـهـوـانـيـ چـيـ ئـهـوـانـ ئـشـيرـ دـهـسـتـهـ وـ تـيـكـ شـكـاـونـ قـسـهـقـسـهـيـ ئـيـسـلاـمـهـ وـ سـوـپـاـيـ ئـيـسـلاـمـ!..ـ هـرـوـهـكـ منـ وـ تـوـ حـمـزـمانـ هـهـيـهـ..ـ خـلـكـيـشـ هـهـبـهـ وـ شـيـوهـيـهـ حـمـزـيانـ هـهـيـهـ..ـ تـوـ حـمـزـ دـهـكـهـيـتـ دـاـواـکـارـيـ وـ فـهـرـمـانـ وـ پـيـشـنـيـارـهـ کـانـتـ پـشـتـ گـوـيـ نـهـ خـرـيـتـ وـ کـهـسـ لـيـيـ دـهـرـنـهـ چـيـتـ..ـ دـهـيـ هـهـ بـهـ وـ جـوـرـهـشـ خـلـكـيـ ھـهـمانـ حـمـزـيانـ هـهـيـهـ وـ وـكـ تـوـ!..ـ بوـيـهـ (پـيـغـهـمـبـرـ)ـيـ ئـيـسـلاـمـ لـهـمـ بـارـهـيـهـ وـ پـيـمانـ دـهـ فـرـمـويـتـ: (لاـ يـؤـمـنـ اـحـدـكـمـ حـتـىـ يـحـبـ لـاـخـيـهـ ماـ يـحـبـ لـنـفـسـهـ)ـ وـاتـهـ: ئـيـمانـ تـهـواـتـانـ نـهـيـناـوـهـ هـمـتـاـ ئـهـوـهـيـ بـوـ خـوـتـانـ پـيـتـانـ خـوـشـهـ بـوـ بـراـكـهـشـتـانـ پـيـتـانـ خـوـشـ نـهـ بـيـتـ!..ـ

تـوـسـهـرـتـ دـيـشـيـ!ـ چـهـنـدـتـ پـيـخـوـشـهـ يـهـکـيـ پـيـتـ بـلـيـ: ئـهـوـهـ چـيـتـ ئـهـلـيـيـ نـهـخـوـشـيـتـ؟ـ خـوانـهـکـاتـ هـيـجـ نـيـهـ (انـ شـاءـ اللهـ)ـ چـاكـ ئـهـبـيـتـهـوـهـ..ـ دـهـيـ تـوـشـ هـهـبـهـ وـ چـهـشـنـهـبـهـ لـهـگـهـلـ خـلـكـ وـ وـكـ (پـيـغـهـمـبـرـ)ـهـکـهـتـ بـلـيـ:ـ (طـهـورـ إـنـ شـاءـ اللهـ)ـ روـاهـ الـبـخارـيـ.ـ کـهـوـاتـهـ تـاـکـهـ رـيـگـاـيـ سـهـرـکـهـ وـ تـنـ ئـهـوـهـيـ کـهـبـزـانـيـتـ بـهـرامـبـهـرـهـکـهـتـ چـيـ پـيـخـوـشـهـ وـابـکـهـ بوـيـ..ـ

نـوـرـبـهـيـ مـامـوـسـتـاـکـانـيـ قـوـتـابـخـانـهـکـانـ ئـهـمـ لـاـيـهـنـهـيـانـ بـهـرـداـوـهـ!ـ وـاتـهـ: دـهـيـانـهـوـيـتـ قـوـتـابـيـ سـهـعـيـ بـکـاتـ وـ بـرـيـکـ وـ پـيـکـ وـ شـيرـ بـيـتـ وـ ئـهـمـ چـيـ دـهـوـيـ خـيـراـ بـوـيـ بـيـتـهـدـيـ!..ـ کـهـ چـيـ جـارـيـ لـهـ جـارـانـ بـيـتـاـکـاتـهـوـهـ کـهـ حـمـزـ وـيـسـتـيـکـيـ قـوـتـابـيـ بـيـنـيـتـهـ دـيـ وـهـکـ..ـ تـاقـيـکـرـدـنـهـوـهـ دـوـاـخـسـتـنـ وـهـ نـمـرـهـ پـيـدانـ وـ پـرـسـيـارـ ئـامـانـ کـرـدنـ!..ـ

بهشی دوووم

شەشەم / چى بىكەيت كە خەلگى ھەر لەھۇيدا خۆشيان بۇيىت؟

سەرەم گرتبوو.. لەپىزدا بۇوم بۇ ئەوهى سەرەم بىيىت و بىگەمە تەلەفونە كشتىيەكە و تەلەفۇنى بىكەم.. وا سەرنجىم دەدا كە كابراى سەر تەلەفۇن كۈپىنگى كەنجى مشەوهش و بىي تاقەت و وەرس دىيار بۇو لەكارەكەيدا..
بەم دەس و نەو دەس بەردەواام زەرف دەكىشى.. پول پىادەنى باقى دەداتەوه.. دەنگەكانى دەگەياندە يەك. بەكورتىيەكەي وەك زنجىرەيەكى خالى كارى دووبارەي چۈن يەكى دەكردەوه.. واي لىيھاتبۇو خەوه نۇوچكەو بايويشىك بەدواي يەكدا سەريان تى كىرىدبوو..

لەدلى خۆمدا ووتى: باكارىيەك بىكەم خۆم خۆشەويىست بىكەم لەلاي ئەم لاوددا.. بىڭومان ئەگەر بىمهۋىت خۆم خۆشەويىست بىكەم لەلاي.. پىيۆيىستە و تىيەكى نەرم و جوان و خۆشى پىي بللىم بە ئەو! نەك بەخۆم!!.. لەخۆم پرسى: باشە چ شتىكى واي تىدايىه دەبىينىت كە شايەنى ئەوه بىيىت سەرسامى خۆمى بەرامبەر دەربىرم؟.. وەلەمى ئەم پرسىيارە ھەندى جار نۇر ئاپەحەت و گرانە.. بەتايبەت لەگەل نەناسدا.. بەلام لەوكاتەي مندا بەتايبەتى نۇر ئاسان بۇو.. كوتۇپر تىببىنى شتىكىم كىردىيادا كە هەقى خۆى بۇو سەرسامى خۆمى بەرامبەر دەربىرم؟!!..
لەوكاتەدا كە گەنچەكە خەريكى كىشانەي زەرفەكەي من بۇو.. منىش بەشىوھەيەكى پاك و دلسۈزانە پىيم ووت: چەند ئاواتە خوازم كە قىزىكى ئاوا رەشى خەلۇزى بىرقەدارم بېبايە وەك ئەم قەزە جوانەتى تو!..
گەنچەكە بەئىمچە تىكچۇونىكەوە سەرىي ھەلپىرى.. دەمۇچا و پۇوى وەك گول گەش بۇويەوە.. بەشەرمىكەوە ووتى: ئەوه بەپاستتە؟ بىرقە جوانىيەكەي جارانى نەماوه، منىش دووپاتم كردەوە كە نەخىر ئىيىستاش ھەر جوانە بەپاستى جىڭكاي سەرنجە كە بەجۇرى دلخۇش بۇو.. چۈن دلخۇشىكە؟ ووتى:
زۇر كەس ئاوا وەك تو پىيىشتەر سەرسامى خۆيان دەربىريوھ بەرامبەر قىزم!..

من ده تو انم بارمته‌تان پی بدهم که لهوه ده‌چی ئەم گەنجه لهپاش نیوھرۇی ئەو پۇزەدا کە رۇشتۇتەوە بۇ مال خەریک بۇوه بىغىت و بال بىرىت!.. ھەروەھا دەچمە بارمته‌ئى ئەوهى کە ھەركە گەيشتۇتەوە مال خىرا چى لەنىوان من و ئەودا پۇوىداوە كەھەمۇوى بۇ خىزانەكەي گىراوەتەوە!..

دیسان دەچمە بارمته‌ئى ئەوهى کە ھەرسەيرى ئاوىنەئى كردۇھ بەخۇى وتۇوھ:

پاسته بەلى بەپاستى قىزىكى جوانە!..

لەوانىھ لىيم بېرسىت کە ئايا چىم دەست كەوت لەم كارەمدا؟ يان دەبىت چىم دەست بکەويىت؟ كەواتە خۆت وادابنى کە بچىتە قالبىكى خۆپەرسىتى پىس کە ھىچ خۆشى و كامەرانىھ بەخەلکى نەبەخشىت ھەتا لهپاداشتىدا دەست كەوت و سوپاست بۇ نەيەتەوە!!!..

يان وادابنى كە خۆت دابخە و بەسەر يەكدا قەپاتى بکە ھەر وەك مىوهى گۈزىلکە بىيىگە لەتالى ھىچ قازانجىكى ترى نىيە! جا ئەوكاتە تو شاياني ھەمۇ رەنچەرۇيى و تىك شكانىيىكى لە ژياندا!..

بەلى من شتىكىم دەست كەوت و بەبى ئەوهى لەپىيەدا پارەم تىابچىت يان خۆم نارەحەت بکەم.. ئەوەم دەست كەوت کە ھەست بکەم بەوهى كە من شتىكىم بەم كورە لاوه بەخشىوھ.. ئەمەش بەبى ئەوهى ناچارى بکەم كەلە پاداشتىدا شتىكىم پى بىدات..

وە بىيگومان ئەمەش ھەستىكە كە رازىت دەكتات و لەپىرتدا دەمىننەتەوە بۇ ماوهىكى دوور و درېئىز!.. يەك پىتكا ھېيە كە زۇر كىرنىڭ و بەپىزە لەمەلس و كەوتدا لەگەل خەلکىدا ئەگەر بە جوانى كارى پى بکەيت ھەركىز ناكەويتە ناو گىرو گرفتەوە و توش نابىيت، ئەويش ئەوهىيە: وابكە لەپەرامبەرهەكت كە ھەست بەگىرنىگى خۆى بکات. ھەر لەسەر دەمە كۆن و دېرىنەكانەوە فەيلەسۇف و عاقىل مەندان ويسىتۈۋىيانە و گەپاون بەدواى بىنەماكانى پەيوەندىيە ئادەمىزادىھە كان.. لەو گەرانە دوورو درېئەيەندا گەشتۈنەتە يەك پىتكە چارە كە لەپىتكا يە چاكتىنې!.. كە ئەو پىتكا يە (زەرددەشت) فېرى مەجوسىيەكانى وولاتى فارسى كردۇوھ سى هزار

سال پیش نیستا.. و پیش بیست و چوارده سده لهمهوبه (کونفوشیوس) ئاموزگاری چینیه کانی پیکردووه.. وه (لارقی) له دوئی (هان) خستویه تییه ده می قوتابییه تائییه کانی.. وه (۵۰۰) سال پیش له دایک بوونی مه سیح (بوذا) له قهراغی (چانجن) مژدهی پیداوه.. وله کتیبی هندوکه کاندا هاتووه له پیش هزار سال وله بر له (بوذا)..

وه (عیسی) (سده لامی خوای ایبی) له گردولکه به ردییه کانی خاکی (یه هوza) وه پیش (۱۹) سده له مهوبه هاواری بُ کردووه.. به لکوو هممو (پیغه مبه) یک بانگی گله کهی بُ کردووه و هممو عاقل مهندیک له سه رده می خویدا داوای کردووه له خه لکه که.. که:

(ئوهی بُ خوت پیت خوش بُ برآکه يشت با پیت خوش بیت)! (۱۰)
تۇ دەته ويىت خەلکى بە چاکت بىزانن. ھروهك دەته ويىت نرخ و پىزىت بُ دابىنин..
وە تامەزىرى ئوهى كە له دنیا بچکۈلە كە تدا شت بە دەست و گېنگ بیت.. كە چى
گوئى نادەيىتە خۆپىرنە پىشەوەيە كى ھەرزان و تەنانەت (پەپە و لالا يەكى)
نادلسۆزانەش بُ كەس ناكەيت!..

كە چى لەگەن ئەوهىدا دەته ويىت پىزىكى لە رادە بە دەرو دلسۆزانەت بگىريت!
يان دەته ويىت دۆست و ھاۋپىكانت (ھەروهك شواب) دەلىت: لە پىزىگىر تىدا
زىادەپەوي بىهن و لە پىاھەلدا تىدا بُ بېچن!.. ھەرھە مۇومان حەزمان لە مەھىيە!
دەي كەواتە: با وا ز بىيىن و ئەم پىكە ئالتۇنیيە جىبىھە جى بىكەين كە دەلىت:
بىدەين بە خەلکى ئوهى حەز دەكەيت بىماندىرىتى!!..
چۈن؟ وە چ كاتىك؟..

وە لام: ھەمۆوكاتىك و لەھەمۆوشۇيىنەك!!..
جارىك پۇيىشتىم بُ كۆمپانىيائى (راديوسىتى) پىش چونە ژۇورەوەم لە فەرمانبەرى
پرسكە كەم پرسى: كە ژمارەي ژۇورە كەي (ھنرى سوفىن) چەندە؟..
فەرمان بەرهكە كە كلىتەيەكى رەسمى سپۇرتى لە سەردا بىوو.. ويسىتى كەمى خۆى
ھەلبىنى كە بلى نۇر پىسپۇرم لە كارم دا بۇيە نۇر بە جوانى و بە رۇوتى وەلامى

دامه‌وه: ئاه.. هنرى سوفين.. ماوه‌يەك وەستا نھۆمى (۸۱) ماوه‌يەكى تروەستا
ئۇورى ژمارە (۱۸۱۶)!..

(۱۰) لېزهدا مۇۋۇلە وەسەرى سۈرۈدەمىنى كە (دىلى كارىنجى ئەو فەرمودە زۇر
باو و ناسراوهى (پىغەمبەر)ى مۇۋقايىتى محمد المصطفى ئى نە بىستوھىان خۆى
لى كەر كردۇوه كە دەفەرمۇيت ((لا يؤمن أحدكم حتى يحب لأخيه ما يُحِبُّ لنفسه)
(متقى علیه)

پىش ئەوهى لە ئاسان سۈرەكە دا (مىصدە) سەركەوم كەمى وەستام و گەپامەوه
بۇلايى و پىيم ووت ئەمەويت پىرۇزبایى لە جەناباتان بىكم لەسەر ئەو توانايى و
لىھاتووچىيەتان كەوەلامى پرسىارەكەت پىداخەوه.. بەراسلى وەلامەكەت زۇر ورد و
بۇون و ئاشكارابۇو.. وە هونەرمەندىكى لىھاتوو ئەمە ناتوانى.. لەبەر ئەمە تو
شاياني ھەموو پىرۇزبایيەكىت!..

گەنجه كە لە خۆشياندا ئارامى لىپراو بەدەم بۇويەكى كەشەوه (بۇي باس كىردىم
كەئەوساتە بىيىدەنگىيانە مەبەستم چىبووه! وە بۇچى ووشەكانى ئاوا بچىرىچەر
دەرىپى!..

بەم ھەلنان و پياھەلدانە وام لى كىردىبوو لە خۆشياندا نەرمە كۆكەى دەكىردى و
بۇينباخەكەى رېك و پىك دەكىردى!.. لەوكاتەدا كە بۇقاتى ھەژىدەھەم سەرەتكەوتە
ھەستم كرد كەھەندى ھاوكارىم كردۇوه لەبلاو كردنەوهى ھەست كىردى
بەبەختەوەرى مۇۋقايىتى!..

خۆناشى چاوهپوان بکەيت تادەبىتە بالوئىزى (سفير) فرنسا.. ئەوكاتە بتەوى
ھەستى بەجىيەجى كىردى ئەم فەلسەفە، بەسۈوودە.. نەخىر.. نەخىر.. بەلكو تو
دەتوانىت لەگەل ھەموو كەسدا و ھەموو پۇزىك كارى پى بکەيت و بەرھەمى
چاكىشى بېيىت!..

بۇ نەعونە تو حەزىت لە (پەتاتەي سورەوەكراوه) كە چى شاگىرى چىشتىخانەكە
(شلهى پەتاتەي خستە بەرەستت!.. توش بەنەرمىيەكەوە پىيى بلى: (ببورە سەرت

دەیه‌شىئىم و هەراسانت دەكەم.. بەلام من پەتاتھى سورەوکراو بەرىگاي فەرنىسى حەز اى دەكەم)..

بىّگومان ئەويش وەلامت دەداتەوه: (بەپىچەوانەوه بەرىز.. هىچ ئەزىيەت و ئازارى تىيدا نىيە بەسەرچاوا) زۆر بەپىخۇشحالىيەوه بۆت دەكۈپىت.. چونكە توپىزت پېددىا!!

ئەم جۇرە پىستانە وەك: (بىبورە نارەحەتم كردى) يان (ئايىا دەتوانم) يان (ئايىا دەفرمۇویت) يان (پىگام دەدەيت) يان (من زۆر سوپااست دەكەم). هتد.. بەپاستى كارى ئەفسۇناوى خۇيان دەكەنە سەردىل و دەررونى خەلکى.. هەروەك بۇن و گىزىن بۇ رىيانى بۇزىانەيەك كە هەر دەم دويىنى دەسۈپىتەوه و دووبارە دىتەوه و ئادەمىزاز بىتاقەت و خاو دەكاتەوه.. ئەم ووشانە گۇپۇ تىينى هەمىشەيى پى دەدەنەوه..

ئايىا رۇمانەكەي (ھول كىن) هىچ كاميانىت خويىندۇتەوه؟ بىّگومان ملىونەها كەسى لەزمارە نەھاتۇ خويىندۇويانەتەوه.. ئەم (ھولە) كورە ئاسن گەرېك بۇوە هەشت سال زىياتر نېخويىندۇووه لە قوتابخانە.. لەگەل ئەوهشىدا دەبىنیت بۇوە بە دەولەمەندىرىن كەس لەگەورەپىاوانى ئەدەب دۆست دا ئەمەش سەركۈزىتەكەيەتى:

(ھول كىن) زۆر حەزى لەھۇنراوهى كورت كردووه و لەبەرى كردووه.. لەبەر ئەوهە هەستاوه بە كۆكىدىنەوهى هۇنراوهكانى شاعيرى بەناوبانگ.. (دانىل جابريل بۇيىستى) و هەمووى لەبەركىردووه.. لەكۈرىك دا هەموويانى بەدەنگ و ئاوازى خۆشى خۆيەوه پىشىكەشى جەماوەر كردووه وەدانەيەك لە تۆماركراوى كورەكەي نارد بۇ (بۇيىستى) و ئەويش نۇد زۆر دلخۇش دەبىت بە ئەو پەرى دلخۇشى!.. دوور نىيە كە لە دلى خۆيدا ووتىيەتى گەنجىك ئەمە راي بىت دەربارەي هونەرەكەم رەنگە نۇر ئىرۇ و وورد بىت!.. بۇيە (بۇيىستى) ئەم كورە ئاسنگەرە بانگ دەكات بۇ لەندەن و دەي كات بە سكىرتىرى خۆى!!

هر ئەم خاله بوبههۆی گۆپینى ژيانى (هول) بەوهى كە بوبههۆی نزىك كەوتنهوهى لەگەورەترين شاعير.. ئىترلەو بۇزە بەدوا لەگەل كەورە پىاوانى ئەدەب و هونەر دا دەثىياو لەگەليان كۆ دەبويھەوھە..

بەتىيەلاؤيان زۆر سوودى وەردەگىرت.. چونكە بەھۆي ھاندان و سورىكىدى ئوانەوه باوهېرىكى بەخۆي پەيدا كىدوو ھىواي سەركەوتنى تىادروست بۇ لەجىهانى ئەدەبدا .. تا ئەوهبۇو توانى پىزەھۆيىكى تايىبەتى لە مەيدانەدا بۇ خۆي دەست بخات كە بوه ھۆي بلندكىرىدەنەوە ناوى!.. تا واي اىھات تەنانەت لەدواي مردىنىشى مالەكەي بۇو بەرۈوگەي گەشتىراران و لەھەمۇولايەكى جىهانەوەسەردانى مالەكەيان دەكرد.. وەپاش خۆي سەرۋەتىيکى واي بەجي ھىشت كە خۆي دەدا لە دوو مليۆن و پىنج سەددۇلار!!..

كى دەزانى لەوەدەچىت ئەگەر ئەم نامەيەي نەناردايە بۇ (پۇستى) وە سەرسامى خۆي بەرامبەر ھونەرەكەي ئەو دەرنېبېرىايە.. ئەوا ھەتا مىدن ھەر ئاسىنگەر دەبۇو!.. بەلى (پۇستى) زۆر بەكەسىيەكى گىرنگ سەيرى خۆي دەكرد.. بەلام ئەمە جىڭكاي سەرسۈرمان نىيە.. ھەرەمۇومان بەگىرنگ سەيرى خۆمان دەكەين نەك گىرنگ بەلكو ھەر زۆر گىرنگ!..

ئايا تۆ لەوپروايداي كە كانزاي تۆ لەكانزاي يابانىيەكان پاك تره؟.. دەگۈنى بىگەرە بىزانە كە يابانى چەند قات خۆي لەتۆ پاك ترو چاك تر دادەنیت!.. تەنانەت يابانى پاك و رەوشت بەرز ئاگرى تۈرەيى لى دەبىتەوە كاتى (سېپى پىستىك) بىيىنى لەگەل كېچە يابانىيەك سەما بىكتا!.. ياخود خوت لە (ھىندۇكى يەك) بەپىشىكەوتوتر دەزانىت؟!.. ئەمە خەيال و بۇچۇونى خوتە ئەگەر نا (ھىندۇكى) خۆي لەتۆ زۇر بەرز تر پادەگۈزىت!..

تەنانەت ئەو خواردنەي كە سېبەرى تۆى بەركەوتتووه فېرى دەدات و ناي خوات!..

يان خوت لە (ئەسکىيمۇي) يىيەكان بەرىزتر دەزانىت؟ ئەم جارە دەلىن تۆ لەسەر ھەلەي! ئايا بىستووته ئەسکىيمۇيى چۈن دەپۋانىتە تۆ! لەناو ئەسکىيمۇييەكاندا

دهسته‌يک همن زور ته مبهل و ته و هزه و بی‌کاره ن و که س کاریان پی‌
نابه‌ستیت‌وه! که چی خویان ناوناوه پیاوه سپییه‌کان!! که ئمهش ئوه ده‌گهیه‌نیت
بچاوی سووک و بی‌نرخانه سه‌یری سپی پیسته‌کان ده‌کهن!!.
بەلی ئەمە دابونه‌ریتی هەموو گەلیک! هەموو گەلیک و اوهست دەکات کەلەمەمو
کەلەکانی تر بەرزتر و پیشکەوت و تووت و دیزین تر و روشنیبىر ترو بەپیزترە! ئائەم
(پۆچوونه‌یه) لەخوشەویستى نىشتماندا كە زۇرىھى شەپو شۇپ و ناكۆكى نىوان
كەلان بەرپا دەکات!!.

دەگەی بەھەركەسی وادەزانى خۆی زور لەتۆ باشتە!! هەرھېچ نەبىت خۆلە
لايەنیکدا لەتۆ باشتە..

كەواتە هېچ چاره‌يەك نىيە كە بەھۆيەوه بتوانى بچىتە ناودلى خەلکىو خۆت
خوشەویست بکەيت لەلایان.. تەنها يەك رېنگا نەبىت!.. ئەويش ئوهى كە واي ئى
بکەيت راستەو خۆ ھەست بکات و بىزانىت كە تۆ دان بەگىنگى و بەپىزنى ئەودا
دەنیت!.. وە ھەست بکات كە ئەو دان پیانانە لەھەموو دلىكتەوهى!..

ووته‌ی (ئىمرسۇنت) لەياد بىت كە دەلىت: هەركەسی كە من پىنى دەگەم بەلایەنى
كەمەوه لەيەك شىتا لەمن زىرەك ترە!.. دەى كەواتە من ئالەو لايەنەوه سوودى ئى
وەردەگرم و لىۋەھى فىردىم.. دوو بەسەرهاتت بۇ دەگىنرەمەوه كە هەردووكىيان
واقعىن.. كە دووقوتابى خۆمن ئەم رېنگايانەميان جىبەجىكىد لەكارى پۇذانەيانداو
باشتىرين ئەنجامىشى هەبۈوه:

بەسەرهاتى يەكەميان پالەوانەكەي پىاويڭى ياسايىيە وەخۆى واي بەباش زانى
كەناوى نەبەين.. قەيناكا بابە (سین) بانگى بکەين:

مستر (س) پاش ئەوهى كە پەيوهندى كرد بە پەيمانگا كەمەوه.. ماوهىكى كەم
بەسەريدا تىپەپىبۇو.. خۆيى و خىزانەكەي كەشتىكىيان كرد بۇ (لونج ئىلاند) بۇ
سەردانى هەندى لە خزمەكانىيان هەر كە كەشتە ئەوى.. يەكسەر چوونە سەردانى
پورىڭى پىرى خىزانەكەي پاش كەمى خىزانەكەي بەتەنها لەمال دەرچوو بۇ
سەردانى چەند مائىك..

مستر (س) و زنه به سالاچووه که له مالدا مانه‌وه.. بهلی همرده بوايه مستر (س)
پاش ماوه و نهنجامي به سرهاتي جي به جي کردنی پیگای ناشکرا کردنی پیزنو
گرنگی خه لکی له لای خویاندا.. بؤ قوتابییه کان له پولدا باس بکردایه.. بؤیه دهست
به جي بیزی کرده‌وه له گهله (دایپره‌دا) جي به جي بکات..

مستر (س) سهيریکی ماله‌که‌ی کرد و چاويکی بهوردي به ماله‌که‌دا گیزراو ئه‌م لاو
ئه‌ولای کرد.. تا شتیکی واى بکه‌ويت‌ه بەرچاو که‌شایان بیت ئه‌م سه‌رسوپمانی
خوی بهرامبهر ده‌بریت و گرنگی ئه‌م زنه‌ی پی ناشکرا بکات!..
بؤیه پاش که‌منی پرسیاری کرد له زنه‌که: ئایا ئه‌م خانووه له سالی (۱۸۹۰) دا
دروست نه‌کراوه؟ دایپره و‌لامی دایمه‌وه: بهلی بی‌که‌م و زیاد له موساله‌دا دروست
کراوه!..

مستر (س) ووتی: پوري گیان ئه‌م خانووه پیک و پیکه خانووه‌که‌ی خۆمامن بیر
ده‌خاته‌وه که تییدا له دایك بعوم.. به‌راستی جوان و رازاوه‌یه.. زور مه‌حکم و
به‌هیزه.. زور فراوان و به‌ربلاوه.. ژوره‌کانی زورن..
بۇنگبەتی ئه‌م بؤ خه لکی گوی نادهن بهم جوړه خانوانه و بهم نه‌خشنه جوانه
خانوو ناکەن!..

دایپره‌ش له‌که‌لما ووتی: ئه‌ی چې پوله همروایه که‌نجي ئه‌م بوزه گوی نادهن
خانووی قەشەنگ ئه‌وهی ئه‌وان ده‌يانه‌ويت ده‌سته‌یهک خانو(شقه)ی تەنگه‌لآن و بى
ھەوشەو سه‌لاجھیه‌کی کاره‌بایی و ئۆتۆمبیلیک که‌بەیانی تائیواره که‌شخه‌ی پیوه
بکەن!..

پاشان به‌دهنگیکی گپو غەمناکه‌وه يادگاری يه خوشەکانی دەھینایه‌وه يادى
خویى و دەبیووت: ئه‌م خانووه کاتى خوی لە سەر خوشەویستى بنیات نراوه..
خەونى چەند ساله‌ی من و میزدەکم بعو.. چەند سالیک لە خەيال‌مان پیوه ده‌کرد
پیش ئه‌وهی دروستى بکەين.. خۇ ئەندازیار و شتمان بؤ نه‌گرت.. به‌لکوو
ھەربەخۆمان هەردووكمان نەخشەکەيمان داپشت.. پاشان هەستا و مستر (س) ی
له‌گهله خوی برد بعو بؤ ئه‌وهی دەرمالى خانووه‌که‌ی پی پیشان بدت.. پاشان بؤی

باس کرد که چون وەفادارو پاریزه‌رم بۇ ئەو يادگارىيە جوانانەي مىرده‌کەم كەله‌گەرانەوەمان لەمۇلۇغان بۇي دەكريم!.. هەر لە دەفرى ستىل و زىعۇو تابلوى ئىتالىن و پەرده‌ئاوريشمى كە بۇۋانىيەك بۇوه بەكۆشكە مەزنەكانى فەرەنسا وە هەلۋاسراوه!..

مستر(س) دەلىت: كاتى لەگەران بۇويىنەوە بەناو حەوشە و بالىنى مالەكەدا (داپىرە) پىشىم كەوت و بىرىدى بۇ ناو باخچەپازاواهەكەيان كە كەراجەكەشيان هەر لەوي بۇو.. لەوي ئۆتۈمبىلىك بەدى كرد كە مۆدىل (باكارە) زەلەكان بۇو.. كەوا دىيار بۇو زۇر تازە بۇو دەستى بۇ نەبرابۇو!.. پورى بە شىوازىيەكى نەرم و لەسەر خۇ پۇوى تى كىرم و پىتى ووتى: مىرده‌کەم ماوهەيەك پىش ئەوهى كۆچى دوايى بىكەت.. ئەم ئۆتۈمبىلەي بۇ كېرىيۇم!.. وەلەو كاتەوهى كە كۆچى كەدووھە من پىنم نەخستتە ناوى.

تۇش ئەي مستر(س) بەراسلىي پىزى شتى جوانىت لەلايە و ئەوشستانەي يادگارى خۇشەويىستەن تۇ نەخيان دەزانىيت دەي ئەم ئۆتۈمبىلە پىش كەش بىت.. بە تۇ.. وە بۇ تۇ بىت لەگەل جوانلىقىن و پازاواه ترىين سللاودا!..

ئەم دىارييە كوتۈپىرنىيە وەك لەبان بەرم بەنه‌وە وابۇو بۇيە ووتى: ئاخىر چۇن پورى كىان؟!.. لەگەل ئەپەپىرى پىزىمدا بۇ دىيارى يەكەت.. بەلام ناتوانىم وەرى بىگرم.. من خزمىيەكى نزىكىت نىيم!.. وە تۇ خزم و كەسى نزىكىت زۇن.. بەئاواتەوەن ئەم ئۆتۈمبىلەيان دەست بکەويت..

(پىرەنەن) هاوارى لى بەرز بويەوە وەك بى نەخىيەك بۇ خزمەكانى: خزم! بەلى من خزم دارم بەلام هەموو خەفتىكىيان ئەوهەيە كەى بى بىرم و ئۆتۈمبىلەكەم بېھەن! هەى نەيخۇن تالە!..

پاشان پىيم ووت: دەي باشە كەرناتەويت بىدەيت بەكەسيان بۇ نايفرۇشىت؟!.. جارىيەكى تر هاوارى كرد ووتى: بىغۇشىم؟.. ئايا حەز دەكەيت بىغۇشىم؟.. يان ئايا تۇ وا گومان دەبەيت كە دەلم بىرواي دەدات كەنەناس سوارى ئەم ئۆتۈمبىلە بىن و بەبەرچاومەوە بىن و بىرقۇن؟.. ئەم ئۆتۈمبىلە مىرده‌کەم بۇمنى

کریوه(من).. منیش ئهی مسـتر(س) پـیش کـهشی تـؤی دـهکـم چـونـکـه وـادـیـارـه تـؤـ دـیـارـی وـ یـادـگـارـی باـش دـهـپـارـیـزـی وـ نـرـخـیـان دـهـزاـنـیـت وـ لـهـلـات بـهـرـیـزـن.. منـیـش بـهـهـرـهـوـیـهـک بـوـو وـیـسـتم وـهـرـی نـهـگـرم وـ خـوـمـی لـی قـوـتـارـبـکـم بـهـلـام چـارـنـهـبـوـو وـهـرم گـرـت.. چـونـکـه لـهـوـهـدـه تـرـسـام هـهـسـتـی بـرـینـدـارـبـیـت.. ئـهـم پـیـرـهـژـنـه خـاـوـهـنـی خـانـوـوـیـهـکـی فـراـوـانـی گـهـوـرـه بـوـو.. کـه پـرـبـوـو لـهـیـادـگـارـی خـوـشـهـوـیـسـتـه لـه دـنـیـا دـهـرـچـوـوـهـکـهـی.. هـمـئـه زـوـر بـهـپـرـوـشـهـوـه بـوـو بـوـپـیـزـگـرـتـنـی وـ نـرـخـ پـیـدـانـی وـ دـانـ نـانـ بـهـگـرـنـگـی لـهـلـای خـوـیـدـا..

چـونـکـه ئـهـم پـیـرـهـژـنـه کـه ئـیـسـتا دـهـم وـ چـاوـی چـرـچـ بـوـوـه وـ کـهـسـ لـای لـی نـاـکـاتـهـوـه.. پـیـرـانـیـکـ بـوـوـه کـه کـچـیـکـی شـقـخـ وـ شـهـنـگـ وـ نـازـدـارـی مـالـی باـوـکـی بـوـوـه وـ چـهـنـدـانـ لـاوـو گـهـنـجـی ئـهـو سـهـرـدـهـمـه حـهـیـرـانـی بـوـوـنـ وـ سـهـرـنـجـی هـمـوـوـیـانـی بـوـلـای خـوـی رـاـدـهـکـیـشـا.. وـهـئـهـم لـهـگـهـلـ مـیـرـدـه سـپـورـتـهـکـهـیدـا ئـهـم خـانـوـوـه گـهـوـرـهـو خـوـشـهـیـان درـوـسـتـ کـرـدـوـوـه وـ بـوـتـه هـوـی وـوـزـهـو گـهـرـمـای خـوـشـهـوـیـسـتـی بـوـ هـهـرـدـوـوـکـیـان.. وـه پـیـکـهـوـه تـیـاـیـدا هـمـوـوـ شـتـیـکـی سـهـنـگـیـنـ وـ کـهـمـ بـاـوـوـبـهـنـرـخـیـان لـهـوـلـاتـهـ ئـهـوـرـوـپـیـیـهـکـانـهـوـه بـوـ هـیـنـاـوـه..

بـهـلـامـ کـاتـیـ خـهـزـانـیـ تـهـمـنـ سـهـرـیـ لـیـ دـهـدـات.. گـهـلـاـپـیـزـانـیـ جـوـانـیـ وـ بـهـنـازـیـ وـ خـوـشـهـوـیـسـتـهـکـهـی دـهـبـیـنـیـتـ بـهـچـاوـ.. ئـیـتـرـ نـاـچـارـهـ دـهـرـدـیـ سـهـرـیـ وـ نـاـخـوـشـیـ (تـهـنـیـاـیـیـ) قـبـولـ بـکـاتـ.. بـوـیـهـ وـایـ لـیـهـاتـوـوـه بـهـپـرـوـشـهـوـهـیـ بـوـچـیـ؟.

بـوـئـهـوـهـیـ کـهـ جـارـیـکـیـ تـرـوـ سـهـرـلـهـنـوـیـ کـهـسـیـ وـاـ دـهـرـکـهـوـیـتـ لـیـ کـهـ پـیـزوـ نـرـخـیـ جـارـانـیـ پـیـ بـدـاـتـهـوـه وـ هـهـسـتـ بـهـکـهـسـایـهـتـیـ خـوـیـ بـکـاتـ وـ پـیـزـیـ تـهـوـاـوـیـ لـیـ بـکـرـیـتـ.. ئـهـوـهـتـا ئـیـسـتا هـمـ کـهـرـ کـهـیـ کـهـوـتـ لـهـ وـ کـهـسـهـیـ کـهـمـ پـیـزوـ نـرـخـیـ دـهـسـتـ بـخـاتـهـوـه وـ دـلـیـ خـوـشـ بـکـاتـهـوـه ئـیـتـرـ بـاـبـهـیـادـ خـسـتـنـهـوـهـیـهـکـیـ کـوـنـهـ یـادـگـارـیـ یـهـ خـوـشـهـکـانـیـشـیـ بـیـتـ.. کـهـ ئـهـوـ کـهـسـهـشـ مـسـترـ(س) بـوـوـ.. بـوـیـهـ زـوـرـ ئـاـسـایـیـهـ وـ کـهـمـیـشـهـ ھـیـشـتـا.. کـهـ دـهـگـهـ بـرـیـ لـهـ وـ ئـوـتـۆـمـبـیـلـیـ (بـاـکـارـهـ) بـهـنـرـخـتـرـیـ لـاـ دـهـسـتـ نـاـکـهـوـیـتـ.. تـابـهـشـایـهـنـیـ مـسـترـ(س)ـیـ بـرـانـیـتـ کـهـ لـهـ پـادـاشـتـ وـ سـوـپـاـسـیدـا ئـهـمـ دـیـارـیـیـهـ بـچـکـوـلـهـیـهـیـ پـیـ بـبـهـخـشـیـتـ..

ئەمە چىرۇكى يەكەم بۇو گۆي بىگە بۇ چىرۇكى دووھم:

(جۇرج ئىستمان) ناسراو بە (كۈداك) داھىنەرى ئەو شريته ناسكەيە كە بەھۆيەوە دەتوانىرىت وىنەي فۇتۆگرافى بىگرىن.. ھەروەھا سەنەمايشى پىيھاتە كايەوە.. وەلەپىگاي ئەم داھىنەنە (اختراع) گرنگەيەوە بۇو بە خاوهنى سەروھتىكى وا كە خۇى دەدالە (۱۰۰) ملىون پىال.. بە جۇرى كە پۇشته پىزى پىاوە دەولەمەندە خاوهن كارەكان..

بەلام لەگەل ئەوهشدا ھەروەك من و تۇ چاوهپوانى ئەوهى دەكىد كە خەلکى
ھەستن بە دەرىپېينى پىزۇ نرخ زانىنى..

چەند سالىك لەمەو بەر(ئىستمان) دەستى كرد بەدروست كەنلى (قوتابخانەيەك بۇ فير بۇونى مۇسىقا بەناوى خۇيىھو كەنلى.. ھەروەھا ھەستا بەدروستكەنلى (ھۆللى كالبۇن) بۇ نمايش كەنلى شانۇگەرى.. وەك يادگارىمك بۇ پاراستنی ناوى كالبۇنى دايىكى..

(جىمس ئادەمسۇن) كەبېرىيۇھەرى كۆمپانىيەكى كەورەى كورسى و گايعىه دروست كەنلى بۇو.. بۇيە زۇر حەزى دەكىد و و ھەولىن دەدا كە دروست كەنلى كورسى و تەختەكارى ئەو (ھۆلە) لەلايەن كۆمپانىيەكى ئەمەوھ بىگىتە ئەستق.. بۇ ئەم مەبەستە پەيوەندى كرد بە ئەو (ئەندازىيارەى) كە ھۆلەكەي (ئىستمانى) درابۇوھ دەست.. داواى لەو ئەندازىيارە كە كاتىكى لە (ئىستمان) بۇ وەرگىت تا چاويىكى بىكەويى پىتى بۇ ئەو مەبەستە..

لەكاتى دىيارى كراودا (ئادەمسۇن) گەيشتە بەرەنگاي نۇوسىنگەكەي (جۇرج ئىستمان) لەۋىدا چاوى كەوت بەئەندازىيارەكە.. لىرەدا ئەندازىيار بەشىوازىكى ترسانىن پىتى ووت: من چاك دەزانم كە تۇ ھەولىن بەدەست ھىننانى كەورە و پې قازانچ دەدەي.. بەلام ئاگادارت دەكەم كە (ئىسمان) سەرى قاڭە و نايپەرژى و ھەروەھا تۈرە توند و تىزىھ.. لەبر ئەوھ (پېنچ) دەقىقە زىاتر لە خزمەتىدا نەمىننەتەوە بەكۈرتى قىسى لەگەل بکە.. (ئادەمسۇن) پەيمانى دايە كە بەسەرچاۋ وادەكەم..

کاتی که (ئاده‌مسقون) و ئندازیاره‌که پیکه‌وه چوونه ژووره‌وه بولای (ئیستمان) (ئاده‌مسقون) سه‌ییری کرد بینی وا به‌پیوه بهر لوتی داشتندوه به‌سەر کۆمەلی و هرەقەی سەرمىزەکەدا.. و پاش لى بۇونه‌وه سەریکى هەلبى بولایان.. ئندازیار پىتى ناساند.. ئا لېرەدا ئاده‌مسقون چاۋىكى خشاند بە ژووره‌کەدا و.. پاشان بەپەلە بۇوی کرده به‌پیوه بھر و ووتى: پیش ھەموو شتىك دەمەويت سەرسامى خۆم دەرپىم بەرانبەر جوانى و چاڭى شت و مەكى تەختەكارىي (اثاثى) ژووره‌کەت..

خۆت دەزانىت من ئىش و كارم تەختەكارى شوينه گەورەكانه.. بەلام لەئىانمدا نەمدىوه کە تەختەكارى زۇر ئابەم چەشەنگ و مۆدىل جوان بىت! .. (ئیستمان) بۇوی وەك گول گەش بۇويەوەو بەپۇويەکى خۆشەوه ووتى: تۆ شتىكت مىنامەوه ياد کە هەر لەپەيشىكم نەمانۇو. تەختەكارىيەکى پازاوه جوان وانىيە؟.. ئەو كاتە جوان و پازاوه بۇو (ئاخ بتدىيايە) كەيمەكم جار دام مەزراڭ.. بەلام ئىستا لەبەر سەرقالىم و نەپەرژانم كەم جار بۇم دەكىرىت چاۋىك بخشىنەوه بەشت و مەكى ژووره‌کەمدا..

(ئاده‌مسقون) ھەستا و دەستى کرد بە هاتتوو چۈركىن بەژووره‌کەدا و دەستى دەدالە تەختە پەنجەرهو دەرگاكەدا و دەيىوت: ئەمە لە بەپۇوي ئىنگلىزى دروست كراوه وانىيە؟..

ھەر بەريقەو باقه جوانەكەي ديارە كە زۇر جواترە لە بەريقە وباقى تەختەي ئىتالى..

(ئیستمان) وەلامى دايەوه، بەلى ئەيچۇن.. بەپۇوي ئىنگلىزەو لەوييە ھىنراوه.. ھاپىي يەكم كە پىسىپۇر لەكارى تەختەدا بەتاپىتى بۇي ھەلبىزاردۇوم.. (ئیستمان) ھەستايەوەو لەگەل (ئاده‌مسقون) دا بەژووره‌کەدا دەگەران باسى ئەمە كاتانەي بۇ دەكىد كە تىايىدا دروستى كردوون و پىكى خستۇون بە چەشە..

کاتى كە لەگەل (ئاده‌مسقون) لاي پەنجەره‌کەدا وەستان و سەيىرى دەرەوەيان دەكىد (ئیستمان) ئامازەي كرد بۇ چەند كۆمەلی دەزگا كە بۇ خىر دروستى

کردوون و لهو ریگه‌یه‌وه ویستوویه‌تی خزمه‌تیک به‌ناده‌می یه‌کان بگه‌یه‌نیت.. و هک (زانکوی پوشتر) و (خسته‌خانه‌ی گشتی) و (نه‌خوشخانه‌ی مندالان).. ئالیردا ئاده‌مسون به گرمی ده‌ستخوشی و سوپاسی کرد له سره‌هه و هله‌لوبیسته خیرخوازیه‌ی ئه‌مهش له پیناوا کەم کردنه‌وه و نه‌هیشتنی ناپه‌حه‌تی و باوکه پوی ئاده‌مییه‌کان..

(ئیستمان) سنوقیکی شوشه‌ی هیناوا کردیه‌وه و ئامیریکی وینه گرتني تىدا ده‌رهینا. كه يەكەم كەس بۇو يەكەم ئامیرى لە پیاویکى ئىنگلىزى كېرىوه.. لىرەدا (ئاده‌سمون) لىنى پرسى لەباره‌ی يەكەمین خالى هەول و تىكۈشانى لە نیوان زۇرانبازى ژياندا.. (ئیستمان) دەستى كرد بەباس کردنى دەست كورتى و نەبۇونى و هەزارى كاتىي مندالى.. و چۈن بىۋەڻەكەي دايىكى سەپەرشتى كاربارى مالھوھى دەكىردى.. ئەميش خەريکى خۇرەنجاندن و كاربۇو لەيەكى لە كۆمپانياكىانى (مسوگەر) كردنى ژيان بەرۇۋانەي (٢٠) قرش.. (ئاده‌سمون) هەر دەم بە پرسىيار كردن بەرەو درېڭىز دان بەقسەكانى دەيىردى.. خۆيىشى بەوردى و ژيرانە و ھىمنى گوئى بۇشل كردۇوه و قسەي پى نەبېرىوه.. بەتاپىبەت كاتى كەباسى تاقىكىردنەوەكانى وینه گرتني بۇ دەكىردى له سەر وەرقەي ناسك (پۆسکارت) و چۈن شەۋپۇۋىزى دەدایه دەم يەك لەپیناوا كاردا بەبى ئەوهى كەبى تاقەتى بۇوي تى بکات.. جىڭ لەھۆش خۇ چۈونىكى كورت نەبىت.. وەباسى ئەوهى بۇ دەكىردى كە چۈن ھەندى شەو ھەر بەجلەكانى خۆيەوه خەوتۇوه ئەمهش لەبەر ئەوهى كە كات نەكۈزىت بە خۆگۈزىنەوه كاتى لەخەوهەستان..

ئەندازىيارەكە (ئاده‌مسون) ئاگادار كرد كە زىاتر لە (٥) دەقىقە نەمىنچىتەوه لەلائى.. كەچى وا (٢) كاژمۇر پابۇردى و (ئاده‌مسون) هەر لەلائى (ئیستمان) ماوهتەوه.. بە لى ئاده‌مسون هەر لە گوئى گرتىدا بۇو بەوردى بۇ (ئیستمان) و ئەويش بەردەوام بۇو لە سەر قسەكانى و ووتى: كاتى لە يابان بۇوم لە كاتى گەپانەوەمدا ھەندى قەنەفەو كورسىم كېرى و ھىنامەوه بۇ خانووه‌كەم.. لە حەوشەكەدا دامنان بۇ دانىشتن.. بەلام پاش ماوهىمەك خۇرەنگە جوانەكەي كال

کردوه.. منیش هنهندی بؤیهم کېرى و خۆم بؤیهم کردوه.. ئایا حەز دەكەيت بىبىنیت کە چۆن بؤیھى كورسى يەكانم کردوه؟.. دەفرمۇ با پىيکەوە بچىنەوە نیوهپوش لەخزمەتتدا بەم!..

بەلىٰ (ئادەمسۇن) بەھەمو خۆشىيەكەوە لەگەلى رۇشتەوە نانيان خواردو پاشان بىرىدى بۇ حەوشەكەو كورسىيە بؤیھى كراوهەكانى كەلە يابان كېبىوونى پىٰ پىشان دا!!.. خۇ ئەو كورسىيەنانەي (ئىستمان يەكى پىيال و نیويكى نەدەھىتىنە بەلام (ئىستمان) زۆر شانازى پىيوه دەكەد چونكە خۆي بؤیھى كردىبۇون!.. هەر لەھۇ رادەي دەست كەوتىنى قازانچ لەدروست كەدنى تەختەو كورسى ھۆلى شانۇكە كەشتە (٩٠)ھەزار پىيال! تو بلىيەت كى دەستى كەوتىيەت؟.. بىڭومان (جىئىمس ئادەمسۇن) دەستى كەوت!!..

باشە من و تۈلە كويۇوه دەست بىكەين بە جى بەجى كەدنى ئەم پەنا چاكە ئەفسۇن او يە كە (پېزلىنەن)ه!!.. باشە بۆچى لە مالەكانى خۆمانەوە دەست پىٰ نەكەين؟. من وا نازانم كەجى يەكى تر ھەبىت لە مالەكانمان زىاتر پىيويستى بەوە ھەبىت و ھەزارە لەلايەنى (پېزلىنەن)ه!!..

جارىكىيان بۇ گەشتىكى راوه ماسى بۇيىشتىم بۇ بۇوبارى (ميراميش) لە (نیوبىرونیسويك) لە وى بۇزىنامەيەكى ناوا خۆيىم كەوتە بەرچاوا بۇ بىتاقەتى هەرھەمۇ باسەكانىم خويىندهو تەنانەت بلاۋو كراوه و ئاگادارىيەكانىش!... ئەمەش بەمەبەستى بەسەرپىرىنى كات لەو گەشتە دوردەستە دا ھەر لەو بۇزىنامەيەدا چاوم كەوت بە نوسىنەنەيەكى نوسەرى بەناو بانگ خانم (دۇورۇپى دىكىن) زۆر بەلامەوە خۆش و كىرنگ بۇو بەرادەيەك كە دەورو پشتەكەيم بېرى و جىام كردەوە ھەلەم گرت.

خاتتوو (دۇرۇپى) لەوباسەيدا دەلىت: من وھەس و بىزاز بۇوم لەو ئامۇزگارىيە مردۇھ بىيکەلکانەي کە دەيدەن بەگۈئى بوك و زاوادا، وەشتى زۆر زۆر لەوانە باشتى ئەوھىيە كە پىاۋىيەكى لىزان و ژىرۇ دنیا دىدە بۇوبىتت. بەزاوا بلىيەت: (ئىن مەھىنە، يان شوو مەكە) پىش ئەوھىي كە نەچىت بۇ ماج كەدنى بەردى (بلارنى) تا وەكىو قىسى

نرم نیان و پووی خوشت لی نه بربیت. ده‌بزانه که قسه‌ی خوش و قسه‌ی نرم و نیان له‌که‌ل ژندا و پیا هه‌لدان پیش ماره بربینی بو راکیشانی سوزیه‌تی بولای خوت به‌لام قسه‌ی خوش و پیا هه‌لدانی دوای ماره‌کردن و گواستنه‌وهی زور پیویسته بو برد هوامی خوشی و کامه‌رانی ناو خیزان چونکه ژیانی هاوسمه‌ری مهیدانیک نیمه بو سه‌لماندنی دلسوزی و نیهت خوشی نهودندی که مهیدانه بو لیزانی و پسپوری له بربیوه بردنی مالدا. ئەگەر دەتەویت له ژیانی هاوسمه‌ریتدا بیوه‌یی و بى قره و کامه‌ران بیت هەرگیز پەخنه مەگرە له جۆرو شیوازه تایبەتییه‌ی له خیزانه‌کەت گرتويه‌تیه بەر له بربیوه بردنی ماله‌کەدا، یان بەراورد کاری مەکه له‌نیوان ئیشەکانی ئەودا و کاری دایکت یان خوشکەکانت له‌ماله‌وه.

به‌لام به پیچه‌واندشه‌وه.. هەر دەم بەکاره‌کانیدا هه‌لبدە و وەسفی بکەو ئافه‌رینی لی مەبرەو پیرۆزبایی له‌خوت بکە که ژنیکی وات دەست کەوتوه جوانی (نینوس) و (ثیری مینیرفا) و کارزانی (ماری ئانی) له خۆیدا کۆکردن‌تەوه!! تەنانەت ئەو کۆشتەش کە خیزانه‌کەت دەیخاتە بەردەستت ئەگەر وەک چەرم جىپ بیت و ئەو نانه‌شى دەیخۆیت وەک چەو رەق بیت سکالاً مەکە و بۆلەبۇل و تورەیی دەرمەپەرە بەلکو دەتوانیت تېبىنیيەکى ئاسايى بەھەيت پىئى و بلىت: (ئەم گۆشتە خوشە به‌لام لینانه‌کەی نەگەيىشتۇتە رادەی خۆيى و زور خوش نىيە) جا ئەو کاتە دەبىنیت خیزانه‌کەت له دلى خۆیدا بېپيار دەدات کە ھەموو ھەول و توانايەکى بخاتە کار كەبەو جۆرى بۆت لى بنىت. کە تو پىت. خوشە و حەزەت لىيەتى.

به‌لام كەت و پېرى و بى پېشەكى و پى خوش كردن لەتۈرە بۇون و گىرۇو هەلچوون مەگۆپى بۆ رېز لینان و نەرم و نیانى و لەسەر خۆيى، ئەگەر وا بکەيت ئەو کاتە خیزانت دەكەويتە گومان لەپاکى نیازت و گومانى خراپت لى دەكات کە خوتت لى گۆپىوه، بەلکو شەو کە گەرایتەوه بۆ مال (چەپکى كول) يان(پاکەتى شىرىنى) يان (لەمانەش باشتى بېرۇويەکى كەش و دەم بېپىكەننېنەوه و بەچەند وشەيمەکى پاکەوه) و دلسوزانه خوت بکە بەمالدا بەرەو بۇوی خیزانت دەرى بېرە. مەلى بەخوا ئەم قسانە ھەمووی راستن و پیویستە کە بىيان كەم بەلکو يەكسەر بىيان

که. ئەگەر ھاتوو زۇرىبەی ئىن و مىزدەكان بىيان كردايە ھەركىز بۇوي نەدەدا كە لەشەش شايى بەلايەنى كەمەوه يەكىكىان تىڭ بچوايە و بەجىابونەوه كۆتايى بەاتايە. كەواتە حەز دەكەيت بىزانتىت كە ئافەرت چۈن خۇشى بويىت؟ دەباشە ئەوه نېيىنېيەكەيەتى وا پىت دەلىت كە بىرى خۇم نىيە بەلکو لە (دىكىس)م قەرز كردووه كە دەلى: جارىكىيان چاو پىكەوتنم كرد لەگەل (بەندى) يەكدا كە گىرابۇو بەتاوانى ئەوهى زۇر ئىنى ھىنناوه توانيوېتى دلى (۲۲) ئافەرت كەمەندكىش بىكەت و مارھىيان بىكەت و دەستىش بىگىت بە سەر چەك و پارھى ھەموو يان دا، كاتى: لىم پرسى كە چۈن و چى دەكەيت لىييان وادەكەونە دوای خۇشەویستىت؟ ئەويش لەۋەلامدا ووتى: ھەركىز فيل و دەست بېرىن و خەلەتائىدەن نەكردووه بەلکوو ھەموو ئەوهى من كردوومە ئەوهى كە بەوردى كويىم بۇ شل كردوون و بوارم پىنداؤون تا لەبارەئ خۆيانەوه بەدرىئىزىي كات بدويىن. وەھەروەها ئەم پلانەش بەكار دىت لەگەل پىاواندا، (دنزانىلى) دەلىت: كوى بىكە بۇ پىاوا با چى پىنې لەبارەئ خۆيەوه بىلېت.. پاشان ئەويش چەندان كاتژمۇر كويىت بۇ دەگىت. كەواتە ئەگەر دەتمەيت خەلکى خۇشىيان بۇويىت بېكە ئىمارە (۶) جىبەجى بکە..

(رېزلىتىنى تەواو بېھەخىشە بەرامبەرەكەت و واى لىېكە ھەست بىكەت كە گرنگە)

بەشی دوووم

شەشەم / گرنگى بە حەزى براکەت بەدەچىتە دلىيە وە

خواى گەورە لە قورئاندا گەورەترين و يەكسانترين بېيارى دەركىدوووه ئەويش ئەورەيە كە خەلکى ھەمووى لاى خوا وەك يەكىن و كەسيان لەكەسيان زىاتنىيە و چاڭتىر و بەرزىتر و بەپىزىترنىيە لەخەلکانىتىر.. بۇچى؟

چونكە ھەرھەمۇو بە دولەمەند و ھەزار و ثۈن و پىباوو زاتا و نەزان و بەندە و ئاغا بەھەر زمانى قسە بىكەن و لەھەر تىرىھ و رەگەزىك بن ھەموو مەندالىيەك دايىك و باوکن كە (ئادەم و حەوايە) (سەلامى خوايان لى بىت).

وەك خواى گەورە دەھەرمۇيىت: «يَأَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَى وَجَعَلْنَاكُمْ شَعُوبًا

وَبَإِلَّا لِتَعَارِفُوا إِنَّ أَكْثَرَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَنْفَقُوكُمْ» (الحجرات ۱۳).

سەير بىكە ئوانىي سالەھاي سال بۇو نىرخ بىزىيان لى سەندرابۇو بەچاوى سووک و پىر جياوازى سەيريان دەكرا وا ئەمۇق ھەر كەزانيان نىرخ و بىزى لەدەست چۈوييان لەم بەرئامىيەدا دەست كەوتەوە ھەر ئەوهندەت زانى كۆيلە پىش ئاغا و ھەزار پىش دولەمەند و رەش پىيىست پىش سېپى و ئافرەتان وەك پىباوان ھاتن بەدەم ئەم بانگەوازەوە و ئالاى (لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَمُحَمَّدُ رَسُولُ اللَّهِ) لە سەرشاران و بازووی ھەزار و كۆيلەي وەك (بلال و صھىب و زەنیرە و عمار و ياسىر بەرزو شەكاوه بۇو...) ئەم بېيارە پىر دادە مىژۇوېيە ھەر بەدەم و ووتەي سەر وەرقە نەبووە بەلکو ئەوهى سەيرى مىژۇوی ئىسلام بکات بەچاوى خۆى شوينەوارى ئەم بېيارە دەبىنېت.

لەم دولەتە قورئانىيەدا ئەوهندە مىۋۇ نىرخى ھىيە كە دەبىت ئەو كۆپە (قبطى) يىيە يەك زىللەي توند بىدات لە بناگوئى كۆپى سەركىرە و پاشاي مىسر عەمرى كۆپى عاصى. يان پەش پىيىستىكى ھەزارى وەك (عبادەتى كۆپى صامت) بکاتە سەرۇكى وەفدىيەكى گەورە كە بچن بولاي (مقوقس) پاشاي مىسر ئەمە چۈن بۇو!؟.. كاتى: وەند گەيشتە كۆشك و گەشتىنە لاى پاشا يەكسەر پاشا ھاوارى لى ھەستاو

وتی ئەمە يان رەش و ناشريينه دوورى بخنه‌وه لىم وەفده‌كە بەيەك دەنگ و تيان يانى چى؟ ئەمە كەورە و سەردارمان و لەھەمۇما زېرتەر و چاکتە، مقوقس بەسەر سۈپەمانە‌وه ووتى: باشە چۆن پازى بۇون پەشىيکى ئاوا سەرۆك وەفدىيەت؟!.. ئەوانىش ووتيان با پەشىيش بىت بەلام ئەو لەھەمۇمان زېرتەر و باش ترو پىيىنه‌تەرە لەئايىنى ئىسلامدا پەشى گرنگ نىيە و بەعەيىبە نەگىراوە، مقوقس ووتى دەقەيناكە بەلام تۆزى لەسەر خۇقسىم لەگەل بکە چونكە من زۇر لە پەشىيەكتە ترساوم، عەبادە ووتى لەناوسوپاڭەماندا ھەزار پەشى تىدایە كە زۇر لەمن پەش تىن و من لەچاو ئەوانى دى سېپىيەكەيانم!!

ئائەمە يە هوى ئەوهى كە ئىسلام لە ماوهى چارەكە سەدەيەكدا وولاتان خۆشيان وويست و چووه ناو دلىانە‌وه و كۆمەل كۆمەل گەلان بەئارەزوو خۆيان هاتنە زېرى سايەي ئىسلام.

ئەم باسەي پېشىوو وانەيەكى گەورەلى فېير دەبىن ئەۋىش ئەگەر دەتەويىت بچىتە ناو دلى خەلکى و خۆشەويىست بېيت لە لايان و بچە سەرقسەكانت ئەوا پىڭا ناوازەكە ئىسلام فراموش مەكە.

ئايادەزانىت ئەوروپا بەو ھەمۇ دەسەلات و پېش كەوتىنە و شارستانىيەتە‌وه بۇچى گەلان خۆشيان ناوىت و ناچەنە زېرى سايەيەوە (بەخۆشى خۆيان) چونكە بەچاويىكى سوووك سەيرى وولاتان دەكەت و بەبىرىيکى (گاوردى و جووى) ھەلس و كەوتى: خۆى ئاغا و خەلکىش زېرى دەستەيى دەجۈولىتە‌وه و بەبىرىيکى سەرمایەدارى پۈچقىرۇ ئەيلىنى كەپەنەن و پارە داران.

ياخود بوسىاي شىوعى كۆمەل دەكەت بە چىنایەتى و لەپېتىاوي خۇبردنە نىيۇ دلى خەلکى ھەزار و پروليتاريا بەچى؟ بەزۇويىركردن و لەخۆكردنى چىنېيکى ترى كۆمەل كە كارمەند و كاسېكاران و ناوى ناون (بۇرجوان) ھەمو گرنگى و بىزىيکى لى زەوت كەدوون. من لىزەدا نامەويىت بلىم باباى سەرمایەدار يان بابا شىوعى لەسەر ھەلەن، ئەم باسە لىكۆلەنە‌وه ئابورى نىيە بەلکو دەلىم لەسەر ھەلەن لەلايەنلى خۆشەويىست كەردن و چوونە نىودلى گەلان وەك بىنیمان و دەشېيىن كە زۇر گەلان

سنگیان لی هله‌لده‌ته‌کینن. ههول بده خه‌لکی رازی بکهیت و لهو پیکایه‌وه که خوی پیی خوشه بوی بپرو خوتی له‌لاشیرین بکه، نهک لهو پیکایه‌وه که خوت قهناعه‌تت پیی ههیه و لهلات پاسته. نمونه‌یهک لهم باره‌یه‌وه دخه‌مه پوو که چون بهبه‌کارهینانی ئهم پیکایه سهرهک شورته‌ی خه‌لیفه‌ی عه‌باسی (مهدی) خوی له‌سیداره‌یهکی حه‌تمی پزگار کرد ئهمه چون ببو؟؟!

خه‌لیفه (مهدی) پیاویکی باش بوو حه‌زی ده‌کرد که کوپه‌که‌شی چاک و له‌خواترس بیت بویه هه‌موو جاریک به‌سه‌رۆکی شورته‌ی ده‌ووت: هاوبی خراپه‌کانی هادی کوپم فه‌لاقه بکه و نه‌یه‌لی لەگه‌لیدا بکه‌رین، شازاده هادی به‌مه‌ی زانی پویشته‌لای سه‌رۆک شورته و پیی ووت: پهنجه نه‌بهیت بوو هاوبی‌کام لیتیان نه‌دهیت به‌لام له‌لای باوکم بلی لیم داون، سوکی شورته هر گوینشی نه‌دایه و باشت ده‌یکوتان.. پاش چهند سالیکی که‌م، هادی بوو به خه‌لیفو جیی باوکی گرت‌هه و بویه دهست به‌جی فرمانی ده‌رکرد که سه‌رۆکی شورته‌یش کەله‌بچه بکه‌ن و بیهینن بولای، سه‌رۆکی شورته ترسا و له‌زی لی نیشت و ووتی: به‌خوا به‌زیندوویی نایه‌مه ده‌ره‌وه بویه هه‌ستا به‌کپینی کفني عه‌تراوی و خستیه بنی دسه‌تی و چوو بولای خه‌لیفه.

خه‌لیفه شمشیریکی تیثی ئاما‌ده‌کردببوو بوی کاتیک پویشته ژوروو سلاوی کرد وه‌لامی نه‌بوو پاشان پیی ووت: ئیستا چیت لی بکه‌م له‌سەر بپین زیاتر هه‌ی بی‌گوی؟.. سه‌رۆکی شورته ووتی: پیش ئه‌وهی سه‌رم بپن قوربان پیکام ده‌دهن قسه‌ی خۆم بکه‌م خه‌لیفه‌ش ووتی بلی بزام بیانووت چییه؟ سه‌رۆکی شورته‌یش ووتی گه‌وره‌م ئایا ئیستا تو حەز ده‌که‌یت فەرمانیکم به‌سەردا بدهیت و بلیتیت فلان شت بکه بیکه‌م يان نا؟ هادی ووتی: بی‌گومان حەز ده‌که‌م بیکه‌ی ئه‌ویش ووتی: ئه‌ی ئەگه‌ر كوره‌کەت يان كچە‌کەت يان خزمیکت ووتی: مەیکه و دوایی لای خه‌لیفه هادی بلی کردوومه چون حەز ده‌که‌یت؟! هادیش ووتی: ده‌بیت به‌قسه‌یان نه‌که‌یت و به‌س به‌قسه‌ی من بکه‌یت ئه‌ویش ووتی: دهی تو ئەوکاته باوکت گه‌وره‌م بووئەگەر له‌قسه‌ی ئەو ده‌ریچوو مايه ئەوکاته ئەوا ئیستاش ئاسانه خیانه‌ت

له‌جه‌نابتان بکم بۇ کەسیکت لە قسەت دەرچم.. خەلیفە ئەم شىوازى قسە‌کردنەي زۇر پىچوان دەبىت و شمشىرەكەي دەخاتەوە كىلان و لەپال خۆيدا داي دەنيشىنىت و دەلى: بەرىز تو ھەر سەرۆكى شورتەم دەبىت و خەلاتىكى باشىشى دەكات.

وردېرەوه خويىنەرى ئازىز ئايان ئەگەر بىوتايە ئى من چى بکەم؟ نازام بەگوئى چەند كەسم بىكرايە يان بىوتايە ئى پۇلە تو مەنداڭ بۇويت ئەوكاتە.. يان دەى قورباڭ خۇ خراپم نەكىد ھاۋىيەكانت لارو بىزەوشت بۇون تۆشىان تىك دەدا.. خۇ ئەم قسانەي سەرەوه ھەمووى راستە بەلام نەك ھەر خەلیفەدا نەدەگۈنچان زۇر جار ئەوكەسەى كە توپىنى دەگەيت (ھەركەسیك بىت) شتىكى واى تىدايە كەجىڭىاي ئافريين كىرنىڭ بىت و لاي تو گىرنىڭ بىت و سەرسامى خۆتى بەرامبەر دەرىپرىت و لەپىڭىاي پىرسىياركىرنى لىتى و كوى گىرتى بۇ وەلامەكەي بەوردى واى لىتكە كە ھەست بەشە خصىھەت و گىرنىڭ خۆي بکات.. ئەم مەيدانەي ئەو تىيىدا پىسىپۇر و شارەزايدە (ھەرمەيدانىك ھەيە) دىيارە تا بەوجۇرە زۇ ماندووبۇون و شەونخۇنى و دەرەدەسەرى لەپىناؤدا چەشتىووه كەچى تو ھەرنىخى بۇ داتانىتىت.. كەسیك دەناسم بەناوى (پىناس على) زۇر خۆي ناپەحت كردووه لەكەل (كەمانچە) يەكداو تانىوھى شەو دەنگى پىرۇقەو خۇپاھىتانانى لەمالە دراواسىيەكانى دەبىستان بىڭومان ئەمە جىڭىاي سوپاپاس و پىزازىنى كە لەشارەكەماندا ھونەرمەندىك مۇسىقا بۇ سروودە جوانەكان دايىنى، كەچى بەداخھوھ ھەندىك لەوانەي كەنیازىيان نىيە بىكەنە خۆيان و لەھونەرى ھاولە گىرتىدا تىك شكاوون پىييان دەووت: ئەرى نازام بەشەو بەرۇز ئەم جىك و هوپەت لەچىيە؟!

يان بۇودەدات شاعيرىك پىت دەلىت با ئەم شىعرەت بۇ بخويىنەوه: كە حەق وابۇ تو بت ووتايە بۇم بخويىنەوه كەچى بەداخھوھ بەساردىيەكەوە گوئى بۇ دەگرىت يان ھەر دەلىت كۈرهكەي وەختى شىعر و مىعرە سەرمان مەيشىنە ئائەم قسە وەك تىرە بۇ دلى بەرانبەرەكەت و بەسە كەبىيەك جارى تو لەبەرچاوى

بکه‌ویت و خوشی نه‌ویست.. دهی با هم‌موو که‌سینکی موسلمان بزانیت که ئەم جۆره
مەلويسته لارانه لادانه له‌پريبازى (پيغەمبەر) كەيان و له‌پريبازى سەلهفي صالح. با
لەم نموونه (پيغەمبەر) يە ووردبىينه وە تا بزانیت كەچەندىك لەسوننەت لامان داوه.
شەويكىان سەردارمان (عَلَيْهِ السَّلَامُ) دەدات بەلاي مائى هاوهلىكىدا كە ناوى (ئوبەي
کورى كەعب) بۇو سەير دەكات واده‌نگىكى خوش قورئان خويىدىن لەم مالەوه
دەبىستىت، بىدەنگ و له‌سەرخۇ لەرەوتى خۆي ناكات و دەپوات بەلاي كارەكەيدا
سېبەينى كە دەبىينىت پىيى دەلىت: ئەم شەو دام بەلاي مالتاندا بەراستى
قورئانىكى خوشت دەخويىند.. وادەزانم خواي گورە لەبەھەرى دەنگ خوشى داود
(پيغەمبەر) يە هەندى پىيى به‌خشىويت، (ئوبەي) لەخوشىدا كەش بۇويەوه و
لەكامەرانى و به‌ختيارى ئەو قسەيەدا ووتى: ئەي (پيغەمبەر) يە خوا بەدایكم و
باوکمەوه فيدات بەخوا بەخوا بەخوا بەخوا بەخوا بەخوا بەخوا بەخوا بەخوا
دەخويىند.

لەو دەچىت من و تو گويمان لىجىيمايە قسەمان نەدەكىد يان بەرەخنه و دەمان
ووت تۆزى لەسەر خۆ بخويىنە خوت كردووه بە (عبدالباسط) ليمان يان پىيى دەوترا
ئەمە چىيە ئەللىي لە تەعزى دانىشتۇويت.. كەھەموويان ووشەي دل رەنجىنەرن.
ئايادەزانن ئەم شىوازە جوانە لەھەلس و كەوت نەك بۇ ھاپى كرتىن بەكەلکە
بەلکو خۆي لەخويىدا بانگەوازە خەلکىشى لەخراپە پىي لا دەدرىت.. چۈن؟.

نماونەيەكى بچۈوك كەپرووداۋىيىكى مىژۇوييە بەكۈورتى جارىكىيان (عبدالله) يى
کورى مەسعود) داي بەلاي كۆمەللىي گەنجى ھەزەدا كە چەپلەيان لىدەدا بۇ كورىكى
گەنج و ئەويش گەرمى كردىبوو بە گۈرانى و سياچەمانەي ناشرين، عبدالله چونكە
قوتابى (پيغەمبەر) يە خوابىو وانەيەك لەوانەكانى دەرۈون ناسى فېرپۇوبۇو لېيەوه
ئەو خوشى و سەفaiيەلى نەبىرين و گوئى بۇ گرتىبۈون و لەنزيكىيانەوه وەستا،
كۈرەكە زۆرى پىخوش بۇو كەزانايىكى وەك (ابن مسعود) گوئى گرتۇوه لەپاشان
كە لىيپۇويەوه عبدالله پۇيىشتە لايى و پىرۇزبايى ئەو دەنگە خوشەي لىكىردوو
ووتى: دەك دەستت هەر خوش بىت بۇ خوت و دەنگە زۇولالەكت..

گهنجه‌که و تی ئهوه به‌راسته مامۆستاگیان توخوا دەنگمت بەدلە؟! عبدالله ش فەرمۇسى: بەلى نزۇم حەزايىكىد و بەپراستى بەھەرى دەنگت پىبەخشراوە، بەلام سەد خۆزگە لەخزمەتى ئەو كەسەدا بەكارت بەيىنايە كەپىي بەخشىويت خۆزگە بەس قورئانت پى بخويىندايە. گەنجە‌کە هەرلەۋىدا بېيار دەدات كە جىڭ لە قورئان مەرج بىتت ھىچى ترى پى نەخويىنىت.

ئائەم پىيا ھەلدان و ھاندانە بەلاشە ئاسانە و ھىچى تىنداچىت كەچى بەداخەوە ھەندىك كەس لە دەستى خۆيىانى دەدەن و خەلک ناكەن بە ھاولپىي خۆيىان و ناچنە دلى كەسەوه، بەچى؟! بەسووك سەيركىرنى كار و پىشەو ھونھەری خەلکى و دەھى شىكىن و ساردى دەكەنەوه..

دوو نەمونەتان بۇ دەگىپەمەوە كە بەسەر خۆم ھاتۇون: يەكەميان دەگەرىتەوە بۇ سالى (۱۹۸۴) و (۱۹۸۵) كە من لە دواناوهندىدا بۈوم تازە بۈوم بەخوش نۇوس و - سەرەتاي كارى ھونھەریم بۇو - ئەتowanم بلىم كە بە ھاندان و پىاھەلدانى ھەندى براو كەس و ھاولپىي دىلسۇزو ھاولپىگەر من بۈوم بەخوش نۇوس بۇزىك دەرسىيىكى شاغىرمان ھەبۇو قوتابىيەكانى ھاولپىم داوايان لىكىردىم كە تابلويەكى جوان بنوسم لەسەر تەختە رەش و مامۆستا فلان بىبىنېت و خەتى تۆى بۇ دەرىكەۋىت.. بەلى نزۇر بەنارەحەتى و خۆماندۇوكردن ئايەتىكەم بەخەتى (ئىلەت) نۇوسى و بە جواترىن شىۋە بۈم نەخشاند بە تەباشىرى ۋەنگا او پەنگ، كاتى مامۆستا ھاتە پۆل و سەيرىكى كىد پاشان بۇوي كىردى قوتابىيەكان و ووتى: خۆى خەت پىيويست ناكات ئاوا خۆتى تىدا ھيلاك بکەيت چونكە وەك عەرەب دەلىت: (الخط مايقرا) واتە: خەت ھەر بخويىندرىتەوە، قوتابىيەكان پىيكتەن و مەنيش كەچاوهپوانى و ووتىيەكى وانە بۈوم بە تايىبەت لە مامۆستايەكى وا كە كەم وىنە بۇو لە دىلسۇزى و زىرەكىدا بۇيە سەرم داخست و زۇر نارەحەت بۈوم و تەنانەت ئەھەلويىستە و اپشتى ساردىكىدەوە ئەگەر ھاندانى ھەندى براو ھاولپى نەبوايە ھەر بە تەواوەتى وازم لە جىهانى خۆش نۇوسى دەھىنە.

نمودونه‌ی دووهم: کاتی خوی لهدواناوهندیدا بوروین له (دیراساتی ئىسلامى مەلەبجە) من جاربەجار كزەبای شىعى و ئەدەبیات سەرى لى دەدام و شىعىم دەنۇوسى، پۇزىك شىعىيكم بۇ قوتابىيەكانى ھاپىئىم دەخويىندهو كە ئەمەش دەست پېڭىرنەكەي بۇ:

ئىيمە

ئەویش كەسىنە (ياسىنە)	لەم پىئىهدا بى رابەرنىن
چون سەلمىنراوى دىرىنە	بى زيانە شوين كەوتىنى
كەغەيرى ئەو دەست بېرىنە	واقىع سەلماندى بەكشت لا
قەلايىمكى پۇلايىنە؟	كى وتى ياساي گورگ بۆمەر
خۆگۈشتى مەر ھەر شىرىنە	باياسايە جوانىش دانى
دەۋازبىيەن ئەي خەلكىنە	تاکەي دل و چاوبەستراوين
ئەنجامەكەي كىل كېرىنە	مەيمون كەچاول له دارتاش كا
سەرفرازى ھەر دوو ژىنە	ئەوهى ئىسلام بەرنامەي بى

لەپاستىدا ھەرچەند ئەم شىعرە كلاسيكى بۇو بەلام ھەندى لەھاپىئىكانم دلىان خوش كردم و ووتىان بەپاستى مانا بەخش و جوانە، بۇيە من نۇر دلخوش بۇوم و ئەم وەلامە زىياتر ھاندەرم بۇو بۇ شىعىنوسىن.

بەلام لەپەرمە ھاپىئىكى بەشە خصىيەت و زىرەكى پۇل كەپىم ووت ئەم شىعرەم نوسييە چونكە مەبەستى ھاپىئى گرتىن و خوبىرنە ناول دلآنى بەكارنەھىينا ووتى: توخوا فلان كەس ئەگەر ۋاز لەشىعى و شت نەھىنى بەپاستى لاي من شىعى كارى بىئىش و كىيلەكانە.. ھەرئەپىرايە لەم دوايىيەدا ھەلۇيىستى كۆپريوھ شىعى بەشىك لە خزمەتكىرنى ئەدەبى ئىسلامى دەزانىت!.. گىرنگ نىيە بەلامەوھ ھەلۇيىستى كۆپريوھ يان نا، بەلام ئەوهەندە ھەبۇو بەو وشەيەي كە خوی ھېچ قازانچى لى نەكىدو زىيانى لى كرد چونكە دلى مىنى لى بىزىرا و لەپەرچاوكەوت و وەك جاران خوشم نەۋىيەت بۇچى؟.. چونكە پىزى حەزەكەمى نەگرت و ئارەزوومى شىكاند.. چونكە

هیج ئوهندهی ئهوه ناخوش نییه مرؤفیک شتىکی خوش بويت و دهقى پیوهگرتىت و له دلیدا جىگەی ببۇ را خستېت كەچى تۇ لەپال خەلکىدا بىشىكىنىت و بەسۈوك سەيرى بکەيت، بۇ نمۇونە زۆرىك لە مۇسلمانى كوردى ئەم سەردەمە ئەم رىڭا چاكە يان فەراموش كردووه كە (مەدھى) ئەوشتە بکە كە بەرامبەرهەكتە حەزى لىدەكتا، بەپىچەوانەو بىزانىت كە من حەزم لە (پەيامى پاستىيە) دىت لەلامدا پەخنەى لى دەگرىت ئەمە بۇواوو ئهوه بۇوا، يان حەزم لەكاروانە كەچى لەلامدا زەمى دەكتا يان كەسىك گۇقارى راپەرى بە دەستەوەيە ئەم نالىت بايان قىسەنەكەم يان بەچاكە پىزازىن بۇ ھول و تىكۈشان ئەو بىريانەي كە دەرى دەكەن دەست بەقسە بکەم.

ھەندىك كەس كە توونەتە ئەم ھەلەيەوە و دەيانەويت خەلکى بىگۇپن بۇ چاكە و بىدۇھەت نەھىيەن، بەلام دىن ئەو كەسەي چەند سالە دەقى بەشتىكە و گرتۇوە و خۇشى دەويت ئەمان لە (كىن فيكون) يىكدا دەيانەويت بىكۇپن و بىخەنە سەر راکەي خۇيان و يەكسەر بەرھو بۇو پىيى دەلىن ئەمە تۇ دەيکەيت شىركە و بىدۇھەيە و واز نەھىيەت كافر دەبىت!!..

لەبەر ئهوه باھەمۇ برايمەك ئەم خالە پەچاۋ بکات و ئاگايى لىيېت كەئەو بانگى خەلک ئەكت بولاي خوا بابەثارامى و لەسەرخۇ و ناپاستەو خۇ خەلکى بەرھو قورئان و سوننەت بگەپىئنەوە.

سەرچاۋەكانى ئەم باسە:

- ١- قورئانى پىرۋىز
- ٢- صحيح البخاري و مسلم.
- ٣- صفة الصفوة / ابن الجوزي.
- ٤- الطريق إلى القلوب / الشيخ عباس السيسى.
- ٥- رجال الفكر و الدعوة / أبو الحسن الندووى.

(۱۲) ریگا بو ئەوھى بەئاسانى خەلگى بھىننیتە سەر

بىريواوه رو بۇچۇونەكانت:

- ۱- دەمەقالە و موجادەلە مەكە.
- ۲- راستەوخۇ بەرامبەرەكەت مەلنى توھەلەيت..
- ۳- ئەگەر ھەلەبوویت دان بەھەلەي خۇتقىدا بىنى.
- ۴- پەنا بەرە بەر نەرمى و لەسەر خۆبى نەك تۈرەبى و توندوتىشى.
- ۵- گەلېڭ پرسىيار لەبەرامبەرەكەت بىكە كە وەلامەكانى (بەللى) بن.
- ۶- جوان گوئى بىكەر بۇ بەرامبەر بابەتەواوهتى قىسىم خۇيت بۇ بىكەت.
- ۷- واز لەبەرامبەرەكەت بھىننە باوابازانىت بۇچۇونەكەت ھى خۆبىتى.
- ۸- ھولىبىدە لەپوانگەى بەرامبەرەكەتەوە سەيرى مەسەلەكە بىكەيت.
- ۹- رىزدابنى بۇ بۇچۇونى بەرامبەرەكەت و مىھەربانى بىنۋىنە بەرامبەر حەزەكانى.
- ۱۰- پەنابەرە بۇ ھاوکارى جوان وشىاۋ.
- ۱۱- بۇچۇونەكانت لە قالبىيکى تەمسىلىدا بخەرە پۇو.
- ۱۲- مەسەلەكە بخەرە مەيدانى كى بىركى و مۇنافەسە.

ریگای یەکەم:

(دەمە قالە مەکە)

ئاھەنگیک سازکرابوو بۇ پىزلىينان لە (روس سويس) منيش باڭھېشىت كرام و بۇشتىم، لەكاتى نان خواردىنى ئىوارەدابوو، كابرايەك بەتەنىشتمە وەبۇو بەدەم نان خواردىنەوە چىرۇكىكى بۇ دەگىزپارىنەوە كە بەكتى باس لەيەك ووشە دەكەت ئەويش: ئەوه يە (بمانەۋىت و نەمانەۋىت دەستىكى خودايى ئىيان و پاشەپۇزمان دەست نىشان دەكەت).. ئەو پىياوه واى ئەزانى ئەم رېستەيە لە -ئىنجىلدا- هاتووه! بەلام لەپاستىشدا وانەبۇو.

جا بۆئەوهى خۆم دەربخەم و گرنگى و ليھاتووبم بىسىەلمىنم بەدەوروبەر.. هەرلەويىدا لىزىنەيەكم پىيّك هيىنا بۇ راست كردەنەوهى ئەو ھەلەيە! بەلام كابرا ھەر لەسەر قىسى خۆى سوربۇو بۆيە بەتۈرپەيىھە نەپاندى بەسەرمانداو ووتى: (چى! شكسىپير؟ ئەمە مەحالە... دەستەوازە ئىنجىلەو من لەمەدا بىيگومان)! ئەوهبۇو لام كردهو، بەلائى چەپىدا كە مستر (فرانك جاموند)م بىنى كەيەكى بۇو لەهاپىرى دىرىنەكانم و سالانىكى زۇرى تەرخان كردىبوو بۇ ئاشنابۇون بەزىيانى (شكسىپير).

بۆيە منيش و ئەو پىياوهش لەسەر ئەوهى پىيّك هاتىن كە مستر چاموند بېيتە دادوهرمان و بمانخات بەلايەكدا.. ئەوهبۇو بەوردى گوئى بۇ ھەردووكمان شل كرد، پاشان لەزىز مىزەكەوە نوکە شەقىكى دا لەقاچم و ووتى پىيم: تو نەت پىيکاوه! ئەم دەستەوازە يە لە ئىنجىلدا هاتووه و بەس!

منيش تىنگەيىشتم لەمەبەستەكەي بەلام لەپىكا لىم پرسى: (قورىان من زۇر دەلىيام كە ئەو دەستەوازە يە هي شكسىپير نەك ئىنجىل لەوەلامدا ووتى: بىيگومان لە (ھاملىت) دا هاتووه، بەشى پىيىنجهم، دىمەنى دووھم.. بەلام خۇشەویىستم تو نازانى ئىمە لەوى دەعوەت بۇوين، بۇچى دەتوىىست دلى ئاماھەبۇويەك بشكىنى و تەرىقى كەيىتەوە؟! ئايانا بەوكارە تو خۇشەویىست دەبۇويت لاي؟ بۇلىي نەدەگەرای لەسەر

پایه‌که‌ی خوی بهرده‌وام بیت؟ ئهو ئهو پایه‌ی تؤی قبول نهبوو.. ئاما‌دەش نهبوو
قبولی بکات، ئیتر بوجی تؤ دەمەقاله‌ی له‌کەل دەکەیت؟ بەریزم هەموو کاتی خوت
بەدور بگره له‌گوشە تیزه‌کان (الزوايا الحاده)!

(خاوه‌نى ئەم دەسته‌وازه‌یه (ھەموو کاتی خوت بەدور بگره له‌گوشە تیزه‌کان)
کۆچی دوايى كرد.. بەلام پەندىكى واى دادام كە تائىستاش له‌دۇما جىڭىرىبووه و من
زور نۇر پىيويستم بەوانه‌يەكى ئاوا ھەبوو.. چونكە من لەپاده بەدەر ئارەنزووی دەمە
قالەم ھەبوو، حەزم ئى دەكرد!..

کاتی لاو بۇوم حەزم دەكىد لەھەموو شتىكدا دەمەقاله (مجادله) بکەم، وەھەر
ئەو حەزەش واى لىكىرم كەبەشى (منطق) ھەلبىزىرم لەزانكۇدا.. تا زىاتر يارمەتى
دەرم بى لەھونھرى دەمەقاله و بەرامبەر شكانىندىا!!.. ھەروهە باشدارىشىم دەكىد
لەھەموو كۆپو سەمىنارە (دەمەقاله‌يەكەندا) ئیتر بالەھەر بابەتىكىش بوايىھە من دەمم
بۇ دەكوتا.. ئەمەش تەنها لەبەر ئەوھەبوو كە حەزم لە خۇدەرخستن بۇو.. بەھەر
نرخىك ببوايىھە ئەو لايەنەم تىر دەكرد!..

تەنانەت لەم دواييانەدا دەستىم كرد بەخۇيىندەھە ئەو پىكىيانەي باس لە
برىنەھە ئەمەقاله دەکات و بەرامبەرەكەي پى بېھزىنەم، تاگەشتەمە رادەيەك (شەرم
دەكەم باسى بکەم) خەرىك بۇو لەۋبارەيەوە كەتىبىك بخەمە بازارەوە!..

پاش ئەم ھەموو نارەحەتى و ھەولۇ و تەقلايىھە گەيشتەمە يەك ئەنجام: ئەوپىش
ئەوھەيە: (تاقة پىكىيانەك بۇ برىنەھە ئەمەقاله ئەوھەيە تابۇت دەكىرىت خوتى لىدىور
بەخەرەوە وەك چۈن لە بۇرەمار و بومەلەزەھى وېران كەر خوت بەدور دەكىرىت).

بەلىن ھەركىز ناتوانىت لەدەمەقالەدا سەركەوتوبىت، چونكە تۇ براوەيت يان
دۇپراو ھەر دۇپراویت، ئەزانى بوجى؟

چونكە گريمان تۇ بوجۇونى بەرامبەرەكەت پۇوچەل كرده‌وە.. راکەيت شكانىد..
و تەكانيت بەدرۇخستەوە ئايىا چى پۇو دەدات؟ بىتكومان جەنات بەست بەجۇرە
خوتى و ھەوانەھە ئەكى دەرروونى دەکەيت، بەلام ئەم ئەو بەستە زمانەي
بەرامبەرت بەست بەچى دەکات؟ بەست بەرق و كينەيەكى دەرروونى دەکات

بهرامبهرت و دلنياش بهكه به هيج جوريك دان بهو سهركه وتن و بردنه وه يه تدا
نانيت... چونكه تو له حجزو ثارهزويت داوهو له فخر و بههات كم كردته و هو له ناز
هاورپريكانيدا شakanدو وته وه..

پهنديکي پيشينهه کونه يه دهليت (ههركه سيک ناچار بكهه يه لگرتنى
بيروباوهرهكه تدا كه خوي قهناعهه پيي نيهه ئوه هه رله سهه بيروباوهرهى يه كه مى
ماوهته وه)!

(کومپانيای -بۇن- بۇمسۇگەر كردنى ژيان) سياسەتىكى جوان و ناوازهه
بۇسەرجهم كارمهندەكانى هەلبىزاردبوو كه بۆكەسيان نەبۇو -بەمليم- لىيى لا بدەن
ئويش ئوه بۇو (ههركىز دەمە قالە مەكە)!!

چەند سالىك لەمەوبەر پياوينكى -ئيرلەندى- -پەيوەندى كرد بەپەيمانگاكەمەوه،
ئو پياوه زۇر بۇچوبۇو لە ثارهزوي دەمە قالە و بهرامبهركىدا.. كارهكەشى دەللى
يەكى لە كومپانياكانى شت و مەك گواستته وھبۇو..

ئەم كابرايە هەرچى دەكىد و دەكۆشا سەركەوتتو نەدەبۇو لەراكىشانى كېياردا
بۇ كومپانياكەي، بۆيەش ناچار پەنائى بۇ پەيمانگاكەي من هيئنا، منيش بۇم
دهركەوت كەھوي سەرنەكەوتنى دەگەرىتە وھ بۇ ئوھويەي كە دەستىكى بالاي
ھبۇو لە دەمە قالە كردى!!.

بۆيە من بىرم لەوه نەكرده وھ كە -باترييک ئوهير- فيرى چۈنۈھتى قىسىمە كردنى
بکەم بەلکو بىرم هاتە سەر ئوهى كە فيرى بکەم چۈن قىسىمە كات.. بەللى مىست
ئوهير لە باش جىبەجى كردنى پىنۇمايىھ كامن بۇي .. ئىستا لە لوتكەدايە لەننیوان
سەرجهم دەللىكەنلىكى كومپانياي (ھوايت) ئۆتۆمبىل لەشارى نیویورك.. لە دەللىدا
كەس پىيى ناگات، چۈن واي لايەت؟

ئەم بەسەرها تەكەيەتى خوي بۇمان دەگىرىتە وھ: بۇزى بۇشتى بۇ نوسىنگەي
يەكى لەو كەسانەي كە دەمۈىست قەناعەتى پى بکەم ئۆتۆمبىلى نويغانلى بىرىت..
ھەر ئوهندە خوش بۇو تازانى بۇچى هاتووم يەكسەر قىراندى بەسەرمدا و تى:

چی؟ ئوتومبیلی (هوایت) با پیت بلیم که قلب ترین جوئی ئوتومبیلە! و به خۆرایش بىدەنی نامه‌ویت.. من بەنیازم لە کۆمپانایی (هواسیت) ئوتومبیل بکرم!.. منیش لە وکاتەدا لە سەر خۆ پیم گوت: (زۇر چاکە گەورەم، ئوتومبیلە کانى (هواسیت) ناو بانگى چاکى و خۇپاگرییان دەركردووه. ئى پاشان کۆمپانیا ھواسیت زۇر چاکە و كېيارە کانىشى ژىرو بە سەلېقەن)!

ھەر كەئەم ووت خىرا توندو تىزىيە كەي دامركا يەوە، چونكە بوارى دەمە قالەم بۇ نەھىيىشته و دانم نا بە بۇچۇونە كەيدا! پاش ئەوە بە درىزىايى ئە و بۇزە لىم نبىيىست باسى ئوتومبیلە کانى ھواسىت بکات و بلى باشتىرين جوئى ئوتومبیلە! بىدەنگ و مات بۇو، منیش ئە و بىدەنگىيەم بەھەل زانى.. دەستم كرد بە چاکى و بە پىزى ئوتومبیلى - هوایت - بەوردى باسى خالە جياوازە کانى نىوان ئوتومبىلى - ھويات و - ھوسيت - كرد، تا واي لىھات پىش ئەوەي نووسىنگەي بە جى بەھىلەم بە وېيانى زووه ئوتومبىلىكىم پى فرۇشت!!.

لە وە بەر ئەگەر ووشەيەكى - دلېرىندار كەرى وەك ئە و دەستەوازىيەي كابراي كېيارم بېيىستايە خىرا خويىنى دەمارە كانم ئەھاتنە خوش و ھېرىشىكى ووشە ناشريىم دەكردە سەرەي و شەرىيەم پىدە فرۇشت، بە توندى دادە بە زىيمە سەر ھواسىت و ئە و اتە ئە و زىاتر دەمارگىرى دەيىكت و بۇچۇونە کانى خۆى سەبارەت ئوتومبىلى ھواسىت بە راست دەزانى.. و هەتا من زىاتر و خەستە دەمە قالەم بکردايە لە گەلەيدا ئە و زىاتر پىيى دادە گرت لە سەر كېينى شت و مەك لە كۆمپانىا كەي بەرامبەرم!

(وە من هەر كاتى سەيرى را بوردۇي خۆم دەكىد سەرسام دەبۈوم كە چۈن توانيومە ئوتومبىل بفرۇشم! چەندان سالى تەمەنم بە زايىدە داوه لە دەمە قالەم دەمە بى كەلڭدا).

(بنجامىن فرانكلين) دەلىت: (ھەركاتىك دەمە قالەت كرد.. مىملەنلىت كرد.. قىسو بۇچۇونە کانى بەرامبەرە كەتت پۇوچەل كرده‌وە.. لەوانەيە ھەندى كات ھەندى سەر كەوتىن بە دەست بەھىنەت، ئەوهش بىزانە كە سەركەوتىنىكى بۇشە.. چونكە

هرچونی ببیتهوه تو زیانی ئهودت کردودوه که دوستایه‌تی بهرامبهره‌که‌ت له‌دهست داوه، دهی کامیانت له‌لاباشه: سه‌رکه‌وتنيکی کاتی و ووشک يان مانه‌وهی په‌یوه‌ندی خوش‌ویستانه‌ی ئه‌و که‌سه؟ هر وک ده‌گمنه مروّه هردووکیانی له‌یه‌ک کاتدا دهست بکه‌ویت!).

پۆزنانه‌ی (بوستن ترانس کریت) جاریک ئه‌م هله‌بسته ره‌مزییه‌ی بلاوکرده‌وه: (ئالیره‌دا لاشه‌ی (ولیم جراي) نیژراوه.. ئه‌و که‌سه‌ی له‌سهر ده‌مه‌قاله‌یه‌ریاوه له‌پیناواشیدا مرد.. خوله‌سهر هه‌قیش بwoo.. هردهم له‌سهر هه‌ق بwoo.. به‌لام بی‌وه‌کجاري مرد.. وک ئه‌وهی هردهم له‌سهر هله بوبی).

به‌لی پووده‌دات تو له‌سهر راستی و هه‌ق بیت له‌و ده‌مه‌قاله‌یه‌دا، به‌لام به‌وهی که ده‌ته‌ویت بۆچونی بهرامبهره‌که‌ت پووچه‌ل که‌یته‌وه ئه‌وا سه‌رده‌کیشی بۆ نه‌زۆکی و بی‌که‌لکی -کاره‌که‌ت- وک ئه‌وهی تو له‌سهر ناهه‌ق بوبیت).

وه‌زیری دارایی ده‌وله‌تکه‌ی (ودروولسقون) ئه‌مه‌ریکی به‌ناشکرا رایکه‌یاند: (له‌ماوه‌ی ئه‌م چه‌ند ساله‌ی پابردوومدا که‌له‌مه‌یدانی سیاسه‌تدا به‌سهرم بردوه بۆم ده‌رکه‌وتووه که مه‌حاله مروّه بتوانیت به‌ده‌مه‌قاله که‌سیکی نه‌زان ببه‌زینی)!.

(که‌سیکی نه‌زان) به‌راستی ئه‌ی مستر (ماک ئادو) تو زور نه‌رمی له‌به‌کاره‌ینانی ووشه‌دا.. ئه‌گینا من تاقیکردن‌وه‌کانی ژیان فیریان کردوم که‌هه‌رشتیک بت‌هه‌ویت به هه‌ولدان پیّی ده‌گهیت جگه له‌یه‌ک شت نه‌بیت ئه‌ویش گوپانی پاو‌بۆچوونه‌کانه له‌پریگای شه‌ره قسه‌و ده‌مه‌قاله بیت‌تامه‌وه ئیتر با ئه‌و که‌سه له‌هه‌ر ئاستیک‌دادبیت!)

بوزایش ده‌لیت: (قین به‌قین لاناچیت به‌لکو قین به‌خوش‌ویستی لاده‌چیت) هه‌ر وک ده‌مه‌قاله به‌ده‌مه‌قاله لاناچیت به‌لکو به‌لیزانی و نه‌رمی و پاکی نیهت پووده‌دات له بۆچوونه‌کانت دابه‌زیت و بچیته سه‌ر بۆچوونی بهرامبهره‌که‌ت يان به‌پیچه‌وانه‌وه..

جاریکیان (الفکولن) به‌ئه‌سپایی سه‌ر زه‌نشتى ئه‌فسه‌ریکی لاوی ده‌کردو پیّی ده‌گووت: (ئه‌و که‌سه‌ی ده‌یه‌ویت ره‌وشتی به‌رزو بیری پووناک بگه‌یه‌نیتے که‌سانی‌تى، ده‌خیله به‌ده‌مه‌قاله‌ی بی‌که‌لک و وشك نه‌یکات، چونکه ناتوانیت له‌سهر ناره‌حه‌تى و

ناکامی دهمه قاله‌که خوی بگریت، ئەمەشە بەبەلگەی ئەوهى كەخوی پىنگاگىرى و ناتوانىت دان بنىت بەو راستيانەدا كەبەلگەي هەردوولا لەيەك ئاستادا يە.. هەروەك ناتوانىت دان بنىت بەو شتانەشدا كەھىچ و بى بايەخن ئىتر با بەلگەكانى توش بەھېزىرىن!.

چونكە ئىمە واباشتە بۇمان رېڭا چۈل بکەين بۆسەگى هار تا بەبى وەي تىپەپ بىت و نەمانگەزىت نەك بەمانگەزىت و پاشان بىكۈژىن، ئەو كاتە كوشتنەكەشى لەچاو گەستنەكەيدا زۇر بىبايەخەو هيچى لەئازارەكەمان كەم ناكاتەوه!.

كەواتە بۇئەوهى خەلکى راپكىشى بولالى بۆچۈونەكانت ئەوا بېرگەي زمارە (يەك) جىبەجى بکە:

(دەمەقالە مەكە، و بىزانە باشتىرين رېڭا بۇ بىردىھەوهى دەمەقالە ئەوهىيە كە لىنى دوور بکەۋىتەوه).

پاشکوی یه‌که‌م:

(دهمه‌قاله (مراء) له قوتا بخانه‌ی ئیسلامدا)

شئیکی (فطري) يه و پهروه دگار مرؤقى به - كۆمه‌لا يه‌تى - دروست كردووه و تاله‌پيرىكاي قسسو كفتوكۇر پاكۈپىنەوە سوود بېيەكترى بگەيەن، دەمەقالەش (مجادله) جۈرىكە له جۆره‌كانى تاوترى كردنى بۆچۈونەكان و كەيشتنە راي راست و دروست و ئیسلام ياساغ و قەدەغەي نەكىردووه بەلگۇ مەرجى بۇدان اوھ لەو مەرجانە: ۱- دەبىت بە جوانترین شىۋىھ بىت و بەنەرم و نىانى ئەنجام بدرىت (وَجَدِلُهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحَسَنُ)(النحل ۱۲۵) ۲- دەبىت ئەو دەمەقالەيە بۇ گەيشتن بەھەق بىت و بەنييەتى شakanدى خەلک و خۆھەلنان نەبىت.

ئيمامي شافعى خواي لىپى پازى بى - دەلىت: (ھەركاتى دەمەقالە و بەرامبەركى - مناظره - م له‌گەل ھەركەسىكدا كربىت، له خواپاپاومەتمەھ ھەق له سەر دەستى بەرامبەركەمدا بىنیتەدى تا من نەبىمەھۇ شakanدى دلى موسولمانىك و تakanى ئاوى دەمۇچاوى).

بەلام ئەگەر ئەو دەمەقالەيە تەنها بۇ سەرخىستنى خوت و دەرخىستنى عىيلم و اىھاتتۇرى خوت و شakanدن و دەرخىستنى نەقامى و نەزانى بەرامبەركەت و تەريق كردنى وەي بىي، ئەو ئیسلام حەرامى كردووه ھانى موسولمان دەدات لىپى دووركەونەوە بە سەرای سەختى قيامەت ئەيان ترسىنیت.

لە سورەتى الكھف ئايەتى (۲۲) دا خواي گەورە دەفرمۇيت (فَلَا تُمَارِ فِيهِمْ إِلَّا مَرَأَ ظَلِيْلَ) واتە: سەبارەت بە ئەزارەي - اصحاب الكھف - دەمەقالە مەكە له‌گەل جولەكە و گاورەكاندا مەگەر دەمەقالەيەكى ئاشكراو بەلگەدار..

(پىيغەمبەر)ى خوا _ صلی الله عليه وسلم _ دەفرمۇيت: (من طلب العلم ليجارى به العلماء و يمارى به السفهاء او يصرف به وجوه الناس ادخله النار) (رواه الترمذى و ابن ماجه).

واته: هرکه‌سی هولی دهست خستنی زانیاری و زانست برات بؤئه‌وهی شانه‌خرهی زانیانی پی‌بکات و دهمه‌قاله و دهکوتی نهخوینده‌وار و عه‌وامی پی‌بکات و خه‌لکی پی‌بکاته خوی ئهوا خوای گهوره ئیخاته ناو ئاگری دۆزه‌خهوه. کواته بەرنامه ناوازه‌کهی پەروەردگار پیکا نادات بەشونن کەوتوانی کە سەنگەر لەیەکتر بگرن و دهست بکەنە شەرەقسىو يەکتى بەزىنە يان دهمه‌قاله بکەن لەمەندى مەسەلەدا كەدوو پو ھەلئەگرىت يان پاي ھەركاميان بىت ھېچ لە مەسەلەكە ناگۇپىت.. ئەم شىّوه ووتۈۋىزە (مراء) دەبىت موسۇلمان لىيى دوركەوېتەوە.. بەلام دهمه‌قاله و مىزگىردو پاگۇپىنەوە ئەگەر بۇ گەشتى بەرای راستى بىت و بەجواترىن شىّواز و ئادابى حىواربىت ئەوە زۇر پىيويستە و ئەگەر ئەوە دروست نەبوايە ئەو کاتە عەقلى موسۇلمانەكان داخراو دەببۇ نەكەس لەبەرنامه‌کە يان حالى دەببۇ وەنە ئەوانىش لەبۇچۇنى بەرامبەرە كانىيان ئەگەيىشتن..

کواته موسۇلمان دەبىت جىاوازى بکات لەنیوان مەسەلە گەورەو ترسناکە كان داوا نىوان مەسەلە بچوك و بىبایەخەكان.. لەیەکەمدا نابىت لەوە بترسىت لىيى زویر دەبن يان نا.. بەلکو دەبىت بەرپەرچى براتەوەو لەگەلى دابىنىشى و مىزگىردىش بکەن وەك مەسەلەي بۇونى خواو بۇزى دوايى و حەرام و حەلائ و هەتد.. چونكە لەم شتە چارەنۇوس سازانەدا نابىت لەلۇمەي لۇمەكەران باكى ھەبىت و لەپىنى موجەو پاروھ نانەکەي بترسىت، بۆيە (پىيغەمبەر)ى خوا_ صلى الله عليه وسلم بەيعەتى لەهاوەلە شىرينىڭانى وەرئەگرت كەھەرددەم ھەق بلىن و لەلۇمەي لۇمەكەران نەترسن.

بەلام لەمەسەلە بچوك و كەم بايەخەكاندا—موسۇلمان با سنگى فراوان بىت و بلى دەقەينا بايىنە سەر قسەكەي تو.. يان تۇراست دەكەيت يان ديارە من نەم پىكاكا.. يان (بارك الله فيك) بەراستى بەلگەكەي تو بەھىزلىرىوو.. يان قسەكەي ھەردوکمان پىسى تى دەچىت.. يان ئەتوانىت بە ھونەرىكى ژىرانە دەمەقالەكە كې بکەرەوەو مەسەلەكە بگۇزە..

بۇنمۇونە لە جىيەكدا يەكى دەلى: سليمانى خۆشترە لە ھەولىرى يان دانىشتوانى ھەولىرى غەربىيان زىاتر خۇش دەۋىت تا سليمانە يېكەن! يان نىوان ھەولىرى و دەھوك (۱۰۰) كىلۇ مەترە يان خەتى فارسى جواترىن خەتە.. يان فلان نووسەر لەھەمۇو نوسبەرە كانى تر واقع بىن ترە! يان ئەحەممەد ئاوا رازاوەترە تا سەرچنار! يان كەلار خۆشترە لە چەمچەمال! يان ھەنار لەمۇز خۆشترە! يان لەھۆلەندە خۆشترە تا نەروىج! ئەوھە چەندان مەسەلەئى تىرىش كەپىويست ناکات سەرى خۆت بئىشىنى و كاتى خۆتى پىيوھ بکۈزۈت و دلى خاوهەنە كەشى لەخۆت بېرەنجىننەت..

لەنمۇنى ئەو جۇرە مەسەلانى كەھىنامەوە فەرمۇودەي (پىغەمبەر) خۆشەويىست صلى الله عليه وسلم ھاتووھە دەفرمۇيت: ھەركەسىٰ واز لە (مراء) دەمەقالەي بىھۇدە بېھىنى لەبەرخوا ئەوھە من زامنى مالىكى بۇ دەكەم لەناوەراستى بەھەشتدا و ھەركەس وازى لى بېھىنەت لە كاتىكىدا لەسەر ھەقىش بىت ئەوا من زامنى كۆشكىكى بۇ دەكەم لەبەرزتىرين شويىنى بەھەشتدا.

عبدالله ئى كۈپى عەباس خواى لى پازى بىت دەگىرىتەوە دەلىت: من مەنداڭ بۇوم تازە پىدەگە يىشتم عومەر خواى لى پازى بى لەگەل پىاوماقولانى (بدر) دا لەدىوهخان دايىدەنىشاندەم.. جارىكىيان پرسىيارى لى كردن دەربارە تەفسىرى سۈرهەتى (إِذَا جَاءَ نَصْرًا اللَّهُ)(النصر) (۱) ھەموويان وتيان: كاتى سەركەوتنى خواھات بۇتان سوپاس گوزارى بن و داواى لىخۇش بۇونى لېبىكەن.. عومەر فەرمۇوى ئەي كۈپى عەباس تو چۈنى لى حاڭى دەبىت؟

عەبدوللەل ووتى: مەبەستە سەرەكىيەكى وانىيە بەلكو باسى مردىنى (پىغەمبەر) خوا دەكتات! عومەرى كۈپى خەتاب (خواى لى پازى بىت) فەرمۇوى : منىش ھەرواى بۇ دەچم.

سەيركە عەبدوللەل قىسى پىنەپىرىن بلىت: نەخىر وانىيە! ئىيۇھ نازانى! لەخۆتانەوە تەفسىرى قورئان مەكەن! لىكەپىن بۇ بەندە كۈپى خۆتان! نا ھەركىز وانالىت چونكە مامۆستاي دەرونناسان رسول الله صلى الله عليه وسلم دەرسى داداوه چۈن دلى پىاوانى بەدر دەپەنجىنى.. ئەگەر من و تو بويينا يە خويىنەرى بەرپىز چىمان دەكىد!!؟!

بەپاستى زۆر جىڭكاي خۆيەتى بانگخوازكارانى پىڭكاي خوا ئەمەيان لەپىش چاو بىت و فەراموشى نەكەن.. قوتابىيەك ئىمە بەھەزار نارەحەتى و فەلاكت تا بېيارمەتى خوا توانىومانە بىھىنېنەوە چوارچىوهى ئىسلام و پىڭكاي مزگەوتى پى ئاشناتكەين كەچى بابايىكى نىمچە خويىندەوار ھەزار ھەلەى لى دەگرىت و بەدرۇي دەخاتەوە.. ئەگەر ضىمەيەك بە فتحە بخويىنىتەوە دەنیاى لى حالتى دەكات و تەرىقى دەكاتەوە دەللى: تۇ نازانى قورئان بخويىنى يان بۇ بەرسىمىل ناكەيت! يان بۇ شەروالەكت و ادرىزە يان بۇ سىواكەكت بستىيەت نابىت؟!!.

پۇزى لەپرسەيەكدا بۇوم لەيەكى لەدېھاتەكانى شارەزوردا بۇوم، مامۆستايەك خۆى سورکىردىبووە و بە و پەپى توانا بەركى لە فاتحە- خويىندەن دەكىرد و ھېرىشى دەبرىد سەر ئەوانەي كە نايخويىنىن! منىش لەۋى بۇوم ئاگام لېپپو كەنچەكان سەيرىان ئەكىردىم بۇ ئەوهى رەدىتى بەھەنزا بىدەمەوە! منىش سەرم داخست و ھىچ نەگۈوت، كاتى كەپايىنەوە لەپىڭكاكا ووتىان مامۆستاگىيان خۆ دەلمان تەقى ئەو بۇ بۇچۇونەكانىت پۇوچەن نەكىردىوە؟.. منىش ووتى: ئەو بەراستتانە.. يانى من لەناو ئەو پرسە قەرەبالىفەدا ئەوبىرا دىننېيم تەرىق بکەمەوە بلىم: قىسەكانت ھەلە بۇون! ئەتانا ووپەت خۆمان بکەينە نمايشگائى ئەو خەلکە.. كەھەندىيەكىيان ئاواتە خۇمازبىعون ئىسلامىيەكان دەميان تىبىگىرىو دەمە قالەبکەن.. ئى پاشان ئەوبىرا صوفىيەم وەك من حەزى بە تەرەقىي و بەرزى ئىسلامە و لەم كارەشىدا ھەلە نەكىردووە.. باسى خويىندەن فاتىحە كىردو لەلای ئەو ئەورايە جوانەكە دەلىت قورئان دەگاتە مردوو.. لەلای تۆش رايەكى تر كە هەردووكىيان راول بۇچۇونى زانا بەرزەكانى چوار مەزھەبى ئىسلامەن!!.. كەواتە بانگخواز نابى بلىت: هەقىكەو لەسەرمە بىكەيەنم.. دەبى ئەو هەقە زەمینە سازى بۇ بىكەت و قوتابى و لايەنگرى بۇ دروست بىكەت.. لەسەروى ئەمەشەوە ئىمە ئىشى زۆر گەورەمان بەم كۆمەلگايدە هيە نابىت بەدووقسەي ساردو دوو دەمە قالەو بەپەرج دانەوە لەخۆمانىيان بکەين و بىيانكەينە ئاھەنلى خۆمان نەك هەر گويمان بۇ نەگىن بەلگو ناشىئەلن كەس و كاريان لىيەن نزىك بىنەوە..

ریگای دووه‌م:

(پیناسه‌یه کی هونه‌ری هاواری له‌دهست دان)

(سهرۆک کۆماری ئەمەريكا - رۆزفلت - جاريکيان ئەم لىدوانەي داو ووتى: ئەگەر بمتوانىايە سىلەسەر چوارى كاتەكان له‌سەر هەق بومايمەو هەلەم نەكىدايە ئەتوانم بلېم گەشتومەتە پادەيى كەمال!) .

ئەمە سنورى كەمال و تەواويھ لە بۇچۇون و دىرى بەناو بانگترين پياوى چەرخى بىست دا، ئەي دەبىت من و تو چۈن بىن؟! .

ئەگەر ئەوهندە باوهەرت بەخۆتھىيە كە (۲-۱) ئەتكەن تۆ له‌سەر پاستىت، يەكسەر ئەتوانىت بروپىت بۇ گەرەكى پىشەسازان لە نیويورك (ول ستريت) و له‌بۇزىيەكدا يەك ملىيون پىالت دەست كەوتايە و ئۆتۆمبىلى هەلەمى پىش كەوتۇوت بخستايەتە زىير جواترىن ژنت بىنایا!

بەلام ئەگەر تۆ باوهەرت بەخۆت نىيە كەنيوهى كاتەكان هەلەنەبىت و له‌سەر هەق بىت، دەئىتر بۇ بەخەلکى دەلىتىت ئىۋە له‌سەر هەلەن؟.

تۆ له‌باتى ئەو هيىشە راستەخۆ دلېرىنداركەر بى تامە! ئەتوانى بەلاچاوى يان لاكردە وەيەك يان ئىشارەتىكى نا راستەخۆ تى ئى بگەيەنىت كە هەلەيە ئەوه نۇر بەھىز ترو چاكتە لەبەكارھىنانى و شە و ئەوكاتە دەركەۋىت كە تۆ بەراستى بەلخىغ و پەوان بىئىشى.

ئەگەر بەكەسىك بلىيەت تۆ له‌سەر هەلەيت، ئايا تۆ ئەتەۋىت لىنى كەيەكسەر دان بەو هەلەيە دا بىنېت و بلى تۆ راستەكەي نۇر سوپاس؟ هەرگىز!! چونكە تۆ داوتە لەزىزەكى وزىرى و گەورەي و پېرىزى بەلېدانىكى توند و راستەخۆ لەگەل ئەوهشدا ناتوانىت له‌سەر رايىكەي خۆى دايىبەزىنى، بەلى ئەتوانىت ئەو هەزارە نوق بکەيت له‌دهارايى مەنتىقى (ئەفلاتۇن) و (ئىمانویل) دا، بەلام ناتوانىت لەپارا بۇچۇونەكەي لايىدەيت ما دامىيەك داوتەلە وە تەرى حەساسى و گەورەيى يەكەيت بىرىندار كردۇ.

بؤیه کاتیک قسە له‌گەل بەرامبەرهەكتدا دەكەيت هەرگىز ئەم ووشانەي له‌گەلدا بهكار مەھىئە: (من ئەمەت بۇ دەسەلمىئىم!) ئەم ووشەيە وەك ئەوه وايە پىنىي بلىنى (من لە تۆ زىرەك ترو زىرترم! يەك وانەي وات پى دەدەم هەرچى لەمىشىكدا ھەبى پووچەلى بکەمەوه!!)

ئەمە ئامۇزىڭارى و نياز پاكى نىيە! بەلكوو ململانى و (تەحەدايە) و سەركەشىس ملەجەرىيلى بەرپادەبىت و واشى لى دەكەت لەكەتى قسەكردىتدا بۇي ئەو خەرىكى پىزىگرتنى ووشەو بەلكەيە لەدلىن خۆيدا بۇ بەرپەرج دانەوهى بۇ چۈونەكانت!.

ئەگەر ويسىت شتىكى بۇ بىسەملەنەنى (مەلى راوهستە ئىستا پىت ئەسەلمىئىم! بەلكو بى ئەوهى بەخۇى بىزانىت كە بۇي ئەسەلمىئىنى، ئى بتوانە پىنىي بىسەلمىنەو كەسىش ھەست نەكەت تۆ كردووتە!).

(لورد شىرفىيلد) ئامۇزىڭارى كورەكەي دەكەدو پىنىي دەھووت: (تابوت دەكەرتىت زىر ترىن و پاست ترىن و زىرەكترىن كەس بە.. بەلام ئاگات لەوە بىت خۆت پىيان مەلى باخۇيان ھەست بکەن).

من ئەمېق وام لىيھاتووه باوهەرم بە زۇر بۇچۇونى ئەوساي خۆم نەماوه لەپىش (٢٠) سال لەمەوبىر لەسەرى بۈوم مەگەر خشتهى لىكىدان- تەنانەت لەجەدۇھلى زەپبىشدا گومانم بۇ دروست بۇوهپاش ئەوهى كتىبەكانى- ئىشتايىن- م خويىندەوە.. سەرسام مەبە ئەگەر بلىيەم لەوانەيە (٢٠) سالى تر باوهەرم بەم وشانە نەمېنېت لەم كتىبەدا دەينووسم، من واخۆم راھىتىواھ كە زۇر پى دانەگرم لەسەر راکانم- خۆپەرسىت نەبم- لەوانەيە ماوهىيەكى ترپاي بەرامبەرهەكانم پى جواتر بىت لەپايەكانى خۆم!.

(سوقرات) لەئەسيينا بەقوتابىيەكانى خۆي دەگووت: (من ئەوهندەي لەرادەي نەزانىنى خۆم دلنىام، لەھىچ شتىكى تردا ئەوهندە دلنىاو يەقىن نىم)!.

ئەگەر بەرامبەرهەكت قسەيەكى كردو لەلاي تۆ ھەلە بۇو، لەراستىشدا ھەلە بۇو، ئايا باشتىر جواتر وانىيە كە پىنىي بلىيى: (من لەم مەسىلەيەدا بۇچۇنىيەكى ترم

ههیه.. هرچه نده لهو ش ده چیت هله بم - چونکه زور جار هله ده که م - ئه گه ر
هله بوم تکایه پاستم که ره وه.. دهی فه رمو با پیکه وه پاستیه کان
هه لسنه نگینین)!

به پاستی به کارهینانی ئه م ووشانه ئه فسو ناوین و کاری ئه فسو ناویت بؤ فه را هم
دیشن: (لهو ش ده چیت هله بم!), (من زور جار هله ده که م)! (فه رمو با پاستیه کان
هه لسنه نگینین)! کی ئه تو ایت پره خنه لم ووشانه بکریت دل تیابه هرگیز ناکه ویته
گیڑا وی شه رمه زاری و ته ریق کردنه وه ماده م تو سه ره تا دان به وه دا ده نیت که
لهوانه یه هله بیت، ئه مه ش پیگایه کی مسُوگه ره بؤ پوو نه دانی ده مه قاله، هم روک
گیانی ویژدان خستنے کارو داد په روه ری له به رام به ره که تدا ده بزوینی، وای لینده کات
ئه ویش هه مان هه لوبیستی تویی هه بیت و دان به وه دا بنت که بؤی هه یه هله بیت..
له پاش ئه مه هه مووه تو هر سور بوویت له سه ره ئه وهی به خه لک بلیت هله بیت،
دهی هه موو بیانیه ک پیش بہ رچایی ئه م بېگه یهی خواره وه بخوینه روه که
له کتیبی (بهدی هینانی ثیری) (۱) له نووسینی ماموستا (جیمس هارفی
پوبنسون) هو ده لیت:

(ههندی جار بېبی سه رئیشه و ناره حه تی هله خومن ده گوپین.. به لام
هه رکاتی رایه کمان ده بپری و پیمان ووترا (ئه و پایه هله یه) ئیمەش خیرا دهستی
پیوه ده گرین بی دوو دلیسی لانادهین، چونکه به ئاسانی و له خومناه وه ده رمان
بپریوه.. سه ره تا که میک تیک ده چین به لام پاشان بېبی سی و دوو کردن با وه پری پی
پهیدا ده کهین و بته نهها پیگایه کی پاستی ده زانین، وه مه حالیش که سیک بتوانیت
له رایه دامان به زینیت، هۆی ئه مه ش ئه وهیه که ئه و پایه بې بشیک له کیان و
ههست و گرنگی خومنی ده زانین و له یهک ترازو ودا دایان ده نین.

به کارهینانی رانا وی - من - گرنگترین جولینه ری مه کینه ئیش و کاره کانی
خه لکییه.. و گه ر بکارهینانی ووشهی (من) له قسه کانماندا که م بکهینه وه ئه وه
سه ره تای ثیریمانه، ئیمە زور گرنگ ده دهین بهم رانا وی قسه که ره که بریتییه له -

(من) یان (م)-و دهینوسینین بهکوتایی ووشو رسته کانمانه و وک: باوکی من.. براکم-چیزکه که من-خانوه کم، سه‌گه که من.. قوتا خانه که من.. هتد. کسی نابینی به تسانی دان به ودها بنیت که کاتژمیره که در دهکات! یان ئوتومبیله که جوان نییه! یان.. یان کم که سه‌هیه بلی دهرباره که ناله کانی دنیا شاره زاییم نییه یان به هله شتی لی ده زانم.. یان بلی سووده کانی حبه (سالیسن) نازانم!..

ئیمه‌ی مرؤه و این، حمز دهکه‌ین ئه شتنه بپراست بزانین که باوه‌رمان پییه‌تى ئىگه رکسیک بچوکتین گومانمان بۇ دروست بکات دهرباره‌ی ئه و پاوبوچوونانه مان خیرا هرچی پینگا هه‌هیه دهیکرینه بھر بۇ پهیدا کردن‌هه‌وھی يەقین و خۇ هیشتنه و له سره و بچوونانه! لە (۱۰۰٪) نۇرى لە شتنه که نامان ناون ژیری کارزانی له پراستیدا بیانوو هینانه‌وھیه بۇ بەردەوام بۇونمان له سره ئه و بچوونانه که خۇمان پیمان خوشە.

با بزانین ئایا ئم فەلسەفە‌یی باسمان کرد له دنیای کارو کاسبیدا سوودی مهیه؟:

کاری (سترف. ماھونی) فروشتنی ئامیری بالفتە کردن و پاکىزىرنى نهوت بۇو.. جاريک كېريارىکى كرنگ دىتە لاي و پىيى پادەگەيەنیت کە ژمارە‌يەكى زۇر ئامىرم دەھىت و بۇم دروست بکە.. (ماھونی) له تاوجە (لۇنج ئىلاند) خەرىكى تەواوکردنی ئامىرەکان بۇون و له کاتى تەواوبۇوندا بۇو لەپر چەند براادھەریكى ئه و كېريارە هاتن و پەشيمانيان كردىهو و پىيان ووت تو خەلەتاویت و ئامىرى ئەوان نۇرى بى كەلکە.. ئەويش زۇر پەست دەبىت و ناپەحەت و موشەوەش دەبىت.. هەر لە ويىدا تەلەفون دەکات بۇ (مستر ماھونی) و پىيى دەلىت (قەسەم بەزاتى خوا مىچى لەو ئامىرانەی بۇم دروست دەکەن نامەھىت و پەشيمانما).

(مستر ماھونی) خۆي چىروكە دەگىنېتەوە دەلىت: (من چاك دەمىزانى كە هاپىيەكانى زۇر بەھلهدا چوو بۇون لەم گومانه ياندا، بەلام هەستم كرد كە زۇر ناشياوه من راستە و خۇ بى پەرده بلیم هاپىيەكانى نەزانن و بەھله له ئامىرەكانى

ئىمە گەيشتۇون! بۇ يە هەستام و پۇشتم و بۇ (لونج ئىلاند) بۇ بىنىنى ئەو كېيارە، مەر كەچۈرمە ئۇورەوە يەكسەر بۇويلى وەرچەرخاندە.. بەبۇلە بۇلۇن و كلمە كەلە دەستى كرد بەقسەكىرىن.. بەجۇرى توندو تىيىز بۇ كە لە تۈورەيىدا دەستەكانى لەگەلەن ھەوا دا شەپىان دەكىدا!

جىنۇي بەخۆم و كارگە و پىشەسازىيە كەشم دەدا، لەكۆتايىي قىسىمدا ووتى: (دە ئادەي پىيم ئالىتى ئىستا چى بکەين؟.. منىش بەئارامى و لەسەرخۇ پىم ووت: قوربان من ئامادەيى تەواوم ھەيە بۇ جىبەجىيەردىنى ھەر شتى تو بىدەي بەسەرمدا! پاشان بەردىوام بۇوم و ووتى: (تو پارە دەدەيت، مافى خۆتە ئەوهى خوت بەدلە دەستت بکەويىت.. ھەرچۈنى بىيىت خۇ دەبىي يەكىكمان لەم كارە بەرپرسىيار بىن و ئەو زيانە ھەلگرىت، ئەگەر دەزانىت لەسەر ھەقىت ئەوه بوارمان پى بىدە تا ئەو ئامىرىانەت بۇ تەواو بکەين و بىتەينى، ئەگەر ئامىرىكەن بە جۇرە نەبۇون كە خوت پىت خۇشەو بەدلەت نەبۇون ئەوكاتە من ئامادەم كېرىن و فرۇشتەكە ھەلۋەشىنەمەو!

ھەرچىيە كىشىم تىيا مەسرۇف كردووه قەيناكا با من زيانى مائى بکەم، بەمەرجى دلى تۆمانلى نەرەنچىت! بەلام ئەگەر ئالەتكەن بە جۇرە بۇون كە تو دەتەويىت ئەۋا دەبىيىت تو بەدلەت بىت و پارەكەشى بگىريتە ئەستو!).

بەم ووشانەي پق و كىنهى كابرا دامركا يەوە.. ووتى: زۇر چاكە بەپىز بەردىوام بە لەسەر كارى خوت.. بەلام ئەگەر ئامىزەكەن بە جۇرە نەبۇون من دەمەويىت ئەوكاتە پىم بلىي: تو ھىچت لەسەر ئىيە! بەلىي ئامىزەكەن بە جۇرە بۇون كە ئەو داواي كردىبوو نەك ھەر بەدلى بۇو بەلكو دوو داواكارى تىريشىلى كردى كە بۇيى بکەين!!.

ئەم پىياوه كاتىيەك پىزى بۇ نەھىيەشتم و بەرهە بۇوي من بەھەوا دا بۆكىزى دەوهەشاندۇ پىيى دەگۈوتىم: گوايىه من لەم پىشەسازىيە مدا تەپىلى ناپىكىم وەك پىيىست، كە ھەموو ئەمانە پىيىستيان ئەكىد لەسەرم ئەپەپى توانام بەخەمە كار بۇ ئەوهى ھەولى بى تاوانى خۆم دەر بخەم و ئۇيالەكەي بگرمە ئەستۆي خۆى.

ئەمە نۇر سودى پى گەيانىد، چونكە ئەگەر بھاتايە و پىيم بگوتايە: ھاپرى تو
لەسەر ھەلھى و دەستم بىكىدىيە بەدەمە قالە و دەمە دەمە لەگەلىدا ئەوا سەرمان
لەدادگاوه ھەلەتەقى و زىيانىكى مادى نۇريشىم دەكرد.. نەك ھەر كېيارىكم
لەدەست دەدا بەلكو نەزۆك و بى سود دەبۇو پىيم بگوتايە: وانىيە و تو لەسەر
ھەلھى و ھاپرىكانت گىل و ئەبلەحن!.

كەواتە دەمە قالە لەگەل كەس مەكە و پۇوبەپۇو بەكەس مەلى ھەلھىت، بەلكو
ئىرى بەكار بەيىنە و ئىرو لىزان بە چونكە ئەمە يارمەتى دەرت دەبىت بۇ
دەستكەوتنى دلى بەرامبەرەكت..

ئەگەر وىستت خەلکى رابكىشى بۇلاي بۇچۇون و رايەكانت ئەوا بېرىگەي ژمارە
(۲) جىبەجى بکە كە دەلىت:

رېز لەبۇچۇونى بەرامبەر بىگەر و رووبەرۇوى مەلى تو ھەلھىت.

پاشکوی ریگای دوووم

(دیوار به تومه پاسار گویت لی بیت)

ئایینی پیروزی ئیسلام زور شیوازی راستکردنوهی بۇ چونه ھەلەو خوارو خیچەكان گرتۇتە بەر، بۇئەم مەبەستە نەھاتووه دابەزىتە سەر موسولمانەكان و بلى ئیوه زور ھەلن و ئیسلامەتى وانابىت.. بەلكو زور زور حەکیمانە قورئانى پیروز بەنا راستەو خۆ كۆمەلگە ئیسلامى راست دەکردهوھ ئەوهش بە باسکردنى ئومەتەكانى پیشتر.

بۇ نمۇونە كە موسولمانەكان بەرگريان لە خراپە نەکردايە.. قورئان راستەو خۆ پېيى نەفەرمۇن: لە عنەتى خواتان لى بى بۇچى فەرمان بەچاکەو بەرگرى لە خراپە ناكەن؟ بەلكو بەشیوازىكى جوان و پېر بەلاغەت دیوار به تومەو پاسار گویت لى بیت موسولمانەكان ئاگادار ئەكتەوھ دەفەرمۇیت (بنى ئیسرائىل) وازيان لەو کارە هيىنا خوايش نەفرىنى لى كىردىن وەك دەفەرمۇیت: ﴿أَعْنَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ عَلَى لِسَانِ دَاؤُدَ وَعَيْسَى أَبْنَيْ مَرْيَمَ ذَلِكَ بِمَا عَصَوْا وَكَانُوا يَعْتَدُونَ ﴾^{۷۶} كەنۇا لا يَتَنَاهُونَ عَنْ مُنْكَرٍ فَلَوْلَهُ لَيْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿۷۷﴾ () سۈرەتى المائىدە: (۱).. موسولمانەكان تى گەيشتن و كاريان پى كرد.

نمۇنه: خوايى كەورە بە موسولمانەكانى نەفەرمۇو ھەي نەفامىنە كارىيکى باش نىيە كە ئیوه خزمە كافرە كان تان خوش دەويت، بەلكو نا راستەو خۆ باسى بە سەرەتاتى نوع دەكتات لە بەزەيى ھاتنەوھى بە كورە كافرە كەيدا كە هاوارى كرد: خوايى كىيان ئەوه كورەو لە منه خوايش فەرمۇوى ﴿قَالَ يَسْنُوْ إِنَّمَا لَيْسَ مِنْ أَهْلَكَ إِنَّمَّا عَمَلٌ عَبْرَ صَلَحٍ فَلَا تَنْهَى مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنَّمَا أَعْظَمَكَ أَنْ تَكُونَ مِنَ الْجَنَاحِيَّةِ﴾ (ھود ۴۶) واتە مادەم كورە كەت كافر و خراپە حسابى كورى خوتى بۇ مەكە ...

موسولمانەكان تىيگە يىشتن و ئەوه بىو باوک و براي كافرى خۇيان دەكوشت لە پىنناوى ئیسلامدا.. سەيركە، ئەگەر قورئان بىفەرمۇوايە: باوكتان بکۈشۈن، براتان

سەربىن لەپىناوى ئىسلامداو ئەگەر وانەكەن (ولاء و براء) تان تەواو نىيەو كافرن!!
ئەوكاتە ئىيان ووت: ئەمە چ ئايىنېكە باوک و برای خۇمان پى ئەدا بەكوشت!..
ھەندى كەس بەھەلە لەقورئانى تىڭەيشتۈن وادەزانن ھەر ناھەقىيەكىان بىنى
دەبى دابارىن بەسەرىداو توانجى تىېكىن و پىيىن: تۆ زۇر دورى لەئىسلام! يان
تۆ لەئىسلام تىنەكەشتۈويت! يان نەتپىكَاواه! يان تۆ بىدۇھەچىت؟ يان تۆ حىزبىت
يان تۆ لا حىزبىت!

ئىسلام فەرزى كردۇوه لەسەرمان كە بىينە سەنگى مەحەك و نەھىللىن كۆمەلگا
بەرەو ھەلدىرى كوناھ و ھەلەو تاوان بېروات بەلام بەمەرجىك راستىان بکەينەوە كە
بەخۇيان نەزانن و شعورىان بىرىندار نەكەين و پىيىان نەللىن ئىيە لارن و وەك دەمى
داس وان و ئىيمە ھەول دەدەين راستىان بکەينەوە. سەيرى دوو قوتابى زانكۆكەي
(پىيەمبەر) مان (ئەلەيھىم) بکەو بىزانە چۈن و چىيان كردۇوه تا بەجواتلىرىن شىيە ھەلەي
خەلکى بىكۈپ..

(حسن و حسين) خوا لىيان رازى بىت پۇزىكىيان لەدەستنۇيىرگەرتىنی پىاۋىك
وردبوونەوە دەبىينىن زۇر نەزانەو نازانى دەستنۇيىز بىرىت.. ھەردووكىيان بېيارىيان دا
راستەو خۇ پىيى نەللىن: (دەستنۇيىز كەي وادەكىرىت!). بەلکو پىيىان ووت: مامەگىيان
ئىيمە دوو كۆپى عەلى كۆپى ئەبى تالبىن و نازانىن دەستنۇيىزى كاممان راستە بۆيە
دەمانەويت تۆ حەكەممان بىت!! صولەمان بکەيت! پاش ئەوهى پىاوهكە
لەدەستنۇيىزى ھەردووكىيان ورد بۇويەوە بۇوي تى كردن ووتى: گىانى مامە، بەخوا
دەستنۇيىزى كەستان عەبىي نىيە، بەلکو دەستنۇيىزى من ناتەواوه زۇر
سوپاسىيەستان دەكەم كە فيرستان كردىم!

خويىنەرى خۇشەويىست ئايا ئەگەر بىيان ووتايە پىيى دەستنۇيىزەكەت ناتەواوه
نۇيىزەكانت بەتالە وەرە با فيرەت بکەين! چى پۇوي دەدا؟ بىيکومان بەتۈرە بۇونەوە
يان بە كالىتە پى كردىنەوە پىيى دەگۈوتىن ئىيە منالى دويىنەن بەتەمان من فيرەكەن من
قورسايى ئىيە غەزام دىيە؟

چەند رىستەيەك لەناو گەل كوردىماندا تەشەنەي كردۇوه كە ھەمووييان دل بىرىندار
كەرن و وا لەبەرامبەر دەكەن كە پىش ئەوهى قىسىكەي بۇ بکەيت ئەم دەلى:

وانییه.. بۇ نمۇونە: بەرامبەرەكەت دەلیی (پاست ناکەيت) يان (وانییه) يان (درە دەكەيت)، (تۇ لەو مەسەلەيە حالى نېبۈويت تا ئىستا گوئى بىرىت باس بىھەم)، (با تىت بىگەيەنم)، (لەو مەسەلەيەدا لەمن بېرسە)، يان (وەرە بىزانىن قىسى كاممان پاستە) !!

ئەم ووشانە واز لىيېھىنە، بەلكو زاناو لىيەاتتوو فەيلەسۈوف ئەو كەسەيە خەلکى حالى بىكەت بەبىئەھەي پىيىان بلىٰ وەرن با حالىتان بىھەم وەرن تا پىتەن بىسەلمىننەم!

ئادەي وەرن با ئەم ووشە ھەنگۈينيانەي خوارەوە لەگەل يەكتىدا بەكار بېيىننەن بىزانە كارى ئەفسۇنالى نا كاتەسەر بەرامبەرە دەست ناخاتە ژىر چەناكەي و گوينىت بۇ شل ناكات؟!. بۇ نمۇونە: (پاستەكەيت بەلام منىش بەجۇرى ترلىيى حالى بۇوم) و (زۇر جوانە قىسىكەت منىش لەگەلتەم بەلام من بەجۇرى تر بىستوومە)، (ئەم وتهيەي جەنابت راي ھەندى لەكەل زانايانى ئىسلامە، بەلام ھەندىيکى ترييان پايدەكى ترييان ھەيە)، (ئەو دىپە شىعرەت لەكۈيدا بىننۇھ نۇر جوانە، بەلام من لە گۆفارى پەيامى پاستىدا بەجۇرى تر بىننۇمە)، (لەگەلتام لەو پايدەدا بەلام پايدەكى ترييش ھەيە)، خۆزگە ئەم پىستانەمان لەبەردىكەد و لەكاتى دەمەقالەو لىكۈلەنەوە كانغاندا بەكارمان بېيىنایە لەگەل يەكتىدا.

ئىسلامى بىي گەرد داۋامان ئى دەكەت كە ئاواي دەم و چاوى براكانغان بپارىزىن و تەرىقيان نەكەينەوە.. ھەروەها دلى برايدەك لەخۇمان نەكەين چونكە شەيتان لەپىيگائى دەمەلچوون و شەپە قىسىوه لەيەكمان دەكەت..

بۇيە خواي - عزوجل - كاتى ئامۇرگارىيمان دەكەت كاتى قىسىمان لەگەل يەكتىدا كەرد بابە (جوانتىرين شىوهى قىسە كەردن) لەگەل يەكتىد بىدوينن) نەبادا شەيتان لەيەكمان بىزانىيىت وەك دەفەرمۇويت: ﴿ وَقُلْ لِعَبَادَى يَقُولُوا أَلَّا هُوَ أَحَسَنُ إِنَّ الشَّيْطَنَ يَنْزَعُ بَيْتَهُمْ ﴾ (الأسراء ۵۳).

كەواتە ئەگەر قىسىمان لەگەل يەكتىدا كەرد و قىسىيەكى بەرامبەرەكەت بەدل نەبۇو بىگەرى بۇ (جوانتىرين) ووشە ئەگەر جوانتىين دەست نەكەوت با ووشەيەكى (جوانى تى بىرىت) ..

ریگای سییمه:

(ئەگەر ھەلە بسویت دانی پیا بنى)

دارستانیکی چپوپر و سهوز و رازاوه له ماڭەکەوە ماوه دەقىقەيەك دوورە.. پۇزانە جۆرەها گولى پەنكاپەنگ دەم دەكتەوە، جۆرەها بالىندەي باڭ نەخشىن مىللانەيان تىدا كردووه و بىچۈوه كانيان تىدا پەروەردە دەكەن، بەئاوازى جۆراوجۇر دلى سەيرانكەران - بۇخۇيان كەمن كىش دەكەن.. سەوزەكىيات ئەۋەندە هەستاوه خەرىكە چوارپەلى ولۇخ ون دەكتا..

ئەم زەويەي کە ئاوا چەشنى بەھەشت رازاوه تەوە سروشتىيە و دەستى چاك كردن و رازانەوەي دەولەتى پىينەگەيشتۇوه، ئەم باخچەيە ناوزەد كراوه بە (فورست پارك) و هيچى لە دارستانەكان كەمتر نىيە، واش دەزانم لەوهەتى (كولومجس) كە شۇورەي ئەمەريكاى دۆزىيەتەوە ئەم باخە وەك خۆي ماوهەتەوە و نەگۇراوه.

منىش زۇرجار لەگەل تولە بچۈلەنەكەمدا كەناوى (ركس البولروج)، بۇو بۇ سەپرو سەفاو ھەلمىزىنى ھەوايەكى پاك بۇومان تى دەكرد، و لەبەر ئەوهەي كە باخەكە چۆل و ھۆل بۇو بىيەخەم تولەكەم بەرەللا دەكرد تا ئەويش لەناو كەش و ھەواي ئازاددا كەيف و سەفای خۆي بىكەت.

جارىيە لەو جارانە پۆليسييکى ئەسپ سوارم لى تايىن بۇو و بەكۈل دەيپەيىست دەسەلاتى خۆيم پىشان بىدات، بەشىوھەيەكى توندوتىز خۇپى بەسەرمداو ووتى: ئەمە چىيە؟ ئەمە بۆچى وا ئەم سەگەت بەرەللا كردووه بەبى ئەوهەي هىچ لغاو و پەتىكت بەدەستەو بىت؟ ئەي ئازانى ئەمە سەرپىنچى كردىنە لە ياسا؟.

منىش بەنەرمىيەكەوە وەلام دايەوە ووتى: (بەلى قوربان ئەزانم بەلام من وام گومان دەبرد كە دارستانەكە چۆلە باوھەنەكەم ئازارى كەس بىدات!). پۆليسيەكە بەشىوازىكى لاسايى كردىنەوە ووتى: وام گومان دەبرد..)! گوئىم لى بىگرە ياسا هىچ حسابىيەك بۇ گومان ناكات، چونكە ئەم سەگە لەوانەيە مەنالىك بگەزىت يان چۈلەكەيەك بکۈزىت.. بۆيە ئەم جارە لىت دەببورم و بېرۇ بەلام خوا مەركى داوىيت

جاریکی ترو ئهو سنه‌گه بەرهلا بکەيت.. ئەوکاته لەلای قازى دادگا بیانووبەھینه‌رەوهو خۆت دەرباز بکە!).

بەلی چەند جاریک بەگویی پۆلیسەکەم كرد بەلام - رکس - زۆر پەس بۇو بەو كۆته‌ي قاچى و منىش ناپەحەت بۇوم بۆى، بۆيە بېرىارمان دا ئەم جارەش ھەمان قارەمانىتى تۆمار بکەينەوه! لەسەرەتاوه ھەردووكەمان وامان زانى ھەموو شتىكەمان بۇ چووهتە سەركەچى لەناكاو ھەر ئەوهندهمان زانى كەوتىنەوه داوا!.. لەوکاتەي من و رکس بەسەرگەرەكەي ناو باخەكەوه پىش بېرىمان دەكىرد، كابراى پۆلیس بەھەلە داوان بەرەو بۇوم ھات و زەنگى لى دەدلا! - رکس - نزىك بۇويەوه لەپۆلیسەكەو مەسەلەكەم ئاشكرا بۇو هيچ بیانوو يەكم پى نەبۇو تا بېھینەمهوه بۆى!

ھەر لەويىدا نەمهىشت پۆلیسەكە قسە بکات و پىم ووت: (بەراستى لەناو تاواندا كىرام و هيچ قسە يەكم پى نىيە! بەرىزتان زووتر ئاگادارت كردىمەوه كە دووبارەي بکەمەوه دەمبەي بۇلاي قازى، بەلام من گويم نەدايە!).

ئالىرەدا كابراى پۆلیس بەشىوازىيکى نەرم و لەسەرخۇپىنى ووت: (من دلىنiam لەوهى كە بەرەلەكىدى ئەم سەگەو ھەلبەزو دابەزى خۇبکات جۇرە چىڭو خۇشىيەكت پى دەدات ناتوانىت نەيكەيت!). ووت: بەلی وايە، بەلام ئەم كارەم ياسا شكاندىنى تىدايە! ئەويش ووتى من وادەزانم ئەم تولە جوانكىلىم ئازارى كەس نادات وانىيە؟ ووت: بەلام ھەندى جار چۈلەكە دەكۈزۈت!?. ئەويش بەزەردىخەنەيەكەوه ووتى پىم: باشه بۇ شتىكەت پى نەلىم ئەگەر بىكەي زۇر چاكە؟ ئەگەر حەزت كرد بەرەلەي بکەيت لەودىوي گرەكەوه بەرەلەي بکە با من نەتابىيەن!..

لەبەر ئەوهى ئەم پۆلیسەش مەۋەقە، مەۋەقىش دىيارە حەز دەكەتسەت بەگرنگى بکرىت و نرخى بۇ دابىنرىت بۆيە كاتى خۇم تاوانبار كردو كۆتى تاوانبارىم كردى ملە! بەم كارەم وام لىكىردى هەست بەگرنگى و نرخى خۇي بکات ئەوه بۇو خىرا

هله‌لويستي فهرمان‌ره وايه‌کي به سوزى بهرام‌بهري من نواند که له‌کاتي ده‌سه‌لاتدا
ليبورده بيت.

به‌لام وادابني من ده‌ستم بکردي‌ايه به‌مينجه مينج و بي تاوانى خومم ده‌خستايه
له‌پريگاي ده‌مه ده‌مه قالوه و خويشه‌ري به‌پريز ئايا هرگيز ده‌مه قاله‌ت له‌گه‌ل
پوليسدا كردوه؟! كه‌واته خوت ئەنجامى ده‌مه قاله له‌گه‌ل پوليس ده‌زانىت
كوي‌يە؟ و به‌چى ده‌كات؟!..

كاتيک ده‌زانىن هله‌يت و ده‌شكىيت و ده‌خرىييته‌وه به‌درودا، ئايا راستو
جوانترنىي به‌پيش ئوهى بهرام‌بهره‌كه‌مان پيمان بلىت خومان بلىن؟ ئايا ئوهى
شتانه‌ي رهخنه‌مان دىننە سەر باشتى وانىيە خومان باسيان بکەين پيش ئوهى
له‌بهرام‌بهره‌كانغانه‌وه بېبىستىن؟!..

ھەموو ئو ناتەواوى و بوشانىي که بهرام‌بهره‌كه‌ت به‌نيازه له‌و پريگاي‌مو چارت
بكتا و بتشكىينى، تو خوت بيلى و بوارى پى مەدە ئو باسيان بكتا، بەم كارهت
تو هەوا له‌چاورۇكەي بەلەمەكەي دەپرىت، زۇر له‌وهش دەچىت که جواترىن
هله‌لويستي هەبىت بهرام‌بهرت، به‌سوزو ليبوردنەوه لىت دىتە پيش و پارت راست
ده‌كاته‌وه و نەنگى و هله‌كەت له‌سەر سوك ده‌كات و بي بايەخيان ده‌كات وەك چۈن
باباي پوليس له‌دارستانه‌که له‌گه‌ل مندا كردى!.

ويئەكىش (فردىيناند وارين) هەمان شىۋازى له‌گه‌ل كېيارىيکى كەلە پەقى توندو
تىزى بي پەھوشتدا بەكار هىتىنا، فەرمۇن باگوئىبگرىن بۇ براى ويئەكىش خۆى بۇمان
بىگىرەتتەوه:

(ئو ويئانەي که بەتاپىھەت بۇ بلاوکراوه يان بۇ هەر مەبەستىيکى ترى
پۇچنامەوانى دروستمان دەكىرد دەبوايە زۇر وردىه كارىمان تىيدا بکردى‌نایه.. به‌لام
سەرۇكەمان زۇر حەزى لە رەخنەگرتن و هەلە دۆزىنەوه بۇو او بويىه هەر
ويئەكەمان دەكىشىاو بۇمان دەھىتىنا خىرا بچوكتىرين هەلەي تىيدا دەدۇزىنەوه
مېشىكى ويئەكىشى پى كون دەكىرد.. بويىه زۇر جار لەژۇورەكەي دەھاتمە دەرەوه

زور پهست ده‌بboom، نهک له‌بهر ره‌خنه و پیش‌نیاره‌کانی به‌لکو له‌بهر شیوازی ناشیرینی لومه و سه‌زه‌نشته‌کانی که زور زور بی‌تام بون.

جاریکیان وینه‌یه‌کم خسته به‌دستی که‌پای سپارد‌بboom دروستی بکم، به‌لام پاش ماوه‌یه‌کی کورت به تله‌فون بانگی کردم و هر که چوومه ژووره‌وه خیرا به توره‌ییه‌وه دابه‌زیه سه‌رم ووتی: چون که‌وتیته ئه‌م هله‌یه و ئه‌و هله‌یه و ئه‌و هله‌یه وه؟ منیش توپه‌یی و پهستی خوم خوارده‌وه به هلم زانی پیکای دان نان به‌هله‌دار خو شکاندن بکرمه به‌رو تاقی بکه‌مهوه له‌گه‌لیدا: وتم گه‌وره، ئه‌گه‌ر ئه‌م هله‌انه‌ی تؤ دهیانلیتیت راست بن، ئهوا من زور هله‌م و هیچ بیانوویه‌کیش نییه که بیهینه‌وه له‌سهر ئه‌و گه‌وجیتیانه‌ی که له‌وینه‌که‌دا له‌دستم ده‌رچووه، به‌راستی ئه‌وه بؤ ماوه‌یه‌کی دورو دریزه من له‌خرزمت جه‌نابتانا وینه ده‌کیش و ههق وايه من زورله به‌ئیستا پیشکه و توتور بومایه له‌هونه‌ره‌که‌مدا، بؤیه زور خه‌جاله‌تم و بیزم له‌خوم دیته‌وه، ئه‌وه‌ی زیاتر سه‌سامی کردم –ئه‌وه‌بوو به‌بیستنی ووت‌ه‌کانم خیرا ده‌ستی کرد به‌برگری کردن لیم و ووتی: تؤ راست ده‌که‌یت! به‌لام هرچونیک ببیت ئه‌و هله‌انه ئوه‌نده گه‌وره و بایه‌خدار نین.. ووتم: له‌وینه‌کیشاندا هر مه‌له‌یه‌ک بکریت با که‌میش بیت هر زوره و ده‌بوایه زیاتر ورده‌کاریم له‌کاره‌که‌مدا بکردايه!..

ئوه‌بوو به‌ریوه‌به‌ر په‌تی به‌رگری کردنی بؤ شوپ کردمه‌وه و ده‌یویست فریای و هز عه‌که‌م بکه‌ویت، به‌لام من نه‌م ده‌هیشت، چونکه بؤ یه‌کم جار ببو ۋاؤا به‌تاسه‌وه حەزم له قسە‌کردن ببو له‌گه‌ل بھریوه‌به‌ر که‌مدا.. بؤیه من بؤ زیاتر چیز و هرگرتن زیاتر خوم ده‌شکانده‌وه و ره‌خنم له‌کاره‌که‌ی خوم ده‌گرت و ده‌موقت:

–(من زور پیویست ببو که زیاتر ورده‌کاریم به‌خرج بدایه تیایدا چونکه به‌پېزنان هەلی کارو کاسبیتان بؤ من ره‌خساندووه و منیش ئه‌رکی سه‌رشانمه هەرچى له‌تونامدا هەیه بیخمه کار لەو بەرھەمانەی دەیخمه بەردەستنان.. بؤیه پیویسته جاریکى تر دهست بکه‌مهوه بەدروست‌کردن‌وهی ئه‌و وینانه!.

ئەمەی قبول نەکردو يەكسەر ووتى: نەخىر نەخىر، هەرگىز نەھاتووه بەخەيالىدا بەو شىۋىھىيە دلگران و نارەحەتت بكم و ويىنەكەت سەرلەنۇي پى بىكىشىمەوه!

پاشان دەستى كرد بەپىاھەلدىنى ھونەرەكەم و توانا و لىيھاتوويم لەو بوارەداو دوو پاتى كرده‌وه كەمن تەنها چەند دەستكارىيەكى سوک و سادەم دەھىت و ھىچى ترا!

ئەو پۇژە دەرروونم زۇر ئازارى دەچەشت وا بەو چەشىنە نالىه بارە دەمشكاندەوهو پېشتم نەدەگرت.. ئەوه بۇو لەكۆتايدا بەپىوه بەر باڭى كىرىم بۇ نانى نىيەپۇ لەمالى خۆيان! و پاش لەيەك جىابۇونەوه چەند بەرەھەمەنلىكى نويى خستە بەرددەستم و داواى لىيکردىم بۇي تەواو بکەم!!).

ھەموو گىلىن و گابىلھىك دەتوانىت بەرگرى لەھەلەكەنلىخۆى بکات و بىانۇيان بۇ بتاشىت كە زۇربەي -گەمىزەكان- وادەكەن.. بەلام داننانت بەھەلەكەندا چەندان پەلەي بەرز بەسەر خەلکىدا بەرز دەبىتەوه و ھەست بەپىشىكەوتىن و بەرزبۇونەوه دەكەيت.

(البرد هبارد) يەكىنەكە لەو نۇوسەرانەي كە توانىيويانە يەك گەلى تەواو لەخۆيان بەھەرۈزىن، زۇرجار رىستەو دەستەوازەكانى دلى خويىنەرانيان دەرەنچاندۇ توپەيى و سەركەشيان لىيۇھ پەيدا دەبۇون، لەگەل ئەو چارە پەشىيەيدا كە نېيدەزانى ھەلسوکەوتنى بەرز لەلەگەل خەلکى بکات.. بەلام زۇرجارىش دەيتوانى نۇرى لەدۈزىمن و ناحەزەكانى بکاتەوه دۆست و لايەنگىرى خۆى!.

بۇ نۇوونە، جارىكىيان خويىنەرىتىكى دلگەرم و توپە بۇي نۇوسى بۇو: (من لەگەل ئەو رايانەدا نىيم لەفلان باسدا ھىنناوتە، لەكۆتاىيى نامەكەشدا قىسىمەكى سوکى دابۇوه پال -ھبارد! مىستر هبارد ھىچ تىك نەچۈو ئەوه نەبىت بۇي نۇوسى: ئايا بەپىزىتان بۇتان دەكىرىت سەرىيەكىم لى بىدەن تا پىكەوهو لەنزايكەوه لەو رايانە بکۆلىنەوه؟! چونكە تەنانەت خۇشم لەگەل ھەموو ئەو شتانەدا نەماوم كە كاتى خۆى نۇوسييۇمن، ئەوباسەي دويىنى نۇوسييۇومە مەرج نىيە ئەمپۇش ھەمان راوا

بُوچوونم له سه‌ریان مابیت! بُویه نور که‌یف خوش و مه‌سرور ده‌بم رای به‌ریزیشت
لهو باره‌یه‌وه بزانم!).

پیم بلی خوینه‌ری ئازیز- چى بلیت و چیت پى ده‌کریت له بەردەم
ئاده‌میزادیکدا کە ئا بەو چەشنه بیت بەدەمته‌وه و هەلسوكه‌وتت له‌گەلدا بکات؟!.

ئەگەر نور نور دلنيا بۇويت له خوت کە له سەر هەقیت، ئەوا بە جواترین شیوه‌و
له سەرخۇو ژیرانه خەلکى بولاي ئو هەق و پاستیيە را بکېشە.

ئەگەر له شتىكىشدا هەل بۇويت - کە زورجار واين بە جۆرىك جىگاي سەر
سۈرمانه- دەي با خۆمان دانيان پىدا بىنین پىش ئەوهى بەرامبەره كەمان وەك
چەكىك بەكارى بەھىنى دەzman.

بەكارهىنانى ئەم پىگايە تەنها له بەر ئەنجامە پى سوودو بەكەلکەكەي نىيە، بەلکو
جۆرە چىزىو هەست بە حەوانە وەيەكى دەروونى و جەستەيى دەکریت کە هەرگىز
لە بەرگرى كىدن و خۆ بە بىتاوان داناندا بەدى ناكرىت.

كەواتە ئەگەر دەتەويت خەلکى بەرەو بُوچوونە كانت را بکېشىت ئەوا بېگەي
زمارە (۳) جىبەجى بکە كە دەلىت:

(ھەركاتىك هەل بۇويت دان بىنۇ بەو هەلەيەدا).

پاشکوی ریگای سینه‌م:

(دان نان به‌هله‌دا چاکه‌ید)

ئایینی پیروزی ئیسلام وا موسلمان په‌روه‌رده دهکات که خو په‌رسن نه‌بن و ده‌مارگیریان بۇ راو بۇچونه‌کانى خۆيان نه‌بىت و به‌شىوه‌يەك سورىن لەسەرى و به‌موو لىيى لان‌دەن و پاي كەسى ترييان پى قووت نه‌درىت!.

تەنانەت لە ئیسلامدا نەگەر كەسىك گوناھىك بکات، بەلام دان به‌وەدا بىتىت كە ئەمە گوناھە و هەق نەبۇو بىكەت زۇر بەپىزىزەو گوناھەكەى كەمترە لە كەسىك كە پاش تاوانەكەشى هەر خۆى بە‌هله نەزانىت و هەر سورى بىت لەسەرى و بە‌تاوانى نەزانىت..

سەيرىكە.. ئادەم و حەوا (سەلامى خوايانلى بىت) هەلەيەكىان كردكە لە‌بەرى درەختە قەدەغە كراوهەكەيان خوارد شەيتانىش هەلەيەكى كرد سەپىچى فەرمانى خواى كردو سۈزىدەي بۇ ئادەم نەبرد.

ئەمەبۇو خواى كەورە لە‌ئادەم و حەواخوش بۇو.. بەلام لە‌شەيتان خوش نەبۇو.. چونكە ئادەم ژىرانە لە‌گەل ھاوسەرەكەيدا كەوتىن بە‌چۈكداو دەستىيان كرد بە‌پارانەوە داننان بە‌هله كەياندا ووتىيان: ﴿رَبَّنَا ظَلَمْتَنَا أَنْفُسَنَا وَإِنْ لَمْ تَغْفِرْ لَنَا وَتَرْحَمْنَا لَنْ كُونَنَّ مِنَ الْخَسِيرِينَ﴾ (الاعراف ۲۳).

بەلام شەيتان لە‌باتى ئەمە دانبىنى بە‌هله خۆيداو داواى لېبۈردن بکات كە چى هەستا بە‌بىانوو ھىنانەوە و بە‌رگى كىردىن لە‌بۇچونە لارەكەى خۆى ووتى: ﴿قَالَ أَنَا خَيْرٌ مِنْهُ خَلَقْتَنِي مِنْ نَارٍ وَخَلَقْتَهُ مِنْ طِينٍ﴾ (ص ۷۶). واتە: هەرگىز سوجىدە بۇ كەسى نابەم لە‌قۇرۇ دروستت كردۇوە و بەلام من لە‌پرووناڭى و ئاڭر..

سەرەنجامەكەى لاي ھەموان پۇون و ئاشكرايە.. خواى كەورە پىيى فەرمۇو: ﴿وَإِنَّ عَلَيْكَ لَعْنَقَةٌ إِلَّا يَوْمَ الْدِينِ﴾ (ص ۷۸). (پىيغەمبەر)ى خۆشەويىستمان (ص ۷۸) بە‌كردۇوە ھاوهلانى تى گەياندووە كە جىڭكاي پىزىزە موسلمان لە‌پاي خۆى دابەزىت ئەگەر

پایه‌کی جواتری له برامبه‌ره‌که‌ی بیست و پیشی که ناکات ئه‌گهر و هری بگریت و کاری پی بکات ئیتر با بهرامبه‌ره‌که‌شی ئاستی نور نزمر بیت..

بۇ نمۇونە: له جەنگى به‌درى گەورەدا (پىغەمبەر) خوا (عليه السلام) جىڭايەکى دىيارى كردو كردى به‌سەر بازگەی سوپاى باوهەر، لەم كاتەدا سەربازىيکى سادەي ناو سوپاکە ناوى - حەبابى كورى مۇنزيز - بۇو ھاتە خزمەت سەر كرده و پىسى ووت: ئەم جىڭايەی ھەلت بىزىردووه وەحى خواي گەورەيە يان پاي خۇتانە؟ (پىغەمبەر) مان (عليه السلام) فەرمۇسى: نەخىر راي خۆمە، حەباب ووتى: دەي ئەم جىڭايە سەربازى نىيەو با بېرىنە سەر يەكەمین بىر و بىر ئاوهكانى تر بىكەونە پىشەۋەمان و پېرىان بىكەينەوە و قورەيش لەتىنواندا شەپرىان بۇ ناکریت! (پىغەمبەر) خوا (عليه السلام) راکەی قبولى كردو له جىڭاكە خۇى گۈنىستىيەوە بۇ ئە جىيە..

لەوانەيە سەركىزىيەکى ئەمپۇ بوايە: خۇى لى دەگۇپداو پى دەگۇوت تۇ سەربازىيکى سادەيت و چىتە بەسەر دارشتىنى نەخشەي جەنگ و من قورسايى تۇ نەجمەم پىيەدە!!

كەچى ئەمپۇ ھەندى لايەن ھەيە ئەگەر ئەندامىيکيان پىشىنيارىك يان ناتەواويمەك باس بکات لەناو لايەنەكەيدا.. گۈيى بۇ ناگىن و پىسى پى دەكەمن و دەلىن: سوپاست ئەكەين، بەلام لەتۆزىرتر بىرى لى كردىتەوە! ئەمە باشە، ئەگەر بەخت مائىل و لادەر دەم نەوهستاۋ نەيدەنە قەلم و نىشانە پرسىيارى لەسە دانەنин! بەلکو ياساي لارى (بىخەم بە شىخەكت مەعصومە) بەكار دەھىنن لەگەلىدە!!.

ھەندى كىيل و گەوار وا تى گەيشتۇون ئەگەر خۇت بىشىنەتەوە لەپایەكەت دابەزىت يان دان بەوهەدا بىنیت كە نەتزانييە، ئەو گەورەتىرين عەبىيەمە ئاغايى لەئاغايەتى پى دەكەۋىت و مامۇستاۋ زانايان شورەيى بەكارى بەھىنن!.. ئەوهتا پياوىك لەلاي ئىمام مالىك دەبىت و لەو كاتەدا ھەندى پرسىيارى شەرعى ئاپاستە ئىمام دەكىریت و بۇ ھەندى پرسىيار دەلىت: نازانم پياوهكە ووتى: مامۇستا عەبى ناکات دەلىت نازانم؟. كاتى ئىمام ئەو قىسە دەبىستىتەوە دەلى بۇم بانگ بکەن..

کاتی دیتە خزمەتى پىّى دەلیت: (نەخىر عەبى ناكەم، بەلكو شانازارى پىّوه دەكەم چونكە فريشته‌كانى خوا عەبىيان نەكىدو و تيان خوايە ئىمە نايزانىن ﴿لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْنَا﴾ (۱). (بقرة ۳۲).

بۇيىه نابىينى يەك هاوهلى (پىيغەمبەر) مان پىنهى هەلەكانى خۆى كربىت و بىيانوويان بۇ بتاشىت، بەلكو دانىيان پىا ناوه ئىتر با گەورەترين زيانىش بىكەن، بۇ نمۇونە ئەو سىّى هاوهلى (پىيغەمبەر) مان (عليه السلام) توشى هەلەدى دواكەوتن بۇون لەجەنكى تەبوڭدا، بەلام کاتى (پىيغەمبەر) گەپايىھو لىنى پرسىن بۇ دواكەوتن؟ كەعبى كۈرى مالىك -ئەم پىتگايىھى بەكار ھىتىا - ووتى: ئەم توانى وەك دوو پۇوهكان درۇ بکەم و خۆم پىزگار بکەم، بەلام ووتى ئەم (پىيغەمبەر) خوا بەخوا پاشايىھى دنيا بۇويتايە بەدوو قسەى لوس و درۇ خۆم دەرباز دەكىرد، بەلام ھىچ بىيانوویەكمان نىيەو هەلەيەكەو كردوومانەو داوايلىيپوردن دەكەين.. ئەببۇو پاش ماوهىيەك خوايى كورئان بېرىارى لىيپوردى بۇ دەركىرن!.

خۇ ئەيانتوانى وەك ھەندى نەزان خۆيان تۈپە بىكەن و بلىن: دە خۇ كفرمان نەكىدووھ و چەندان غەزامان كردووھ با دانەيەك نەكەين خۇ دنيا ناپوخىت!! دانىنان بەھەلەداو خۇشكاندنهوھو قبول كىرىنى راي بەرامبەر، تەنانەت لەگەل سەركىرەھو پاشاۋ حومراڭانىشدا سودى ھەببۇھ چ جاي برايىھى كى خوت بەرامبەرت بىت.

بۇ نمۇونە، لەسەر دەھمى عەباسىيەكاندا پاش مەدەنلى ھارون الرشيد (بەيعەت) دەدرىت بە (مأمون)ى كۈرى.. لەھەمان كاتدا ئىبراھىمى مامىشى كەنازانى او (ابن شكلە)ى ھەببۇ.. داواي خەلافەتى دەكىدو ھانى مەردومى دەدا تا بەيعەت بە (مأمون) نەدەن و بەيعەت بەئەو بەدەن!..

کاتى مأمون ئەمە دەبىستى تۈرە دەبىت و فەرمانى گىرتى دەر دەكەت و شورتەي ئەو سەر دەھىگىن و دەيھىن بۇ كۆشكى خەلافەت لەبغداد، مأمون

پیشی دهلى: مامه، راسته تو داواي خهلافهت و بهيعه‌تت کردووه؟ بۇ ويستوتە دووبه‌رهكى لەناو موسولماناندا دروست بکەيت؟.

(ئيراهيم) لەدى خۆيدا بېرىارىدا بەرگرى لەخۆي نەكەت و بەهانە بۇ بۇچۇونەكەي نەتاشىت و ياساي داننان بەھەلەو خەتاي جىبەجى كردو ووتى: ئەي گەورەي موسىلمان خوا پايە بەرزتان بکات، ئەم كارەم ھەلەيەك بۇوەتات بەسەرمداو كردم!

كە دەبوايە نەمكىدايە.. تۆش ئەگەر لىپبوردن و گەورەي خوت بەكار بھىنى بەرامبەر مامى خوت ئەو چاكى خوتانە.. و ئەگەر لەتۆلەشدا بىكۈزۈن ئەو مافە رەوابى خوتانە!

مأمون سەرى پىزى داخست لەئاستى ئەم دابەزىن و خوشكەندەداو زۇر دلخۇش بۇو، چونكە بەسە بۇي كە ئەوەندە گرنگى و پىزى ھەبىت كە خەلک لەخزمەتىدا داواي لىپبوردىنى لى بکەن..

بۇيە ووتى: مامەگيان.. فەرمۇو وەرە تەنېشتم دانىشە تو ئەمۇر لىپبورا وىت مامەگيان!!!

خويىنەرى بەپىز ئايى ئەگەر (ابن شەكلە) بەرگرى لەخۆي بىردايەو دەمەقالەو دەمە دەمەي بىردايە راستى خۆي بسىرلەماندايەو بىكۈوتا يە: كۈرم من براي گەورەي خەليفەم.. لەتو دنیا يدەترم.. و خەلکى خۇشىيان دەھويم و بهيعەتم پى دەدەن.. ئايى ئەزانى چى بۇوى دەدا؟ بىكۈمان ئاكامەكەي زۇر ئاشكرايە.. سەرى لەلاشە جىا دەكرايەوە!!

كەواتە عەيىب نىيە، مەگەر لەلائى كىيل و كەمىزەكان، ئەگەر بەبرا كەت ووت: (بىبورە تو پاستەكەيت)، (من لەمەوبىر وا تى كەشتىبوم)، (ئەزانى قىسەكەي تو جوانە)، (ئەزانى قىسەكەي تو دەرچوو)، (جار جار من لىيم تىك دەچىت)، (باش بۇو بىرت خستەوە) و.. هەندى.

بەشی چوارم:

(کورتترین پیگا بىتكەيەنىتە دلى كەسيك)

ئەگەر هاتوو زۇر توندو تىزىۋۇ رقاوی بوویت و جامى تۈرەيىت بەسەر بەرامبەرەكەتدا پىۋاند بىڭومان سەرت سوك دەبىت و ھەندى بارى سەرشانت سوك دەكەيت..

ئەم سووودە بۇ خۇتە! بەلام ئەى بەرامبەرەكەت تاوانى چىيە؟! ئايىا تو بەسەر ئو ھەزارەوە دەرروونت دەحەۋىنىتەوە؟! ئايىا شىپوازى توندو تىزىۋۇ دووزىمن كارانەت واى ئى دەكات بىتتەسەر بۆچۈونەكانت؟!..

جارىكىيان (ودرو ولسون) ووتى: (ھەركاتىك ھاتىت بۇلام و بۇ كىزت خىرى كىرىبوو بۇ ناو دەمم، پەيمانت پى دەدەم من زۇوتى خىرى دەكەم بۇ ناو دەمت، بەلام ئەگەر ھاتى بۇلام پىت ووتىم: (ئاوهەر با پاكۇپىنەۋەيەك بىكەين)، تەنانەت ئەگەر جىاوازى كەوتە نىوانمان ئەۋەندە نابات دەبىنин پاكانمان زۇر لە يەكەوە دوور نىن).

تا ئىستا نەمدىيەھىچ كەسىك وەك (جۇن روکفلر) كور بەتەواوەتى مافى خۇى دابىت بەم مەسەلەيە، ئەوه بۇ سالى (1915) كەورەترين مانگرتىن ھەر چوارچىوهى ولايەتى كۆلورادو گرتەوە كە بەگەورەترين مانگرتىن دەۋمېرىت لەھەمۇ مېڭىۋى پېشەسازى ئەمەرىكىدا، خەلکى ئەۋەندە رقىيان لە - روکفلر - بۇ كە بە ئەندازەيە رقىيان لەكەسى تىرنەبۇو. ئەم مانگرتىنە كىرىكارەكانى كۆورەي خەلۇز پىسى ھەستابۇن كە سەربەكۆمپانىيە كۆلورادو بۇ كە روکفلر سەرۆكى بۇو.. تەنها داواكارىشىان بەرزىكىدىنەوەي پىزىھى مۇوچە كانىيان بۇو..

لەكاتىكدا ئاگىرى ئەم شۇرۇشە خەرىك بۇو گىيان و سامانى خەلکى بکاتە قەرەبرۇوت.. سىنگى خەلکىش پەنكى خوارد بۇويەوە لە بېق و كىنە بەرامبەر سەرۆكى كۆمپانىيا - ئالەم كاتە ناھەم موارەدا روکفلر وىستى ئاشتى و ھىمنى سەقامگىر بکاتەوە.. بىڭومان كەرىدىشى! چۇن؟ ئەمە بەسەرەتە كەيەتى:

(روکفلر) چەند ھەفتە یەکی تایبەت کرد بۇ ساپىزىز کردنەوەی نىوان خۆى و لىپرسراوى كريكارە شۇپشىغىرەكان، بەتاپىبەت قىسە پۇشتۇوەكانيان، پاشان ھەمووييانى كۆكىرىدەوە و تارىيکى بۇدان، ھەرئەونىدەت زانى پق و تۈپەبىي دامىرىكا يەوه كە لەپادەيەكدا بۇو خەرىك بۇو روکفلر داماڭان.. بەلام ووتارە كە كەسانىيکى نۇرى كىردى خۆى و بۇونە دۆست و لايمىنگىرى.. و تەنانەت مانگرتۇوەكان بەئەسپايى چوونەوە سەر كارەكانيان، بېبى ئەوهى باسى مۇوجە زىادىرىدىن بىخەن كە مەبەستى مانگرتەكەيان ھەر ئەوهش بۇو!

ئەمەش سەرەتاي ئەو ووتارە بەناوبانگەيەتى، وە لەبىرت نەچىت كاتىك ئەم ووتارە دەخويىنىتەوە - روکفلر ئەم ووتارە لەبەردىم كەسانىيکدا داوه كەتا ئەوساتەش پەتى سىيدارەكەيان بەدارسىنويىكەوە لەناورەراستى شاردا بۇ ھەلۋاسىبىوو!! ھەرچەندە نەيتوانى بەتەواوهتى سۆزۈ خۆشەویستيان بۇخۆى رابكىشى.

روكفلر وtarەكەي بەم شىيۆھى دەست پىكىرد: (بەراسلى ئەمپۇ پۇزىيىكى پۇشىنگدارە لەپۇزەكانى تەمەنم و كاتىكى بەپىزە لەكتەكانى تەمەنم، كە تىايىدا دەگەم خزمەتنان ئەي نوينەرانى كريكاران، پىيگام بىدەن بەناوى خۆمەوە و بەناوى سەرجەم كارگوزارو لىپرسراواھكانيانەوە شانازى خۆمان دەرىپىن بەرامبەر ئەم كۆبۈونەوە مىرىۋوپىيە كە بەدىرىڭىلى تەمەن يادى دەكەينەوە. ئەگەر ئەم كۆبۈونەوەيەش پىيش دوو ھەفتە بىگىرايە، وەك غەرىپىيڭ لەناوتاندا دەۋەستام و نەمدەتowanى لەيەكتىريتان جىا بکەمەوە، بەلام ئەوهبۇو لەم دواييانەدا لەناو چادرو كاپىينەكاندا بەخزمەتنان شاد بۇوم و بەختەور بۇوم بەگفتوكۇ كىردىن لەگەل يەك بېيەكتاندا.. و لەمالەكانىشىستاندا چاوم بەمال و مندالەكانىستان كەوت، ئەلىم: پاشان ئىيمە ئەمپۇ كۆبۈونەتەوە لەگەل يەكتىدا وەك دۆست و براو ھاولىيى يەكتى، چەند شادمان دەبىم بەدووبىارە بۇونەوەي وىئەنە ئەم جۈزە كۆبۈونەوانە كە تىايىدا لەمەمۇ مەبەستەكانمان بکۈلىنەوە سوودەكانى ھەر دوولامان تىيدا باس بىكرايە.

هه‌رچه‌نده خوی و پیویستی دهکرد ئەم دیداره لهنیوان بېرىوه بهرانى كۆمپانیا و نوینه‌رانى كرييکاره كاندا ئەنجام بدرایه، چونكە من هەست دەكەم كاري من نېيە و خۆم تى هەلقورتاندۇو و شەنسىم نەبۈوه لەيەكى لە دوو لايەنەدا بۇومايمە، لەگەل ئەوهشدا ئەی هاپپىيان من وا هەست دەكەم پەيوەندىيەكى بەتىن بەرهەۋئىوم كېيش دەكات(!)..

ئايا ئەمە نموونەيەكى قەشەنگ نېيە و ئايا هېيج نموونەيەكى ترى دەگاتى لەھونەرى: گۆپىنى دووزمن و ناحەزان بۇ دۆست و خۆشەويىت و لا يەنگى؟! وادابنى روکفلر پىگايىھەكى ترى بىرتابىيەتە بەر.. دابنى دەستى بىرتابىيە بەدەمە قالە و دەمە دەمە لەگەل كرييکاره كانداو راستەخۆ چەند راستىيەكى رەقى بىدایە بېپۇوياندا.. دابنى بېشىوازو ئىشاراتى بىرقيەدار پىيى بىسەلماندىنايە هەلەن، دابنى بەھەموو بەلگە مەنتىقى و ژىرىيانە پىيى بىسەلماندىنايە كە گىيەل و گەمزەن لەم مانگرتىنەياندا، بىنگومان شۇرۇش كېلىپەي دەسەندو ئازاۋە و كوشتارىش تەشەنە دەكرد..

ئەگەر هات و دلى كەسىك پېر بۇو لەپق و كينە بەرامبەرت هەركىز ناتوانىت بەرەو بەرنامەو بۇچۇونەكان تىرى با هەموو مەنتىقى دونيا هەيە بەكارى بەھىنى.

دەي با باوکە لۆمەبارىنەكان.. ئىن و مىرددە رەخنەگەرەكان.. بېرىوه بەر سەركەشەكان هەست بەم راستىيە بىمەن و پەنا بەرنە بەر ئامۇزىگارى و نەرمى و لەسەرخۇيى.

پىش سەد سال لەمەوبەر لىكولن ووتۇويەتى: (پەندىيەكى جوان هەيە دەلىت: (دلىپىك ھەنگوين بۇكوشتنى مىش لە بەرمىلىك زەھر باشتە)!، دەي لەگەل ئادەمیزادىشدا ھەر وايە: ئەگەر ويستت كەسىك بەرەو خۆت بەھىنىت يەكەم جار دەبىت قەناعەتى پى بىكەيت كە تۆ ھاپرى و دلسۇزى ئەويت، ئائەمەيە تكە ھەنگوينەكە دلى پاودەكەيت و ئەمەش نزىكتىرين پىگايىھە بۇ گەيىشتى بەدلەكان.

لهوه‌دهچیت تو دووچاری مانگرتن و بلاوه‌پیکردنی نهیهیت یان قسه له‌گهله‌جه‌ماوه‌ریکی گهوره‌دا نه‌کهیت، به‌لام خو‌هندی جار ده‌ته‌ویت بو نمونه کریئی خانووه‌که‌ت که‌م که‌یته‌وه له‌لای خاوهن خانوو ئایا قسه‌ی نه‌رم و نیان و جوان که‌لکی هه‌یه:-

بايزانين: مستر (وب) ويستي خاوه‌نه‌که‌ي رازى بکات که‌کریئی خانووه‌که‌ي له‌سهر سوك بکات له‌گهله‌شدا که کابراي خاوهن خانوو زور توندو تيرژيوو قسه‌هه‌ر قسه‌ی خو‌ی بwoo، که‌چى سه‌ريش که‌وت له‌م کاره‌يدا! (وب) خو‌ی بومان ده‌گيپریته‌وه، بوخاوهن خانووه‌که‌م نامه‌يکم نووسى بهم شىوه‌يه: (نيازم وايه له‌گهله‌ته‌واوبوونى ماوه‌ى ديارى کراودا خانووه‌که چول بکه‌م و به‌جيئي بهيلم) له‌راستيدا نه‌مده‌ويست چولى بکه‌م، به‌لکو ويستم ئه‌وه بکه‌م به‌پىشەكى يەك بو ئه‌وه‌ى داواي سوك کردنی کرى‌که‌ي لى بکه‌م، به‌لام ئه‌وكاره‌م بى‌ھېۋايدى و نائومىدی لى به‌دى ده‌کرا چونكە كريچيئەكانى پىشۇوویش هەمان پىگاييان به‌كار هىتنا به‌لام له‌گهله‌نه‌و كەللە پەقەدا سودى نه‌بwoo!

له‌وكاته‌دا به‌خۆمم وت: من چەند دەستورو بنەمام خويىندوه دەرباره‌ى هونری هەلس و كه‌وت كردن و كاركىرنە سەر دلى خەلکى كه‌واته بوچى پىگايەكىان تاقى نه‌كه‌مه‌وه له‌گهله‌ئەم پياوهدا بزانم چى پووده‌دات؟.

کابراي خاوهن خانوو هەركەنامەي منى پىيگەشتبوو خىراي خو‌ی و جىڭرەكەي هاتن بو مالمان.. منىش بەسلاۋىيکى گەرمەوه بەرەو پوويان چووم و پىشوازىيەكى جوانم لى كردن. بەپۈوييەكى گەشەوه بەدەم زەردەخەنەوه فەرمۇوم لى كردنە ثۇورەوه).

پاش سلاۋو و چاك و چۆنى، دەستم كرد بە قسە‌كردن. به‌لام دەرباره‌ى كىيى خانوو نا به‌لکو هاتم باسىكى دلگىرى و خوشى و بەخته‌وه‌رى ئه‌وه ماوه‌يەم بو كرد كە له‌خانووه‌کەيدا بەسەرم بىدووه. بەراستى من زىياده رەويم كرد لەو پىاھەلدانه‌دا به‌لام بەراستى و دلسوزانە نرخ و پىزم بو دادەنا) پاشان سەرسامى خۆمم دەربېرى له‌لىيەاتووبي و بەتوانايى يەكەي له‌بېرىۋەبردنى ئىش و كارى مولكە كانىدا! پاشان

ووتنم: ئاواته‌خوازبیوم بۇ سالىيکى ترييش لەم خانوه‌خۆشەدا بىمامايەتمەوە بەلام داخى بەجهەركم توانام بەسەر كرىكەيدا ناشكىت!.

پياوه بېروويەكى گەشەوە بۇوى تىكىردىم وەك بلىيى بۇيەكەم جارە لەژيانمدا كرىچى ئالەم جۆرە چاكەم بۇوبىت كە ئابەو چەشىنەپىشوازىم لى دەكتات سەرسام بۇو لەخۆشىدا نېيدەزانى چى بلىيت!.

خاوهن خانووهكە دەستى كرد بە قىسىمە كىرىدەن و باسى ئەو ناپەھەتى و دەردى سەريانەي دەكىرد كە تۈوشى هاتووه بەدەستى كرىچى لارەوە. تەنانەت كرىچى يەكىيان لەماوهى يەك مانگدا (۱۴) نامەي بۇ نارادووهو قىسىم رەق و دلېنەنجىنەرى تىئىدا نووسىيە! و يەكىيەتىريان ھەرەشەي ئەوە دەكتات كە ئەگەر ئەو مالە قاتى سەرەوە دەرنەكەيت ئەوا پەيماننامە ھەلئەوەشىنەمەوە چونكە منالەكان زۇر چەقەچرۇو دەمەوەن!.

پاشان ووتى: ئاي كەبەختەوەرم كرىچىيەكى وەك تۆم ھەمبىت! بەبىي ئەوهى من داواي سوك كىرىدىنى كرىخانووهكەي لى بكم خۇى پازى بۇو كرىكەي بەو جۆرە سوك بکات كە من پىيم خۆشە!!). نەك ھەر ئەوهەندە بەلكو كاتى خواحافىزىم لى كىرد پىيى ووتنم: چۆنە بەلاتەوە دەستىيکى جوانكارى بەھىنەم بە خانووهكەتدا!.

ئەگەر بەموىستايى بەجۆرە كرى كەي پى كەم بکەمەوە كە پىشتەر كرىچىيەكانى تر كىرىدىانە ئەوا منىش شاييانى ئەو تىڭ شىكانەي ئەوان دەببۇوم، بەلام من بەئاسانى بەھۇى بۇوى خۇش و پىزى تايىبەت و نەرم و نىانىيەوە دەستم كەوت.. منال ببۇوم كاتى لەلادى ببۇوم بەپىي پەتى كىڭە و باخەكانم تەي دەكردو لەقوتابخانەكە بۇزىھەلاتى مەيسورى قوتابى ببۇوم چىزۈكىي ئەفسانەيان بۇ باس دەكىرىدىن لەزىزەناوى (خۆر و پەشەبا) كە دەلىت: جارييەيان خۇرۇ رەشەبا بۇوبە دەمەقالەيان، خۆر دەيگۈت من بەھىزىو توانا ترم.. پەشەبا يىش دەيگۈت: من لەتۆ بەھىزىترو بەتىن ترم، پاشان با ووتى بەخۆر: ئەوپياوه پىرە دەبىنى كە ئەو پالتوئىەي لەخۇى پىچاوه.. ئەگەر ئازايت واي لى بکە بەزۈوتىرىن كات پالتوکەي داکەنلىت و فېرىي بىدات؟.

خۆر ئەم گەرهەی لەگەل رەشەبادا کردو پىّى ووت: ئادەت ئەگەر راستەکەی پالتوکەی لەبەردا لابەرە؟ ئەمەی ووت خۆی خستە پاشتى پەلە ھەورىيەکەوە.. باش بەھەمۇ ھېزۇ توانا بەھە دەھات و دەچوو.. كابرايش زىياتر پالتوکەی لەخۆی دەئالاندو توندتر دەيگرت..

پەشەبا ئەھات و دەچوو گېرى لەخۆى بېرى و خۆى شەكەت کرد تا گەشتە ئەھەي لەبەردىم خۆرا دەستەوستان بۇو دانى نا بەنا تووانايى خۆيدا!.

نۇرەي خۆرەت، خۆر بەھىمنى لەنىوان پەلە ھەورە رەشەكانەوە سەرى دەھەنناو بەزەردەخەنەيەكەوە خۆى پىشانى پىاواھ پىرەكەدا.. پىاواھ پىرەكەش بەئەسپاپىي پالتوکەي لەخۆى کردهوھ و فېرىي دايە ئەولاؤھ!! لەم كاتەدا خۆر بەپەشەبای ووت: (نەرم و نىيانى و لەسەرخۆيى چەند قات كارى توندو تىيزى و تۈرھىي دەكەت)!.

لەسەردىمى مەندا ئىمدا حەزم لەو چىرۇكانە بۇو لەكۇفارەكاندا بلاۋەدەكranەوە- بۇزۇنامەي بۇستن- پېر بۇو لە بلاۋەكراوەي پىپۇپاگەنە بۇ ئەو بەناو پىزىشكانەي كە خەلکىيان وادەست دەبىرى كە گوايە چارەسىرى ئەو نەخۆشىيانە دەكەن كە كوشىندەو بى دەرمانىن كەلە راستىدا بىرىتى بۇو لە ساختەچىتى و پارە كشاھەوە لەو خەلکە سادەو نەخويىندەواران!

ئەم دەست بېرانە نەخۆشەكانىيان لەترس و بىمېكى ھەمېشەيىدا دەھىيىشەوە لەبەر ئەھەي سەريانلى بەدەنەوە پىيىان دەووتن: نەخۆشىيەكە تان سەرەھەلەدەداتەوە و هېچ داودەرمانىيکىيان پى نەدەدان- ئەم دەسېرانە زۇركەسيان دووقارى مردن كرد بۇو بەتاپىيەت ئەوانە يان مەندا ئىيان لەبارى ژنان دەبىدا!

دانىشتowanى بۇستن لەم كارە زۇر پەست بۇون.. وتاربىيۇ ئامۇزىگارەكان نەفرىنى خۆيان دەباراند بەسەريانداو قىسىميان بەو بۇزۇنامەو گۇفارانەش دەگۈوت كە پىپۇپاگەنە بىان بۇ بلاۋەدەكەنەوە لەخوادەپارانەوە كە دانىشتowan بېپارىزى لەشە بۇ خراپەي ئەو دەست بېرانە، بەلام بىسسىود بۇو دوكتور(ب) لەدوااتر بۇوه قوتابى پەيمانگاڭاكەي من، سەرۆكى بىكخراوى (لىزىھى ھاولۇتى باش) بۇو كەسەر بە

(یه‌کیتی گاودانی بوستن بُوهوله سوپاس کراوه‌کان) بُوو.. به‌شداریان کرد له وهستان به‌رامبه‌ر ئم دهست بِرانه و به‌لام کاری ئه‌وانیش تیک شکا.. تامسْتر-ب- گه‌شته ئه‌و باوه‌رهی که‌شەرو به‌رامبه‌ر وهستان سوودی نییه له‌گهلهن ئه‌و به‌هناو پزیشکانه‌دا، بُويه بیری لەشتیک کرد، کەه‌رگیز بەبیری کەسدانه‌هاتبُوو.. کەبەکارهینانی نه‌رم و نیانییه له‌گەلیاندا، ویستى پۆژنامەکان قەناعەت پىبکات به‌خوشى خۆیان واز له پاگه‌ندە کردن بھینن بُویان.

بُويه مسْتر (ب) پۆشته نووسینگەکەی خۆی و نامه‌یەکى جوان و پازاوه‌ی نووسى بُو (بوستن هوالدا) و تیایدا سەرسامى خۆی دەربىری به‌رامبه‌ر لىھاتوویی پۆژنامەکەيان لەبوارى چىرۇك و ئەدەب و هەواله سیاسى و وەرزشىيەکان و لەدوايدا ووتى: بەراسى پۆژنامەکەتان شاياني ئه‌وهې بچىتە ماله ناودارو بەپىزەکان، وە، بەردەوام بُوو ووتى:

(...) به‌لام ئه‌وهندە هەيە هاپرىيەكم بُوي باس کردم کەواكچىكى گەنجى هەيە: ئەم كچە باسى منداڭ لەباربرىنى خويندبوویەوە كە ئىّوھ پاگه‌ندەتان کردىبوو بُو كەسيتىك، كچە لەباوکى پرسى و مناڭ لەباربرىن يانى چى و چۈنە؟!!، ئه‌و هاپرىيەم تەزوویەكى شەرم بەسەريدا هات و نەيزانى چى وەلامى كچەكەي بىراته‌وە!).
بەپىزان پۆژنامەکەتان دەچىتە بەپىزلىرىن مال لەبوستندا، و ئه‌و هەوالهى لەهاپرىيەكم بۇوى داوه كى دەلى لەچەندان مائى ترىشدا بۇوى نەدابىت؟! باشە ئەگەر بەپىزان كچىكى گەنجتان هەبىت و لەپۆژنامەکەتان بېرسىت، بۇوتان دىت وەلامى بەدەنەوە؟ (چەند دلگران و ئەسەفم -گەورەم- كەدەبىنەم پۆژنامەکەتان لەھەمۇو بۇویەكەوە پىش كەوتىنى پىّوھ دياره كەچى ئەم تاكە ناتەواویە بەدى دەكەم كە باوکان هەرتىك دەچن كاتى پۆژنامەكە بەدەست كچەكانيانوھ دەبىن! ئايلا لەوهناچىت هەزاران خويىنەرى ترىش ئەم تىببىنېيەيان هەبىت؟).

ئه‌وهبُوو مسْتر -ب- پاش دوو پۆژنامەيەكى لەپۆژنامەكە پىكەيىشت -كەدكتور ب- نزىكەي (٢٥) ساله ئه‌و نامەيەي هەلگرتۇوە!. وە من كاتى ئەم باسە دەنۋوسم

ئەو نامەيەم لەبەر دەستايىه كە مىزۇوى (۱۳) ئى ئۆكتوبرى (۱۹۰۴) پىيوھىە و ئەمەش دەقەكە يەتى :

(دوكتور أ.ه.ب) بوسن ماساشوسسس) ئەى بەپىزۇ خۆشەويىستم: (ئىيمە زۇر قەرزار و شوکرانە بېرى تۈين لەسەر ئەو نامەيەى لەم مانگەدا بۇت ناردىن، چونكە گەياندىمىيە ئەوهى دوايىن بېيارم بوه لەمەسەلەي پروپاگەندەكاندا كە لەو كاتەوه بۇومەتە سەرنووسەر بىرى لىدەكەمەوه و نەمزانىيە چ بېيارىيکى لەسەر بىدەم! لەپۇذى دووشەممەي داھاتووه و پۇزىنامەي (bosn herzal) بەتەواوى خالى دەبىت لەبلاوکردنەوهى ئەوشتانەي قىسىم دېتە سەر و سەرجم بلاوکراوه و پاگەندەكانى تايىبەت بە (پىشىشكەكان) فرى دەدرىيەتە دەرەوهى پۇزىنامەكەوه، تەنها پاگەندە سوود بەخشەكان دەھىلىنىه و كە ناكىرت لاپىزىن لەپۇزىنامەكە! لەكۆتايىدا شووکرو سوپاسى خۆم ئاراستەي جەناباتان دەكەم لەسەر ئەو نامەيەى كە بۇوبەھۆى دەركىرىنى دواپېيارم لەمەسەلەيەكى گىنگدا).

ئىمزا

دلىسوزتان و. ا . هاسكل

كەواتە با قىسىملىك لىنكۈلت ياد نەچىت يەك دلۋپ ھەنگوين بۇ كوشتنى مىش لەبەر مىلىيەك زەھر باشتە). ئەگەر ئەتەويىت خەلکى بەرەو بۇچۇونەكانت بەھىنى بېرىڭەي ژمارە (۴) جىيەجى بکە كە دەلىت: (پەنابەرە بەر نەرمى و لەسەر خۆيى نەك تورەيى و توندو تىزى).

پاشکوی ریگای چواردهم:

(نهرم و نیانی هه‌مووی چاکه‌یه)

خوینه‌ری خوش‌هويست.. بانگخوازی ماندوونه‌ناس.. ئاگادارين هيداييەتى خواو نورى قورئان و خوش‌هويستى (پيغەمبەر) و ترسى پۇزى قيامەت جىڭيابان دلەو دەبىت لەتاو دلدا جىڭىر بىرىن، ئەگەر وانه بىت خواى گەورە نايەويت هه‌موو جىهان نويژبكتات بەلام دلىان لەباوھ خالى بىت.. بۇيە بەزۇر موسىلمان كردنى خەلکى له ئىسلامدا قەدەغەيە بە ئايەتى ﴿لَا إِكْرَاهٌ فِي الدِّينِ﴾ (البقره ۲۵۶) و دەبىت خەلکى بەقەناعەتى قەلبى خۇيان بىنە مۇم و بۇ ئەم دىنە پاکە بسوتىن.

خواى گەورە دەفەرمويت ﴿وَلَا سَتُورٍ لِّحَسَنَةٍ وَلَا سَيِّئَةٍ أَدْفَعَ بِالَّتِي هِيَ أَحَسَنُ فَإِذَا أَلَّذِيَ بَيْتَكَ وَبِيَنَمَا عَذَّابُهُ كَانَهُ وَلِئِنْ حَمِيمٌ﴾ (فصلت ۳۴).

واتە: (پيغەمبەر)ى خوايش دەفەرمويت (ان الله رفيق يحب الرفق في الامر كله) خواى گەورە نەرم و نيانە و لەسەر خۆيەو نەرمى و لەسەر خۆيىشى دەويت له‌هه‌موو كاروکرده‌ويەكدا.. موسىلمانىش دەبىت پەبانى و خوايى بىت و ناوه‌جوانەكانى خوا بەكردەوە لەخۆيدا بەرجەستە بكتات ﴿صِبَّغَ اللَّهُ وَمَنْ أَحْسَنَ مِنْ أَلَّهُ صِبَّغَةً﴾ (البقره ۱۳۸).

لەمەدينە مونه‌وەرەدا دوو خىلى سەرەكى ھەبوون بەناوى (اوس و خىزج) بۇ سەدان سال دەپۋشت دوزمىنایەتى و خوين لهنیوانىاندا ھەبوو.. ئىسلام ھات و كردنى بە براى يەكتىر بە ﴿إِنَّا أَمْؤْمَنُ بِإِحْوَةٍ﴾ (الحجرات ۱۰)، بەلام جولەكە كان بەم برايەتىيە زۇر پەست بۇون و بۇيە ھەولىيان دا نىيوانىان تىك بەهن و كردېشيان و ئاگرى دوزمىنایەتىيە كۈنەكەيان ھەلگىرىساندەوە ئەوس و خەزەجى برا دەستىيان دايە چەك بۇيەكترى..

كاتى (پيغەمبەر)ى خوا ﴿لَّهُمَّ انْكَادَارْكَرَا زُورَ نَارَهَ حَتَّىٰ بُوو.. بَهْلَامَ خُوْيِ تِيكَ نَهَداو بُوْيِ بَهْتُورَهِيِّ وَ تُونْدِي يَهُوَهَ هَاوَارِي نَهَكَرَدَ بَهْسَرِيَانَدَاوَ بَلْيِّ: ئَهِيَ ئَافَهَرِينَ.. چاَك براى دىنى يەكترن! خوش صەحابى! خوش انصارو مهاجر! ئادەتى بىانگىرن يەكى

(۵۰) پیاویان لی زیندان بکنه! تا ژیرین و بوجاریکی تر نه خله تابن دهست بکمن به شمشیردا بو گهردنی یه کتری!

نه خیر ئه مه شیوازی پهروه ردهی محمد المصطفی نییه - گیام فیدای بیت -
للایه ن خواوه هونه ری دلراگیردن و بانگه واژی ژیرانه فیرکرابوو. بؤیه
له سه رخوو به ثار امییه وه رو شته ناویان وتاریکی کاریگه ری بو دان و تیایدا ئیسلام و
برایه تی بیر خسته وه پاشان گله بییه کی دلسوزانه و پرسوزو میه ری لیکردن و
فرموموی: (ئایا دهست ئه دنه سنگی یه کتری؟ که هیشتا من له ناوتاندا زیندووم!
شیوازی نه فامی زیندوو مه کنه وه به لی هر دو ولايان دهستیان کرد به گریان و
پاشان دهستیان کرده ملی یه ک و به خویاندا هاتنه وه.

ده بیت ئه نایه ت و فرمودانه ته حریف نه کرین و به جوری مانا نه کرین که
په نابه خوا بکریتے بانگه واژیک بو واژه نان له توندو تیژی به رامبه ر دوژمن و
ناحهزانی بہر نامه شیرینه کهی پهروه رده کارو ده بیت ئه و همان له بیر نه چیت (که ئه گهر
توند رهوي زیانی هه بیت بو پاشه پروژی بانگه واژ ئه وا له به رامبه ریدا نه رمراه ویش
به وچه شنه مورکی ترسنؤکی و زه لیلی بو ئیسلام تومار ده کات).

تواندنی نه رم و نیانی له گهل ئیسلامییه کانی بر اماندا هه تا زیاتر به رده و امتربیت
هیشتا هر که مه. به لام نواندنی له گهل ناحهزانی ئیسلامدا ئه گهر کاتی بی و له به ر
حیکمه تی بیت قهیدی نییه به لام ئه گهر به رده وام به و شیوه بیت له گه لیان ئه وه
(ولاء) و پهنا به خوا (ولاء) یش پهنا به خوا بو غهیری خواو بہر نامه کهی دروست
نییه.

لا یه نیکی ئیسلامی له ئه فغانستان له لایه نیکی تر زویر بیوو، به هیزو بازوی خویدا
دهینازی، شه ویک هه لی کوتایه سه رباره گاکه یان و چی تیدابوو گرتیان و داگریان
کرد به بی هیچ به رگریه ک به پیچه وانه وه نهوانه هی ناو باره گاکه به خیر هاتنیان کردن
و و تیان فرمون و هرنه ژووره وه.

هندی ئەندامه دل گهرم و سەربازىيەكان دەيانووت باتۆلە خۇمان بىكەينەوهو ئىمەش بارەگايەك يان سەيارەيەك يان هندى نەفەريانلى بىرىن بەلکو وەك فشارىك بىخەينە سەريان تا بارەگاكەمان بۇ چۈل بىكەن!

بەلام سەركەرەكانى ئەم لايەنە ئەو رايەيان قبول نەكىد و ووتىان ئەو كارەى ئوان كەردىويانە شەرعى نىيە، كەواتە ئىمەش تابىت وەلامى ناشەرعى بەناشەرعى بىدەينەوه.. بەلکو بەشىۋازىكى لەسەرخۇو نەرم و نيان لەگەلىيان دەپۇين تاخويان بىرېكەنەوه بىيگەرېننەوه بۇمان..

بەلىنىيەريان بۇشت و پىييان ووتىن: ئەو بارەگايەي ئىمە كەئىستا لەلائى بەپېزتانە لەلائى ئىمە زۇر ئاسايىيە و مالى ئىمە و ئىيۇھ جىانىيە و ئەو كارەى ئونەفەرانەي ئىيۇھ كەردىويانە، لەناوخەلەكدا بۆتە عەيبو دەلىن ئىسلامىيەكان بەربۇونەتە يەكترا جائەگەر لەبەرئەوه نېبايە ئەوا بارەگاكەمان دەكىرە دىيارى بۇتان!!

ھەلۇيىستى توندو تىرى بەرامبەر چۈن دانامىرىتىھە و لەبەرەدەم ئەم ووتە جوانانەدا؟

ئەوبۇو ووتىان ئىمە بارەگاكەتان بۇ دەگەرېننەوهو ھەرچى شتىكى تىدا نەماوه دەيپىزىرىن و ئەوانەشى ئەۋەيان كەردىوھ موحاسەبەيان دەكەين!. خويىنەرى بەپېز وردىبەرەوه ئەگەر ئاوا بەنەرم و نيانىو لەسەرخۇيىو ۋىزانەيان نەكىدا يەلکو بەشىۋازىكى رەق وەلامى ئەو داگىر كارىيەيان بىدایەتمەوه ئىستا خوت چاك دەزانى چ خويىنېك دەكەويتە نىوان دوولايەنى جىهادى ئەفغانىيەوه پەنا بەخوا!!

نمۇنەيەكى تەلە دونيای بانگەوازو گۇپىنى خرالەدا: گەنجىك ھەبۇو خاوهنى ژىرى و ھۆش و زانست و پەوشتى جوانى ئىسلام بۇو.. بەلام لەناوكەش و ھەوايەكدا كەورەبۇو بۇو كە هەندى خلتەي بىدۇھو خۇرافاتى پىۋەنۇسا بۇوا خۆيىشى بەشتىكى باشى دەزانى و كارى پى دەكىدن!..

بۆيە هەندى برا زۆر توندو تىزبۇون لەگەلّيداو ھەروھك پۇوي خۆشيان نەئەدایە و سەلامىشيان لىنى دەكردو لەكاتى دەمە قالە و كفتوكۇ كاندا بەناشىرىن ترىن شىۋە دادەبەزىنە سەر ئە كورە چاكە.. كە لە راستىدا دەرۈونى زۆر پاڭ بۇو. پەوشتى زۆر جوان بۇو تەنها لە بەرئە وە يان بۆي نەپەخساوه يان دەرۈوبەرى نەيان و يىستووھ بىگەرپىت بە دواي راستىدا..

بىيگومان ئەم كورە گەنچە لەداخى ئەو ھەلس و كەوتە وشك وناشىرينانەي ئەوان زىياتر سور دەبۇو لە سەر ئەو بۆچۈونانەي كە هەندى يكىيان زۆر دوربۇون لەھەدى (پىغەمبەر) ئى خوا كەلەپىش بە لام پاش ماوهىيەك برايەكى بانگخوازى لېزان دەبىتە ھاوارپىتى و خۆشە و يىستى خۆى دەباتە دلىيە وە پاشانىش پىنى دەلىت: (من هەندى كرددوھم ھەيە يان هەندى تىنگە يىشتىنم لە ئىسلام دەست كەوتۇوھ بە لام نازانم تا چ رادەيەك لە شەرعە وە نزىكە و دور نىيە لە سوننە تەكانى (پىغەمبەر) ئى خواوه كەلەپىش! تالە سەر دەستى تۆداو بە پىشىوانى خوا واز لە وشتنە بەھىنەم بەلى پاش ئەوهى كە بۆيە كە مىن جار گەنچە كانى را بۇونى ئىسلامى ئاوا لە گەلّيدا دەدوان و دان بە زانىارى و لىيھاتوو يە كەيدا دەنин پاش ماوهىيەك لە زۆرى لە بۆچۈون و كارە كانى كە لە وە پىش شانازى پىتوھ دە كردن وازى هيئناؤ ئىستا - بعد المشرقين - دوور كە وتۆتە وە لەھەمۇ بىدۇھە و پۆخلى كەنلى سەدە كانى دوايى كە تىنگەلى كانى اوھ سازگارە كە ئىسلام بۇوھ!..

ریگای پینجهم:

(نهینییه کانی سه رکه و تنو - سقراط -)

کاتیک دهتمویت له گه ل که سیکدا له مه سه له یه کدا گفتوكو بکهیت، له باس کردنی ئو شنانه وه دهست پی مه که که ده زانیت هردووکتان جیاوازن تیایدا، به لکو له شنانه وه دهست پی بکه که له سه ری کوکن و هردووک باوه پرتان پیی ههیه، وه تا ده توانیت له سه رئه و شنانه سووریه، نه و کاته هردووکتان هه ولی گهیشتن به مه به است ددهن، و تاکه جیاوازیه ک له نیوان تاندا بمینیت له شیوازی گه شتن به مه به استه نه ک مه به استه که خوی!

له سه ره تای و توییزه که دا ههول بده بهرام بهره که ت کومه لیک به لیت بو بکات..
هه رچیت کردووه بوار مهده شنانیک باس بکهیت بهرام بهره که ت نه خیر - نه - ت
بو بکات ماموستا - ئوقه رستیت - له کتیبی کار کردن سه سروشتی مرؤفه کان (۱) -
دا ده لیت:

(وشهی - نه خیر - لیزگاییه کی ناره حه ته زور به ثاسته م روزه لیی دیتھ خواره وه،
چ کاتیک مرؤه - ووشهی نه خیری به کارهینا فیزو گه ورهی و لوت به رزی وای لی
ده کات به رده وام له و (نه خین) هی خوی دانه به زیت! هر چهند، ههندی کات خویشی
ههست ده کات که نه خیر کردن کهی له جیگای خویدا نه بوروه، به لام گه ورهی و لوت
به رزی ئه و ههسته تیدا ده کوزیت و به رگری له نه خیره کهی ده کات و دک ئه وهی زور
پاست و به لگه نه ویست بیت، بؤیه باشترا وایه له سه ره تای و توییزه وه له شنانه وه
دهست پی بکه که له سه ری یه کن و به ته اووه تی خوت گیل بکه له شنانه
که تیاياندا جیاوانن).

قسه کری لیهاتوو و دانا ئه و که سه یه له سه ره تای و توییزه وه ژماره یه کی زور
(به لی) بو بهرام بهره کهی بکات، ئیتر ئه و کاته بهرام بهره کهی به ره ولا یه نه چاکه کان
ده بات و ناتوانیت لیی لابدات و دک چون له یاری بلیارددا تۆپه که ت بو هه رلا یه ک
وه شاند له دهستی تو ده رده چیت بوکوی ده روات، ده روات، کاتیک ئاده میزاد ده لی

(نا) ئەو تەنها دوو پىتى سادەي لەدەم دەرناجىت و بەس نا زۆر لەو زىاترە: بەلکو ھەموو لەشى بەگشتى وەك لىك پېشىنەكان و دەمارەكان و ماسولكەكان ناھىلەن خۆى بشكىنىتەوە، بەمانايەكى تر واي لىدەكەن بەرەو (نەخىن) كردن بېروات..

بەلام ئەگەر بىيووتايە (بەلى) پېيويستى نەبۇو بەھىچ جۆرە چالاکىيەكى بەشەكانى لەشى، بەلکو ھەموو لەشى پۇوى دەكرىدە بازى بۇون و بەرەوپىش چۇون، ئالىزەوە ھەول بىدە بۇ بەدەستكەوتىنى ووشەي (بەلى) لەبرامبەرەكەت، بەھىوايەي كەم كەم بەرەو ئەو مەبەستانىي ھەتە بىبەيت!!

قوتابىيەكم ناوى (مىستر جىيمس ئىبرىسون) دو فەرمانبەرە لەبانكى (گرىنتش) لەنيويۆرك، بەبەكارھىنانى پلانى -بەلى- كردىن بەبرامبەر توانى كېيارىك بىگەپىنىتەوە بۇ بانكەكەي لەكاتىكىدا نزىك بۇو لەدەستيان دەربچىت!

مىستر ئىبرىسون دەلىت: ئەم (مشترييە) هات بۇ بانكەكەمان تا دەفتەرىيکى تايىبەتى بۇ بکەينەوە، منىش فۆرمىيەم پىدا تا پېرى بکاتەوە، ئەوپىش ھەندىيکى وەلام دايەوە بەلام ھەندى خانەي بەسىپىتى ھېشىتەوە سۈرىش بۇو لەسەر پەنەكىدەنەوەي!

منىش پىش ئەوهى لەھونەرى ھەلسوكەوت كردىن شارەزا بىم ئەگەر كەسىكى ئاوا بەھاتايەتە لامان پىم دەگووت: (ئەگەر جەنابت ئەم فۆرمى زانىيارىيانە پەنەكەنەوە ھەرگىز بەتەما نەبىت دەفتەرتان بۇ بکەمەوە؟!).

شتىكى ئاسايىيە كە ئەم جۆرە قسانە خۆشى و لەزەتىيکى بەمن دەبەخشى، چونكە وام دەردەختىت بۇ ئەو كاپرايە كە من بەناوى بانقۇوھ قسە دەكەم، وەياساو بېياراتى بانك نابىت بەھىچ شىۋىھىك بشكىنىتى! بەلام لەراستىدا ئەم ھەلوپىستە دلى ئەو كەسەي ھاتبۇو پارەمان لەلادابنى خۆش و شادمان نەدەكىد!

ئەو بەيانىيە بېيارام دايدۇ بەزىرانەو لېزانانە ھەلس و كەوت بکەم، بۇيە بېيارمدا گوئى بۇ حەزو داواكانى كېيار بىرم زىاتر لەياساو بېيارەكانى بانك، لەمەش زىاتر وام لىكىرد بەردەوام بەووشەي بەلى وەلام بىاتەوە، و لەسەر ھەموو پاۋ بۇچۇنەكانى رەزامەندىم دەردەبېرى و پىم گووت: ئەوخانانەي پېت نەكىدوونەتەوە زۇر گىنگ و پېيويستن، پاشان پىم ووت: وادابنى تو ئەم پارە زۆرەت لەبانق دانان،

پاش ماوه‌يەك - خوانه‌کرده - له پرووداوييکدا تياچوویت ئايما پىت خوش نيءه بانق
پاره‌كانت بداته دهستى يەكى لە خزمە نزيكەكان؟

لەوەلامدا ووتى: بىكومان بەللى!، دەي كەواته ئەوه فكەرييەكى چاك نيءه كەناوى
ئەوكەسەمان بى بلىيەت كەدواى خۆت پاره‌كانت بگاتە دهست؟! ووتى: بەللى! كابرا
لەو پرسىيارانەي منه‌وه حالى بwoo كە پىركەرنەوهى ئەو خانانە لە بەرژە وەندى
خۆيەتى، بويىه بەبى داواكىردن خۆي دهستى كرد بە زانىيارى پىدانم لەبارەي
خۆيەوه.

نەك هەرئەوهندە بەلکو لە سەرداواي من دەفتەرييکى حسابىشى بۇ دايىكى كرده‌وه
چونكە ميرات گرى بwoo دواى خۆي و هەموو زانىيارىيەكىشى دەربارەي دايىكى پىدام!
بەوشىوھەيدۇ بە (بەللى) پىكىردى توانيم خالە جىاوازەكانى نىوانمان لە بىر
بەرمەوهۇ زۆر بە ئاسانى هەرچى زانىيارىيەكم پىويسىت بولۇيم وەرگرت!)

(جوزيف ئيلسون) لە ئاوه‌ندەكانى (دەللى) كۆمپانىي (وستتجهاوس) بwoo بۇ
فرۇشتى بەرهەمه كارهبايىيەكان، ووتى:

لەشارەكەماندا (مشترى) يەك هەبwoo كۆمپانىياكەمان زۆر حەزى دەكىد پاي كىشى
بۇخۆي، ئەوه بwoo پاش (۱۳) سال ھەولۇ تىكۈشانى بى سوود، ئەوجا توانيمان
شىتىكى كەم لە بەرهەمه كارهبايىيەكانمانى پى بفرۇشىن و پاش ئەم سەردارىيەكتۈپر
قسەيەكى چاوهپوان نەكراوى دا بە گۈيىماندا ووتى: ئيلسون تامام شىستانلى
ناكىرم! ووتى: ئى بۇچى، چى بwoo؟!.

ووتى: چونكە مەكىنە و ماتۇرەكانتان زۆر گەرم دەبن و تەنانەت لەكاتى ئىش
پىكىردىدا ھەرناتوانم دهستى بۇبىرم!، لىرەدا بۇم دەركەوت قسە و دەمەقالە سوودى
نيءه لەگەلەيدا بويىه بە خۆم ووت: (بۇچى پىگاي (بەللى) پىكىردى لەگەلەدا بەكار
نەھىيەم؟ پىم ووت:

ئەي (مسىر سەمسى) ئەگەر ئەوهى بەرېزتان دەيلىت پاست بىت ئەوا ھەق نيءه لەم
پۇبەدوا ھىچمانلى بىكېرىت! چونكە مافى خۆتە مەكىنەيەك بىكېرىت پلەي گەرماكەي

له و پيژه‌ي تينه‌په‌پريت که يه‌كىتى نيشتمانى بەرهه‌مە كاره‌باييەكانه بپياريان
لە سەرداده، ئايا وانىيە؟ ووتى: بەلىٰ وايە!

ديسان پىم ووت: بىڭومان ئەم يەكىتىيە بپيارىداوەگەرمایى ماتۆرەكان لە
(٧٢) پله (فەرنىت) زياتر نېبىت ئەمەش جگە لەگەرمایى ئەو ژورەي ماتۆرەگەي
تىيدا كار دەكات وانىيە؟

ووتى بەلىٰ! بەلام ماتۆرەكانى ئىۋە زۇر لەپارادىيە زياترە!
من لىرەدا دەمە قالەم لەم باره‌يەوە بەچاك نەزانى لەگەلەيدا، بۆيە پىم ووت: ئايا
پلهى گەرمای ژورەكە چەندە؟ ووتى: نزىكەي (٧٥) پلهى فەرنىت، منيش ووتى:
ئەگەر پلهى گەرمای ژورەكە (٧٥) پلهى بىت بەگەرمى پىنۇ؟ وە (٧٦) پلهى تريش
بپراتە سەرى دەكاتە (١٤٧) پله. ئايا دەستت ناسوتى ئەگەر دەست بخەيتە ناو
ئاويكىشەوە كەپلهى گەرماكەي (١٤٧) پلهى گەرمابىت؟ ووتى (بەلىٰ)! پاشان وەك
پېشنىيارىك پىم ووت: ئەي باشه واباشتە نېيە لەكتى ئىش پېكىردىدا دەست نزىك
نەكەيتەوە لەماتۆرەكە؟

پاشان پىلى گوتى: واڭومان دەبەم تو لەسەر ھەقىت!

ھەر ئەو رۈزە پىش ئەوەي لەيەك جىابىيەنەوە داواى لېكىدم بايى (٣٥، ٠٠٠)
ريال ئامىرى نوىسى بۇ دروست بکەم!!.

(سوقرات) زۇر ھەلکەوتۇ عەبقرى بۇوه، لەگەل ئەوەشدا پىپەتىيەكى كەچەل
بۇوه و زۇريش ناشرين بۇوه كەچى لەتەمەنى چى سالىدا كچىكى (١٩) سالى
ھىننا!! ئەمەش بەھۆي ئەوەوە كە رېڭايەكى واى گرتەبەر كەس رېڭاي واي
بەخەيالدا نەھاتبوو بەكارى بەھىننى ئەوەبۇو بەھۆي كۇپىنى زۇرى لەپەركەنەوە كانى
خەلکى!..

ئەم سوقراتە پاش (٢٣) سەدە بەسەر مردىنیدا تائىستا بەزىزىرىن فەيلەسوفي
دونيا ناودەبرىت، ھەلکەوتۇتىرىن كەس لەبوارى ژىرىيەشى - منطق - دا يەكمىن
كەسە كەئم دونيا سەركەشە بەخۆيەوە دەبىنیت.

ئایا کام پیگای بەکارده‌هینا بۇ رازى كردنى خەلک و قەناعەت پېیکردنیان؟ نایا
پوپو و پیتى دەوتىن ئىۋە لەسەر ھەلەن؟ نەخىر ھەركىز سوقرات شتى واناكات!
بەلکو چەندان پرسىيارى پوپو بۇوى بەرامبەرەكەى دەكىد كە وەلامەكانى (بەلى)
نېبىت هىچ شتىكى تر نەبۇو!

سوقرات بە هيمنى ئەمە پىشەى بۇو تالەكۆتايى و تۈۋىيژەكەدا بەرامبەرە
ھەزارەكەى ناچار دەكىد بەبى ئەوهى بەخۇى بىزانىت (بەلى) بکات بۇ ئەو شتانەى
كە ماوهىيەكى كەم لەوهوبەر باوهەرى پىيان نەبۇوا!

لەداباتىودا، ئەگەر ئەتىويىست بەسەركەسىيىكدا سەرىكەويىت و بەرەو
بۇچۇونەكانى خۇتى رابكىشى پىتى نەلىيت: تۈلەسەر ھەلەيت!! بەلکو سوقراتە پى
پەتىيە كەچەل بخەرەوە يادى خۇت و كۆمەلە پرسىيارىك ئاراستەى بەرامبەرەكت
بکە وەلامەكانىيان (بەلى) بىت! نەك نەخىر!!.

چىننېيە كان پەندىكى زۇر جوانىيان ھېيە و بەراستى پىكاوييانە دەلىت: (ئەوهى
سوك بىروات زۇر دەپروات)! چىننېيە كان ئەم پەندە دىرىينە پۇزەلەتىيان بە ھەوانىتە
نەووتۇوه بەلکو پاش تاوتوى كىرىدى سروشتى مەرقايمەتى بۇ ماوهى (۵)ھەزار
سال!.

ئەگەر دەتەويىت خەلکى بخەيتە سەر بۇچۇونەكانى خۇت بېڭەي ژمارە
(۵) جىبەجى بکە كە دەلىت:
كۆمەلە پرسىيارىك لەبەرامبەرەكت بکە وەلامەكانىيان (بەلى) بن).

پاشکوئی ریگای بهشی پینجهم:

(له سه‌ره‌تای و تتوویژه‌وه براکه‌ت توڑه مه‌که)

بانگه‌وازکردن بولای بهرنامه ناوازه‌که‌ی قورنائان زور کرنگه‌و شتیکی ئاسان و بیبايه‌خ نییه به‌لکو بولای خوا بانگی ده‌که‌یت و له‌سزای هه‌تا هه‌تا ئاگری جه‌هنه‌نم دوری ده‌خه‌یته‌وه بولیه نابیت واپریکه‌یته‌وه بلیت دیت به‌ده‌مم‌مه‌وه يان نایه‌ت چش، چاویان ده‌ردنه‌هات! چی‌کهم نه‌وه (۱۰) جار پیم ووتن که‌نایه‌ن با هه‌ر نه‌یه‌ن!!

نانا وام‌که براي بانگ خوازم، ئه‌هی. (بانگخواز) ئه‌ی گلوبه هه‌زاریه‌که‌ی کاروانی ئیسلام‌هتی ئاگاداربه خو تو خه‌لک بوشتی ساده‌و ساکار بانگ ناکه‌یت تا گرنگ نه‌بیت به‌لات‌وه‌بیت يان نه‌یه‌ت!

بۇن‌مۇونه، كەسيك بۇ نان خواردنى نیوه‌بۇ يان بانگیشتنى بکه‌یت بۇ كۈپىكى مەعرىفى يان ئه‌دەبى يان پېشانگايمىكى هونه‌ری يان بۇسەفره‌يەكى بەهاران يان سەرداشنىكى كۆمەلايەتى يان بەشدارى خولىكى خۆشنسى يان كۆمپيوتەر يان خەياتى.. هتد.. ئه‌مانه شتائىكىن ئەگەر خەلکى نەشىيەن بەدەمته‌وه زور کرنگى نییه‌و زيانه‌که‌ی كەم‌ه و ترسناك نییه.. بەلکو تو خەلکى لەئاگرى بلیسەدارى جه‌هنه‌نم بىزگار ده‌که‌یت و بەھەشتى پان و بەرين و پېر لەخۆشى و شادى و ئاسودەيى هه‌تا هه‌تا ئايى بانگ ده‌که‌یت! كەواته جواترىن شىوازى تىكەلى خەلکى و بانگردىيان بەزىرانه و لىزىانانه دلسۈزانه ئەركىكى زور مەزنى سەرشانى هەلگرانى ئەم بانگه‌وازه قورنائىيەي..

سەيركە، جولەكەو كاوري كەللە بەدق و دۇزمۇن بەھەموو قىيەمەتكى ئىنسانى و ئىسلامى.. خواي گەورە پىنچەمبەر (پىنچەمبەر) نازدارەکه‌ی دەكات كە ئەگەر ئەوانە موسىلمان نابن و شايەتومان ناهىنن لىيان كەپى خۆيان زەرەر دەكەن بەلکو پېيان بلى ئەي خاونەن كتىبە ئاسمانىيەكان وەرن با لەچەند خالىكى هاوبەشدا يەكبىرىنەوه ئەويش ئەوهىيە هەردوولامان يەك خوابناسىن ئەويش (الله)يەو

هاوبه‌شی بۇ پەيدا نەکەین و ھەندىكىمان ھەندىيەكى ترمان نەکەين بەخوا و وەك خوا سەريان نەکەين وەك دەفەرمۇيت: ﴿قُلْ يَا أَهَلَ الْكِتَابِ تَعَاوَذُوا إِنَّ كَلِمَاتَ رَسُولِنَا وَبَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ لَا تَنْفَعُ إِلَّا اللَّهُ وَلَا تُنْزِلُكُمْ بِهِ شَيْئًا وَلَا يَتَنَزَّلُ بَعْضُنَا بَعْضًا أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ﴾ (۱) (ال عمران .۶۴).

چەند ئىرانەيە بانگەوازكاران بەگاوريك بلىن: ئەى بەرىز، ئەى شوين كەوتەي عيسا (پىغەمبەر) ﷺ ئازانى ئىمە و ئىۋوھ يەك سەفەرمان لەرىدايە، يەك ئامانچمان ھەيە ئەويش ھىننانە دى خواتاسى و گرتقى پىبازى ئايىنە و ئىمە و ئىۋوھ توانىومانە لەزىيانى مادە پەرسىتىيەوە كۆچ بکەين بۇ دەست گرتن بە ئايىن و ھىوابى بەھەشت و ھەروەك ھەردوولامان يەك دوزىمنمان ھەيە ئەويش شەيتان و عەلمانىيەت و چەپرەوو ماركسىيەكانن! پاش ئەم نزىك بۇونەوە پۇحىيە براى بانڭخواز ئەتوانى دواپەيامى پەروردگارى بۇ پۇون بکاتەوە دلنىاش بن گۈيى بۇ دەگرىت!

ئەمە باشە نەك بەگاوريك بگۇتىت: ئىۋوھ سى خوا ئەپەرسىن و موشىكىن و ھەمووتان ئەچنە ناو دۆزەخەوە نە عىسى و نەدايىكى فرياتان ناكەون. ھەي خاج پەرسىتە خوين پىزەكانى سەدەكانى ناوهپاست!! ..

لەتاران بۇوم لەمەيدان ولى عصر.. شەويكىيان و تووپىزىك كەوتە نىوان من و براادەريكى شىعەي توركمانى خەلکى ئەردەبىيل دا. ناوى -اغا واحدى-بۇو.. باس ھاتە سەرباسى شىعەو سوننە.. دەبىن زۇر توندە لەھەلى سوننەو خراب حالىان كردىبوو. بەمۇسلمانى تەواوى نەدەزانىن.. منىش بۇم دەركەوت بەرگرى كردن لەسوننە و دەمە قالە كردن لەوبارەوە مەسەلەكەي بەرەو تىكدان دەبرد و ترسىشىم ھەبۇو پەيوەندىيە بەتىنەكەي نىوانمان تىك بىدات و زيانەكە بىتە دىنى و دۇنياىي! بۇيە ووتم ئەي بۆچى بەرنامەي باس كردىنى خالە كۆكەكانى نىوانمان بەكار نەھىنم كۆمەللى بەللى و (اشهد)ى پى نەكەم! ..

ووتم: ئا يَا ھەردوولامان خاوهنى يەك قورئانى پىرۇز نىن.. بەلام ئەوهىيە ئىمە پىنى دەلىن قورئانى كەريم و ئىۋوھش پىنى دەلىن قورئانى مجید..وانىيە؟

ووتى: بەلىٰ وايە! ووتى: يەك خوا دروستى نەكردووين و هەر ئەويش ناپەرسىن ووتى بەلىٰ وايە! ووتى: يەك قىبىلەو يەك (پىغەمبەر) و يەك بەرنامەمان نىيە لەزىياندا؟

ووتى: بەلىٰ؟ ووتى: هەردوولامان وازمان نەھىناوه لە تولەپىٰ و حىزىبە عەلمانىيەكان و هەردووكمان يەك دۈزمن لەكەمېندانىيە بۆمان؟ ووتى: بەلىٰ وايە!!.

ووتى: ئايى نەزەرى تېۋانىن هەردوولامان وانىيە كە دەبىت خواو (پىغەمبەر)مان لەھەمۇو كەسى خۆشتربۇويت؟ ووتى بەلىٰ وايە! دەى هەر بەم قىسىيە بۆم سەلماند كە ئىيۇھ ئەوهندەي بۇ حسین دەگىرىن ئەوهندە بۇ زكريا (پىغەمبەر) ناگىرىن كە بەشار كەردىيان بەدووكەرتەوە.. بۇ عمرۇ و عوسمان و على ناگىرىن كە بەدرىدانە تىرىن شىيە شەھيد كران.. بەلام ئەمانەم بەم زەقىيە پىنھوت بەلکو خۆى تىكەيىشت!.. لەپۇزىز بەدواوه منى زۇر لەجاران زىياتر خۆش دەويىست رقىشى لەناواھكەم نەبۇويەوە !!

دەى ئەگەر بىمكتايە ئىيۇھ يەك نويىزتان قبولى يە چونكە قاچ ناشۇن و سىيغە حەلالە لەلاتان لەكاتىيىكدا لەلای ئىيمە زىنایە! و ئىيۇھ ئال و بەيىت بە بى گوناھ - معصوم - دەزانىن لەراستىدا بىيىجە خواو (پىغەمبەر) كەس معصوم نىيەو شەيتان بەھەمۇو دەھىرى و ئىيجتهادى زاست و هەلەش هەر ھەيەو ئىيۇھ لەنويىزدا دەست ناگىن لەسوننەت لاتان داوه چى پۇوى دەدا؟ بىنگومان خويىنەر خۆى باش دەزانىيەت!..

لە بەغداد بۇوم لەگەرەكى (كەزادە مەرييەم) لەمائى پىياويىكى دەولەمەندى خواناس مىوان بۇوم و ئەم پىياوه ناوى حاجى حسین بۇو شىعەبۇو، بۇوى تىكىردم ووتى: ها كاكە عمر، ئىيمە ئىمامى عەليمان زۇر خۆش دەويىت يان ئىيۇھ؟ ئەم پىرسىيارە زۇر شتى لەزىر خۆيدا حەشاردا بۇو.. لەۋىدا بۆم دەركەوت سوودى نىيە بلېم ئىيمە زىياتر خۆشمان دەويىت و ناشبىت ھىرش بىكەمە سەرى و بلېم ئىيۇھ وەك ئىيمە خۆشتان ناوىت!

بۇيىه ووتىم: حاجى، ئىمامى عەلى ئامۇزى (پىيغەمبەر)ەكەمانەو خەليفە چوارمى ئىسلامەو زىيانى پېرە لەخزمەت و جىهاد بۆبەرزى ئىسلام و خاوهنى ئالاى (پىيغەمبەر)ى خواببووه له جەنگى خەبىردا. وانىيە؟

ووتى: بەلىٰ وايە! ووتىم: وادەزانم ئىمەش و ئىۋەش خۆشمان دەۋىت بەلام سەر بەرزى و ئافەرين بۇ ئەو موسىلمانانەيە له بەرخاترى خواى گەورە خوشى بۇوين وانىيە؟ ووتى: بەلىٰ، بەلام وانازانم ئىۋە خۆشتان بويىت! ووتىم بەچىا دەزانىت؟

ووتى: ئەى بۆچى خستانە دوايىن خلفايى راشدىن؟ ووتىم: ئەمەش دەليلە له سەر خۆشەويىستىمان بۇى! ووتى: چىن؟ ووتىم: (پىيغەمبەر)ى خوا كۈلەتلىك لهەممو (پىيغەمبەر)ەكانى برای خۆشەويىست تر نىيە له لاي خوا؟ ووتى: بەلىٰ! ووتىم: دەى خوا كردويمەتى بە ئاخىrin (پىيغەمبەر) و خستوويمەتىيە دواى دواوه وانىيە؟

ووتى بەلىٰ.. بەراسلى ئىمە هەق وايە له دورەوە له يەك حالى نەبين و پىيوىستە لهنزيكەوە گفتوكۇ بکەين! له كۆتا يىيدا ووتى: تو نىوهپۇر لەلاي خۆم دەبىت و پىنگەوە زىاتر حەز دەكەم لەم مەسەلە گىرنگانە بکۈلىنەوە!!.

ریگای شهشم:

(چاکترین چاره‌یه بُوكُسپ و ته‌گه‌ره‌کان)

نوریک له‌خله‌کی وابیر ده‌کنه‌وه باشترين پیگا بوقه‌ناعه‌ت پیکردنی خله‌کی و پاکنیشانیان بولای بوجوونه کانیان ئوهیه بواری که‌س ندهیت جکه له‌خوت قسه بکات؟ زوربه‌ی ئوانه‌ی که‌وتونه‌ته ئم هله‌یه‌وه ئوانه‌ی خه‌ریکی کرپین و فروشتن و بازگانین به‌لکو چاکتر وایه سه‌ری گوریسی قسه بده دهستی به‌رامبهره‌که‌ت و وازی لی بهینه‌تاق‌چی پی‌یه ده‌ری بپریت!، له‌پیگای پرسیارکردن‌وه وای ای‌بکه چی له‌ناودل و ده‌روونیدا هه‌یه بُوت بخاته سه‌ر پشت!
جاری واهه‌یه پیویسته قسه‌که‌ی پی‌پریت.. به‌لام نه‌که‌یت، ماده‌م ماویه‌تی باقسه‌ی خوی ته‌واو بکات!

به‌لکو به‌ئارامیه‌وه گوینی بُوشل بکه‌و دهست بخره ژیر چه‌ناگه‌ت!. هانی بده تا سه‌ره‌ستانه راو بوجوونه کانی خویت بُوشکرا بکات.

ئایا ئم پیگایه سودی هه‌یه له‌دونیای کاروکه‌سابه‌تدا؟ فه‌رموو له‌گه‌ل به‌سرهاتی پیاویک که ناچاربووه ئم پیگایه به‌کار بهینی:
چهند سالیک له‌مه‌وبه‌ر، يه‌کی له‌کومپانیا کانی ئوتومبیل ویستی کارگه‌یه‌ک رازی بکات که‌س‌ره‌جم پی‌داویستییه ئامیریه کانی بُو دروست بکات، به‌لی هه‌موو کارگه‌کانی ئاگادارکرده‌وه. تاله‌پرۇزى دیاری کراودا هه‌ریکه‌که و نوینه‌ریک بنیزیت، بُئه‌وهی هه‌ر نوینه‌ریک هه‌ستیت بەباس کردنی ئامیریه کانی کارگه‌که‌ی.. بپیاریدا له کوتاییدا کام کارگه‌یان بەدل بُوو (عقد)ی له‌گه‌لدا پرده‌کاته‌وه و مامه‌لی خوی بەردەوام له‌گه‌لدا بکات..

نوینه‌ری يه‌کی له‌کارگه‌کان ناوی (ج.ب.ر) بُوو له‌رۇزى دیاری کراودا ئاماذه‌بُوو به‌لام سه‌رمای بُوو بُوو توشى قورگ ئىشى‌یه‌کی -پیس- بُوو بُوو به‌جوریک که‌قسه‌ی بُونه‌ده‌کراو دهنگی ده‌نده‌ده‌هات، مستر (د) خوی ده‌یگیزایه‌وه بُوقتابیه‌کانم:

کاتیک که سره‌هی من هات لهو کوبونه‌وهیهدا قسه‌ی خوم بکم سه‌باره‌ت به چاکی و به‌توانایی ئامیره‌کانی کارگه‌مان. هموو خه‌لک به‌دهوری میزه‌که‌دا خربووبونه‌وه، منیش له‌سهر و هر قه‌یهک نووسیم:

(ئاما‌دبه‌وانی به‌پیز، من توانای قسه‌کردنم نییه و قورگم گیراووه دهنگم ده‌رنا‌یه)!
کاتی سه‌رۇکى کۆمپانیا و هر قه‌کەی بیتی ووتی: قهینا‌كا من لەباتی تو قسه‌دەکم.
پاشان هستایه‌سەپپی و هەموو ئە نمونانه‌ی لەگەل خوم ھینابووم يەك يەك پیشانی ئاما‌دبه‌وانی دەداو لاي‌نه چاکه‌کانی باس دەکرد!

ئە‌وهبۇو دەمەقالەو قسه‌ی زور کرا سه‌باره‌ت بە‌ونمۇونانه بە‌لام لە‌بەرئە‌وهی سه‌رۇکى کۆمپانیا بە‌ناوی منه‌وه قسه‌ی دەکرد ئاسایی بۇو كە‌لاي‌منی منى دەگرت و منیش بە‌ھەندى زەردەخەن وو ئاما‌زەکردن وو بە‌شدارىم دەکردن.

بە‌لى ئاكامى كۆبۈنە‌وه كە ئە‌وهبۇو من (عقد) كەم دەست كەوت كە تىايىدا بې‌پىاربۇو پووبەرى يەك ملىقىن ياردە ئامىرىيان بۇ دروست بکەم كە بايى (١٦، ٠٠٠، پىيال بۇو!!).

من دلىنیام ئە‌گەر دەنگم لە‌دەست نە‌دايىه ئە و دەست كەوتە چاکەم نە‌دهبۇو وە من تە‌نها بە‌پىكەوت ئە‌مەم بۇ دەركەوت كە چەند سوود بە‌خشە واز بەتىنى لە‌بەرامبەرە‌کەت قسه‌ی خۆى بکات!

ديسان (جوزيف وب) لە‌کۆمپانیا (فیلادلفیا) ئەم پاستىيە گرنگەی دۆزىيە‌وه جاريکىيان ئەم (جوزيف) لە‌گەل نويىنەری ئە و هەر يەمەدا لە‌گەشتىيکى پشكنىن دا دايىان بە‌لای خانوویە‌کى سپورتدا كە زور جوان نە‌خشە كىشىرابۇو، لە‌نويىنەری هەر يەمە‌کەي پرسى: ئە‌وهچىيە وائە و مالانە كارهبايان نىيە؟ نويىنەری هەر يەم بې‌بىزازىيە‌کە و ووتى: ئە و مالانە لە‌پارادې‌دەر دىزى را كىشانى كارهبايان و كۆمپانىياش زور هەولى داوه رازيان بکات بە‌لام بى سوود بۇوە چونكە كارهبايان ناوىت!

ئە‌وهبۇو (وب) بې‌پىارىدا خۆى هەولىيان لە‌گەلدا بادات تە‌قەيدا لە‌دەركاى مالىيکە وە لە‌كونىيکى بچۈلە‌وه خاوهن مالە‌کە سەرى دەركەوت. (مستر.ب) خۆى چىزى كە دەگىزىتە‌وه دەلىت: هەر كە خاوهن مال كە خانمېك بۇو كە ناوى سىزدر

کنبورد-بوو- زانی له لایه‌ن کۆمپانیاى کارهباوه هاتووم به توندی دهرگاکه‌ی
لەرودا داخستمه‌وه!!

بەلام من جاريکى تر لە دەرگام داو دەرگاکه‌ی بۇ كىرىمەوه يەكسەر پىّ پەرده‌چى
لە دىلدا بۇو بەرهە پۇو پىّنى ووت بەرامبەر كۆمپانیاى کارهبا و پاش كەمىئىور
بۇونەوهى تۈرە بۇونەكە‌ي پىيم ووت: بېبورە كە نازارە حەتمان كردى! من بۇ ھىچ شتىك
نە هاتووم لەو بارهە يەوه بەلكو هاتووم ھەندىك ھىلىكەتانا نى بىكىرم!

زىاتر لە جارى پىشىو دەرگاکە بۇ كىرىمەوه - مىشتا هەر بە گومانەوه دەپروانى
بۇم- منىش لە ويىدا پىيم ووت: وادھزانم مىرىشكە كانى ئىۋە لە پەرگەزى دوو مەنيكىن،
بۇيىھ ئاواتە خوازم يەك دەستە (طبق) لەو ھىلىكانەم دەست بکەۋىت و بىكىرم.
بە سەر سوپمانەوه لىيى پرسىم چىن زانىيۇوتە مىرىشكە كانى لە جۇرى دوو مەنيكىن؟
ووت: منىش لە مالە مىرىشك رادەگرم بەلام ئەوي پاستى بى لەم جۇرە مىرىشكە كانى
ئىۋەم نەدىيۇوه!

بە كەمى سەرسامىيەوه پىيى ووت: بۇچى تو ھىلىكە مىرىشكە كانى خۇتان
ناخۆيت؟ ووت: مىرىشكە كانى من لە پەرگەزى (ليجۇرن) بىكۇمان تو باشتى دەزانىت
كە چەند جىياوانن لە تام و چىزىدا! ئەوهندەي نەبرەد بە چۈرىپەكى خۇشمەوه هاتە
دەرەوه بۇلامان و ھەلۋىستى نەرم و نىيانى نواند بەرامبەر مان، ئەوهى سەرنجى منى
پاكىيەت لە ناوا مالە كەيدا ئەوه بۇ دەزگايىھەكى بچۈكى تىدا بۇو بۇ بەرھە مەكانى
شىرو ماست! بۇيىھ پىيم گوت:

گەھوتان لە گەل دەكەم كە ئەوهى تو دەستت دەكەۋىت لە قازانچى ئەم
مىرىشكە دا زۆر زىاترن لەو قازانچەي مىردىكەت دەستى دەكەۋىت لەم دەزگايى
شىرو ماسته!.

ئەي خوا ئەم قىسىيە منى چەند پىيغۇش بۇو! كەھەمان راي منى دووپات
كىرىمەوه و ووتى: بەلام چى دەلىيەت لە گەل مىردىكە مدا كە دان بەم پاستىيەدا نانىت!
پاشان فەرمۇوى لى كىرىدىن و بە ھەوشەي مالە كەدا گەراندىنى و كولانەي
مىرىشكە كانى پى پىشان دايىن.. و پىشنىيارى جۇرە خواردىنىكى دانە ويلىم بۇ كرد

بو مريشكه‌کانى و ههروهك پيّم ووت پله‌يه‌کى گهرماي گونجاويان بو بره‌خسيّنى.. ماوه‌يه‌کمان برده سه‌ر به‌قسه‌ى خوش و دلگير تا ئه‌وهنده‌ى پى نه‌چوو ووتى: ههندى لە دراوسيّكامن کاره‌بایان راکيّشتورو و زورىش دلخوشن پىسى!.. پاشان داواى پاي منى كرد لە راکيّشانى کاره‌بادا كه تا چ راده‌يه‌ك تو بېباشى دەزانىت؟ ئه‌وهبۇ دوو هەفتە تىپه‌پرى نەكربۇو مريشكه‌کانى ئەو خانفه لە بەرپۇوناڭى کاره‌بادا هەلقونگەيان دەكىد!!.

ئه‌وهى من مەبەستمە بىللىم ئه‌وهى كە ئەگەر بوارم بەم ئافرەته نەدايىه تا لەبارەي ژيان بىزىوي و شتە گرنگە‌کانى ترىيەوە قسەي تەواوى خۆي بىكىدىيە نەم ئەتوانى بىبەم بەرهو حەزو ئارەنزووەكانم.

پۇزىكىيان يەكى لە پىياوانى كارو كاسپى - رجال الأعمال - لەلاپه‌پەرى تايىبەت بە بلاۋىكراوه دارايىيە‌کانى پۇزىنامەي (نيويورك هوالدىتريبيون) دا بلاۋىكراوه‌يە‌کى بلاۋ كىرده‌وە كە داواى پىياوىتكى خاوهن ژىرى و شارەزايى و توانايدىكى لە رايدەبەدەر، دەكات.. (تشارلس جو پىلىسىد) پۇشتە پىشەوە و خاوهنى كارىش داواى بىنېنى كىد).

(تشارلس) بەرهو گەرەكى (ول ستريت) ئى گەرەكى دەولەمەندەكان كە وته پى، كە چەند پۇزىك لە وەوبەرى تەرخان كردىبۇو بۇ كۆكىرىنەوهى زانىيارى دەربارەي ئەو كارمەندە گەورەيە پاشان لە كاتى چاپىيەكە وتنەكەدا بە (كارمەندەكەي ووت: چەند بەختىوەر دەبىم كاتى دەبىم خزمەتكارى كۆمپانىيەك كە خاوهنى سجىلىيەكە لە مىزۇوى ھەول و تىكۈشاندا!).

من دىننiam يەكم جارىش (٢٨) سال لە مەوبەر دەست بە كاربۇون خاوهنى تاقە ژورىك و يەك كاتبى گەرۆك بۇو، بەلىيەممو پىياوىتكى سەركەوتتو پۇيىستە يادگارىيە پېر ھەول و تىكۈشانە بى وچانە‌کانى سەرەتاي ژيانى بەينىتەوە يادى خۆي.

بەلىيەم پىياوهش وەك ھەموو خەلکى تروايم و سروشتى جىا نىيە لەوان، بۇيە ئەميسىش بە دۇورو درېشى دەستى كرد بەھەول و تىكۈشانە‌کانى سەرەتاي ژيانى

کارو کاسپی و که چون خاوه‌نی تنه‌ها (۴۰۰) پیال زیاتر نهبووه! به‌لام ئەندیشەی دهوله‌مەند بۇون و دل و دەرۇونى داگیر كردبۇوا! وە باسى دەكىد كە چۈن لەگەل بىن میوايیدا جەنگاوه و (يەئىسى) كوشتووه لەخۆيدا!.

باسى كرد كە بەرده‌وام كارى كردووه تەنانەت پۇزى يەك شەممان و پۇزە پېشەكانىش (۱۶) تا (۱۶) كاتژمېر كارى كردووه، وە باسى ئەوهى كرد كە چۈن سەركەوتتۇوه بەسەر ئەو تەنك و چەلەمانەي كە هاتۇونەتە پىسى و وا ئەمپۇ بۇتە پۇوگەي پیاوانى (ول ستريت) و لەم سەلە ئالۇزەكاندا لەمن دەپرسن! ئەم پیاوه لەپادەبەدەر شانازى دەكىد بەو پۇزە پىشىنگدارانەي هەول و تىكۈشانى زىيانى پابۇوردووی و خۆشحالىش دەبۇو كەسى ئەو لاپەرانەي سەرلەنوي ھەلبىدایەتەوە و باسى بىكىدەتەوە! پاش ئەم ھەموو پىشەكىيە ئەجا پىسى دەربارەي لىيەتتۇويى و شارەزايىيەكەم!! پاش كەمى لەجىڭرەكانى بانگ كردوو پىنى ووت: (وا ھەست دەكەم ئەم ھەو پیاوه بىت كە من بۇي دەگەپرىم)!!..

(جوپىليس) زۇر شەكت و ماندوو بۇ تا ئەو ھەمووه زانىياريانەي دەربارەي سەرۆكى داھاتتۇوي كۆي كرده‌وە و گىرنگى و خۆشەويىستى خۆي دەربىرى بۇ ئەو پیاوه و زىيانى ئەو پیاوه! وەھانى دا تا زۇرېھى قىسەكان ئەو بىكەت و تاواى لى كرد خۆي بىرە دلىيەوە.

لەراستىدا زۇرېھى خەلکى ئەوهيان پى خۇشە گوپىيان بۇ بىكىرى تا دەربارەي كارو چالاکى خۆيان باس بىكەن نەك ئەوان گوپ بىكەن بۇ خەلکى تا باسى خۆيانيان بۇ بىكەن و كارو لىيەتتۇويى خۆيانيان بۇ باس بىكەن!.

فەيلەسوفى فەرەنسى (لارد شفرىكى) دەلىت: (ئەگەر دەتەۋىت دوورۇمن بۇ خۆت دروست بىكەيت ئەو خۆت بەرزتر سەير بکە لەھاوپىكانت، بەلام ئەگەر دەتەۋىت ھاوپىكانت زۇر بىبىت ئەوا بەھىلە با ھاوپىكانت خۆيان بەرزتر بکەنەوە بەسەرتدا و خۆيانات لى جىا بىكەنەوە))

ئەمەش لەبەر ئەوهىي چونكە كاتى ھاوپىكانتمان خۆيان بەسەرماندا ھەلدەنин ھەست بەرىز و گىرنگى خۆيان دەكەن، بەلام كاتى ئىمە خۆمان ھەلدەنин

به سه‌ریاندا ئەوان ھەست بەکەمی و ناتەواوی خۆیان دەکەن و پاشان ھەسودی و بى ئەدەبیان تىّدا دروست دەبىت!.

ئەلمانیەکان ووتەيەكى جوانیان ھېيە دەلىن: (خۇشتىرين شادى دىت به سەرماندا ئەوكاتەی دەبىنин بى بەختى پۇو دەكاتە ئەو كەسانەي ئىمە ھەسۋەيان پى دەبەين)!.

بەلى بە دوورى مەزانە كە ھەندى لەھاپىكانت نۇر كەيف خوش و بەختىار دەبن كاتى دەبىنى تا بىنە قاقات لەناو گىرەو كىشەدا چەقىيىت! يان قەيرانىك بۇوي تى كردوویت). تۈزى لەگەرەيىت كەم كەرەوەو لەفىزو لوت بەرزى وەرە خوارەوە و خۇ بەكەم دانان — تواضع— بنوینە، بوار بەدە با ھاپىكانت كەمى خۆیان بەسرتدا ھەلبىنن!..

نووسەرى بەناوبانگ (ئورفەن كوب) جارييکيان گىرابۇو لەبەردهم دادگارا وەستابۇو يەكى لەپارىزەرەكان لىنى دەپرسى: (من دەزانم تۇ يەكتىكى لەھەرە نووسەرە مەزنەكانى ئەمەريكا ئايا ئەمە راستە؟ كوب وەلامى دايەوە: لەوانەيە لەپارادەر شادمان بۇومايمە ئەگەر وابۇومايمە كەتۇ دەيلىيەت!).

ئەو شتانەي وات لى دەكات خۆت بەنزم سەير بکەيت و لوت بەرزى خۆت نەمەنلى ئەوهەيە كە بىزانيت ئىمە ھەموومان لەپاستىدا يەكسان نىن بەھىچ! منىش و تۆش پاش ماوەيەكى تىرەبىنە دەنگ و باس و بەلايەنى نۇرەوە پاش سەدەيەك كەسمان نامىننیت.

پىشىنگى ئىين و جوانىيەكەي بەزايە مەدە بەباس كردنى لېھاتتووېي خۆت و شارەزايى و دەست و كار پەنكىننەت چونكە ھەسودى خەلکى بۆخۆت مسوڭەر دەكەيت، بەلكو ھانيان بەدە پالەوانى و لېھاتتووېي خۆيانت بۇ باس بکەن ئەوكاتە سۆزۇ خۆشەويىستىيان بۆخۆت دەستە بار دەكەيت!).

ئايادەزانىت ھۆى چىيە تۇ نەچۈويتەتە بىزى كىيل و گەمزەكان؟ يەك تكەيەو لەدۇو ملم يۇد زىياتر نىيە كە لە (لىك رژىيەتى دەرەقىتەوە) دەرەچىت! ئەگەر

دكتوريك بوی بکريت ئو تکيه لهو ليك پڙانهدا دهريهيني تو ده گوپرييت بو گه مژه!
که واته به راي من ئوه ناهيئني شانا زى بکه يت به سه رخه لکيه وه پيئي!).

که واته ئه گهر ده ته ويٽ خه لکى به ره و بُچونه کانت بهيئنى ئه وا برگه ي ژماره

(ا) جي به جي بکه که ده لىت:

(واز بهيئنه له به رام به ره که ت با قسه ي خوي به ته وا وي بکات).

پاشکوی ریگای شهشهم:

(بی دهنگی دهنه‌ی صالحانه)

بیندهنگ بعون و بهئه‌دهبهوه گوی شل کردن بو بهرامبهر تا چی پی‌یه پیشکه‌شی
بکات و شاراوه‌کانی ناو دل و دهروونی بخاته سر پشت بومان ئه‌وکاته دوو
کەلکمان دهست دهکه‌ویت:
یه‌کم/ زانیاری ته‌واوت له‌باره‌ی بهرامبهرهوه و له‌ریگای خویه‌وه دهست
دهکه‌ویت.

دووهم/ خوش‌ویستیت ده‌چیته دلی بهرامبهر چونکه هه‌موو که‌س ئاواتی
ئوهیه گویگریکی چاکی دهست بکه‌ویت تا ده‌ردی دلی خوی لەلا باس بکات.
سه‌یر بکه (پیغه‌مبه‌ر)ی ئازینو خوش‌ویستمان (لکلک) ته‌نانه‌ت له‌گەل کافرو
خوانه‌ناسه‌کانی قوره‌یشدا به‌کاری هیناوه چ جای له‌گەل برا موسلمانه‌که‌تدا تو
زیاتر ده‌بیت جی به‌جی ی بکه‌یت:

له (صلح الحدیبیه) دا سوپای (پیغه‌مبه‌ر) (لکلک) و سوپای قوره‌یش رازی بعون
ئاشتى نامه‌یه‌ک مۆربکه‌ن ئوه بwoo (پیغه‌مبه‌ر) مان بواری ته‌واوى دا به قوره‌یش تا
چهند مرجیان ههیه بیلین تا بیکه‌ینه خالى ئاشتى نامه‌که!
قوره‌یش نۇر خوشحال بعون و دانیشتن (۱۰) مرجیان دانا که تیايدا ره‌چاولى
بەرژه‌وه‌ندى خویانیان تىدا كردى بwoo بەس!! (پیغه‌مبه‌ر) مان کاتى له‌خاله‌کانی ورد
بۈويه‌وه ده‌بىنى بەروالهت له‌بەرژه‌وه‌ندى كافره‌کانه، بەلام له‌ناوەرپۈكەوه هه‌مووی
له‌بەرژه‌وه‌ندى ئىسلام و سوپای باوه‌رە! بۆیه يەكسەر مۆرى كرد.

موسلمانه‌کان نۇر نۇر پەست بعون و خەریک بwoo له‌داخا خویان ده‌کوشت
ته‌نانه‌ت عومه‌ری كۈپى خەتاب - خوا لى رازى بیت - به (پیغه‌مبه‌ر) فەرمۇو: (ئەم
(پیغه‌مبه‌ر)ی خوا ئەم نزمى و سەرشۇپىيە له‌دینه‌کەماندا بو قبول بکه‌ین له‌کاتىكدا
ئىمە سەركەوت‌تووين!) ..

(پیغه‌مبهر) مان تیّی ده‌گه‌یه‌نیت که خیّری تیدایه بُو ئیسلام.. (پیغه‌مبهر) لایه‌نی ده‌روونی و ده‌رونناسی لیک داوه‌ته‌وه و گه‌وره‌یی و سه‌رداری قوره‌یشی نه‌شکاندو وای لیکردن هه‌ست بکهن که مه‌ممه‌د نایه‌ویت ئاوی ده‌م و چاویان بتکیت! چونکه‌ده‌یزانی ئه و غیره‌ت و سوارچاکییه‌ی له‌ناو قوره‌یش دا هه‌یه که‌م وینه‌یه و پوزی‌هه‌ردی بُو خزمه‌تی سوپای باوه‌ربه‌کاری بهینن و له‌ئاکامیشدا هه‌ر وابوو.. نور جار پیویست ده‌کات له‌سهر بانگه‌وازکاران - که ئه‌م شیوازه به‌کار بهینن و ئیتر نه‌فسی خوشیان ئه‌وهی پی ناخوش بیت - گویی پی نه‌دهن - فه‌رمون با سه‌یریکی ئه‌م نموونه ناوازه‌یه بکه‌ین له‌کوشکی ده‌سته‌لات پوویداوه له‌نیوان ئه‌میرو و هزیره‌که‌یداو و هزیر له‌ئاکامدا توانيوویه‌تی چی ده‌ویت و به (امیر المؤمنین)ی بکات ببی هیچ دل نویر بون و نور کاریه‌ک!.. له‌ئاکامدا ئه‌م کاره‌ی و هزیر بون به‌خیرو خوشی و پژا به‌سهر وولاتی پان و پقدی ئیسلامدا، ئه‌مه‌ش به‌سهرهاته‌که‌یه:

(رجاء کوری حیوه) - ره‌حمه‌تی خوای لی بیت - یه‌کیک بونو له‌هه‌زیره‌کانی چه‌ند خه‌لیفه‌یه‌کی ئه‌مه‌ویه‌کان هاپری عومه‌ری کوپری عه‌بدولعه‌زیز بونو، (مکحول) ئه‌گه‌ر پرسیاریکی شه‌رعی لی بکرايه ئه‌یفه‌رمونو له‌مامؤستاو گه‌وره‌مان رجاء پپرسن! ئه‌م رجایه له‌سالی (۱۱۲)ی کوچیدا کوچی دوایی فه‌رمونو. ره‌جاء خوی بُو‌مان ده‌گیپریت‌ته و ده‌لیت:

(هم که‌بیست خه‌لیفه‌ی موسلمانان سوله‌یمانی کوپری عه‌بدولعه‌لیک - له سه‌ره‌هه‌رگدایه و نه‌خوشیه‌کی قورس سه‌ری لی داوه و حالی په‌شیو بونو و یه‌کسمر خه‌لیفه‌یه‌کی دوای خوی دیاری کردو به‌پله گه‌شتمه لای ده‌بینم - ئه‌بیبوی کوپری خوی داناوه که مند‌الیکی بچوکی بی ته‌جه‌به‌یه و بی زانیاریه! - ووت: گه‌وره‌م وام پی خوش بونو که‌سیکی صالح و له‌خواترس و زیر بخه‌یته جیگای خوت تا خوای که‌وره له‌قه‌بره‌که‌تدا فریات بکه‌ویت)!.

ئه‌م ووت‌هیه‌م کاری کرده سه‌ر ده‌روونی و وه‌قه‌ی و هسیه‌نامه‌که‌ی دراند ووتی: ئه‌ی بُو داودی کوپری چی ده‌لیت؟ ووت: قوربان ئه و ئیستا لیره نیمه و له‌بهره‌کانی

جهنگه کی دهلى ماوه يان نا؟! سوله‌يمان ووتى: ئەي تۆ كى به‌گونجاو دهزانى؟ منىش يەكسەر ووتى: گەورەي موسولمانان تۆ ناوبەره من راي خۇمت پى دەلىم دەربارەيان!

خەلەيفە ووتى: پەجاء، عومەرى كۈپى عەبدولعەزىز چۈنە؟ خىرا ووتى: وەللاھى من بەپىاواچاکىك و موسولمانىكى كامىل دىتە بەرچاۋوم! خەلەيفە ووتى: وەللاھى بەو جۇرەيە تۆ دەيلىت.. پەجاء تۆ شاھىدې وەللاھى دەبىت لەدوا ساتەكانى تەمەنداماشتىكى وا بىكم كە شەيتان بىنجەكە لەزىيان ھىچى لى دەست نەكەويت.

خەلەيفە بەئىش و ئازارىكى زۇرەوه لەسەرەمەرگدا نووسى: بەناوى خواى بەخشىندەو مىھەبان لەبەندەي خوا - سوله‌يمان كۈپى عەبدولمەلەيك بۇ بەندەي خوا-(عومەرى كۈپى عەبدولعەزىز) ئەوا تۆم كرده بەجيڭرى خۇم و خەلەيفە موسولمانانى دواي خۇم دواي توش يەزىدى برام، گۈزىايەلى بىن و لەقسەي دەرمەچن تا جىا نەبن و دوورۇمنان تەماحتان تى نەكەن)! ..

سەيركە ر جاء چەند ژىر بۇو.. دەيزانى ئەم دوانى خەلەيفەي رەفز كردووه و ئەگەر ناو بىبات دەمارگىرى و گەورەيى وا لەخەلەيفە دەكات كە بلى: ئەم وەزىرەم دوانى منى قبول نەكىد منىش ئەو ھەركەسىك ناو بىبات قبولى ناكەم! تانەبىن بە دوو بە دوو. بۇيە ژىرانە سىاسەتى گوئى كىرنى كىرتە بەرۇ ئەو فەزلەي دايەوە بە ئەمیرى موئىمەنин و پىيى ووت: من ناو نابەم جەنابت ناو بەرەو من پىت دەلىم چۈنن!!

كەواتە بوار بىدە با بەرامبەرەكەت گورىسى قىسەي لى راخات و توش بەتاسەوە گوئى بۇ بىگە پىش ئەوهى دواي لى بىكەيت بىتە قوتاپىت و بۇچۇونەكانلى پى بىدەيت..

ریگای حەوەم:

(چى بىكەين گياني يارمهتى دانمان دەست كەۋىت؟)

ئايا شانازى و خۆشحال نىت بە راوبۇچۇونانە خۆت زىاتر لە راوبۇچۇونى خەلکانى ترىئىتر با له چوارچىۋەيەكى ئالقۇندا بخىتە بەردىست؟.

دەي كەواتە ئىتىر بۇ راوبۇچۇونەكانت وەك زەمىن دەرمان بەزۇر دەيکەيت بە قورگى بەرامبەرە كەتدا؟ ئايا جواتر وانىيە لە رىگايى پېشنىيارەوە پىنى بگەيەنىت و بەس؟ وازى لى بھېنىت تا بە ئارەزووى خۆى بگاتە ئەو راوبۇچۇونانە تۆ؟.

پۇزىك (مستر ئەدولف سلتىن لە فيلا دەلييا ناچار بۇ ئەم رىگايى بەكار بھېنىت بۇ دروستىرىدىنەوەي گۇرو تىن لە كۆمەللى كريكاردا كە بى ھيوايى خەرېك بۇ گشت چالاكييەكى دەكوشتن!

ھەستا كۆبۈونەوەيەكى پى كردن و لەو كۆبۈونەوەيەدا پرسىيارى لى كردن: چ داواكاريitan ھېيە بە بى پىنج و پەنا بىللىن تا بۇتان بھېنەمدى؟ خۆيىشى يەك يەك داواكارييەكانى لە سەر تەختە رەشەكە دەنۇوسى.. كاتى داواكاريyan نەما سلتىز- پۇوى تى كردن ووتى: (زۇر چاكە.. ھەموو ئەم داواكاريyan تان جىبەجى دەكەم، بەلام لە بەرامبەردا ئەزانىن چىم دەھىت لىتىان؟).

ھەركەسىك وەلامىكى دەدایەوە وەك: (دەلسۆزى)، (دەستپاڭى)، (گۇپۇ تىن)، (گەشىنى)، (ھەشت سەعات كارى پۇزانە)، تەنانەت پىاولىك خۆى تەرخان كرد كە پۇذى (١٤) چواردە سەعات كار بكت، ئەگەر ئەم و ئەو داواكاريyan بىنۇتىدە بۇيانا!

كۇپەكە بىلەوهى كردو كريكارەكان گيانيكى پەلەھيوايان تىادا دروست بۇو، گوبۇتىنىكى گەمعان تىكەوت، لە ئەنجامى ئەوەدا بەشىۋەيەكى دىيارو ئاشكرا بەرهەم لە زىياد كەندابۇو!

(مستر سلتىن) پاش ئەوهى ئەم بە سەرەتەي گىرایەوە پىنى كۇوتىم: لەننۇوان من و كريكارەكاندا مامەلەيەكى ئەدەبىمان دروست كردىبۇو، من چەندى لەو داواكاريyan ئەم

جیبه جی بکردايە ئەوانیش ئەوهندە لەو بەلینانەی خۆیانیان دەبردە سەر!.. ئەوهبوو راوبىزۇ پرس و پاپىكىرىنىان بەجۇرى دايچەلەكاندن گەرم و گۇپى و چالاكيان لەرادەبەدەر تىايىدا دروست بۇو!

كاتى كە (شىودور پۈزفلت) پارىزگارى نیويۆرك بۇو، شتىكى واى كرد ئەتوانم و بلىم وەك موعجيزە وا بۇو! ئەويش ئەوهبوو تواني نىوان خۆى و حىزىبەكەي بەكۆكى بېتلىكتەوە و توانيشى حىزب پازى بکات لەگەل بۇونى زۇر نەياردا- بهەستانى بەھەندى چاكسازى لەناو حىزىدا! ئەمەي چۆن بۇ دەچووه سەر؟ هەركاتى شوينىكى گرنگ چۈل ببوايە و پىيوىستى بەكەسىكى شياو ھەبوايە بۇ پېركىرنەوەي سەرجەم سەركەدايەتى حىزىبەكەي بانگ دەكرد تا ھەريەكەو پاى خۆيان بلىن كە كى باشه بۇ ئەو شوينە؟.

(روز فلت) دەلىت: (لەسەرەتادا كەسىكىيان پېشىنیار دەكرد كە ماف خوراول بىت لەناو حىزىدا! منيش دەمۇوت بەرپىزان مادەم جەماوەر لىنى بازى نىيە ھەق نىيە هەلبىزىرىت و شتىكى ژيرانە نىيە!

پاشان كەسىكى تريان پېشىنیار دەكرد كە وەك كەسى پېشىو خرالپ نەبۇو، بەلام ھەر لەو باشتىرىش ھەبۇو بۇ ئەو جىڭايە، بۇيە دەمۇوت: ئەم پىياوه باشه، بەلام ئەوه نىيە كە مەبەستمانە و زۇر چاك بىت! سىيەميان دەست نىشان كرد ووتم: پىياوېكى گونجاوه، بەلام لەويش باشتىرىھەيە! بەوردى و لىزانتانە داواام دەكرد لىييان كەسىكى تر بلىن؟ يەكسەر من چوارەمم بەدل دەبۇوا بۇيە دەمۇوت من زۇر لەمەيان را زىم ئىتەن زازانم بۇ ئىۋە!!.

بۇچى: چونكە لەجارى چوارەمدا ئەو كەسەيان دەستنىشان كرد كە من پېشىتر لەخەيالىمدا دامنابۇو ھەلبىزىرم، ئەوكاتە ئەوپەپىزۇ سوپااسم دەردى بېرى بۇيان كەيارمەتىيان داوم پىياوېكى شياو لەو جىڭايەدا دابىمەززىنەم، و ئازايەتى يەكەم ھەمۇوى دەگەراندەوە بۇ ئەوان!..

خۇ بنىتىان تا چ پادەيەك (پۈزفلت) بەپىگاي راوبىزىرىدىن بەبەرامبەر و پېزگرتن لەراوبۇچۇونەكانىدا دەپۇيىشت؟ جىڭايەكى گرنگى پەدەكردەوە بەپىياوېك كە

خۆی زووتر بەدلی بwoo، بەلام وا سەرکردایەتى خۆی حالى دەكىد كە ئازايەتىيەكە
ھى خۆيانەو خۆيان خاوەنلىقى فىكىرىدەن!!.

يەكى لەخاوەن پىشانگاكانى ئۆتۆمبىل لە (لونج ئىلاند) توانى لەم پىكايەوه
ئۆتۆمبىل بفرۇشىت بەپياوېكى ئوسكلەندى! بەم شىوه يە:

ئەم پىاوه ئۆتۆمبىل لەدواى ئۆتۆمبىل، يەك يەك پىشانى ئەم كېرىارەدى دەدا،
بەلام كابراي ئوسكلەندى بۇ ھەموو دانەيەك ناتەواوييەكى تىدا دەدۇزىيەوه!!.
بەلى ئەم بازىگانە لەپەيمانگاكە مدا قوتابى بwoo، ئەم مەسىلەيە خستە
بەرچاوى قوتابىيەكان تا چارەيەكى بۇ بەرچىزىنەو، ئىمەش ئامۇزىگارىيغان كرد كە ئەم
شت نەداتە بەسەر كېرىاردابەلکو كېرىار وازى لى بەيىنى تا خۆى دانەيەك دىيارى
دەكتا!

پىمان ووت: (پىش ئەوهى بلىيىت كامەت دەۋى وازى لى بەيىنە با ئەو بلى ئەمەم
دەۋىت و واي لى بکە ھەست بکات فىكىرىدەن فىكەرى خۆيەتى!).

خاوەن پىشانگا ئەم پىكايەتى تاقىكىرىدەوە.. پىاۋىك ھات و داواى كرد لىنى
ئۆتۆمبىلەكى بۇ بگۇپىتەوە بەئۆتۆمبىلىكى تازە، لەم كاتەدا بۇي دەركەوت كە ئەم
ئۆتۆمبىلە كۆنه ئەوهى كە كابراي ئوسكلەندى حەزى لىيەتى! خىرا تەلەفونى
بۈكىد كە بەلکو ئامادەبىت تا راۋىيىشى پى بکات لەشتىكى كرنگدا!

ئۆسلەندى ھات و كابرا پىيى ووت: شارەزاينى و وردهكارىيەكى چاڭم تىا بەدى
كەردوویت دەربارەي چاڭى و خراپى ئۆتۆمبىل! بۇيە حەز دەكەم سەيرىنلىكى ئەم
ئۆتۆمبىلەم بۇ بکەيت و تاقىبىكەيتەوە و پاشان پىنم بلىنى بەچەند بىفرشىم باشە?
ھەر ئەوهندەم زانى كابرا لەخۆشىدا لىيەكانى پى دەكەنلى وەك بلى: ئەمە منم
داواى ئامۇزىگارىم لى دەكەن؟! چونكە ماناي ئەوه بwoo دانى ناوه بەزىرى و
لىيىزانىيەكەيدا!

ئەم پىاوه لەشارى (كونىز بوليفارد)ي جامىكاوه ھەتا (فورست هيلن)
ئۆتۆمبىلەكەمى لى خورپى پاشان بەخاوەن پىشانگاى ووت: بە(۳۰۰) دۆلار كە متى
نەيفرۇشىت؟!

لیزدا پیش ووت: ئایا بەپریزتان ئامادەن ئەو پارهیەی پى بدهن؟ بىگومان ووتى دەمەویت! چونكە ئایا فیکره‌ی خۆی نەبۇو.. كېرىن و فرۇشتەكە بۇويدا!!!

كولونیل (ئیدوارد ھاوس) دەراس و دەسەلاتداریەكى باشى ھەبۇو لە ئىش و كارى ناوا خۆو دەرەوهى ئەمرىكادا لەسەردەمى سەرۆكايەتى (ودرق ولسون)دا و سەرۆكى ولات لەزۇرى لەئىش و كارى دەولەتدا ئەۋەندەي پاشتى بە ئامۇزگارىيەكانى كولونیل دەبەست ئەۋەندە گوئى بۇ ئەندامانى حکومەتكەي نەدەگرت! دەي با بىزانىن ئەو پلانانە چى بۇون كە لولونیل بەكارى دەھىنان بۇ كاركىرنە سەر سەرۆكى ئەمرىكا؟.

خۆش لەۋەدایە كە ئىمە ئەو پىكايەي ئەو دەزانىن كە بەكارى ھىناوه چونكە خۆى بۇ ھاپپىيەكى باس كردىبۇو ھاپپىيەكەشى لەپرۇختامى ئىقىنج بۇست)دا وەك باسىيەك بلاۋى كردىوه..

ھاوس دەلىت: پاش ئەۋەرى لەنزيكەوە سەرۆكم ناسى، بۇم دەركەوت كە باشتىرين پىڭا بۇ گەياندىنى فیکرەيەك پىشى ئەۋەيە كە فیکرەكە بەشىۋەيەكى سەرزارەكى بىدەم بەگۈيىداو پاشان كەم كەم خۆى بىرى لى بکاتەوە و پاشان خۆى دەرى بېرىت وابزانىت بۇچۇونى خۆيەتى! وە من بەپىكەوت ھەستم بەم راستىيە كرد تىايىدا:

جار بەجار سەرم لەسەرۆك دەدا لەمالەكەي خۆيدا، راستەو خۆ ئامۇزگارىم دەكىرد بۇ پىيادەكىرىنى سىياسەتىكى دىيارى كراو.. بەلام ئەو پىشى پازى نەدەبۇو!

ئەوه بۇ پاش تىپەر بۇونى چەند بۇزىك بەسەر پېشنىيارەكەمدا - جارييکيان پىكەوە نانمان دەخوارد - زۇر سەرسام بۇوم - كاتى دەبىنەمان پېشنىيارى پېشىۋى من دەلىتەوە وەك بلىنى بىرۇ بۇچۇونى خۆيەتى!).

ئایا بىنیت (ھاوس) قىسەكەي پى بېرىت (ئەم پېشنىيارە بىرۇ بۇچۇونى تۆيە؟ نەخىر بۇچۇونى منه من! نەخىر، ھاوس زۇر لەۋە ژىرىتىر بۇو كە گرنگى بەۋە بىدات ئەم بۇچۇونە ھى خۆيەتى يان نا؟! گرنگ ئەۋەبۇو لەلائى كە بۇچۇونەكەي جىنى

خۆی بگریت، لەمەش زیاتر بەلکو بەئاشکرا ئافهربىنى كردۇ پېروزبایى لىكىد لەسەر دۆزىنەوهى ئەم بوجۇونە جوانە رۇناكەي!!

كەواتە بىرت نەچىت كە ئەو كەسانەي تۆ پىيىان دەگەيت ھەر ئەم سروشتهى ولسىن يان ھەيءە، دەي ھەمان نەخشەي (كولونىل) يان لەگەلدا بەكار بەيتنە.

جارىك پىاپاپىك ئەم پىكەيەي لەگەل خۆمدا بەكار ھىتاو ئەوهى ويستى لىم دەستى كەوت! ئەمە چۈن بۇ؟

پۇژىكىيان نىازم كرد ھەستم بەگەشتىكى دەرىيايى لە (نيويۆرك) بەمەبەستى راوهەماسى!

بۇيە نامەم بۇ سەرجەم نۇوسىنگەكانى گەشت و گوزار نۇوسى كە زانىيارى پۇيىستم پى بىدەن لەو بارەوە. لەوانەيە ناونىشانى تەواوم لەپىڭاى بەرىد گەشتىيەتە ھەموو ئەوانەي كە مەبەستىيانە، چونكە ھەر ئەوهندەم زانى كۆلى نامەو نۇسراو دابارىن بەسەرمدا لەلایەن خاوهەن سەيرانگەو راوكەو سەربازگەي ھەوانەوهەكانەوهە لەشارى (نيو برونسويك) وە بۇيەن ناردبۇوم تا وام لىھات سەرسام و دەسەوسان بۇوم نەمدەزانى كامەيان ھەلبىزىرم!

يەكى لەو نامانە شتىكى زۆر گرنگى كردبۇو: ئەوهبوو لەگەل نامەكەدا ناوى چەند كەسىكى لەنيويۆرك بۇ نۇوسىبىبۇوم لەگەل ئاماڭە بەزمارە تەلەفۇنیان كەوهەختى خۆى پۇشتىبۇون بۇ ئەۋى خزمەتىكى باش كرابۇون..! و ووتبۇوى كە خۆت دەتوانىت قىسىيان لەگەلدا بەكەيت تا بۆت دەرىكەويىت ئاستى خزمەتكۈزارى ئامادەكرارى ئىئمە بۇ مىوانەكان!.

دەبىيىم لەنيو ئەو ناوانەدا ناوى ناسراوييکى خۆمى تىيدابۇو خىرا تەلەفۇنم بۇ كەدو ئەويىش زۇر وەسف و سەناي ئەو خاوهەن ئوتىلەي كرد، ئەوهبوو منىش بەبى سىيۇ دوو كردىن بەو پىاوهەم راگەياند لەفلان كاتى نزىكدا دەگەمە لاتان!. دەلەلەكانى تر دەيانوويسىت بەزۇر رام بکىشىن بولاي خۇيان بەلام ئەو پىاوه وازى لى ھىنام تا بەئارەزۇوى خۆم ھەلبىزىرم و سەركەوتنىش بۇ ئەم بۇو!

پیشتر له (٢٥) سهده لەمهوبەر ووتەيەكى زۇر جوان لەسەر زارى دانادە كەيمى چىن ووترا كە خويىنەرانى ئەم سەردەمەي خۆمان ئەتوانن ئىشى پى بىكەن و باشترين ئەنجامىشيان دەست بىكەوېت دەلىت:

(پىاوى زىير ئەو پىاوه يە ئەگەر بىيەوېت لەھەموو خەلکى بەرزتر بىت ئەوا خۆى بەخوارترين گەس دادەنىت، ئەگەر بىيەوېت سەرقاقلەيان بىت ئەوا دەچىتە دوايانەوە، ئايا سەيرى دەريات نەكىرىدۇوە كە چۈن سەرانە لەسەدان زى و جۆگە و دەرياچەكان و وەردەگرىت لەكتىكدا لەھەمۇويان نزم ترە؟!).

كەواتە ئەگەر دەتەوېت خەلکى بەرەو بۆچۈونەكانت رابكىشى بىرگەي زمارە (٧) (حەوت) جىبەجى بىكە كە دەلىت:

(واز لە بهرام بەرهەكەت بەھىنە با وا بىزانىت بۆچۈونەكە بۆچۈونى خۇيەتى).

پاشکوی ریگای حه وتهم:

(شورا، واته ریز له بوجوونه کان)

ئیسلامی بیگهرد شوینکه و توانی وا پهروه رده دهکات که حه زی خو ده رخستن و من من کردنیان تیدا نه مینیت و بهزار اووه ئه مېق دكتاتور نه بن.

بويه خواي گهوره هانی (پیغه مبهه) که ده دات که رای خوی نه سه پینیت به سه رهاره لاندا، به لکو راویزیان پی بکات و کام رایه له لای جوان بسو هلیبیزیریت!

نه ک هره وهنده به لکو راویز کردنی کرد و ته (فرض) پیویست له سه ره (پیغه مبهه) که دی و پی ده فه رموویت: «وَشَاءِرُهُمْ فِي الْأَنْهَى» (آل عمران ۱۵۹)، هه روک به هه موو موسولمانانیش ده لیت ئاوابن و هک ده فه رموویت: «وَأَنْرُهُمْ شُورَى يَسْتَهِمُ» (الشوری ۳۸).

خوینه‌ری خوش‌ویست و رد به ره وه (پیغه مبهه) یک که چاودی‌ری وردی خواي به سه ره وه بیت و هه رگیز نه یهیش بیت بکه ویت هه لکه وه و به وه حی راستی کر دبیت وه! که چی ده بیت راویز بکات به موسولمانه کانی ده روبه ری! ئه ده بیت من و تو چهند گیل و نه فام بین ئه گه روابزانین را کانی خومان حه کیمانه و پیویستمان به را بوجوونی به رام بهه نییه!!).

(پیغه مبهه) خوا له سالی دووی کوچیدا، له جه نگه میژووییه که ده دردا چهند دیلیکی گرت له سوپای کافره کان، (پیغه مبهه) خوا زور به به زهی و به سویز بسوه ته نانه ت له گه ناحه زو نه یاره کانیشیدا، بويه خوی به نیاز بسو ئه م ئه سیرانه نه کوژیت و به زهی بیان له گه لدا بنوینیت، به لام نه یویست ئه م رایه هی خوی بسے پینیت به لکو هاوه لانی کو کرده وه و راویزی پی کردن (دھرباره) پاشه روزی ئه سیره کان! عومه ری کوپی خه تتاب - خوا لینی پازی بیت - فه رمووی: ئه دی (پیغه مبهه) خوا بده له ملیان ئه مانه پیشہ وايانی کوفرن و دوزمنی خوان له ناویان به ره! (پیغه مبهه) خوا فه رمووی: رایه که ت جوانه، به لام حه ز ده که م رای ترم کوئی لی

بیت؟ ئەبو بەکر - خوا لیی پازى بى - فەرمۇسى: ئەى (پېغەمبەر)ى خوا ئەمانە خزم و كەسى خۆتن، پاشتى خۆتن مەيانكۈزە، ھەر بۇزى دىيت بىر بىكەنەوە! (پېغەمبەر)ى خوا بۇچۇونەكەى ئەبوبەكرى بەدل بۇو و قبولى كرد چونكە لەگەل رايەكەى خۆيىدا دەگۈنچا!.

كەواتە بەشدارى پى كىرىدىنى كەسانى چواردەورمان لەمەسىلە جىاجىيا كاندا ئەوە دەگەيەنىت كە بىز لەعەقل و ژىرىيان دەگىرىن ئىتىر با راكانىشىيان پەسەند نەكەين خۇ وامانلى كىرىنەست بەگىرنىگى خۆيان بىكەن!.

بۇيە دەبىنى ئەندامى پىكىخراويك بەناوى ھەموو حىزبەوە (تصريح) دەدات و دەلىت ئەو بىريارەمانداو فلان شتمان كرد! خۇ لەوانەيشە رايەكەى ئەم ھەر قبولىش نەكرابىت، بەلام گىرنگ ئەوەي پرسى پى كراوه!.

لەسەر دەمى ئەبوبەكرى صىديقىدا - خوا لیی پازى بىت - و لەجەنگى يەمامەدا لەگەل موسەيلەمەى درۆزىدا زۇر لەو موسۇلمانان شەھيد بۇون كە ھەموو قورئانىيان لەبەر بۇو.. بۇيە عومەرى كۇپى خەتاب - خوا لیی پازى بىت - كە وەزىرى دەولەتكەى بۇو - ھەستى بەم مەترسىيە گەورەيە كردو لەپاشە بۇزى قورئان ترسا كە بەفەوتىت و نەمىنېت! بۇيە بىرى كردىوە لەۋەي قورئان بنووسرىتەوە تا بەشەھىيدبۇونى ھاوەلان قورئان وەك خۇي بەمىنى و نەفەوتىت! بەلام خۇ دەبىت خەلیفە قەناعەت بکات بەم بۇچۇونە وەگەرنا جىبىھەجى ناكىت.

بۇيە عومەر بۇيىشتە خزمەت خەلیفە و پىيى گۈوت: ئەى گەورەي موسۇلمانان تۇ وا نابىنى كە ئەوانەي قورئانىيان لەبەرە نۇرپىان شەھيد بۇون، ئەبو بەکر فەرمۇسى بەلىٰ وايە. عومەر فەرمۇسى: ئەى ئەمە مەترسى ئەوە نىيە كە قورئان لەنانو موسۇلماناندا كەم بېتىتەو و نەمىنېت؟ ئەبوبەكر فەرمۇسى: بەلىٰ ترسىم ھېيە! عومەر فەرمۇسى: دەى من وا بەباش دەزانم قورئان بنووسرىتەوە و لەنانو سىنگە كانوھە بخىتىتە سەر كاغەزا. ئەبوبەكر فەرمۇسى: خۇ رايەكى جوانە، بەلام من چۈن شتىك بکەم (پېغەمبەر)ى خوا نېيكىرىدىت؟!..

عومه‌ر بُوی ده‌ركه‌وت رایه‌که‌ی قبول ناکات.. بُویه ويستى باسى سوودو
چاكىه‌كانى ئەم بُوچوونه‌ئى بُو بکات تا به‌لکو رایه‌که بېيىتە راي ئەو! پاشان ماوه‌يەك
مۇلەتىدا تا بير بکاته‌وه له و کاره مەزنة.

به‌لى پاش چەندىن پۇز بُوی ده‌ركه‌وت ئەو بُوچوونه زۇر پىويسته بُو پارىزگارى
قورئان لەفه‌وتان و بۇو بەبُوچوونى خۆى ئىتىر عومه‌رى بانگ كردو پىيى وتن دەست
بەكار بن.

تەماشاكە عومه‌ر نەيوقوت: گەورەي موسولمانان ئەم کاره زۇر پىويسته و دەبىت
ھەر بىكەي ئەگىينا تو دۆست و دىسۈزى قورئان نىت و خەمى ناخۆيت!!
نەخىر به‌لکو واي لى كرد ھەمان بُوچوون بېيىتە بُوچوونى گەورەي موسولمانان..

ریگای هه‌شته‌م:

(دهسته‌واژه‌یه‌ک شتی زورسه‌رسوره‌ینه‌رت دهست دهخات)

وا پیک ده‌که‌ویت به‌رامبهره‌که‌ت هه‌له بیت، به‌لام ئه‌و هه‌رگیز دان به‌هه‌له‌ی خویدا نانیت، دامه‌به‌زه سه‌ری و سه‌رزه‌نشتی مه‌که، - چونکه هونه‌ری سه‌رزه‌نشتکردن هه‌موو گه‌وجی ئه‌توانیت پیی هه‌ستیت، به‌لکو هه‌ول بده تیی بگه‌یه‌نیت ئه‌مه‌ش نارامیه‌کی باشی ده‌ویت.. پاشان ورده ورده بوت ده‌رده‌که‌ویت که هه‌لسوکه‌وت شاراوه‌ی تییدایه واي لی کردووه به‌و جووه بیر بکاته‌وه یان به‌و جووه هه‌لسوکه‌وت بکات- هه‌رکاتی ئه‌و هه‌وکاره‌ت بو ئاشکرا بwoo دلنيابه کلیلى که‌ساي‌هتی ئه‌و مرؤفه‌ت دهست که‌وت‌ووه!.

زور دل‌سوزانه هه‌ول بده ئه‌و له‌جیگای خوت دابنیت به‌خوت بلی: (باشه چیم ده‌کردو چون بیرم ده‌کرده‌وه ئه‌گه‌ر من له‌جیگای ئه‌ودا بومایه؟) جا ئه‌وکاته بوت ده‌رده‌که‌ویت که چون کاتیکی دریزت کورت کردوته‌وه و کاره‌که‌ت له‌سه‌ر خوت ئاسان کردووه! سه‌ره‌رای ئه‌وه‌ش تو شاره‌زاپی و کارامه‌ییه‌کی باشت دهست دهکه‌ویت له‌هونه‌ری هه‌لسوکه‌وت کردندا له‌گه‌ل خه‌لکی.

(کنیس جودی) له‌کتیبی (چون خه‌لکی بگوپین بو ئالتوون) (۱) دا ده‌لیت: (ساتیک هیواش به، پاشان به‌راوردیکی ورد بکه له‌نیوان ئه‌و گرنگیدانه‌ی به‌خوت و ئیش و کاره‌کانتی دده‌هیت و نیوان گرنگی دانت به‌ئیش و کاره‌کانی خه‌لکی تن، ئه‌وکاته بوت ده‌رکه‌ویت بی که‌م و زیاد هه‌موو که‌سیک له‌م ژیانه‌دا ئه‌م هه‌سته‌ی تویان هه‌یه! کاتی ئه‌مه‌ت بو ده‌رکه‌وت ئه‌وکاته هه‌لئه‌که‌ویت له‌هونه‌ری په‌یوه‌ندی و هه‌لسوکه‌وت له‌گه‌ل مرؤفه‌کاندا، ئه‌مه‌ش له‌بهر ئه‌وه‌یه سه‌رکه‌وت‌نی مرؤه‌له‌هونه‌ری هه‌لسوکه‌وت‌کردندا، به‌نده به‌دوو شته‌وه یه‌که‌م تیکه‌شتی ته‌واوی بوچونه‌کانی!.

به‌رامبهر، دووه‌م به‌چاوی سوژه‌وه بروانیت‌هه بوچونه‌کانی).

من خوم له‌ریگای گه‌ران و پیاسه‌کانم به‌ناو سه‌یرانگه‌و جیگا کشتیه‌کاندا زور شاره‌زاپیم سه‌باره‌ت به‌سروشتی به‌شهره‌کان دهست که‌وت‌ووه، له‌نریکی ماله‌کاندا

با خیک ههیه و منیش بهش به حائل خوم دار به پووم نور خوش دهويت بؤیه نور نارههت ده بم کاتی ده بینم له پریکای جگهه خوره که مته رخه مه کانه وه جار له دواي جار ئاگريان تى به رد بیت و ده سوتین و نور جاريش له پریکای ئه و منال و ميرد مندانه ده که ويتهوه که ده يانه ويته چاو له ئاگر كردن وهی باوباي پيرانيان بکه ن و له زير لق و پويپي دره خته کاندا به دارو چيلکه چيشهه کانيان لى دهنن!.

تابلویهک لهو با خهدا داکوتراوه و لى نوسراوه ئاگر كردن وه قده غهیه و غرامه (۵۰) پيالي له سره، به لام له جيگاييه کدا داکوترابوو که کم که س ده بیني و ده که وته به رچاويان! ئه سپ سواريکي پوليس دانرابوو بۇ ئاگاداري ئه و باخه، به لام ئه و کاره که بېتوندى نه كرتبوو نور گوئي به و مندانه نه ددا بؤیه پۈز لە دواي بۇز بەردە وام ئاگر ده که وتهوه!.

جارىكىيان ئاگرىك كه وتهوه منیش پىيم زانى و بەھله دهوان خوم گەياندە پوليسه ئه سپ سواره که و پىيم ووت: ئاگر كه وتهوه لە ئاپا باخه کهدا بەلكو بنىرى بە دواي پياوانى ئاگر كوشىنهوهدا؟ به لام نور بە بىتامى و وشكىي وەلامى دامه وه كه: ببوري ئاگر كه لە سئورى كارى مندا نه كه وتهوه!.

بى هيوايى بىوئى تى كردم.. بؤیه پاش ئه و بىووداوه بىرم لە وه كرده وه خوم دهست بەكارىم و خوم تەرخان بكم بۇ ئه و مە بهسته و وەك ئه وھى لە (لىئنە) يەدا بم بۇ پارىزگارى لە بەرژه وەندىيە كانى جەماوەر...!.

پاستىيە كەي لە سەرەتاوه من گويم بە حەزو ئارەزوو بىرۇ بۇچۇونى مندانە كان نه ددا! چونكە هەر كە ئاگر كەم ده بىنى - چاوم دەپەريه تەوقى سەرم - و بەرا كردن بەرە و سەرچاوهى ئاگر كە دەرۋىيىشتىم، و لە مندانە كان نور تۈرە دە بۈوم و پىيم دە وتن: ئەگەر بە زووتىن كات نە يكۈزۈننەوە پۈلەستان بۇ بانگ دە كەم!.

بەلى لە بەر خاترى ئه و بارە قورسەي خستبۇومە سەرشانى خوم بەرامبەر كوشانى وەي ئاگر كە كويىم بەھست و نەستى مندانە كان نه ددا! دەي ئەنجامە كەي چى بۇ؟

بەروالهت بەگوییان کردم، بەلام ناوشچاویان دابوو بەیەکدا واده‌رده‌کهوت پاش
پشت هەلکردنم ئاگره‌کەیان خۆش بکردایەتەوە و ئاواتەخوازیش بۇون ھەموو
باخه‌کە بگریتەوە!!

بەمرورى زەمن ھەندى شارەزايىم دەستكەوت دەربارە سروشى مەرفەكان
لەگەل ھەندى وريايى و زېرىدا.. ھەندى حەزم تى كەوت كە لەپوانگەي
بەرامبەرەكەمەوە بۇ شتەكان بېروانم، لەوكاتەوە وازم لەفەرمان دەركردن ھىناوه..
بەلکو لهباتى ئەمەدا بە ئەسپايى بەرھو مەنداھەكان پۇيىشم و پىيم دەگوتىن:
(منالان وا ديارە سەيرانەكەتان زۇر خۆشە! ھا چىتان لىنىاوه بۇ نىوھې؟ منىش
كاتى لەتمەنى ئىيۇدا بۈوم زۇر حەزم لەوە دەكىد چىشىتەكەم بەچىلىكەو دار لەزېرىز
لەق و پۇپى درەختەكاندا لى بنايى! وە تا ئىستاش ھەر حەزى لى دەكەم.. بەلام ئەزانى
چەترسىيەكى گەورە بۇو دەكاتە ئەم دارستانە جوانە؟ خۇ من چاك دەزانام ئىيۇ
نىازتان پاکە! بەلام ھەندى منالى چەقاوە سورا! وەك ئىيۇ دىئن بۇ سەيران و ئاگر
دەكەنەوە بەلام پاش گەپانەوەيان وەك ئىيۇ نايکۈزۈننەوە و ئاگرەكەش بەناو دارو
درەختەكاندا تەشەنە دەكات و ھەموو دارستانەكە دەگریتەوە..

بەللى ئەم ئاگرەي ئىيۇ پىيچەوانەي تا بلۇ ھەلۋاسراوەكەي ناو دارستانەكە يە
بەلام من نامەويىت ئەم خۆشىيەتان لى تىك بىدەم و دەزگايەكى فەلاقەتان بۇ دابىنیم!
بەلکو ئەوكاتە دلخۆشم لەكاتىيکى بەختەوەردا دەتابىنیم!).

خويىنەرى بەپىزىن، ئايا چ جياوازىيەك بەدى دەكەيت لەنىوان ئەم شىۋازەو
شىۋازەكەي پىشىوودا، ئەم رەفتارە دوايىم واى لەمنالەكان كرد بەحەزى خويان
كۈيرايەلم بن! دەم و چاویان سىماى ئاپازى و ئىيىك تالى پىيۇ دىيار نەبۇو! چونكە
بەشق مليان نەقەوچىنرا بۇيەوە بۇ ئەو كارە! ئاپروويان بەتەواوەتى پارىزرا بۇو،
من زۇر ھەستم بەحەوانەوە دەكردو ھەروەھا ئەوانىش، چونكە بەشىۋازىك
چارەسرى كېشەكەم كرد كە پىزىشىم بۇ حەزو بۇچۇونەكانى مەنداھەكانىش دانا!..
سبەينى پىيش ئەوهى داواي ئاگر كۈزۈنەنەوە لەكەسىيەك بەكەيت يان زاهىيەكت بۇ
بىكىت يان داواي لى دەكەيت ھەندى پارە بېخشىت بەدەزگايەكى خىرخوازى،

بۆچى كەمى پاناوەستى و چاو بنوقيىنى ئەوجا ھەول بەدەيت ھەلۋىستەكە بەپىنى
بۆچۈونى بەرامبەرەكەت پېشان بەدەيت؟

لەخۇت بېرسە ئايا نيازى چىيە وا بەو كارە ھەلەستىت؟ بەلىٰ راستە ئەمە كاتى
دەويىت بەلام چەندان ھاپىت دەست دەخات و بەكە مەترين زيان اىكەوتىن ئەنجامى
باش و سەرسۈرھىنەرت دەست دەخات!

(ونهام) عەمیدى كۆلچى ھارفاردى بازىگانى و تۈرىيەتى: (من وابەباشتىر دەزانم
كە ماوهى چەندان كاتىزمىر لەبەردەمى نۇوسىنگەي كەسىكدا بۇوهستىم و بىم و بچم
پېش ئەوهى بچمە ژۇورەوە بولى، نەك ئەوهى كتوپر خۆم بىكەم بەزۇوردا بەبى
ئەوهى ئەو بىرۇبۇچۇونانەي دەمەوى بىلەيم لەخەيالىمدا ئامادەي نەكەم! يان تىببىنى
ئەو وەللانەبىكەم كە لەوە دەچىت بەداتمۇه!) ..

ئەگەر تۆلەم كتىبە تەنها يەك شت فيئر بىت.. ئەويش ئەوهىيە حەزىكى پر
تاسەت تىا دروست بېت لەپىزگىرنى بۆچۈونى بەرامبەرەكەت و سەيرى
مەسەلەكان لەگۇشەنىگاي ئەوهەوە سەير بکەيت! ئەگەر ئەمەت كرد، دەي ئە مە
زامنە كە بېتىت بەردى بناگەي دروستكىرنى دواپۇزىكى سەركەوتۇو لەزىانتدا)! .
كەواتە ئەگەر دەتەويىت خەلکى بەرەو بۆچۈونەكان رابكىشى بەبى ئەوهى دلى
ئازار بەدەيت ئەوا بېركەي ژمارە (7) جىبەجى بکە كە دەلىت:

**(ھەول بەدە لەروانگەي بەرامبەرەكەتەوە سەيرى مەسەلەكان
بکەيت).**

پاشکوی ریگای هەشتەم :

(بیانوو بۇ کاری براکەت بىدۇزىزەوە)

ئىسلام ئەيەويت يەك شتى زۇر گرنگ فيئرى مروۋاچايەتى بکات ئەويش ئەوهىيە چىت بۇ خۇت پى خۇشە بۇ براکەشت پىت خۇش بىت.. دەى ھەروەك خۇت كاتىڭى ھەلەيەك دەكەيت پىت خۇشە كەس پىتا ھەلەشاخى و نەتدەنە بەر دەستېرىشى لۆمەو سەرزەنلىقى بى تام، بەشىوازىنىكى پەلەسۇزو خۇشەويىستى و ئەدەب پىت بلېن، وايە؟ دەى خەلکىش بەھەمان شىيە چونكە ھەموو وەچەي يەك باوک و دايىكىن! .

كۆمەلّى لەهاوەلە شىريينەكانى (پىغەمبەر) مان (صلى الله علیه وسلم) هاتن بۇ مائى عائىشە ووتىان باسى رەوشى (پىغەمبەر) مان بۇ بکە لەكەل خواناسىيەكەيدا؟ بەللى عائىشە بۇي باس كردن، بەلام ئەوان زۇر بەكەميان زانى ووتىان ئەو (پىغەمبەر) بۇوه ئىيمە كەى دەكەينە ئەو؟

وەرن با ئىيمە ھەركىزىن نەھىئىن و ھەموو بۇز بەپۇزۇو بىن و شەوانىش بەردەوام شەونویىز بکەين!!

خۆ (پىغەمبەر) دەيتوانى ئىيمە ئاسايىي ئەوهندە لۆمەو سەرزەنلىقىان بکات و بلېت دەى وەرن ئىيۇ دىنمان فىئر بکەن! جاريىكى تر شتى وا بىت بەدەمتانا، ئەدەم لەملقان ھەى بىدۇعەچىيەكان! ..

نەخىر ئەمە رەوشى مامۆستاي رەوشىت بەرزاڭ نىيە، چونكە (پىغەمبەر) (صلى الله علیه وسلم) زۇر مەبەستى بۇوه دلى خەلکى راگىر بکات و ئاوى دەم و چاويان بپارىزىت. بەلکو بەسۈزىكى باوكانەو نەرمە گلەيىھەكى ناپاستەو خۆى لى كردن و فەرمۇسى: من لەخواتىرىن كەستانم و لەھەموو شتان زىياتىلىي دەترسم كەچى واش ناكەم كە ئىيۇ دەيلىن! ژنىش دەھىيىم! بەپۇزۇو دەبم و دەشى شكىنم! شەونویىزىش دەكەم دەشخەوم!

دهی—براینه—با من و توی قوتابی قوتا بخانه به رزه کهی ئیسلام هەر بەو چەشنه
بین و کاتی براکەمان بۇچۇونىئىکى ترى پىئىھە ئىمە بەھەلەی دەزانىن، با خۆمان
بەرینه پىزى ئەو بىزانىن ئەگەر ئىمە ئەو بۇچۇونەمان ھەبوايە—حەزمان دەکرد بە ج
شىۋازىئە بمانگۇن؟ بەلکو نارپاستەوخۇ (پىغەمبەر) ئاسايى پىئى بلىڭىن: من
بۇچۇونىئىکى ترم ھەيە! من وا بەباش دەزانىم! من خۆم بەجۇرىئىکى ترم!
ئەم دەستەوازىانە سەرەوە كەف و كولى تۈرە بۇونى بەرامبەرەكەت
دادەمرىكىيەتەوە و واى لى دەكات گویىت بۇ بگىرىت و دەست بخاتە ژىر چەناكەی و
سەربىلەقىنى بۇت!.

مامۆستا سەعید نەورەسى—زانى اپايدەر زى كوردستانى توركىيا—بەرەحمەت
بىيت جارىكىيان لەگەل دەستەيەك لە قوتابىيە كانىدا بۇ جىنگىايەك دەرىۋىشتەن لەپىڭا
قوتابىيەكى بۇقىنى بەستەزمانى كوشت!! کاتى مامۆستا نەورەسى ئاگادار كرا زۇر
لەبەر دلى گران بۇو، لاوهەكى بانگ كردو پىئى ووت: براى عەزىزىم فەرمۇو دانىشە با
پىكەوە لەو كارەي كردىت بکۈلىنەوە بىزانىن كى لەسەر ھەق؟
ئا يَا زىنده وەرە پەلامارى دايىت؟ نەخىر، ئا يَا شتىكى لى فەراندىت؟ نەخىر، ئا يَا تو
دروستت كردووە؟ نەخىر، ئا يَا تو بۇزى دەدەيت؟ ووتى: نەخىر، ئا يَا خوا بۇ ئەوە
دروستى كردووە تا بىكۈزىت؟ ووتى نەخىر مامۆستا كىيان.. مامۆستا ووتى: دەى
براى خۆم لەو گىياندارە ورد بەرەوە ھەزار حىكمەتى خوا بەدى دەكەيت تىايادا، دەى
با جارىكى تر دەستىيان بۇ درېيىز نەكەين!..

دهى براى خويىنەر—بىر بکەرەوە—ئەگەر—بىدۇع الزمان—وانەي دەررۇونناسى
ئىسلامى نەزانىيائى چى پى دەووت: كى كوشتوویەتى ئەو گىيانلە بەرە بى زيانە؟
دەك دەستى بشكى! با بىرات جارىكى تر لەگەل ماندا نېيەت قوتابى ئاوا!
شايانى ئەوە نىيە لەگەل كاروانى—نور—دا ھەنگاوشىت.. دەرىكەن با بىرات!
ئا يَا ئەوكاتە دلى ئەم لاوهى لە دەست نەددادو نەفرىينىشى لەو دەستەيەش نەدەکرد
كە ئاوا ئابپويان بىد لەسەر شتىكى كەم؟ بىكۈمان..

با بزانین له مهیدانی سیاسه‌ت و فهرمانپه‌واییدا ئەم پیکایه دهوری هەیه؟ بهلی با پیکه‌وه بچینه خزمەت خلافتی ئىسلامى و سەیرى ئەم نموونه بکەین:
 - سولتان عەبدولحەمیدى دووهم - دواين خەلیفەی (ئالى عوسمان) بۇو.. نۇر دلنىرم و بەبەزەيى بۇوه لەگەل ژىردىستەكانىدا دلى نەدەھات فەرمانى له سىيدارەدان دەر بکات! بەلکو زىندانى، دەركىردن، دوورخاستنوه، گەورەترين سزاى بۇوه تەنانەت ئەوانەشى كە ھەولى كوشتن خۆيشيان دا ھەموويانى ئازاد كرد پاش ئاشكرا بۇونى كودەتا كەيان!
 کار گەشتە ئەوهى خەریك بۇو دزو جەردهو تاوانباران ترسىيان بشكىت و ولات پېرىكەن لەفسادو دلە لەرزەش بخەنە ناو موسۇلمانان، ئەمەيش ھەلەيەكە و سولتان خۆيشى دانى پىندا ناوه.

ئەوه بۇو شيخ الإسلام -ى ئەو سەردىمە دەچىت بۇ كۆشكى سولتان و پىنى دەلىت: (ئەى سەردارى موسۇلمانان بەراستى بەچاۋىتكى پىزۇ گەورەيىوه دەروانمە ئەم سۆزۈ نەرمى و مىھەبانىيەتان بەرامبەر گەل و لەخواش داوا دەكم زىياتر دلنه رمتان بکات! . بەلام قورىان پىزىم ھەيە بۇتان كاتى دەلىم ئەگەر پىياو كۆزو جەردهو خراپەكار له سىيدارە نەدرىت ئەوا كەس شەرم لەم دەولەتە ئىسلاممېيە ناكات و خۆى لەسەرپىچى ياسا لاتادات)! .

سولتان ئەمە دەبىستى يەكسەر دان بەھەلەي خۆيدا دەنىت و بۇ جوبرانى ئەو ھەلەيە هەر ئەو پۇزۇ فەرمانى له سىيدارەدانى خويىنرىزىك دەردىكەت و له مهیدانى (بىشکەتاش) لە ئەستەنبول ملى دەكريت بەپەتدا!

ئەگەر شيخ الإسلام بەراستەو خۆ بىيووتايە: تو كەى سولتانى! بۇ دلت نايە كەس بکۈزىت! ئەمە لادانە لە (قصاص)ى ئىسلامى و پېبازى (ئالى عوسمانت) پىشىل كردووه! ئايى سولتان بە قسەى دەكرىد؟ بىڭومان نەك ھەرنەخىز بەلکو بېشتمەلەش لە كۆشك دەكرييە دەردهو..

که واته هه ر له سهره تای و توویزه که وه مده له وه ترى حه ساسي بهرام بهره که ت
توره‌ي مه که تا گويت اى نه گريت ئه مه ش له وه وه برو ده دات که شاره زاييمان
نييه له حال و بير بوجونه کانى بهرام بهره کانمان.

که سيک هه يه - له دهه روبه رينکي نا حالى له ئيسلامدا زياوه - و نازانى مانى
ته واوى موسولمانه تى چييە! به لکو وايان تى گه ياندووه که ئه گه ر نويژو پۇشۇ
بگريت ئه وه موسولمانه ئيت با له حيزينكى دوور له دينيشدا بىت و عەلمانى بىت!
يان ئافره ته که وا تى گه يه نزاوه ئه گه ر نويژو پۇشۇ بگريت ئيت قەيناكا سەرو مل و
باتى بروت بىت!!..

بيگومان ئەم تىيە يشتنە هەلە يه و دەبىت مرۆز بە ته واوه تى گويزايەلى خواي
پەروەردگار بىت نەك نيوه چلى! به لام که سيک دەپواته لايان و پىيان دەلىت: جا تو
خوا پىم نالىن نويژى چى دەكەن، تو بىرۇ باوهېرى كوفرت هەلگرتۇوه! يان تو
ئايەتى حيچاب بە درق دەخەيتە وھو ئىشى پى ناكەيت که واته موسولمانىتىت
وەرناكىرى وەك بە رازى دەم بە سراو پۇشۇ دەگرىت؟!!..

به لام که سيکى دلسۇزۇ زىر بە حەكيمانه دىتە لايان و دەلىت من زۇر خۆشحالىم
کە تو نويژ دەكەيت و پۇشۇش دەگرىت ئەمە به لگە يه له سەر فىترەتى پاكت و
باوهېرى بە ته وت بە خواو ئەم ئايىنە پاکە!.. به لام پىم خوشە پىيکە و ديراسە ئىسلام
بىكەين و ورده ورده لىيى حالتى بىين (إن شاء الله) ! ..

ئەم باسە ئىمە زۇر دىزى ئەو بىرۇكە سىيس و لاوازە يە کە هەندى موسولمان
گرتوويانە بەر کە دەلىت: (قل كلمتك وامش) ووشە ئەق بىكەينە ئيت وەرى دەگىرن
يان نا (ما على الرسول الا البلاغ) گرنگ نىيە تو بەس بىكە يەنە ئەم هەلە يەش و
دەزانم كۆمەلە ئىمە (التبلیغ) تىيى كە وتۈوه و هەندى بانگخوازى لاي خۆشمان لەم
حالە تەدا دەزىن باوهېيان بەكارى جەماعى نىيە به لکو و دەزانن كارى ئىسلام
بەوتارىكى هەينى يان و تارىكى پرسە تەواو دەبىت..

پیگای نویمه:

(ئەو شته‌ی ھەموو کەسیک دەیەویت)

ئایا ئەتەویت دەسته‌واژه‌یەکی ئەفسوناوت پى بلىم کە صافى و بىنگەردى و دور لەلیلى دانىشتنه كەتان بىارىزىت و گيانى لەخۇ بوردن بال بىكىشى بىسىرىداو واش بکات لەبەرامبەرهەكەت بەوردى گویت بۇ شل بکات؟.

ئا ئەمەيە: بەبەرامبەرهەكەت بلى: (من ئەوەندەي مىقالە زەرەيەك سەر زەنشت ناكەم لەسەر ئەم بۇچۇونەو ئەو بۇچۇونەت چونكە ئەگەر منىش لەو جىڭايەتى تو بوومايمە هەر ھەمان بۇ چۇون و ھەمان ھەلۋىستىم دەببوا!).

دەسته‌واژه‌یەکى ئا بەو جۆرە بەسە كە تۈندىرىن و گىل ترىين و دەمەقالەكەرتىرىن كەس ھىمن بکاتەوە! وە بۇشتەھىيە ئەم دەسته‌واژه‌يە لەھەموو دلىكتەوە و بەدىلسۆزى دەرى بېرىت كە ئەگەر تو لەجىڭايە ئەو بووپىتىاھە وات ئەكرد..

دەفرمۇو با يەك نەمۇونەت بۇ بەھىنەمەوە: (ئال كابۇنى) پىيس ترىين تاوانبار، وادابنى تو لەجىڭايە ئودا بووپىتىاھە ئەو لەش و دەماگە بەتىۋە بوايە، واش دابنى كە تۆش ھەمان دەوروبىھەرو ھەمان تاقىكىردىنەوەت ببوايە پراوپر وەك ئەو دەرنە دەچۈويت؟!.

ئەو حالتە چاكەي تۆى تىيدايدى - ئىستاکە - ئازايىتى خۇت نىيە مەگەر كەمىكى نەبىت! دەي با ئەمەت زۇر چاك لەياد بىت دەبا لەيىرت بىت كە ئەو كەسە بەتۈرەيى و مۇنى و قىپە قىپەرەوە دىتە لات و فوى كردىتە خۇى، شاييانى ئەو سەرېنىشىتە و لۇمە بارانە نىيە كە پىنى دەكەيت، بەلكو شاييانى خەفت بۇ خواردن و شىوهن بۇ كردىنە! چونكە ئەو حالتى ئەو تىيدايدى هىچ ئازايىتىيەكى خۇى تىيدا نىيە، كەواتە بەزەبىت پىيىدا بىتەوە و بىيانووى بۇ بەھىنەرەوە و بەھەستىكى بەرزو رەوشتىكى پاکەوە بەرامبەرى بووهستە.

(۴-۳) ئەو كەسانى سبەينى تۇپىيىان دەگەيت، پىيوىستيان بەسۇزۇ پېزلىيىانى تۆيىه، دەتىش بەخىل- مەبەو ئەو تىنۇيىتىانەيان بىشكىنەو ئەوانىش لەپاداشتىدا دلىان دەبەخشن پىت!

جارىك لەپادىيۇدا وتارىكىم بىلۇ كردىوە دەربارەي (لوىزاماي ئەلكوت) نووسەرى كتىبى (ئافرەتە بچوکەكان)(۱). بىڭومان من دلىنيابۇوم لەوهى كە ئەم ئافرەتە لە (كونكورد)ى سەر بەولىايمەتى (ماساشوشتس) دەزى و ھەموو شاكارە نەمرەكانى لەوي نووسىيە! بەلام من لەوتارەكەمدا باسى ئەوەم كرد كە خۆم چۈومەتە مالەكەي لەكونكوردى سەر بەولىايمەتى (نيوهاىم بىشى)! ئەگەر ئەم ھەلەيم يەكجار بىردايە باش بۇو، بەلام نەكېتى لەودابۇو دوو جار (وشەي نيوهاىم بەشىريم بەكار ھىنا!).

ھر ئەوندەم زانى يەك لافاۋ نامە و تەلەفونى گالىتەجارى بارى بەسەرمدا! كە پىستەكانىيان وەك زەردەوالە بەلاي گۈيىدا دەيگىزىندى زۇرىبەيان ناپەزايىيان دەربىرى بۇو بەلاي كەمەو نەرم ترىينيان ھەستى پىاواي بىرىندار دەكرد!

يەكى لەو نامانە لەئافرەتىكەوە ھاتبۇو لە -كونكورد-ى سەر بەولىايمەتى (ماساشوشش) دەزىيا، چۈن نامەيەك؟! جامى تۈرە بۇونى خۆى پىشتىبۇو بەسەرمدا، سوپىندىم بەخوا ئەگەر بىشمۇوتايە (الكوت) خەلکى غىنinyaيى تازەيە لەگۇشتى مرۇۋە خۇرەكانە، لەو خرابىتى پى نەدەگۈتما!

ھر كەنامەكەم خويىندەوە خۆم بۇ پى نەگىراو لەتۈرەبۇوندا ووتىم سوپاپاس بۇ ئەو خوايىي ئەم ئافرەتەي نەكىردىتە ئىنم! لەو كاتەدا زۇر حەزم دەكرد وەلامى بىدەمەوەو بىلىم: راستە من ھەلەيمەكى جوگرافىم كرد بەلام تۇ ھەلەيمەكى گەورە تىرت كرد لەنەزانىنى شىۋازى قىسىدا!

خەرىك بۇ نامەكە بەو رىستەيەي سەرەوە دەست پى بکەم و قۆلى لى ھەلبكەم و دەست بکەم بەتوانج تىيىگىرنى و كەمى بەگالىتە جارى پىيى رابوئىرم بەلام وام نەكىر، پاش دامرکانەوە تۈرە بۇونەكەم بۇم دەركەوت ھەموو كەوجىك دەتowanىت پىنى ھەستىت زۇرىبەي گەوجان پىيى ھەلدەستن و منىش وىستىم خۆم لەپىرى گەوجان

به رزتر بگرم، نیازم کرد ئه و دوورژمنایه‌تیبیه سه‌خته‌ی بگویم بۇ دوستایه‌تیبیه‌کی به‌تین! - که ئەمەش لەلای من - جوئیکه له‌هرزشە ئەدەبیبیه سود بەخشەکان.

کاتى چۈوم بۇ فيلا دلغا - پاش پووداوه‌که - بۇ مالى ئه و خانمە، بە تەلەفۇون وەرم گوت و ئەم گفتۇگۆيىه كەوتە نېوانمان و ووتم (مست..) بەپېزتان پېش چەند ھەفتەيەك نامەكەتان بۇ ناردووم و دەمەويىت سوپاست بىكەم! ئەوپىش بەشىوازىيکى پېلە پۇشنىرىيەو ووتى: توْ كىيى وا من بەختەوەرم بەقسە كىردىن لەگەلەيدا!؟.

ووتم: من زۇر غەريبىم بەئىوه، ناوم (دېل كارنيجى) يەو بىڭومان گویتانا لەبەر ناكەمەم گرتۇوە دەربارەي ژياننامەكە (الكوت) قسەم كردوو، و تىايادا ھەلەيەكى زەبەلاحى وام كرد شايانيلى بوردن نىيە! ھەلەيەكى زۇر كە وجانە بۇو كە ووتم (الكوت)، خەلکى نيوها مېشىرە داوايلىي بوردن دەكەم لەبەپېزتانا! وە زۇر جوان و جىڭكاي خۆى بۇو ئەگەر لەكاتى بەپېزتان بگرم و پېكەو ئه و ھەلەيە راست كەينەوە!؟.

ئەوپىش ووتى: داوايلىي بوردىتلى دەكەم مامۆستا دېل كە بەم چەشىمە بەتوندو تىيىزى نامەكەم بۇ نووسىت بەدەستخۆم نەبۇو خۆم پى نەگира من قەرزازى لىيپوردىنى تۆم!

ووتم: نەخىر من داوايلىي بوردىن دەكەم چونكە من ھەلەيەكى وام كرد كە مندالىيکى قۇناغى سەرەتايىش ھەلەي واناكات! ھەرچەندە من يەك شەممەي رابوردوو پۇزىش بۇ گوئىگران ھىنایەوە.. ووتى: مامۆستاگىيان ئەم خىزانەي ئىيمە بۇ نزىكەي دوو سەدەيە لە-كۈنكۈرد-دا دەشىن و لەبنەمالە ناودارەكانى ئەم ناوجەيەين و من زۇر شانازى بەو وىلايەتەوە دەكەم كە تىايادا گەورە بۇوم، زۇر زۇر تىكچۈوم كە (الكوت) تان كرد بەخەلکى نيوها مېشىر! بەلام من ئىيىستا پېر بەدلەن هەست بەخەجالەتى دەكەم له‌وهى بۇم نووسىت!.

پاشان ووتم: ئه و تۈرە بۇونەي تۆ دەيەكى تۈرە بۇونەكەي من نەبۇو، چونكە ئەم ھەلەيە ئەوهندەي ئازارى منى داوه باوهەر ناكەم ئەوهندە ئازارى (ماساشوشىتسى) ئى دابىت!

خۆزگە هەموو ئەو پۇشىپىرو پلەو پايەدارەكانىش وەك تۆ كاتيان هەبوايە و
ھەلەي كەسانىيکى وەك منيان راست كردايەتەوە! چەند بەختەوەر دەبم كاتىك كە
لەئىزگەكەوە ھەلەيەك بكردایە يەكسەر تۆ راستت بكردمايەتەوە!
ووتى: بەراستى من سەرسامى ئەو دەلغاوانىيەئىيەم كە ئا بەو چەشىنە پەخنە
قبول دەكەن، وا ديارە مەرقۇقىنى زۇر نەرم و بەسۇزى بۆيە حەز دەكەم زىاتر
لەنزيكەوە بتناسىم!

لەو كارەمدا بەبەردىك كۆمەلېك نىشانەم پىيّكا: لەوانە ئەو خانمەم والى كرد
داواي لىبۈردنىلى بکات و پىزىش لەبۈچۈونەكانم بنىت! ھەروەها وام لىيھات لەخۆم
پازى بىم كە ئەتوانم پاداشتى خرابە بەچاكە بىدەمەوە! ھەروەها ھەستم بەخوشى و
شادى دەكىد كاتى كە باسى نەرم و نىيانى و لەسەرخۇيى مىنى دەكىد!

(س.ھوروك) ماوهى بىيىت سالى پەبەق بەرىۋەبەرى بەرھەمەكانى ھونەرمەندانى
وەك (شالىابن) و (ئىزازدروا دتكان)، (بافلوفا) بۇو، مىستر ھوروك خۆى بۇي باس
كىردىم و ووتى: باشتىرين دەرسىيەك وەرم گرتىبىت لەماوهى ژيانمدا لەگەل ئەو
ھونەرمەندە ھەست ناسكانەدا، ئەوهىيە كە زۇر پىيىستە نەرمى بىنويىتىت
لەپەروپيانداو سۇزو ئەۋين بىبارىيىت بەسەرياندا!!.

ئەم بەرىۋەبەرە سى سال بەرىۋەبەرى بەرھەمەكانى (تىيودور شالىيا بن) بۇو ئەو
گۇدانى بىيىزە كە تواني لەيانەكانى (الترو بولىنان)دا دلى جەماوهرى ئەمەرىيکى
بۇخۇي كەمەندكىيىش بکات.. دەلى ھەركىز لەژيانمدا ناز و نوك كەرى وەك شالىيا
بنم نەديوه كە بەراستى پارچەيەك بۇو لەدۇزەخ)!!.

بۇ نموونە، جارىكىيان شالىابن لەدواي نىيەرپۇي ئەو پۇزەھى كە بېيار بۇو
ئاھەنگىيىكى گۇدانى ساز بکات، لەناكاو تەلەفونى كرد بۇ (ھوروك) ووتى: بەتەمای
من مەبن من ئەمېر قورگەم ئىيىش دەكات! گەرۈوم وەك تەختە وشك بۇوه، مەحالە
ئەمشەو بتوانم كۆرانى بللىم!

ئایا مستر (هوروک) دهستی کرد به دهمه قاله و شهره قسه له‌گه لیدا؟ نه خیر به‌لکو خیرا خوی که‌یانده لای له‌ئوقتیله که و به‌شیوازیکی سوزو میهره‌بانیه و پیی ووت: (زور دلته‌نگ و ناره‌حه‌تم بوت ئه‌ی هاوپی داماوه‌که‌م!).

وه بیگومان ئه‌م شه و تابیت کورانی بلینیت! هر ئیستا ئه‌م ئاهه‌نگه هله‌نه‌وه‌شیئنم‌وه.. راسته تو دوو ههزار ریال له‌دهست دهدهیت، به‌لام ئه‌م زیانه ناگاته ئه‌و زیانه‌ی له‌شوره‌ت و دهنگه نولاله‌که‌ت ده‌که‌ویت!

شالیابن له‌خوشی ئه‌م قسانه‌دا هه‌ناسه‌یه‌کی خوشی هلمژی ووتی: به‌چاکی ده‌زانم دوای نیوه‌پو سه‌ریکی ترم لیبده‌یته‌وه له‌وانه‌یه به‌ره‌و باشی بېرم!!.

کاتژمیز^(۵) ئیواره خوی که‌یانده‌وه لای و به‌شیوازیک که سوزی لی دهباری، بۇ دووبات کرده‌وه که هر سووره له‌سمر هله‌لوه‌شاندنه‌وه‌ی ئاهه‌نگه‌که!

شالیابن سه‌رله‌نوی خوی گیف کرده‌وه ووتی، به‌لکو کاتژمیز^(۶) سه‌ریکی ترم لی بدهیت‌وه؟ کاتژمیز^(۵، ۷) ئه‌م گورانی بیزه جیهانییه ئاماده ده‌بیت ئاهه‌نگه‌که ساز بکات، به‌لام به‌مرجیک له‌پیش ئوهی خوی بچیتے سه‌ر ته‌خته‌ی شانوکه (مستر هوروک) به‌جهه‌ماهر رابگه‌یه‌نیت که شالیابن سه‌رمایه‌کی پیسی بووه و ناتوانیت گورانی بلیت و ناساغه! ئه‌وکاته هوروک به‌درؤ ده‌خریت‌وه.. هوروک ئه‌م مه‌رجه‌ی بوجیبه‌جی کردا.

دوكتور (ئارسـهـر جـيـنس) لمکتـیـبـه نـاـیـهـبـهـکـهـيـداـبـهـنـاوـيـ (دهـروـنـنـاسـىـ پـهـرـهـدـهـيـيـ) دـاـ دـهـلـیـتـ:

(رـهـگـهـزـیـ ئـادـهـمـیـ بـهـگـشـتـیـ هـلـپـهـیـ دـیـ بـوـ سـوـزـ،ـ منـدـالـ کـاتـیـکـ ئـازـازـیـکـیـ پـیـ دـهـگـاتـ هـهـولـ دـهـدـاتـ دـهـرـیـ بـخـاتـ تـاـ گـرـنـگـیـ پـیـ بـدـرـیـتـ وـ سـوـزـیـ لـهـکـهـ لـدـاـ بـنـوـیـنـرـیـتـ،ـ بـهـلـکـوـ جـارـیـ واـشـهـیـ خـوـیـ توـوـشـیـ نـاـرـهـحـهـتـیـ وـ ئـازـارـ دـهـکـاتـ بـهـهـیـوـاـیـ دـهـسـتـخـسـتـنـیـ سـوـزـوـ بـهـزـهـیـ چـوـارـدـهـوـرـیـ!

تهـنـانـهـتـ مـیـرـدـ مـنـالـهـ کـانـیـشـ بـالـغـینـ لـیـرـهـ وـ لـهـوـیـ باـسـیـ ئـهـوـ نـاـرـهـحـهـتـیـ بـیـانـهـ دـهـکـهـنـ کـهـ بـهـسـهـرـیـانـ هـاـتـوـوـهـ،ـ وـ نـهـخـوـشـیـهـکـهـ لـیـرـهـ وـ لـهـوـیـ باـسـ دـهـکـاتـهـوـهـ وـ بـهـگـوـپـوـ تـیـنـهـوـهـ نـهـشـتـهـرـگـهـرـیـهـکـهـ بـوـ ئـامـادـهـبـوـانـ دـهـگـیـرـیـتـهـوـهـ تـاـ سـوـزـوـ بـهـزـهـیـیـانـ پـیـداـ بـیـتـهـوـهـ!

دەربىرىنى سۇزو مىھەبانى بەرامبەر ئەو ناپەھەتىيانەي دىئن بەسەر مۇۋەدا - ئىتىر با ئەو ئازارەي ھەبىت يان ھەر خەيالى بىت - شتىكى نۇر بلاۋەو كەس لىيى بى
بەش نىيە!

كەواتە ئەگەر دەتەۋىت خەلکى بولاي بۆچۈونەكان ت پابكىشىت بېرىگەي ژمارە
9) جىيەجى بىكە:

(رېز دابىنى بۇ بۆچۈونى بەرامبەرەكەت و سۇزو مىھەبانى
بەرامبەر حەزەكانى بنوينە).

پاشکوی ریگای نویمه:

(نه فرین له تاریکی مه که بوت کرا چرایه‌کی تیا هه لکه)

له ئیسلامدا شوینکه و توان -حالى ده کرین که ئه و ره وشت به رزی و هیدایه‌ت و چاکه خوازیه‌ی گرت و یانه‌ت بهر- ناییت زور خویان پیوه هه لبینن و منهت به سهر خوداو بهنده کانییه وه بکه‌ن وه قورئان ده فه‌رمویت: ﴿يَمْنُونَ عَلَيْكَ أَنَّ أَسْلَمُوا قُلْ لَا تَنْتَهُ عَلَى إِسْلَامِكُمْ بَلِ اللَّهُ يَعْلَمُ عَيْكُمْ أَنَّ هَذَا نَكْرٌ لِلْإِيمَنِ﴾ (الحجران ۱۷).

بؤیه ده بیت بانگخوازان زور به سوزو میهربان بن له‌گه‌ن مرؤفه سه‌رگه‌ردانه کانداو به زه‌بیان بیته‌وه پیایانداو هه‌ول بدهن له‌ئاگری بلىس‌هه‌داری جه‌هه‌ننهم پزگاریان بکه‌ن نه‌ک گالت‌هه‌یان پی بکه‌ن و بیو بوجوونه کانیان -پف- لیبکه‌ن و وايان لی بکه‌ن -باطل- هکه‌یان له‌لا خوش‌هه‌ویست بیت و وازی لی نه‌هینن.. ئه‌مه زور گرنگه و ئه‌گه- داعی -ئه‌مه‌ی له‌یاد بچیت می‌لله‌تی سه‌رگه‌ردان دوو ئوه‌ندھی تر سه‌رگه‌ردان ده‌کات.

هه‌روه‌ها ناییت قیز له دور له خواو ره وشت نزم‌هه کان بکه‌نه وه و به درنده و به دئه‌خلاف و کافر بیاندهن له‌قەلهم و به‌گلاؤیان بزانن و لیبیان نزیک نه‌بنه‌وه، یان خویان هه‌لنین به‌سه‌ریانداو که‌شخه‌یی‌یان به‌سه‌ره‌وه بکه‌ن.. به‌لکو لیبیان نزیک ببنه‌وه و هاپرییه‌تیان بکه‌ن، به‌لام به‌مه‌به‌ستی رینموونی و قسه‌ی خیر کردن بؤیان.. ئه‌گه‌ر پاش ماوه‌یه‌کی دریز قسه سودی نه‌بوو له‌گه‌لیدا و خوای گه‌وره موری ره‌شی دابوو له‌دلی! ئه‌وا به‌شیوه‌یه‌کی جوان لیی بکشیته‌وه و کاتی له‌گه‌لدا نه‌کوژیت و (ولا) ای خوی لی بسنه‌نیته‌وه.

بؤیه خوای گه‌وره پییان ده فه‌رمویت ئیوه‌ش گومرا بعون خوا ده‌ری هینان له‌زونگاوى گومرايی و کوفر ﴿كَذَلِكَ كُثُرْ مِنْ قَبْلِ فَمَرَبِّ اللَّهُ عَلَيْكُمْ﴾ (النساء ۹۴!!)

هه‌ئه‌مه‌ش وای کردووه له (پیغه‌مبه) مان ﷺ به‌چاوى سوژه‌وه بپروانیته به‌رامبهره کافره‌کانیشی و دووعای هیدایه‌تیان بـ بکات وه ده فه‌رمویت: (الله‌اهد قومی فانهم لا يعلمون)!

ئەم جاره تاوانبارو باوه‌ر لاوازىكت بىنى، يان خوشكىكى موسولمانى سفورت بىنى.. نەفرىنى خواى لى مەكە بەلكو بەچاوىكى سۆزەو بۇي بپوانە، وە بشزانە كە ئەو جەوه پاكەي بۇتۇھەلکەوتتووه و ئەو مامۆستا دىلسۆزەي خەريكى تۆبۈوه و لهئىسلامى بى گەرد حالى كردوويت بۇ ئەويش ھەلبكەوتايە ئىيىستا ئەويش لەناو كولۇزارى قورئاندا -وەك تۆ- گۈزەرى دەكرد! .

يان ئەكەر ئەو جەوهى بۇ ئەو كەسە ھەلکەوتتووه تىايىدا خواى لەپىر براوه‌ته وە يان حىشمت و پۇشتەيى تىيدا عەيىبە بۇوبىت.. بۇتۇش ھەلبكەوتايە و تىايىدا كەورە ببويتايە.. ئىيىستا تۆش گالتەت بەمزگەوت و رىش و سىيواك دەكرد! يان - ئەگەر ئافرهتىت- ئىيىستا تۆش دەتكوت: چۈن ئەم ئىسلاميانە لەتاو ئەم حىجابەدا ناتەقىن، ويش! وەللا بۇذى دەرمان نەكەم خۆم بەمروڭ ئازانم!!! ..

من لەو باوه‌رەدام -كە ئەو كەش و ھەواو دەورۇبىرە بۇگەنەي بۇ (عبد الحليم حافظ) دروست بۇو كە ئەو دەنگە خۇشەي- كە ماوهى چارەكە سەدەيەك عەرەبى سەرسام كردىبۇو- بە گۇرانى بى تام و مى بازى.. ھەمان كەش و ھەوا بۇ (عبد الباسط عبد الصمد) ھەلبكەوتايە ئەوا قورئان خۇين دەر نەدەچۇو، بەلكو لەئاسمانى هونه‌ری دابېزىيۇو (الفن الهايىاط) دا-ئەستىرەي خۆى بەدى- دەكرد! .

پياوىك زۆر غەيىبەتى (حسن البصرى) دەكرد -خوالىي پازى بىت.. حسن البصرى زۆر بەزەيى پيادا ھاتەوەو ھەستاۋ سىنىيەك شىرىنى بەديارى بۇ بىد.. پىيى ووت: تۆ بەغەيىبەت كردن- چاکەكانى خۆتت بەمن دەدەيت منىش سوپااست دەكەم و ئەم دىيارىم بۇ ھىنناويت لەپاداشتىدا.. كابرا شەرم گرتى و پەشيمانى دەربىرى و وازى لەغەيىبەت ھىننا بەيەكجارى! .

ئەو ئافرهتەي سفورەو پۇشتە نىيە، سەرۇ مل و بال و قاچى دەرخستتووه بۇ پياوان! بەھەشت و بۇنى بەھەشتىش لەدۇورەوە ناکەن! نابى ئەم قىسىمەي پى بىكوتىتىت بەزەقى: تۆ بەنەصى فەرمۇودە: دەچىتە ناو جەھەننەم! تۆ بى رەوشتى.. تۆ كېيار بۇخۆت رادەكىيىشى! نا.. نا ئەمانە هيچيان شىيوازى ژىرانەي بانگخوازان

نین، بهلکو همول بدهیت خوای لەلا خۆشەویست بکەیت پاشان بەقسە دەکات و لەزۇنگاوى سفورى خۆى بىزكار دەکات:

سەيرى ئەم نموونەيە بکە كە بەسەر خۆم ھاتووه.. لەسەرهەتاي سالەكانى نەوهەدەوە لە-دواتاوهندى ھەلەبجەي كچان- بەمامۆستا دامەزرام.. وانەي (پەروەردەي ئىسلامىم دەگوتەوە لەگەل زمانى عەرەبىدا- كاتى باسى ئىسلام بۇ كچەكان دەكىد ھەستم دەكىد زۆر بەپەرۇشەوە كويىم بۇ دەگىرن و تەنانەت ئەگەر زەنكى پېشۈشىلى بىدایە ئەيان ووت توخوا مامۆستا مەپق، قسەكانت تەواو بکە بۇمان!!

بەلام لەبەرامبەردا ھەندى لەو قوتابيانەي كە وەك ووتەم كەش و ھەواي بۆگەنى دەوروبەريان لەئىسلام دوورى خستبۇونەوە كەس و كاريان ھەلگرى تولەپىنى عەلمانىيەكان بۇون زۆر قالىس بۇون بەدەرسەكەم و لەناو قوتابىيەكاندا زەمى منيان دەكىد- مەنيش پىيم دەگەيشتەوە- كە دەيكوت: ئىسلام ئىنجىكار واش نىيەو بەو پەقى و وشكىيەي مامۆستا عومەر باسى دەکات.. وادەزانى ئەوهى سەرپىوش و حىجابى لەبەردا نەبىت كافر بۇوه و دەچىتە جەھەننەم!

لەسەرهەتاوه ويسىتم- بانگى بکەم بۇ ئىدارەو لەبەرەدم مامۆستاۋ بەرىۋەبەردا- لىيى تۈرە بىم و بىشىكىيەم- بەلام ئەمە پىنەمۇنى قورئان و كارىنىكى پەروەردەيى نەبوو- ھەرچەندە ھەندى مامۆستاي- عەواام- بۇخۆھەلنان و دەرخستنى دەسەلاتى خۆى پەنا بۇ ئەم كارە دەبات، بەلام من مەبەستم بۇو دلى ئەو خوشكانە راگىر بکەم تا بەلکو خواي كەورە نورى ھيدايەت بىباتە دلىانەوە- ھەرچەندە ئىستا زۇربەي زۇريان سوپايس بۇخوا- پۇشتەن و قوتابى قورئان.

بۇيە لەساحەكەدا يەكى لەو خوشكانەم بانگ كىدو ھەندى وەصفى ئەدەب و زىرەكى و پەھوشت بەرزىم كرد و سوپايسى ھەستى ناسكىم كرد!!- زۆر خۆشحال بۇو- وە پىيم ووت پىزىت لەلام لەپىزى ھەندى حىجاب لەبەر زىياتە! چونكە ھەندىيەيان نازانن بۇچى و بۇكى حىجابيان كرددووه، من بىستوومە تۆلەمالەوە

له‌گه‌ل نویزه فرزه‌کاندا نویزه سوننه‌تیش ده‌که‌یت وایه؟ ووتی: به‌لی ماموستا
کیان!

ووتی: ئەم پەمه‌زانه‌ش بىنیم بەردەوام بەپۇڭۇو بۇويت؟ ووتی: به‌لی ھېچم لى
نەخواردووه! ووتی: بەوهى كە لهپۇلدا قورئان نۇر جوان دەخوینىتەوه بۆم وا دىيارە
لەمالەوەش قورئان دەور دەكەيتەوه؟ ووتی: به‌لی ھەموو دواى نویزى بەيانىانىك
ناخەوەوه قورئان دەخوینم!!.

پىيم گووت: لەلای من ھەر بەوهى تۆ حىجابت لەبەردا نىيە - كە إن شاء الله بۇنى
ھەردى لەبرى بکەيت! وە من لەزۇر حىجاب لەبەر زیاتر پىزى تۆم لەلایه..
ئەو خوشكە لەخۇشىدا نەيدەزانى چى بکات ھەرئوەندەي پېكرا ووتی:
ماموستا (...) لىيمان بۇورە بەھەلە لەتۆ گەيشتىبۇوم!! بۇ مەسەلە - حىجابىش - پەلە
ناكەم بىرىيکى لى دەكەمەوه بىزانم چۈن دەبىت!

دەئى خوينىرى نازىز من بەم كارەم چ زىيانىكىم كىرىد؟ چىم لى كەم بۇويەوه؟ به‌لی
ئەوەم زەرەر كىرد نەفسى سەركەشى خۆم شاكاند كە حەزى دەكىرد ئەو قوتابىيە
بشكىيەن و تەريقى كەمەوه!! بەلام توانىم خۆم بىگرم و تۆلەي خرابە بەچاکە
بىدەمەوه..

لەلایەكى ترەوە چەند سوودىيەكم وەركرت لەوانە: خواى كەورە لەسەر دەستى
مندا ھىدىايەتى ئەو خوشكە داۋ ئىيىستا موحاجەبەيەو لەلایەنلىكى ئىسلامىيە لەم
كوردىستانەدا^(۴) و خزمەتى قورئانى پېرۇز دەكات سوپاس بۇ خوا.

خۆ ئەگەر واشى لى نەھاتايە من ھەر ئەوەم دەست دەكەوت كە ئەم قوتابىيە
لەپۇلدا زەمم نەكەتس و لەم لاولا نەم شكىيەن!

يان ئەوەم دەست كەوت: كە كارىكى وام نەكىرد ئەم خوشكە لەداخى من وازىشى
لەنويزه بۇزۇوەكانىشى بەھىنایە بەيەكجاري.

که واته با بزانین هه مورو توره بوون و نه فرین باراندنسی دونیا هه یه هه موروی توانای دهنکه شقارته‌یه کیان نییه له برووناک کردنه‌وهی دهورو به‌ردا، بؤیه ما موسـتا حسن الـبـنـا رـهـمـهـتـی خـوـایـی بـیـ دـهـلـیـتـ (لا تـلـعـنـوا الـظـلـامـ وـاـقـدـوا الشـمـوـعـ) .. نـهـ فـرـينـ لـهـ تـارـيـكـیـ مـهـ کـهـ بـوـتـ کـرـاـ مـؤـمـیـکـیـ تـیـاـ هـهـلـبـکـهـ .

ریگای دهیم:

(هاواریک دهست دهگریت به سه‌ر دلی هه‌موو که‌سیکدا)

له‌سه‌ر سنوری شاره‌که‌ی (جیسی جیمس) بیوم که ئه‌و پیاوه ناویانگی ده‌رکردووه به (دزی پاک) یان (دزی نیاز پاک) که شوره‌تی هه‌موو دنیای گرت‌وه‌! منیش زورچار سه‌ردانی ئه‌و کیلگه‌یه‌م ده‌کرد که -جیمس- خاوه‌ذی‌بیوو- که کوره‌که‌ی تا ئه‌مرقش له‌ژیاندایه- به وردی گوینم ده‌گرت بو-ئنه‌که‌ی به‌سه‌رهاتی پاله‌وانیتیه‌کانی هاو‌سه‌ره‌که‌ی بو- باس ده‌کردم که له‌پیتناوی هه‌ژارو نه‌داراندا! به‌سه‌ری هاتوون و وه‌چون چه‌ندان جار گیانی که‌وتوت‌ه خه‌تهره‌وه له‌کاتی ده‌ستگرتن به‌سه‌ر شه‌مه‌نده‌فر یان بانکیکدا ئه‌مه‌ش ته‌نها له‌به‌ر ئه‌وه بیو ئه‌و پارانه دابه‌ش بکات به‌سه‌ر جوتیارو پاله‌و کریکاره دهست کورت‌ه کاندا تا قوزه‌کانیان پی بېژىن.

گومانی تیدا نییه که (جیسی جیمس) له‌قولایی ده‌روونییه‌وه ئه‌وه چه‌سپا بیو که پیاویکی پاک و نمودنییه‌یه! هه‌روهک چون -بی زیادو که‌م- پیاوانی وه (شولتنو ده‌بل ده‌مانچه و ئال کابوونی) یش دوو (نه‌وه) دوای ئه‌وه هاتن و هه‌مان باوه‌پیان هه‌بیوو.

جا بونا؟! هرکه‌سی تو پیی ده‌گهیت -ته‌نانه‌ت ئه‌وه که‌سه‌شی له‌ئاوینه‌دا به‌رامبرت وه‌ستاوه که خوتی -ریزیکی نزور گه‌وره بخوی داده‌نیت! هه‌روهک حه‌زیشی له‌وه‌یه که پیی بلین: دووره له‌خوپه‌رسنی و (من من) و خو ئه‌وه‌ینی!!.

ئه‌گه‌ر ده‌تھ‌ویت په‌وشتی خەلکی بگوریت، پیویسته له‌سہرت هه‌موو ھۆکاریکی پاک و دروست بگریت‌بهر تا کار له‌ده‌روونیان بکه‌یت، ئایا تو و ده‌زانیت ئه‌مه شتیکی ناپه‌حه‌ته و له‌ژیانی پرۆزانه‌دا جیبیه‌جی ناکریت؟ فه‌رموو با بیبینین:

خاوه‌نی کۆمپانیای (فاریل مه‌شتل) له (جلنولدن)‌ی ولایه‌تی (بنسلفانیا) ناوی (هاملتون فاریل) بیو.. ئەم پیاوه کریچیه‌کی نزور لاوی هه‌بیوو، که بەینه نا بەینی (فاریلی) به‌وه ده‌توقاند که خانووه‌که چۆل ده‌که‌م و (عقد)‌که‌ش هەلئه‌وه‌شیئنمه‌وه!

ئوه‌بیو پۇزىچىيان فارىلى ئاگادار كرده‌وە كە نيازى چۈل كىرىنى خانووه‌كەي ھېيە
عەقدەكەش كە چوار مانگى مابۇو تەواو بىبىت ھەلى ئوه‌شىئىتەوە!

مستر (فارىل) بەسەرەتەكەي لەبەردەمى پۇلدا كېپايەوە بۇ قوتاپىيەكەن و ووتى:
ئەم كىرىچىيەم لەۋەرزى زستانى تەپو توشدا كە خانوو دەست ناكەۋىت
خانووه‌كەي چۈل نەكىرىم و تىايىدا مايەوە. وە من لام بۇون بۇو كە ئەگەر چۈلى
بىكەت تا زستانى داھاتتوو يەك كەس نايەتە ناوى و ئەشم ھىنایە خەيالى خۆم كە
خانووه‌كەم چۈل دەبىت (۱۲۰) پىالم لەدەست دەردىچىت و با دەيىبات بۆيە بەرچاوم
رەش بۇو و غەمبار دەبۇوم.. و خىرا خۆم دەگەياند پىيى و بەگالىتە پى كىرىنەوە
ئامۇزىگارىم دەكىرد (عەقدەكەم) جوان بخويىتەوە و ئەگەر ناوت ھېيە خانووه‌كەم
چۈل بکەيت دەبىت پارەي ئەم ماۋەيەشم بۇ سەرف كەيت كە ماوا!

بۆيە پاش ئوه بېيارم دا ئەم شىّوازە بگۈرم، كەوتىم بىي بەرەو مائى ئەم كەللە
رەقىو بەم جۇرە دەستم كرد بەقسە كىرىن لەكەلەيدا:

مستر (دوو) گويم بۇ بەسەرەتەكەت كىرت و گويم بۇ شل كرىدىت.. بەلام من
ئىستاش بەگومانم لەۋەي كەتۆ بتەۋىت خانووه‌كەم چۈل بکەيت! ئەم چەند سالەي
كە ئەم خانوهم بەچەندان مال بەكىرى داوه ئەۋەي فىئر كردووم كە لەسروشتى
بناسما وە هەر لەسەرتاواه ئوهەم لەتۆدا بەدى كرد كە پىاۋىيىكى پاسالىت و بەلەننى
خۇت دەبەيتە سەرۇ تا ئىستاش هەر گومانى چاکەت پى دەبەم!

بۆيە من پېشىنیارت بۇ دەكەم كە پەلە نەكەيت و تا سەرى مانگ ئەم كارە مەكەو
ئەگەر لەسەرى مانگدا ھاتىت و هەر لەسەر ئەم بېيارەت سوور بۇويت.. ئەوا بەلەن
دەدەم پىت كە لەھەموو مافىيەكى خۆم خۇش بېم.. ئەوكاتە بۇم دەردىكەۋىت كە
بەھەلە ئەم گومانە چاكانەم پى بىردوويت! هەرچەندە تا ئەم ساتەش هەر گومانى
ئوهەت پى دەبەم كە بەلەننى خۇت ناشكىننى و دەيىبەيتە سەن).

ھەموو كەسى لەبەردم ئەم دەستەوازە پاكانەدا يان مۇرقە يان مەيمۇن! وە مىزۇ
بەدەست خۇشىيەتى كامەيان بىت.. هەر كە مانگى داھاتتوو ھات كابرا ھات و كرى

خانووه‌که‌ی دایه دهستم و پیشی ووت که خوی و زنه‌که‌ی لهم مهسه‌له‌یان کولیوه‌نه‌ته‌وه بپیراریان داوه به‌لینی خویان بهرنه سه(!).

یه‌کی له پژنامه‌کان وینه‌ی (لورد نورسکلیف)ی بلاو کردوه، به‌لام لورد نوری پی ناخوش بwoo، بؤیه بو سه‌رنووسه‌ری پژنامه‌که‌ی نووسی: تکایه جاریکی تر وینه‌ی من بلاو مه‌که‌نه‌وه چونکه دایکم نور پی ناخوشه!). مه‌بهستی ئه‌وه پیاوه ئوه‌بwoo که سه‌رنجی خلکی پابکیشی بؤیه‌ک شت که خوش‌ه‌ویستی دایکه(!).

کاتیک (جون روکفلر)ی کوب ویستی نه‌هیلی که‌س وینه‌ی کوبه‌کانی بگریتن بؤ ئه‌م مه‌بهسته هوكاریکی جوان و ماقولی گرته به‌ره‌ویش ئه‌وه بwoo پیشی گووتن: (ئیوه چاک دهزانن ئه‌مه مندالانیک هان ده‌دات و له‌خویان بایی ده‌بن کاتی ده‌بینن ناویان ده‌ده‌که‌ویت و پیریاکه‌نده بؤ ده‌کریت).

(سیروس کیرتس)ی پژنامه‌نووس له‌سه‌ره‌تای ژیانییه‌وه نور هزارو نه‌دار بwoo، که‌چی له‌دوا پژندا بwoo به‌خاوه‌نى هردو پژنامه‌ی ناودار (ستردای ئیفن بوس) و (لیدیز هوم جورنال).

کاتیک دهستی دایه پژنامه‌گه‌ری نه‌یده‌توانی وک پژنامه‌کانی تر پاره‌ی سه‌رنووسه‌رو دهسته‌ی نووسه‌ران برات! نه‌یده‌توانی نووسه‌ره پله يه‌که‌کان پابکیشی بؤ نووسین له‌پژنامه‌که‌یدان چونکه بی پاره و پولیی سه‌ری لی دابوو. به‌لام ئه‌م پیاوه هستا به‌هه‌کارهینانی چهند هوكاریکی جوان و شیاو بؤ پاکیشانی کله نووسه‌رانی به‌ناویانگ وک (لویزا مای الکوت)ی شوره‌ت به‌رزی وا لی کرد که له‌پژنامه‌که‌یدا بنووسیت ئه‌مه‌ش به‌وهی که (۱۰۰) پیاالی به‌خشی به‌مو پیکخراوه خیرخوازیه‌ی (لویزا) سه‌ر په‌رشتی ده‌کرد.

له‌وانه‌یه خوینه‌ریک بلیت: (له‌وه ده‌چیت ئه‌مه نور مه‌حال نه‌بیت له‌چاوه (نور شکلیف)، روکفلر و رومان نووسی هه‌ست بزوینی وک (لویزا)، ئای که ئاواته‌خوازم بمبینیایه که چون -هه‌مان پیکا- کاریش ده‌کاته سه‌ر پیاوه دلپه‌قه‌کان، ئه‌وانه‌ی مانگانه من کرییان لی وهرده‌گرم?).

ئه‌ویش راست ئه‌کات! هه‌موو پیکایه‌ک له‌گه‌ل هه‌موو که‌سینکدا هه‌مان سوودى نییه! ئه‌گه‌ر پازى بیت له‌و وەزعەی تۆی له‌سەرى له‌مەسەله‌ی هه‌لسوکەوت كردن له‌گه‌ل خەلکى ئه‌وه باشە، به‌لام ئه‌گه‌ر پازى نيت و سودى نییه بۆچى پیکایه‌کى تر بەكار ناهىتى؟ دەى با پیکەوە گوپىگرین بۆ (جىمس تۆماس) كە يەكىكە له‌قوتا بىيە زىرەكە كامن با به‌سەرەراتە خۆشەكە خۆيىمان بۆ بگىرەتتەوە:

شەش كەس له‌وانەي كە پىپارىبوو ئۆتۆمبىل بکېن لە كۆمپانىايەك و بىڭومان كېرىيان، به‌لام ئه‌يانوو يىست پارەكەي نەدەن بېبىانوو ئه‌وهى كە گوايا كۆمپانىا كەيەكى لە بەلینەكانى خۆى نېبردىتە سەرا له‌گه‌ل ئه‌وهشدا كە هەرييەكەيان ئه‌وهيان ئىمزا كردىبوو كە هه‌موو مافىيکى خۆيىان بەتەواوى وەرگرتووە!.. كۆمپانىا چاك دەيزانى ئه‌مانە له‌سەر هەلەن و خۆى راست ئه‌کات، به‌لام تاكە هەلەي ئه‌وهبۇو كە پۇوبەرۇو، راستەخۆ پىيى ووتن ئىيۇو له‌سەر هەلەن!!.

فرمۇون سەيرى ئه‌و هەنگاوانە بکەن كە پىاوانى بەشى ژمۇرىيارى گرتىانە بەر بۆ دەستكەوتلىنى ئه‌و بېرە پارەيە:

۱- چۈونە لاي هەرييەكەيان و پىيىان ووت: هاتوين ئه‌و بېرە پارەيەتان بەنى كە خۆتىان دەزانىن ماوھىيەكىشى بەسەردا چۈوه!

۲- بۇيان بۇون دەكرىدەوە كە ئىيۇو له‌سەر هەلەن و حەق لەلاي كۆمپانىايە!

۳- وە پىيىان ووتن -پۇوبەرۇو- كە ئه‌وهندەي كۆمپانىا له‌مەسەلە ئۆتۆمبىلدا زانايە ئىيۇو هەرگىز بۇزى لە بۇزى ناگەنە ئه‌و ئاستە كەواتە سەركەشى و لۇوت بەرزى بۇ؟!

۴- ئەنجامەكە گەشتە كوي؟ بىڭومان هەر شەشيان دەستيان كرده دەمەقالە و بەرگرى كردن له‌خۆيىان و كۆمپانىا مەبەستى خۆى نەپىكى.

ئه‌وهبۇو واى ليھات خەرىك بۇو سەرۆكى بەشى ژمۇرىيارى مەسەلەكە بەرىتە دادگاوشکات بکات بۇ ناوبىزى نىوانىيان، به‌لام باش بۇو نەگەشتە ئه‌و وەزعە فرييائى مەسەلەكە كەوت! سەير بکەن:

به پریوه بهره کومپانیا له سه مه سله که ورد بعویه وه سهیر دهکات ئەم شەش
کەسە کە كېيارە هەرە باشەكانى كومپانیان و بۇزى لە بۇزان ئابە و جۆرە پارەيان
دوا نەخستووه ليئەدا بۇي دەركەوت کە مەسەلە کە شتىكى تىدایە! بۇبۇيە
بە پریوه بەر بانگى كردم و داواى لى كردم کە هەرچۈنىكت كردووه ئەو بېرە پارەيانەمان
بۇ دەست بخەرەوە.

جىمس ئەم ھەنگاوانەي خوارەوە ئا:

- ۱- دەلى: سەرما لە ھەرىيەكەيان- بە جىاجىيا - بەلام بەھىچ شىيۆھىيەك ئەو
مەسەلە يەم نەكىدەوە كە بۇي ھاتبۇوم! بەلكو پىيم دەگوت من بەمە بەستى
خۆشىرىدەوە ئىوان ئىيەوە كومپانىاكەمان ھاتووم بۇ سەرداشتان!
- ۲- لە كاتىكدا گوينم شل كردىبوو بۇ بەسەرهاتى ئەم كېيارانە، جار بە جار
دەمۇوت: من ھىچ قىسىم ئىيە كەم بارەيەوە پىستان بلەم، و كومپانىاش و نابىنیت
كەداوا كارىيەكانتان ھىچ و پۇچ و بىن نرخن!
- ۳- پاشان تىم كەياند كە ئەو ئۆتۆمبىلەي ئەو كېيويەتى لىيمان لە باشتىرين
جۆرە كانى كومپانىاكەمانو خۆيىشت چاڭ دەزانىت چونكە لە لاي خۆتە.
- ۴- وازم لى دەھىتنا تا بەئارەززوو خۆي قىسە بکات و زۇر بە جوانى و گرنگىيەوە
كۈيەم بۇ شل كردىبوو و بە سۆزۈ مىھەرە بانىيەوە دەمروانىيە بۇچۇونە كانى.
- ۵- لە كۆتايدىدا دەمبىنى كاتى كفتوكۆي ھىمنانە ھاتووه بۇيە پەنام دەبرىدە بەر
ھۆكىارە جوان و شىاوهە كان كە لەرىگە يانەوە دەگەشتىمە دەررۇنى، دەم ووت: ئەو
بەھەلە تى گەيشتنەي لە نىوان تۇو كومپانىادا رۇويىداوە جىڭكايى داخ و نىكەرانىيە،
ھەق نەبۇو بۇوى بدايە.. پاشان دەستم پىش دەخەم و لەباتى كومپانىا داواى
لىپورىدنت لى دەكەم.. پاشان دەم ووت:

وە من بەئەمەكى و سىنگ فراوانىيەكى وات تىدا بەدى دەكەم كە چاوهەروانى
ئەھەت لى دەكەين كە چاکەيەكمان لە كەل بکەيت و جارىكى ترسەيرى - عقدى
حسابات - كە بکەيت وەو پاشان وەك بە پریوه بهرى كومپانىا خۆت بىيىت و حۆكم
بىدەو منىش رازى دەبىم بەھەر حۆكمىك دەرى بکەيت.

ئایا لهو باوهەدای - خوینھرى بەپىز - كە حسابەكەي لەسەريەتى دايىتى؟ بىڭومان بەلىٌ! بەوشىۋەيە هەرشەشيان چيان لەسەر بۇو پېييان دايىن جە لەيەكىكىيان نەبىت شتىكى كەمى گلدايەوە، دوو سالى بەسەردا پانەبورد ئەو شەش كەسە هاتنهوھ بۇ چەند ئۆتۈمبىلىكى نوي.

پوختهى ئەم باسە لەوەدایە كە: خەلکى بەگشتى دەست پاك و دىلسوزنى و ئەوانەي وانىن زۇر كەمن، ئەو پىياوهى كە تو وادەزانى شەپانىيەكى سەركەشە يەكسەر دەگۇرپىت بۇ كۆپىكى چاڭى بەئەمەك ئەگەر تو و مامەلت لەگەل كەد كە بەئەمەكىكى دىلسوزە نەك سەركەشىك..

كەواتە ئەگەر دەتمەۋىت خەلکى بۇلاي بۇچۇونەكانت بەھىنى ئەوا بېرىگەي ژمارە

(۱۰) جىبەجى بىكە كە دەلىت:

(پەنا بەرە بۇ ھۆكارى جوان و شىاۋ).

پاشکوی ریگای دهیم:

(هه میشه ئەمە پیش بخە)

لەبرنامەی ئىسلامدا موسىمان دەبىتەمموو ھۆكارييکى شەرعى و رەوا بىرىتە بەر بۇ راکىشانى خەلکى بەرەو قورئانى پېرۈز و لەزاناياني (عىلىمى ئوصول) دەلىن: (الغاية لاتبرر الوسيلة) واتە: بۇ مەبەستى چاك ھۆكاري خراب ((حەلّ نابىت)).

(پىغەمبەر) خوا ئەم رىكا جوانەي لەدونيای بانگەوازدا بەركارھىنناوه، كاتى موسىمانەكان لەمكەدا دەچەو سىنراぬوه و سىزاي سەخت دەدران. بۇيە رىگای دان تا كۆچ بىن بۇ حەبەشەو ھۆكاري پياھەلدان و (مەدح) كردىنى پاشاي حەبەشەي بەكارھىنناو پىنى فەرمۇن بىرۇن بۇ حەبەشە چونكە پاشاكەي دادپەرەرەو كەس لەديوه خانىدا زولمىنى ناكرىت! بەلى پاشاي حەبەشە دىندارو نەرم و نيان بىو بەلەم بەبىستىنى ئەم وەصفە پاکە جوانە (پىغەمبەر) مان زىياتر ھەلۋىستى دادپەرەرەنەي نواند لەگەل كۆچەرياندا و نەك ھەر ئەوهندە بەلکو لە ئاكامىشدا موسىمان بىو!

تەنانەت قورئانى پېرۈزىش ھۆكاري دنيايى و مادى بەكاردەھىننېت بۇ نزىك كردىنەوهى خەلک لەبر نامە شىرىنەكەي ئىسلام ئايەتى ﴿وَالْمُؤْلَفَةُ فِلْوَبِهِمْ﴾ (التوبه ٦٠) واتە بەخشىنى ھەندى لەزەكات بەو كەسانەتى تازە موسىمان دەبن.. جارىكىان (پىغەمبەر) مان لەگەل پياويڭى ناودارى ھۆزى ھۆزان بەسەر بەرزايىھەكە سەيرى ئەو دۆلەيان دەكىد كە مەپومالاتىكى زۇرى (غەنیمهى) تىيدابۇو.. (پىغەمبەر) مان پىنى فەرمۇو: ئەو مەپومالات و حوشترانە ھەمۇو بۇ تو؟! كابرا نۇر دلخوش بىو سوپاسى (پىغەمبەر) كىدو بەو دەست كەوتە نۇرەوە كەپايەوە ناو ھۆزەكەي و كۆي كردىنەوهى پىنى ووتىن: ئەي ھۆزەكەم وەرن موسىمان بىن و شوين كەسىك بىھون كە لەھەزارى ناترسىت و پارەو پول لە لاي نرخى نىيەوبى حساب دەبەخشىت!..

سەيرى ئەم نمۇونە جوانە بىك.. بەكارھىتىنى ھۆکارى جوان و شىاو ژىرانە زۇر
شت دەكات بۇ موسىلمان.. (على كوبى ابو طالب) خواى لىپازى بىت، كوبى
ھەبۈويەكە ميان حسین بۇو كە لە فاطىمەزە زەھرابۇو، دوهەميان محمدى ناولۇو
كوبى (حەنەفييە) بۇو.

ئەم دووبىرايە ناكۆكىيەك دەكەۋىتە نىۋانىيان و دەنگ لەيەك وەردەگەن.
ھەر دووكىيان دلىان بۇ ئاشت بۇونەوە لىرى دەدا.. بەلام كەسيان قىسى خۇيان
نەدەشكان و دەست پېشخەريان نەدەكرد..

ئەوەبۇو (محمد) نۇرسى بۇ حسین ئى برای: پاش سوپاسى خواو صەلات و
سەلام لەسەر (پىيغەمبەر) ﷺ اما بعد: براى خۆم شتىك كەزۇر بىنرخە نىوان من و
تۆئى تىك داوهە دەبىت ئاشت بىبىنەوە، بەلام من ھەست دەكەم ئىۋە شاياني ئەم
دەست پېشخەريەن و تۆ من ئاشت كەرهوە! تۆ لە من بەپىزىترى! دايىكىشت لەدaiىكى
من بەپىزىترەو باوکى دايىكىشت لەباوکى دايىكى من زۇ بەپىزىترە! من كوبى
(حنىفە) م بەلام تۆ كوبى فاطمة الزهرى و كچى رسول الله ﷺ ئىتىر من واهەست
دەكەم كە ئەو فەزلە دەنويىنەت و ئىۋەش ئەھلى فەزلەن. والسلام. براتان محمد
الحنىفە.

ھەركە نامەكە گەشتە ئىمام حسین - خوالىپازى بىت - خىرای خۇى
كۆكىدەوەو بەرەو مائى محمدى براى كەوتەپى و ئاشتى كرده وە دەستىيان كرده
ملى يەكتەر و دەستىيان كرد بەگىريان بەسەرىيەكدا!!!

سەيركە - محمد - چى مەبەست بۇو بەم نامەيە بۇيى ھاتەي دى خۇى تەنەزۇلى
نەكىد واشى كرد لە بەرامبەرەكە ئەنەنەزۇلى بۇ بکات! بەراستى ئەمە ھونەرەو
ھەمۇوكەس نايىزانىت!

بهشی یازده‌هم:

(سینه‌ما چی دهکات توش ههربه و چهشنه بکه)

چهند سالیک لهمه‌وبه رپورت نامه‌ی (فیلادلفیا ئیفینچ بولتین) که وته‌به ر لافاویکی پهخنه و توانجی کویرانه لهمه مولایه کهوه. ئەم پروپاگنده و توانجانه بەناو ولاتدا بلاوبوییه وه وک چون ئاگر له پوش بهربدەیت بلاودەبىتەوه..

کورتەی ئەو توانجانه ئەوهبوو: ئەم رپورت نامه‌یه تاييەت بۇوه به (ديعايه) و پروپاگنده‌ی ئەم و ئەو بلاو دهکاتەوه و بهتەواوه‌تى خالى بۇوه لهه‌وال و باسه گرنگەكان!.. هەر رپورت نامه‌یهك ئا بهوجۆرە بىت دواپۇزى بهره و نەمان دەچىت و واى اىھات پىيوىستى دەكىرد بەوهى سنورىك بۇ ئەم رېيىز شەكاندەي رپورت نامه‌کە يان دابىنین تازىياتر تەشەنە نەكات ئەمەيان چۈن كرد؟:

بەرپرسانى رپورت نامه‌کە هەستان بەكارىيکى بىدەنگ و سود بەخشن ئەويش ئەوهبوو هەوالى چەند زمارەيەكى پىشىووی كۆكىرىدەوه و كتىبىيکى لى پىك هىننا لهىزىر ناوى (يەك بۇزى) (۱) و لە (۳۰۰) لەپەرە پىك هاتبۇو شاييانى (دوو) رىيال بۇوه بهلام ئەمان داييان بە (۲) قروش..

ھەر بە بلاوبوونەوه ئەم كتىبە لەناو كتىبخانە كاندا يەكسەر هەممۇ شەقىك گەرايەوه شويىنى خۆى بەبىي قىسىدەمە قالەو دەمە دەمە دەرى خست بۇ گشت لايەك كە ئەوه رەخنەيەكى بىي جى و بوختانيك بۇوه بۇ رپورت نامه‌کە كراوه وەگەرنا پېرىتى لەهه‌وال و باس و خوساتى پرسود!.. كتىبە كە بەشىوازىيکى نواندىن دارىزابۇو دور بۇو لەدەمە قالەو (موجادەلەيەك) كە ئەگەر بېركارى و منطق يىش پالپاشتى بوايە . سەيركە كتىبى (هونەرى پىشاندان) (۱) لەنۇوسىنى (كىنيت جودى و زىين كوقمان) بخويىنەرەوه چەندان نمۇونەي كارىگەرت دەست دەكەۋىت كە چەندان كەس بەھۆى پىشاندانى شت و مەكىيانەوه پارەو ناوابانگىيکى زۇريان دەست كەتووه.

لهو کتیبه‌دا ده‌بینی که چون (الکترولکس) دیعا‌یه بۆ پانکه‌کانی ده‌کات به‌وهی که له‌نژیک کوئی کپیاره‌که‌وه شقارته‌یه‌ک داده‌گیر‌سینیت! که به‌لگه‌یه له‌سهر بی‌نده‌نگی بانکه‌کانی!.. وه چون (سینز رویک) شه‌بقة‌یه‌ک ئه‌دان به (۲) ریال! چونکه ئیمزا‌ئه‌کتله‌ری سینه‌ما‌یی (ئان سونزدن) پیوه‌یه!

وه چون (میکی ماوس) پاش ئه‌وهی گه‌شته سینه‌ما خۆی گه‌یاندہ ده‌زگای زانیاری وه چون بعونى ناوی ئه‌وه بیه‌کی له‌یاری‌یه‌کانی مندالان‌نه‌وه يه‌ک کار‌گه‌ی گه‌وره‌ی له‌تیاچوون بزگارکردا وه چون کومپانیا‌ی (ئیسترن)‌ی هیلی ئاسمانی پی‌بواران راده‌کیشی بوخوی به‌وهی که به‌شوشه‌ی نووسینگه‌که‌وه چهند وینه‌یه‌کی بچوک کراوه‌ی فروکه‌ی (دوگلاس)‌ی هەلوا‌سیبوبو!

وه چون (هاری الکسندر) کپیاری بمه‌وه خۆی ده‌هیننا لە‌پیگای یاری‌کی مولاكه‌مه‌ی خەیالی يه‌وه له‌نیوان شتە‌کانی خۆی‌سو شتە‌کانی بەرامبەریکی‌دا! وه چون (کرازان) فیلتکی زل ئەخاته سەر ئوتومبیله‌که‌ی تابت‌ه‌وی و توکم‌یی ئوتومبیله‌که‌ی بسەلمىنی!.

ئائمه‌میه زمانی پیشاندان، ئەمە‌یه سەردەمی نواندن، بەتەنها باس کردنی راستییه‌کان بەس نییه“ ئەبیت بخربیتە قالبیکی تەمسیلی تازیاتر کار له‌سهر دلى خەلکی بکات. بەلی توش بوت‌ه‌یه وەک سینه‌ماو تەله‌فزيونه‌کان سود له‌هونه‌ری پیشاندان وەربگریت!

(جیمس یونیتون) له‌لایه‌ن کومپانیا‌یه‌که‌وه داوای لیکرا راپورتیک بنوسيت ده‌ریاره‌ی نرخی بەره‌می (الکولدکریم) که چاکترين جۆربیه‌تی. بۆئم مەبەسته ده‌بوایه راویزی بەپیاویک بکردایه که پسپۆر بwoo له‌مەسەله‌ی نرخ داناندا، بەلام يەکه‌مجار سەركه‌وتنی بەدەست نەھینا چونکه يه‌کی پایه‌کی جیاوازیان هەبوبو.

مستر (بوینقتون) دەلیت: (منت واده‌بینی که خۆم گیث کردى‌بوبويه‌وه و بەدەمە قاله‌ی نەزوکم دەکرد بۆ سەلماندنی راستی بۆ چوونه‌کەم چونکه

ئوپىدىي ووتبووم تۇ نازانىت و من راست دەكەم و پىيّكاومە!.. ئەوهبوو لەئاكامدا لېم
برىدەوە! بەلام دانىشتىنەكە تەواوبىوو بەبىٰ ئەوهى بىگەينە ھىچ ۋامانجىك!..

بۇجارى داھاتتوو نەزىمارە و نەنرخ و نە راستىم بۇ باس نەكىد بەلکو نىازم كرد
بىرۇمەلايى و راستىيەكان لە قالبى تەمىسىلىدىا بىخەمەپۇو!

كاتى چۈومە ژووهەرەوە بۇ نوسىنگەكەي سەيرىدەكەم خەريكى تەلەفۇون كردنە
ئەمەم بەھەل زانى بۇيە جانتا چەرمىنەكەم كىرىدەوە سىي و دوو دانە لەكىرىمى
(الكود) م دەرىھىنەو لەسەر مىزەكەم پىزم كرد. لەسەر ھەموو كىرىمەك
پۇونكىرىدەنەوهىيەكى كورتى لەسەر نوسراپىوو دەربارەي دروست كىرىن و تىچۇون و
نرخەكانى و نرخى فرۇشتىنىشى!

چىپۇووىدا؟ (ھىچ پىنيويسىم بە دەمە قالە نەما.. كابرا دانەي يەكەمى ھەلگىت و
پاشان دووھەم.. چەند پرسىيارىك و چەند تووويىزىكى ھىمنانە لەنیوانماندا بۇوىدا
خۆلەم سەرداھەم دا ھەر ئەوراستيانە جارى پېشۈوم پېتىپۇو بەلام ئەمەجارە
بەدەمە قالىھە شەرە قىسە نەبۇو بەلکو بەھونەرى پېشاندان! جا سەيرىكە چ
جىياوازىيەك لەنیوان ئەم دوانەدا بەدى دەكەيت?..

ئەگەر دەتەويىت خەلکى بەرەو بۇچۇونەكانت رابكىشى ئەوهېرىگەي ژمارە (11)
جىېبەجى كە دەلىت: بۇچۇونەكانت لە قالبىكى تەمىسىلىدىا بىخەرە پۇو)

پاشکوی ریگای یازده‌یه م

(باووته کانمان به کرددهوه ئاویدهین)

لە برنامەی خواى گەورەدا هىچ شتىك بە ووتەي پۈوت و بىٰ كرددهوه بايەخى نىيە و بىٰ كەلكە و تەنانەت ھېزەشەيش لەوانە دەكىت كە تەنها ووتەيان ھەيە و كرددهوهيان دىيارنىيە قورئان دەفەرمۇيىت: ﴿كَبُّرَ مَقْنَأً عِنْدَ اللَّهِ أَنْ تَقُولُوا مَا لَا تَعْلَمُونَ﴾ (الصف ۳).

(پىغەمبەر) ئىخوا ئەم بانگەوازە پىرۇزە لە رىگايى كرددهوه جوانە كانىيە وە گەياندوو يەتى و ئەوهندەي بە كرددهوه فيكىركەكەي گەياندوه ئەوهندە بە قىسى نەي گەياندوه! تەنانەت بىٰ باواھپۇ دوزمنانىش لە بەردەم كرددهوهى جواندا دەسەوسانن و ناتوانن هىچ بلىين، ئەوهتا قورەيش كە چەندى رقىيەتى لە محمد كە چى پىيان دەھوت: محمدى دەستپاڭ!

ئىسلام زىياتر (۱۴۰۰) سالە بەردەوام شوين كە وتوانى راھىنماوه لە سەر ئەوهى كە بە كرددهوه گەورەيى و شىاوي ئەم دىنە بگەيەنن بە دونياو تەنها وتارى بەھىز و نوسىنى بەپىزۇ و تەي كارىكەر بەس نىيە بۆكەياندى ئىسلام بەلکو بە كرددهوه بەرجەستەي بىكەن بۇخەلکى تاشياوى و جوانى دەركەۋىت..

ئەگەر قىسى بۇوت دەھرى ھەبوا يە فەلسەفة كانى دىدەبائى هيىندو ماولىسى چىن و سقراط و ئەفلاطونى يۇنان ھەموو جىهانيان دەكۆپى چونكە ھەموو دەنیايان خەرىك كرد بە خۆيانە وە ئىسلام سروشتى مەرۆفەكان دەزانىت كە چەند جار بە قىسى پىيى بلىٰ فلان شت بکە زۇر گرنگە نايىكەت بەلام بىنىنى بە بەرچاۋىيە و كرا زۇر ئاسايىيە دووبارەي كاتە وە وەك منداڭ وايە يەك سان بلىٰ ئەۋىزمارەم بۇ دابكوتە بە دىيوارەدا نايىكەت بۇت! بەلام يەك جار بىنى تۆ تەقە تەق دەكەيت ئەويش بىزمارىكتىن دەبات و چاوت لىيىدەكەت و دايىدەكوتىت!.

لە ئاشتى نامەي حودەيىيەدا مۇسلمانەكان زۇر پەست و خەمباربۇون بەم بەندانەي كە قورەيش دايىابۇو كە ھەموو لە زىيانى مۇسلمانەكان بۇو بەرۋالەت!

هه موو له داخا پيشيان ده خواردهوه به لام جگه له (عمر) كه س دهري نه بري.. بويء
كاتى (پيغه مبه) فه رمooi پييان موی سه رтан كورت بکنهوه؟ يه ك صحابي
له شويئنى خوى نه جولا. (پيغه مبه) زور ناره حهت بwoo. نه يده زانى چى بكت..
بويء بې بى دهنگ رو شتهوه چادره كه خوى!.

دهستى نه كرد به دهمه قاله و قسه پى وتنيان به لکو راويشى كرد به (ام سلمه) اي
خيزانى و ئه ويش ووتى: ئه ي (پيغه مبه) اي خوا خوت به كردهوه به رچاويانوه
قوربانى ييه كهت سه رپه و سه رى خويشت كورت بکه رهوه ئه كاته هه مووييان چاوتلى
ده كەن!

(پيغه مبه) واي كرد! سبحان الله هه رهه موو هاوه لان به ريوونه قرى يه كترو
دهستيان كرد به سه رتاشين ته نانهت له داخا خه ريك بwoo سه رى يه كترى
بريندار بکەن!!..

(پيغه مبه) خوشە ويستان چەندان فرموده جوانى هە يه له سه رگه ورهىي
جيھاد و غەزا لەرىي خوادا.. به لام به كردهوه ديسەلماند كه جيھاد كردن فەرزە
لە سه ر موسلمانان بويء هە ميشە له پيتشى بەرە كانى جەنگە و بwoo! تا هاوه لان زياتر
كىانيان بې خشن بهم ئىسلامە بى گەرده!

بېھىنە خەيالى خوت ئەگەر محمد ﷺ وەك هەندى سەركەدە ئەمۇز ئايەتى
جيھاد و خەباتى گيان بازى و وانهى فيدا كاري باس بكردى يه بؤيىشەرگە كانى و
به لام لە كەرمە شەرە كاندا ئەم لە ناومال و مندالىدا خەوت بىت يان لە سه ر سنور
خەمى مال و مندالە كانى بىت كە چۈن دوريان بخاتەوه! ئايى ئەم بەرنامە ناوازەي
ئىسلام هەر لەوشكە دۆلى مەككەدا نە دە مايە و هو بستىك دەرده چۈو بەرە و ولاتانى
دونيا؟!..

كورئان نمونە يەكى بەرجەستەمان بۇ دە گىرېتەوه كە جىگاي خويەتى
باڭخوازانى ئىسلام لىسى ورد بىنە و هو سودى لىسوه بىگەن لە كاتى كە ياندى
بەرنامە كە ياندا:

باسی (ابراهیم) - علیه الصلاة والسلام - ده کات که چوْن به ده می زور بانگی
کله که‌ی کردوه بؤیه کتابه‌رسنی و از هینان له په رسنی ئه و بته بی گیان و بی
زیان و بی قازانجانه!..

به لام که س به قسنه نه ده کردو بتنه کانیان له به رچاو نه ده که‌وت بؤیه ههستا تا
به شیوه‌یه کی (نواندن) ناله باری و دهسته و هستانی بتنه کان ناشکرا بکات.. ئه و بیو
له فرسنه تیکدا هه موویانی تیک شکاند جکه له بتنه که وره که یان نه بیت..
بؤئمه‌هی هاتنه‌وه بپرسن کی ئه مهی کردوه‌وه ئیبراهمیش بلیت:
سه رگه وره که یان لییان زویر بیووه و هه موویانی وردو خاش کردوه..
به لی وابوو.. ئه وانیش ووتیان: ئهی ئیبراهم ئه م بتانه تو انای شکاندنی یه کترو
جموجولیان نییه؟! ابراهیم ئالیزه دا بؤچوونه کانی خوی پی گه یاندن و فرمودی:
دهی بؤچی سوزده بؤ داروبه ردیک ده بن که هیچ ناکهن و هیچ نابیسن و هیچ
نابینن؟!!.. که می به خویانها هاتنه‌وه و به یه کتیران ووت نه زان ابراهیم راسته کات!!..
به بی ده مه قاله دانیان به گیلی و گومرایی خویاندا نا!!..

بهشی دوازدهم:

(ئەگەر ھىچ پىگايەك كەلگى نەبوو ئەم پىگايە تاڭى بىگەرەوە)

كاتىكى كە (تشارس شواب) سەرى لەيەكىكى لەكارگە كانى دەدا، سەرنجىدا كرييكارەكان بەشىوهى پىويست كاريان ئەنجام نەداوه، بېرىۋەبەرى كارگەكەي بانگ كردو پىيى ووت: (نازانم چۈن لەكەل لىيھاتووپى و زىرەكىتىدا كەچى نەت توانىوه داوا لەكىيكارەكان بىكەيت بەرەھەمنىكى زىياتر و چاڭتىر بەدەست بەينن؟!..

بېرىۋەبەر لەوەلامدا ووتى: (لەراستىدا تىامامۇم! ھەموو پىگاكانم گرتۇتە بەر بەنەرمى، بەھەلنانىيان، تەنانەت بەترساندىن و ئاگاداركىدىن و يان بەلام ھەر بىھۇدە بۇو! ئەمانە ئەۋەيان دەھويىت بەرەھەم زىراد نەكەن و بەس!).

ئەم سەردانە لەكاتىكىدا بۇو كەكىيكارەكانى شفتى پۇز لەرۇشتەوەدا بۇون و دەيان دايى دەست كرييكارانى شفتى شەو، شواب بەبېرىۋەبەرى ووت: زۇر چاڭ، پارچەيەك تەباشىم بۇ بېننە! پاشان لايى كرددووه بەلايى كرييكارەكە لايى چەپىدا و لىنى پرسى ئەملىق چەند پارچەتان تەواوكىرىدووه؟ كرييكارەكە ووتى: (ا) پارچە.

شواب دانەويەو بۇ زەويەكە بەتەباشىر ژمارە (ا) نۇوسى! بەخەتىكى جوان و كەورە، كاتى كرييكارەكانى شەو هاتن بۇ دەوام دەبىن بەگەورەيى لەسەر كاشىيەكان نۇوسراوه (ا)! پرسىياريان كرد بەھۆى ئەم نۇوسراوه. كرييكارەكانى و تىيان ئەملىق سەرۇكى كارگە سەردانى كردىن و لىنى پرسىن چەندى كارتان كرددووه؟ ئىيە ووتىمان (ا) پارچە، ئەويش نۇوسى (ا) پارچە.

لەرۇئى ئايىندهدا شواب هاتمەو بۇ كارگە سەيردەكەت كرييكارەكانى شەو شەشەكەيان كۈۋەندۇتەوەو ژمارە حەوتىكىيان بەگەورەيى نۇوسىيە لەجىنگاكەيدا! كاتى كرييكارانى بۇز ھاتنەو دەبىن نۇوسراوه (7) بۇيە و تىيان يانىچى؟ كرييكارانى شەو خۆيان لەئىمە بەمىزىرەك ترو لىيھاتووقر دەزانن؟!. مەرجىبت دەرسىكى و ايان دابدەين ھەركىز لەياديان نەچىت؟ نۇر بەگۇپوتىنەوە دەستيان دايى كار لەكاتى رۇشتەوەدا بەگەورەيى ژمارە (10) دەيان لەزەويەكە نۇوسى!..

تا ئەوهندەت زانى ئەوکارە كەم بەرهەم بسووه بسوو بەبرەه مدارتىن كارگەي كۆمپانىياكە! ئەم پىگايىه كامەيە والىرەدا بەكارهات؟. با شواب بەشىوازى تايىبەتى خۆى بۆمان داپرىزىت: دەلىت: هىچ شتىك نىيە ئەوهندەتى مۇنافسە و كاركىدىن لەرقى يەكتىر پۇلۇ ئەبىت لەبەرەوپىش بىردىنى و زۇر كردىنى بەرەم. مەبەستم لە - منافسە - مانا بىۋاتاكەي نىيە كەم بەستى كىرفان پېركىرىن و خۆھەلپىرىن و لوت بەرزى بىت، بەلكو مەبەستى من (حەز كردنە لەسەركەوتى)!.

حەزكىرىن لەسەركەوتى! واتە هاوىشتى دەستكىيىش بۇ دەم و چاۋ! ئەم پىگايىه نۇر بەسۇدە بۇ كەسانىك كەگىيانى پەلاماردانىان تىدّايمە و بىٰ هيوانابىن لەبەكار ھېيتانى.

بەبىٰ ئەم مەعلمانى و بەرامبەركىيە چۈن - قىيدو رۇزفلت - ئەيتوانى بىتى سەرۆك كۆمارى و لاتە يەك گرتۇوهكان! ئەم پىاوه كە ناوبانگى (سوارە سەر كەشەكە) يى لىنرا بىوو لە كوباوە دەم و دەست خۆى كەياندە نیويورك و كرابە پارىزگارى نیويورك! بەلام ئەو هەزارە هەر ئەوهندەتى زانى ناھەز و نەيارانى لىنى پاست بۇونە وهو ھېرشى كويزانەيان دەكىرە سەرى و بەگشت بەلكەيەكى قانۇونى دەيان ووت بەھەلە ناشايىستانە خراوەتە ئەو جىنگا گىرنگە! خەرىك بۇو ترس و بىم وابكات لە (روزفلت) دەست لەكارى پارىزگارى ھەنگىرىت بەلام ھاۋپىيەكى بەناوى (توماس كوليريلات) غېرەتى خستەوە بارى و پىيى گوت: ئايدا پالەوانى (سان جوان ھەل) ئىستا گۇراوە بۇوە بە ترسنۇك؟! ئەوهبوو رۇزفلت لەبەرەم نەيارانىدا خۆى گرت و ئەم مەعلمانى و خۆگرتەنە نەك هەر مىڭۈسى بۇزفلت بەلكو مىڭۈسى يەك گەل گۇپى!

(تشارلس شواب) و (بلاط) و (آل سمس) فەرخى مەعلمانى و منافسەيان زانىو، ئەوهبوو كاتى (ئال سمىس) پارىزگارى نیويورك بۇو.. دەنگ و باس كەوتە ناو خەلک كە گوايە زىندانىيەكانى - سنجىنچ - لەدورگەي شەيتان لېيان پادەكەت و ھەندىن بەھۆى نەبۇونى بەپىوه بەرەوە بۇ زىندانەكە!

(ئال سمس) بىرى كردهو كەسىكى شىاوى ئازاي بەجمەرك دىارى بکات بۇ سەروكاري ئەم زىندانە. ناردى بەدواى (لويس لويس) لە (نيوهامبتون) و پىيى ووت:

رات چونکه ببیته به پیوه بهری زیندانی سنج سنج؟ چونکه نور پیوستیان به به پیوه بهری کی لیهاتوو دنیادیده ههیه؟ لویس لهویدا وشك بورو! چونکه چاك دهیزانی ئەم کاره پریه‌تى له مەترسی گەوره گەوره، ئىتىر با ئەوهش بوهستى کە ئەم جىگایه پەيوهندى ههیه بە گۇرانكارى سیاسەتى ووللا توهه! ھەركە (سمس) بىنى وا (لویس) لە جىئى خۆيدا وشك بوروو نازانى بللى چى، شانى دادايى سەركورسىيەكەرى و پالى لى دايە وەو بەزەردە خەنەوە پىئى گوت من سەرزەنشت ناكەم ئەم لاو، لە سەر ئەوترس و بىيھەي بۇت دروست بورو! چونکه كارىکى نور ترسناكە و پياويىكى بە هيپو لیهاتوو دەھۋىت قەيناكا دەگەرىم بۇ ئەو پياوه و پەيداى دەكەم!

ئالىرەدا سمس ململانى و مونافەسەي دروست كرد، لویس ھەر لەویدا ئەو فەرمانەي قبول كردوو بۇويە ناودارلىرىن بە پیوه بهر لەناو ھەموو زیندانەكانى جىهاندا!!.

تەنانەت كتىبىيکى نووسى بەناوى (بىست ھەزار سال لە زیندانى سنج سنج) (۱) و سەدان ھەزار دانەي لى فروشراو ژيانى سەختى لە گەل زیندانىيەكاندا واي كرد لە دەيان دەرهىنەرى سىينەمايى كە دەست بدهنە كارو بىكەنە مادەي فيلمەكانيان لە پىڭاي ھەولە بەردىوا مەكانىيە و بۇ گۇپىنى زیندانىيە كان لە تاوانىبارو خويىنلىرىزىھە و بۇ ھاولاتى يەكى چاك و بىي وەي!! كە بە راستى موعجىزە بۇو!

(هارقى فاييرستون) دامەز زېنەرى كۆمپانىيائى (فاييرستون) گەورەي (پلاستيك) دەلىت: من وانا زانم كە تەنها پارەو مال دەتوانن پياوه لیهاتوو چاڭە كان كۆبىكەنە وە بىانھىلەنەوە بەلكو گىانى ململانى - المقايسة - ئەم كارەي پى دەكىرت و بەس)! ئەوھى كە پياوى سەركەتوو دەيە ويىت: ململانى (منافىسە) بواردەرە خسىنلى تاتىيادا سەركەوتى خۆى بىسەلمىنلى، ھەلى پەخساو بۇ دەرخستى توانا كان! ئەگەر ويستت خەلکانى خاونەن گىانى ململانى و پەلاماردان بەرەو بۇ چۈونە كانت بەينى ئەوا بىرگەي ژمارە (۱۲) جىبە جى بکە كە دەلىت: (مەسەلەكە بخەرە مەيدانى ململانى و (منافىسە وە)

پاشکوی ریگای دوازده‌یه م

پیش بِرکَی لَه چاکه‌دا

ئیسلام نۇر نۇر پیخوشحالە بهوهى كە شويىنكەوتوانى ھەردەم شان لەيەك توند بىكەن و پیش بِرکَی بىكەن لەكارى چاکە و خزمە تىكرىنداد! ئەوەتا قورئان كاتى مەدھى (پیغەمبەر)ەكانى پیشىو دەكەت - علیهم وعلى نبینا الصلاه والسلام - دەفرمۇيت: لەكارى چاکە و پیشپەرى يان دەكىد وەك دەفرمۇيت «كَانُوا يُسْرِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ» (٩٠) (الأنبياء).

تەنانەت پەروەردگار بەھەشتى كەردوھ بە (پله) و ھەركەسەو بەپىنى لىپىران و خۇ ماندوو كەردن پلەيەكى تايىبەتى پى دەبەخشىت . بۇنۇونە (فردوس) بەرۈزىرىن پلەي بەھەشتە و موسىلمان دەبىت شەو و پۇزىڭارىكەت تا دەستى دېنى! . سەيرى (پیغەمبەر)ى سەردارمان بىكەن كەچۇن مەسىلەكان دەخاتە ناوابازنەي مەملانىي حەلال و (منافسە) كەردىن تا ھەركەسەو زىاتر ھەول و كۆشش بىنۋىنى و زىاتر بانگەواز پەرە پىبىدات .. وەك لەفرمۇودەيەكدا دەفرمۇيت (ان احباكم الى واقربكم منى مجلسا يوم القيامه احسنكم اخلاقاً) (رواۃ الترمذی حسنة الالباني) واتە خوشويىست ترىن و نزىكتىريتان لەمنھو لەپۇزى قيامەتدا ئەوانەتانن ھەلسوكەوتىيان لەھەموو كەس جواترە!

بپوانە چۇن بىنەماي - منافسە - لەمحمدى دەرونناسەوە كەشتۈتە كەلانى دونيا .. ورددەرەوە لەفرمۇودەكە چۇن نېيفەرمۇو رەوشتان جوان كەن ئەگىنە لەقىامەتدا ليتىان ناپرسىمەوە .. بەلكو (احب واقرب)ى بەكارھىنناوە كە (اسم التفضيل)ن و بۇ باشتىرين و چاكتىرين بەكار دەھىنلىرىن .

(پیغەمبەر) مان ئەم ریگایەي بەكارھىنناوە تا جىهاد و فتوحاتى ئىسلامى ھەر بەرددەوام بىت و مەسىلەي خستۇتە بازارى مەملانى و پیشپەرى (منافسە) وە وەك ئەوفەرمۇودە صەھىھى كە مەدھى ئەو سوپايدە دەكەت كە شارى (قسطنطينىيە) بىزگار دەكەت و مەدھى ئەميرەكەشى دەكەت (نعم الجيش ونعم الامير اميرها).

ئەم فەرمۇوەدەيە شۇرۇشىنى مۇناھەسەئى دروست كرد لەناو خەلیفەكانى ئىسلامداو لەمەموو سەرددەمېڭداو ھەموو خەلیفەكان و يىستوويانە خۆيان و سوپاڭەي خۆيان بەر ئەو مژدە گەورەيە بکەۋىت..

نەك ھەر ئەوهندە بەلگو مۇسلمانانىش ھەولىيان دەدا خۆيان بگەيەننە ئەو سوپاڭەي بەرئەو مژدەيە بکەون.. تا ئەوهبۇو لەسەرددەمى عوسمانىيەكاندا ئەم ئاواته ھاتەدى.

ئەوهەتە روسىيائى شىوعى گىانى پىشىپكى و منافسەئى ئابورى لەناو گەلدا كوشت و كەس بەگەرم و گۇپى لىينەنەوى تاخۇى دەولەمەند بکات. باباي دەولەمەند ئەيووت (ناھەقىشى نەبۇو) (جامن بۇرۇشان لەخۆم تال بىم و پارەو پۇل بنىم بېيەكەوه خۇ ھەموو يەكسانىن..) ھەر ئەوهەش بۇو روسىياو بۇچۇونەكەشى لەعالەمدا پفى اىكراو بلۇكى شەرقى دارما..

بەلام پىزۇگرامى ئىسلام ھانى خەلکى دەدات تا لەھەزارى و لاتى خۆيان بىزگار بىكەن و دەولەمەندىبىن وەك مەدھى دەستى پاسىت و بەخشىندە دەكات و دەفرمۇيت: (يدالعليا خير من اليد السفلى)(۱)

زانىيانى سىرە بۇمان دەگىزىنەوە كە ھاوهەلەكانى (پىغەمبەر) مان خوايانلى بازى بى پىشىپكى و مۇناھەسەئى يەكتىريان كردووە لەكارى خىرداو ھەرىيەكەو ھەولى داوه خۆى ئەو كارە بکات و نەھىلىت كەسى ترىپىش ئەو بىكەت!.. وەك ئەو پىش بېكىتىيە لەنىوان عمرۇ ابوبىكىدا بۇوىدا لەسەر خزمەتكىرىدىنى پىرەزىنىكى پەككەوتەي ناوا شارى مەدىنە كە -عمر- لەكۆتايدىدا دان بەوهەدا دەنلىت كە ھەرگىز پىشىت نادەمەوە ئەي -ابوبىكى-!!..

ھەروەها لەكاروبارو بانگەوازى ئىسلامىدا بانگخوازان ئەتوانن ئەم پىڭايە بەكاربەيىن بۇيەرەوپىش بىردىنى بانگەوازى ئىسلامى و زىاتر بەجهماوەرى كىرىدىنى كۆمەلگاڭەيان.. ئەگەر بەوردى سەرنىج بىدەين ئىسلامىيەكانى گۇپەپانى كوردىستانى عىراق لەسالى (٩٩١ تا ٩٩٥).. كاريان رۇذ بېرۇز گەورەترو گەشەدار ترددەبۇو چونكە جۇرە (منافسە) يەك ھەبۇو لەكارو چالاڭى نواندىدا بۇيە دەبىنى لەوماوهەيدا

زیاتر له (۱۰۰) شانوگه‌ری نمایش کراوه و زیاتر له (۱۵۰) کاسیتی سرود تومار کراوه و سه‌دان کوروسیمیناری جیا جیا ده‌گیرا به‌لام له و سالانه به‌دوا (منافسه) نماو هه‌موو لایه‌نیک خوا خوا بیو که‌مت چالاکی بنویتیت تا مه‌سروفی که‌متی تی بچیت..

له‌کوتاییدا حمز ده‌کم ئاماژه بۇ ئوه بکم که کى بېرکى (منافسه)‌ئی شەرعى بەم شىوه‌يە پىشۇوه‌كە باسمان كرد به‌لام منافسه‌ئى حەرام ئوهىه لەسەر زەم كردنى خەلکى شەكەندى و كەسا يەتىان پىش بېرکى بىكەن! يان پاشقول لەيەك گرتىن و پاشەملە باسى يەكتىر كردن و كۆسپ و تەگەرە خستنە پىكاي يەكترى حەرامە و خوا پىنى ناخوشە با مەبەستىيشى خىرو چاکەبىت..

بهشی دووهم:

((٩) ریگا بونه‌وهی پهشوي خه لکی بگريته دهست به بی ئوهی ئازاريان

بدهیت يان تورهيان بکهیت)

- ۱- مەدح و سەناو ریزلىنانىكى دلسۇزانە بخەرەپېش داواكارىيەكان.
- ۲- بەشيوهيهكى پەنهانى و ناراستەوخۇ ھەلەي خەلکى راست كەرهوه.
- ۳- لەبارەي ھەلەي خۆتەوه بدوى پاشان ھەلەي بەرامبەر باس بکە.
- ۴- پاستەوخۇ فەرمان دەرمەكە بەلكو پىشنىيارى ژىرانە دەرىپە.
- ۵- ھەول بده ئاوي دەم و چاوى بەرامبەركەت نەتكى.
- ۶- چاكەي خەلکى گەورە بکەو پۇچقۇ لە (مەدح) كردىياندا.
- ۷- بەرامبەركەت بەچاكە ناوېرە، ھەول دەدات خۆى چاكى بکات.
- ۸- ئەوكارەي دەتەويىت پاستى بکەيتەوه وادەربخە كە ئەو راست كردنەوهى ئاسانە.
- ۹- ئەوكارەي دەتەويىت بۇت بکەن جوان و خۆشەويىستى بکە لەلايان..

ریگای یەکەم:

(مەدح و سەناو ریزلىينانىكى دلسۇزانە بخەرە پىش داواكارييەكانىت)

جارىكىان هاولىيەكم لەكۆشكى سېپى مىوان دەبىت لەسەردەمى (كالفن كولرج)دا، لەكاتىكدا بەرە نوسىينگەي سەرۈك بەرى كەوتبوو كويى لىجبوو (كولرج) بېيەكى لە خانمە سكىرتىرەكانى خۆى دەووت: بەراستى ئەم جلانە لەبەرتدايە نۇر جوانى و كەشخەو سەرنج راکىشنى!!.

وادەزانم ئەمە يەكەمین مەدھىكە (كالبىتەنگ) لە ژيانىدا پىشىكەشى سكىرتىرەكى خۆى كردىت! ئەم مەدھە شتىكى ئاسايى و چاوهپوان كراو نەبوو، تەنانەت ئەم خانمە لەخۆشىياندا شانە لەرەي پىكەوت و لەخۆشىدا نەيزانى چ وەلامىكى بىاتەوە!! كولرج بەرەۋام بۇو پىيى ووت: وشك مەبە بهم جۇرە! ئەوەم بۇيە ووت كەمى خۆشى بخەمە دەرونتمەوە تىكام وايمە لەم پۇبەدواوه ئاگات لەكاتەكانى كاربىت!.

وابزامن ھىچ كەسىك لەئىمە نارەحەت نابىت وپىيى ناخۆش نىيە كاتى ناتەواوى يان ھەلەيەكى خۆى پى دەلىت بەمەرجىك لەپىشەوە پياھەلدان (مەدح) يىكى بىكەيت ئىتر باكەميش بىت..

كاتى (ماكنلى) پاللىورا بۇ سەرۈك كۆمارى بى كەم و زىراد ئەم رىگايەى بەكارەيتنا لەكەن ئەم كەنچە خويىنگەرمەي سەرېھىزىكەي كە وتارىكى نۇرسى، ئەم گەنچە باوهېرى وابۇو ئەم ووتارەي لەنۇرسىنەكانى (شىشرون) و (باترىك ھنرى) (دانيل و بستر) بەھىزىترو بەلاغى تىن!

پاشان ئەم لاوه ھەستا بەخويىندەوەي ووتارەكەي لەبەردەمى (ماكنلى)دا بەشىوارىزىكى حەناسى، پاستە ئەم ووتارە ھەندى بەپىزى و جوانى تىدا بۇو.. بەلام نۇر سادەبۇو ئەگەر بەھاتاو لەناو جەماوەردا بىخويىندايەتەوە يەك گەرددەلۇي رەخنەي دەھىتىايە سەر خۆى و حىزىكەشى! ماكنلى نەيۈويست ھەستى ئەم لاوه

بریندار بکات و نهشی وویست ئەم گوبو تىنەی تىا بکۈزىت.. ئەی چىن
چارەسەرى ئەم كۆسپە بکات؟

ماكنلى بەلاوهكەي ووت: (كوبى خۆم، ووتارەكەت بەراستى جوانەو باوەرناكەم
ھەموو كەسى وtarى واى بوبىت) زۇر جىڭا ھېيە پىویستە ئەم ووتارەتىدا
بخويىنرىتەوە؟!

بەلام ئايا تو وادەزانىت كە ئەم ووتارەت بۇ ئەو جەماوەرە كەورەيە دەشىت كە
بەسەرياندا بخويىنرىتەوە؟. من پىزى بىرۇبۇچۇونى تو دەگرم.. بەلام خۆدەبىت
پىزىش لەبىرۇبۇچۇونى حىزب بىرىن، خۆزگە كوبى خۆم لەمالەوە جارىكى تىداى
پىزىتەوە بەوشىوازەي من پىشىنيارت بۇ دەكەم و لەپاشدا بۇت بناردىمايە
تاسەيرىكىم بىركدايە؟ كەنجهكە بەم كارە هەستا، ماكنلىس قەلەمە شىنەكەي
خستەكارو خەتى دەھىننا بەزىرىياندا داواي لىدەكرىدەوە جارىكى تىش دەستكارى
بکاتەوە، ئەوهندە ئەولادەيەن ئەنۋەنەنگە كە دەرچوو!..
سەركەوتتوترىن و جواترىن ووتارى ئاهەنگە كە دەرچوو!

ها ئەوه دووهەمین نامە بەناوبانگە كەي (ئىراهام لىنكولن) ئەنامەي يەكەميشى
بۇ(مستر بىكىسى) نووسى كەتىايىدا داخ پەزىارەت خۆى دەرپىپىبو بەبۇنەي كۈزدانى
ھەر پىنج كوبەكەي لە كۆپەپانى جەنگ!

لەوانەيە لىنكولن نامەكەي لەماوهى (۵) دەقىقەدا نووسىبى بەلام لەسالى (۱۹۲۶)
دا لەمەزادىيەكى ئاشكىرادا فرۇشا بە (۱۲) هەزار رىيال! كە ئەمەش پارەيەكە لىنكولن
شەو رۇز ئىشى بىركدايە بە (۵۰) سال بۇي كۆنەدەكرىيەوە!

(لنىكولن) ئەم نامەيە لە (۲۶) ئى نىسانى (۱۸۳۶) دا نووسى كە بەتاللىن و
تارىك تىرين سەردەمى شەپى ناوخۆى ئەمەريكا نازىزە دەكىرىت! (۱).

(سوپاى يەكىتى) (۲) لەتىك شكانىكەوە بەرەو تىك شكانىكى تى سەرسىتى دەداو
لەجەنگىكى خۇتپىنەو بەرەو جەنگىكى ناھەموارتر ملى دەنا!

ھەموو خەلکى واقى ورماپىو كاتى دەيابىينى پۇلەكانيان بەرەو مردن پاپىچ
دەكىرىت و هەزاران سەربىاز لەسەربىازى ھەلھاتوون، ھەمووى (جمهورى) يەكان كە

ئەندام بیوون لەکۆنگرهی پیرانی ئەمەریکىدا تۇرە بوبۇون و داواى لادانى
(لنكولن) يان دەكىد لەکۆشکى سېپى!

ئالەم كاتە نامەمۇارەدا لنكولن نامەكەي نۇوسى كەتىيايدا دەلىت:

(من واھەست دەكەم لەكەنارى لەناوچوونىكى يەكجارى دايىن كۆمەك و يارمەتى خوايى دوزەمنايەتىمان دەكەت من لەم شەۋەزەنگەدا يەك تروسكى روناكى بەدى ناكەم)!!

لەم باسەدا ئەم نامەيە دەخەمە بۇو تا دەربىكەويىت بۇ خويىنەران كە لنكولن چۈن تواني عەقلىيەتى سەركىرىدەيەكى خراپ بىڭۈرىت بەرەو چاکى كە پاشەپۇزى يەك مىللەت بەسترابۇو بەغىرەت و جوامىرى ئەوهە.

لەوانىيە ئەم نامەيە رەق تىرىن نامەي لنكولن بۇوبىت لەماوهى سەرەك كۆمارىدا، كەچى بە (مەدح) و پياھەلدانى جنرال (ھوگر) دەست پى دەكەت و پاشان داواكارى و ووتەرەقكەنانى بەدوايدا دېنىتىت..

بەلىٰ، ھەلەي ھوگر زۇرزل و ناقولاو ترسناك بۇو.. بەلام لنكولن بەھىچ شىۋىھىك لەم بارەوە قىسى نەكىد، جا فەرمۇن لەگەل سەرەتتاي نامەكە: بىڭومان كاتى من تۆم ھەلبىزارد بۇ سەركىرىدى سوپاكم دلىنيابۇو كە تۆ شاياني ئەو شويىنەيت. لەگەل ئەوهەشدا وام پى چاکە لەبارەي ھەندى مەسەلەوە قىسى بکەم بۇت كە بەتەواوى لەو شتائىدا لەگەلتىدا نىم!

باوهىرى تەواوم ھەيە بەكارزانى و ئازايەتى و ليھاتوویت و شاياني ئەو پلەو پايهىت و ھەرگىز لەمەدا گومان بۇوم تى ناكات! جىڭ لەمەش لەبرەھۆيەكى تريش من تۆم خۆش دەھىيەت چونكە سنورى كارى سىياسى و كارى سەربازى تىكەل ناكەيت كە تۆ لەمەشدا بە تەواوهتى پىيّكاوتە!.

تۆ زۇر بەتەماھى! تەماھىش ئەگەر لەسنورى خۆى دەرنەچىت رەوشتىكى سودبەخشەو ماقول و ژىرانىيە، بەلام من وا گومانت پى دەبەم ئەو تۇرەبۇونەت لە جنرال (برنسىيد) بى ھودەو لەخۆتەوە كەنار گىرت كرد و ئەم كارەت لەبرەتەماھى

شەخسى خوت بۇو.. ئەمەش خوت باش دەزانىت ھەلەيەكى گەورەيە بەرامبەر برايەكى ھاوسەنگەرت و بەلکو بەرامبەر ولاٽەكت بەگشتى!.

لەسەرچاوهەيەكى باوهېرىڭىز كراوهەيىستۇومە ناشتوانم باوهېرى پىّ نەكەم كە تۆ گوايە وتۇوته سوپاۋ حكومەت پىيۆستىيان بە دكتاتوريك ھەيە؟! وە من بۇ ئەوه تۆم نەكىدۇتە سەركىزدى سوپا!؟ بەلکو بۇ ئەوه تۆم كەردە كەبەبى قىسە دەستى خوتى بخېيت! چونكە سەركىز سەركىزەتتۈپەكان مافى ئەوهيان ھەيە بىنە فەرمانزەوابى تەواو موتلەق ئەوا قىروسيا من دەستەلاٽتى تەواو دەبەخشم پىت بەلام بەومەرچەى سەركەوتىمان بۇ بەدەست بەيىنەت!.

ئەوهش بىزانە دەولەت ئەپەپەرلىقىرىت لىيۇدەكەت، وەك چۆن سەركىزەكانى ترى پشتگىرى كەردووه! و ئەوهى من نىكەران دەكەت ئەوهى كە ترسىم ماوه لەوهى دىسان ئەو گىيانى رقە بەرايەتىيەتى تۆ لەناوسەربازەكاندا دروستت كرد بەجۇرى كەسيان باوهېيان بەسەركىزەكەيان نەما جارىكىتى لەناو سوپادا كەشە بىكەتىووه! لەوهش دەچىيەت نابليون ئىستا زىندۇو بۇويايە ئەويش نەيدەتوانى سەربازەكانى توندو تۆل بىكەتەوە لەپىگای ئەوكارەتى تۆ رقە بەرايەتىت لەناو سەربازگەدا دروست كەردووه!

ئاكات لەتىرمان و ھەلەشەيى بىت، بەشىوھىك بېرۇ پىشەوە نەوين و تىك شakan بە سەرتدا نەيەت بۇ پىشەوە و ھىرىش بەرەو سەركەوتىمان بۇ تۆمار بکە.

خويىنەرى بەریز تۆ نە (كولوج) و نە (ماكنلى) و نە (لتکولن) ي، ئايا دەتەۋىت پىگايەكت پىشان بىدم تا لەزىيانى بۇزىانەتدا ئەم فەلسەفەيە بەكار بەيىنەت؟.

زۇرچاڭ، نمونەيەكت بۇ دەھىنەمەوە:

بەسەرھاتى مىستر (جو) وەربىگە كە ھاولاتىيەكى سادەتى وەك من و تۆ بۇو خۆى لەبەردىم پۇلدا ئەم بەسەرھاتەتى گىرایەوە:

كۆمپانىيائى (دارك) بۇ دروست كەردى بىناو خانوو، من تىايىدا كار دەكەم بەلىنى تەواو كەردى بىنایەكى گەورەيى گىرته دەست بۇيەكى لەدەزگاكانى فيلادەلفيا تەرخان كرابۇو بەلىنەكەش ماوهى دىيارى كراوى بۇ دانرا، بىنَا لەتەواوبۇوندا بۇو تەنها

رازاندنه‌وهو جوانکردنی بهردنه‌کهی مابوو ئالیزه‌دا بەلیندەری جوانکاری - مقاول
الزخارف - بالاوی کردنه‌وه گوایه لوه ماوه دیاری کراوه‌دا ناتوانیت تهواوی بکات و
بیدات‌وه دەستمان!!!

تەله‌فون و تەله‌فون کاری هاته ئاراوه، دەمەقالەم و هەرەشەم توپه‌بۇون پەرهی
سەند، بەلام ھېچ كەڭ و سودى نەبۇو!..

پاش ئەوهی كۆمپانیامنی دەستنیشان كرد تا بىرۇم بۇ نیویورك و (شىرى)
بىزۇن بېبىن و قىسى لەگەلدارىم!.. هەركە چۈومە ژوورەوه بۇ نۇوسىنىڭكەھى پىيم
ووت: ئەم بەيانىيە كاتى لەشەمەندەفرەكە دابەزىم گەرام بەدوای ناونىشانى
بەپىزىتاندا لەدەفتەرى ژمارە تەله‌فونەكاندا دۆزىمەوه سەير دەكم تۆ ناوشۇرەتىكت
ھەلگرتۇوه هەركىز كەسم نەبىينيوج ئاوا ناوشۇرەتى جوانى واى بوبىيت!.

ناوچاوى بازىگانى كەورە وەك شەبەقە كۈل كەش بۇويەوه و لەخۇشىياندا ووتى:
بەراستە؟ ئەو ناوه ناۋىتكى سادە نىيە! بەلکو ئەم خىزانە ئىئە دوو سەدد سال
لەمەوبەر لەھۆلەندەوه ھاتوون و لىرە جىڭىرىبۇون! پاشان دەستى كرد بە باس
كىرىنى مىڭۈمى خىزان و باوباپىرانى.. پاشان لىبۇويەوه.. سەرسامى خۆم
دەرىپى بەرامبەر كەورەيى و شىكۈدارى كۆمپانياكەى و بەراوردم دەكرد لەگەل
ھەندى كۆمپانىيە تىدا كە دىبۇوم! ئەويش ووتى: ھەموو عومرم خستە پىنناو
دامەزداندى ئەم كۆمپانىيە، و شانازى پىيە دەكم! ئەگەر پىت خۆشە باگەرانىك
بەناو كارگەكەدا بکەين؟ لەكاتى كەماندا، ھەر شتىكە دەكەوتە بەرچاو
سەرسامى و پىزى خۆم بەرامبەرى دەرىپى، كاتى لەجەولە كەبۇويەوه
بەريوەبەر زۇر داوايلىكى كە نىوەپۇ لەمالىيان بەيىنمەوه دەعوهت بىم!! پاش ئان
خواردن پىتى ووتى: ئىستا با دەست بکەينەوه بەكار بىڭۈمان بۇم دەركەوتۇوه
بۇچى ھاتوویت، بەراستى گومانم نەدەبرد ئەم سەردانەت ئەوهندە بەتام و
بەچىزىت؟!

ئىستا دەتوانىت بىگەرىيىتەوە بۇ فيلا دلەفيما و بەلېنت پىـدەدەم لەكاتى دىيارى كراودا ھەموو شتىك دەگاتە ئەوى و تەواوى دەكەين ھەرچەندە ئەمە دەبىتە ھۆى دواخستنى ھەندى كارى ترمان!.

بىنا تەواوبىو تەسلىم كرا! ئايا ئەمە بەئاسانى بۇويىدەدا ئەگەر مىستر (جو) ئەم پىڭا كارىگەرەي بەكارنەھىنایە؟

كەواتە بۆئەوهى جلەوى خەلکى بىگىتە دەست و بىانجولىنى بەبى ئەوهى زيانيانلى بىدەيت يان توپھىان بىكەيت پېرىگەي ژمارە (1) جىبەجى بىكە كە دەلېت: (مەدح و سەناو پىزلىتىنىكى دلسوززانە بىخەرە پىش داواكاريەكانىت)

پاشکوی ریگای یەکەم

بەھەلە ھەلە چاک مەکە

ئىسلام وارامان دەھىنىت كە پىش ئەوهى ھەلەيەك راست بکەينەوە يان فەرمانىك دەرىكەين جواتر وايە ووشەيەكى جوان و دلخۇشكەر پىش بخەين وەك كليل وابىت و دلى بکاتەوە بۇ وەرگرتنى فەرمانەكەمان!.

(پىغەمبەر) ﷺ وىستى شتىك فىرى مەعازى كۆپى جەبەل بکات، بەلام يەكسەر پىي نالىت بەلکو لەسەرتاواه ووتىيەكى مىزى دلخۇش كەرى پى دەلى و پاشان فەرمانەكەي پىندەلىت!.. بۆيە پىي دەفرمۇيت (يا معاذ انى أحبك! فقل دېر كل صلاة اللهم اعنى على ذكرك وشكرك وحسن عبادتك) واتەي ئەمى مەعاز من تۆم نۇر خۇش دەۋىت!! لەپاش ھەموو نويىزەكان ئەم دوعايە بخويىنە (اللهم..)!

بۆيە ھەمووكاتىك مەعاز ئەم دوعايەي نەخويىندايە خىرا ئەو قىسە خۇشەكەي دەكەوتەوە بىر كە (پىغەمبەر) پىي فەرمۇو بۇو: (مەعاز من تۆم نۇر خۇش دەۋىت) و ئىتر دوعاكەي دەخويىند!

نۇرېھى باوکان كاتى ھەلەي مەنداھەكانيان راست دەكەنەوە ئەم شىيوازە جوانەي قورئان بەكارناھىن.. بۇنمۇونە: باوکەكە دەلىت بەكۈپەكەي: كۆرم نويىزەكان ئەفەوتىنىت ئەگىينا لىت دەدەم! يان تۆ نويىز ناكەي كافرى موتلەق بۇويت!

يان: جاريڭى تىرىپىن جىڭەرە بەرىت بۇلىتلىتلىت دەپرم تىنگەيىشتى؟!..

يان: سېبەينى بەپۇشۇنە بىت دەرت دەكەم! يان گوئىيەكت دەپرم و دەيخەمە مشتت!..

ئەم ئامۇزىگارىيە لارانە لەكوى و ئەو ئامۇزىگارىيە ھەنگۈينى و شىرينى لەكوى كە مرۇۋە حەز دەكات گوئى بۇ بىگىت و گوئى رايەلى بىت! بۇنمۇونە: باوكت دەلىت:

كۆپى خۆم ئەي پارچەيەك لەجەگرم.. ئەزانى من نۇر تۆم خۇش دەۋىت ساتى بەبى تۆ ھەلناكەم و شىت دەبىم، ئەترىم لەودىنيا يەك نەبىنەنەوە چونكە تۆ نويىزەكان ئەم كەم دەفەوتىنىت!!..

عمرى كورى عبدالعزيز.. خوا لىي پازى بىت ئەم پىگايىهى بەكارهىندا لهكەل خەوارج و باغى و لهەق لادەران و توانىيويەتى تەوبەيان پى بکات و بىانهينىتەوه بىزى موسىلمانان. ئەمەمى چۈن بۇ دەچوھ سەر؟.. لەم نەمونەيە سەرنج بده : كاتى هەردوو نويىنەرى خەوارج -شۇذب و عاصم- هاتن بولالى عمرۇ چەند قسەيەكى لهكەل كىردى دەبىنى قسەبى سودە لهكەلىان زۇر كەللە رەقىن و لهدىن لايان داوه بۇيە دەبىنى شايىانى بەزەين ئەم ووشە بەسۇزۇ مىھەربانىيەنى لهكەل بەكارهىندا و ووتى پىيان:

(من دەزانم ئىيۇھ لەم بۇچۇونەتىناندا نېھەتنان پاكە و مەبەستتان رەزامەندى خوايىھ و قىامەتتىنان لەپىش چاواڭرتووه بۇتەماھى دنيا و ناوشۇرەت ئەم پىگايىهەتىن هەلئەبىڭاردۇوه! ئەۋەندە ھەيە حەزىدەكەم دابىنىشىن و پىكەوه بىكۈلەنەوە تا لايەكمان بىگەينە ئەنجام و هەردوولامان وەرى بىگرىن چونكە من وادەبىيەن ئەگەر ئىيۇھ ش راستىتىنان بۇ دەركەوت يەكسەر بەبى پىنج و پەنا و تەئویل دەچنە سەرى كە ئەۋەش پەوشىتى ھەق ناسانە!

ئەوهبوو (پاش لىكۈلەنەوەيەكى بابەتىيانە و پېلەپىزۇ مىھەربانى هاتنەسەر قسەكانى (عمر) و وازيان لەخەوارجەكان هىنناو هاتنەوە سەر پىگايى رەزامەندى قورئان و سوننەت! .

ئايىا دەزانن (شۇذب و عاصم) كى بۇون؟ ئەمانە كەسانىيک بۇون كەسەر جەم ھاواه لانيان بەكافر زانىيە پەتا بەخوا! ئىمامى عەلى يان بەبى باوھر لەقەلەم داوه و مەرۆقىش بەگۈناھ كىردى كافر دەكەن و ئەگەر نەگەر يەتەوه بەھەمېشەيى لەدۇزە خدا دەمېننەتەوه!!.

ئايىا لەخۇتت پرسىيە ئامادەيىم تىيايە ئەگەر كەسىيکى ئاوا هاتنە لام بەشىيەيەكى جوان و لەسەرخۇ لەكەلىان دابىنىش و قسە بکەم؟ دەى ئايىا بۇچى لەكەل برا موسىلمانەكە تدا لىكۈلەنەوەي بەسۇزۇ مىھەربانى ناكەيت؟ خۇ ئەوان ھەرگىز لەخوارج خراپتىن!

من لهوکاته‌دا که خولیای ئەوهبووم کەبزانم چۇن ھەلس و كەوت بكم لهگەل خەلکى و لهسەرخۇ بەرەو گولزارى ئىسلام بىيانىئىمەوه بېبى ئەوهى زۆر كردن يان تۈپەكىدىنى لەدوابىت و سالەكانى (٩٤-٩٣) بۇ خەرىكى وەركىپانى ئەم نۇوسراوهى دىل كارينجى بۇوم. چاوم دەخشاند بە گۇۋارە ئىسلاممېيەكانى لهەر خۆماندا تا بىزانم تا چ رادەيەك حساب بۇ دەروونى خەلکى دەكەن دەبىنم زۆر داماونن لهەسەلەي هاورىگرتىدا و زۆر ليھاتوون لهەسەلەي هاپى ئەستىداندا!!.

لەگۆشەي وەلامى خويىنەراندا دەينووسى: بۇ فلان كەس لەفلان شوين ئەو بابهتەي بۇت ناردويىن زۆر كۆنه و لهگەل پەوتى پۇزىنامەگەرى ئەمپۇدا ناگونجىت!! يان ئەو ھۆنراوهىيەي بۇت ناردويىن زۆر لاۋازە! و وادىيارە تازە شاعيرىت و بەم ھۆنراوهىيەت ويسىتووتەلەپى بىبىتە كوبى!! قەلاي شاعiran سەختەو بەئاسانى نايىكەيتى!!

يان دەلى: ئەوباسەي تو نۇوسىيۇتە زۆر كورتەو ئەو مەسەلەيە ئاوى نۇرى دەويىت و كەسى خۆى دەويىت بەتىرۇتەسەلى لهسەرى بنووسىت!! ئەمانە ھەموو دل رەنجىنەرن و ھاپى لەدەست دەرن و زۆر نۇوسەريان لەنۇسىن خستۇوەو قەلاي ئاواتەكانىيان پۇخاندۇو! كەچى لەرامبەردا ھەندى لەگۇۋارە جىيانىيەكان ھەزاران دۆلار تەرخان دەكەن بۇ نزىك كردنەوهى جەماوەر لەگۇۋارە كانىيان ئەمەش بەھىنانى كەسانى ژىرۇ قىسەزان و دەم ھەنگۈينى! ئەم جۆرە كەسانە كۇۋارە كان شەرىيانه لهسەريان!

كەواتە لهەمەوبەرقەيناكا بەلام لهەمەولا ئەگەر ھەلت لەيەكى گرت يان ويسىت كارىيەتلى دوورخەيتەو يان كارىيەتلى چاكەي پى بکەيت با لەپىشەوه ووتەيەكى جوان و دلەرفىن بەكار بەھىنەت! ئەوجا چىت دەويىت لىي بۇت دەكات.

پیگای دوووم:

(چون په خنه له خه لکی ده‌گریت و پر قیشیان لیت هه لنه سیت؟)

پزشی له پژان کاتی نیوه پویوو (تشارلس شواب) ده‌گهرا به‌ناو کارگه‌یه کیدا که خوی سره‌په رشتی ده‌کرد چاوی هه لته‌قی به‌ههندی کریکاردا جگه‌هیان ده‌کنیشا! که‌چی به پاسه‌ریشیانه‌وه به‌خه‌تیکی گهوره نووسه‌رابوو (جگه‌هکیشان قه‌ده‌غه‌یه)!!..

ئایا شواب توره‌بورو له کریکاره‌کان و بلیت: ئوه نه خویندھوارن؟ ئوه کویین ئه و تابلؤیه نابینن؟ نه خیر شواب لهو که‌سانه نییه کاری وابکات! به‌لکو چووه ناویان و یه‌کی جگه‌هیه کی که‌شخه و گرانبه‌های دابه‌ده میانه‌وه و پیی ووتن: (هاوپیشان ریزی ماندوو بوجنتان ده‌گرم ئه‌گه بفه‌رمون له هوله‌که‌ی ده‌ره‌وه جگه‌هکانتان بکیشن)!

هر له‌ویدا کریکاره‌کان بؤیان ده‌رکهوت مه‌بستی چییه، نور مه‌زن بورو له لایان که‌وهک ههندی که‌س پیگای توله و سه‌زه‌نشتی به‌کار نه‌هینناوه که بؤیشی هه‌بوبیکات ئایا چاره‌یه کی ترت هه‌یه جگه‌له خوشویستن و کویرايەلی کردن بو وینه‌ی ئه‌م پیاوه؟! (چون دانا مایکو) هه‌مان شیوازی شوابی له‌گه‌ل کریکاره کانیدا به‌کاره‌هینناوه، هه‌موو به‌یانی يه‌ک کردبوروی به‌عاده‌ت سه‌ری ده‌دا له‌بازاره بازگانی که‌وره‌که‌ی و پاشان ده‌پوشت به‌دهم کاری تری‌وه. به‌یانی يه‌کیان سه‌یری کرد کریاریک و هستاوه و شمه‌کی ده‌ویت که‌س نییه بچیت شته‌که‌ی پی بفرؤشیت! سه‌یری ئه‌م و لاو لای خوی کرد ده‌بینی له ته‌نیشت دوکانه‌که‌یه‌وه هه‌موو کاره‌هنده‌کان دانیشتون و قسه‌ی خوشی لی ده‌کهن!

(داناما مایکو) يه‌ک قسه‌ی له‌گه‌ل نه‌کردن و لییان توره نه‌بورو... به‌لکو له‌دیواره‌که‌وه خوی هه‌لدايیه ئه‌مو دیوه‌وه و فرموموی له کریاره‌که کرد و شته‌کانی پی فروشت به‌لام دای به‌یه‌کی له کریکارانه تابوی بخاته زه‌رفمه‌وه! ئه‌مه‌ی کرد و به‌بی ده‌نگی به‌جی هیشتتن!!.

له‌هه‌شتی مايۆي سالى (1887) دا گهوره‌ترين و ليها تىو تريين ووتار بىيىز (هنرى وارد بىيتشر) داواى لە (ليمان ئابوت) كرد كەپۇزى يەك شەمە لەباتى ئە و تار بخويىنىت.

ليمان شلەژاو ئاگرى تى بەربو، بەھەلە دەوان ھەولى دەدا خوتېبىيەكى سەركەوتتو بىدات.. جارىك نۇوسىيەوە! ئەوهشى گۇرى و سەرلە نۇي نۇوسى يەوە! ئەوهندەي پى كرا ووتارەكەي پازاندەوە جوانكارى تىدا كرد، پاشان لەبەر دەمى خىزانەكەيدا خويىندىيەوە بەلام ووتارەكەي وەك ھەموو ووتارىكى سەر وەرقە لاواز و ناتەواو بۇو!! بەلام خىزانەكەي ئەگەر لە ئاقفرەتە كەم زەوق و بى هەستانە بوايە يەكە سەرپىيى دەگوت (ليمان) ئەمە چىيە؟ ئەمە حەيا بەرەيە! تو بەم ووتارەت دلىنيا بە ھەموو خەلکەكە دەكەيتە خەوا تو ئەمە ھەموو ماۋەيە خەرىكى بۇويت دەبوايە ووتارىكى زۇر جواتر بوايە! تو خوا پىئەم بلى بۇ وەك مەرۇقى ئاسايىي قسە ناكەيت؟ چۈنت بۇ دى و دايپەرىزە يەكسەر بىلى؟ تو خرآپ تريين زيان لە خۇت دەدەيت ئەگەر بىت و ئەم ووتارە بەدەيت!

نەخىر ئەمە نەووت، خۇ ئەگەر ئەم قسانەي بۇوتايە چاك دەيزانى چى بۇوي دەدا! بۆيە لەم تى بىنى يە زياتر هيچى ترى نەووت: بەرای من، وام پى چاكە ئەم ووتارە بنىرىت بۇ گۇڭارى (نورس ئەمەريكا ريفيو) و مەقالەيەكى زۇر گونجاوو شياوه!

واتە: بەناشکراو روالەت مەدھىكى ووتارەكەي كرد بەلام لەزىزەوە و بەناپاستەو خۇ تىكى شكاند بەبى ئەوهى هاوسەرەكەي بەخۇي بىزانىت وەك ئەوهى پىيى بلىت: (بۇ و تارنىشىت)! ليمان ھەرلە ويىدا تىكەيشت و ووتارەكەي شپۇ پې كردو كەزادەي بىرۇ هوشى چەند پۇزىكى بۇو فېرىي دا!

ھەستاۋ بەدەمى ووتارىكى خويىندەوە ئە و ووتارەشى بۇوبە نمۇونەي ووتارى جوان و رەوانبىيىزى!

بۇ ئەوهى جلەمى خەلکى بىگىتە دەست بەبى ئەوهى زيانيان پى بگەيەنىت بەشىوەيەكى پەنهانى و ناپاستەو خۇ ھەلە خەلکى راست بىمەرەوە.

پاشکوی ریگای دووهه:

(رهخنه له پشتی په ردهوه)

خوای گهوره له جهنگی (حونهین) دا موسلمانه کانی له سهرتای شهړه کهوه شپږزه کرد و شکاندنی، چونکه به نزوري ژماره‌ی خویاندا دهیان نازی و بهته‌مای شکان نهبوون.. ئهوه بیو له به روزاییه کانه‌وه کافره‌کان بهرم و تیر موسلمانه کانیان په رقه واژه وشله ژاو کرد، که س به که سهوه نه ماو موسلمانه کان پشتاو پشت بو دواوه هه لدھهاتن..

لهم کاته‌دا (پیغمه‌بر) ای خواهی و چهند هاوه لیکی دلسوز له شوینی خویان نه جوولان و شهربی سهرو مالیان ده کرد و له دهوری (پیغمه‌بر) ده گهران نهوهک برینداربیت.. (پیغمه‌بر) پیشی فه رمون (بانگیان بکهنه‌وه و خویشی به ده نگی به رز هاواری لی ده کردن ده یفه رموم (انا النبی لا کذب انا ابن عبدالمطلب) کاتی هاوه لان لایان کرده‌وه و محمدیان بینی و هک چیادامه زراوه له پووی دوژمناندا و هه لنه هاتوژه.. خیرا شهرم گرتني و غیره‌ت گرتني و هاتنه‌وه به گهرمی له دواي سه رکرده کهیانه‌وه جه نگان تا سه رکه و تنيان به دیاري پی به خشرا ﴿وَمَا أَلَصَرُ إِلَّا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ﴾ سوره‌تی (الانفال) ئایه‌تی (۱۰).

ههندی ناسراوم هه بیو ده مبینی له بازاردا و به پوشتنه وه شتیان ده خوارد منیش زورم پی ناخوش بیو ...

وهک زانایانی علوم الحدیث ده لین له عهد الله‌تی موسلمان که م ده بیت‌وه و که سایه‌تی لاواز ده بیت له ناو خه لکدا.. منیش نه مدھویست راسته و خو و هک ههندی که س پیشان بلیم: کاک فلان له بازارا گوله به روزه خواردن عهیبه! له مه ولا مهیخو زور ناشیرینه.. تولای خوی ئه هلی مزگه و تی!

ده مزانی وام بکووتایه وا زیان نه ده هینا به لکو لوت به رزی و گهوره‌بیهی یان نهیده هیشت به گوینی هاوته منیکی خویان بکه ن و له وانه شه لیم عاجز بیونایه و بیانووتایه خوی کردخته مامؤستا به سه رمانه‌وه!.

بؤييه كاتى فهرمooى گوله به رۆژه شيان لەمن دەكىد تامنيش وەك ئەوان بىخۇم!
 منيش له ويىدا تەرىقىم نەدەكردىنەوە وېلىم: دەي منىش وەك خوتانلى بىكەن وېمكەن
 بە چەورەي بازار! من شت ناخۇم بەپىتىكاوه)! بەلکو بەسوپا سەھە لىيم وەردەگرتىن!
 بەلام يەكسىر دەمكىدە باخەلەم و نەمەدە خوارد و پاشان دەگەرامەوە بۇ مال دەستىم
 دەكىد بە خواردىنى! ھەندى جارىش بەبەرچاوا يانەوە گوله بەرۆزىم دەكىرى و
 فەرمۇوشم لەوان دەكىد بەلام نەمەدە خوارد لە بازاردا...
 يەكى لەوانە پاش چەند مانگىك پىيى گوتىم زۇر سوپا سەت دەكەين! بەراستى
 وانە يەكى بىيىدەنگەت داداين و زۇر سودمانلى وەرگەرت و ئىئىمەش ووتىمان مادەم ئە و
 بەعىبى دەزانىيت بە خواعىبە بۇ ئىئىمەش ئەي ئىئىمە چىمان لە ئەو كەمترە؟!..
 كەراتە (ديوار بە تۆمە و پاسار گوينتلى بىنت) زۇر بەسۈددە..

ریگای سییه‌م:

(یه‌که‌م جاربیریک له‌هله‌کانی خوت بکه‌رهوه)

بو چهند سالیک ده‌روات کچه‌که‌ی مام (دوزفین) له (کانساس) هوه به‌رهوه نیویورک که‌وته‌پری تاببیت‌هه سکرتیری من، ته‌مه‌نی (۱۹) سالان بوو.. بو سی سال ده‌پوشت خویندنی ته‌واو کرببوو، سه‌لیقه و زیری و وردہ‌کاری له‌هیچ باشتربوو! که‌چی ئه‌مېز بوروه‌به یه‌کی له سکرتیره سه‌رکه و تووه‌کانی ئه‌مه‌ریکا..

جاریکیان تازه هاتبوو ویستم ره‌خنه‌ی لی بکرم له‌سه‌ر بو چونیکی به‌لام کتوپر بیّدهنگ بوم و به‌خۆم ووت: ساتیک به‌یارمه‌تیت ئه‌ی دیل! ته‌ناها یه‌ک سات! ته‌مه‌نی تؤ دووبه‌رامبهری ته‌مه‌نی دوزفینه، سه‌لیقه و زیری و تاقیکردنه وه‌کانی ژیانی تؤ چهند جاره‌ی ژیانی ئه و گەنجه‌یه! ئیتر چون ده‌تەویت ئه و هەزاره بى کەم و زیاد له حوكدان و هەلس و کەوتدا وەک تؤ بیر بکاته‌وه؟! خۆ‌هەر چۇنى ببى ئەوهی هەیه زۆر بى فیزه! له حزه‌یەک بە یارمه‌تیت ئه‌ی دیل! ئەگەر تؤ له‌تەمه‌نی (۱۹) سالیدا بورویتایه چیت دەکرد! ئایا ئەوگشت هەلە حەیا بەرانه خوتت له‌بیر چوو؟ يان ئه و هەموو گەو جیتیانه‌ت له‌بیر چوو کە دووباره‌شت دەکردن‌وه؟ ئەوسا تانه‌ت له‌بیره کە فلان کار و فیسار کارت تىدا کرد و خەجالت‌تیش بورویت؟!. کاتى کە بى لایه‌نانه و دور له خۆپه‌رسنی مەسەلەکەم ئەم دیو دیو دەکرد دەگەشتە ئه و باوهرەی کە جۆزفین له (۱۹) سالیدا بو چوونه کانی باشت رو پاسترە له بو چوونه‌کانی ته‌مه‌نی (۱۹) سالى من! به‌لام داخه‌کەم ئەم دەرنە بپری له لایدا تاخوچشى يەک بخەم دلى جۆزفین!! له و جاره بەدوا وام لىھاتبوو ئەگەر بموویستايە جۆزفین له هەلەیەکى ئاگادار بکەم‌وه پىم دەووت: (جۆزفین لەم کاره‌تدا باشت نەکرد و بەهەلەدا چويت، به‌لام خوا ئاگاداره ئەم هەلەيەت دوو ئەوهندەی تریش زل بوايە نەدەگەيشتە ئه و هەلە زەبەلاحانەی کاتى خۆی له‌تەمه‌نی تؤدا کردوومن! تؤ لەگەل لەدایك بۇونتدا زانايى و دانايى و زيرىت نەھىناوه بەلکو بەرەبەرە لەگەل تاقیکردن‌وه‌کانی ژياندا فېردىھېبىت و بەس! تؤ زۆر باشتى لەمن کاتى له‌تەمه‌نی

تۇدا بۇوم، من لەماوهى زىيانمدا كۆمەئىك گەوجىتى و گىلىتى زەبەلام كردۇه، تاوام لىيھاتووه بچوكتىن حەزم لەوه نەماوه پەخنە و لۆمەكارى تۆۋەغەيرى تۆش بىكم ئايى جۆزفىن تۆش واناپىنى كە جواتر پاستروا بۇۋەگەر ئەوكارەت ئاواو ئاوا بىكردایە؟

باوهەر بىكە هېيج لات گران نابىت و نارەحەت نابىت و بەوردى گۈي دەگرىت بۇ كەسىك پېش ئەوهى پەخنەت لى بىكىتتەلە و ناتەواویەكانى خۆيت بۇ پىز بکات! ئەو جا بىيەويت تۆ راست بکاتەوە! لەسەرتاوه وادەرئەخات خۆى بى تاوان و بى لەكەيە!

سەروكى ئەلمانيا (فون بولو) لەسالى (۱۹۰۹)دا ئەم راستى يەى بۇ دەركە و تبۇو لەسەردەمى ئىمپراتۇرى لوت بەرز و كەللە رەق (غەليومى دوھم) كە نۇر سوربۇو لەسەر ئەوهى كە يەك سوپاى قايىمى دەريايى و ادرۇست بکات كە جىهان شتى و اى بەخۆيەوە نەدىيىت! پاشان شتىكى نۇر ناخوش و دلتەزىن پۇوى دا كە ھەموو كىشىوھرى ئەوروپاى هىننا بەلەرزە چەندان قەيرانى و اى درۇست كرد كە ھەريەكىيان بۇون بە دىۋەزەمە يەك بەسەر سىنگى جىهانەوە ئەويش ئەوهبوو ئىمرااتۇر ھەندى و شەمى لەدەم دەرچۇو لە كاتى لىدۇانىك دا لە ئىنگلترا میوان بۇو!

لەھەمووى ناخوشتەر لە كاتىكدا ئەم قسانەى كرد لە ئىنگلترا میوان بۇو ھەروھا خۆيىشى پىگاى پۇزىنامەى (دېلى تلگرافى) دا كە ئەم لىدۇانانە بىلۇو بکاتەوە! لەوتەكەيدا ھاتبۇو (لەھەموو ئەلمانىدا ئەم تاكە كەسىكە ھەست بەخۆشەويىستى و سۆز دەكەت بەرامبەر ئىنگلىز! ئەشىيەويت سوپايدەكى دەريايى وابنیات بىنیت كە بەرەنگارى يابانى پى بکات! وەتەنها ئەميش بۇو گەشتە فرييائى ئىنگلىز و نەيەيىشت لەسەردەستى فەرەنساو پۇسيا تېك بشكىت! وەھەر ئەميش بۇو نەخشەى داراشت بۇ (لورد و برتس) تا ھىرشن بکاتە سەر (البويين) و شكسىتى پى بەيىنى لەخواروی ئەفريقيا! بۇيەكەم جاربۇو لەكاتى ئاشتى دا لىدۇانى ئاوا بى تام لەزمانى پاشايەكى ئەوروپىيەوە دەربىچىت، سەرچەم ووللاتە ئەوروپى يەكان ئاگرى توپەبۇونىان تى بەربۇو، ئىنگلترايس وەك شەپۇلى دەرييا جموجۇل و جەممى تى

کهوت، ته‌نانه‌ت سیاسته مه‌داره‌کانی ئه‌مان ده‌ستیان به‌سنگیانه‌وه ده‌گرت نه‌بادا
دلیان بوه‌ستیت !!.

له‌نیوان گیزه‌لوکه‌ی ئه‌م باره ناهه‌مواره‌دا که‌ئه‌م قهیرانه ته‌نگی به‌ئیمپراتور
مه‌لچنیبوو، وەك پیش‌نیاریک بەسەرۆك فۇن بۇلى ووت: (چۈنە بەپەسمى بلاۋى
بکەيتوه و بلىيٽ كەئم وتانه‌ي ئیمپراتور بۇچوونى منه‌و منيش وام لىكىرد ئه‌م
لىدوانانه بادات و منيش لىيان بەپېرسىارم)!..

بەلام (فۇن بۇلى) هاوارى لىيەستا ووتى: (بەلام گەورەم.. نه ئەلمانيا و نه
ئىنگلترايش كەس باوھرناكات من شتىوا بىت بە دەممداو ئەوهندە سادەم
ئامۇزگارى بەپېزتان بکەم بەشتى ئاوا)!..

(فۇن بولو) له‌گەل تەواوبۇونى قىسە‌كانىدا يەكسەر ھەستى كرد ھەلەيەكى زۇر
زەبەلاھى كرد! بويىھ ئیمپراتور هاوارى لىيەستا وەك ھەورە بروسکە قىراندى
بەسەريداو پىنى ووت: كەواته جەنابات! تو من بەگۈيدىرىز دەزانىت و وادەزانىت من
ھەندى ھەلە دەكەم ھەرگىز له‌تۇ ناوه‌شىتەوه؟!..

لەويىدا - فۇن بولو - ھەستى كرد دەبىت پىش ھەمۇ رەخنەگرتنيك مەدح و
پياھەلدانىك پىش كەش بکرىت! ھەرچەند كارلەكار ترازاپۇو بەلام شتىكى زۇر
باشى كرد له‌وكتەدا كە بەدواي رەخنەگرتنه كەيدا مەدح و پياھەلدانى كرد!

بەجۈرۈك وەلامى ئیمپراتورى دايەوه كەپپىبوو لەسۇزو مىھرەو خۆشكاندى
ووتى: (من زۇر له‌ووه دورم كە ئاوا يېرىكەمەوه، ئىيەسى سەرۇهرمان لەزۇر شت و
لەزۇر لايەندا لەمن لىھاتوو ترو شىاوترىن! نەك ھەر لەدەرياوادىو سەربازىدا بەلکو
لەزانىاريي سروشىتىيە كانىشدا!

زۇرجار بەسەرسامىيەوه گويم شل كردوه بۇ بەپېزتان كاتى باسى ئامىرى
پەستانى ھەواتان كردوه (بارۇمەتن)! و باسى تەلەگرافى بىتەل و تىشكى
(رونچن) تان كردوه بۆم! و من زۇر بەشىوازىكى ناشرين بىئاشگام گەورەم لەھەمۇ
لەقەكانى زانسته سروشىتىيەكان تەنانه‌ت تەپ ناپىكىم لەكىمياو زانسته

سروش‌تییه‌کان! و من دهسته‌وسامن له پوونکردنه‌وهی ساده‌ترین دیارده
سروش‌تییه‌کاند!!!..

(فون بولو) پاش که‌می بی‌نگی ووتی: (به‌لام بـ قـهـرـهـبـوـوـی ئـهـمـ زـانـیـارـیـانـیـ)
باـسـمـ کـرـدـ چـنـدـ زـانـیـارـیـهـکـمـ دـهـبـارـهـیـ مـیـزـوـوـ پـهـیدـاـ کـرـدوـوـهـ،ـ لـهـگـهـلـ هـنـدـیـ پـهـوـشـتـ وـ
خـودـاـ کـهـلـهـ مـهـیـدانـیـ سـیـاسـهـتـداـ بـهـکـارـمـ دـیـنـ بـهـتـایـبـهـتـ بـوـ لـایـهـنـیـ دـبـلـومـاسـیـ).

جاریکی‌تر ئیمپراتور پووی گـهـشـ بـوـوـیـهـوـهـ ئـیـهـوـبـوـوـ (فون بـولـوـ) مـهـدـحـیـکـیـ
باـشـیـ کـرـدـ بـرـدـیـهـ پـیـزـیـ زـانـاـ دـانـاـ هـرـهـ بـهـرـزـهـکـانـ!ـ وـهـخـوـیـ دـابـهـزـانـدـ بـوـ هـرـهـ
نزـمـهـکـانـ!

قـهـیـسـهـرـیـ ئـهـلـمـانـیـ جـگـهـ لـهـ لـیـبـورـدـنـ هـیـجـ چـارـیـکـیـ تـرـیـ نـهـماـ لـهـبـرـدـهـمـ ئـهـمـ وـوـشـهـ
جوـانـانـهـیـ (فـونـ بـولـوـ) دـاـ بـوـیـهـ بـهـگـهـرـمـیـ هـاـوارـیـ کـرـدـ:ـ ئـایـاـ چـنـدـانـ جـارـپـیـمـ
نـهـتوـوـیـتـ:ـ (ئـیـمـیـ یـهـکـتـرـ تـهـواـکـهـرـینـ؟ـ وـ پـیـوـیـسـتـهـ هـمـیـشـهـ پـشـتـیـ یـهـکـتـرـیـ
بـهـرـنـهـدـهـینـ وـ بـهـتـونـدـیـ بـیـگـرـینـ!)ـ پـاشـانـ نـهـکـ جـارـیـ بـهـلـکـوـ چـنـدـ جـارـیـکـ دـهـسـتـیـ (فـونـ
بـولـوـ)ـ گـوـشـیـوـ ئـهـوـ پـوـژـهـ تـاـ ئـیـوـارـهـ بـهـرـدـهـوـامـ ئـهـوـ گـوـپـوـتـیـنـهـیـ هـهـبـوـوـ..ـ بـهـهـمـوـوـ
دـهـنـگـیـ هـاـوارـیـ دـهـکـرـدـوـ بـهـدـهـسـتـیـ ئـامـاـژـهـیـ بـوـ هـهـواـکـهـ دـهـکـرـدـ وـ دـهـیـقـیـرـانـدـ:
(هـرـکـهـسـیـ یـهـکـ وـوـشـهـ بـهـفـونـ بـولـوـ بـلـیـتـ یـهـکـ بـوـکـزـ دـهـکـیـشـ بـهـ لـوـتـیدـاـ)

ئـایـاـ ئـهـگـهـرـ بـهـکـارـهـیـنـانـیـ هـنـدـیـ وـوـشـهـ کـهـ شـکـانـدـنـ و~ نـزـمـ کـرـدـنـهـ وـهـیـ نـهـفـسـیـ تـیـنـداـ
دـهـرـبـخـهـیـتـ و~ بـهـهـنـدـیـ (مـهـدـحـ)ـ و~ پـیـاـهـهـلـدـانـ بـهـرـاـمـبـهـرـهـکـهـتـ بـهـرـزـبـکـهـیـتـهـوـ،ـ بـتـوـانـیـتـ
ئـیـمـپـرـاتـورـیـکـیـ تـوـرـهـیـ دـلـکـهـرـمـ بـگـوـرـیـ بـوـ هـاـپـرـیـیـهـکـیـ دـلـسـوـزـ!ـ دـهـیـ بـیـهـیـنـهـ خـهـیـالـیـ
خـوتـ کـهـ شـکـانـدـنـیـ خـوتـ و~ پـیـاـهـهـلـدـانـیـ بـهـرـاـمـبـهـرـهـکـهـتـ لـهـژـیـانـیـ پـوـژـانـهـمـانـدـاـجـ
کـارـیـکـیـ سـهـرـ سـوـپـهـیـنـهـ دـهـکـهـنـ!..

دـهـیـ بـوـ ئـهـوـهـیـ جـلـهـوـیـ خـهـلـکـیـ بـگـرـیـتـهـ دـهـسـتـ بـهـبـیـ ئـهـوـهـیـ زـیـانـیـانـ لـیـ بـدـهـیـتـ یـانـ
تـوـرـهـیـانـ بـکـهـیـتـ ئـهـوـاـ بـرـگـهـیـ زـمـارـهـ (۲)ـ جـیـبـهـجـیـ بـکـهـ کـهـ دـهـلـیـتـ:
(لـهـبـارـهـیـ هـهـلـهـیـ خـوتـهـوـ بـدـوـیـ پـاشـانـ هـهـلـهـیـ بـهـرـاـمـبـهـرـهـکـهـتـ)

پاشکوی ریگای سینه:

(پیش شکاندن خهله خوت بشکینه)

ئیسلام نور هانی موسلمانان ده دات تا نهفسى خویان نور به بەرزو زیرەك و لیھاتو نهزانن.. بەلكو قورئان زەمىن نهفس دەكات و نهفس فەرمانى خراپەمان لەلا جوان دەكات و حەزى لەكارى خىر نىيە وەك دەفرمۇيت: «إِنَّ النَّفَسَ لِأَمَارَةٍ بِالشَّوَّءِ إِلَّا مَارِجَمَ رَبِّي» (يوسف ۵۳).

بۇيە نور شياوهو جىڭايىھى خۆيەتى كە نهفس بشكىنىزىت و مەشقى نۇرى دەھويت تا وامان لىدىيەت نەفسى خۇمان بەناسانى بشكىنىن يەكى لەپياوچاكان لەبازارەو كۈلىكى كەورەي نابۇو بەسەر شانىيەھو بۇمالى دەبردەوە! هاپىئىكانى لېيان پرسى قوربان بۇچى خوت هەلى دەگرىت؟ لەوەلامدا ووتى: ئەى بەچى ئەم نەفسە بەدكارە بشكىنەم؟ ئادەم - علیه السلام - هەلەيمىكى كىدو لەو درەختەي خوارد كە خواي گەورە حەرامى كىدبۇو لەسەريان.. ئەم بۇو پاش ئەوهى تاوانەكەيان ئەنجامدا. پەشىمان بۇونەوە ويستيان پىيکەوە داوا لەخواي گەورە بىكەن كە لېيان خوش بىت بەلام يەكسەر داواكەيان نەكىد، بەلكو زەليلى و سەرشۇپى و خوشكاندىيان بەكار ھىنناو لەكەن ھاوسەرەكەيدا پىيکەوە و تىيان: «رَبَّنَا ظَلَمَنَا أَنْفُسَنَا وَإِنَّ لَّهُ تَعَظِّرُ لَنَا وَتَرَحَمَنَا لَكُوْنَنَّ مِنَ الْخَسِيرِينَ» (الاعراف ۲۳).

واتە: ئەى خواي ئىمە سىتمان لەنەفسى خۇمان كرد، خەتامان كرد، ئىمە مەلەبۇوين ئەگەر تولىمان خوش نەبىت لەخەسارۇمەندانىن!..

كەواتە لەم چىرۇكە قورئانىيە مىژۇوييەدا وانەيەكى دەرونناسى گەورەيلى وەردەگرىن، كە (موفەسىرانى قورئان) ئاماژەيان بۇ نەكىدۇوە مەگەر بەكەمى، ئەويش ئەوهىيە مەۋە دەتوانىت فەريايى ھەلەو غەلەتى خۆى بکەویت و سىنورى بۇ دابىنىت، ھەر لەويىدا و لەبەردەمى بەرامبەردا ھەلەو نەزانى و گىلى خۆى ئاشكرا بکات

کهوره‌بی و زانایی و به‌پریزی ئه‌ویش ئاشکرا بکات و جا ئه‌وکاته چاوه‌پوانی هه‌ممو
ئه‌نجامیکی باشی لی بکات !

مامۆستایه‌ک لەکاتى وانه وتنه‌وهدا كەوتە هەلەيەكى زمانه‌وانىيەوه، نۇرى
لەقوتابىيەكان هەستيان پىكىرد بەلام نەيان ويست لەبەردهمى پۇلدا مامۆستاكەيان
بشكىئن و بىخەنەوه بەدرۇدا!!.

بەلام قوتابىيەكى بى سەلىقەو بى زەوق وەك فيشەكە شىتتە بى پەردهو
بەشىوازىكى بى تام بەمامۆستا دەلىت: مامۆستا غەلەتت كردو راستىيەكەي ئەمەيە
كە من لەسەر تەختە دەينووسم !!

مامۆستا له‌ويىدا سوپاسى نەكىد چونكە بى شەرمى و بى ئەدەبى نواندۇهو
شىوازى هەلس و كەوتى شىواندۇهو لەبەردهمى قوتابىيەكاندا لەپریزى مامۆستاي
كەم كردىتەوه! پىيى ووت: بەرای تو من تەمەلم و هىچ نازانم و جەنابت فېرم
دەكەيت‌ها؟ بىرقەوه تا باوكت نەھىتىت نەيەيتنەوه!.

لىّرەدا قوتابىيەكى زىرەك و ئىرئەگاتە فرياي وەزعەكەو هەلەي هاپرىكەي
پاست دەكاتەوه بۆيە بەئەدەبىكى جوانەوه هەستايەسەر پىو بەمامۆستى گوت:
مامۆستاكىيان بەيارمەتى خۆت ئەم هاپرى يەمان مەبەستى ئەوهنەبوو كەتو زىرەك
نىت و پسپۇرنىت لەمادەكەي خۆتدا، نەخىر بەلکو كاتى تو زانابوويت و زانستت
وەرگرتۇوه ئىمە متال بۇوین لەبىشىكەدابووين! تۆقورسايى هەممو قوتابىيەكان
عىلەمت كۆكىرىتەوه لەسەنگى خۆتدا، ئىمە هەممو گۈي لەتو زەگرىن و عىلەم لەتۆوه
وەردىگرىن و ئەوه راي خۆيەتى و ئىمە لەسەرمان نى يە لەقوتابىيەوه هىچ
وەربىرىن، پاشان ئەم قوتابىيە نۇد بى ئاگايە لەجىاوازى زاناييان و لەوانەيە چەندان
ماناييان داتابىيەت بۇ ووشەيەك كەتو بەدورو درېشى لەزانكۇدا خويىندۇوته و ئىمە
ھەرنەشمان بىستوون! بۆيە لەوانەيە بۇچۇونى هەردووكتانا بىنى تى بچىت..

لىّرەدا مامۆستا وەك شەبەقە كول كەش بۇويەوه و پۇي كرده قوتابىيەكان ووتى:
ئەم قوتابىيە پاست دەكات و وايە! بەھەرحال من سوپاسى هەمۇوتان دەكەم لەسەر
پىش كەش كەردىنى سەرنج و پىشنىارە كاننان لەسەر وانەكە!..

دەبا من و توش سبەينى دەپۇينە ناو كۆمەلگاوه ئەم پېڭايە ئىش پېپكەين و
نەلىئىن: نەيخوات تالە من لەبەردەمیدا تەنەزول بکەم و خۆم بشكىنەمەوە بەسەرىدا
وەك چۈن بەدەمەشۇقل ئوتومبىلە كۆنەكان دەقوپىنن!..

ئەم پېڭايە بۇ فەرياكەوتىنى ھەلەيەكە ليتەوە دەردەچىت و بىتەويىت پاشەپۇز
لەسەرت نەكەويىت و دلى بەرامبەرىش راگىربكەيت وەك رومانەيەك وايە تەلەكەيت
دەرھىنابىت و لەوەدایە خۇت و دەروروبەرەكەشت وردوخاش بکات بەلام تۇ توند
لەمشتدا دەيگريت تا تەلەكەي پىيوه دەكەيتەوە يان ھەلى دەدەيتە چۆللەوانىيەكەوەو
خۇت و دەروروبەرلى بىزگاردەكەيت!

ږیگای چواره‌م:

(که‌س حه‌زناکات ئه مری به‌سه‌ردابکریت)

لهم دواييانه‌دا شادمان بسووم به‌بینيني خاتوو (ئيداتريل) راگري
 (نووسه‌رانى ژياننامه‌ي ئه مریكىيە کان) (۱) لهنان خواردنىكى ئیواره‌دا
 ڪوبووننه‌وهو پېيم ووت: من خه‌ريکى دانانى ئه مكتىبەم (۲)، و دهستانان کرد
 به‌لېدوان سه‌باره‌ت به هاوړیکرتن!..

ئه خانمه ووتى: کاتىيك ده باره‌ي (ئه وين یونج) زانياريم کوڈه‌کرده‌وه
 گه‌شتم به‌پياويك که سى سال له‌گهله مسټريونج دا ژيابوو، ئه وپياوه پېيى
 ووت: (له‌ماوه‌ي ئه م سى ساله‌دا لېم نه بېستووه به‌زهقى فه‌رمان ده بركات به‌لکو
 هه‌موو داواکاريکانى له‌شىوه‌ي پېشنياردا ده خسته به‌رده‌ستى خه‌لک!..
 یونج همرگيز نه يووتووه: (ئه مه بکه و ئه و بکه) يان (ئه مه بکه‌يت و ئه و
 نه‌که‌يت) به‌لکو هه‌ميشه ده يووت: (ئايا بوت هه‌يىه ئه م کاره بکه‌يت؟) (ئايا
 واده‌زانىت باش وايه فلانه کار بکه‌يت؟)

نور جار نامه‌يەکى بنووسىيابه به‌سکرتيره‌که‌ي ده ووت: رات چوئه
 به‌رامبه‌رى؟ ئه گهر چاوي به‌نووسراوى گه‌سييکى تردا بخشاندابه به‌خاوه‌نه‌که‌ي
 ده ووت: (له‌وانه‌يە ئه گهر ئه و رسته‌مان بؤ زياد بکردايە باشت ده بwoo..)! واته
 هه‌ردهم بواريکى بؤ به‌رامبه‌ره‌که‌ي ده هيٺته‌وه تا به‌ئاره‌زووی خۆي که‌مېيک
 هه‌لس و که‌وت بکات!)..

شىوازىيکى ئابه‌م جوړه، له‌هه‌لس و که‌وت کردن له‌گهله خه‌لکي، واده‌كات
 له‌به‌رامبه‌ره‌که‌ت که به‌ئاسانى هه‌لکانى راست بکات‌وه، به‌کاره‌يىانى
 شىوازىيکى ئاله‌م چه‌شنه واله به‌رامبه‌ره‌که‌ت ده‌کات هه‌ست به‌که‌سايىه‌تى و
 که‌وره‌يى و نرخى خۆي بکات وه ده‌يکاته دونيابه‌ک له‌هه‌ست به‌خۆکردن. کاري

دەگرىتە دەست و دەيىبەيت بەرەو يارمەتىدان نەك ھانى بەدەيت بۇ شۇرۇش و سەركەشى!

دەي بۆئەوهى جلھوی خەلکى بگرىتە دەست بىئەوهى زيانيان لى بەدەيت يان تۈرەيان بىكەيت ئەوا بىرگەي ژمارە (٤) جىبەجى بىكە كە دەلىت:

(راستە و خۇ فەرمان دەرمەكە بەلكو پىشىيارى ژiranە دەرىزە!)

پاشکوی ریگای چوارمه:

(ئەمەت بۇ کرد؟)

لەبەرئەوهى ئىسلام پروگرام و داپېزداوى پەروەردگارەو پەروەردگارىش دەرۈون و ناخى مىزقان دەخوينىتەوهە دەزانىت بەچى قاس و زويىر دەبن! وەبەچىش كەيف خۆش و ئاسودە دلخوش دەبن!.

فەرمان دەركىرىن زۆر خۆشەو مىزقان بۇ خۆھەلنانىش بىت حەزى لىدەكا! بەلام جىبەجى كەدىنى زۆر سىتمەو نارەحەتەو هەلدىرىكە كەم مىزقان لەزىرىدا بەسەلامەتى دەرەدەچىت بۇ يە خواي گەورە لەم بارەيەوهەدە فەرمۇيىت: ﴿فَأَنْفَعُوا اللَّهَ مَا أَسْطَعْتُمْ﴾ (سۇرەتى التفابن ۱۶) واتە لەخوا بىرسىن بەلام بەپىنى توانا! وردىبەرەوە قورئان بوارىيکى ئەگەر تەسکىيىش بىت بۇ ئادەمىزاز بەجى ھىشتۇوە كە لەوانەيە نەتowanىت ھەندى كات لەخوابىرسىت؟!.

ئەنەس (خوايلى بازى بىت) دەلىت: بۇماوى (۱۰) سال لەخزمەت (رسول الله) دا بۇوم (رَبِّكُمْ) لەماوهى ئەم دەساللەدا نەمدى بۇزىتكى پىيم بلى ئاي ئەنەس ئەمەت بۇكىد؟ يان ئەوهەت بۇ نەكىد؟ جارىيەتىشى وانەكەيت؟ هەرگىز لەكەسى نەداوه و قىسەشى بەكەس نەوتۇوە، بەلکو ھەموو فەرمانىتىكى بە (كىنايە) و ناراستەخۇبۇو! مەنيش لەسەرزمانى ئەنەسەوە ئەم شىعرەم داناوه و لەكۈپىكىمدا لە ھەلەبجەيىشەھىد لەسالى (۱۹۹۴) لەھۆلى ئەحمەد موختار جاف بەئاوازەوە ووتراوه كەئەمە بەشىكىيەتى:

ئەنەس دەفەرمۇيىت بۇماوهى دەسال

لەخزمەتىابۇوم لەدەر و لەمال

نەقسەمى پىيى و تووم نەلىشى داۋوم

بەفيدائى ئەوبى ھىزىو ھەناروم

زۇربەي كاتەكان بەناراستەخۇ فەرمانى دەركىرىدە وەك ووتۇويەتى: دەھىمەتى

خوا لەوكەسە فلان شىت دەكىا! يان بەهاوهەللى دەھوت: كامتان فلان كارمان بۇ

دهکات! یان کی نایهت له‌گه‌لمان! (پین‌غمبه) مان (چلچله) ئارهزوو حەزى خەلکى بەلاوه نۇر گرنگ بۇوه، تەنانەت ھاوهلان دەلىن: ئەگەر بىزانىيايە تاقەتى گوئىگرتنى ووتارمان نىيە! ئەوكاتە ووتارى نەدەخويىندو دەيختە پەغبەتى خۆمان!!.

با باڭھوازكاران ئەم رىستانەيان لەبىر نەچىت و بەردەوام بەكاريان بەھىن و تاقىيان بىكەنەوە وەك (چۈنە لەلات پىيکەوە تا سلىمانى بېرىيەن؟) (پىيم خوش بۇو فلان كەسم بۇ بىيىنى؟ یان بوارت ھېيە بابەتىكم بۇ وەرىكىرى؟ یان: چەند بەختەوەردەبۇوم ئەوكارەت نەكردىيە؟ یان واى بەباش دەزانم واپىرنەكەيتەوە؟ یان خۆشم دەۋىيىت تكايە ئەوكارە تاسەرەنجام بەرە؟ (پىستان چۈنە نقلتان بىكەم بۇ ھەولىر؟ یان لەتۆم دەۋىيىت دەم نەشكىنى فلان كەتىم بۇ بخويىنەرەوە یان فلان ئايەت یان فەرمۇودەم بۇ لەبەر بىكە نۇر سوپاست دەكەم)!

ئەزانىيت بۇچى يەك سەرباز ھەلناكەۋىت حەزى لەسەربازى بىت و ھەميشە رقى لەپۇستاڭ و نەفسەرو مەشقە؟ چونكە زەرەيەك ئىختىار لەدەستى خۆيدا نامىننۇت!..

فەرمان دەركىدىن لەپىگاي پىشىيارى جوان و ژيرانەوە سودىيىكى گەورەي دىكەي ھېيە كە مامۇستاۋ فەرمانىرەواكان غەم دايىان ناگىرىت و بلىن: كەس بە قىسىمان ناكات دىارە ئەم قوتابىيانە یان ئەم ئەندامانە ھىچيان تىا بەسەرنىيەو (سمع وطاعە) یان لەزىرسەفرەوەيە!

بەلکو پاشان دەلىت خۆم پىشىيارم كرد بەلام ئەو واى بەچاك زانى كە كار بەپىشىيارەكەم نەكتات، ھەروەك خۆيىشى بېزۇ بەھاينى ناشكى و سامى لەدلدا دەرتاچىت.. بۇيە ووتۇوييانە (ئەگەر دەتەوەيت لەبەرچاوى خەلک بکەويت، ئەوا داواكاري و فەرمانى نۇر بده، بەسەرياندا)!.

بۇيە واجوانە ھەلگرانى بانگى ئىسلام: كتوپىرى فەرمان دەرنەكەن چونكە دلنىاشىن يەكسەر و كتوپىر دەشكىت! برايەك ھاتەلام ووتى مامۇستا عمر سېھىنى دەبېت بېرى بۇ سىدصادق؟! ئى خوايە خۇ ھىچ بوارى بۇنەھېشتمەوە و قىسىمى نەھېشتم منىش نەمزانى چى بلىم چونكە ھەرچىم بگۇوتايە ئەترسام بەسەركەش و

بیْ (سمع و طاعه) له سه رهوه ناوم بھریت!! بؤیه هیچم نه ووت، ووتی: چیبیه ئەلّیٽی پیت ناخوشە؟ ووتم نه خیّر بەلام بھیانى دوو (موعد)م هەیه!! خۆزگە بیگووتايە پیت دەکریت سبېینى تا (سیدصادق) بپویت؟ ئەوبرایه له ویدا ئەبلەق بۇو!.. هەی ياران، ئەگەر بھوشیوھ پېنى بگووتمايە! منیش دەمۇوت: بھسەرچاوا بەلام ئەی دوو (موعد)كەم چى لى بکەم؟ ئەویش دەیووت: دەی تو بېرۇ خۆم بۇت جىبەجى دەكەم!

عائىشە دەفرمۇیت: ئەگەر قورئان يەكسەر بھەيە كجار بەعەرەبى بگووتايە عەرق حەرامە و تابیت بىخۇنەوە؟! ئەوانىش دەيانووت: بۇ مان تەرك نادىرى ھەر دەي�ۆينەوە بۇمان تەرك نادىرىت؟! بەلام قورئان بھسى قۇناغ پېشىيارى دەكرد كە باش وايە عەرق نەخۇنەوە ئەوجا ئەمرى قەدەغە كردىنەكەي دەركرد!! (فليتذكر اولوا الالباب)

بهشی پینجهم:

(واز له به رام به روکهت بھینه با اثاوی دم و چاوی نه تکیت)

چهند سالیک له مهوبه (کۆمپانیای ژنرال الکتریک) پووبه پروی کاریکی نور وردو ناره حهت بوویه واه! ئه ویش ئه و بیو کە پیویستی ده کرد که سه روکی یەکی لە بەشە کان لابەرن کەناوی (تشارلس) بیو! ..

(تشارلس) نۆرلیھاتوو بیو له ئیش و کاری کاره باییدا بەلام هەركە کرا بەسەرۆکی بەشی ژمیریاری کۆمپانیا یەكسەر کزى و شکستی پیوه دەرکەوت، لەگەل ئەوهشدا کۆمپانیا نەيدەویرا رەخنەی لای بکریت يان زیانی پى بگەیەنیت! و بەبى ئەویش نەياندەکرا، ئەم پیاوه خاوهنى ھەستیکی ناسك بیو، نۆر شت کاری لە دەرروونى دەکردو زویر دەبیو.. ئاخۇ دەبیت ئەم کۆسپەيان چۈن چارە سەر كردىت؟

نۆر بەئاسانى، ھەستان لە قەبىکى گەورەيان بىز ھەلبىزارد كردىان بە ئەندازىيارى سەرپەرشتىيارى کۆمپانیا و كەسىكى ترىيان هيىناو كردىان بە سەرۆکى بەشەکەي،

تشارلس نۆر دلخوش بیو بەم نازناوه نوییەي، ھەروەك بەپىوه بەرهە كانى ترىيش شادمان بۇون.. چونكە کۆسپىكى ئاوا وردو ھەساسىيان چارە سەركرد، بەبى هىچ جۆرە بۆلە بۆلۇ و نارە زايى يەك!

بەلام ئىمە بەئەنقەست نۆر جار ھەولى بىرىندار كردنى ھەستى خەلکى دەدەين.. رەخنە لە كۆپو كچە كانغان دەگرین لە بەردهمى خزم و بىگانە شدا، بەبى ئەوهى ھەست بەو بىرىنە سوئە بکەين كە كارلە ھەستى گەورەيى و كىنگىيان دەكەويت!

له‌گه‌ل ئەوهدا ئەتوانین بە ووشەیەکى ناسك، دوو وشەی زېرانە، ھەست كردن بەيربۇچۇونى بەرامبەر، نەھىللىن ئەوبىرىنى بەكەۋىتە جەستەي ئەم دۆستەمان!.

دەى وازبىنە بالەجارى داھاتتوودا ئەم پىڭايە سەركەوتۇوه بەكار بەھىنەن ئەگەر بۇزى ناچاربۇوين كەسىك لەشويىنىك لابەرين يان كارىك بەمندالىك تەرك بىدەين يان خزمەتكارىك بىگۇرىن.

مسىر (دوايت مورد) توانايىھەكى بى سىورى ھەبوو لە ئاشت كردىنەوهى دوكەسدا كە خەريك بۇو قورگى يەكتىر دەربەھىنن! چۈن؟ ئەم پىاوه بەحىكمەت و زېرى ھەولى دەدا بگاتە ئەم خالانەي ھەردووكىيان لەسەرى يەكن، و دووپاتى دەكردىنەوه و پاشان زىاتر گەورەي دەكردن و بۇشنى دەكردەوە ئىتىر ھەرچىيەكى كردۇوه نەيدەھىشت لايەكىيان لەسەر ھەقى بەمېننەتەوە ئەولاكەيان لەسەر ناھەقەكەي خۆى!..

پاش چەندان سال بەسەر دوزمنايەتىيە سەختەكەي نىوان توركىياو يۇنان بۇ دواجار (۱۹۲۲)دا توركىيا ويستى بەيەكجارى يۇنان لەسەر خاكەكەي وەدەرنى، (مىصفى كمال ئەتاتورك) سەربازەكانى خۆى كۆكىردىنەوە ھەمان قىسى ناپلىيونى بۇ كردىنەوه و پىّووتن: تائەو شويىنى مەبەستتانا بىىگرن كە دەرياي سپى ناوهراستە!).

لەيەكى لەجەنگ ناھەموارو پىلە تاڭوھەكانى سەردهمدا توركىيا سەركەوت بەسەر يۇناندا. لەوكاتەي ھەردوو سەركىرەتى يۇنانى (تىريکوبس و ديونس) بەرهەكۆشىكى كمال ئەتاتورك بەرىۋەبۈون بۇ خۇدان بەدەستەوە، ھەمۇ گەلى توركى وەك باران نەفرىينيان لەدۇزمىنى تىك شكاوى چەندان ساللەيان دەكرد! بەلام كمال زۇر خۇشحال نەبوو بەتام و چىزى ئەوسەركەوتىنە دەگەمنە! تەوقەي ل گەلىاندا كرد و پىّى ووتىن: (فەرمۇون دانىشتن و دىيارە زۇر

ماندوون!) پاشان بهئه‌وپه‌ری توانا و لیهاتووی خۆی ویستى ئىش و ئازارى تىك شكانه سەربازوچىيە يەكەيان لەسەر سوك بکات بۇيە پووی تى كردن و پىيى ووتن: (لەوانەيە لەم جەنگەدا حالى سەركەو تۇو باشتىر نەبىت لەحالى دۇداو!) لەو پەپى خوشى و سەفای سەركەوتندا ئەم ئەتاتوركە ئەوهى لەبىر نەچووکە ئاوى دەم و چاوى بەرامبەرەكەي نەتكىننەت!.

ئەم بىگايە جى بە جى بکە كە زمارە (۵) و دەلىت:

(واز بىنە لەبەرامبەرەكەت با ئاوى دەمو چاوى نەتكىت)

پاشکوی ریگای پینجهم:

له جه‌نگی (مؤته)ی سالی (۹) کوچیدا، سوپای ئیسلام به سه‌رُکایه‌تی شمشیری خودا خالیدی کوبی و هلید (خوالی پازی بیت) له سه‌رخاکی سوریا دا له جه‌نگیکی نا بهرامبهردا بهرامبهردا سوپای پرم و هستا که سوپای کوفره له (۲۲۰) ههزار زیاتر بتو له بهرامبهردا سوپای ئیسلام له (۸) ههزار تیپه‌پری نه دهکرد! بؤیه خالید بیری کرده‌وه که بهشیوازیکی هونه‌ری جه‌نگی سوپاکه‌ی له‌گورگان‌خواردی بزگار بکات ئمه‌وه بتو توانی پاشه کشه‌یان پس بکات‌وه به زیانیکی که‌مه‌وه گه‌یاندنی یوه مه‌دینه‌ی پرله نور ئامه‌ش زاراوه‌ی سه‌ربازیدا جوئیکه له سه‌ر که‌وتن!.

ئوه بتو خیزان و منداو و که‌س و کاری موجاهیده‌کان ده‌گایان لی نه‌کردن‌وه و پیّان دووتن (لاچن همی هلا تووه‌کان) ترسنؤکه کان! سه‌ربازه‌کانی ئیسلام له داخاندا نه‌یانده‌هزانی چی بکهن چونکه ئوه خه‌لکه له سوریا نه‌بتووه نازانی و هزعه‌که خویناوی بتووه، بؤیه زور ناره‌حهت بتوون که ئاوا پیشوازیان لی ده‌کریت!.. خه‌لکی به‌خالیدیان ده‌وت:

(خالید شیره‌که‌ی قوره‌یش! پا‌له‌وانه‌که‌ی ئوحود! ئیستا سوپای ئیسلامی به‌تیکشکاوی هیناییوه)! له‌مه‌ش خراپتیریان پس ده‌گوترا!!.

به‌لام سه‌رداری ده‌رونناسان (پیغه‌مبه) مان بِكَلَّه به‌پرویه‌کی خوش‌وه پیشوازی لی کردن و هه‌والی جه‌نگه‌که‌ی لی پرسین و به‌وردی گوئی له‌لامه‌کانیان ده‌گرت و پاشان له‌ناو جه‌ماوه‌ری موسولمانی پایته‌ختی ئیسلامدا ده‌ری بې‌ری که (ئیوه هله‌هاتوو ترسنؤک نین به‌لکو ئیوه هیرش به‌رو هیرش به‌ره‌ومن) فرمومى: (بل انتم عکارون ولستم فرارون!)..

ئای لهو خوشیه‌ی خالید و سوپاکه‌ی ده‌ستیان که‌وت لهو پیشوازیه گه‌وره‌یه‌ی سه‌رداری مرؤفایه‌تی لی کردن..

خۆزگە ئىمەئ قوتابىيانى ئەو (پىيغەمبەر) ئا بەو چەشىنە مان بىرىدا يە لەگەل ئەوكەسانەدا و كە لەكارىكدا سەركەوتتوو نابىن يان تىيىك دەشكىن نەك چەپلەمانلى بىكتىنايە و لەناو خەلەيدا ئابپويان بېرىايە و ئاوى دەم و چاوليان بتاكايە !

لە مانگى (١٩٩٣/١٢) دا لەو نەكسەيە بەسەر بزوتنەوەدا هات و بۇ ئەوهى زياتر كورد كۈزى پەرنىسىنىت بەرەو چياكان پاشەكشەي كرد و شارەكانى دابە دەستەوە، تەنها لەشارى ھەلەبجەدا سەركەوتتوو بۇون بەلام بېبى دەنگى بەر پرسى ئەو شارە شارەكەشى دابە دەستەوە و ھىزەكانى بەرەو چياكان كشاندەوە ! گەورەو بچوکى خەلکى لەو سەركىدەيە تۈرەبۇون و قىسىيان پى دەگوت ! منىش بە پىيچەوانەوە بۇ مەسىلەكەم دەروانى دەم و ت بالە دورەو حۆكم نەدەين، ئەگەر وەك ئەو فەرماندەيە لە ناو خوين و تە پوتۇزى شەپە نابەرابەرەكەدا بۇونىايە و بىمانزانىيە لەچ حالىكى نائىسايى دايىھ ئەو رايىھ ئەومان دەبۇو !

پاشانىش دەركەوت ئەو كەسە كەسىتكى سىاسەتەدارو سەركەوتتووھ چونكە چەند (٢٥٠) موجاھدىكى نەدا بەدەم ئاگرى شەرىكى نابەرابەرەوە و پاشان ئەگەر ئەو پۇختەيە نەكشانداتەوە بۇ چياكان و لەوي نېيىرىنىيەتەوە بە مەلبەندى كۆكىدىنە وەي موجاھدى شارەشىكست خواردوھ كان ئىستا بەدللىيائى يەوە دەلىم باس و خواستى بىزۇتنەوە نەدەما !

تانەت موسولمان پىيشى خوش نىيە كافريش ئابپوي بچى و ئاوى دەم و چاوى بتكى، سەركىدەي كوردى موسىلمان (صلاح الدين الأيوبي - خوالى رازى بىت - پاش ئەوهى بەتەواوەتى خاڭى ئىسلامى پاڭ كىرىدەوە لە داگىر كەرە خاچ پەرسەتكان و خاچ پەرسەتىنى بەشكەواى بەرەو ولاتەكانى خۆيان ناردىوھو لەو كاتەدا كەپى ئى گوتىن بېرىنەوە و هەرگىز بىر لە داگىر كىرىنى خاڭى پىيرۇزى ئىسلام نەكەنەوە ئەوانىش بىز بىز ئەياندا بەلاي چادرەكەي صلاح الدين داو (صلاح الدين) يىش پىي خوش نە بۇوكەس بە شىكستى بىنى بۇيە پۇشتە ناو چادرەكەيەوە .. پاشانلى يان پرسى قوريان ئەوە بۇچى سەيرت نەدەكردن كاتى دۈزمنانى خوا بەلۇت شەكەواى (سوپاپاس بۇ خوا) بۇ ولاتە كانيان دەگەرانەوە ؟

له و هلامدا صلاح الدین ووتی: پیم خوش نیه بیانبینم به شکاوی و تهريق ببنه‌وه حزناکه مثاوی دهم و چاوی که س بتکیت.. ئمه رای سه‌رکرده‌یه کی موسلمانه که چی داخه‌کهم هەندی موسلمان خوشحال و به‌که‌یف ده‌بن کاتی له‌ده‌مه‌قاله و گفتو و گودا براکه‌یان ده‌بزینن!!.

له سه‌رده‌می کوندا سه‌رده‌می عه‌باسییه کان و دواى ئه‌وانیش ده‌گیرنه‌وه ئەم گیانه له ناو پاوجچی یه موسلمانه کاندا به‌دی کراوه راوجییه کانی ناوچه‌ی دیمه‌شق که ده‌چون بو راو بیگومان هەندیکیان نیچیری باشی ده‌بوو، هەندیکی تریان هیچی نده‌کوشت ئه‌وانه‌ی زوریان کوشتبورو، به‌و که‌سانه‌یان ده‌گوت که هیچیان نه کوشتووه‌هه توش ئەم نیچیره به ماینه‌که تدا شور که‌ره‌وه تا کاتی خۆمان کردده‌وه به‌ناوشاردا کەس گالته تان پی ناکات! ئه‌وانیش پاش گه‌رانه‌وه بو ماله‌وه بؤیان ده‌ناردن‌وه.. ئیمامی عه‌لی (خوای لی رازی بیت) سه‌رکه‌وت به‌سمر سوپاکه‌ی (حرب کوری شه‌رخه‌پیل) دا له‌جه‌نگی سه‌فین دا، کاتی ئیمامی عه‌لی بؤشته ناویان بو دلنه‌وایی کردنیان له‌گه‌رانه‌وه‌یدا (حرب) ره‌وانه‌ی کردده‌وه به پیاده‌یی و عه‌لیش به‌سواری بوو علی ووتی: ئه‌ی حرب بگه‌پیزه‌وه (تۆ بېپی و من به‌سواری) بو من فیزو گه‌وه‌ری یه و بۇتۇش زەلیلی و سه‌رشۇریه و پیم خوش نییه!.

له ئیران له نیزامی جمهوری ئیسلامی يەدا شتیکی جوانم به‌دی کردوه تیایاندا ئەمیش ئەویه که سه‌رول کۆمار په‌فسنجانی پاش تەواو بیوونی ماوهی سه‌رول کۆماری يەکه‌ی.. پیویستی ده‌کرد جیگایه‌کی وا دیاری بکریت بوی که‌تیایادا شەخصیه‌تى پاریزاو بیت.. بؤیه له‌قەبیکی گوره ده‌زگایه کیان خسته ئەستۆی و ناویان نا ئەنچومه‌نى دیاری کردنی به‌رژوه‌ندیه کانی نیزامی جمهوری اسلامی ایران)! خۆیشى دللى پى ئى خوش ده‌بیت و گەلی ئیرانیش له‌بەھرەم‌مندی و لیتھاتووی ئەو سه‌رکرده‌یه بى بەش نابن!...

پیگای شهشم:

(چون بته‌ویت خه‌لکی به‌ره و سه‌رکه‌وتن به‌ریت)

(بیت بارلو) هه‌موو ژیانی له‌گه‌ران به‌ناو وو‌لاته‌کاندا به‌سه‌بردوه به‌مه‌به‌ستی یاری (سیزک) به‌هاوری‌یه‌تی ئه‌سپه‌که‌ی و سه‌گه‌که‌ی له‌م شار بؤز ئه‌و شار یاریه هه‌زه‌لی یه‌کانی پیش که‌شی جه‌ماهر ده‌کرد، وه‌من نزور حه‌زم به‌وه ده‌کرد که سه‌یری دیمه‌نی (بیت) بکه‌م کاتیک پروق‌هی به‌سه‌گیکی تازه ده‌کرد بؤز فیز بیونی یاریه‌کان! یه‌ک شت نزور سه‌رنجی راکیشام ئه‌ویش ئه‌وه بیو کاتی که‌سه‌گه‌که‌ی یاریه‌کی تازه فیزده‌بیو با فیز بیونیکی که‌میش بیت خوئی بوده‌خست به‌پشتا و ئافه‌رینی لی ده‌کرد و پارچه گوشتیکیشی بؤز هه‌لده‌دا! ئه‌م توژه فیزبیونه‌ی له‌بهر چاو ده‌کربه شتیکی نزور گه‌وره و مه‌منوونی ده‌بیو!

من سه‌رم سورده‌مینی ئاخو ئیمه‌ی مرؤة ئه‌م پیگایه بؤچی له‌گه‌ل خه‌لکی به‌کارنه‌هیین؟

بؤچی له‌باتی قامچی گوشت به‌کارنه‌هیین؟! یان له‌باتی په‌خنه و لومه کاری، پیا هه‌لدان به‌کاربیین؟! بؤچی له‌سهر که‌مترين چاکه مه‌دھی خه‌لک نه‌که‌ین؟! که بیکومان ئه‌مانه‌شە خه‌لکی به‌ره و به‌رده‌وام بیون و چوکدانه‌دان ده‌بات.

(لویس لویس) له پیگای تاقیکردن‌وه وه بؤی ده‌رکه‌وت که‌مدح کردنی خه‌لک له‌سهر که‌مترين چاکه‌یان نزور به‌سودو به‌که‌لکه ته‌نانه‌ت له‌گه‌ل تاوانبارانی زیندانی (سنچ سنچ) له‌م کاته‌ی که ئه‌م فه‌سله‌م ده‌نووسى نامه‌یه‌کی ئه‌وم که‌شته ده‌ست که‌تیایدا ده‌یووت: بوم ده‌رکه‌وتوه که که‌مترين پیزليانانی ئه‌و هه‌ولانه‌ی زیندانی یه‌کانی سنچ سنچ له پیّناو چاکبیونی خوّیاندا ده‌یدهن ئه‌نجامیکی هر فره‌باشی هه‌یه و هنگاویان پی ده‌نیت به‌ره و

باش بعون و گوپان! زور کاریگه رتره له پهخنه گرتن و لومه کردنیان و گه‌ران
به‌دوای هله کانیاند!!...

من خوم هه‌رگیز زیندانی کراوی و (سنچ سنجم) نه‌دیوه! به‌لام ئه‌گه‌ر
سه‌یری پابوردووی خوم بکم ئه‌توانم بلیم هاندان و پیا هله‌دان بازورد که‌میش
بوون بعونه‌ته هۆی گوپینی پیپه‌وی ژیانم ئایا تووش له لایه‌ن خوت‌وه بی
که‌مو زیاد ئه‌مه نالئی سه‌باره‌ت به ژیانی خوت?
می‌ژوو پریه‌تی له بله‌گه‌ی گه‌وره گه‌وره له‌سه‌ر ئه‌وهی که پیزلینان
له‌بهرام‌بهره‌که‌ت کاری واده‌کات وده موعجیزه‌یه:

نزيکه‌ی نیو سه‌ده له‌مه و به‌مر مندالیکی ته‌مه‌ن (۵) سالان له‌شاری (نابولی)
ئیتالیا کاری ده‌کرد، ئه‌م کوپه له‌ژیاندا تاقه ئاواتیکی هه‌بwoo ئه‌ویش ئه‌وه‌بwoo
بیتیه (گورانی بیت) به‌لام مام‌ستاکه‌ی یه‌که‌مجاری بی‌هیوای ده‌کرد و پیّی
ده‌ووت: (کوپی خوم تو هه‌رگیز به‌تما مه‌به ببیت‌هه گورانی بیت چونکه ده‌نگت
له گفه گفی باده‌چیت!!).

به‌لام دایکی هه‌رچه‌نده ژنه جوتیاریکی هه‌زار بwoo، به‌لام به‌توندی
ده‌یکوشی به‌خویه‌وه و مه‌دھی ده‌نگه‌که‌ی ده‌کرد و پیّی ده‌گووت: تو
توانایه‌کی باشی گورانی وتن‌ت تیدایه!.

به‌پیّی په‌تی و به‌رده‌وام کاری سه‌ختی ده‌کرد تا پاره‌په‌یدا بکات و سه‌رفی
بکات له پیّناو کوپه‌که‌یدا تا فیّری موسیقا ژه‌نی ببیت، بیّنیت که چون (مەدح)
کردن و پیاهه‌لدانی ئه‌م جوتیاره ساده‌یه بwoo به‌هۆی گوپینی په‌وتی ژیانی
منداله‌که‌ی! له‌وهش ده‌چیت ناوی ئه‌مو هونه‌رمه‌نده‌ت بی‌ستینت ناوی
(کاروزو)۵!

کوپیکی تر له (لندن) ئاواتی ئه‌وه بwoo ببیت‌هه نووسه‌ر، به‌لام وا دیار بwoo
ق‌ه‌ده‌ری خوا پیّچه‌وانه‌ی ئه‌م حه‌زه‌ی بwoo ئه‌وه بwoo چوار سالی نه‌برد،

ئەوهندەی زانی باوکیان بەرهە زیندان پاپىچ كرد بەھۆی ئەوهى كە نەيتوانىيە قەرزەكانى بىاتەوە! تا ئەم مەنداھ ناچار بۇ بۇ بىزىيى ئىيانى دەستىدا يە ئىشىيىكى زۇر هېچ كە وەرەقەي دەنۇوساند بە قۇو تووتى بۇيەوە!

ئەم كاسپىيەشى لە شوينىيىكدا بۇ كۆنە خەزىنەيەكى چۈل و ھۆل كە مشك تىايادا سى بازى دەكرد! ئورىيىكى بچوکى لەسەربان گىرتبۇو لەگەل دوو مەنداھ ترى سەرگەردانى لەندن پىكە وە دەخەوتىن! زۇر بەكەمى باوھى بەتوانى و نۇوسەريي خۆي ھەبۇ تەنانەت لەترسى ئەوهى نەوهەك گالىتەي پى بىھن تا ھاپریكاني نەخەوتنايە هيچى نە دەنۇوسى، ھەرچى چىرۇكى دەنۇوسى و دەينارد بۇ گۇفارەكان لەبەر لاۋازى بلاۋىيان نەدەكرىدەوە! پاشان ئەو پۇزەي ئەو بەخەيالىدا نەدەھات وَا ھاتە پىش يەكى لە گۇفارەكان چىرۇكەكەي بۇ بلاۋ كەردىوە!

بەلى خۇ فلسىيىكى پى نەدرا لەسەرى بەلام پۇزىنامە نوسەكە پياھەلدان و مەدھىيىكى باشى كردىبوو كە بەتوانايە لە بوارى چىرۇك نۇوسىنىدا، ئەوه بۇو ئەو پۇزە خۆشە هاتا ئىوارە بەجادە و كۆلانە كاندا دەسۋىرايەوە و فرمىيىكى شادى لە چاوهكانى دەبارى و بەسەر كۆلىدا لافاوى دەكرد، ئەمەش بەھۆي ئەو پىزلىيەن و پياھەلدانەي رۇزىنامە كەوە بۇي!

ئەزانى ئەگەر ئەو پياھەلدان و (مەدح) كردن و پىزلىيەنەبوايە جىهان بە گىشتى بى بەش دەبىوو لە ئەدەبىيىكى گەورەي وَا كە كتىبخانەي ئەوروپى دەولەمەندىكەر لە پىگاي چىرۇكە جوان و قەشەنگە كانىيەوە.. ئايىا بىستۇتە ئەو پىباوه كىيە؟ ناوى (تشارلس دىكنز)!

نیو سەدە لەمەوبەر مەنداھىكى تر لە (لندن) كاتبىيىكى بى ھەمييەت بۇو لە دوكانىيىكى بچوک دا، لەكارمۇر (۵) بەيانى لە خەھەلەستاۋ دوكانەكەي كىڭ

ددهداو پیک و پیکی ده کرد و پاشان ماوهی (۱۴) کاژمیری ته واو لوتی
دارژندبوو به سه ر قله م و ده فته ردا و کاری ده کرد:

ئەم لاوه رقى ھەستا لهم کارهی و لە بەرچاوی کەوت، پاش دوو سال بە سەر
ئەوک کارهیدا تاقھتى لى بپارو بەيانى يەكىان ھەستاوا بە پاکىرىن (۱۵) مىلى بېرى
بەللى تاگە يىشته دايىكى كەلەمالە دەولەمەندىكدا کارى دەکرد و لىنى پارا يەوه
كە بازەست له و کاره ھەلبگرىت و سويندى بۇ خوارد ئەگەر زۇرى لى بکات
بۇگە رانه و بۇ سەرئىشە كەي خۆى دەکۈزىت!!.

پاش ئەوه ھەستا بە نۇوسىنى نامە يەكى دور و درېزى بۇ مامۆستاي
قوتابخانە كەي پېشىوو كە تىيايدا باسى چارھەشى خۆى كردىبوو لە ژياندا!!.
ما مۆستاكەشى پېزىكى زۇرى لىنى و دلنىيى كرد كە تۈلاويكى ته وايت و
لىھاتوو زىرە كىت! پاشان كردى بە ما مۆستا لە قوتابخانە كەيدا. ئەم پېز لىنىانە
پاشە رۇزى ئەم لاوهى بە ته واوهتى گۇرى و كارىكى واڭورە و ئاشكراي كرده
سەر ئەدەبى ئىنگلەيزى نۇئى، ئەم مندالە له و كاتھو تا ئەمرى زىياتر لە
(۷۰) كىتىبى نۇوسىيە بەھۆى نوكى قەلەمە كەيەوه زىياتر لە (۲) ملىون رىالى
دەست كە وتۇوه!! لەوانە يەھە موومان ناوى (ھ.ج. وىل). مان بىستېت؟!.

ئايادە تەھۋىت حائى خەلکى بەرھو باشى بەريت؟ ئە تەھۋىت كەسانىك چاك
بىكەيت؟ ئەگەر ئىيمە من و توھانىيان بەھەين بۇ ئەوهى ھەست بەو بەھەرە
شار اوانە بىكەن لە تىياياندا دانراوه، ئە وکاتە نەك هەر ئەھەندە بەلکو زىياترىش
لە چاڭىرىنىان، بەلکو سەر لەنۇئى دروستىيان دەكەيتەوه! ئە ترسىم و اگومان
بەريت ئەمە زىيادە بەھۆيىيە!!..

دەي كەواتە گوئى بىگە بۇ ووشە پىشىنگدارە كەي (ولىم جىمس) كە ھەموو
مېشۇرى ئەمەرىكى زانايىكى دەرروونناسى ترى وەك (جىمس)ى بە خۆيەوه
نەدىيە، دەللىت: (ئەگەر بەراوردىك بىكەين لە نىيوان ئەم حالەتەي ئىستامان و

ئەو حالەتەی کە دەبىت پى ئى بىگەين، بۇمان دەردىكەۋىت کە ئىمە نىوه زېندوين و نىونە فەرين! وە ئىمە بەشىكى زۇر كەمى تواناي لەش و مېشكمان بەكار دەھىنن! يان بەشىوھىيەكى تر: ھەموو كەسىك لە ئىمە لەو سەنورە تەسکەدا دەزى كە خۆى بۇ خۆى سازاندوه! لەھەمان كاتدا ئەو خاوهنى ھىزۇ توانايىكى زۇر و جۇراو جۇرە بەلام وەك عادەتى مەرۋە خۆى لا دەدات لە بەركار ھېئانىيان).

بەلىٌ توئەي خويىنەرى بەپىز خاوهنى چەندان ھىزۇ تواناي جىا جىا و جۇراو جۇريت بەلام تو لە بەكارھېئانىيان خوت دەرزىتەوە! يەكى لەو توانايانە: توانىنى مەدح كردن و پياھەلدانى خەلکىيە، دروست كردنى گىيانى ھىوايە لە دەروونىياندا ئەمەش لە پىتىكە ئاكادار كردنەوەيانەوە دەبىت لەو بەھەرە شاراوانەي ناوه وھيان. بۇ ئەوهى جلەوى خەلکى بىگىرەتە دەست بەبى ئەوهى ئازارىيان بەدەيت يان تۈرەيان بىھىت بېرىڭە ئىمارە (ا) جى بە جى بىكە كە دەلىت: (كەمترىن چاكە ئەلەن باس بىكە و بۇبچۇ لە پىزلىئانىياندا).

پاشکوی شهشهم:

(مهدح کردنی خه‌لک له قوتا بخانه‌ی نیسلامدا)

خوای گهوره تواناو به‌هره‌ی له‌سهر جم که‌سه‌کاندا دروست کردوه، به‌لام هندی خه‌لکی هه‌لی بؤ دهرخسی و و ده‌وروپه‌ره‌که‌ی له‌گه‌لیدا ده‌گونجیت ئه‌وه تواناو به‌هره‌کانی سه‌ره‌له‌لده‌دات تیایاندا و به‌مئیوه ناوده‌ردنه‌که‌ن و هه‌لده‌که‌ون! به‌لام هندیکی تر به‌هر هئیه‌که وه هبیت تواناو به‌هره‌کان ده‌بن به‌زیره‌وه و ناوی دیار نابیت و که‌س نایناسیت).

چونکه خوای گهوره له‌سوره‌تی (الرحمن) دا ده‌فرمودت: ﴿الرَّحْمَنُ عَلَّمَ الْقُرْآنَ ۚ خَلَقَ الْإِنْسَنَ ۖ عَلَّمَهُ الْبَيَانَ ۚ﴾ (سوره‌تی الرحمن ۱-۴) و اته له‌گه‌ل دروست کردنیدا داهیتان و زانیاری و تاقیکاری تییدا دروست کردوه.

به‌لام ئه‌گه‌ر که‌سانیک هه‌بن خه‌لکی هان بدنه بیان جولینن و با‌وهریان تییدا دروست بکن به‌لیه‌اتوی خویان ئه‌وکاته به‌هره‌کان گه‌شه ده‌که‌ن و ده‌پشکوین... بؤ نونه شیعر به‌هره‌یه‌کی ئه‌ده‌بییه... ماموستا پی‌بوار حمه سلیم له دیداریکدا کوچاری را به‌ر له‌گه‌لیدا سازی کردبوو ئه‌م لیدوانه‌ی دا: (شعر به‌هره‌یه، ئه‌ویه‌هره‌یه‌ش له‌هه‌مووکه‌سی‌کدا هه‌یه)! به‌لام هندی که‌س به‌هاندان و مهدح کردنی خه‌لکی بؤیان به‌هره شاعیریه‌که‌یان تییدا گهوره ده‌بیت و ناوده‌ردنه‌که‌ن به‌لام هندیکی تر له‌پریکه‌ی لاقرتی و پیکه‌نین و به‌سوک سه‌یرکردنی شیعره‌که‌یه‌وه له‌شیعر نووسین ساردي ده‌که‌نه‌وه!.

له‌پولی چواری ئاما‌ده‌یی بوم تازه به‌تازه کزه‌بای شیعر سه‌ری لیده‌دام و شیعریکم له‌ژیرناوی (ئیمه) نووسی بؤ هاپری‌کانم خویندمه‌وه، قوتا بیه‌کی زیره‌کی پول پیی ووتم: شیعر کاری گیل و بی‌ئیشییه.

(پیغه‌مبه‌ر) مان ﷺ له‌گه‌ل ئه‌بوبکر الصدیق دا کوچیان کرد بؤ مه‌دینه، له‌پریکا که‌شتن به شوانیکی مندال ناوی (عبدالله‌ی کوپری مه‌سعود) بوو ماوه‌یه‌ک له‌لای مانه‌وه‌وه (پیغه‌مبه‌ر) مان هندی دوعای خویند به گوانی بزنیکی بی‌شیردا و هاته

شیو تیریان خواردهوه.. عبد‌الله زور حهزی کرد ئهو دوعایه فیریبیت بؤیه داوای کرد لە (پیغەمبەر) ئهو دوعایه‌ی فیریکات.. بەلام (پیغەمبەر) پیکەنی و دەستى هینا بەسەریدا و فەرمۇسى: (ئیستا نا، بەلام وادیارە تو كەسیکیت زوو شت فیزدەبیت)! کى دەللى لەوانەنییە ئەم مەدحە جوانە واى لە عبد‌الله کرد پاش موسلمان بۇون، ئەوهندە گرنگى دەدا بەزانستى قورئان و فەرمۇودە كەبوو بەخاوهن (مدرسه) يەكى (علوم حدیث)ى (ابن مسعودى) لەكوفە!!..

يان ئەوسەردەمەی (پیغەمبەر) پەيماننامەی (حدیبیه) ئىمزاکرد. يەكى لەخالىکانى ئەوبۇو ھەرمۇسلمانىك بىۋاتەوە بۇ مەكە نېيگۈرنەوە بەلام ھەركافریکى قورەيش موسلمان ببیت دەبى بدریتە دەستى قورەيش!! (ئەبو بصیر) موسلمانبۇو.. ھات بۇ مەدینە بەلام (محمد) لەسەر وەعدى خۆى ناردىيەوە بۇ قورەيش.. لەرىگا فرسەتى هینا و يەكىكىيانى كوشت و ھەلھات لەدەستیان كاتى (پیغەمبەر) ﷺ ھەوالەكە بىست زور دلخوش بۇو فەرمۇسى: (ویل امە، مەخش حرب لوکان معە رجال)! واتە: ئاي كە شەرانى و سوارچاکە ئەگەر پالپشت و پیاوى لەپشت بوايە! ھەرئەم پياھەلدان و مەدح کردنە واى لى دەكات لەگەل ھەندى پیاوى ترى وەك خۆى لەقورەيش ھەلھاتوودا يەك مەترسى گەورە لەسەر بازىگانى قورەيش دروست دەكەن.. تا قورەيش ھاوارى لى ھەستاولە (محمد) ﷺ پارانەوە كەورىان بگەرتەوە ئەو خالى بسپىتەوە لە (صلح حدیبیه) دا!!..

ھەموو لىھاتوو و كارزانىك لەھەربوارىكدا ببیت دلىنابە ھاندان و پالپشتى دلسۆزانەي كەسانىك گەياندوونىيە ئەۋىستە.

من لەسالى (۱۹۸۳) دا لەپۇلى سىيەمى ناوهندى بۇوم لە (دواناوهندى دراساتى ئىسلامى لەھەلەبجە) (پىيوار احمد) ئى خۇشنوس لەمزگەوتى م. مەلا صالح ئى گەورە پىتى ووتە خەتى وردت خۇشە بۇھەول نادھىت ببىتە (خطاط)? لەپۇزىھ بەدوا ھەلەدوان ھەرچى كوراسەي خۇشنوسى خۇشنوسە گەورەكان ھەبوو پەيدام كردو خۆم كرد بە (خطاط)!.

لهوکاته‌دا که پرۆفه‌م ده‌کرد.. بەراستى خۆيىشم دانى پىّادا دەنیم بەمرەكەب و قاميش و ماجيك مائى باوكم هراسان كردىبوو! بؤيە هەندى جار تورە دەبۈون و هونه‌رەكەيان لەلا سوك دەكردم.. منىش لهەدابۇو وازى لىبھىئم.. بەلام ھاندانى دووکەس وايان لىكىردم بەردەوام بىم تا بۈوم بە سىيەمین خطاط لەشارى هەلېبجەدا پاش (صالح أمين عزيزو جلال نجم الدين)!!

يەكەم ھاندەر (انور توفيق)ى بىرام بۇو کە ھەركاتى لەبەرەكانى جەنگى عىراق/ئيران دەگەپايىه و كۆمەلى ماجيك و كوراسە خەتى بۇ دەھىننامە وە پى دەگۇتم: (دەي زىياتر ھەول بىدە! بەراستى لهوجار باشتىبۇويت کە ھاتىمە وە بە ئىجارە!!..

دووهەميان (خوالىي خوش بىت) (مامۆستا محمد عبد الله) بۇو کە خالىم بۇو پىنى ووتنم: قەد وازى لىنەھىئى ئەمە هەروەك ناوت دەردهکات و مەشهر دەبىت ژيانى خۆيىشت مادىيەن مسۆگەر دەكات!

ھەست دەكەم ئەم دىۋەزمەي (حەسودى) يە ئىسىك تالە ناھىيى لە دەلە وە مەدھى كە متىن چاكەي ئەوخەلکە بىكەين و زىياتر سورىيان بىكەين لەسەر بەردەوامى و كۆلەنەدان!.. تا جارى واش ھەيە ھەول دەدەين ساردىيان بىكەينە وە قايش پانكەي كوبۇتىنيان خاواكەينە وە. كاك رىئناس على موسىقاژەنى بەتوانا سكالاى دەكىردى دەيىووت: من نيازم وايە بەم هونه‌رە خزمەتى ئىسلامى عەزىز بىكەم و لەم بىيەدا زۇر ماندوودەبم و جارىواھەيە تانيوھى شەو بەردەوام خەرىكى پرۆفەكىردىم: كەچى دەمبەتالىيک بەرد ناخاتە سەر بەردو گورج دەخەويت! لەباتى ھەموو ھاندان و مەدھ كەرنىيک پىيم دەلى: ئەرى ھەموو شەۋىيک ئەم جىك وورەت لەچىيە بۇناھىيى خەلک بخەويت بەقوريان! ئەما مىللەتى ئىيە لەهونه‌رى خەلک ساردەكىردنە وە دا چەند لىيھاتوون!

بهشی حەوتهم:

(ناویکی جوان بۇ سەگەكەشت ھەلبژیرە)

كچىكى خزم ناوى (ارنىست جنت) و خزمەتكارىيلىكى ترى گرت تا لەگەل خزمەتكارەكانى تردا كارى ناومالى بۇ راپەپىن، و پىنى ووت لەپۇزى دووشەممە داها تووهوه دەست بەكاربە؟!.

لەم كاتىدا (جنت) پەيوەندى كرد بە ئەو مالەيى كە ئەو خزمەتكارە پىشتر كارى لىكىردووه دەربارەي ئەم خزمەتكارە زۆر پرسىيارى لى كردو بۇي پوون بۇويەوه كەچەند عەيب و ناتەواويمەكى تىدّايىه كە ناكىرىت مروۋەلىي بى دەنگ بىت!

لەدووشەممەدا خزمەتكارەكە ئامادەبۇو، (مستر جنت) پىنى ووت: (نيلى) خان باش گويم لى بىگرە، دويىنى تەلەفۇونم كرد بۇ ئەو خانمە تو لەمالى ئەواندا كارت كردووه دەربارە يى تو پرسىيارى زۇرم لىكىردووه. باسى لىھاتووی و دەست پاكى و زىزەكى لەمونه‌ری چىشت لىتاناى توى بۇ كردم بەلام تىببىنى ئەوهى لەسەرت ھەبۇو كە زۆر گرنگى بەپاك و خاۋىنى ئادەيت بەلام من واھەست دەكەم ئەمە زىيادە پەويە و وانىيە! چۈنكە دەبىنم جل و بەرگت زۆر پىك و پىك و پاك و تەمىزە، دەي من لەبىاوه پەدام ھەربەو چەشىنەش گرنگى بەپاك و تەمىزى مال دەدەيت!..

ئابەم چەشىنە نيلى - گومانى چاكەي پى بىرا لەلايەن گەورەكەيەوه.. تاواي لەخۇى كرد ھەر دەم مالەكەي والى دەكىد بىرقەي دەدايىه وە نەك ھەر ئەوهش بەلکو چەند سەعاتىكى زىادەش كارى دەكىد تا گەورەكەي ھىوابپارا نەبىت لىي و ئەو گومانە چاكەي بەزايدە نەدات!.

(صحرئىل فولكىن) بەرپىوه بەرى كۆمپانىيائى شەمەندە فەر جارىكىيان پىنى ووت: (ھەموو كەسىك ئامادەيى تەواوى ھەيە كەچى تۆبىت و لەقسەت دەرنە چىت.. بەمەرجىك بۇي دەربكەوېت كە تو پىزى تەواوت لەلیھاتوویي و تواناى گرتۇھ ئىتىر با لەيەك تواناول لىھاتوو يىش بىت ئەگەر ويستت سود لە يەك لىھاتووی كەسىك

و هربگریت، یه ک شتی گرنگت بُو ههیه، ئه ویش ئه وهیه بُوی دووپات که ره وه و تیّی بگه‌ینه و پیّی بُلی (ئم لاینه‌ت لهه مولو لاینه کانی‌ترت به‌تواناتره؟!).

شکسپیر ده‌لیت: (ئه‌گه‌ر چاکه‌ت تیّدانه‌بُوو.. واخوت پیشان بده که تیّندا‌یه و باش وايه هه‌میشه و اده‌رخه‌یت که به‌رام‌به‌ره‌که‌ت ئه و چاکانه‌ی تیّدا‌یه که پیّویسته تی‌ایدابیت)!

تُوناوبانگی باشی بُو په‌یدابکه.. ئه ویش ناچار ده‌بیت هه‌لسیت به‌راگیرکردن و پاریزگاری کردن له‌وناوبانگه چاکه‌ی، هه‌موو هه‌ولی ده‌خاته کار تا ئه و گومانه‌ی پیّی براوه به‌هه‌دهر نه‌پروات و بیّ هیوانه‌بن لیّی!

خاتوو (جورجیت لوبلان) خاوه‌نی کتیّبی (ژیانم له‌گه‌ل مستر لنج دا) وه‌صفی ئه و گوپرانکاریه‌مان بُز ده‌کات که به‌سهر ئافره‌تیکی گیلی به‌لجه‌کی داهات و بوبه جینگای سه‌رسورمان و ده‌لیت: کچیک خزمه‌تکاریبوو له‌ئوتیلیکی ئم نزیکانه‌داو هه‌موو زه‌مه‌کانی خواردنی بُق ناما‌ده ده‌کردم ناویان نابوو (حاجه‌ت شور) چونکه یه‌که‌م جار به‌حاجه‌ت شور دامه‌زرابوو، ئم کچه نزور ناشرین بُوو رهش بُوو، چاوی لرابوو، قاچی کیپبوو!

بُوزیکیان من برسیم بُوو، یه ک قاپ ماکه‌رُونی بُو هینام منیش به‌پوویه‌کی خوش‌هه‌وه پیّم ووت: ماری، تۆ به‌خوت نازانیت که چ که‌نزیک له‌تُودا شاراوه‌یه؟!

نُور ئاسایی ده‌ستی گرت به‌سهر سوْزی خویداو چهند ساتیک له‌جیّی خوی وو شک وه‌ستا و جوله‌ی له‌خوی بِری.. پاشان قاپه‌که‌ی به‌ئه‌سپایی له‌سهر میزه‌که داناو یه ک هه‌ناسه‌ی خوشی هه‌لکیشاو ووتی: ئه‌وه به‌راسته؟ گه‌وره‌م من هه‌رگیز له‌و باوه‌رده‌دانه‌بُووم!

هیچ گومانیکی تیّدا دروست نه‌بُوو، پرسیاریشی نه‌کرد، به‌لکو زور به‌ئه‌سپایی به‌ره و چیشتاخانه‌که گه‌رایه‌وه و قسه‌کانی منی چهند جار له‌دلی خویدا دووباره کرد و ته‌وه، پاشان ئه‌وه‌نده متمانه‌ی بُو دروست بُوو به‌رام‌به‌ر به‌خوی تاوای له‌خوی کرد که ده‌ورو به‌ر شه‌رمی لی‌بکه‌ن و به‌هیچ شیوه‌یه که کالته‌ی پی‌ن‌ه‌که‌ن! به‌لکو کوپرانکاریه‌کی پیش‌هیی به‌سهر ده‌روونیدا هات و هه‌ستی کرد که راسته که‌نزیکی

شاراوه‌یه، بُویه دهستی کرد به جوانکردنی خوی و جل و بهرگ و لهش ولاری تاوای
لیهات ده‌تگوت گه‌نجیکه و سه‌ره‌نه‌نوی گه‌شبوت‌وه!

پاش دوومانگ من ویستم شته‌کامن کوبکه‌مه‌وه و برهه و ئوجی‌یه بِرَّوم، ئه‌وکچه
هات بولام و ئاگاداری کردم که‌بورو مه‌ته ده‌ستگیرانی ئاموزایه‌کی سه‌رۆکی
چی‌شتلینه‌ره‌کانی ئوتیل! ووتی: لەم ماوه‌یه‌دا ده‌مگوینزه‌وه و ده‌بمه که‌بیانووی
مال!!

بینیتان ئابه‌م چه‌شنه رسته‌یه‌کی گچکه چون پیپه‌وهی زیانی ئافره‌تیکی گوپی?
په‌ندیکی کۇنى ھەیه دەلیت: (ھەركاتى ناویکى ناخوش و بى تامت له‌سەگەکەت نا
پاش ئەوه نۇر ئاسانه ھەركاتى بته‌ويت دەيختىنى)! بەلام ناویکى جوانى لى بىنى و
پاشان بزانه چى پووده‌دات؟!..

(لویس لویس) بەپیوه‌بەری زیندانی (سنچ سنچ) دەلیت: (تاکه پىگایەك بۇ
ئەوهی لايەنیکى چاکە لەتاوانبارىکدا بپوینت ئەوه‌یه: بەجورى ھەلس و كەوتى
لەكەلدا بکە وەك بلىنى مەرقۇيکى بەرزو پاکە ئەویش يەكسەر بەدهم ئەم
داواکارىيەت‌وه دېت!).

ئەگەر ویستت کاربکەيتەسەر پەۋشىتى كەسىك و بەبى تۈرەکردن يان زيان
پىگە ياندىن ئەوا بېرىگەي زمارە (٧) جىبەجى بکە: كە دەلیت:
(بەپياواباش ناوى بەرامبەرەکەت بەرە.. ھەول دەدات پياواباش بىت).

پاشکوئی ریگای حەوتەم:

(لەبراکەتدا ئەمەل بچىنە)

پیاویک ئەمەل دەولەمەندبۇونى نەمابۇو.. واى دەزانى لە (لوح المحفوظ) دا
بەھەزارى ناوزەد كراوهە تازە جىڭە لەسواڭ كردن ھىچ چارەيەكى ترى نىيە!
بەلام (پىيغەمبەر) ئى خوا ﷺ ھىواى كردەوە بەبەريداو بۇى سەلماند كەرىگاى
دەولەمەندبۇون و گۈزەران خۆشى لەكەس دانەخراوه پیاوەكە داواى
يارمەتىيەكى لە(پىيغەمبەر) كرد!!

(پىيغەمبەر) ﷺ سەيرىكى كرد دەيىبىنى پیاوى سواڭ نىيە.. پىيى فەرمۇو: لە^{لە}
مالى دونيا چىت ھەيە؟ ووتى: جامىك و بېرەشىرىھەيەك! فەرمۇو: بۇم بەھىنە با
بىفروشم بۇت! پیاوەكە ھىننائى و (پىيغەمبەر) بۇىدا بە (دوودرەم) و
فەرمۇو: بەدرەم مېڭىيان خواردىن بىرە بەودرەمەشيان گورىسىك بىرە و بېرە
داربەھىنە بۇ فرۇشتىن! پیاوەكە واى كردو پاش ماوهەيەك ھاتەوە و تى: ئەى
(پىيغەمبەر) ئى خوا پارەي باشىم دەست كەوت و ژيانم باش بۇو! (پىيغەمبەر)
(د.خ) فەرمۇو: ئائەمە باشه يان دەست پانكىرىدەوە لەخەلک بىدەنلى يان نا؟!..
سەيرىكە، پرس بەوهى ھىواى كردەوە بەبەريداو تىيى گەياند كە لەتوانايىدا
ھەيە دەولەمەند بىت و لەسواڭكەرى بىزگارى بىت..

لەزيانى دەعوه بانگەوازدا ئەم مەسەلەيە سەرتاپاخىرو چاكەيە بۇ برای
بانگخوازو بانگ كراويش: كەدەگەيت بەكەسىك نويىز ناكات پىيى بلىّ: من
واھەست دەكەم تو زۇر خواو (پىيغەمبەر) ت خوش دەۋىت و ئەم نويىز
كردىنەشت وادىيارە لەبەر تەمبەليه ئەگىنا من ھەرجى سەيرى تۇ دەكەم
دوابۇزىيەكى خواناسى چاوهپوانت دەكەت!.

من بەخوشكىيەم ووت: من وائەزانم خواو (پىيغەمبەر) ت خوش دەۋىت و
ھەزىش ناکەيت سەرپىيچى فەرمانىيان بکەيت و ھىواداريش حىجابى ئىسلامى

پوچشیت! من کاتی ئەوهم پى و ت زۆر لەئیسلام و حیجاب و نویز دوربۇو بەلام
کى دەلی بىرى لە وشانە نەکردىتىھە كەئىستا پوشتم بۇولەخوايە و
خەریکى کارى بانگەوازىشە؟!.

يان قوتابىيەكم زىرەك نەبووه سەعى نەكردۇوە لەچەند وانەيەكدا كەوتبوو
مامۇستاكان زۆر رقيان لىيى بۇو، زەميان دەكىد! بەلام من بەپىچەوانە وە
لەگەلەيدا جولامە وە پىيم ووت: تو زۆر زىرەك و لىيھاتوویت بەلام ئاي بوارى
سەعى كردنت ھەبوايە لەزۆرى لەقوتابىيەكان زىرەكتىدەبۇويت! من ئاوا بۇت
ئېروانم ئىتر نازانم بەھەلەدا چۈرم يان نا؟ ئەوقوتابىيە لەپۇزە وە فەرقى كردو
كۆپا بەرهە چاڭى!!!

يان بەقوتابىيەكى زىرەكم ووت: ھەرچى سەيرت دەكەم تو ئەگەر مەجالى
سەعيت ھەبىت و کاتى خويىندە وەت بۇ بېرەخسىت لەوبابەرەدام يەكەم نەبىت
دۇوەمى پۇل دەبىت!!

ئەم چەند ووشەيە كەمە بۇ تو فلسى تىنالىچىت! بەلام بۇ ئەوقوتابىيە
پىرەوى ژيانى دەكۆپىن و قوتابى يە تمەلە پىس و پۇخلەكە دەبىتە زاناو
داھىنەرى وەك ئەدىسقۇن..

عومەرى كۆپى عەبدولعەزىز - خوالىي رازىبىت - ھەمان پىگاي بەكارەتىن
لەگەل خەوارجەكان و پىيى وتن: (ھەرچى ورد دەبىمە وە ليتان ھەست دەكەم
لەبەر پەزامەندى خواو گەشتىن بەحەق و دادپەرەپەرىدا چۈونەتە دەرەوە و
ئەگەر راستىشتان بۇ دەرىكە وىت وانا زانم شويىنى ناكەون واز لە ناھەق
ناھىيەن؟!

دەي ئەزانى ئەم قسانەي لەگەل كىدا كەردى؟ لەگەل عاصىم و شۇذب دوو
سەركەدەي سەركەش كە ھاواھلى بەرىزيان بەكافرەزانى (پەنابەخوا) كەچى
عمر زۆربەيانى كەپاندە وەھلى (سۇونە و جماعە)!!.

ریگای هه‌شتهم:

(واپیشان بده ئه ووهه‌لله‌یه چاره‌سەره‌کەی ئاسانه)

ما واه‌یه ک له‌مه‌وبه‌ر هاولییه‌کم داوای کچیکی کردو شووی پیکرد.. لەکاتى دەزگیراندارىدا.. ئەو خانمە داوای لىّكىد كە حەزىزەكەم خوت فىرى مەلپەركى (۱) بکەيت.. ئەميش بەقسەی کردو هەولى فيرېبوونه‌وهىدا.. خۆى بۇي گىپرامەوه‌وووتى: (من نۇر پىيۈستم بەوه ھەبۇو فيرى ئەو ھونه‌رەبىمەوه چونكە بىست سال لەوھوبه‌ر فيرېبووبۇوم و لەبىرم چووبۇويەوه، پۇشتىم بولاي ما مۆستاكەي يەكەم پىيى ووتى: تۆ لەسەر ھەلەيەكى زەقىت و پىيۈستە لەسەرم ھەرچى لەمەوبه‌ر فيرى بۇوم لەيىرى خۆمى بەرمەوه سەرلەنۇى دەست پىيېكەمەوه! بەلام ئەم كارە نۇر قورس بۇو لەسەرم بۇيە وازم ھىننا لەفيرېبوونى ئەو ھونه‌رە بەلام ما مۆستايەكى ترم بىنى پىيى ووتى: ھونه‌رەكەت ھەندى كاتى پىيۈستە تا ھەنگاوه تازەكان بخوينىت، تۆ نۇر نۇو فيرەدەبىت چونكە كاتى خۆى بنەما كانىت خويىندۇوه وەلامى ئەو ما مۆستايەي دووه‌مم پىيەخوش بۇو.. دەستم دايىه فيرېبوونى ھونه‌رەكە!.

كاتى فەرمانبەریك يان مەندالىك يان ژنیك يان مىردىك ئىشىك دەكتات پىيى بلېنى كەوجىت كردا! يان تۆ گىلى! و ناتوانى ئەو كارە بەجوانى بکەيت!! ئەموا لەسەر ھەلەي خۆى بەردىۋام دەبىت و ئەوھۆيانە پىيىشىل دەكتات كەبەرەو باشى و چاڭى بىبات! بەلام وابكە لەبەرامبەرەكەت كە ھەست بکات تۆ باوەرت بە ئاوهزى ھەيە، و دان بەتواناو لىيەاتووپىدىدا دەنئىت! و بەھەرەي تىدايە بەلام وەك پىيۈست پەرەي پىنەداوه دەبىنى ئەوهنەدە پرۇفە دەكتات تاسەر دەكەویت و دەردىكەویت! پراوپر (لوپل توماس) ئەم پىيگايەي بەكار ھىننا: باوەرم پى بکە ھونه‌رېكى داھىنەرە لەبوارى پەيوەندى و تىكەلى كردنى

خەلکى، سەرلەنوي بىنیات دەنیيە وە باوھە بەخۆکردن تىیدا دروست دەكاتە وو ئازايەتى و باوھەت تىادەچىننیتە وە!

پشۇوى كۆتاينى ھەفتە يەكم لەگەل (لوويل توماس) و خىزانەكەي بەسەربىرد، لەوي داواي ليڭردم سىقۇلى يارى بىرىج بىھىن، ووتم: ئاخىر من هېچ لەم يارىيە نازانم و بەلامە وە وەك مەتەل وايە؟!

پىيى ووتم: چۈن؟ هېچ ھونەريڭ نارەحەتى تىدانىيە! ھىچى ناوى جەك لەبەكارھىيانى كەمى ئىرى و حۆكم دەركىردىن نەبىت! تۆلەبارەي ئىرىيە وە بابەتىكت نووسى وە ئى خۇئەم يارىيە لەگەل بەھەرەي تۆدا دەگونجىت!.. دەبىنى پىيش دەست پىيڭىرنى يارىيە كە لەسەرمىزەكەي بىرىج دانىشتم، ئەم يارىيەي والى كرد زۇر سوك و ئاسان بۇو لەبەرچاوم، لەبەرهىچ نا! بەس لەبەر ئە وە كەپىي ووتم تۆ توانا و ئامادەيى ئەم يارىيەت تىدايە! قىسەكردن لەبارەي يارى بىرىدجە وە يەكسەر دەبىت باسى يارى زانى بەناوبانگ (ئىلى كلېرىستون) بکەيت كەۋىنەي لەھەموو مالىكدا كە بىرىدجى تىدايىت ھېيە و كتىبەكەش لەبارەي بىرىدجە وە نووسىبۇوى وەرگىپراوه بۇ (۱۲) زمان و نزىكەي يەك مiliونى لى فرۇشاواه! لەگەل ئەمەشدا خۇى پىيى ووتم:

ئەگەر يەكەم جار ئافرەتىيى شۇخ و شەنگ و جوان بانگى نەكىردىما يە بۇ ئەم يارىيە ھەرگىز بىرىدجم نەدەكرىدە پىشە و پىيۇھى خەرىك نەدەبۈوم! ئەم پىاوه لەسالى (۱۹۴۲) دا هات بۇ ئەمەريكا بەمەبەستى ئە وەي بېيىتە ما مۆستاي فەلسەفە و كۆمەلناسى بەلام سەرنەكەوت! پاشان دەستى دايىھە كېرىن و فرۇشتى خەلۇزو لەويىشدا سەركەوتى بەدەست نەھىندا! دەستى دايىھە فرۇشتى ماست و لەويىشدا تىيىك شاكاو سەرنەكەوت! لەپۇرۇشانەدا نەك ھەر يارىزانى وەرق نەبۇ بەلکو زۇر تورە گىريش بۇو بەجۇرىك كەس پازى

نبوو یاریشی له گه لدابکات. پاش ئوهی گەشت بە ئاپەتىكى جوان و شۆخ و شەنگ كەناوى (جۇزفىن دىلۇن) بۇو مامۆستاي يارى برىدج بۇو، داوايى كرد و مارهى كرد! ئەوخانمە سەرنجى هاوسەرەكەي دەدا دەبىنى زۇر ورده لەچاودىرى وەرقەكانى بەرامبەردا.. بۇيە پىيىوت: تۆزىرە عەبقەرى و مەلکە توویت لەم يارىيەدا!!!.

كلېرىستون پىنى ووتىم: تەنها ئەم ھاندانە بۇونەھۇى ئەوهى ئەپپاوه دەست بىداتە ئەو يارىيە! كەواتە ئەگەر دەتەويىت خەلکى كەردىن كەچى بۆچۈونەكانت بىكەيت بەبى ئەوهى ئازارىيان بىدەيت يان تۈرەييان بىكەيت.. بىرگەي ژمارە (٨) جىبەجى بىكە كەدەلىت: (واپىشان بىدە كەھەلەكەي چارەسەرى زۇر ئاسانە)

پاشکوی ریگای هەشتەم :

(براکەم، چارەسەری هەلەکەت ئاسانە)

(پیغەمبەر) ئىسلام ﷺ بەسەرھاتى ئەو پیاوه مان بۇ باس دەكات كە
كەسى كوشتوو له پېش ئىسلامدا و پاشان ھەستى بەھەلەي خۆى كرد و نيازى
تەوبەي كرد! بۇ شەلاى زانايەك ووتى تەوبەم بۇھەيە؟ من (٩٩) كەسم بەبى تاوان
كوشتووه؟ وئىستا پەشيمان بومەتەوه ....

پیاوهكە ووتى تو خويىنپۈشىت و تەوبە سوودت پىناغەيەنىت! ئەوپیاوهش
لەرقاندا ووتى دەي سوينىدم بەخوا دەبى بەتۆوه بىكەم بە سەدا!
بەلام بەدەم خەفتەت و پەشيمانىيەو چووبولاي زانايەكى ترو بەسەرھاتەكەي بۇ
كىپارايەوە ئەويش ووتى: زور ئاسانە و گوناھى لەوەش كەورەترە بىت مادەم
بەدل پەشيمانى، خواي گەورە لىت وەردەگرىت پیاوهكە زور دلخوش بۇو!

زانايان ئەم بەسەرھاتە لە (بابى) تەوبەدا باس دەكەن بەلام من وادەزانم
بەلگەيەكى گەورە يە لەزانستى دەرۇونناسىدا چونكە مامۆستاي يەكەم كارەكەي
لەسەر قورس كرد! بەلام مامۆستاي دووھم كارەكەي بۇ ئاسان كردو بىزگارى كرد
لەخويىنپۈشتن و كورە خويىشى بىزگار كرد لەكوشتن كە نزىك بۇو بىكا بە (١٠١)..
تەنانەت مەندالىك كاتىك شوينىيەكى زامار دەبىت دەست دەكات بەگريان، بەلام
ئەگەر پىيى بلىن: هېچ نىيە! يەك تۆزە! وام زانى بىرىنەكەت كەورەيە كەچى زۇو
بچوکە هەر هېچ نىيە! نەك مەندال گەورەش خوشى بۆدى نەخوشىيەكەي لەسەر
سوك بىكەيت ..

بۇيە سوننەتى (پیغەمبەر) مانە ﷺ هەركاتى چووين بولاي نەخوشىك پىيى بلىن:
(طھور انشاء الله) واتە هېچ نىيە و انشاء الله چاك دەبىتەوه ..
ئايان جىيەجى كردنى ئەم رىگايە لەكارى بانگەوازدا بەسوودە?
بەلى، ئەى بەسەرھاتى ئەوزانا ئىسلاممېيەت بىستووه كە بەنەزانى و ھەلەشەيى
ئىسلامى لەسەر پاشا قورس كردو پاشان واي لى كرد بىتتە كاور ئەمە چۈن بۇو؟:

پاشایهک بپیاری دا ئاینیک هەلبزیریت ئیسلام يان گاوريهت؟!
بۆیه ووتی زانایهکی موسلمان و زانایهکی گاورم بۆ بانگ بکەن بزانم کام
ئاینه‌کان جوانه و ئاسانه و بەدلمه؟

زانای ئیسلامی بەدوور دریزشی باسی ئیسلامی بۆکرد نزیکەی (۲) سەعات ھەر
لەسیواکەوە تا ئەپەپری ئیسلامی بۆیاس کرد ووتی ئەوهی وانەکات
خەسارۆمەندی ھەردوو دنیایه!!.

پاشا ووتی: لایبەن ئیسلام بەدل نییە! نۆر قورس و دوور و دریزه! ئادەی
کابراي گاورم بۆ بانگ بکەن بزانم دینی ئەو چۆنە؟
بەلی زانا قەشە ژیرانەو لیزانانە دەستى پىکرد ووتی: قوریان، گاوري ئاینیکى
ئاسان، کورت، تەنها دوونویزەو ئامادەبوونى يەك شەمعان و ھەندى دوعاو
شتى تريشه. ئەم بېرەکرده‌وھىيە وات اىدەکات خواي گەورە لىت پازى بىت!

پاشا ووتی: ئائەمە ئايىنە ئاسان و خوش و کورت و بەدلمانووسا! ئەپاشایه
لەگەل گەل بىت پەرسەتكەي لەناوچەكانى ئەفرىقيا بۇو بەگاور ئۆپالى بەئەستۆى
ئەو زانایهی يەكم كەشیوازى دەروونناسى و پىگای ئاسان نمايش كردى
بۇچۇونەكانى فەراموش كرد!.

ھەندى لەھەلگرانى بانگەوازى ئیسلام، بەداخه‌وھ بەنەزانى شیوازى نۆر خراب
دەگرنەبەر و ئايىن لەبەرچاواي گەل دەخەن و قوتابىي و ئەندامانيان نۆر بىتاقەت
دەكەن! بەچى؟

جارىكىيان بەکورىيکى ژىرو وريام ووت: باپىكەوە دەرسىيکى قورئان بخويىنин
بزانم لەقورئان خويىندىدا چۆنى؟ لەوەلامدا كۈرەكە وەك نىمچە رووگىرىيەك ووتى
باشه!

كاتى گويم گرت بۆ قورئان خويىندەكەي دەبىنم زۆر باش قورئان ناخويىنەتەوھو
لەتەجويىدېشدا وىرانە بەلام من ئەمەم پىئەوت! بەلکو.. يەك ھەلەم اىنەگرت! كاتى
لىبۇويەوە: دەستخوشىم لىكىرد و پىئىم ووت: تەنها ھەندى ورده ھەلەت ھەبۇو

ئەویش گرنگ نییە بە مروری زەمەن پاستیان دەکەيتەوە منیش لە سەرتاواه
لە وەھەلانەی تۆ زۇر گەورەترو ناقۇلّاتریشم كردووه! .

ھەرلەویدا زیاتر ئىسلامەكەو دەرسەكەم لە لاخوش كرد و پېم ووت: تۆ لە زۇوه وە
(جوزئى عم) دەخويىنى واگومان دەبەم بتبەم جوزئى تبارەك!
ئەوکۈرە وەك گول دەمى كردى وە ووتى:

ماۋستاگىيان من ھەر لاي تۆ دەرس دەخويىنم و بە پاستى ورەت بەرزى كردى وە، من
چوار سالە لە لاي ما مۆستايەك ھەر لە (جوزئى عم) دا دەمھىلىيەتەوە دەلى: ھىشتا
ماوته جوان نايزانى .. خەرىك بۇ شىت دەبۈوم بۇ جوزئى تەبارەك خواپاداشتى
خىرى تۆ بىداتەوە!!.

ریگای نویه‌م:

(چون کاریک له لای به رامبه ره که ت خوش ویست ده که یت؟)

له سالی (۱۹۱۵) دا همه مهو و لاتانی جیهان به شیوازیکی درندانه هیرشیان بو
یه کتری ده کردو په لاماری و لاتانی درواسیستان دهدا به جوړی کله میژوودا
وینه‌ی نه بیووا

به سه رسپرمانه‌وه پرسیاریک به سه رلیوی گه وره و بچوکه و بیو: ئایا
توبليی ئاشتی جاریکی تربیته‌وه؟!

یه ک که س نهیده زانی! به لام (ولسون) زور سوور بیو له سه ر به دهست هینانی
ئاشتی، بؤیه نوینه‌ریکی تایبې تی خوی نارد بؤئه وروپا تاقسه و راویز بکات
له ګه ل سه رکرده به شه په هاتووه کان!

(ولیم خبجزیان) وہ زیری ده ره وه لات بیو پی خوش بیو ئه و بنیز
به نوینه‌ری و لات، چونکه دهیزانی هلیکی ره خساوه تا گه وره ترین خزمت به
کروی سه رزه مین بکات و ناوی له میژوودا بمیزنته وه!

به لام (ولسون) ها پریکه کی خوش ویستی خوی هه بیو: ئه وی هلبزارد بو
ئه و مه سه له یه که ناوی (الکولونیل هاووس) بیو و دادا شی لی کرد که هه والی
ئم گه شته‌ی به (ولیم) بگه یه نیت!!.

هاوس له یاد اشتہ کانیدا ده لیت: شتیکی پوون و ئاشکرا یه که (ولیم) تو شی
بی هیوای ده بیو ئه ګه ر بی بیستایه نه کراوه به نوینه‌ری و لاته که هی بؤئه و کاره!
به لام من وام پی نه ووت! به لکو پیم ووت: (سمرؤک واي به چاک زانیوه که
ئه و که سه‌ی دهیکاته نوینه‌ری ئاشتی له ئه وروپا کاریکی ره سمی له دهوله تدا

نهبیت تا نهبیته جیگای سهنجی خهکی و قسهو ووتی ووتی دروست نهبیت لهسه‌ری!).

دهبینی چون مه‌دحیکی رازی که‌ره و (ولیم) هرله‌ویدا قهناعه‌تی بهمه‌سله‌که کرد..

(کولونیل هاووس) له‌گه‌ل لیزاذی بوژیریدا شوینکه‌وته‌ی پیگایه‌کی به‌سود بuo له‌هونه‌ری هاوری‌گرتنداده‌ویش خوش‌ویست کردنی ئه و کاره‌ی دهیده‌ی به‌سه‌ر به‌رامبه‌ره‌که‌تدا و قهناعه‌تی پی‌بکه‌ی.

خاتوو (مسن جنت) پیشتر ناوم هینا نور نویرو ناره‌حه‌تی ده‌رده‌بری له‌ده‌ستی ئه و منداله به‌رچاوازی گرانه‌ی له‌لای ماله‌که‌ی ئه‌ودا یاریان ده‌کرد پووه‌ک و گوله‌کانی به‌ردگاکه‌یان پان و پلیچ کردده‌وه.

خوی ده‌گیپیت‌وه ده‌لیت: نور لومه‌و سه‌رزه‌نشت و توندو‌تیزیم ده‌نواند له‌گه‌لیاندا که‌چی بی‌هوده و بی‌که‌لک بuo به‌لام پاشتر بیرم له‌وه کردده‌وه که له‌ناو خویاندا مندالیکی عه‌جولی ئازاو قسه‌ر و شتو هلبزیزم و بیکم به‌نونیه‌ری خوی به‌سه‌ریانه‌وه تا باخچه‌کم بپاریزیت له‌ده‌ستی هاوریکان!

به‌لی منداله که نور خوشحال بuo به پله‌وپایه‌ی پیم داو له‌خوی باشترا باخچه‌که‌ی بؤ ده‌پاراستم ته‌نانه‌ت له‌پشتی ماله‌که‌مانه‌وه ئاگریکی کردده‌وه و ئاسنیکی سور کردده‌وه ووتی: هرکه‌سی له‌وباخچه‌یه نزیک ببیته‌وه بهم ئاسنه داخی ده‌کم!!.

سروشتی ئاده‌میزدا هه‌روایه!

که واته ئەگەر دەتەھویت جەلەوی خەلکى بىگرىتە دەست بىمې زىان
پىگەياندىن و تۈرە كردىيان بەرەو بۇچۇونەكانت بىيانھىنىت:
بىرگەي زمارە (۹) جىيې جى بىكە كە دەلىت:
(ئەوكارەي دەيدەيت بەسەرى بەرامبەرەكە تدا جوان و خۆشەويىستى بىكە
لەلاي).

پاشکوئی ریگای نویه‌م:

(کاربکه به بهرامبهره‌که‌ت به قه‌ناعه‌تی خویه‌وه)

ئیسلام هه‌دی و بی‌ناموونی زور جوانی هیناوه تا به لیزانانه فه‌رمان به سه‌ر خلکیدا بدهین و به جوزیک نه‌بیت که به نابه‌دلی و دل‌هنجاوی به قسمه‌مان بکهن.. خه‌لیفه‌ی یه‌که‌می ئیسلام ئه‌بوبکری صدیق واى به چاک زانی (ابوعبیده بن الجراح) له سه‌رکردایه‌تی سوپا لاببات و (خالیدی کوپری وهلید) له شویننیدا دابنیت! به‌لام ئاخو تو بلىکی پرژیکی له هونه‌ری ده‌رونناسی (پیغه‌مبه‌ر) ای سه‌روه‌رمان و هرنگ‌گرتیت؟!.

ده‌ماوده‌ست نامه‌یه‌ک بو ئه‌بو عویه‌یده ده‌نووسیت و تیاییدا ده‌لیت: (به‌ناوی خوای به‌خشنده‌و می‌هربان له‌عه‌بدوللای کوپری عتیق بو ئه‌بو عویه‌یده‌ی کوپری جه‌راح سه‌لامی خوای گه‌وره‌ت فی بیت! ئه‌مه‌ویت خالیدی کوپری وهلید له‌باتی تو‌دا بکم به‌سه‌رکردی سوپای ئیسلام! و توش له‌قسه‌ی ده‌رمه‌چق، له‌کاتیکدا من ئه‌و ده‌که‌مه سه‌رکردی چاک دل‌نیام تو له‌و باشتیرت! به‌لام واگومان ده‌بهم که خالید له‌نه‌خش‌ه و هونه‌ری جه‌نگدا باشت‌بیت!! خوای گه‌وره ریگای پاست به‌ئیمه‌ش و ئیوه‌ش نیشان بدادت) !.

چه‌ند نامه‌یه‌کی جوانه، پریه‌تی له‌سوزو به‌زه‌بی و دل راگیرکردن و سینه سافی! پیزی هست و گرنگی به‌رامبهری تیدایه! موسلمانه پیشینه‌کان شکاندنی دلی برایه‌کیان و هک گوناهی گه‌وره سه‌یر کردووه!..

خوینه‌ری بـهـرـیـزـ وـرـدـ بـهـرـوـهـ! ئـهـمـ نـامـهـیـهـیـ بـهـ وـ شـیـوـهـ پـرـ لـهـ سـوزـوـ لـهـ سـهـرـخـوـبـیـ دـیـهـیـ پـیـیـ وـ تـوـوـهـ! خـوـ دـلـنـیـاـشـ بـوـوـهـ کـهـ (ئـهـبوـ عـوـیـهـیدـهـ) بـاـوـهـشـیـ بـهـ کـورـسـیدـاـ نـهـکـرـدـوـوـهـ وـ نـهـخـوـشـیـ پـلـهـ وـ پـایـهـ لـیـیـ نـهـداـوـهـ! (وـهـکـ زـورـ لـهـ سـهـرـکـردـهـکـانـیـ ئـهـمـرـقـ) بـهـلـکـوـ لـاـبـرـدـنـیـ لـهـ وـ ئـهـرـکـهـ گـهـوـرـهـیـ دـلـخـوـشـیـ دـهـکـاتـ وـ مـزـدـهـشـ بـهـوـهـ دـهـدـاتـ کـهـ هـهـوـالـیـ بـرـدـنـیـ بـوـ دـیـنـیـ!.

که چی داخه‌کم ئامرو سه‌رانی کاری ئیسلامی بەو چەشنه نین له‌گەل خەلکیدا
مه‌گەر بەدەگمەن - کە ئەمرو دلنياشن باوه‌ره بته‌وه‌کەی (ئەبو عوبه‌يىدە) نەماوه
خەلکى زويىر دەبن و شت زوو کاريان تى دەكات: (گوينادەنە دل و دەرونى خەلکى
بەبى هېچ پېشەكى و دلداھەوه‌يەك بەئەندامە كانيان دەلىن: (فلان کارمان لى
سەندىتەوه‌!!) يان (تۇ لىي نازانى)! يان (دامان بەکەسىكى شياوا!) يان (ئەو کارە
بۇتۇ نەئەشيا!).

کەم جار هەلئەکەويىت له‌گەل ئەم پستە بى تامانەی سەرەوەدا دوو سى وشەى
ھەنگۈينى و دلساۋەرەوە بخاتە پېشى وەك: (توخوا لىيمان ببورە! يان (كارىيکى بۇ
داناويت! يان کارەكە وا دەخوازىت ئەكىنا تۇ شياويت! يان: خۆزگە ئەوه بۇوى
نەدايە!!!).

سەيرى نامەکەی خالىد بکە كە چۈن بۇ (ئەبو عوبه‌يىدە) سەركىدەي
دەنۈوسيت پاش ئەوهى بەفرمانى خەلیفە كرا بەسەرکىدەي نۇئى سوپاي ئىسلام:
(بەناوى خواى بەخشنده مىھرەبان، لەخالىدى كۈرى وەلىد بۇ (ئەبو
عوبه‌يىدە) كۈرى جەپاھ سەلامى خوات لەسەر، پاشان، نامەي گەورەي ئىمان
دارام پى گەيىشت كە منى كردۇتە سەركىدەي سوپاۋ دەبىت بەرەو شام بىانبەم،
سوئىندىم بەپەرەردەكار ئەم فەرمانەم لەسەر حەنزو داواکارى خۆم نە بۇوه! و نەشم
ويسىتوھ بىمکەن! بەرېزىشتان لەسەر ئەو حالەتەي خۆتان دەمىننەوه! ھەركىز
سەرپىچىت ناكەين! بەبى تۇ هېچ بېيارىيڭ نادەين! تۇ سەردارى سوپاي
ئىسلامىت و ئىنكارى چاكى و بەرېزى تۇ ناكىرىت و ئىمەش بەبى پاوېتۇچۇونى
بەرېزىشتان ناماڭلىرىت!..

ئايان بەم نامەيە سەرۋەك كۆمارىشى پى لانا بىرىت لەسەر حۆكم بەبى توپەبۇون و
بۇلە بۇل كەدن؟ يان ئايان ئەمە گەورەترين بەلگە نىيە لەسەر بۇونى قوتا باخانەيەكى
سەرېھ خۆى دەرۇونناسى ئىسلامىي؟! بى كومان بەلى..

پستەي (بەرېزىشتان لەسەر ئەو حالەي خۆتان دەمىننەوه..! واتە پېزىدانان بۇ
نىرى و گرنگى و لېھاتوویي يەكەي!

به‌لام داخه‌کەم ئەمپۇ لەناو موسولماناندا ئەم رېڭايىھ فەراموش كراوه و بىگره لەگەل لابردنى كەسيكىشدا كەمى ختوكەي دلى دەدەن و پىيى دەگۈوتىرىت: (فەرمانى سەرەوەمانە تۆلە كارە لاپراویت و خۆم! خراومەتە جىگات و بۇوم بەفەرماندەي گشتى!.. ئىتىر بە بى من بۆت نىيە هەناسەش بەدەيت و تۆلەمەولا سەربازىيکى سادەيت!..

برايمەك گىرایەوە ووتى: پاش دروست بۇونى (يەكبوونى ئىسلامى) من كارەكەي خۆم لى سەنرايەوە درا بەفلان كەس بەبى هىچ ھۆيەكى شەرعى! منىش ووتى بەو كەسى كارەكەي منى وەركىرتىپو: چۈن قبولت كرد ئەو كارەيى من وەرىگىرىت؟ ئەي نەتكوت فلان كەس پىيى ناخوشە و دەرۈم بولالى يان نامەيەكى بۇ دەننۇسىم و دەلىم: (برايم بەپىزىم خوا ئاگادارە ئەو كارە لەجەناباتان دېت و دەستىيکى بالات هەيە تىايىدا زۇر لەمن زىياترا بەلام سەرەوەمان ئەم تەكلىفەيان لى كردووم! ئەگەر تۆپىت خوش نەبىت و دلت شتىك بىكەت من ئامادەم داوابى لى بوردن لەسەرەوە بىكم و ئەو كارە وەرنەگرم!!). لەوەلامدا ووتى: وەللا ھەركىز شتى واناكم.. من سەرەوەم! پىيم بلى لەھەركىيىدا كار بىكم ئامادەم بەقسەي بىكم و بچەمە جىگاي ھەموو كەسيك! ئەمەيە ھونەرى بەچۈكدا هاتن و تىك شىكان و دووركە وتنەوە لەپىنەممۇنەيە دەرۇونناسىيەكانى (پىيغەمبەر) ئىخۇشەوېستمان ئەمەيە ليھاتووئى لەمەيدانى چۈن خەلکى دەكەيتە دۈزمنى خوت!.. تەنانەت ئەو كەسانەشى كە خۆيان داوابى ئىشۈكاري پلەو پايەشيان لە(پىيغەمبەر) كردىتىت ھەركىز ھاۋەللىنى تەرىق نەكردووته وە ئاپرۇوی سىياسى نەبردۇون! و پىيى بلى: ئەمیرى بۇتۇ نىيە! ھەركەسى خۆي داوابى كات ئەوە نىيازى خراپە! و لەبەر خوا نىيە! ئەوە بۇ (منصب) موسىلمان بۇويت مونافيق!!..

نەخىر بەلكو بەسۈزىيکى باوكانەوە دەستى دەخستە سەرشانى (عبد الرحمن) و بەشىوازىيکى جوان پىيى دەووت: يا عبد الرحمن! لاتسائل الامارة! . فانها ندامة يوم القيامة؟! عبد الرحمن گىيان داوابى ئەمیرى مەكە چونكە لى پرسىنەوەي زۇر و پەشىمانى لەدوايە لەقىامەتدا!.

خۆزگە هەلگرانى پەيامى ئىسلامەتى ھەستيان بەمە دەكىدو نرخ و پېزىيان بۇ دلى ئەندامەكانىيان دادەنا چونكە پۇزانە لابىدىن و دامەزرانىدى دىتە پىكايىان بەتايبەت پاش كۆنگرەكان و كۆپانكارىيە جەزهرييەكان).

(الحمد لله أولاً وآخرأ)

بەشی سیەھم

بسم الله الرحمن الرحيم

پیشەکی بەرگی سیەھم

ئەم بەرهەمەی کە لە بەردەستىيە يە كىيەكە لە شاكارەكانى نوسەرى بەناوبانگى ئەمەرىكى (دېلىكارىنچى) منىش وەك خوى وەرم كېپايە سەر زمانە شىرىنەكەي كوردى و بۇ ھەرسلىك پاشكۆيەكى (علم النفس) ئىسلامىم بۇ زىياد كرد ، بۇ زياتر سود وەركىرنى خوينەرانى مۇسلمان و تا بۇ ھەموو لايەكىش دەركەۋىت كە ئىسلام لە ميدانى دەرون ناسىدا دەستىيکى بالاى ھەيە و لە پىش ھەمو زاناكانى ئەوروپا كارى پىّ كردووه ...

لە بەر ئەوهى كە باسەكانى ئەم كتىبە نۇر پىيؤىستە وھەموو كەسىك حەز دەكتات كامەران وبەختىار بىت و ھەموو كەس خوشى بويىت ، بۇيە ئەم كتىبە وەركىراوه بۇ (٦١) يەك زمانى جىا جىا لە جىهاندا و كاتى كە (عبد المنعم الزيادى) كردى بە عەرەبى (١٨) جار لە چاپى دايەوە، ھەر لە بازاردا نەما !! . ئەمە گىرنگ نىيە چونكە (دېلىكارىنچى) خوى دەلىت (ئەم نوسىنەم بۇ قوتابىيەكانى خۇم بۇو لە پەيمانگەكەمدا و ھەركىز نەھاتووه بە خەيالىدا كە ئاوا لە ئەمەرىكا تەشەنە بکات. كە پەيتا پەيتا بە نامەو تەلەفون داواي ئەوهىيان دەكرد چاپى بکەمەوە) تا (٣) ملىقىن دانەىلى چاپ كرا

منىش لە سالى (١٩٩٤) ئەم كتىبەم كرد بە كوردى و لە بەردەست كورتى نەبوونى بە چاپ نەگەيەنرا ، كە كردوە بە سىّ بەشەوە، ئەم بەشەم لە بەر زەرورەتى بۇ خىزانەكان ئامادەم كرد .

ھىوادارم جىڭىاي سوود بىت بۇ ھەموو خوينەرانى و خواي گەورەش لە نامەى چاکەكانماندا تومارى كردىتى.

وەركىپ : عمر توفيق الخطاط

شەش رىڭا بۇ ئەوەي

زىانى ھاوسمەرىيەتى بە خىته وەر بىت :

رىڭاي يەكەم :

ئازىۋە مالۇنۇنى بەرپا مەكە !

رىڭاي دووم :

واز لە خۇشەویستى بىنە باپۇ خۇي گەشە بکات

رىڭاي سىيەم :

نزيكتىرين رىڭا بۇ گەيشتن بە تەلاق .

رىڭاي چوارم :

بۇ ئەوەي ھەموو كەسىك بە خىته وەر بکەيت .

رىڭاي بىنچەم :

ئەم خالىد لە لای نافرەتان زور گەورەيە .

رىڭاي شەشەم :

ھەلس وکەوتى جوان داوايىھەكى سەرەكىيە

ریگای یەکەم :

ئازا و هو مال و پیرانی بەرپا مەکە ؟

پەنجا و پىنج سال لە مەوبەر ئىمپراتورى فەرنسا (ناپلیونى سىيەم) كە ئامۇزى ناپلیون بۇنۇپارت بۇو، كەوتە داواى ئەوينى (مارى ئۆجىنى ئىجناس ئۆجىستىن) كە شەبەقە گولى (تىبا) و جواترىن ئافرهتى دونيا بۇو لە سەردەمەدا. ئەم ئەوين دارىيە تاجى خوشەويىسى و ماره بېرىنى لە سەر فرا. هەرچەندە دەست و پەيوەند و ئامۇزگار كارانى زۇر ھەولىان دا كە نەھىلەن ئەم ماره بېرىنە سەر بىگىت، بە بەلگەي ئەوهى كە ئەمە كچى (گونت) ئەسپانى يە كەس ناي ناسىت، و بەلام ئەم ھەر لە سەر راي خۆى سور بۇو بەرابەر يەك گەلى تەواو وەستاولەوتارى عمرشدا ئەم و تانەي دەرىرى : (من ئافرەتىكەم ھەلبىزداروھە كە خوشم دھوى و رىزى زۇر زىاتەرە لە لام لە ئافرەتى كە پىم نامۇ بى و خوشم نەويت)! ..

ھەموو كەرسەكانى بەختەوەريي وەك - تەندروستى، پايدارى، جوانى، خوشەويىسى، لە بەردىستى ھەر دوکياندا تەشەنەي دەكىد .. بەلام ئەم خوشەويىستىيە نىوانىيان ئوھنەدى پى نەچو كلۇكۇي دامرەوو بۇ بەتۇزو كەردو چو بەكىشى حەوادا ... بىتكومان ناپلیون لە كەل ئەوهدا كە ئۆجىنى لە سەر عەرشى دلى دانابۇ ھەروەها لە سەر عەرشى فەرنساش دايىنابۇو... بەلام نە سەرەوهى عەرش نە هيڭى خوشەويىسى نەيان توانى كە نەھىلەن ئەم خانمە نەكە دۈشىان تىكدان دروست بىكەت ! ... شەيتانى غىرەت نواندى نەيدەھىشت ئەم ناپلیونە، بەستەزمانە، ساتىكلى ئى دورىكەمەويتەوھ، زۇر خۆى دەكىد بە نوسىنگە كەيدا نەيدەھىشت ئىش و كارەكانى پاپەپېرىنىت كە ئىش و كارى دەولەت بۇو ... وازى لى نەدەھىلە ترسى ئەوهى نەبادا ئافرەتىكى تر خۇشى بويت ! ... ئۆجىنى چون ھەستى بەمە كرد ؟ فەرمۇن لە كەل

وهلامه‌کهی که له کتیبی (ا. رینهارت) له زیر ناوی (ناپلیون ئوجینی کاره‌ساتی همه‌زهلى له میزروی ئیمپراتوریه‌ت دا) ئەمە کورته‌کەیهتى : (ناپلیون) نۇرچار له دەرگای پشته‌وهى كۆشك خۆى دەدزىيەو بە تاريکى شەو كلاۋە پانە‌کەي دەھىنایە سەر چاوى وله گەل پىاوييڭدا بەرهەو مائى ئافرهتىك دەكەوتە پى !! لە رىگاي ناپاكى يەوه !! ئائەمە بوژيان تىكىدەر كە ئوجینى تىيى كەوتبو و ! راستە ئەو خانقە له سەر عەرشى فەرنسا چوار مەشقى دابۇو ھەركە جوان ترىن ئافرهتى سەردەمى خۆى بۇو .. بەلام نەزىپو نە جوانى نەيانتوانى ئەو خوشەويىستىيە بەھىلىتەو له ناوهندى ئەو كەشتىيە ژەھراوىيەي كە له كەشتىيەكى لېلدا ئوقرهى گرتبوو ! .. بەلنى مالۇيرانكەر، (النک)، تازەترىن داهىننانى جەھەنەمەيە، كە ئافرهتان دوچارى بۇون وەدەستيان ھەيە له داهىننانى دا بۇ رمانى قەلائى كامەرانى خىزان ... كە گەورەترين تىكىدەرەو وەك كويىرەماروايە كە پىيوهيدا ئامانى نىيە . خىزانى (الكونت تولستوى) پەي بەم راستىيە بىردى بەلام پاش كار له كار ترازان ؟ كە له پال ھەردوو كچەكەيدا دەرى بىرى ، كە من باوكتانم كوشت ! كچەكانى ھىچ وەلاميان نەدaiيەو چونكە دلنىا بۇون له راستىي قسە‌کەي ! (تولستوى) بە ھەلکەوتۇ تو ترىن چىرۇك نوس دادەنرىت لە ھەموو میزروودا .. ھەردهم دوان لە شاكارە ئەدەبىيەكانى (جهنگ وئاشتى) و (منم كار نىنا) لە ناو ھەموو شاكارە ئەدەبىيەكانى دنیا وەك ئەستىريە كەش دەدرەوشىتەو .. ھەمېشە قوتاپى وئەدەب دۆستان لە دوايە وەبۇون چ وشەيەك لە زارى دەرچوايە دەيان نوسى تەنانەت ئەگەر بىوتايە (وا دەزانم كاتى ئەوەم ھاتووە كە بەرهەو جىگاي نوستن بەرى بىكەوم) حکومەتى روسى خۆى ئامادە كردىبو بۇ چاپ كردى بەرهەمەكانى كە له سەد(مجلد) دا جىڭاي دەبويەوە !! لە گەل ئەم شۇرەت وناوابانگەيدا .. خۆى و خىزانى بەختىكى چاكىيان ھەبۇو له دەولەمەندى و كۈپو كچ دارى و شوينەوارى

کوئمه‌لایه‌تی که شایه‌نی بُوو بگنه ئه و په‌ری به‌خته‌وهری وشادی .. که گه‌شتیشن پیّی له سه‌ره‌تای ژن می‌رديانه‌وه و تهناهه‌ت له خوشی یه‌كتري سوزدھیان بُو په‌روه‌ردگار ده‌برد و لیّی ده پارانه‌وه که ئه‌م به‌ختیاری‌بیه‌یان بُو به‌پیّیت . پاشان شتیکی نور سه‌یر پوویدا . تولستوی گوپرا تا وای لیهات ته‌واو گوپرا بوو به که‌سیّکی تر .. وای لیهات بی نرخانه سه‌یری نوسراوه‌کانی خوی ده‌کردو ده‌ستی له دونیا شورد و پله و پایه‌ی خسته پشت گوی وویستی له مهولا ژیانی ته‌رخان بکات بُو نوسینی که تیايدا هانی خله‌لکی برات له سه‌ر ئاشتی و نه‌هیشتنی شه‌ر (دیوزمه‌ی ژه‌هراوی) له جیهاندا .. تا وای لیهات ئه‌و تولستویه‌ی که له کاتی لاوی دا تاوان نه‌بوو نه‌ی کات تهناهه‌ت کوشتنیش! .. وای لیهات که رینما‌بیه‌کانی دینی جیّبه‌جی ده‌کرد وازی له هه‌موو زه‌وی و زاره کانی هینا و ژیانی ساده‌وه زبری هله‌بیزارد ده‌ستی دایه زه‌وی کیلان و دارپرین، خوی پیلاوی بُو خوی ده‌چنی و ژوره‌که‌ی گسک ده‌داو له‌کاشیه‌کی داریندا نان و ناوى ده‌خوارد !! . به‌لام ژنه‌که‌ی حمزی له ژیانی رابواردن بُوو که تولستوی بیزی لی ده‌کرده‌وه ! حمزی له و مال و سه‌روه‌ت و پله و پایه‌ه ده‌کرد که ئه‌و رقی لیّی بُوو هه‌ناسه بِرکه‌ی بُوو به دوای (شوره‌ت) و پله و پایه‌ه داکه تولستوی له به‌ر چاوی که‌وتبورو! پاش ئه‌وه به‌رده‌وام خه‌ریکی مال کاول که‌ربوو له گه‌لیدا ژیانی لی تال کردبُوو پاو بُو چونه‌کانی پوچه‌ل ده‌کرده‌وه .. قیره قیر نه‌فرین کردنی بُوو به‌سه‌ریدا له‌کاتنیدا که ئه‌و ده‌بیویست به خوپایی کتیبه کانی بلاو بکاته‌وه به‌رزی و ناوا ده‌کردنی نه‌ویست ! ..

له گه‌ل ئه‌م هه‌مووه‌دا نه‌ی توانی می‌رده‌که‌ی له و بیره‌ی لابدات بُویه خوی توشی هه‌ستريا کرد ، که ئه‌م ژنه له زه‌وی دا خوی ده‌گه‌وزاندو په‌داخه ژه‌هري ده‌خسته سه‌ر لیّوی و سویندی ده‌خوارد که بیخواته‌وه ئه‌گه‌ر ئه‌م چی ده‌ویست بُوی جی به‌جی نه‌کات .. پیشتر باسی ئه‌وه‌مان کرد ئه‌م ژن و می‌رده

ماوه‌یه‌کی نور زیانیکی خوشیان به سه‌ر برد له باوه‌شی ناز و نیعمه‌ت و کامه‌رانیدا خه‌ریک بوو نیو سه‌ده به سه‌ر بهرن که‌چی تولستوی وای لیهات حه‌زی به چاره‌ی ژنه‌که‌ی نه ده‌کرد ئیواره‌یه‌کیان ئه‌م ئافره‌ته به هه‌له دهوان خوی گه‌یاندہ لای - که تینویتی خوش‌هویستی و سوز‌هینا بووی به‌چوکه‌دا - له سه‌ر ئه‌ژنؤ له به‌رده‌میدا که‌وت و داوای لی کرد که ئه‌و هونراوه فونکلوریانه‌ی بو بخوینیت‌هه که له کاتی ده‌نگیرانیدا بوی نوسیببو . له کاتی خویندن‌هه‌وهی ئه‌و نامه یادگاریانه‌دا هه‌ر دوکیان ده‌ستیان ده‌کرد به گریان نور به کول ده‌گریان بو ئه‌و زیانه‌ی جارانیان ، روزانی کامه‌رانی و شادی که‌چی ئه‌م زیانه ناخوش وزبره‌ی ئیستا کلپه‌ی گپی ده‌یانسوتینی . (تولستوی) که تمه‌نی که‌یشته (۸۸) سالی ، ئیتر توانای زیانی نه‌ما له ناو ئاژ اوهو نه‌گبه‌تیدا له گه‌ل خیزانی نه‌گونجاودا . بویه ئه‌وهی پی کرا که له شه‌وینکی ته‌بو تووش و باران ولیزمه‌دا شه‌وی (ئوکتوبر) سالی ۱۹۱۰ له مال ده‌رچوو هلهات سه‌رما نوری بو هینا و تاریکی شه‌و لوی کرد وریگای ده‌بیری و خوشی نه‌یده‌زانی به‌رهو کوی ده‌چیت . ئه‌وه بوو پاش (۱۱) روز دوای ئه‌وه به‌هه‌ی سوتانه‌وهی (التهاب) ی سی یه‌کانیه‌وه کوچی دوای کرد . که لاشه‌که‌یان له یه‌کی له مه‌حه‌ت‌هه کانی شه‌مه‌نه‌فه‌ردا دوزیه‌وه که‌وت‌ببوو . وه‌سیه‌ت‌هه که‌ی که پیش مردنی کربووی تیایدا نوسیببو (ریگا نه‌دریت به ژنه‌که‌م بیت‌ه سه‌ر تارمه‌که‌م و بمبینی) ! ئائمه بو نرخی ئه‌و مال ویران کارییه و زیان لیل کردنی که ئه‌و ئافره‌ته به سه‌ر خوی و تولستوی هینای به سکالاً و هیستريا کردنی ژنه که‌ی که خوی دروستی کردبوون ! له وده‌چیت خوینه‌ر هه‌ست به هه‌ندی شت بکات له زیانی تولستوی‌دا که پیویست به‌مال ویران کاریه بکات به‌لام ئه‌مه ده‌رچونه له باسه‌که‌مان . پرسیاریک ده‌که‌م : ئایا ئه‌و مال ویران کاری و زیان تیک دانه‌ی ئه‌و ژنه توانی تولستوی بکوریت ؟ یاخود بینیت که

چون کارهکهی له خراپهوه بو خراپه دهبرد؟! . (ژن هینانی) ئىبراهم لنىكولن نا بلکو (كوشتنى) خۆي بوخۇي كاره ساتىيکى دەلتەزىنۇ به ئىش بۇو .. ئەم ژنهى لنىكولن ھەميشه دەم به رەخنەو سكارلاو گلەيى بۇو .. تەنانەت لاشەو لۇرى لنىكولن له رەخنەي ئەم ژنه بى وەي نەبۇو . بەپايى جەنابى خانم (شان داتە كاو . روشتى شلوشۇن . دوگۈيى زل . لوت لار . لچ زل . دەست وقاچى لە مەيمون دەچىت ابەم چەشىنە وەسفى مېردىكى دەكىرد . نەك لە لاي خۆي دا بەلکو له بەردىمى مىوان دەۋىست وناسىياواندا !! (ئىبراهم لنىكولن و خاتۇو مارىكى) زۇر پىيچەوانەي يەكتىر بۇون له يەكەوه دووربۇون لە ئاستى خويىندىن دەورو بەررو رەھوشت و زەھۆق و پۇشنبىرى . (وەلىپىرد بەفرىيدج) كە ئەندامى ئەنجومەنى پىرانى ئەمرىكىيە بە گەورەترين سەرچاوه دادەنرىت لە مىشۇوى ئىيانى لنىكولن دا . جارىكىيان ووتى . دەنگى زلى ناسازى خانەكەي لنىكولن لە سەر جادە گشتىيەكەوه دەبىسترا . ھەر تورە بونەكانى خۆي بۇ خۆي شتىيکى بەد بۇو ئىتىر باقسەو جىنۇ دانى و بىشەرمى لە رادە بەدەرى بوهستىت . نۇمنەيەك لە سەر ئەمە . ماوهەيەك پاش ھاوسەريان لە مائى (جاڭوپ ئارلى) بۇ رابواردىن ئىيانيان بىردى سەر (جاڭوپ) بىيۇنى يەكى لە دوكتۇرەكانى (سەرنج فيلد) بۇو ھەزارى و دەست كورتى ناچارى كردى بۇو كە لايەكى مائە كەي بە كرى بىدات . بەيانىيەكىيان لە كاتى بەرچايدا (لىكولن) ھەلە يەكى زۇر بچوکى لى وەشايەوه . تەنانەت لە بچوکى وېنە نەخيدا كەس بىرى نايە ئەو ھەلە يە چى بۇو ؟ بەلام ئەو بەرپەرچەي كە ژنەكەي دايەوه مىشۇو توْمارى كردو لە بەر پىسى و شازى و گەورەيىيەكەي . تەنانەت ئەم ژنە ھەستا پىالە چايى كرد بەسەردىم و چاويدا بەدەم جىنۇو بولەو نەفرىنەوه !! (لىكولن) سەرى داخستۇو هيچى نەوت بەلکو بە كزۇلىيەكەوه وەك مندالىيکى بچكۈلە لە جىنى خۆي نەجولا . خىرا خاتۇو (ئىيلى) پەرۋىيەكى هىنناو دەمۇو چاواو جله كانى

سری ! بهلی خانمی لنکولن گیل و بی عهقلییه‌کهی له راده به‌دهربوو . ته‌نانه‌ت پاش تیپه‌ربوونی (۷۵) سال به‌سه‌ریدا به‌بیستنی هه‌ناسه‌ت تن ده‌بیت وله سه‌ر سامیدا سنگت دیت‌هه یه‌ک هه‌رچه‌نده پاشانیش شیت‌بوو . که‌مترين وه‌صفی کاره‌کانی ئه‌توانین بلیین شیت‌انه‌یه .

ئایا ئەم ژیان تال کردن و ناکۆکى و دەمدەمەیهی (ماریتتوو) (لنکولن) ئی گۇپى؟ بهلی هەل ویستى خۆی لەم ژنە گۇپى . تاواى ئى هاتبوو بیزازى لە وبەخته كلۇلەی دردەپرى كە ئەم بەستەزمانەی گەياندۇتە نیوان كەلبەی ئەم خانمە . تا گەشتە ئەو رادەیهی كە حەزى بە چارەشى نەما !

لە (سېر نجفید) دا (۱۲) پاریزه‌رەبۇو لە بەر ئەوهى موچەكەيان بەشى نەدەکردن ناچار وەرزىنگى ئەسپیان لى دەدا و بەھەمۇو لايەكدا بە دواى قازى (دەفید دېفین) ھوھ بۇون كە سەروكى قازىيەکانى ئەو ویلايەتە بۇو بۇ ھەر كۆى بچوايە دواى دەكەوتەن . ھەمۇو پاریزه‌رانى هاورييى لە كۆتايى ھەفتە دا بەرھە ماڭھەيان دەگەراندۇھە تەنها ئەم لنکولنە فەقیرە نەبى . كە تۇقا بۇو لە مال , حەزى نە دەکرد لە گەپاندۇھە بەلکو لە ئوتىلە پىسە كاندا شەھى بە سەر دەپر !! ئائەمە بۇو دەست كەوتى خانمى لنکولن و شاشن ئوجىنى كۈنىتسۇى لە ئەنجامى بەرپاکردنى مال و يەرانى و ژیان تال کردن ھىچ يان بە دەست نەھىئىنا بۇ ژیانى خۆیان جىگە لە دەردى سەرى و خەم و خەفت و ئىش و ئازار !

قازى (بس ھامبورجر) كە يازدەسال لە دادگايى (پەيوندىيە كەسىيەکانى) نیويۆرك قازى بۇو , ھەزارەها حالەتى تەلاق جىا بۇونەوە ھاتوھەتە بەر دەست و دەلىت : ھۆى سەرەكى بەجى ھېشتىنى مال و سەر ھەل گرتى پىاوان دەگەرىتەوە بۇ ژنەکانىيان كە يەك پارچە مالە كانىيان كردوتە (نەكەد) و ژیان تال کردن) . رۆژنامەي (بۆستن بۆست) جارىك ئەمەي نوسى (زۇرى لە ئافرتان كەم دەست دەكەن بە ھەل كەندى قەبرى بەختىيارى ژن و مىر

دايەتى بەھۆى زنجيرە يەك چائى بچۈلەنەوە كە لە سەرتاواھ گۆيى پى نەداوه وشاينى باس نەبۇو) ! كەواتە - ئەي خانفەكان - ئەگەر دەتانەوي ژيانى ھاوسەريتان لەگەل بەختىارى و كامەرانى دەست لە مل بن، ئەوه بېرىگەي ژمارە يەك جىبەجى بىكەن :

﴿ مال ويرانى بەرپا مەكە ﴾

پاشکوی یه‌که‌م

(خنگاندنی خیزان زور جار به دهست ئافره‌ته)

یاسای خیزان له ئىسلام دا ورتىن و خەترىن ترىن مەسىلە يە كە گرنگى پىدرابىت چۈنكە بەتىك چۇنى خىزانەكان شىزانەي كۆملەكە تىك دەچىت وەك چۈن تازبىح تىك دەچىت بە پېچرانى دەزوهكەي بۇيە هەرلە سەرەتاي دروست كردىن خىزانەو ئىسلام زور گرنگى بەوه داوه كە كۈپ ياخود كچ بە پەلە هاوسمەرى زيان دىيارى نەكات بەلکو لە سەرتاوه بە هەموو مەرجىكى يەكتى رازى بن و بە ووردى لە يەكتى بکۈلەنۋە تا دواي پەشىمانى دەرنېپىن و كالەك بە ئەژنۇ نەشكىنن !! تەنانەت سەيركىرىنى روالت و جوانىش دەبى پىشىت بىت نەوهك پاشان كورەكە بلى بە ئارەزو خۆم بەدلى خۆم ژنم نەھىنداوه يان كچەكە بىلى . ئەوه بۇو (پىنگەمبەر) خوا (كەلەپەن) بەو كەسەي كە نىازى ژن ھىناتى بۇو پى كوت! جوان سەيرى بکە چۈنكە ئەوه دەبىتە خۆي بەردەوامى خوشەويستى نىوانانتان) زور جار ژيان تالى و مال و يەرانى (نەكىد) لە وەوه بەرپا دەبىت كە پىاوه كە يان ژنە كە خۆي بە بەرزتر بىزانى لە وى تر بۇيە ئىسلام واي بە باش زانىوھ كە هەردوکيان لە يەك ئاستا بن لە پەلە و پايەو نەزاد .. هيىد . كە ئەمەش لە فيقەدا لە باسى (الاكفاء) دا . بە درېشى باسى ئى كراوه هەرچەندە ئەگەر ھاوتايىش نەبن قىدى نىھو نىكاھكە دەروستە بەلام زور بەي (نەكىد) وله وەوه دروست دەبىت .. بۇ نۇمنە ئافرهتى جوان و بېڭىن و بىلا بەرز بە خۆي دا دەنازىت بە تايىبەتى ئەگەر مىرداكە ئى جوان و پىكەوتە نەبىت .. بە فەرمانى ئەو نەكات بەلکو خۆي پىاوه دەبى و دوابېريارەمىشە بە دەست ئەمە ئاخود ئەگەر يەكىكىيان لهوى كەيان بەرزتر بۇو لە نەزاددا ياخود لە خۆيىندىدا .. ئىتىر ئەگەرى تر بە بۇرە پىاوه سەيرى دەكات و بە خزمەت كار سەيرى دەكات و ئەگەر نەخويىندەوار بۇو ئەوا بە (عومام) وەيچ نەزان سەيرى دەكات ئەوكاتە رىيىزى تەواو بۇ يەكتى دانانىن . جارييکيان بۇم دەركەوت كە هاورييەكى مامۆستام زور رىيىزى ژنەكەي نەدهەگرت و رەخنەي ئى هەبۇو ئەمەش لە بەر ئەوه بۇو كە خۆي بە

خوینهوار و روشنبر ده زانی به لام زنه نه خوینهواره کهی به نه زان و کمه جاف داده‌نا! بؤیه هر ده به گله‌یی و بوله بون له یه کتری، خوا بهوه ره حمی کرد که مندل له بینا هه بوبو ئه گینا يه ک سات به یه کهوه نه ده زیان! ئیسلامی بی کرد زور مه بهستیه‌تی که هاوسریک هلبزیریت که له سهره تاوه بهو زیانه رازی بیت که هاوسره‌کهی له سه‌ریه‌تی. بؤیه دبیت ئافره‌تی یان پیاوی پهروه‌رده کراوی قورئان هلبزیریت ئه گهار وانه بیت پهیوه‌ندی هاوسریان باش نابیت یان بهختیاری به خویه‌وه نابینیت. واده‌بی پیاو دنیا له لای زور بی نرخه و تماح باز نیه، به لکو به زیانیکی ماماواهندی و پوشته‌ی و تیری به ولاوه به‌تمای هیچی تر نی يه.

نه گبه‌تی مال کاولی ئه م پیاووه له و خاله‌وه دهست پی دهکات که له خویه‌وه به پهله و بی ورد بونه‌وه زن ده‌هینیت! چونکه کم جاریک ده‌که‌ویت له هاوسریکی و ده خوی ساده‌ی دهست که‌ویت که بهو جوره بروانیتی زیانی دونیاوه به لکو مه‌بستی سهره‌کی ره‌زامه‌ندی خواو ئاخیره‌ت بیت. مه‌گهر اللهم ئافره‌تیک بیت که به پهروه‌دیه‌کی قورئانی جوان کرا بیت. هر بؤه مه‌بسته بوبو که (پیغامبر) مان (علیه السلام) کاتیک زانی خوای گهوره کاریکی قورسی خستوه‌ت سه‌ر شانی‌که (هیدایت دانی به‌نده‌کانییه‌تی) واي دانا که‌خوی له زیری ده‌رده‌چیت به لام له وانه‌یه خیزانه کامن توانای هلگرتنیان نه‌بیت و له بدر ده نه‌فس و شه‌یتاندا چوک دابدهن. بؤیه کویان ده‌کات‌وهو ئایه‌تی خوايان به سه‌ردا ده‌خوینی که ده‌فه‌رمومویت (بِكَاهَا أَلَّيْهِ
قُلْ لَاَرْوَيْكَ إِنْ كُنْتَ نُرِدْنَ الْحَيَّةَ الدُّنْيَا وَرِزْنَهَا فَنَعَالِمَ امْتَعْكَنْ وَأَسْرِحْكَنْ سَرَّكَاهَا
جِيلًا) (الاحذاب ۲۸) واته: ئهی خیزانه‌کانی (پیغامبر) (علیه السلام) ئه گهار زیانی دونیاتان ده‌وی فه‌رمونن به جوان ترین شیوه ته‌لاقтан ده‌دهم و به ئاره‌زوی خوتان له کوی ئه‌و زیانه‌تان دهست ده‌که‌ویت بگهن پیتی). ئه زان بؤه‌مه‌ی کرد؟ چونکه له بدر چاوی بوبو که ده‌مه قالو همرا دروست ده‌کهن و زیانی هاوسری تال ده‌کهن چونکه رانه هاتوون له سه‌ری ئه‌مه له لایه‌کی تره‌وه ده‌بونه به‌ر بهست و عرقله له ریکای بانگه‌وازدا بؤیه (توسلستوی) (ئه گهار موسلمان بوایه و ده

(پیغامبر)ی نازداری بکردایه کهی ئا بهو چەشنه دوچاری ئەو ژیانه پر نەمامەتىيە دەبۇو؟

سەرئەنجامىش لە سكەي شەمنە فەرىكدا بىرىت وکەسى لە لا نەبىت؟! .
 عمرى كورى عبد العزىز كاتىك كە كرا بە كەورەي موسىلمانان ھاتوه بۇ مال بە فاطمەي خيزانى وەت : خيزانە خۆشەويىستەكەم لە مەو بەر رامان بواردووه بە خۆشى دەشيان بەلام دلىنابە لەم بۇ بەدوا ئىتر لە وژیانە خۆشە دەبىن . دوچارى نەبوونى وەزىارى دەبىن . لە پىتتاو خەلکى هەزاروو نەدارو داماوان دا خۆمان و سەرۋەتمان دەكەينە قوريانى . جا ئەگەر لە لات نارەحەتە ئەوا من نۆرت لى ناكەم و سەربەست بە يان من هەلبىزىرە يان ژيانى دونياو رابواردن . (عمر) بۇيە ئەمەي خستە بەردىستى خيزانى چونكە موسىلمانان چەندان سەدە پىش ئەپروپا زانيويانە كە ئەگەر گونجان ولەيەك حاڭى بۇون لە نىوان ژن و مىردا نەبىت ئەوا - نىك - مال وىرانى بەرپا دەبىت .. بۇيە فاطمەي پەروردەي قورئان وقوتابخانەكەي (پیغامبر) بە پەپى ئامادەيى وگيان فيدايىيەو ووتى : سوينىم بەخوا هېچ شتىك بە سەرتۇو ژيانى ئاخىرەتدا هەلناپىزىم ! ئەگەر ورد بىنەوە لە زۇر بەي ھۆيەكانى - تەلاق - بۇمان دەردىكەوى سى لەسەر چوارى چارەسەرى كىشەكە بە دەست ئەوە بۇ نمونە پىاوهكەي دەست كورتەو نىيەتى باق و بىرق بۇ خيزانەكەي بکرىت . كەچى ئەم ئافرەتكە سەر دەكتە جەركى و بەبۇلە بۇلە و زۇر كارى داوابى لى دەكتە كە مۇدىلەو هەر دەمەويت . من ئەمە نازانم بېق پەيداي بکە !! ياخود دەبىنى پىاوهكەي خەريکى خزمەت كردىنى ئىسلامە و خەمى بانگەوازەكەي دەخوات و زۇر بەي كاتە كانى دەرس و ئامۇڭكارى خەلکى دەكتە . لەم كارەيدا ئەگەر خيزانەكەي پال پشتى بى و خۆشحالى يارمەتى بىدات ئەوە نەك مال وىرانى و ژيان تالى دروست نابىت بەلکو ھاندان و كۆمەكى يە بۇ پىاوهكەي و بەشدارى پاداشتەكەيەتى . كەچى هەندى لە خوشكان - بەداخوه - بەم ژيانە رازى نابىن و هەزار و يەك قىسى تال و دەمە دەمە لەگەل پىاوهكەي بەرپا دەكتە و دەلى ئەمە چىيە ؟ ئىسلام بەس تۆى ھەيە ؟ ئەم ئەم مالە ؟ چۈن بىزىن ؟ بۇ وامان لى

دهکه‌ی ئىسلام خوا خاوهنىتى توش نەبىٰ هەر نافھوتى !! ياخود لايەنى ترس و بىم والەم ئافرهتە دەكات كە ژيانى تال بکات و -نکد- بەرپا بکات . وەك ئەوه حەز ناكات پياوهكەي دەست تىكەل بکات لە گەل لايەنى ئىسلامى دا !! ئىتىر پەنا بەخوا يان لە بەرئەوهىيە كە خۆي كەس وكارى حزىيىكى عەلمانين !! ياخود ئەو خوشكە مىزدەكەي خوش دەۋىت حەز ناكات توشى دەرىبەدەرى و دەردى سەرى و كوشتن و بېرىن بېتت و يان لە كارو پىشەي فەسل بکريت بىڭومان ئەمەش پەنا بەخوا باوهەر لاوازى ئەو خوشكە دەگەينىت چونكە دەبىت خواو (پىغەمبەر) لە خوشەويىستە بىت و باوهەريشى بە قەزاو قەدەر قايم بېت . يان ھەندىيەكى تر لە خوشكان بەختىيارى خىزان سەر دەبىن بەچى ؟ بەوه كە ھەموو سېرو نەيىنى بە بۇون و نەبۇونى پياوهكەي بە دور و درېزدەباتە دەرەوه لاي دۇست و نەناس باسى دەكات يان لە ھەمووى خراپىر ئەوه يە كە بچوكتىرين قسەوكردار و خواردن و ھەلسان و دانىشتىنى خۆي و مىزدەكەي ھەيە راستەو خۆ -مايكرو- ئاسا دەيگەيەننەتە مالى باوكى كە ئەمەش حەرامە لە ئىسلام دا . كە ئەمەش بىڭومان ھۆي سەرەكى تىكىدانى نىّوان پياو مالى خەزورەيەتى و بەدوايدا تۇران پاشان (چىاى) دور نىيە كە روو بىات . ياخود ھەندى ئافرهت بەوه بەختىيارى دەكۈشىن كە بەو جۆرە نازى كە مىزدەكەي پىي خوشە . بۇ نمونە مىزدەكەي پىي دەلىت : دەمەۋىت پۇو خوش و كراوه بېت و مۇن و كەم نوتق ئەبىت لە گەل كەسدا بەتايبەتى مالى باوكم . كەچى ئافرهتەكە دەلىت : من ھەروم و ناڭۈرۈم تىكەيىشتى ! ئەم ئەوان بۇ وانىن لە گەل من دا ؟! . يان لە ھەموو ئەمانە ناخۇشتەوهىيە كە لە ناو خەلکدا مىزدەكەي تەرىق دەكاتەمە و بە درۇي دەخاتەمە . لە سەر و تەيەك كەوا نىيەو بە ھەلە هاتووھ بەسەر زمانىدا . ژەتكەي دەلى : وانىيە !! تۆ نازانى باسى بىكەي من باسى دەكم !!! ياخۆد دروست بۇونى مىزدە زەمى مال كاولكەر - خانە گومانى - ئايادەزنانى خوشكى بەرىز داھىستى ئەو دەركايد بەدەست تۆيە؟ بىغەمبەرى خوا (عليه السلام) دەرمۇسى : ﴿ اتقوا مواطن التهم ﴾ خوتان لە وشويىنانە بپارىزىن كە بەھۆيەوە تاوان بار دەبن . ئايادە خوشكى بەرىز ئەگەر تۆ لە بەردىرىگە نەوهەستىت و بەتمەنها وېي پرس لە مال

دهرنه‌چیت و له گهله بیگانه و نامه‌حره‌مدا زور قسه‌ی پیکه‌نین نهکه‌یت . من مژده‌ی ئهودت دهده‌می که زهره‌یه ک تؤوی خانه گومانی له دلی میرده‌که‌ت وکه‌سی تر دانامیئی ! . من لیره‌دا نه‌هاتووم هه‌موو تاوانی ئازاوه‌ی خیزان بدنه‌هه پال ئافره‌تان و پیاواني لی بهرى بکه‌م . خۇ واده‌بیت هه‌موو خەتاکه له‌لای پیاو بیت بەلام کلیلى چاره‌سه‌ری له‌لای ئافره‌ت دهست دهکه‌ویت . وە ئەو ھۆکاره ناراستانه‌ی له‌وهو پیش باسمان کرد که خوشکان بە ھەلە بەکارى دەھېنن - چاره‌سه‌ری نیه بەلكو زیاتر وەیشومه‌ی مال کاولى و ئازاوه سەر ھەندەدا .. كەواته رېگاى سەركەوتن و بەختیارى خیزان بەدەست تويیه توش خوت و خواي خوت ئەو لانه‌یه تىك مەدە .

ریگای دوووم

واز له خوشەویستی بینه با بوخوی گەشە بکات

پۇزىكىيان دەرازىلى وتى : لە ژيائىمدا كەوجىتىم نۇر كردووه بەلام ھەركىز ئەو كەوجىتىيە ناكەم كە بە دىلدارى ئىن بېئىنم ! درازىلى ئەم پەيمانەي خۇى بىرىدە سەر ! تا تەمەنى (۳۵) سالى ژنى نەھىيناوه پاشان بىيۆھەزىنەكى دەولەمەندى هىننا كە شازىدە سال لە خۇى گەورەتر بwoo . كە پرچەكانى سېپى كرد بwoo بەھۆى (۵۱) زستان كە بەسەريدا تى پەپرى بwoo ! ئاييا خوشەویستى بwoo ،ھۆى ئەم ئىن ھىينانەي ؟ بىيکومان نەخىر ئەم بىيۆھەزىنە چاك دەي زانى كە ئەو خوشى ناوى و تەنها لەبەر سەروھەتكەمى مارەي كردووهو بەس . واديار بwoo ئەم ئىن ھىينانە لە مامەلەيەكى بازىرگانى دەچوو . بەلام لەگەل ئەوهش دا بەسەركە وتۈوتىرين (شاىيى) دادەتىرىت لە مىژۇي ھاوسەريدا !! ئەم بىيۆھەزىنە كە درازىلى ھەلى بىزارد بwoo جوان نەبwoo . گەنج نەبwoo ،نەخىر نۇر لە مانەوە دور بwoo ! تەنانەت قىسىمەن باش بwoo ئەوهندە ھەلەي زمانەوانى مىژۇوي بى تامى كردى بwoo نەنۇنە نەيدەزانى رۇمان كۆتۈرۈۋە يان يۇنان ! وەزەوقى شېرىز بwoo لە ھەلبىزىرىنى جل و بەرگ دا و لە مالدەارىشدا ھەر بۇ پىكەنин وسەرسامى باش بwoo ! بەلام لەيك شتى نۇر پىتىيەت و بىنەرەتىدا عەبقرى و ھەلگەوتتو بwoo كە ئەوپىش ھونه‌ری مامەلە كردن لەگەل پىياودا ! كە ئەمە نۇر پىتىيەت بwoo بۇزىانى ھاوسەرىتى . ھەركىز نېبۈوهە رېڭىرلە بەردىم مىزدەكەيدا . ھەركاتى درازىلى بە ماندووپىي و بى تاقەتى ولە ھۆلى پەرلەمانى پېلە كىرەو كىشەوبىنەوبىگەدا بەرەو مال دەگەرەپەيەو دەبىيىنى وا (مارى ئان) ماندوو بۇونەكەي لەپىر دەباتەوە و دەيختى ناو ژييانى پېلە ئارامى و حەوانە . لە خوشىدا واي ھەست دەكىد كە مالەكەي بۇوهەتە جىگاى حەوانەوەي مىشكە شەكەتكەى . دل ئارامى رووى تى دەكىد ئەمەش بەھۆى ئەو ھەموو رېزۇ سەرمامىيەي كە (مارى ئان) بە لېشاپىپىي دەدا بەختەوەرتىرين رۇزىانى ژييانى ئەو رۇزىانە بwoo كە لە گەل ئەو پېرەزىنەدا بە سەرى دەبەرد .. تەنانەت ھەميشە ھەلپەي

ئوهی بwoo که زوو بگەپیتەوە مال . کاتى کە لە (ئەنجومەنى گشتى) دەردەچوو . تاگشت روودا اوو ھەوالەكانى ئەو رۆزە ھەبwoo لە نوکەوە ھەمۇوی بکېرىتەوە بۆ خانمەكەي . لە گەل ئوهدا کە (درازىلى) خاوهنى ئەرك ونازەحتى و پېرمەترسى بwoo . كە ئەمە مەبەستەمەمانە - مارى ئان - زۆر بە ئاسانى لە وباورەدابوو كە درازىلى نا ئومىدى نابىت لە ژيانى ھاوسەرى لە گەل ئەمدا لە راستىدا مارى ئان لە پىناوى ئوهدا ژياو(۲۱) سالى ژيانى خۆى وسامانى تەرخان كرد تا ژيانىكى پې لە ئاسودە وکامەرانى بىننەتە كايەوە . درازىلىش ئەمە لە بەرچاو بwoo بۆيە ئەو خانمەي كردە پالەوان . ھەرچەندە لە ژياندا لە قەبى (ئىلى) پىدرە بەلام ئوهندە ھەول وکوششى بەردەوامى دا لە لاي شاشن (فيكوريا) تائەوە بwoo پىيى برە رىزى - نەجىب زادەكان - لە سالى ۱۹۶۸ لە قەبى - كونتىسە بىكونز فيلد - ئى پى بەخشى ! لە گەل ئوهدا کە خاتتوو مارى زۆر سادەو ساكار بwoo لە بەر چاوى خەلک .. بەلام درازىل ھەركىز لاقرتى بازى پى نەكردووھ . بە يەك ووشە لۆمەي نەكردووھ و ئەگەر كەسى بىويىرايە گالتەي پى بکات ئەم ھەر لايەنى ژنەكەي دەگرت و پى بەدل بە گەرمى بەر گرى لى دەكىد . جارجار قسەي خوش دەكتە كەت ئىوانيان درازىلى بۆ خۆشى پىيى دەوت : دەزانى من تۆم بەس لە بەر سەروەتكەت ھىنواھ ؟ ئەويش بەدەم پىكەنинەوە دەيوەت ئەمە راستە بەلام ئەي ئەگەر جاريىكى تەرنەت بخوازىيەتەوە ئايا ئەم جارهيان لە بەر خۆشەويىستى نەبۈۋەويىش دەم گوت بەلى .. بىڭومان ! نەخىر خۆ مارى ئان لە ھەمۇو لايەكەوە تەواو نەبwoo بەلام چونكە درازىلى ژىرو حكمەت دار بwoo واي لە مارى كردەبwoo كە خۆى چۈنە وا بىنى لە ھونه‌ری ھاپى ئەويھى : ئەو رىكايانە لە خەلکى مەگەر كەل يەوه بەختىارى خۇيان دەست دەخەن ، مە گەر كاتى ئەو بە زۆر رىڭا لە تۆ بگىرىت) كەواتە ئەگەر دەتەويت خىزانت لە بەختىارى بەردەوامدا بىنى، ئەو ئاگادارى ئەم بېرىتى (۲) واز لە ھاوسەرهكەت بىننە با لە سەر شىۋازى خۆى بروات ...

پاشکوی دوووم :

خوت مەگىشە بە دىوارى حەزى ھاوسەرەكت دا

لە راستىدا - نەك ژن و مىرد - بەلكو ھەموو دوو كەسىك كە بەيەكەوه بن ئىتىچ لە مال دا وەك (تۆ) ياخود لە دوكان و فەرمانگە و قوتا بخانەدا بن ، بۇ ئەوهى ناكوکى ورق و كينەولە يەك خويىندن (دروست نەبىت پىيوىستە ئەم خالە رەچاول بكرىت : (ئەو حەز و ئارەزوانەي كە ھاوريكەت لە سەرى را ھاتووھ و بە ئاسانى بۇي تەرك نادىرىت و بىگرە بە جوانىشى دەزانىت تۆ راستەو خۆلە دوورەوه بە لارو قەلب و بى بايە خيان دامەنى لە لايدا) چونكە ئەمە سەرەتاي ھەموو رق و كينە يەكە، دەبىت كەس ئاگادار نەبىت ژن و مىرد ئاگادارىن .. چونكە ھەميسە پىكەوهن و لە زۇر شىدا لە يەك جيان لە شىۋازى بىر كردنەوه بېۋ چۈون . تا پىكەنин و قسە كردىن وھەلسان و دانىشتن و خەوتىن و هىت .. بۇيە هەر دەم زانىيان ئەمە دوپات دەكەنەوه كە (پىغەمبەر) خوا (ﷺ) فەرمۇويەتى : ﴿ ئەگەر دروست بوايە سوجىدە بۇ غەيرى خوا بىرىت، ئەوا من ئەمرىم بە ئافرهتان دەكىد كە سوجىدە بۇ مىردىكانيان بەرن ﴾ . چونكە هەتا زياتر گرنگىيان پى بىدەن و دلىان راگىن ھىشتا ھەركەمە ! لە وانەيە خوشكىك پىم بلىت : جا ئەم بە كى دەكىرلىك بىناؤى چىدا بىت و ئەم مىرد بۇ وانە كات !؟ مىرد بۇ وانەكەت ؟ بۇ وەلامى ئەم پرسىيارە (۱۰۰) لەپەرە زياترم نوسييە (۱) بۇ ئەوهى كە جىبەجىي ناكات خۆزى زەرەر دەكەت و بەس ! بەلام تو ئەمە بىكە لە پىناؤ بەرژەوەندى ژيانتا بۇ ئەوهى ھاوسەرەكت دلى لەلائى تۆ بىت و بەس !! لەلايەكى تەرەوھ ئەگەر مىرد بەقسەت نەكەت و دەلت راگىر نەكەت بەلى بەختىاري و كامەرانى نامىنەت بەلام زنجىرەي ھاوسەرەيەتىان ناپچىرىت و بەردهوام دەبىت . بەلام بەو جورە نەبىت كە ئەو حەز دەكەت كىشەو مال و يىرانى لە وىيە دەست پىدەكەت ! ئافرهت ئەگەر خويەكى نامۇى لە

میرده‌که‌یدا به دی کرد . با به حیکمهت وله سهر خووه بهو جووه که ئىسلام داييواه له ياساي خراپه گوريندا . هەلسو كەوت بكتات چونكە ئەگەر زانى ميرده‌کەي چاك نابىت يان بهو كاره خراپ تر دەبىت .. ئەو كاته بىندهنگ بون باشتە بۇ ئەو خوشكە له ئالۆسکاندى شانەي زەردهوالە ... ! جاريکيان به ئافرهتىكىيان وت : بۇ بىندهنگى لە ميرده‌كەت كە ئەوهندەفرە رېس وقسە زۇر كەرە ؟ لە وەلام دا ووتى لە بەر دوو ھۇپىنى نالىم : يەكم / خۇى دەزانى و نۇد كەس پىيى وتووه، بەلام بى سوود بۇوه بۇ ئەرك نادىرىت، ئىتىر بۇچى دلى لە دەست بىدەم و بى سوود ووشەيەك بەخەرج بىدەم ؟ دووەم / لەوانەيە ئەو ئەم قسە كەرنەوهى بەلاوه باش بى و گلەيشى لە دەم مردووهكان ھەبىت و بۇشى هەيە خۆيىشى و خەلکىش حەز بەو قسانە بکەن و بۇ گەرم كەرنى (مجلس) حەياته !! بۇيە تا بۇت ئەكىرى دلى لە خوت مەئىشىنە، ھەندى لە پىياوان حەزيان بە چارەي ژنه‌كانيان نى يە لە بەر چى يە ؟ تەنها لە بەر ئەوهى خىزانە‌كانيان بۇونەتە كۆسپ و تەگەرە لەپىيى حەز و ئارەزۇه‌كانياندا . خۇ مەرج نىيە ئىن وپىاو لە ھەموو شتىكى يەكتى رازى بن بۇيە پىكەوه دەزىن ! بەلکو ھۆى سەرەكى پىكەوه ژيانيان دەگەريتەوە بۇ ئەوهى كە ھەر دوو كيان بە ھەندى رەوشتى يەكتى رازىن و چاۋ پۇشىن دەكەن لە ورەوشتانە كە بە يەك ناخۇن ئەمەش لە پىيَاو بەردهوام بۇونى كاروانى ھاوسەرى وبەختىارى و دوور لە ئازاوه ومال ويرانى . ھەندى لە ئافرهتان ميرده‌كانيان ھەندى نەيىنى وشتىان هەيە كە پىويست دەكتات بىيان پۇشى و لە هىچ كوى باسى نەكتات بە تايىبەتى لە لاي باوك و دايىكى ئەوانىش دەپىۋىش وەك نەبۇونى و گىرىوگرفت و ئەگەر نان نەبى لە مالدا ئەو ھەر دەلى سوپاس بۇ خوا وەزعمان باشە !! دەلىن يەكى لە ئافرهتە ژيرانە لە دواى مردىنى ميرده‌کەي دوكتور پىيى دەلىت هيىشتا كچىت !! ئەويش لە وەلام دا دەلىت ئەمە بۇ سى سال دەروات كە

مېرده كەم نەخۇشى جنسى لە گەلدايە بەلام من ئەوهندەم خۇش ويستوھ لە
ھىچ كوي باسم نەكىردووه ! *

□ كەواتە ئافرهت بەزانست بە بىروانامە و نەزادو جوانى و دەولەمەندى
ناچىيە دلى ھاوسەرە كەى ئەوهندە كە بە رەوشتى بەزۇ بىرى خۇش و
كۆمەكى كردنیان لە پىناوى هيئانە دى حەز و ئارەزۇھەكانىيان ...

پیگای سیه‌هم: نزیکترین پیگا بُگه‌یشتن به ته‌لاق

(جلادستون) له هموو که‌س زیاتر موئافه‌سه و به‌رامبهرکتی (درازیلی) ده‌کردو نور جار ده‌مه‌قاله تینی سه‌ندووه له نیوانیاندا تا گه‌شتوهه‌ته ئاستی پیکادان، له‌گه‌ل ئه‌مانه‌دا له شتیکدا له یه‌کیان کردوه، هردووکیان له ژیانی هاو‌سه‌ریه‌تیاندا به‌خته‌وهر بیون.

(ولیم) و (کاترین جladston) ماوهی (۵۹) سال ژیانیان پیکه‌وه به‌سهر برد به جوئی که خوش‌ویستی و به ئه‌مه‌کی و دل‌سوژی بالی کیشابوو به‌سه‌ریاندا ئای که دل‌شاد ده‌بم کاتی که (جلادستون) دینمه به‌رچاوی خوم که ده‌ستی خیزانه‌که‌ی گرتووه وله لای سوپاکه‌دا پیکه‌وه هه‌لده‌په‌بن!.. (جلادستون) به‌دهم هه‌لپه‌رکتی نه‌رمه گوزانی ده‌ووت: پیاویکی جل شر ژنیکی دهم شر به گوزانی و زهوق و پیکه‌دنین ریگا پیچاو پیچه‌کانی ژیان ده‌بین ئهم (جلاستون) ئاده‌میزادیکی نور که‌لله رهق بیو. به‌لام له مالدا به‌هیچ کلوجی وانه بیو. به‌یانیان زوو له خه و هه‌لده‌سا خوی ده‌کرد به چیشتاخانه‌ی کوشکدا و سهیر ده‌کات ماله‌وه هه‌موو نوستوون به شیوازیکی خوش و به‌تام هه‌لی ده‌ستانن. ده‌ستی ده‌کرد به هاوارو هاواریکی هه‌زه‌لی ئه‌یووت: ده‌هه‌ستن ئه‌ی نازانن مه‌شغول ترین که‌سی ئیمپراتوریه‌ت که‌منم چاوه‌روانی به‌چای ده‌کات بگه‌نه فریای گه‌دهی !!. به‌لی له مالدا نور سیاسی ولیزان بیو.. هرگیز پهنای نه‌ده‌برده به‌رهخنه و که‌سی راسته و خو سه‌رزه‌نشت نه‌ده‌کرد!. هر له جوئی ئه‌و (کاترینی مه‌زن) ئیمپرواتوری ئینگلترا، له گه‌ل ئه‌وه‌دا که ژیان و مردنی ملیونه‌ها که‌سی ولاته که‌ی له ژیورده‌ستی ئه‌ودابیو. له گه‌ل ئه‌وه‌دا له‌لایه‌نى سیاسه‌ته‌وه سه‌رکه‌شیکی پیاو کوژ بیو.. شهره‌نگیز بیو هردهم له ره‌می کردنی دوزمنانی دا بیو.. له گه‌ل ئه‌مانه‌دا له ماله وه وانه بیو ته نانه‌ت جاریک خزمه‌ت کاره‌که‌ی گوشته‌که‌ی قه‌لب لی نابیو.

زور ناخوش بwoo خاتوو کاترین به زهرده‌خنه‌ييه‌که ووه سه‌يریکی کرد وو
هیچی و پی نه‌گوت!.. بهم هویه که له (۱۰۰) شایی پهنجایان له ناو دادگادا
ورد خاش دهبن و ده‌گهنه ته‌لاق! له به رهخنه و سه‌رزه‌نشتی بی‌تام و نه‌زؤک
که دله‌کان ده‌شکینی و ده‌رونه‌کان زه‌لیل و شه‌که‌ت ده‌کات!.. گهر ده‌ته‌ویت
ژیانی هاو‌سه‌ریت به‌خته‌وهر بیت ئوا په‌چاوی ئه‌م بې‌گه‌یه بکه : ((رهخنه
مه‌گره))

پاشکوئی سییمه :

رەخنه لە ناو خیزانە مسولمانە کاندا

لە ئىسلامى بىيگىرددادا تىپروانىنىكى تايىبەت ھەيە بۆ خىزان و مەبەست لە دروست كىرىنى خىزان . خىزان لە روانگەي قورئانەوە بۇ تىرىبۇونى غەريزەي جنسى نىيە و بەس . بەلكو بۇ ئەوه يە چ پىياو وچ ژن لە چوار چىوھى (خىزان) دا ھەست بە ھىمنى و كامەرانى و سەرىيەستى تەواو بىكەن وەك خواى گەورەدە فەرمۇويت : ﴿ وَمَنْ أَيْمِنَهُ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً ﴾ (الروم ۲۱) كەواتە پىياو زۇر كىرنىڭ يىيە ئەگەر لە دەرەوە زۇر توند و تىيىز و تۈورە و شېرىز بىت لە گەل ھەلۋىستادا .. چونكە ئەو پەرى ھاوري يەتىيان لە دەست دەدات .. بەلام نابىت ئەو شىوازە لە مالەوە بەكار بەيىنیت چونكە نەگبەتى و مال و يەرانى ئەوهىيە كە لە مالەوە ژيان تال بىت و پىچارانى شىرازەي خىزان و سەركەردان بۇونى مندالەكاني لە دوايە ! ئەم راستىيە لە ژيانى (پىغەمبەر) خوا (ﷺ) بەدى دەكەين كە ئەوه بۇ لە دەرەوە لە سەنگەرى ژياندا بۇ لە گەل كافر و منافق و جولە كە و گاوهان بەلام كە دەگەرایەوە مال دەم بە خەندەو سووعبەتكىرىن بۇ لە گەل خىزانە كانىدا و تەنانەت پىش بېرىنىڭ لە گەل عائىشە دەكىرد .. خۆي ئىشى مائى پادەپەراند !! وەك بلىي لە بەرەكانى جەنگ ھىچ رووى نەدابى ! .. لە مىرۇو ئىسلامدا كافران و تاحەزان درؤىيەكى گەورەيان دايىه پال عائىشە (رەزاي خوا لە سەر بىت) كە گوايە پىاوييڭ لى نزىك بۇوهتەوە و بوبە مەسىلە يەكى گەورەولە ھەموو مائىكى مەدىنەدا باسيyan دەكىرد !! بىيگومان (پىغەمبەر) مان (ﷺ) زۇر نارەحەت و مشەوهش بۇو . بەرچاوى رەش بۇ ئەگەر پىاوييڭ ئەمپۇ بۇايە يەكسەر بى لېكۈلىيەنەوە (تەلاق) ئى دەدا يان وەك ھەندى كەس يەكسەر دەيكۈشت بەلام (پىغەمبەر) مان (ﷺ) حەكىمانە و لە سەر خۆيانە بە دايىكى ئىماندارانى فەرمۇو (بى خەم بە من گومانى چاكە نەبىت ھىچ گۆمانىكى تىرت پى نابەم) ! .. تا ئەوه بۇ پېرو پاگەندەي مۇنافقان مەسىلە كەي گەورەتر كرد خەرىك بۇو - پەنا بەخوا - بىكەنە مەسىلە

یه کی به لکه نه ویست !! لیره شدا هر به ۋاسانى و له سەر خۆى و بە ئارامى پىم ووت : عائىشە ئەگەر پاك بىت بىخەم بە (خوا) پاكيت دەردەخات .. و ئەگەر شەيتانىش كاريّىكى واى پى كردوی ئەوه (ته و بە) بکەو پەشيمان بەرهەو ! .. كەچى سەيرى ژن و مىردى ئەمېرى بکە كە ئەگەر شتىكى بچوکى وەك نۆكىيەك لە هاوسەرەكەي دەكاتە گايەك و عەشرەتى لى حالى دەكات كە دەبوايە (پىغەمبەر) ئاسا بىكۈتايە باوەر ناكم .. مامۇستا (مەلا صالح) يى كەورەلە هەلە بجه خزمەتىكى گەورەي بە ئىسلام گەياندۇوە قوتابى و فەقىيەكى زۇر لە سەر دەستى ئەو پىكەيىشتىن .. مامۇستا (بەھەشت جىگاي بىت) هەزاران مەسىلەي تەلاق و نىكاھى هاتبويە بەردەستى و له و مەسەلانەدا زۇر بە ئاگا بۇو .. رۇزى چومە خزمەتى و لىم پرسى ھۆى سەرەكى خىزان و تەلاقى ئەم ناوجەيەي كوردەوارىيە چىيە ؟ مامۇستا لە وەلام دا ووتى وەلامى زۇرە .. بەلام ئەوهى لە ھەمووى گىرنگ تروترىنىڭ تر ئەوهى كە ژن و پىياو تەقىيە لە يەكتەن قىسە لە يەك ناخونەو !! هەر وەك رەخنە گرتەن و يەكتەن شەكاندەنەوە زۇر ئاسانە لايىان !! خۇ ئەم قسانە پىاوېش دەگرىتەوە - بەلام خوشكى بەرىز - پىياو ھىچ زىيانىك ناكات پاش چەند رۇزىكى تر ژىنېكى تر دەھىنې ! بەلام ئەتى تو ؟ تو كومەلگاى نەفامى بە چاۋىكى تر سەيرەت دەكەن ! كەواتە تابۇت دەكرىت خۇت بکە بە زەھى بۇ هاوسەرەكەت ئەوپىش خۆى دەكاتە ئاسمانى تو ..

ریگای چواردهم

بۇ ئەودى ھەموو كەسىك بەختە وەر بىكەين

دكتور (بول بوبینو) بەپېوبەرى پەيمانگايى پەيوهندىيە خىزانىيەكان لە لوس ئەنجلوس دەلىت : نۇردەي ئەو گەنجانەي كە دەيانەوي ئىز بەيىن گرنگ نىيە لە لايىان كە ئەو ئىز نە يەكم مالىدار بىت لە ئىش وكارى مالىدا بەلكو ئەوهەيە حەز وئاواتى بەيىنتىتە دى و واى لى بکات كە ھەست بکات كە رىزدار وگرنگە .. ! لە وانەيە ھەر ئەم ھۆيەش بىت كە ئافرهتە زاناو پۇشنىبىرەكان شۇو ناكەن يان شويان بۇ نابىت ! كەچى ئافرهتە نىمچە خوينەوار وئاست نزمەكان شۇو دەكەن ودادەمەزىزىن ! بۇ نەونە بە ئافرهتىيکى ئاست بەرز بلىيى دەممەوى بتهىنم ! يەكسەر رەفزت دەكات چۈنكە تۆلە ئاستىدا نىيت بەلام داواى ئافرهتىيکى فەرمان بەر يان بىكار بىكە خىرا دى بەدەمتهو و دەلى : باشە بەلام باسېيکى خۆتم بۇ بکە !! تۆش لە خۆشىدا (۳) سەعات باسى خۆتى بۇ دەكەيت و پاشان دەلىت خۆلە جوانى و ئاستى خوينىندىدا نزمە بەلام بەراستى گرنگى بە خەلک دەدات !! ئەمە دەربارە ئافرهتان و نەخويىندەوارەكانىيان ئەمە دەربارە پىاوان چى دەلىت : تۆ پىاۋىيك نابىنى - مەگەر بە دەگەمن - كە نىخ دابنى بۇ ئەو ماندوو بۇنىي كە خىزان لە پىنار خۆ رازاندەنەوە جوان كردى خۇياندا سەرفى دەكەن !.. نۇر بەي پىاوان بى ئاگان لە وەى كە ئافرهتان شىتى جل و بەرگەن ا نۇر بەي گرنگىيان بە دىمعەنە ! ئايماسەيرى ئافرهتىيكتان نەكىردىووه كاتى ئافرهتىيکى تر دەدات بە پائى دا چۆن وورد دەبىتەوە لە جل و بەرگەكە ؟ ! دە ئىتە خوايە بۇچى پىاوان بە ئاگا ئايەنەوە كە ئىتە بە ئاشكرا نىخ ورېز دابىنن بۇ مىرەدەكە ئا بە دلى بىت ! پىش چەند سالىك لە مەو بەر دايىكى دايىك مەر لە تەمەنە (۹۸) سالىدا .. ماوهەيەك پىش مردىنى وىنەيەكى خۇيمان پى نىشان دا كە (۲۵) سال لە وەوبەر كرتبووى چاوهكانى كز بۇو بۇيە سەيرى نەكىد بەلكو پرسىيارىيکى كرد كە تا مەدن لە بىرم ناچىت .. بزەيەكى سوکى

خسته سەر لیوھکانى و هەناسەيەكى مەلکىشاو ووتى : (خۇزگە چ جۆرە جلىكم لە بەردا بۇو !! بېھىنە خەيالى خوت ! پىرەئىنیك لە كۆتايى دىسەمبىز زستانى تەمەنىدا تونانى بە پىۋە وەستانى نەماوه بىرۇ ھۆشى كزبۇوه و تەنانەت كچ و كچە زاكانى ناناسىتەوە لە كەل ئەۋەش دا ھەر گرنگى بە دىيمەن و جل و بەرگى پېش چارە كە سەدەيەك دەدات ؟.. يەك كەس لە پىياوان - خۇينەرانى ئەم بەشە - نا بىنى كە لە بىرى بىت پېش^(۵) سال لەمەو بەر چ كراسىيک يان چ چاكەتىكى لە بەر كردووه ؟! بەلام ئافرەتان زۇر جىاوازن لە پىياوان و زۇر پىويىستە كە پىياوان بە باشى هەست بەم راستىيە بىكەن . ا لە وچىرۇكە فۇلكلۇريانەي كە بۇونەتە پەندى سەرزار، دەلىن ئافرەتىكى لادى نىشىن جارىكىيان هەندى ئاللى ئاشەلى ھىتاو لە باقى چىشت لە سەر سفرە لە بەردىمى ھۆزەكەيدا دايىنا و فەرمۇوى خواردنى لى كردى!!.. پىياوهكان زۇر تۈورە بۇون و وايان زانى شىيت بۇوه ! ئەوپىش پى ووتى : (من نەم زانى ئىۋە ئاوا فەرقى ئالىف و خواردن دەكەن !! من ماوهى بىست سالە چىشتىيان بۇ لى دەنئىم تا ئىيىستا لىيم نەبىيستۇن كە شتىك بلىن كە دەلىيام بىكەن بەوهى كە ئىۋە فەرق دەكەن لە نىوان خواردنى باش و ئاللى ئاشەل) !! چىنه بەرزمەكان (طبقات راقىيە) لە سەردىمى روسييائى قەيسەرى دا .. ئەگەر خواردىنىكى باش و خۇش لى بىرايە بۇيان .. ئەوه پېيان لە بەر دادەگرت كە دەبى چىشلىنەرە كە بىبىن تا بە لېشاو سوپاسى خۇيان بىبارىن بە سەرىيدا .. !! دەي ئايىا ھاوسەرەكت لە چىشت لىنەرىيکى روسي شايىان تر نىيە كە لە سەر چاكەيەك سوپاس و پىزازانىنى پېش كەش بىھى ؟ ئەمجارە ئەگەر خىزانەكەت مەرىشكىتكى سورەكراوى ھىتاينە بەردىست . تۆش سەر سوپمانى خوت دەربىرە دەربارەي ئەو شىۋە لىنەنەي .. واي لى بىكە هەست بىكەت كە تۆ جىاوازى دەكەيت لە نىوان چىشتى خۇش و ئاللى ئاشەل ! چەند رۇزىك لە مەوبەر لە يەكىك لە گۇفارەكاندا قىسىمەيەكى جوانى ئەستىرەي سىنەمايىم (ئەدى كانتوور) خويىندەوە كە دەھى ووت : (من لەو دونيا لە ھەموو كەس زىياتر قەرزارى ژنەكەم . چونكە زۇر يارمەتى داوم بۇ بېرىنى رېڭاكانى ئىيانم . پول بە پول چى كۆبىرىدەيەتەوە بۇي كۆ دەكەد مەوهتا بۇي كردم

به سامانیکی ګهوره بټ روزانی رهش ! (۵) مندانی به جوانی بټ ګوش کردم و ماله که می کردېبويه یه ک پارچه بههشت .. ئه ګهر من له ژیاندا وام لی هاتبی که شایانی باس بم .. ئهوه هه موو نازایه تیه که بټ خیزانه کم ده ګهريتهوه ! .. که واته ئه ګهر ده ته ويست ژیانی هاوسمهريت به خته وهر بیت .. ئهوا ئه م بېگه یه له یاد مه که (۶) (ریزی پوخت به چوار دهورهت بېهخشه ..)

چوارم :

سوپاسی خه‌لکی نه‌کهیت سوپاسی خواش ناکهیت

له به‌رنامه‌ی ئیسلام دا . سه‌رکه‌وتتو ترین (شاپی) ئوهیه که ئن و پیاو له به‌ر
هیج شتیکی ده‌ره‌کی يەكتريان هەلنه بىزاردېت . وەك جوانى و ناودارى و مال وە
فەرمۇو دەكانى (پىيغەمبەر) (صل) موسىلمان هان دەدەن (دىندار) هەلبىزىرىت واتە
له خوا ترس و رەوشت بەرز ﴿فَأَظْفَرَ بِذَاتِ الدِّينِ تِبْرِيزَ يَدَاكَ﴾ .. كە ئەو كەسە به
راستى موسىلمان بۇو .. پابەندە به فەرمۇودە و كردارى (پىيغەمبەر) (صل) لەبەر ئەوه
دلىنابە كە جوانترین سوپاس گوزارو رىز بەخششىرىن كەس دەبېت .. (پىيغەمبەر) ئى
خوا (صل) كاتى كە بويه (پىيغەمبەر) و باڭگى خه‌لکى كرد بۇ سەر رىگاي ئیسلام ..
خه‌لکى باوھريان پى نەدەھىتا و بگەرە كالتەو كەمەشيان پى ئەكەرد مە كەر كەمىك
نەبېت كە باوھريان پىھىننا .. لەم كاتە نارەحەتە لە مالەوە (خديجه خىزانى
ئيمانى پىھىنا و دەلنه‌وايى و كۆمەكى دەكەرد و سەروھتەكەي خستە پىنناو
بانگەوازى بەرزى ئیسلام جا وورد بەرهەوە لە (پىيغەمبەر) مان (صل) كە چۈن ئەمەي
له بەرچاو بۇو تا لە زىيان مابۇو هەرچەندە داپېرەيمك كەچى (پىيغەمبەر) ئى خوا
(صل) ئىنى بە سەردا نەھىننا هەتا مەر !! پاش كۆچى دوايىشى هەردهم
(پىيغەمبەر) مان لە ناو خىزانە كانىدا باسى دەكەرد و بەردهۋام وەسفى دەكەرد . ! تا
ئەوه بۇو عائىشە ووتى : پىرمەننېك بو خوا كۆپىي بۇ ئافرەتلىنى باشتىر !! ئەوه بۇو
(پىيغەمبەر) دلگران بۇو بويه ووتى (نەخىر وەللاھى خواى كەورە خىزانى لە
وە باشتىر پى نەھەخشىوم . كاتى خه‌لکى بە درۇيان دەخستەمۇه ئەو باوھرى
پىھىنام سەروھتەكەي لە پىنناو ئەم بانگەوازەدا سەرف كەچى خه‌لکى نەيان
دەدامى . خه‌لکى دەرى دەكەرم كەچى ئەو دەلنه‌وايى دەكەرم !!) كەواتە پىاوان با
ماندوو بۇونى خىزانە كانىان لە بەرچاو بى و ئەگەرنانى نىوھەرۇي خستە
بەردهست با يەكسەر دەست نەكات بەخواردن و پاشان بچىتە دواوه و بى بى
دەنگى . ! بەلکو با ئەوهى لە ياد بىت كە ئەو هەزاره دووكاڭمىز خەرىك بۇو تا ئەم

خوردنه‌ی بۇ ئاماده كردۇوه لە كاتىيىكدا جەنابت لە پىياسەو گەپان وکاري خوت بۇويت دەي توخوا شايەنى دەست خوشى ومەدح كردن نىيە؟! دەي كەواتە بۇ پىيم نالىنى بۇ واناكەي؟ يان كاتىيىك كۆپۈرەويەكانت بۇ ئەدورىتەوە يان كراسەكت ئوتودەكەت يان سەمۇنى گەرمىت بۇ ئامادە دەكەت تۆ لە خەودايت! بۇ پىيى نالىيىت: دەك ئەو دەستانەت خوش بىيىت. بەراسلىتى تۆ نازارەحت دەبىت خۆزگە ھەموو ژىنلەن وەك تۆ چاكە بۇ مىردىكەي؟ بە راستى مەگەر خوا پاداشتت بىاتەوە!! ئەم بۇ ئەم ووشە ھەنگۈيانيانە لە كەل ئەم وە ئەودا بەكارى دىنى؟ كەچى زمانت ناھىيىنى لە كەل ھاوسمەركەي ژيانىتا بەكارى بىيىنى؟! خوشكى موسىلمان چەند خوشە خواحافىنى كردىن و بەخىرەتاتنەوە كردىن لە مىردىكەت لە كاتى دەرچۈن وگەرانەۋەيدا. يان كاتى لە بازار دەگەپىتەوە بە كەرمى و رووى خوشەوە بېرىز بە پىش وازىيەوە و شتەكانى ئى وەرگەرە بلى: خواى گەورە تومان بۇ بەھىلى و دەستت خوش بىيىت. يان لە وەش زىياتر پىياو زۇر پىنخۇشحال دەبىت كە خىزانە كەي ھەر لە وىدا عەلاڭەكانى بکاتەوە بلى: دەستت خوش بىيىت زۇر پىيوىستمان بەمە بۇو. بە خوا باش بۇ ئەمەت ھىئا ماشاالله زۇر وردى لە پىيوىستى دەر كردىنى مائەكەدا!! ئەم قسانە بە ۋوالەت بچوكن! بەلام لە راستىدا زۇر پىيوىستن بۇ بەردىوام بۇونى سۆز و خوشەوىستى وەك (پىيغەمبەر) خوا (صلی اللہ علیہ وسلم) دەفرەرمۇسى: (ئەمە سوپاپسى خەلکى نەكەت سوپاپسى خواش ناکات)! دەي كەواتە بۇچى خۆمان رانەھىننەن بە سوپاپس كردىنى خەلکى بەتايبەتى ھاوسمەركەي ژيانىت! بەلام باكەس لە ئافرەتان و پىاوان - نەلین: شوکرو سوپاپسى خواى بۇچى يە! واجبى سەر شانىيەتى بىم ژىيىنى و كاسپىيم بۇ بکات! يان بلى: كە ئازايىتى و پىياوەتىي يە كە چايىك يان شۇربايانەكم بۇ لىيېنى! بە سوپاپس نەبىت كاتىيىك كە من لە دەرەوە ئىش دەكەم وە پارەي بۇ دىئىنمەوە، دە فەرمۇون با گوئى بىگرىن بۇ (پىيغەمبەر) سەردارمان كە چۈن سوپاپس و دوعاي خىرى دەكىد بۇ ھاودەلان كە كاتى شتىكى چاكىيان بىكىدايە (ابن اوفى) دەگىپىتەوە دەلىت ھەركەسى زەكاتى مائە كەي بەينىايە بۇ (پىيغەمبەر) خوا، (پىيغەمبەر) دوعاي خىر و سوپاپسى دەكىد،

بؤيىه كاتىك باوكم زەكتەكەي بۇ هيئنا و دايىنا (پىيغەمبەر) ﷺ فەرمۇسى ﴿ اللەم
صلى علی ال اوفى ﴾ .

خويىنەرى خۆشەويسىت ورد بەرەوھو سەير بکە كە (پىيغەمبەر) (ص) نەيفەرمۇسى :
دوعا و سوپاس و سلاّواتى بۆچىيە واجبى سەرشانىيەتى ھەر دەبى دەرى بکات ،
بؤيىه بۇ بەردىھوامى خۆشەويسىتى و بەختىيارى نىوان خىزان، دەبىت چاكەي بچوکى
نىوان يەكتىرگۈرە بکەن و باسى بکەن و وە سوپاسى لەسەر بکەن .

پینجهم

ئەم خالە لە لای ئافرهتان زۆرگەورەيە

خەلکى بەگشتى له سەر ئەوەن كە كۈل زمانى حائى خۆشەويىستىيە ، كۈل لەكەل ئەو بىندىنگىيەدا زۆر لە دەنگ دار مەزىتىرە ، لەكەل ئەمە شدا نۇرى تىنەچىت . وە هەرزانە و لە ھەموو كۆچە و بازارە كاندا بە چەپك دەيفرۇشنى ، زۆر ھەرزانە ، بەلام كە دەبىنى نۇرى : لە پىياوان چەپكە كۈل ناكەنە دىيارى بۇ خىزانەكەيان ، دىنە ئەم باودەرى كە لەوانەيە زۆر گران بىتت وە لەوانەيە دەست نەكەۋىت . بۇ خاترى خوا ئەوە بۇ چاودەپوانى ئەوە دەكەيت كە ھاوسمەركەت بکەۋىتە . خەستەخانە ئەنجا گولى بۇ بەريت ؟

ئەي بۇچى جارى كولىكى بۇ نامەنەتىمە كە بەرەو مال دەكەپرىتىمە وە خىزانىت ساغ و سەلىمە و بۇنىشى دەكەت ، (جۇرج كوهان) مەشغۇلتىرىن كەس بۇو لە شارى (برودواى) كەچى بەردهوام پۇزى دوو جار تەلەفونى دەكىد بۇ دايىكى ، ئايا وادەزانى ھەموو جارى شتى تازەي بۇ باس دەكىد ، نەخىر بەلکو بەم كارەمى دەيپىسىت سەرنجى دايىكى راکىشىت . بۇ ئەوەي ئەم ھەر دەم بىرى لە لايەتى وە حەز بە خۆشى و سەلامەتى دەكەت و وە دلى لە لايەتى .

ئافرهتان بەگشتى حەزىيان لە يادى پۇزى شوڭىرىن وە ھۆيە گىرنگەكانى لەو بارەوە ھېيە ، ئەمە بۇ ؟ ئەوە لە نەھىنە نەزانراوەكانى دايىكە كەورەمان (حەوا) يە .. قازى (جۇزىيف ساباس) كە نزىكەي (٤٠) ھەزار مەسائىلى ناكۆكى ناو ژىن و پىياوانى خستوھ بە لايەكدا ، وە لە (٢٠٠٠) ياندا گەياندونىمە بە يەك ، دەلى نۇر جار پۇو دەدات چەند شتىكى بى نرخ و كەم بايەخ وەھىچ بۇتە ھۆي نەگېتى و بەدبەختى خىزان ، بۇ نمونە وشەي (خوات لەكەل) ئەگەر ئافرهت بەكارى نەھىنە وە بەس دەستى بەرز كاتەوە لە كاتى لەمال دەرچۈونى مىردىكەيدا ئەمە شتىكى بچوکە و ھىچ تىابەسەرە ، بەلام نۇر جار دەبىتە ھۆي (تەلاق) و جىابونەوە .

بەلى زيانى هاوسمەرىتى برىتىيە لە كۆمەلە هىچ و بى بايەخىك ، دەمى (وهىل) بۇ ئو پياوهى لەم راستىيە خۆى كىيل دەكات ، بەلكو (ئەدىناشت فنسنت مىلاي) كارى مىچەكان لە بەدەختىرىنى خىزانە كاندا لە دىپە شىعېرىكدا كۆى كردوه تەوه .

دل گران نىم بـ—هومى خوشەویستم ۋـ— بەلكوبەوه دل گرانم كە رۈي لە بەرھىچتىن هو

لە شارى رىنۇ دادگاكان لە هەموو (۱۰) دەقىقەيەكدا ثۇن و پياوى : لە يەكترى جىا دەكەنەوه ، تو وادەزانى چەندىيکيان بەھۆى كارەساتى راستەقىنەوه بەتەلاق گەيشتون ، ئەگەر بە وردى گۈئى شل بکەيت بۇ ئەۋەن و پياوه نەگبەتانە كە لە دادگايى رىنۇ دا سكارلاى دلىان دەرددەپىن بىوت دەرددەكەۋىت خوشەویستى و بەختىيارى خىزان لەبار براوه بەھۆى چەند شتىكى بى بايەخ و هىچەوه ئەم دىپەھى كەلە خوارەوه بۇم هيئناوى لىيى ورد بەرەوه بەسىر ئاۋىنەكەتەوه هەلى واسە تا مەمو بەيانىيەك بىبىنى و كارى پىپەكەيت ، (ئەمۇ كەمن تىايىدام ئىوارە دەروات و هەركىز بۇم ناگەپىتەوه لە بەر ئەوه كام دەستى يارمەتى دىرىژ بکەم و كام بەزەيم تا بىتوانم مەرقۇقىكى داماوى پى بىزگار بکەم ، با خىرابكەم لىيى لانەدەم و پارا نەبم و چۆك دانەدەم ، چونكە بەس يەك جار بەم بۇزىدا تىيەپەرم . كەواتە لە پىنناو پاراستنى بەختىيارى دا ئاگات لە شتە سادە و بى نرخەكان بىت ، چونكە لە زيانى هاوسمەرىتىدا زۇر ترسناكە) .

پاشکوی پینجهم

﴿وَتَحْسِبُونَهُ هَيْنَا وَهُوَ عِنْدَ اللَّهِ عَظِيمٌ﴾ (سوره‌تی النور ئایه‌تی ۱۵)

هر له شتی بچوک و بی نرخه‌وه شتانی گهوره و ترسناک دروست دهبیت ، سهیرکه (پیغه‌مبه) خوا(د.خ) له فهروموده‌یه کدا ده‌فرمودن (هندی کرده‌وهی خراپ و بی نرخ ههیه ، که ئیوه حسابی بۇ ناکەن ، کهچی حهفتا پایز ئەتابات بەناخى دۆزه‌خدا ، وه هندی کرده‌وهی چاکەی بچوک ههیه که مسولمان گوئى پیندادات کهچی خاوه‌نه‌کەی حهفتا سال دهبات بەناخى بەههشتدا ، له حهديسا هاتوه که ژنیک پشيلەیه کی بەند کرد و خواردنی پی نهدا ، خواى گهوره‌ش خستىه ناو ئاگره‌وه ، وه هر وەک خواى گهوره پیاویکى خسته بەههشتەوه له بەر ئەوهی که سەگىكى لە تىنويه‌تى پىزگار کرد ، هر لە دونياشدا وە لەناو خىزانە‌کاندا چەند شتىكى بچوک و بی بايەخ دهبیتە هوی خوشکردن يان تىكچونى شىرازە‌خىزان .. من دەپرسم ئايا لە دەرەوه خوشە‌ويستى ؟ ئەگەر دەلىيى بەلى ، ئەوه بەچەند شتىكى بچوک دەستت کەوتوه ، وەک سەلام و پوو خوشى و هەوال پرسىن و سەرداش و بەدەمه‌وه بونيان وە فيز و لوت بەرزى نەنواندىن بەسەرياندا و بەس ، بىكومان هر بەم شتە بچوکە بى بايەخە خۇپايانە دلىانت پاکىشاوه ، ئەگىنا خۇقاتە جل و ئۆتۆمبىل و باخت بۇ نەكپىيون ، ياخود كۈرە كەياتت لە فەرانگە دانە‌مەزرايدوه ، وەئەگەر دەلىيىت كەس خوشى ناوىت ، بەھۆى چەندشتىكى بچوک و بىبايەخە‌وه دلەكانىت دۆراندووه خوشيان ناوىتىت .

من خۆم ماوه‌یهك لەمەو بەر لەسەرەتاي مامۆستايىمەوه لەبەر ماندویه‌تى و شەكەتىم لە قوتابخانە بە ئاوات بۇوم زوو بگەرىمەوه مائەوه و كەمېك بەھەويمەوه ، بۇوييە بەپەلە دەگەرامەوه و لە هىچ كوي لام نەدەدا ، من هەستم بەوه نەكربىو كە زۇر كەسم لى زۇير بۇه بەو بۇنەيەوه ، چۈن بەمم زانى ؟

جارىيەك لام دا لاي هاۋپىيەكم كەلەسەر پىگە كەمدا دوکانى ھەبۇو ، پاش كەمېك بۇي تى كرد م و وقى بەراستى بى رەحم بۇن و هەوالغان ناپرسن وە گەورە بۇون

کوناهه ئەگەر دەقەيەك لابەنە لامان و كەمیک دانىشىن ، منىش لەو ساتەوە پەنجەم گەست و ھەستم كرد بەو كارەم كە شىكست بەلايەنى كۆمەلائىتى دەھىنى ، وە خەلک خۇشى ناولىم ، بۇيە بېرىارم دا لەو رۇزە بە دواوه پى لە كەس نەبېرم و بۇ چىركەيەكىش بىت پى لە سەرداڭ نەبېرم ، برايەكى مسولمان خۇى وا راھىنابۇو ھەرچەندە لەمال دەرىچوايە وە بگەراباياتەوە يەكسەر يەكەم كارى ئەو بۇو دەستى دايىكى ماج دەكىد تا بۇوە خۇشەويىستى دايىكى .

ژيانى خىزانى بەتاپىبەت خىزانە ئىسلامىيەكان دەبىت زۇر ورد ئاگادارى بەختىياريان بىكەن ، وە بەچەند شتىكى بى بايەخ لەدەستى دەر نەكەن وەك ئەوهى شتى پىيويستى مالى بىر بچىت ، وە يان خواحافىزى و سلام كردىن گۈيى پى نەدات و لەگەل خىزانى كاتى دەرچۈون و هاتنەوە، يان بى پرس و پاۋىزى ئاوسەرەكەي سەرىيەخۇ چەندان ئىش و كار بکات . ياخود نابىنى جارى چەپكى نىزگىز يان باقلاوىيەك . ئامىلەكەيەكى بەسۇدى ھەدىيە بکات، ياخود دەنگوباسى تازەي بۇ ناگىپىتەوە، ياخود نالى با پىتكەوە سەردانىك بىكەين ، ئىتەر ھەي ياران پىم نالىن بەختىيارى خىزان لە چىدايە . تەنانەت (پىيغەمبەر) خوا لەبەردى خەدىجە كەس و كارى خەدىجە خىزانى زۇر خۇشەويىست، تا پاش مردىنىشى ھەر ھەوالى ھاپىيەكانى دەپرسى، جارىكان كەشت بە پىرەئىنەك و ماوهىيەك لەگەلنى وەستا و قىسىيان دەكىد ، عائىشە پرسى لە (پىيغەمبەر) كە ئەم پىرەئىنە كى بۇو؟ (پىيغەمبەر) فەرمۇوى ئەوە يەكىك بۇو لە ھاپىيەكانى خەدىجە كە وەختى خۇى سەرىلى دەداین .

پرسىيات لە خوت كردۇو كە ئايىا (پىيغەمبەر) (صلوات اللہ علیہ و آله و سلم) لەگەل ھاپىيەكانى خەدىجەدا ئاوا دلسۇزى نواندبى ئەي دەبى چۈن بەختىيارى خىزان بەدەست بەيىنى ، كە تو ھېشتا بە تەواوهتى خزمەكانى خىزانەكەت ناناسى .

بە نىسبەت خوشكانەوە ئەگەر چەندشتىكى بچوک و بىبايەخ ھەي بىانكات من زامنى دەكەم كە ھەرگىز مىرددەكەي بىر لە جىابونەوە و ۋىن ھىنان ناكاتەوە ، وەك

بەرویدا هەنەشاخى و بەرپەرچى نەداتەوە ، لەناو خەلکدا گالىتەي پى نەكەت و بەدرۇي نەخاتەوە بۆچونەكانى پىفلى نەكەت ، بى گۈيى نەكەت ، ئەو شتانە نەكەت كە ئەو پىيى ناخوشە لە بون و نېبۇندىا هەرپۇو خۇش بىت ، پىزى تەواوى خزمەكانى بىگىت ، بەتايمەتى دايىكى ، هەر شىتىكى لە بازار بۆ ھىننایتەوە ، مەلى ئا ئەمە چىيە كى ئەمە دەخوات ، دەلىت جارىك پاشايىك خەيارىك دەخوات ، لە ناوياندا خەيارىكى تال دەكەويتە بەردەمى خىرا بە خزمەتكارەكەي دەلى ئا ئەم خەيارە بخۇ ، ئەويش ھەموسى دەخوات ، پاشا دەلى نەگبەت ئەوە تال بۇو چۈنت بۇ خورا ؟ خزمەتكارەكە لە وەلامدا وتى قوربان دەزانم تال بۇو ، بەلام مادەم ھى دەستى تو بۇو زۇر بەلەزىت بۇو لەلام ، بەم ھەلوىنىستەي پاشاي والى كرد كە ئەوهندە خۇشەويىست بۇو يەكسەر ئازادى كرد . كەواتە چاوهروان مەكە كەي بىبىتە دەولەمەندو دەسەلات دارىكى گەورە ئەوكاتە بە دىيارى وبەخشىشى گەورە گەورە دلى خۇش بىكەيت نەخىر بە شتى بچوڭ ئەمە دەكەۋىت وەك : مائى باوکىشىت خۇش بويت . بىيانوى زۇرى لىمەگرە . بەو ژيانەي رازى بە تىيادىت لە بەشى خۇتى بۇ پچەرە لە ھەموو جىيەك مەدى بىكە بە سوکى سەيرى بۆ چونەكانى مەكە جابزانە ھەموۋئافەتانى جىهان (ملکە الجمال) بن دەيكۈرىتەوە بە تو ؟

پیگای شهشهم

هه لسوکه و تی جوان داوا یه کی سه ره کییه

(مستر دامرداش) کچی (جیمس .. ج. بلین) بسو روژانیک بوو خوی
بؤسەرۆك كوماري پالاوتووه ئەم كچە له ژياندا رىك و پېيك تريين و گونجاوترين
شوي كرد دەلى. (بەرای من كە گرنگترين شت كە رەچاوي بكرىت له
ھەلبۈزۈرىنى ھاوسەردا پاش گواستنه و ئەوهىيە كە سنورى ھەلس و كە و تى
جوان بپارىزى لە گەل يەكتىدا و ئەگەر ھاوسەران له گەل ھاوسەرەكانىيان بەو
شىوه يە بۇونايە كە لە گەل بىيگانە دا ھەلس و كە و تى دەكەن ئەو كاتە پىاوان
زمانى خويان دەگەست كاتى كە قسىيەكى نا بەجييان لى دەربچوایه بە رانبەر
ھاوسەرەكانىيان (بەلى قسىي نابەجى وەك سەرەتان وايە. خوشەويىستى لە ناو
دەبات وريشه كىشى دەكات لە گەل ئەوهدا كە ئەم راستىيە بەلكە نەويىستە
تەنانەت لە گەل دۆست و خزمەكانماندا ھەركىز ناوىرەن قسىي بىيگانەيەك بېن
بلىن (ئاسمانەكە ئەو ديسان چىروكە كونەكەم بۇ باس دەكەيتە و خەرەكە)
ھەركىز نايەت بە خەيالماندا نامەيەكى ھاوري يەكمان سەير بکەين مەگەر
پاش پرس پى كردىيان . يان كەي ئەمانەو خراپتىريش دەكەين لە گەل نزىكتىرين كەس
بارى شەخسپانەو بەلام ئەمانەو خراپتىريش دەكەين لە گەل نزىكتىرين كەس
و خوشەويىستاندا لە بەيانى تا ئىوارە سوکايەتى ولوڭەكاريان دەكەين
ھەر دەم بە دواي ھەل كانياندا دەگەپىن (ھنرى كلارى رىزنىز) دەلى جوان
ھەلسوكە و تى كەن بىيچەمە بىزىو ۋەنگەنە كان بشارىتە و وله
بەرچا و وونى بکات گولە پشكتو رازا وەكانى پشتە و دەر بخات !
(اولتفروندل ھولمز) كە لە قەبى (حاكمە خودكارەكە) ئى لى نرابوو كاتى
بگەرایەتە و مالە و تەواو دەگۇرا ئەو حاكمە خودكارە دەرهە و نە دەما بەلكو
ئەم پىاواه ئەگەر خەم و پەزارەيەك بۇي لى بنایە بەھۆى كۆسپ و تەگەرەيەك ئەو

پهري ههولى دهدا كه مالهوه بهو خم و پهزارهی نهزانن ! وه واي به چاك ئهزاني
كه خوي ببىته هەلگرى ئهو خەمانه نەك لە گەل مالهوهيدا بېشى بکات !
(ئۇلتىقەر) واي دەكرد ئەي باشه من و تو چۈن دەكەين ؟ كاتى لە كارىكدا
سەركەتو نەيىن يان زەرەرىك بکەين يان خاوهن قەرز ھەندى قىسى ناخوش
بکات چەند خىرا بەراكىردىن خۆمان دەگەيىھىنىنە مالهوه تا كۆلە قورسەكەمان
بخەين بەسەر خىزانەكەماندا بەشدارى خەمى بکەين ! بۇ خاترى خوا ئەوه بۇ
ھەموو خم و خەفت وناسورييەكمان ھەيە لە بەر دەرگا نەي بېنه ژورھوه،
ھەر وەك كابراي ھۆلندى پىش ئەوهى بپرواتە مالهوه نەعلە كانى دادەكەنى ؟!
پۇمان نوسى بەناو بانگى پوسى (تورجىنیف) لە گەل ئەوهى لە ھەموو
جيھانى شارستانىت سەرسامن بەرامبەر بەرھەمەكانى رەزامەندىيان دەر
بپىوه بەرامبەر بەرھەمە ئەدەبىيەكانى لە گەل ئەمانەدا دەلىت (من مادەم لە
ھەموو دلىكەمەھە ھەرچى ناو شۇرەت و سەركەوتنم ھەيە دەستى لى ھەل بگرم
بۇ (ئافرهتىك) كە قەلەق و نىگەرانى پۇي تى بکات ئەگەر كەمى لە نان
خواردنى ئىوارە دوا كەوتم ! چەندان ھەولمان لە بەردهم دا ھەيە
بۇ بەديھىنانى بەختيارى خىزان دكتور (بول بوبىتنو) دەلى لە بەردهمى پىاواندا
زۇر ھەلى سەركەتو تو ھەيە لە ژيانى ھاوسەريدا زۇر لەو ھەلانە زىياتەرە كە لە
سەركەوتنى كارى تردا ھەيە سەر ژەنەرى دەرى خستووه كە لە ۹۰٪ ئەوانەي
خەرىكى بازىغانىن سەركەوتونابن بەلام بە پىچەوانەوه لە ۷۰٪ ئەوانەي كە
ژيان ھىنناوه لە مەيدانى ھاوسەريدا سەركەتو بوون) ! خاتتو
(توروتىدىكىس) دەلى لە دايىك بوون شتىكى نۇر بى بايەخە بە نىسبەت ئەن
ھىنناوه مردىنيش ھەروەھا بى بايەخە ! بۇ خاترى خوا ئەوه بۇ پىاوان خۇ
ماندوو كردىن و تىكۈشانيان نەبى لە پىيىناو بەختيارى خىزان دا ! و چۈن پشت
ھەلددەت لە ھەولدان بۇ دەست خستنى شادى و كامەرانى خىزان كەچى لە

پیناو دهست که وتنی (مليونی) رياڭدا نارەحەت تريين وناله بار تريين رىڭا دەگرىيەت بەر ! دەئىيا كاميان زياٽر بەختىيارى دەدەن : پاره يان ژيانى پېر لە شادى و كۆكى و گونجاوى بنىاد نانى هاووسەرى) پياو ھەرچى بۇداوى گرنگ ھەئىلە لە ژيانىدا لە گەلى دا دەروات پشت گويى ناخات كەچى مەسىلەى (بەختىيار بۇون وبەدەختى خىزانى) دەداتە دەستى بەخت وبەس يەك ئاقرهت نىيە كە ھۆى ئەوه بىزانيت كە بۇ چى پياوه كەي شىۋازى نەرم ونىان وازلى دەھىيىنى وتۈپەرى و مۇنى و زەبر وزەنگ بەكار دەھىيىنى لە گەلى دا ؟ !

□ ھەموو پياويىك دەتوانى وا بکات لە خىزانەكەى كەچى بوي بۇي بکات ئەوهش بەوهى ھەر بەينە نابەينى ديارىيەكى سوکەى بۇ بکات پىشىكەشى بکات لە پاداشتى ئەو مالدارىيە جوانەو ئەو چىشتە خۆشە بەلەزەتانەى كە بۇي لىنواھ خۇ ھەموو پياوى ئەوه ئەزانى كە ئەگەر بەخىزانە كەى بلى : چەند جوان و كەشخە بوي بە جله‌كانى پارتەوە بە راستى لىت دەھات (دە باوهەر بکە ئەو جله كۇنانەى پار ناگورىيەتەوە بە ئاخىر مۇدىلى پاريس ھەموو ژىيىك ئەمە چاك دەزانى كە مىرددەكەى ئەم راستيانە ھەست پىرددەكتات بەلام ھەست ناكات كە شقى بۇوه يان رەقه بەرايەتى مىردد كردە كە كاتى چىشتى باش لى نانى يان ماكسى يەكى تازە دەكتات پياوه كە سەر دەكتات جەركى و شەپى لە گەل دەكتات ئايَا باش تر نەبوو كە ئەم پياوه شىۋازى جوان و ھەلس و كەوت كردنى جوانى بە كار ھىنابا وە نارەحەتىيەكانى خىزانى تا دەگاتە ئامانجەكانى ؟ ! كەواتە ئەگەر بەختە وەربىت ئەۋى لە ژيانى هاووسەرى دا ئەوا رەچاوى ئەم بېرىگەيە بکە (٦) :

پەنا بەرە بەر جوان ھەلس و كەوت كردن لە ژيانى هاووسەرىدا

شەشم :

الدین حسن الخلق

تاكه ئامانجي ئىسلام-لە دروست بۇونى خىزان - ئەوهىيە كە بەردەوام لە بەختە وەرى وشادى دا بىزىن ھەلوەشانەوەي بە سەر دا نەيەت بۇيە لەو پىيتساوهدا فەرمان بە پىياوان دەكەت بە جوانى لە گەل ئافرەتان بجولىنەوە وەك دەفرمۇويت لە قورئان دا : (وعاشرو ھن بالمعروف) (النسا ١٩) ھەر وەك فەرمان بە سەر ئافرەتانا دەكەت بە جوان ترىن شىيۆھ لە گەل پىاوه كانىياندا ھەلس وکەوت بىكەن (پىغەمبەر)ى خوا لە فەرمودەيەكدا دەفرمۇوى (حسن تبعلکن يعدل ذالك) (واتەبە جوان ھەلس وکەوت كردن لە گەل مىردىيان ئەجرو پاداشتى جىيەاد وغەزايان دەست دەكەۋىت) بۇيە پىياوان را دەھىننى لە سەر ئەوهى كە لە بەرچاوابيان بىت تىكۈشانى خىزانىيان، سېلە نەبن ھەر بەوهى كە جارىيەك درەنگ چىشتەكەيان پى بکات يان بىرى چوبىت كراسەكەت ئۇتو بکات ئەگەر فەرمانەكەي بەگۈي نەكردىت ئىتر توش دونياتلىيەتتە يەك، ئەو ھەموو خزمەت و ماندوو بونەيت لە بەرچاو نەبىت . وەك بلىيى ھەركىز چاكەي لە گەل نەكردىت تەنانەت دەبى لە روداوه گەورەكانىش دا توھەر لاي خىزانت بەر نەدەيت وھەلس وکەوتت بىتام نەكەي بە پەلە حۆكم نەكەي (پىغەمبەر) مان لە روداوى (بوختان كردن بۇ عائىشە) ھىچ خۆى تىك نەداو بە روالەت پوھ خۆشەكەي جارانى ھەر بەردەوام بۇو بەلام پاش ئەوهشى كە تەواوكەوتە زارىيە ئەو كاتە (پىغەمبەر) (عليه السلام) بە ھىمنى يەكى پىرسۈزەوە پىيۇوت (ئەگەر خوانە كرده ھەلە يەكى واتلىي وەشاوهەتەوە ئەوه تەوبە بکەو پەشىمان بەرھوھ ئەگەر واشت نەكردۇوھ ئەوه خوا پاكىت دەر دەخات دەي ئىرتى ناگەم بۇچى پىياوانى ئىسلام چاولە پىشەواكەيان ناكەن، كەبۇچى لە سەر بچوڭ ترىن شت ھەلە دەچن و ئارامىيانلىي دەپرى؟! لە مىژۇوى زىپرىنى ئىسلام دا زۇر نۇفونەمان دەست دەكەۋىت لە سەر ئەوهى كە لە پىيتساوه پاراستنى كامەرانى، بەختىارى خىزاندا چاوابيان لە زۇرشتى گەورە نوقاندۇوھ

دهلىن لهم سهر دهمه‌ي خومان دا برايهك له گهله خيزانيدا دهروات بو لاي دكتور پاش فه‌حس كردني پياوه‌كه دكتوره‌كه دهلى چيتان لي بشارمه‌وه كه تو تواناي پياوه‌تیت نيه هر له وي دا ئه و خوشکه به ئارامى يه‌كه‌وه به دكتوره‌كه‌ى ووت من (۹) ساله ئاكادارم ودهزانم دكتور ووتى : ئه‌ى باشه چى واي ليکردوی كه وارت لي نه‌هينناوه؟ خوشکه‌كه له وهلامدا وتي : له پيئناو بەرده‌وامى كامه‌رانى و بەختيارى نيوانمان دهی كه‌واته ژن و ميرده‌كانى ئەمپۇ بۆچى چاو داناخهن له شته بچوك و بى ئەهمىيەتكان و هيلانه‌ى بەختيارى پى دەشىۋىنن .

چەند پرسیاریک لە ئافره‌تان

- ۱- ئایا سەربەستى تەواوت بە مىزدەكەت داوه لە ئىش و كارەكانىدا .
- ئایا وازت لەوە ھىنناوه كە رەخنە لەزەوقى نەگرىت وەكۆ جۆرى جل و بەرگى ؟
- ئایا كاتىيک بۇ خۆى دانىشتىپت زنجىرەي خەيالىت بچراندوه ؟
- ۲- ئایا ھەردەم لە خولىاي ئەۋەدایت كە مالەكەت رازاوه و جىڭەمى سەرنج بىت لە لاي .
- ۳- ئایا جۆرى خواردنەكانى بۇ دەگۇرى ، بە جۆرىك كە ھاتە سەر سفرە نەزانىت چىت بۇ لىنناوه ؟
- ۴- ئایا زانىيارى تەواوت ھېيە سەبارەت بە ئىش و كارى مىزدەكەت ، تا بۇت ھەبىت . مناقەشە و موجادەلەي لەگەلدا بکەيت ؟
- ۵- ئایا لە كاتى تەپىنى ژىير خانى ئابورى مىزدەكەتى نەبۇنى وكم دەستى ئازاييانە ئارامت گرتۇوە ، وە رەخنە و لۆمە بارانت نەكردووھ ؟ يان بەراوردىت نەكردووھ لەگەل ھاۋپى دەولەمەندەكانىدا ؟
- ۶- ئایا لە رايدە بەدەر ھەولۇت داوه كە بەينت خۆش بکەيت لەگەل خوشك و دايىك و خزمەكانىدا ؟
- ۷- ئایا حەزى مىزدەكەت كار پىيدهكەيت لە ھەلبىزئاردىنى جۆرى جل و بەرگدا ؟
- ۸- ئایا ناكۆكى و جياوازى بچۈلە دەخەيتە ئەو لاوه لە پىنناو بەختىاري دا .
- ۹- ئایا ھەولۇت داوه كە ئەو يارىيانە فيرېبىت كە مىزدەكەت حەزى لى يەتى تا لە كاتە بۇشەكاندا پىكەوە خەريكى ئەو يارىيانە بن .

چەند پرسیاریک له پیاوان

- ۱- ئایا لە بۇنە و جەزئە کاندا چەپکىيک كۈل يان ھەر شتىكى تىرت پېشىكەش بە خىزانت كردۇوھ ؟
- ۲- ئایا ئاگادارى ئەو دەكەيت كە لە پاڭ خەلکىدا رەخنەيلى نەگرىت ؟
- ۳- ئایا بىنجىگەلە پارەمى مەسروقات ھەندى پارەت پىداوە تا بە ئارەنزوى خۆى حەزى لە چى كرد بىكىرىت ؟
- ۴- ئایا گرنگىت بەھوھ داوه كەلە عەقلى بىكەيت ؟ ئایا لە كاتە ناھەموارە کاندا سۆز و بەزەيت پى بەخشىۋە ؟
- ۵- ئایا لە كاتە ئاپەحەتىيە کاندا كەمىك حەواندۇتەتھوھ ؟
- ۶- ئایا گائىتە ناكەيت بە چىشتلىغان و مالۇدارىيەكەي ، ئایا بەراوردى ناكەيت لەكەل دايىك و خوشكت و زىنانى تر لەپاڭ خۆيدا ؟
- ۷- ئایا گرنگىت داوه بە ژىيانى خىزانت و كۆپ و كۆمەل و سەرداڭە كانى ، يان بە خويىندەھو بۇ چونەكانى .
- ۸- ئایا ئاگادارى ئەو دەكەيت كە ھەر دەم مەدھى بىكەيت و سەر سۈرمانى خوتى بە ھەموو شتىكى بۇ دەر بىخەيت .
- ۹- ئایا سوپىاسى دەكەيت لە سەر ئەو كارانەي كەلە پىنناوى توّدا دەيىكەت ، وەك درومان كردن و شۇرىنى كويىرەويەكانت و ئوتوكىرىنى جلهكانت .

وآخر دعوانا أن الحمد لله رب العالمين والصلوة والسلام على سيدنا محمد
وعلى آله وصحبه أجمعين

ناو و پروک

بابت	
لایه‌ره	
پیشنهادی چاپی هشتم	۵
پیشنهادی و ری خوشکمر	۷
هوی بلاوبونه‌وهی چی بیو؟	۸
بوجی ئەم کتىبەم كرد بەكوردى؟	۱۳
پیش چۈونە ناو باسەكان:	۲۲
بەشى يەكەم: سى بەنەرەتى ھونھرى لەھەلس و كەوت دا	۲۹
پاشکۆی يەكەم:	۴۲
۱- ھەموو ئادەمیزادى ھەلە دەكتات	۴۲
بەشى دووھم: بەشەش رېڭى دەچىتە دلى خەلگىيەوه	۸۹
يەكەم/ ئەمە بکە لە ھەموو جىڭايەك(پېش وازىت) دەكتەن	۸۹
پاشکۆی يەكەم/ گرنگى دان بە براکانت	۱۰۰
رېڭى دووھم	۱۰۷
پاشکۆی دووھم/ پېكەنین و رووي خۆشت بەدەم براکەتەوه خىر و چاكەيە بۇت	۱۱۶
سېتىھم/ ئەگەر ئەمە ناكەيت چاوهەۋانى چەندان نارەحەتى بکە!	۱۲۲
پاشکۆی سېتىھم/ ناوی هاوارىيکەت لەبىر مەكە	۱۳۱
چوارھەم/ بۇئەوهى قىسىزانىتى لېھاتووبىت	۱۳۹
پاشکۆی چوارھەم/ بوارى براکەت بە با قىسە خۆی بکات تۆش ھىمنانە گۇنى بۇ بىگە	۱۵۰
رېڭى دووھم	۱۵۵
پېنچەم/ چى بکەيت خەلگى بە بىنىيەت دلخۇش بىن؟	۱۰۰
پاشکۆی پېنچەم/ گوئى بە حەزى براکەت بە گوئى بە حەزى دەدات!	۱۶۰
شەشم/ چى بکەيت كە خەلگى ھەر لەۋىدا خۆشيان بۇيىت؟	۱۶۴
شەشم/ گرنگى بە حەزى براکەت بە دەچىتە دلىيەوه	۱۶۰
رېڭى يەكەم: (دەمەقالە مەكە)	۱۶۹
پاشکۆی يەكەم: (دەمەقالە مەكە) لەقۇتابخانە ئىسلامدا	۱۹۰

پیگای دووهم: (پیناسه‌یه کی هونه‌ری هاویری له دهست دان) ۱۹۹
پاشکوی پیگای دووهم: (دیوار به تؤمه پاسار گوینت لی بیت) ۲۰۰
پیگای سینیه‌م: (نه‌گمر هله بوویت دانی پیا بنی) ۲۰۸
پاشکوی پیگای سینیه‌م: (دان نان به هله‌لدها چاکه‌یه) ۲۱۴
بهشی چواره‌م: (کورترین پیگا بتگمیه‌نیته دلی کمسیک) ۲۱۶
پاشکوی پیگای چواره‌م: (نمرم و نیانی هه‌مووی چاکه‌یه) ۲۲۶
پیگای پینجه‌م: (نه‌ینیه کانی سه‌رگه‌وتني سقراط) ۲۳۰
پاشکوی پیگای بهشی پینجه‌م: (له‌سهره‌تای وتوویزه‌وه براکهت توره مه‌که) ۲۳۵
پیگای شه‌شم: (چاکترين چاره‌یه بؤ کوسپ و ته‌گمره‌کان) ۲۳۹
پاشکوی پیگای شه‌شم: (بی دهنگی دهشی صالحانه) ۲۴۶
پیگای حه‌وته‌م: (چی بکه‌ین گیانی یارمه‌تی دانمان دهست که‌ویت؟) ۲۴۹
پاشکوی پیگای حه‌وته‌م: (شورا، واته ریز له بؤ‌چوونه‌کان) ۲۵۰
پیگای هه‌شتم: (دهسته‌واژه‌یه ک شتی زورسه‌رسوره‌تهرت دهست ده خات) ۲۵۸
پاشکوی پیگای هه‌شتم: (بیانوو بؤ کاری براکهت بدوزه‌ره‌وه) ۲۶۲
پیگای نویه‌م: (نه‌و شته‌ی هه‌موو کمسیک دهیه‌ویت) ۲۶۶
پاشکوی پیگای نویه‌م: (نه‌فرین له‌تاریکی مه‌که بؤت کرا چرایه‌کی تیا هه‌لکه) ۲۷۲
پیگای دهیه‌م: (هاواریک دهست ده‌گریت به‌سمر دلی هه‌موو کمسیکدا) ۲۷۷
پاشکوی پیگای دهیه‌م: (هه‌میشه ثه‌مه پیش بخه) ۲۸۲
بهشی یازده‌هم: (سینه‌ما چی دهکات توش ههر بهو چه‌شنه بکه) ۲۸۵
پاشکوی پیگای یازده‌هم: (باووته‌کانمان به‌کرددهوه ناوبدهین) ۲۸۸
بهشی دوازده‌هم: (نه‌گمر هیچ پیگایه که‌لکی نه‌بوو نه‌م پیگایه تافی بکه‌ره‌وه) ۲۹۱
پاشکوی پیگای دوازده‌هم: پیش ببرکی له چاکه‌دا ۲۹۴
بهشی دووهم: ((۹) پیگا بؤئه‌وهی ره‌شوی خه‌لکی بگریته دهست به‌بی نه‌وهی نازاریان بدھیت یان توره‌یان بکه‌یت) ۲۹۷
پیگای یه‌که‌م: (مه‌دح و سه‌ناو ریز لینانیکی دل‌سوزانه بخه‌ر پیش دواکاریه‌کانت) ۲۹۸
پاشکوی پیگای یه‌که‌م: به‌هله هله‌له چاک مه‌که ۳۰۴
پیگای دووهم: (چون ره‌خنه له‌خه‌لکی ده‌گریت و رفیشیان لیت هه‌لنه‌سیت؟) ۳۰۷

پاشکوی ریگای دووهم: (رخنه له پشتی په ردهوه) ۳۰۹
پیگای سییهم: (یه که م جار بیریگ لاهه له کانی خوت بکه ردهوه) ۳۱۱
پاشکوی ریگای سییهم: (پیش شکاندنی خه لک خوت بشکینه) ۳۱۵
پیگای چواردهم: (کمس حمز ناکات نه مری به سه ردا بکریت) ۳۱۸
پاشکوی ریگای چواردهم: (ئه مهت بؤ کرد؟) ۳۲۰
بهشی پینجهم: (واز له به رام به ره که مت بهینه بائاوی ده م و چاوی نه تکیت) ۳۲۳
پاشکوی ریگای پینجهم: ۳۲۶
پیگای شهشم: (چون بته ویت خه لکی به ره و سه رکه وتن به ریت) ۳۲۹
پاشکوی شهشم: (مهدح کرد نی خه لک له قوتا بخانه نیسلامدا) ۳۳۴
بهشی حه وتهم: (ناویکی جوان بؤ سه گه که شت هه لبزیره) ۳۳۷
پاشکوی ریگای حه وتهم: (له برآکه تدا ئه مه ل بچینه) ۳۴۰
پیگای هه شتم: (وابیشان بده ئه وه له له یه چار سه ره که می ئاسانه) ۳۴۲
پاشکوی ریگای هه شتم: (برآکه م، چار سه ره که می ئاسانه) ۳۴۵
پیگای نویهم: (چون کاریگ له لای به رام به ره که مت خوش ویست ده که بیت؟) ۳۴۸
پاشکوی ریگای نویهم: (کار بکه به به رام به ره که مت به قه ناعه تی خویه وه) ۳۵۱
بهشی سییهم پیشه کی به رگی سییهم ۳۵۰
شهش ریگا بؤ ئه وهی زیانی هاو سه ریه تی به خته ودر بیت : ۳۵۶
ریگای یه که م: ئاز او وه مان ویرانی به رپا مه که ! ۳۵۷
پاشکوی یه که م: (خنکاندنی خیزان زؤر جار به دهست ئافره ته) ۳۶۴
پیگای دووهم: واز له خوش ویستی بینه با بؤ خوی گه شه بکات ۳۶۹
پاشکوی دووهم: خوت مه کیش به دیواری حه زی هاو سه ره که مت دا ۳۷۱
پیگای سییهم: نزیک ترین ریگا بؤ گیشن به ته لاق ۳۷۴
پاشکوی سییهم: ره خنه له ناو خیزانه مسولمانه کاندا ۳۷۶
پیگای چواردهم: بؤ ئه وهی هه موو که سیگ به خته ودر بکه بین ۳۷۸
چواردهم: سوپاسی خه لکی نه که بیت سوپاسی خواش ناکه بیت ۳۸۱
پینجهم: ئه م خاله له لای ئافره تان زؤر گه ور هیه ۳۸۴

پاشکوی پینجه‌م: (وَتَعْسِبُونَهُ، هَيْنَا وَهُوَ عِنْدَ اللَّهِ عَظِيمٌ) (سوره‌تی النور ئایه‌تی ١٥)	٣٨٦
پیگای شەشم: ھەلسوکەوتى جوان داوايەكى سەرەتكىيە	٣٨٩
شەشم: الدین حسن الخلق	٣٩٢
چەند پرسىيارىك لە ئافرەتان	٣٩٤
چەند پرسىyarىك لە پىاوان	٣٩٥
ناوھرۇڭ	٣٩٧

منتدي أقرأ الثقافي

www.iqra.ahlamontada.com

ودرگیز له چهند دیریکدا:

(به پینووسی بلاوکار)

ناوى عمر توفيق عبدالله يه ناسراوه به الخطاط،
له هاوینى سالى ١٩٦٧ له هله بجهى ئاينىپه روهر
چاوي به دونيای رونانك هله ينناوه. خويىندى سەرەتايى و ناوهندى و
دواناوهندى له ديراساتى ئىسلامى تەواو كردووه لەسالى ١٩٨٦ له
كۆلىزى شەريعه له زانكۇي بەغداد وەردەگىرىت. پاش سالىك لەسەر
مل نەدان بە حوكومەتى ئەو سەرددەمە له خويىندىن فەصل دەكىرت و
پاشان بەر بىيارى ليبوردن دەكەۋىت و دەستدەكتەوه بە خويىندى و
لەسالى ١٩٩١دا بەپلهىكى بەرز خويىندىن تەواو دەكتات. بەكارى
مامۆستايەتى يەوه لەنيوان خويىندىنگاكانى هله بجهى و دەوروبەريدا
بەردەقام دەبىت. ودرگىز خاوهنى كۆمەلىك نووسىن و وەرگىزانە كە
زياترن له ٢٠ كتىپ كە هەموويان زياتر له دووجار چاپ كراون،
لەوانەش شاكارى زاتاي دەروونناسى ئەمريكى (دىلى كارنيجى) يە كە
ئەم بەرهەمهىيە و كتىبى بگە بەكاروانى صالحان كە ئەم دوو كارەي
وەرگىز وەك خۆى دەلىت (ئەم دووانە بە دوو شاكارى خۆميان دەزانم).